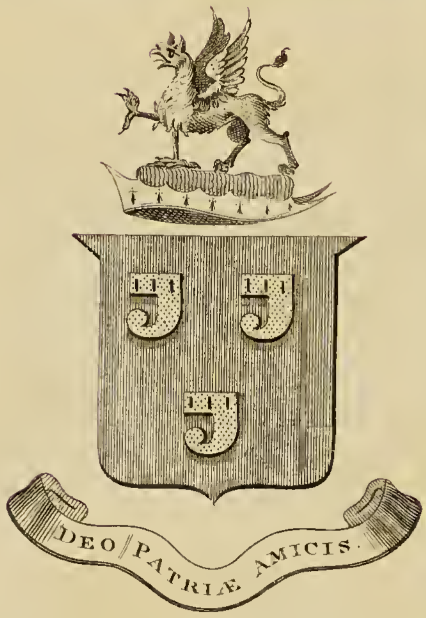

HONI·SOI
AL·Y·PENSE

S. F. 11. 51732/D
P.C 31
17249.

Calwich Library.

TORFAEUS, Thormodus

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30448682

ORCADES
Seu
RERUM ORCADENSIUM
HISTORIÆ
Libri tres,

Qvorum primus,

Præter inſularum ſitum numerumqve, Comitum, Procerum, incolarumq; origines, familias, geſta & viciſſitudines, â primis Monarchiæ Norvegicæ incunabulis ad annum M. CCXXII. continuâ ferè ſerie exhibet,

Secundus

Primos Orcadum Epiſcopos eorumq; ſucceſſores, &,qvi poſtea vixerunt, Comites ſub Regibus Norvegiæ fiduciarios, tum etiam, qvæ de rebus Orcadenſibus & Hæbudenſibus exinde ad Annum M. CD. LXIX annotata, complectitur,

Utrôq;

Firmiter aſſeritur Regum Norvegiæ Jus Dominii in inſulas illas,

Tertius

Indefeſſa Potentiſſimorum Regum Daniæ Norvegiæq; ſtudia in jure ſuo pacificè repetendo continet, variis documentis ex Archivis Regiis aſſerta,

AUCTORE
THORMODO TORFFÆO,
Hiſtoriographo rerum Norvegicarum Regio.

HAVNIÆ,
apud Hieron: Chriſt: Paulli Univerſit: Bibliopolam Anno 1715.

17249

Res Orcadenſium, paucis hactenus perſpectas, ex reconditis Hiſtoriæ Patriæ theſauris pari fide & induſtriâ productas, publico recognoſcendas heic ſiſtit Clariſſimus & Celeberrimus AUTHOR, non minorem ſibi famam, qvàm genti antiqviſſimæ lucem apud poſteros conciliaturus. Havniæ d. XXX. Sept. Anno M.DC.XCIII.

P. VINDINGIUS.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

CHRISTIANO QVINTO

Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum, Gothorumqve Regi; Duci Slesvicæ, Holſatiæ, Stormariæ, & Ditmerſchæ; Comiti in Oldenburg & Delmenhorſt,

Domino meo Clementisſimo,

QVamvis, Regum Clementiſſime, Sapientiſſimi optimiqve Regis, immortalis memoriæ, Patris Tui, ab ipſa juventute liberaliſſimis, Tuis etiam duplicatis ſtipendiis ſuſtentatus, ipſe Regiæ clementiæ & bonitatis tuæ perſpicuum exemplum conſtitutus, & me ipſum ſortemqve præſentem, ſecundùm Deum Optimum Maximum, Tuæ Majeſtati debeam, laboresqve omnes & lucubrationes meæ, utpote Tuis impenſis Regiisqve ſumptibus promotæ,

non

non jure tantùm Regiô, ſed etiam, ſi qvid in Rege privatum eſt, privato, Tuæ ſint, audaciùs tamen an rectiùs præſenti libro Auguſtiſſimæ Majeſtatis Tuæ nomen inſcripſerim, ipſum argumentum, in qvantum res provinciæ Principumqve ejus & civium, non regni aut Regum geſta tractat, ambiguum facit. Talis enim materia, modò rectè elaborata, Regio faſtigio nuncupari non reformidat, fervet illa jam, ſed imperio Tuo & auſpiciis aliqvot annos ſub manibus, Regumqve Norvegiæ, Avorum Tuorum Prædeceſſorumqve acta, regniqve illius ſtatum & viciſſitudines exponit. Sed diffuſior eſt, qvàm ut etiam longiore annorum ſpatiô abſolvi; intricatior, qvàm qvæ ſine diuturna meditatione explicari qveat. Dum tamen ad maturitatem properans, offendiculis haut paucis aut levibus impeditur, opuſculum hoc præmittere viſum eſt, Tuæqve Majeſtati eâ fiduciâ conſecrare, qvòd, licèt provinciam, tamen Tuam, eandemqve amplisſimi Regni Tui coloniam, à prima etiam obſcurioris notitiæ origine ad ea tempora deſcribat, qvæ uſum ejus & uſumfructum jure hypothecario, inq; æternum revocabili, non proprietatis ſeu dominii, ad Scotos, gentem nativâ lingvâ diſcretam, fatô qvôdam detulerunt. Neqve id ſine cauſſa, cùm non modò ad gloriam Regni Norvegici, unde hæc colonia inter nobiliſſimas ejus propagines ſub ipſius Monarchiæ initia, partu, ſed minùs qvàm illæ, laborioſo enata eſt, verùm ad juris etiam in eam Tui, Regniqve Tui Norvegiæ, tot annorum intervallô paſſim obliterati, memoriam renovandam, ejusqve evidentiam monſtrandam omnino faciat. Et qvidem ad originem gentis qvod attinet, Normanniæ Gallicæ æmula eſt: ab eodem qvippe Parente, gens utraqve Rectores ſortita, ab eadem

dem Matre Norvegia populus uterqve profluxit. Hinc cognatio illi cum Anglis, Gallis, Italis, Siculisqve, præclaris orbis nationibus, qvibus ſe haut indignam, anguſtis qvantumvis limitibus circumſcripta, factis glorioſis oſtendit. Namqve, victoriarum ſuarum tropæis, in Scotiâ, Hiberniâ, Hæbudisqve paſſim poſitis, eò potentiæ provecta eſt, ut infeſta Matri ſuæ Norvegiæ arma qvoqve inferre, nec ſine ingenti ſucceſſu, licet non diuturno, auſa fuerit. Qvo etiam nomine animadverſionem, ut par erat, non effugit, ſubjectâ ſibi Hialtlandiâ, Jurisqve parte multata. Jus autem Tuæ Majeſtatis, in omnes has inſulas, ejusq; origo & proceſſus hìc accuratis Auctorum teſtimoniis deſcribitur, convelliturqve error vulgi, qvi id jure proprio illi genti ſubjectum exiſtimat, à qvâ jam proximos ducentos, & qvod excurrit, annos regitur; compertô: nullâ unqvam temporis diuturnitate dominium in illud ab occiduis gentibus præſcribi poſſe. Diffuſa jam per univerſum Orbem ſecundiſſima Nominis Tui Fama etiam Gentem illam haut dubiè implevit, movitqve, ut ſpero, deſiderio, ſub Clementiſſimum Imperium Tuum redeundi, dulciſſimæqve patriæ ſocietatem repetendi. Cui enim ignotum, qvâ PIETATE, qvâ JUSTITIA, duo ampliſſima Septemtrionis Regna, extenſasqve in immenſum ſpatium, Provincias regas, qva FORTITUDINE & PRUDENTIA, ab omni vi externa defenderis, defendasqve qvotidiè contra novas Danicæ Salutis hoſtium molitiones. Taceo, cum præconio meo longè majores ſint, Novas, easqve æqviſſimas Leges, ſingulis Regnis, ſubjectisqve gentibus abs Te datas, Monumentum perpetuum regnantis in Septentrione CHRISTIANI QVINTI. Qvod Te Legislatoribus omnibus, tum Danis, tum

Norvegis, Frothonibus, Canutis, Valdemaris, Halfdanis, Haconibus, Olafis, Magnis, & in ipſa literarum clariſſima luce regnantibus Chriſtianis, multis nominibus palmam præripuiſſe evidenter monſtrabit. Qvid Tuum erga Literas, literarumqve ſectatores, favorem & liberalitatem, ubi res ipſa loqvitur, prolixius memorem. Teſtis eſt recens in Urbe Regia Havnienſi fundata, veteriqve adjecta Eqveſtris Academia, inſtructiſſima laudum Tuarum, magnificentiæ & gloriæ, per orbem & ad poſteros diſpergendæ, officina, Monumentumqve perpetuum regnantis in ſeptentrione CHRISTIANI QVINTI. Illa enim non modo indigenam, ſed & exterarum terrarum Nobilem pubem, Generoſasqve animas ad ſua hoſpitia jamtum allexit. Adeo ut hac in parte, Primum illum veteris Academiæ Fundatorem, Familiæqve Regiæ Oldenburgicæ Propagatorem, & Tuæ Majeſtatis Tritavi Patrem, Tibiqve cognominem, non tam æqvaveris qvam ſuperaveris. Qvam non modo incruentum, ſed mite qvoqve & placidum imperium geras, omnes nôrunt. Nec livor ipſe dicere poterit, Te, tot annis ſumma cum poteſtate Regem, uni ſubditorum vitam vel bona niſi delictis eorum promerentibus, eripuiſſe. Etenim Tibi, ſupra ſubjectarum terrarum leges conſtituto, naturæ Bonitas, innatusqve Æqvitatis amor Lex eſt. Hinc munificentia Tua in egentes, in afflictos miſericordia, in ſingulos Clementia. Me ipſum qvod ſpectat, tot tantaqve beneficia, Te largitore, accepi, ut, ſi ea vel ſtrictiſſimè recenſere vellem, liber non epiſtola, ſcribendus eſſet. Inter minima eorum non reputo, qvod Hiſtoriæ Norvegicæ conſcribendæ munus (in qvo jam complures annos verſor) adjecto largo ſtipendio, Clementiſſimè mihi demandaveris. Hanc igitur lucubratio-

tio-

tionum mearum partem humillimé nunc offero, exiguum qvidem ſubjectiſſimi in Tuam Majeſtatem Domumqve Regiam affectûs, animiqve Tantis Nominibus obſtrictiſſimi pignus; ſed beneficiorum Tuorum, Glorioſiſſimiqve Patris Tui,in me collatorum, certisſimum teſtem præconemqve, haut iisdem mecum mortalitatis terminis concludendum. Hunc ipſum, qvaliscunqve eſt, Sereno vultu ut accipias, meqve porrò Clementiæ Regiæ Gratiæqve, tantis experimentis teſtatisſimæ, participem fieri velis, nec ſeneſcentem deſtituas, qvantâ poſſum animi ſubmisſione, ſupplex peto qvæſoqve. De cætero Deum Optimum Maximum veneror, ut votis qvibusq; meis, etiamſi maximis, major tamen longè evadas. Imo ſuperſedere neqveo, utut facundiæ vires voluntati non reſpondeant, qvin gratæ mentis impetu preces haſce, ſed inaffectatas, ſed pias & ardentes ſubjiciam: Sint Tibi ſemper ſenatus prudens ac fidelis, ſubditi obſeqventes, Exercitus fortes, vicini amici, qvo domi forisqve MAGNUS, ubivis gentium TRAJANO MELIOR, AUGUSTO FELICIOR audias. Succeſſorem ſerum habeas; ſed FILIUM PRINCIPEM. Cumqve Te Deus longa felicitate, beneqve geſti imperii conſcientia beatum, ſed gloriâ rerum caducarum abundè ſatiatum, hinc avocare ſtatuit, placidâ morte miniſteriis ætheriis exceptum ad curiam cœleſtem gloriamqve æternam tranferat: Ita vovet

Serenisſimæ Majeſtati Tuæ

Humillima veneratione
Subjectisſimus

TH. TORFÆUS.

Præfatio ad Lectorem.

INſularum Orcadenſium Situm, habitumq́; illuſtrium Scriptorum multi; mores gentis, inſtituta, vivendiq́; rationem pauci; ſingulorum Principum, qvi eas à Monarchiæ Norvegicæ principio, continuâ ſerie rexerunt, originem, nomina, numerum, ordinem, geſta, vel imperii formam, procerumq́; genus & familias, qvi ita prodiderit, & explicaverit, ut a doctioribus promiſcue legi, intelligiq́; poſſit, qvantum ſcio, hactenus inventus eſt nemo. Nam qvotqvot de iſta materia latinè ſcripſerunt, vix præter ſitum inſularum moresq́; gentis, nec pari omnes felicitate, qvicqvam memoriæ prodiderunt. Nec mirum, haut ultra proceſſiſſe, cum hiſtoriarum Scriptores in ſeptemtrione rari olìm extiterint; Scilicet apud Danos antiqviſſimi ſunt Ælnothus Anglus, Sveno Aggonis & Saxo ille, à ſtupendæ eloqventiæ theſauro, qvem ſibi rudiori ſeculo comparavit, Grammaticus dictus, qvi omnes ſeculo XII. vixere. Norvegi Theodrico, ejusdem ſeculi Scriptore, antiqviorem non habent. Sveci vero nullum, qvantum ſcio, vetuſtum ſcriptorem proferre poſſunt. Feliciores Galli, Angli, Scoti, Germani, atq́; Hiberni; qvi cum purioribus ſacris, literas etiam politiores, longè prius adepti, gentem qvisq́; ſuam ſcriptis illuſtrârunt, Literæ enim latinæ ſimul cum religione Chriſtiana importatæ ſunt. Durius Orcadenſes fatum preſſit: Chriſti enim perennaturam notitiam, poſt longum deinceps temporum intervallum, ſed iteratò, aſſecuti ſunt, ac itaq́; qvi res ſuas ſcriptis mandarent non niſi ſerò nanciſci potuerunt. Imo poſt acceptam literarum culturam rebus ſuis conſignandis parum invigilaſſe videntur. Nec enim, ex indigenis, qvantum ſcio, unicum hiſtoricum oſtendere qveunt. Et certè, qvantâ rerum majorumq́; ſuorum ignorantia laboraverint, luculentus teſtis eſt, celeberrimus rerum Scoticarum Hiſtoriographus Georgius Buchananus, qvi etiamſi inſulis eorum tam vicinus eſſet, ut facilè, qvantum indigenis de rebus ſuis conſtaret, aſſeqvi poſſet; attamen dum ſitum inſularum ſortemq́; & mores gentis copioſè deſcriberet, qvi ſacra Chriſtiana ad eos, poſtqvam ſub imperium Norvegorum devenerunt, primus importaſſet, referre neſcivit. Id enim Divo Magno (qvem Johannes Iſaacius Pontanus Diſcuſſionum hiſtoricarum libro I. cap. 1., Regem Norvegiæ Magnum Barfod ſeu Nudipedem, majori rerum Orcadenſium ignorantiâ, fuiſſe putat) tribuit, cum tamen plus centum retro ab obitu ejus annis Chriſto nomen dederint. Qvin & ubi idem Magnus, in Divorum numerum relatus, & dum pontificium dogma, ne ipſius qvidem Buchanani tempore ſatis ibi exſtirpatum, viguit, religioſè cultus, ſepultus eſſet, pariter ignoravit. Qvæ itaq́; hactenus ſepulta jacuere Orcadenſium monumenta, præſenti ſcripto è tenebris eruuntur, & tanqvam ab umbris excitata in lucem proferuntur, maximam partem deſumta ex Scriptore qvodam vetuſto, qvem Iſlandum natione fuiſſe arguunt, tum genus dicendi, qvo uſus eſt, tum operis illius exemplaria in eâ tantùm inſula reperta. Nomen auctoris hujus ignoratur, qvippe qvod ipſe tacuit, innatâ qvadam genti modeſtiâ, propriæ laudis minimè avidæ, in alienas juſtè profuſæ. Auctoritatem & fidem illi ſatis conciliant recepta genti in conſcribendis ſuis, vicinarumq́; nationum hiſtoriis, laudabilis conſvetudo, qvam auctoris hujus ævo, proximisq́; ſeculis, inter ſeptemtrionales, ſibi propriam fecerunt Iſlandi, qvorum induſtriæ luculentum teſtimonium Scriptor Danicus, Saxo Grammaticus in ſua præfatione, his verbis perhibet: Nec Tylenſium (Iſlandos intelligit) induſtria ſilentio obliteranda, qvi cum ob nativam ſoli ſterilitatem, luxuriæ nutrimentis carentes, officia continuæ ſobrietatis exerceant, omniaqve vitæ momenta ad excolendam alienorum operum notitiam conferre ſoleant, inopiam ingenio penſant, cunctarum qvippe nationum res geſtas cognôſſe, memoriæqve mandare, voluptatis loco reputant, non minoris gloriæ judicantes, alienas virtutes diſſerere, qvam proprias exhibere, qvorum theſauros hiſtoricarum rerum pignoribus refertos, curioſiùs conſulens, haud parvam præſentis operis partem, ex eorum relationis imitatione contexui, nec arbitros habere contempſi, qvos tantâ vetuſtatis peritia callere cognovi. Inter Norvegos Saxoni æqvalis, & prope ſolus, ejusdem gentis hiſtoriæ, in Latialem ſermonem tranſlatæ ſcriptor, Theodricus Monachus, qvi ſub Eyſteino (Auguſtino) Archiepiſcopo Nidaroſienſi, Anno Chriſti MCLXI initiato, floruit, in operis ſui Cap. 1. ubi de Monarchiæ Norvegicæ epocha tractat, hoc illos elogio exornat:

Hunc

Hunc numerum (*inqvit*) annorum domini, inveſtigatum pro ut diligentiſſimè potuimus, ab illis qvos non vulgato nomine Iſlendingos vocamus, in hoc loco poſuimus, qvos conſtat ſine ulla dubitatione, præ omnibus aqvilonaribus populis in hujus modi ſemper, & peritiores & curioſiores exſtitiſſe. *In præfationis exordio, in hunc modum de iis diſſerit.* Operæ pretium duxi, pauca hæc de antiqvitate Regum Norvagienſium breviter annotare, & prout ſagaciter perqvirere potuimus ab iis, penes qvos horum memoria vigere creditur, qvos Iſlendingos vocamus, qvi hæc in ſuis antiqvis Carminibus celebrata recolunt. *Carminibus ſcilicet, qvod unum qvondam memoriæ & Annalium genus, apud Germanos fuiſſe,* Tacitus *teſtatur. unde & omnem hiſtoriam apud Chaldæos, Græcos, Romanos, gentesq; alias initium ſumſiſſe, doctiorum conſenſu perhibetur. De Septentrionis hiſtoriâ eruditiſſimè id planum fecit* Thomas Bartholinus *in illuſtri, qvod* Antiqvitates Danicas *inſcripſit, opere, qvo elegantius aut limatius, in iſto genere, ſeptemtrio nunqvam viderat, nec forte exſpectabit. Qvantæ auctoritatis poëtæ (qvi* Skalld *à depilando dicti videntur, qvod rudem orationem tanqvam evulſis pilis perpoliant) olim fuerint, paucis hiſcé exemplis adſtruere libet: Haraldus Pulchricomus Norvegiæ Monarcha traditur inter omnes ſatellites, Poëtas præcipuô honore coluiſſe, eisq; ſupremas in aula ſedes aſſignâſſe, obſervato inter ſingulos ætatis gradu, qvorum opera maximis præmiis compenſabat. Qvanta ſollicitudo gratiſſimos Daniæ proceres tenuerit, ne Rex eorum potentiſſimus, longeq; dilectiſſimus Frodius, ſeu Frotho, famæ, qvam latè per orbem extenderat, poſt mortem diſpendium pateretur, Saxo teſtis eſt, qvi Poëtam Hiarnium, qvod paucis interemptum eum verſibus celebraret ſucceſſorem tanto Principi in ampliſſima regna ſurrogaſſe eos ſcribit: Vindici qvippe famæ, is qvi ab oblivione & ſilentio hominum vindicatur, præ omnibus aliis obligatus illis cenſebatur; nec debitum rectius, qvàm ſucceſſione in bona ipſius, hærede deficiente, (cui id munus, potiſſimum incumberet) rependi. Aliud exemplum,* Liber Originum Iſlandiæ *nuper editus, pag. 149. exhibet, in Norvego qvodam Fleine Hioris filio, qvi paulo ante cultam Islandiam, in Nordmaria Norvegiæ, provincia Joſurheid, enutritus, in aula autem Regum Uplandorum, Herjolfi & Olafi Hornabriotorum diutius ſuſtentatus eſt. Hic enim, cùm inde in Daniam ad Regem provincialem Eyſteinum ſe contuliſſet, adeo eum artis poëticæ peritiâ ſibi devinxit, ut ſummum gratiæ locum adeptus, etiam filiæ ejus nuptias impetraverit. Et hi qvidem præmia omnium, qvi in illo ſtudiorum genere claruerunt, poſt hominum memoriam maxima, honoresq; reportarunt. Erant etiam, qvibus præmiorum loco, pænæ capitales, ſupplicia præterea & cruciatus, pænas iſtas pro meritis aggravantia, remiſſa ſunt. Bragius enim Poëta, capitis damnatus à Rege Sveciæ Biorne de Colle, rhythmico encomio ei exhibito, vitâ donatus eſt. Eyvindo qvoq; Skaldaſpillero, id eſt, Poetarum Cruci, famoſi in Regem Haraldum Grafeldum, ejusq; fratres, carminis crimen, poſtqvam operam poëticam eis venditâſſet, remiſſum. Qvi gravius in ullum, qvam Eigell Skallagrimius Islandus in Norvegiæ Regem Eiricum Blodoxium deliqverit, obſervavi neminem: filium qvippe ejus, propinqvosq;, amicos etiam, & miniſtros multos occiderat, villas ſpoliaverat, ipſumq; Regem contumeliæ genere, poſt hominum memoriam graviſſimo affecerat. In ejus tamen poteſtatem cum recidiſſet, carmine in laudem ejus compoſito, & publicè recitato, incolumis dimiſſus eſt: Cujus exemplar ad calcem Runicæ Celeberrimi Olai Vormii impreſſum legitur. Nec privati modo, ſed ipſi qvoq; Reges Principesqve, Dionyſio Siciliæ tyranno longè felicius, Poëticam excoluerunt, qvorum numerus haut exiguus. In Dania excelluit Potentiſſimus Ragnar Lodbroch; in Norvegia complures, & ipſe qvidem Pulchricomus, ejusq; ſucceſſores, & in his Olafi duo, Tryggvinus & ille Sanctus, ejusq; frater Haraldus Strenuus ſeu Imperioſus, aliiqve. In Orcadibus qvoq; Einar de Ceſpite, itemq; Rognvaldus Kalius, illius artis inter ceteras poſſeſſionem ſibi vindicarunt.*

Imo Peregrinos Principes noſtræ qvoq; Poeſeos notitiam habuiſſe conſtat: Cujus rei illuſtre argumentum nobis ſuppeditat Magni Nudipedis Norvegiæ Regis hiſtoria. Eqves enim Gallus, nomine Giffardus, intra navem, qvâ Angliam petebat, irriſorio carmine ab Islando qvodam laceſſitus, auctorem, ſimul in Angliam veniſſet, ad Provinciæ illius Principem, qvo appulſus eſt, accuſaſſe traditur: Conſtituto deinde judicio, cum reus carmen recitare juſſus, aliud, ſed æqve irriſorium, repoſuiſſet, (decantabat enim laudes ejus fortiaq; facta bello, cui non interfuit) à Principe abſolutus eſt, qvod laudes accuſa-

toris illo carmine celebratas judicaret. Qvam ille ſententiam nunqvam tuliſſet, ſi lingvæ Danicæ etiam exactiorem (ut in carminum interpretatione omninò reqviritur) notitiam non habuiſſet. Extant etiam Rhythmi hoc ipſo idiomate Angliæ Hiberniæq; Regibus oblati & liberaliber compenſati: qvo vero fine offerrentur recitarenturqve non intelligentibus. Itaq; hinc colligi poteſt lingvam Danicam in aulis vicinorum Regum, Principumq; familiarem fuiſſe, non ſecus ac hodie in aulis Principum peregrina idiomata in deliciis haberi cernimus. Nec aliàs video, unde non modò ſermonis Danici commercium, ſed etiam artis poëticæ peritiam, Olafus Tryggvinus à teneris in Æſtonia, deinde in aula Rusſica educatus, inde in Anglia, Hiberniaq; diu verſatus, habere potuerit, niſi lingvæ illius, aut poeſis uſus in illis aulis fuiſſet, cum Anglo-Saxonica lingva à veteri Danicâ multum diſcrepet, Hibernica & Rusſica illi plane diſſimiles ſint. Nec ſuppetit, unde lingvæ Norvegicæ nedorumq; rhythmicorum intellectum comparaverit Eyſteinus, Haraldi Gillij filius, Norvegiæ Rex, in occidente ad annum Chriſti MCXLII. educatus, ſi non ex uſu, in illis aulis recepto. Aliqvot exempla in Hiſtoria rerum Norvegicarum ad annum Chriſti MCXLVIII. adduxi: ſed in primis vita Eigillis Skallagrimij id invicto argumento adſtruit. Qvippe qvi interrogatus ab Adelſteino Angliæ Rege, qvomodo manus Eirici Blodoxij, Northumbriæ Regis, poſtqvam in ejus poteſtatem venerat, evaſiſſet, cujus filium propinqvosq; occiderat, aliaq; infanda in ipſum perpetraverat, rei ſtatim ordinem metro nunc ſatis obſcuro, expoſuit, neqvaqvam ita narraturus non intelligenti. Ad Islandos redeo. Illos non ſolum ſuas, ſed & vicinarum nationum hiſtorias ſcripſiſſe dixi: Cum enim patriæ ſuæ res ſollicitè deſcripſiſſent, Regum, Principumq; Norvegorum vitas ſubjectarumq; provinciarum, Gronlandiæ, Færeyarum, atq; Orcadum res adjecerunt. Progresſi deinde ad Danos, multos gentis illius heroës, ſcriptis ſuis celebrârunt. Nec Svecorum geſta ſicco pede præterierunt: exſtant enim monumenta qvædam gentis illius, ab Islandis mutuata. Memorata præterea qvædam rerum Anglicarum & Hibernicarum. Scotiæ & Hæbudarum pasſim præſens hiſtoria meminit. Inde ad Saxoniam, Galliam, Italiamq; tranſitum, de qvarum aliis plura aliis pauciora literis conſignarunt, ſed illa fabulis magnam partem ſcatentia, imo ut plurimum, meras nugas ſpirantia. Egregium hocce gentis ſuæ inſtitutum Auctor, qvem exhibeo, ſecutus, ex vetuſtis carminibus & traditionum memoria, ea, qvæ ſua tempora præceſſerunt, huc congesſiſſe videtur: reliqva ipſum vel vidiſſe, vel ab aliis viſa accepiſſe, tempus, qvo vixit, Svereri Haraldoqve Maddadio, me conjectore, coævus, perſvadet. Carmina qvæ ſecutus eſt, qvædam, eaq; antiqvisſima, Comes Einar de Ceſpite ipſe fecit: qvædam & longè plura, Islandi complures, qvos Comites poſteriores in aulis ſuis, more Regibus Principibusq; recepto ſuſtentarunt, magnoq; in honore habuerunt. Primus eorum Arnor Thordi filius erat, Comitum Poëta ideo appellatus, qvòd Comitibus Orcadenſibus Thorfinno Sigurdi Craſſi, Rognvaldoq; Bruſii filiis, operam ſuam longô tempore addixerit, qvorum geſta Carmine, magnam partem adhuc ſuperſtite, celebravit. De qvo Cap. XIV. traditur, qvod Thorfinnus acri prælio cum filio fratris ſui Rognvaldo occupatus, eum in terram expoſuerit, procul dubio, ut absq; periculi metu, qvæ ab utraq; parte gererentur, accuratè obſervare, carmineq; deinceps prodere poſſet, non ſecus ac ſanctus Olafus in prælio Stiklaſtadenſi Poëtas tres Islandos teſtudine ſeptos, ad prælii ordinem, ſingulorumq; alacritatem attendere jusſit, rhythmisq; in poſterum duraturis committere: Fuit autem Arnor Poëta celeberrimus, natus in Islandia, filius Thordi Kolbeinii, ejus, cujus controverſiæ, lites, jurgia, mutuæ injuriæ, præliaq; cum inſigni viro Biorno Hitdalorum athleta dicto, fusè deſcripta ſunt, ambo in Islandia nati, Sancto Olafo familiares fuerunt. Hic idem Arnor ad Magnum Bonum Daniæ Norvegiæq; Regem profectus, cum, præſente etiam Patruo Regis Haraldo ſtrenuo, carmine qvodam laudum ejus præconia publicè decantaret, eumq; aliis Regibus nimis præferre videretur, monitus eſt ab Haraldo, hujus Regis laudes ita temperaret, ut alios non vituperaret. Cui tamen Haraldo artem ſuam adeò commendavit, ut ab eo poſt mortem qvoq; celebrari vellet, munereq; confeſtim ornaretur: Id qvod Arnor etiam fide & elegantiâ pari præſtitit. Alter Poëta, cujus in hoc opere fit mentio, fuit Hallus Thorarini Breidmagii, ſeu obeſi ventris filius, in aulam Comitis Rognvaldi Kalii receptus, de qvo Cap. XXVII. Tertius fuit Eiricus qvidam, qvi Sveno Aſleifis filio militabat, de qvo Cap. XXVI. Qvartus fortè Botolfus Begla, natione Islandus, ſed incola Orcadum factus, de qvo Cap. XXIII. qvi ſi in Islandiam nihil horum

tran-

tranſtulit, aliis tamen popularibus ſuis, quæ expiſcari poterat, forte impertivit, ut Haldorem Thorkelus Nutricii dum Comitem Einarem occideret, domeſticum, de quo Cap. XII. omittam. Sed omnibus hisce certiora, Comitum liberi, propinquiqve, qvi in Islandiam migrarunt, de patribus ſuis, majoribus ac propinqvis afferre, ſuisqve poſteris tradere poterant. Adderem his Buium Islandum, qvem vita illius tum Atheum tum Canem ab inimicis appellatum eſſe, gigantei roboris fuiſſe, patriaq; ob temerata Ethnicorum Sacra, à qvibus abhorruerit, Haraldi Pulchricomi tempore profugiſſe, ac deinde in Einaris de Ceſpite Orcadum Comitis aulâ moram nexuiſſe tradit; Diceremqve res Comitis illius eum latere neqvivisse, ſed in patriam reduci (rediiſſe enim traditur) uberrimam differendi materiam præbere potuiſſe, niſi Buii hujus vita pura puta fabula eſſet. Adeo ut riſum mereatur Thomas Dempſterus, qvi cum in Arngrimi Crymogæa libro II. Buium, idola abominatum, fanum quoddam flammis abſumſiſſe legiſſet, Islandorum Apoſtolum, in Menologio Scotico, mirâ qvidvis ſcribendi licentia, ex eo effinxit. Hæc qvamvis ad auctoritatem Scriptoris noſtri fidemq; adſtruendam abundè ſufficiant; alium tamen indubitatum veritatis teſtem producam: Conſenſum nimirum illius, cum externis Scriptoribus qvi eum nunqvam viderunt, nec ille eos. Meminit Buchananus Magni Nudipedis Norvegiæ Regis & Epiſcoporum Cataneſenſium duorum, qvorum prior ab Haraldo, Comite Orcadenſium occulis & lingva privatus, alter a ruſticis exuſtus eſt. de qvibus lib. I. hujus Cap. XXXVIII & XLVIII. poterint inſpici. Chronicon Manniæ noſtro centum annis recentius, ſi placet, conferatur. Iſtic Lagmannus & Olafus Godredi Crovanis filii habentur. Olafus, Noſtro Bitlingus, Cap. XVIII. XXXV. & XXXVIII. cognominatur, filiamq; Ragnhildem Sumarlidio Hauldio, Dalorum in ſinu Scotiæ præfecto, elocaſſe traditur, qvorum filii Duggall Rognvaldus & Engull memorantur. Conſentit Chronicon Manniæ ad annum MCII Cap. XXXVIII. Rognvaldi Gudriodi Hæbudarum Regis filij noſter præterea meminit, eumq; Olafi Bitlingi nepotem, ex Ingibiorge Comitis Haconis Pauli filia memorat, cujus imperii principium ad annum Salutis MCLXXVIII. obitum ad MCCXXVIII, idem Chronicon refert. De Alano Galvidiæ regulo, Olafo inſularum Rege, Huſpacho, nobis Uſpaco, ad eundem annum mira noſtrorum cum eodem Chronico harmonia, in cæteris etiam magnus conſenſus, adeo ut hæc noſtra cum illo, in ſe invicem illuſtrandis mutuas operas præſtent. Qvod ſi libri hujus Cap, XI. de bello, qvo Rex Hiberniæ Brianus occubuit, Jacobi Waræi Antiqq. Hibernicarum Cap. IV. conferre libuerit, mirus utrobiq; conſenſus apparebit; nam Sitricus illis, nobis Sigtryggus, idem qvod victorioſus, & qvi Broder nobis, Bruodarus illis, & claſſis Danicæ præfectus, hic Piratarum anteſignanus, utrisq; Briani interfector: victoriam verò penes Brianum uterq; ſtatuit eumq; ex vulnere mortuum. Multa etiam hic occurrunt, qvæ hiſtoriæ Scoticæ lucem fænerantur, conferenti obvia. Diſſenſus ab aliis ſemel qvidem aut iterum occurrit: ſed tanti hic non eſt, ut fides Auctori eapropter derogari debeat, magis qvàm aliis optimæ notæ ſcriptoribus, cum qvibus idem illi qvoq; commune. Illud fortè offendit, qvod inſulis illis minus populoſis, inq; mari procelloſo ita ſparſis, ut mutuis auxiliis, teſte Buchanano, ſe tueri neqveant, tantæ, vires, tot tropæa, tamq; ingentes adverſus potentiſſimum Scotiæ regnum progreſſus adſcribantur, cum tantum eis licuiſſe fidem excedat. Verum diverſus temporum iſtorum a præſentiûm indole habitus fidem auctoris tuetur, Strata tum myoparonibus piraticis cuncta maria, obſeſſaq; totius occidentis litora, & maritima undiq; fædis direptionibus incendiisq; vaſtata: ſed nec a paucioribus hæc inſulanis facta ſunt omnia, cum plurimi, iiq; potentiſſimi Norvegiæ Proceres ac cives illis ſe adjunxerint, qvi patriis ſedibus pulſi, Principibus diverſis, vel pretio, vel parte prædæ conducti, meruerunt. Haut igitur mirum, ſi horum populares, propinqviq; Comites Orcadenſes, eorundem ſacrorum conſortes, & Chriſtianis naturâ hoſtes auxilio tot fortiſſimorum virorum immane creverint, inſigni Scotorum Hibernorumqve damno: Hinc enim Olafo Albo Dublinum, regiaq; poteſtas qvæſita; hinc auctus viribus potentiaq; filius ejus Thorſteinus Rufus, qvi adjuncto ſibi Sigurdo Orcadum Comite, potentior factus eſt, qvam ut poſſet reſiſti. Parta tunc utriq; opimarum Scotiæ provinciarum poſſeſſio, ſeqventes Orcadum Comites docuit, qvibus artibus, qvorumq; ſubſidiis amiſſa iterum poſſent recuperari. Evidens exemplum præſentis ſcripti Cap. X exhibet, Broderum & Uſpacum, piratas, bello Brianico diverſas partes ſecutos. Nec ſimilia alibi deſunt: Haſchias & Hagbardus fratres & piratæ Norvegi, univerſam Sveciam bello in ſuam pote-

ſta.

ſtatem redegerunt. Solvius, Hogný de Niardeya exiguæ inſulæ Norvegicæ domini filius, pari eam vi ſibi ſubjecit, longoq; tempore rexit. Recentius ſimul & notius exemplum Rolfus præbet (Rollo aliis, primus Normanniæ Dux, poſt ſuſceptum baptismum Robertus appellatus) qvi ampliſſimum & vaſtiſſimum Galliæ imperium piraticâ manu adortus, nobiliſſimas provincias Regi Carolo extorſit. Alani Galvidiæ Comitis, Sumarlidiiq; Aragatheliæ Thani ingentem potentiam Chronicon Manniæ, Buchananusqve, *celebrant, qvorum ille ad Scotiæ ſceptra anhelabat, hic Norvegiæ in culmine fortunæ conſiſtenti, minatus eſt, idq; ſeqvioribus ſeculis, cum piratarum potentia deſiiſſet. Qvantâ mole Norvegiæ duabus diſtinctis expeditionibus Orcadenſes incubuerint, qvantiſq; eam ſucceſſibus attriverint, Cap. IX. & penultimum explanant. Nihil igitur de Comitum Orcadenſium poteſtate fictum aut abſurdum hic habetur. De cætero Comitum Orcadenſium Genealogiam Auctor hic noſter intactam non omiſit. Sed eam â vetusſiſſimis ſeptemtrionis heroibus Fornioto, ejusq; abnepote Thorrio, & atnepote Gore, Noris, Norvegiæ eponymi, fratre, multis tamen gradibus interruptam, texuit, atq; à Rognvaldo Mæriarum Comite perpetuâ ſerie, ad obitum Haraldi Maddadý, qvi anno Chriſti MCCVI. in fata conceſſit, hiſtoriam eorum continuavit, forte etiam ea, qvæ de Epiſcopo Cataneſiæ Adamo habentur, adjecit. Ego illius ſenſum fideliter ubiqve expreſſi, addendo tamen varia, tum ex hiſtoria Norvegica, tum ex Islandica & aliis inſuper Scriptis, qvæ ad declaranda & illuſtranda hæc noſtra facere videbantur. Si qvid autem ſuperſtitionem hic ſapiat, non hoc meis, ſed Autorum qvos ſeqvor verbis ſcripſi: In Chronologia inveſtiganda, præſertim cùm hæc ad hiſtoriam Norvegicam plurimùm faciat, nec in aliis perinde ſcriptores noſtri cæcutiant, laborioſus fui. Annum tamen, qvo Orcades à Pulchricomo primùm domitæ ſunt, certum afferre neqvivi: Sed inter ſeculi illius LXXV. & LXXXIII. vertitur. Verum nec proximè ſeqventium Comitum imperý periodos certas, usq; ad Sigurdum Craſſum aſſeqvi poſſum, nec annum, qvo is imperare cœpit. De cæteris ſuo qvibus loco diſſerui. In Chorographica locorum deſcriptione, qvicqvid peccatum eſt, ne mihi imputetur, qvæſo: Alios enim ſecutus ſum preſſè, nec menda corrigere novi, locorum ipſe ignarus, nominibus præſertim immutatis: qvibus ſemper veteribus uſus ſum, qvò facilius ab indigenis, ſitus ſingulorum gnaris, intelligi, cumq; nominibus hodiernis, priſca illa conferri, & errata talia emendari posſint. Delectabit enim priſcorum nominum notitia. Propria etiam hominum nomina, non ad Latinæ lingvæ palatum, uti* Buchanano, *aliisq; ſeqviorum ſeculorum ſcriptoribus placuit, aptavi, veritus, ne nimis ab origine ſuâ diſcederent, minusq; ab iis agnoſcerentur, qvi veteris lingvæ Danicæ reliqvias adhuc conſervant. Mihi etiam lingvæ veteris puritatem inficere religio eſt. Genere dictionis, meo more, uſus ſum ſimplici, absq; ornatu & floſculis, qvod iis orationi inducendis impar ſim, præterea nec tempus vacat, in vaſto aliàs opere occupato, unde ſi intelligar contentus ero. Errores ſi qvi forte occurrunt, deprecor, neq; enim ſatis urbium nomina a villarum, vel etiam ædium aut aliorum locorum, ipſe ignarus, diſcernere qveo. Utor qvoq; paſſim vocibus, delicatioribus forte auribus ingratis, nec claſſicis auctoribus uſurpatis, receptis tamen ab iis, qvi prioribus ſeculis, etiam hodie ſcribunt, ut* fevdi, inveſtituræ, *& id genus aliis. Hiſtoriarum nomina, exteris minus nota, teſtium loco non ſemel produxi, qvæ tamen, qvid ſignificent, ſimul indicavi. Auctor noſter prædictus, qvæ ſcripſit, in Capita, ſed minuſcula, diſtinxit: ego plura in unum congeſſi, qvædam etiam aliunde deſumta paſſim adjeci, ne qvid ad rei expoſitæ notitiam, qvantum in me eſſet, deſideraretur. Cognominum ſignificationem ſæpius adjeci, (ut* Breidmagi, *ſeu,* obeſus venter, *) cum probè ſciam ab exteris, imò & noſtratibus qvam plurimis, priſcæ lingvæ ignaris, vocabula hæc ſine interprete non poſſe intelligi. Præterea more Græcis Latinisq; familiari ſæpius neglecto, inter duas propriorum nominum conſonantes minus freqventer vocalem inſerui, ſed pro Canuto, ut plurimum Knutum ſcripſi, veteris Danici idiomatis ſeu notationis conſervandæ ſtudioſior, qvæ illarum interjectu turbaretur; non tamen id ſemper obſervatum. Sæpe etiam nativam nominum terminationem, adjectâ Latinâ, immutare nolui, obliqvosq; inde formavi, ut Frakaurk Frakaurkis. Iis qvæ in I. deſinunt terminationem US adjeci, ut Tryggvi Tryggvius: inde patronymicum Tryggvinus conficitur, ut Olafus Tryggvinus, pro Tryggvý filius. Caput penultimum ex vita Regis Norvegiæ Sverreris tranſcripſi, ultimum ex Chronici Norvegici verſione Danica, usq; ad Epiſcopum Cataneſiæ Adamum, cujus avaritia & interitus appendi-*

pendicis inſtar ſæpememorato vetuſto Scriptori ſubnectuntur. Ne vero Hiſtorica ea, quæ poſtea inciderunt, lateant, adjeci Annales libro Secundo comprehenſos. Prima ibi cura in diſſenſu Anglicorum Scriptorum, cum auctore noſtro, inprimis de gentis illius Epiſcopis, conciliando: quod ſi minus ſucceſſerit, doctiorum tamen inſpectioni deciſioniq; ſubjeciſſe juvat. Quæ ſequuntur, ex duobus Regiæ bibliothecæ Annalium exemplaribus membraneis vitaq; Regis Haconis, Regum Norvegicorum ante ſe omnium, Magno Bono (qvi Daniam quoq; rexit) excepto, potentiſſimi, nati Anno MCCIV, Regis creati ſeculi illius XVII. coronati XLVII, denati LXIII. deſcripſi, reſq; Hæbudenſes immiſcui: partim ne interirent, partim ut ſcriptorum Scoticorum ut & Chronici Manniæ de expeditionis illius ſucceſſu errores monſtrarem, iisq; præoccupatas lectorum mentes liberarem. Reliqva ex illuſtri rerum Danicarum hiſtoriographo Arnoldo Hvitfeldio tranſcripſi, eaqve, ut & plurima quæ in Librum Secundum conjecta ſunt, quantum licuit, auctorum verbis reddidi. Quæ verò in Tertium conjeci Librum, ex Archivis Regiis ſummâ fidè deprompta ſunt. Hucusq; expoſui, quæ de Auctoritate, fide, ſtructuraq; hujus Operis dicenda ſunt. Unum, idq; præcipuum, in ipſo operis limine jure præmittendum reſtat, qvod vos inprimis Cives Orcadenſes ſcire oportet, cui ſcilicet hanc rerum veſtrarum notitiam debeatis. Is eſt AVGVSTISSIMVS MONARCHA, CHRISTIANUS V. Pius, Fortis, Victor. Cujus glorioſiſſimæ memoriæ Pater, primus meus in terris Dominus Clementiſſimus, FRIDERICUS III, eorundem Regnorum Auguſtiſſimus qvondam Monarcha, Vindex & Adſertor (qvem pietate mortalium nemo anteceſſit unqvam, clementiâ pauci æqvàrunt, an in omnis generis eruditione unus aliqvis aſſecutus ſit, planè neſcio) cum rem literariam omni ex parte promovere ſtuderet, omnis generis antiqvitates ex Islandia per me alioſq; ad ſe olim tranſferri curavit; meâq; operâ ad qvaſdam earum in Danicam lingvam convertendas, univerſum qvinqvennium, Clementiſſimè uſus eſt, nec ipſe ſæpius labores meos inſpicere dedignatus. Magnum patrem imitatus ſucceſſor filius, hodiernus Rex meus Clementiſſimus, utinam etiam (qvod me qvoq; aſſecuturum, jam ſeneſcentem, facilè ſpero) in terris ultimus Dominus, ut nihil eorum, qvæ ad terrarum ſibi ſubjectarum decus & utilitatem faciunt, omitteret, memoriam gentis Norvegicæ, fortiſſimis geſtis nulli ſecundæ, ſed minus qvàm oportet hactenus celebratæ, ab ultima antiqvitate, ad ſua usq; tempora, ab interitu vindicare decrevit. Ac in illius rei finem permulta vetuſtatis monumenta, ex Bibliotheca ſua verè Regiâ depromta, meæ fidei Clementiſſime commiſit, ut, inde, rerum Norvegicarum hiſtoriam latinè conſcriberem. In eo dum noctes dieſq; verſor, illa qvæ de Provinciis, eidem Regno nunc & olim ſubjectis, occurunt, ſtudioſiſſimè ſeligo, ne præter neceſſitatem immiſta rebus Norvegicis, hiſtoriæ ſeriem perturbent, & molem operis in immenſum augeant. His itaq; me exoneraturus Vobis veſtra, aliisq; alia, ipſo Rege Clementiſſimè impertiente trado. Cujus Majeſtati, qvicqvid hinc ad vos voluptatis & utilitatis redundaverit, acceptum referte, meritiſſimas gratias habete, agite, memoriamq; ejus pio animo recolite, & poſteris in perpetuum commendate. De cætero puſillum iſtud, qvòd ego hac in re præſtiti, boni conſulite, eoq; ad veſtram, majorumq; veſtrorum famam latius ſpargendam, qvod bene vertat, feliciter fruimini; qvæ minus placent, pro eâ quâ eſtis humanitate, condonate; qvæ corrigi poſſunt, emendate; qvæ vero deſiderantur, ſive illa lacunas, in præſenti opere præſertim libro ſecundo, occurrentes, ſive poſteriorum temporum notitiam ſpectent, noſtris hiſce haut gravatim adjicite. Qvod reliqvum eſt, Benevole Lector, ſcire te volo (ingenui enim eſt fateri per qvem profeceris) multum me hic debere viro Perilluſtri & Generoſo, Reinholdo Mejero, Auguſtiſſimi Regis Noſtri Conſiliario, Status, Juſtitiæ, Cancellariæ & Cameræ &c. Patrono meo & Mæcenati reverentèr colendo, qvi, præterea qvod commodis meis ubiqve alias proſpicit, cum præſens opus meditari me audiret, varia ex vaſtiſſimâ qvam poſſidet bibliothecâ impreſſa volumina benevolè depromſit, pervolvendaqve mihi conceſſit. Nec oblivisci heic debeo Ampliſſimi & Nobiliſſimi Johannes Didrichſonii, Secretarii Regii, viri longâ experientia (qvippe præcelſis Illuſtriſſimisqve potentiſſimorū Regum noſtrorum Oratoribus, in Sveciam, Galliam, Angliam ac Belgium ablegatus à Secretioribus Epiſtolis negotiisqve) rerum patriarum externarumqve juxta periti, qvi pro ſingulari, qvâ me ſemper dignatus eſt, benevolentiâ, rariores qvoſdam libros, propoſito meo inſervientes, nec mihi aliunde parabiles ex muſeo ſuo communicavit, ſeqve noſtris hiſce favere variis modis oſtendit. Tandem fateri

fateri convenit, non parum hujus operis editionem debere viro Clariſſimo & Eruditiſſimo, amico noſtro ſingulari, Johanni Laverentii, *Clementiſſimo Regi Noſtro à Manu Archivorumqve Scribæ, qvippe qvi ſumtuum ad illam neceſſariorum partem expendit, eamqve aliis modis præclarè juvit, ſatis eo monſtrans, qvanto in hiſtoriam patriam feratur amore; idemqve ulterius oſtenſurus, cum proavi ſui Andreæ Velleii, Hiſtorici qvondam Clariſſimi, verſionem Danicam Saxonis Grammatici, à ſe reviſam, Notisq; egregiis & Iconibus illuſtratam, in publicum, ut meditatur, ediderit. Hæc ſunt lector benevole, de qvibus hac vice monendus eras. Vale & fave.*

Viro Nobiliſſimo & Ampliſſimo,
Dn. THORMODO TORFÆO
Hiſtoriographo Regio,
Amico Integerrimo
Eruditiſſimam Orcadum Hiſtoriam publicanti
P
M. LEIGH.
SS. Theol. Lector Chriſtianſand.

EXcutit antiqvos faſtos TORFÆUS, & orbi
Secula dat tenebris ſemiſepulta ſuis.
Natales, Hoc Teſte, legit FEROJA, nec illud
Poſteritas unqvam grata tacebit Opus.
Pergit, & inſigni conatu heic efficit ipſas
ORCADAS è cunis proſiluiſſe ſuis.
Gratulor, & voveo, felici ſidere pergat
Doctè adeò Boreos demeruiſſe Deos.

IN ORCADES
Viri Nobiliſſimi atq; Ampliſſimi
THORMODI TORFÆI,
Rerum Norvegicarum Hiſtoriographi Regii.

QVid bellicoſi claſſis Achillei,
Ferusq; Tevcer; qvid Stenelus ruens
Cædes per atras; qvas potenti
Dardaniæ dederit ruinas
Spirans furorem, exercitus inſolens;
In aſtra, grandi carmine ſuſtulit
Cignus; frementi qvi levatus
Eloqvii melioris aurâ,
Sedes Deorum, contigit igneas
Citusq; & arces, dum procul entheo
Furore raptus, ora ſolvit
Mæonius. Neq; parva vatum
Caterva certat, ſcribere fortium
Laudes virorum; qvos celer Inachus
Qvos Neſtus, & nivis ſodalis
Tardus Arar, Rhodaniq; potor.

Vidit

Vidit furentes, per media agmina,
Camposq; potos ſangvine. Barbari
Habent Geloni, qvi ſuorum
Geſta ferant ſuper aſtra laudem:
Romana virtus qvem latet? aut cui
Ignota magni prælia Cæſaris?
Qvem tinctus effuſô cruore
Danubius? Neq; te ſilebo
Pompei, virorum maxime fortium,
Cujus, tremendus, ſub juga ahenea
Venit Tigranes; qvi ruinas,
Funus & imperio parabat.
Hæc cuncta mutô preſſa ſilentiô,
Et nocte cæcâ perpetuus ſopor
Urgeret, arte nî benignâ
Ingeniiq; opibus beati
Aptaſſet alas, fortibus auſibus,
Scriptor diſſertus: qveîs ſuper æthera,
Domosq; ſtellantes olympi
Regna Jovis; Boreæq; clauſtra,
Ferrentur. Axis Pharraſiæ procul
Subjectus Urſæ, frigoris hoſpita,
Et toſta Riphæis pruinis
Tellus, hyperboreiq; campi
Tulere fortes; qvos neq; fervidus
Terrebat ignis, nec mare naufragum,
Nec paſta cæſorum cruore,
Arma ferens, rabidasq; cædes
Bellona fortis; Nec adamantini
Furor Gradivi. Sed caret inclytô
Scriptore, cœlô digna virtus,
Digna, tuô Venuſine plectrô.
Sed ne parentum, Martia prælia,
Injurioſô, protereret pede
Lethæus horror; Tu ſecundis
Auſpiciis, animôq; magnô
Laudum patentes tramite deviô
Campos pererras, divitis ingenî
Subvectus igneſcente curru
Supra humiles. Tibi ſolvet ampla
Thormode noſter, præmia, Nerigon
Te, Dofra, celſô vertice, qvi ferit
Auguſta magni templa Olympii
Amplificet, reſonetq; blandô

Echo

Echo, tuarum, murmure laudium.
Te, docta ſolvens ora, canet Danus,
    Te Cimber, ultimusq; Thules
    Incola ſuſpiciet nivoſæ,
Cujus parentes, geſtaq; Martia
Eruta noctis faucibus invidæ
    Oblivioſis, in aperta
    Luce locas, oculisq; vulgi.

Ita gratulabundus aſſurgit.

ARNGRIMUS WIDALINUS THORCHILLI F.
Rect: Schol: Nackſchow.

Re-

Rerum Orcadenſium HISTORIÆ LIB. I.

CAP. I.

De ſitu Orcadum & Hialtlandiæ, ſubjacentiumq; inſularum, Georgii Buchanani deſcriptio præmittitur. Nominis etymologia examinatur; antiqva inſularum nomina recenſentur; cum hodiernis conferuntur; & qvænam priſcorum ſingulis competant, expenditur. Petri Claudii Undalini nomina, numerusqve producuntur, ut & deſcriptio ex Hoffmanni Lexico petita.

ORcadum ſitum, inſularum numerum, naturamq; & incolarum mores, celeberrimus rerum Scoticarum hiſtoriographus, *Georgius Buchananus*, *Hiſtoriæ Scoticæ* Lib. I. veteribus longè correctiùs, recentioribus etiam enucleatiùs deſcripſit, his verbis, qvæ, reliqvorum erroribus omiſſis, integra tranſcribere, noſtroq; tractatui præmittere, haud alienum viſum eſt, additâ etiam ipſius Hialtlandicarum, ſeu ut aliis placet, Hetlandicarum inſularum deſcriptione.

Seqvuntur (*inqvit*) Orcades in mari partim Devcaledonio, partim Germanico, ad Septemtrionalem Scotiæ partem ſparſæ. Harum de nomine inter Scriptores veteres & recentiores ſatis convenit: rationem autem nominis nemo (qvod adhuc ſciam) explicavit. Sed neqve, qvi eas primi tenuerint, ſatis conſtat. Omnes, Germanicæ Originis eos fuiſſe tradunt: at è qvâ natione Germanorum advenerint, non proditur. Si ex ſermone conjecturam faciemus, & olim, & nunc qvoqve, vetere Gothicâ lingvâ utuntur. Sunt, qvi Pictos eos fuiſſe arbitrentur, hoc maximè argumento, qvod fretum, eos à Cathaneſis dividens, Picticum cognominatur. Pictosq; ipſos generis Saxonici fuiſſe, exiſtimarint *Claudiani* carmine maximè freti, ê ſeptimâ Panegyricâ.

— — Maduerunt, Saxone fuſo,
Orcades; incaluit Pictorum ſangvine Thule:
Scotorum tumulis flevit glacialis Ierne.

Sed eorum refutari facilè error poteſt, partim ex *Beda Anglo Saxone*, qvi, cùm qvinqve diverſis lingvis à Britannis Dei Laudes cani aſſeveret, unam ex eo numero Picticam eſſe ait. Qvod ſi tum Saxonicè Picti locuti fuiſſent, eam à Saxonica (qvâ tum Angli incorruptâ utebantur) non ſeparaſſet: partim qvòd in illis verſibus *Claudianus* diſertè Pictos a Saxonibus alios eſſe, oſtendat, cùm alteris Orcadas, alteris Thulen patriam eſſe, affirmet. Sed undecunqve ſunt oriundi, noſtrâ adhuc ætate, lingvâ à Scotis & Anglis diverſa utuntur, & qvæ à Gothicâ non multùm di-

 ſcrepet.

,, ſcrepet. In convictu qvotidiano, multum è vetuſtâ parſimoniâ adhuc vulgus reti-
,, net: itaque perpetua corporis & animi ſanitate ferè omnes fruuntur; rari morbis,
,, plerique omnes ſenio ſolvuntur, plusque apud eos deliciarum ignorantia, qvàm,
,, apud alios Medicorum ars & diligentia ad ſalutem tuendam prodeſt. Eadem par-
,, ſimonia & ad formæ elegantiam, & ad ſtaturæ proceritatem plurimùm facit. Fru-
,, gum proventus eis exiguus eſt, præterqvam avenæ & hordei, ex qvibus eis & pa-
,, nis, & vinum ſuppetit. Ex gregalibus animantibus oves, boves & capræ non in-
,, freqventes; unde multus eis lactis, caſei & butyri eſt uſus. Aves marinæ innumeræ,
,, ex his ferè & piſcibus victus eorum, magna ex parte, conſtat. Nullum ibi vene-
,, natum animal, ac ne deforme qvidem adſpectu apparet. Sunt eis eqvulei, ſpecie
,, qvidem contemptibiles, ſed ad omnes uſus, ſupra qvàm credi poteſt, ſtrenui.
,, Nulla usqvam arbor, ac ne frutex qvidem præter ericam: nec id tam cœli, aut ſoli
,, vitio, qvàm incolentium ignaviâ: qvod facilè oſtenditur ex arborum radicibus,
,, qvæ pluribus in locis eruuntur. Qvoties exotica vina navibus invehuntur, avidè
,, ſe ingurgitant; *Scyphum* habent antiqvum, qvem (ut major crapulæ ſit auctoritas)
,, *Divi Magni*, qvi primus ad eos Chriſti doctrinam attulit, fuiſſe prædicant. Is cùm
,, ita ſuperet communium poculorum amplitudinem, ut è Lapitarum convivio reſer-
,, vatus videri poſſit, eo ſuos Epiſcopos, initio ad ſe adventantes explorant: qvi ple-
,, num uno hauſtu ebiberit (qvod admodum rarò evenit) miris eum laudibus proſe-
,, qvuntur; atqve hinc, velut læto augurio, ſeqventium annorum proventum animis præ-
,, cipiunt. Unde facilis conjectura eſt, illam, qvam dixi, parſimoniam non tam à ratione
,, & ſtudio, qvàm penuriâ ortam eſſe, eademque, qvæ eam initio pepererat, diu apud
,, poſteros conſervavit neceſſitas, donec vicinis nationibus, invaleſcente luxuriâ, cor-
,, ruptis, paullatim diſciplinâ vetere labefactatâ, blandientibus qvoque delitiis, ipſi
,, ſeſe dedidêre. Multum etiam præcipitantem temperantiam impulêre piratarum
,, commercia, qvi regiones continentis, habitatoribus freqventes, adire non auſi ex
,, inſulis aqvantur, & vina, mercesque alias, aut commeatibus mutant, aut vili pre-
,, tio diſtrahunt; & inſulani, & pauci numero, & inermes, & in mari procelloſo ita
,, ſparſi, ut mutuis auxiliis ſe tueri non poſſint, infirmitatis ſuæ conſcii, non omni-
,, nò inviti ſecuritatem cum lucro conjunctam, adblandiente etiam voluptate, vel
,, receperunt, vel non rejecerunt. Sed hæc morum labes in potentiores ferè, & ſa-
,, cerdotes incubuit; apud vulgus multa priſtinæ moderationis adhuc veſtigia reſtant.
,, Mare illis non ſolùm ventorum violentia, & ſidernm poſitu ſævum & tempeſtuo-
,, ſum eſt: ſed æſtibus contrariis, ex oceano Occidentali incitatis, & inter anguſtias
,, terrarum confligentibus, nulla vi remorum aut velorum fieti, ex adverſo recurren-
,, tes, & in ſe contorti vortices ſuperari poſſunt. Si qvi propiùs accedere audent,
,, aut, impetu violento, rurſus in mare rapiuntur, aut fluctuantis æqvoris rapiditate
,, abrepti, in rupes & ſcopulos compelluntur, aut, in ſe convolutis aqvarum cumu-
,, lis, abſorbentur. Duæ ſunt tempeſtates, qvibus hæ anguſtiæ ſunt ſuperabiles, aut
,, cùm æſtuum relapſu, ceſſante undarum conflictu, mare tranqvillatur, aut, ubi ple-
,, no alveo, æqvor ad ſummum incrementi pervenit, langveſcente utrinque vi illa,
,, qvæ undas concitabat, velut receptui canente oceano, procellis & vorticoſis pela-
,, gi commoti molibus, ſe velut in ſua caſtra recipientibus. De numero qvoque Or-
,, cadum inter Scriptores non convenit: *Plinio* ſunt inſulæ qvadraginta; cœteris ferè
,, triginta: proximè ad verum acceſſit *Paulus Oroſius*, qvi triginta tres prodit, è qvi-
,, bus tredecim habitentur; Cœteræ deſertæ, & pecori paſcendo relictæ. Sunt enim
,, pleræque humiles, & ita ſpatiis anguſtis, ut vix colonum unum aut alterum ſi co-
,, lerentur, alerent; aliæ nudis ſcopulis, aut opertis muſco ſqvalentes. Orcadum
,, maxima multis veterum *Pomona* vocatur, hodie continentem appellant, qvod lon-
,, gè alias magnitudine præcedat: patet enim in longum triginta millia paſſuum.
,, Hæc ſatis freqventer habitatur, habet enim duodecim ſive curias ſive parochias ru-
,, ſticas, præterea oppidum unum, qvod Dani, qvorum in ditione Orcades diu fue-
,, runt, *Cracoviacam* appellabant, nunc nomine corrupto, *Kircua* Scotis dicitur. In
,, hoc duæ ſunt velut modicæ arces propinquæ, altera Regis, altera Epiſcopi: inter

eas

eas ſitum eſt templum, ut in locis illis ſatis magnificum. Inter templum, & arces utrinque ſunt non infrequentia ædificia, quas duas urbes incolæ appellant, alteram regiam, alteram epiſcopalem. Tota inſula excurrit in promontoria, inter quæ ſinus maris infuſi ſtationes navibus tutas, & interim portûs faciunt. Sex diverſis in locis, huic inſulæ metalla ſunt, plumbi albi & nigri tam probi, qvàm usquam in Britanniâ reperiatur. Hæc inſula à *Cathaneſia*, circiter viginti quatuor millia, abeſt, interjecto freto Pictico, de cujus natura jam diximus. In eo freto ſparguntur inſulæ complures, è quibus *Stroma* quatuor à Cathaneſia M. abeſt, non infœcunda pro magnitudine: ſed hanc, ob propinqvitatem terræ Britanniæ, & qvod Cathaneſiæ Comites eam ſemper tenuerint, inter Orcadas non numerant. Ab hac ad ſeptemtriones naviganti, prima Orcadum occurrit, *Ranalſa* auſtralis, quæ à ſinu *Duncani*, aut veriùs *Dunachi* abeſt ſedecim millia, qvod ſpacium duabus horis, æſtu ſecundo, etiam ceſſantibus ventis, naviculæ conficiunt: tanta hujus freti eſt violentia. Hæc qvinqve millia paſſuum longa eſt, habètque portum ſatis commodum, â *Diva Margaritâ* cognominatum. Ac ea paullum in orientem projectæ ſunt inſulæ duæ, exiguæ & incultæ, pecori paſcendo relictæ. *Holmas* illi gentili vocabulo eas appellant, hoc eſt planities herbidas, aqvis aſſitas. Ad ſeptemtrionem eſt *Burra* inſula, & duæ inter eam, & Pomonam Holmæ. A Burra, occidentem verſus, ordine tres inſulæ jacent, *Suna*, *Flata* & *Fara*; & ultra eas *Hoja* & *Valis*, qvas alii duas, alii unam inſulam vocant: qvod circa æqvinoctia (qvo tempore maria violentiſſimè incitantur ac fervent) æſtu recedente, nudantibus ſe arenis, anguſtis faucibus cohærent, unamque inſulam faciunt: redeunte æſtu, rurſus, interjecto mari, duarum inſularum ſpeciem præbent: in hac inſulâ, omnium, quos Orcades habent, altiſſimi ſunt montes. *Hoja* & *Vali*, decem millia in longum porriguntur: ab *Ranalſa* abſunt octo; a *Fano Donati* in *Cathaneſiâ* ſupra viginti millia paſſuum. A ſeptemtrione eſt inſula *Gramſa*, in freto admodum anguſto ſita: abeſt enim *Hoja* à proximo continentis, id eſt, *Pomonæ* promontorio, duo modò millia. Hæ ferè inter Pomonam & Cathaneſiam ſunt inſulæ, in ipſo freto ſitæ. Latus continentis occidentale, mare apertum ſpectat, nullis in eo nec inſulis, nec ſcopulis apparentibus. Ab orientali ejus promontorio paullum procurrit, *Cobeſa* à boreâ eam velut tegit, littori propior *Siapinſa*, paullum ſe in orientem inflectens, ex adverſo *Cracoviaca* duo millia ſita, ipſa ſex millia longa. Ab occidentali parte Pomonæ, jacet *Ruſa*, ſex millia longa. Ab eâ, propiùs orientem, ſita eſt *Egliſa*, ubi *divum Magnum*, fama eſt, eſſe ſepultum. Hinc ad meridiem adjacent *Vera*, *Gerſa*, nec longè illinc *Veſtra*, à qvâ *Hethlandia* abeſt millia paſſuum 80. *Papa Stronſa* diſtat ab Hethlandia 80 millia paſſuum. In hoc medio ferè curſu jacet *Fara*, hoc eſt, bella inſula, utrisque & Orcadibus & Hethlandiæ conſpicua: adſurgit enim in tria altiſſima promontoria, rupibus excelſis præcincta, & undique inacceſſa, niſi qvòd ad orientem æſtivum paullum ſeſe demittens ſtationem tutam naviculis præbet. Incolas habet longè pauperrimos: piſcatores enim, qvi ex Angliâ, Hollandiâ, cœterisque propinquis oceano regionibus, qvæ piſcatum in illa maria ſingulis annis præternavigant, omnia, pro arbitrio, rapiunt ac ferunt.

Proxima poſt illam eſt *inſula Hethlandicarum maxima*, quam, ob eam cauſſam, incolæ continentem appellant, ſexaginta millia paſſuum longa, lata alicubi ſedecim, in plurima parva ſe promontoria ſpargens, duo tantum ſunt, qvæ nominare non pigeat, alterum longum, ſed anguſtum in ſeptemtriones excurrit, alterum latius in orientem hibernum. Maritima ferè habitantur: interiora nullum animal, præter volucres, adit. Superioribus annis incolæ, latiùs, qvàm majores eorum ſolebant, excolere tentarunt; ſed nullo propè ſucceſſu. Divitiæ eis ſunt à mari, ab omni parte, ſummâ piſcandi commoditate objectâ. Ab ea ad decem millia, ſeptemtrionem verſus, eſt *Zeal* ſita, ſupra viginti millia longa, octo lata; adeò fera ut nullum animal, niſi illîc natum, ferat. In hâc habitare dicitur Bremenſis mercator, qvi omnes merces exoticas, qvarum illic uſus, abundè omnibus ſuppeditet, adportet. Inter hanc & continentem jacent Inſulæ minores *Linga*, *Orna*, *Bigga*, *Sanctiſairi*. Ultra hanc circiter novem millia, ad ſeptemtrionem jacet *Vuſta*, ſupra viginti millia in longum porrecta, in latum ſex; plana, & alioqvi non inamœna aſpectu, niſi

„ qvòd longè ſæviſſimo mari ambiatur. Inter hanc & *Zeal* ſunt interjectæ, *Via*, *Ura*,
„ *Linga*. Extra eam, ad occidentem reſpiciunt *Skeniæ* duæ, *Bura*; ad orientem *Balta*,
„ *Honnega*, *Fottara*, ſeptem millia longa, ab *Vuſta* ſeptem diſtans, octo à *Zeale*, &
„ objecta freto, qvod *Vuſtam* à *Zeale* dividit. Multæ deinceps inſulæ ignobiles præ-
„ tenduntur orientali continentis lateri *Mecla*. *Skeniæ Orientales* tres, *Chualſa*, *No-*
„ *ſtunda*; *Braſa*, & *Muſa*, latus occidentale cingunt *Skeniæ occidentales*, *Rottia*, *Papa*
„ *parva*, *Vonneda*, *Papa Major*, *Valla*, *Trondra*, *Burra*, *Haura major*, *Haura minor*,
„ & inter eas totidem ferè Holmæ interſparſæ. Victûs ratio Hethlandicis eadem,
„ qvæ Orcadenſibus, niſi qvòd juxta copias domeſticas paullò aſperior. Veſtiuntur
„ Germanico ritu: ſed, juxta facultates, non indecorè. Proventus illis eſt ex panno ſui
„ generis craſſo, qvem Norvegis vendunt, ex oleo, è piſcium inteſtinis confecto, è bu-
„ tyro, è piſcatu. Piſcantur naviculis duorum ſcalmorum, qvos factos è Norvegis
„ cöemunt. Qvos ceperint, piſces partim ſale condiunt, partim vento ſiccant. Ex
„ iis ferè rebus divenditis pecuniam conficiunt, unde vectigalia ſolvunt, domos, in
„ qvibus habitent, ſupellectilem univerſam, ac magnam victûs partem parant. In
„ domeſtico inſtrumento, qvi elegantiæ ſtudent, nonnihil argenti habent. Menſuris,
„ numeris, & pondere, ad morem Germanicum utuntur. Germanicus etiam, aut
„ penè vetus Gothicus eſt illis ſermo. Ebrietatem ignorant, niſi qvòd ſingulis men-
„ ſibus ſe mutuo invitant, eosq; dies hilarè & ſimpliciter ſine rixis, & cœteris, qvæ
„ fert ebrietas, vitiis transigunt; eamq; conſvetudinem ad mutuam amicitiam reti-
„ nendam facere, ſibi perſvadent. Salubritatis firmitudo in *Laurentio* qvodam, no-
„ ſtrâ ætate, apparuit, qvi, poſt centeſimum annum, uxorem duxit; centeſimum qva-
„ drageſimũ agens annum, ſæviſſimo mari, in ſua navicula piſcatum prodibat, ac nuper
nulla vi gravioris morbi labefactatus, ſed ſenio ſolutus deceſſit. Hæc Buchananus.

Exſtat in Archivis Regiis deſcriptio fructuum, qvos inſulæ ferunt, ſatis accurata. Magiſter *Adamus Bremenſis Hiſt: Eccl: lib:* II. barbaris inſulas has organas appellari tradit. Apud *Langhornium* Orcadia ſæpe occurrit. Vir infinitæ Lectionis *Gvilhelmus Cambdenus* nominis qvidem rationem explicavit, antiqvæ membranæ ductu, qvi Orcades qvaſi Argath dictas docet, & interpretatur à ſitu qvaſi ſupra Getas: mavult autem ſupra *Cath* id eſt *Cataneſiam*, proq; *Carinis Ptolemæi*, *Catinos* reſtituit. Cùm autem conſtet, indigenas inſularum, ab antiqviſſimâ memoriâ, Gothicâ lingvâ uſos eſſe Pictos qvoque ſi eos primos cultores ſtatuemus, Gothicæ originis fuiſſe, ut id multis argumentis adſtruit *Daniel Langhornius Antiqvitatum Albionenſium pag: 275. & ſeqq:*: ex eadem lingva ratio qvoque nominis petenda erit, qvæ etiam qværenti ſe ultro offert. Fit enim in hac hiſtoria mentio ſive villæ, ſive monumenti, qvod *Orkahaugur*, id eſt tumulus Orkii ſive Orcadis appellatur; fortè, qvòd inſularum eponymus loco etiam ſepulcri, nomen de ſuo reliqverit: *Orka* lingvâ Danicâ antiqvâ robur denotat, & hinc verbum, at orka id eſt poſſe, viribus pollere. Illum ab hac radice nomen contraxiſſe, deq; ſuo inſulis indidiſſe, malo credere, qvàm eas id immediatè, hac ſignificatione ſortitas eſſe. Nam, licèt unicâ regiminis formâ imperioq; unitæ, ingentia virium roboriſq; documenta dederint, ut ex hac hiſtoria planum fiet; nomen tamen priùs accepiſſe videntur, qvàm eò potentiæ creverint. Sed nec inſularum natura notationem vocis *ork* reſpuet, qvod eremum ſignificat, cum in vaſtisſimo oceano, tanqvam eremo, ſparſæ ſint, qvas ritu Cycladum per oceanum diſperſas *Adamus Bremenſis* tradit. Nec litera N interjecta notationi huic repugnat: cùm non *Orkeyar*, ſed *Orkneyar* ſcribantur: id enim ex Anglicâ dialecto, qvæ poſtea irrepſit, provenit: nam Scotis atque Anglis vulgò appellantur *the Iles of Orcadnay* & contractè *Orcanay*, & *Orcanoy*, docente *Philippo Cluverio Antiqq: Germanicarum lib: III. Cap XL p 662.*

Hodierna inſularum Orcadenſium nomina a *Buchanano* recenſita hæc ſunt: *Pomona*, *Stroma*, *Ranalſa*, *Burra*, *Holmæ*, *Suna*, *Flata*, *Fara*, *Hoja*, *Valis*, *Graniſa*. *Cobeſa*, *Siapinſa*, *Ruſa*, *Egliſa*, *Vera*, *Gerſa*, *Veſtra*, *Papa*, *Stronſa*, *Fara*. Noſtra hiſtoria eas, his nominibus, confusè numerat. *Hroſſey*, *Straumsey*, *Rinarſey*, *Sviney*, *Haey*, *Rolfsey*, *Gareksey*, *Eigilsey*, *Veſturey*, *Papey* (vel *Papuley*) *major & minor*, *Stri-*

onsey,

onsey, *Fridarey*, *Rognvaldsey*, *Damisey* vel *Daminsey* (in ſinu *Urridafiordo*) *Grimsey*, *Hellisey*, *Eyinnhelga*, *Sandey*; his vita Haconis Senis, Norvegiæ regis, *Vigur* adjicit. *Petrus Claudius Undalinus*, parœciæ Undalenſis qvondam Paſtor, & eccleſiarum Lyſtrienſium Præpoſitus vigilantiſſimus, in deſcriptione Norvegiæ, & ſubjectarum provinciarum, his eas nominibus recenſet: *Eidæ*, *Gialpandiſæ*, *Kolbeinſæ*, *Borgaræ*, *Kalfaæ*, *Færæ*, *Dimoræ*, *Fiarræ*; numerat præterea *Hinsæ*, *Feræ & Dunæ*, ſeu *Dynoy* in freto Pictico, quæ reſpondere videntur noſtris *Haey*, *Fridarey* & *Danisey* in ſinu *Urridafiordo*; ejus etiam *Grofsæ*, nobis erit *Rolfsey*. Sunt itaque quarum nomina ad nos pervenerunt, numero XXVII: nos tantùm XIX. in hoc opere mentionē facimus. Harum ſingulis priſca nomina, qvæ jam dudum abjecerunt indigenæ, ex contextu hiſtoriæ, ruſtici præſertim, ſi apud eos in totum obliterata non fuerint, mè longè faciliùs adſerent.

Ego, vocum ſimilitudinem ſecutus, ſeqventia colligo: verùm, quàm rectè, neſcio. Erunt itaque mihi Stroma, *Strómey*; Ranalſa, *Rinarsey*; Burra, *Borgarey*; Suna, *Sviney*; (quò referam Flatam, neſcio) Hoja *Haey*; Valis, *Kalfey*; Granaſa, *Gareksey*; Cobeſa, *Kolbeinsey* (ſimile Siapinſæ nomen non ſuppetit) Ruſa, *Rolſsey*; Egliſa, *Eigilsey*, a viri proprio nomine Eigill; Vera, *Færæ*; Gerſa, *Grimsey*; Veſtra, *Veſturey*; Papa, *Papey*, vel *Papuley*, ſunt autem duæ, major & minor; Stronſa, *Strionsey*; Fara, *Fridarey*; Pomona, nullâ nominum convenientiâ, *Hroſſey* eſt, ubi oppidum *Kirkiuvogus* minus corrupto (ſecùs ac Buchananus ſtatuit) nomine Kercua appellatum, qvàm illud qvod correctiùs putat Cracoviaca. Danis antiqvum vocabulum *Kirkiuvog*, qvaſi ſinum, templo ſubjectum, dixeris, in peregrinum illud, priſcæ lingvæ ignotum fortè à Cracoviâ Poloniæ metropoli petitum, detorqventibus. Ibi templum Divo Magno dicatum, ejusque ſepulcrum, non, ut vulgò creditum, in Eigilseya, vel Egliſa, ubi occiſus eſt, ut in proceſſu operis patebit. *Pomona* aliis *Mæinland* appellatur, qvaſi continens, voce Gothicâ, contractè a *Meginland*, id eſt, terra magna, reſpectu ſcilicet aliarum inſularum. A *Julio Solino* Polyhiſtore Diutina appellatur. *Hoffmannus* in *Lexico*, harum undecim majores recenſet *Pomonam ſeu Meinland*, *Hojam*, *Ranalſam*, *Siapinſam*, *Ruſam*, *Flottam*, *Veſtriam*, *Edam*, *Sandiam & Stronſam*: qvarum *Sandiam* à Buchanano omiſſam, miror: nobis certè *Sandey* eſt, inq; hoc opere aliquoties occurrit. Orcades idem Hoffmannus haut pridem ducali titulo inſignitas refert: *Jacobum* enim *Hephurnum* à Mariâ, Scotiæ Reginâ, in legatione ad Galliæ Regem, Orcadum Ducem appellatum, Buchananus auctor eſt. De Hethlandiâ, quam alii Scetlandiam appellant, præter ea, quæ in hoc opere occurrunt; nihil ferè ſcriptu dignum habeo. *Hialtlandia*, vel *Hiatlandia*, priſco ſermone ſemper uſurpatur: an à capulo gladiorum, qui *hiallt* appellatur, denominata ſit, incolæ viderint. Ibi lacus *Geirhildar-vatn*, & in ipſo lacu Holma ejusdem nominis, à *Geirhilda Flokii* filia, quæ ibi ſuffocata eſt, in tranſitu dum ille, corvorum auſpiciis indiciisque Islandiam qværeret. Hialtlandia *Cambdeno*, pluribusque aliis *Ptolemæi Thule* habetur; imperioq; Orcadenſium, ad Svereris Norvegiæ regis tempora, ab ultimâ memoriâ paruit.

CAP: II.

Qvi primi Orcades acceſſiſſe memorantur; & qvo ſeculo Reges habuerunt. Claudium deviciſſe, qvi tradunt, refutantur ab aliis; ſimiliter; qvi Pictos inſediſſe ſcribunt: Saxones inſederunt. A Comitibus rectæ ſunt; à Sogniæ Rege ſubactæ, in fevdum datæ, tributa pendunt. Oddo Multivago, & Hialmari, piratis, ſubjiciuntur, deinde Oſtrogothis. Ad Chriſtum

convertuntur; accipiunt epiſcopum; Danis ſubjiciuntur; Regi Arthuro parent; ad paganismum relapſæ; iterum proprios reges habent; Scotis ſubjiciuntur.

JOHANNES BROMTON *Abbas Jornalenſis* in ſuo Chronico inter Henrici Secundi Angliæ regis res tradit, Britonum Regem Gurguncium, Belini Regis Britanniæ filium, de Daciâ redeuntem, apud Orcades inſulas, qvosdam Baſclenſes, de Hiſpaniæ partibus advectos inveniſſe, eosq; locum habitationis petentes, in Hiberniam tunc vacuam transmiſiſſe, & illis, ex ſuis aliqvot duces aſſignaſſe. Fuit autem Gurguntius filius Belini fratris Bremi, Gallorum Senonum Ducis, ejus qui Romam cepit, & exuſſit anno Mundi, ut vult *Calviſius*, MMMDLXIII. ante natum Chriſtum CCC LXXXV. Secundum veterem calculum *Johannis Cay*, collegii Cantabrigenſis conditoris, in Britanniâ regnavit anno Mundi MMMD LXXXVIII. ante Chriſti adventum CCC LXXV. teſte *Sheringhamo*, *Diſceptatione de gentis Anglorum origine Cap I. pag: II.* Gurguncii etiam meminit *Biornus de Skardsa*, allegatâ *Gunnlogi*, Monaſterii borealis Islandiæ *Thingeyrenſis Monachi*, anno à nato Chriſto MCCXIX. rebus humanis exempti, verſione, ex hiſtoriâ Britonum, qvam ex prælectionibus *Alexandri* Londunenſis Epiſcopi, *Valteri* Archidiaconi Oxonienſis, ejus fortè, qvi cognomento *Mapes* inſignitur, annoq; Chriſti MCXC. vixit, & *Gilly* polyhiſtoris contextam perhibet, ubi rem omnem fictam, ut ſpero, planiùs exponit hôc modo:

„ Dunovallus (inqvit) Rex Britanniæ decimus, ab eo tempore, quo Roma à Ro-
„ mulo & Remo condita eſt, undecimo calendas Maij, filium habuit Belum ſeu Be-
„ linum & Brennum, qvi cum Gallis & Romanis pugnavit. Beli famigeratiſſimi filius
„ erat Gyrgvir, (Gurguncius) qvi patri in regnum Britanniæ regnaq; tributaria ſucceſ-
„ ſit, Princeps moderationis,& ſapientiæ laude, nulli mortalium ſecundus. Rex autem
„ Daniæ tributa, qvæ patri ejus pendere ſolebat, reddere detrectans, ad arma ſibi
„ inferenda eum concitavit; qvo deinde cæſo, regnum, victoriæ præmium, ſuæ
„ poteſtati ſubjecit. In reditu autem ad Orcades delatus incidit in ducem nomine
„ Partolanum, triginta navium claſſe, jam novem menſes ex Hiſpaniâ profugum,
„ qvi opem ejus invocavit: is autem monſtravit illis terram, qvam colerent, qvæ
„ Irlandia deinde appellata eſt, ubi illi, eorumq; poſteri deinceps habitabant. Paul-
„ lo poſt Gurguncius animam efflavit.

Trithemius, in compendio Chronicorum, ad annum, qvi nativitatem Redemtoris præcedit CC LXVIII., teſte *Calviſio*, tradit Orcadum Regem Sicambris ſeu Francis, quòd filium generum repudiâſſent, bellum intuliſſe. *Buchananus Lib: IV.* auctor eſt, Orcadenſes Rege Belo in Albiam exſcendiſſe; eos repentè Regem Scotorum Evenum Secundum aggreſſum, ex agris ad montes è montibus ad mare conpuliſſe, trepidantesq; & in conſcendendo turbatos, adortum, penè ad unum concidiſſe; Belumq; eorum Regem, deſperata ſalute, manus ſibi intuliſſe. Anno XXIX. ante natum mundo filium Dei Evenum rebus humanis exemtum ſtatuunt Chronologi; annos autem XVII. regnâſſe: qvo verò imperii ejus anno clades iſthæc contigerit, ſilentibus ſcriptoribus, definire neqveo. *Saxo Grammaticus lib: V* Frothonem Tertium Daniæ regem, qvem in Chriſti tempora refert, Ønevum Regem, & Glomerum, piratarum præcipuum, ad Orcades, petendorum commeatuum gratiâ, direxiſſe, propriis copiis cuique tributis, iisq; ut & Hithino & Hognio earundem tropæa ceſſiſſe, Ørvillo verò à Frodio donatas refert. Cùm autem in hunc Frodium ſeu Frothonem plura, quæ aliis ei cognominibus fortè competunt, congeſta videantur: mihi incertum eſt, cui ſeculo hæc ſint applicanda. Cùm tamen plurima in eum qvadrent, qvem *Saxo* Servatori coævum facit, noſtriq; Scriptores, ab imperii amplitudine, & potentiâ celebrant, licèt in ordine Frodiorum non tertium, ſed primum, agnoſcant, nos etiam hanc ei gloriam permittentes, hæc ad Chriſti in terris verſantis tempora referemus. *Hermannus in Theatro converſ: gentium*, Sanctum

Pau-

Paulum Orcades convertiſſe tradit. Cararaco in Scotia imperante, Romanorum Imperatorē Claudium, Orcades deviciſſe *Eutropius*, *Hieronymus* in Chronicis, *Oroſius* & *Beda* teſtantur: refutantur à *Camdeno*, & *Mercatore* in Atlante.

Buchanani ſententia hæc eſt: Nec temerè tamen crediderim, qvòd noſtri Scriptores Oroſium, Eutropium & Bedam ſecuti tradunt. Orcadas eo imperante à Claudio Cæſare ſuperatas; non qvòd difficile exiſtimem, paucas inſulas in ſæviſſimo mari disjectas, a paucis incolis & inermibus habitatas, ſingulas aggredi, &, cùm mutuis auxiliis ſe tueri non poſſent, omnes vincere; nec qvòd incredibile putem, in eam expeditionem clasſem à Claudio miſſam, homine (ut inqvit Oroſius) qui bellum ubique & victoriam undecunque qværeret: ſed quòd *Tacitus* affirmet, ante Julii Agricolæ adventum eam Britanniæ partem, Romanis omninò incognitam fuiſſe. Verba *Taciti* in vit: Agricola c. 10. adſcribam.

Hanc oram, *inqvit*, noviſſimi maris tunc primùm Romana claſſis circumvecta, inſulam eſſe Britanniam affirmavit; ac ſimul incognitas ad id tempus inſulas, qvas Orcadas vocant, invenit, domuitq;.

Si domuit, omninò cultæ erant; imò ut ex Plinio quoqve conſtat, qui non modò eas nominavit, ſed quot eſſent, enumeravit, Romanis ante illud tempus notæ, prout id *Pontanus Diſcuſſionum hiſtoricarum de maris qva liberi qva clauſi ſignificatione lib: 1. Cap: IV.* obſervavit. Domuit autem ſub Domitiano anno Chriſti LXXXI. id quod Juvenalis his verſibus celebrat:

Arma qvidem ultra
Littora Juvernæ promovimus, & modò captas
Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos.

Vixit autem Juvenalis, hæcq; cecinit Hadriani Imperatoris tempore. Vix igitur ſibi conſtat, qvòd ætate Solini inſulæ iſtæ homine vacârint, & junceis herbis inhorruerint: ſive is Veſpaſiani tempore, cujus meminit, vixerit; ſive, ut ex ejus ſtilo colligit *Gerhardus Voſſius*, ſesqui ſeculo poſt *Plinium*, qui Veſpaſiani tempore floruit, & anno Chriſti LXXIX. mortuus eſt; vel tempore intermedio: vix enim tantillo tempore deſeri poterant. Conſtat, ex allatis teſtimoniis, ab anno ante Chriſtum CCCLXXXV. notas, & anno ejusdem Æræ CCLXVIII. cultas fuiſſe Orcadas, qvamvis non liqueat, quando primùm coli ceperint. Certè, in diviſione imperii inter filios Conſtantini Magni, anno Chriſti CCCXXXVII. Conſtantino fortè obtigiſſe, *Sleidanus*, *Aurelium Victorem*, *Euſebium lib. IV. Cap: LI.*, *de vitâ Conſtantini Magni*, *Nicephorum Lib: VIII. Cap: LXIV.*, *Zoſimum Lib: II*; *Pomponiumq; Lætum* ſecutus memorat: nam præter partes Alpium, Galliam, Hiſpaniam, Britanniam, Hyberniam & Thylen, Orcades ejus parti adſignat. Concidente in Britanniâ Romanorum imperio, Pictos ibidem ſedem fixiſſe (ſecus ac putat Buchananus) *Camdenus* & *Mercator* ſtatuunt. Qvorum ille, verſum Claudiani, qvi Theodoſii & Honorii ſeculo vixit, à Buchanano allatum, ſi rectè aſſeqvor,

Orcades — — — Maduerunt, Saxone fuſo

aliter explicat, auctoritate *Nennii*, qvi prodit, Octham & Ebiſſum Saxones, qvi Britannis meruerunt, cum XL. Cyulis, id eſt, myoparonibus, circa Pictos navigâſſe, & Orcades devaſtâſſe, forſitan hos Saxones Orcades deinde inſediſſe ſtatuit, eorumq; progeniem Claudiano intelligi: aut ut colligit *Thomas Dempſterus in apparatu ad Hiſtor: Scotic: Lib: 1. Cap: 3.* Pyratas Saxones à Theodoſio, in orcadibus fuſos; Pictos in ultimâ Scotiâ debellatos, Scotos Britanniâ perfugas, in Hibernia attritos. Verùm, cùm nomen inſularum, ante horum Saxonum adventum, idem, qvod poſtea, fuerit Gothicæ planæ originis à gentium Gothicarum aliqva inſulas etiam primitus cultas credere par eſt. Id Principum antiqviſſima nomina arguunt: Herraudus enim Orcadum Comes, qvi circa Claudiani tempora, fortè etiam ante vixiſſe videtur, Gothicum nomen gerit, illum Belius Sogniæ (qvæ Norvegiæ provincia eſt) Rex, & Thorſteinus Vikingi filius, poſtquā univerſum biduum in Papeya dimicâſſent, & imperio & vitâ ſpoliârunt; inſulas Rex ex indiviſo præcepit, oblatas unà cum Comitis dignitate in feudum Thorſteinus recuſavit, præfatus malle ſe, ſatrapæ titulo con-

contentum, Regis præſentiâ frui, qvàm Comitis honore conſpicuum, ab eo diſtrahi: utriusque igitur ſocius Angantyr clientelari poſſeſſione, ſub annuæ penſionis onere iis præfectus eſt, Comesq; creatus.

Poſt mortem Belii, filii ejus Helgius & Halfdanus Sogniæ Reges, eandem penſionem hereditario jure, per legatum Fridthiofum Thorſteini filium exigebant, qvam, licèt Comes redderet, negabat tamen tributi loco pendi: tantùm, in gratiam Legati, pecuniam ſe traditurum, qvantam expeteret, pollicitus: cui ſi tributi nomen imponi placeret, vel ſecùs, per ſe qvidem licere. Laudatur hujus Comitis prudens diligentia, tum pro ſecuritate civium ſuorum, tum etiam qvorumvis appellentium nautarum ſalute pervigil. Conſveverat enim, qvoties in conviviis eſſet, per excubitorem, ſævo qvantumvis cœlo, tecto ad feneſtram inſidentem, procul adventantes proſpicere, tum ut inſidias, irruptionesq; præcaveret, tum, ut ſi qvisqvam periclitaretur, maturè ſubveniri poſſet. Excubitori cornu, cereali liqvore plenum, ne jejunus aut animo minus præſenti langveſceret, miniſtrari, evacuatumq; actutum repleri ſolitum. Miniſterium illud; vicibus diſtributum, qvo die Fridthiofus cum ſociis navalibus, immani tempeſtate vexatus, feſſusq; & tantùm non naufragus, in portum Eviuſundam appulſus eſt, Hallvardo cuidam obtigit, qvi, ut navem peregrinam viroſq; conſpexit, cornu exhauſto, per feneſtram in triclinium projecto, carmine, qvid videret, expoſuit: Feſſos nimirum nautas, qvaſſam vento navem, Ellidio (ſic enim vocabatur) haud qvaqvam diſſimilem adeſſe, inter eos unum miri roboris, qvi cæteros in terram ulnis ſublatos exponat, neſcire ſe alium tantæ præſtantiæ virum, præter Fridthiofum famâ jam ubique notiſſimum, auxilioq; advenas indigentes ſublevandos monuit. Qvo cognito Angantyr miſit, qvi eos exciperent. Fuit ibi pirata qvidam nomine Atlius, novem athletarum ingenio moribusq; ſimilium dux, adeò ferox, ut more Berſerchorum, id eſt, athletarum furioſorum, haud ſemel atqve iterum, ſed repetitis ſæpiùs vicibus fureret: hic ſe jam experturum minabatur, num Fridthiofus, qvi ferrum ſe nunqvam formidaturum voverat, idem etiam perficere ſuſtineret. Occurrens itaqve interrogat, hoc etiam ſtatu pugnam minus detrectet? qvi metricè reſpondit: Inſulares barbas (barbatos inſulares, Inſulobarbos, ſic enim ſe ipſi vocitabant Orcadenſes, hâc notâ viros ſe declarantes) meticuloſas, terrori ſibi neqvaqvam futuras; ſolum cum decem (qvantumvis cœlum ſalumq; in perniciem ſuam ſociorumq; conjurata, qvibusdam peremptis, reliqvos, inq; his ſe ipſum fatigaverint, qvàm fuderint) congreſſurum. His reſponſis ſuperveniens Hallvardus & nomine Comitis eos benignè invitans, Atlium à propoſito deterruit, Fridthiofus ad utrumque paratus, inde præeunte Hallvardo, viamq; monſtrante, ad Comitem deductus, maxima cum benevolentiâ ab eo, paternæ amicitiæ, ſocietatisq; memore excipitur, honoribusq; maximis affectus, per integram hyemem ibi remanſit, dimiſſusq; vectigalia reportavit.

Oddum præterea Multivagum (aliis ut & *Saxoni* Aurvaroddum,) una cum Hialmare has inſulas pro arbitrio ſibi ſubjeceſſe, ibiq; hyemâſſe, prope hæc tempora eorundem hiſtoria, ſed multis fabulis ſcatens, docet. Fortè, pari veritate, prædas etiam à Sveciæ Rege Rolfo, Gautrici filio, avectas, Ellæ Northumbrorum Regis tempore legimus; & paulo ante ſub Utherio cognomento Pendraco, poſt Hengiſti cædem, à Palladio Scotiæ Epiſcopo Servanum Epiſcopum, in Orcades, ut inſulanos Chriſtianam religionem doceret, miſſum, non ſine magno ſuſcepti operis fructu. *Polidorus Virgilius Angl. hiſtor: lib: III.* memorat. Utherii quoque filius, Arthurus Magnus, etiam ſibi ſubjeciſſe, *Galfredo Monumetenſi* traditur, an in Chriſtiana inſtitutione permanſerint, cùm Divus Columba Scotiam ad Regem Pictorum Brudeum profectus, eidem, præſente Orcadum Regulo anno Chriſti DLXV. vel
" ut alii volunt tertio, monachum qvendam nomine *Cormacum* commendaret, non
" exprimitur, qvod ex *Johannis Fordoni Chronici Scot: Lib: IV. Cap: XI.* his verbis re-
" citat *Daniel Langhornius* Antiqvitat: Albionenſ: pag: 284. In venerabilis (inqvit)
" Columbæ prima fatigatione verſus regem Brudeum, contigit, ut idem Rex, faſtu
" regio zelatus ſuæ munitionis ſuperbè agens, in primo Beati adventu, non aperiret

por-

portas. Qvod ut cognovit homo Dei, ad valvas portarum cum comitivo accedens, & primùm dominicæ crucis imprimens ſignum, manum pulſans contra oſtium ponit, qvæ continuò ſponte retro retruſis fortiter ſeris, cum omni celeritate ſunt apertæ. Qvibus ſtatim apertis, ſanctus conſeqventer cum ſociis intrat. Qvo cognito, Rex cum Senatu valdè pertimeſcens, domum egreſſus obviam, cum veneratione, beato pergit viro, pacificisq; verbis admodùm blandè compellat, & ex eâ in poſterum die, ſanctum & venerabilem virum, idem regnator, omnibus ſuæ vitæ diebus reliqvis valdè veneratus eſt, magnâ, ſicut decuit, honorificentiâ. Iis verò diebus, cum idem ſanctus ultra dorſum moraretur Albaniæ, qvendam Monachum volentem eremum acqvirere, poſtqvam à terris per infinitum oceanum plenis enavigâſſet velis, eidem Brudeo Regi Pictorum, Orcadum præſente Regulo, commendavit, dicens: Ex noſtris aliqui, nuper in pelago intranſmeabili deſertum invenire cupientes, navigabant, qvi ſi fortè, per longos circuitus, Orcadas devenerint inſulas, huic Regulo, cujus obſides in manu tuâ ſunt, diligenter commenda, ne aliquid averſi intra terminos ejus contra eos fiat. Hoc verò ſanctus ita dicebat, qvia ſpiritu cognovit, qvòd, poſt aliquot menſes, idem Monachus, cui Cormacus nomen erat, ad Orcadas eſſet venturus. Qvod ita poſtmodum evenit, & propter prædictam ſancti viri commendationem de morte vicinâ liberatus eſt in Orcadibus, *Sigebertus & Adamannus* Lib: 3. cap: 3. citante *Thoma Dempſtero, apperatus ad Hiſt Scot: Lib: 1. cap: 10. ad annum Chriſti* 612 notant ſanctum Brendanum Orcades ad Chriſtianam religionem convertiſſe.

Mihi veriſimilius videtur, Ethnicos tum fuiſſe Orcadenſes, ut pote qui Monacho infenſi, auctoritate Reguli, cui eum Rex Brudeus ſibi à Sancto Columbâ commendatum iterum commendaverat, non ſponte pepercerint: eo enim fine iſte Cormacus profectus videtur, ut labentem, aut planè collapſam religionem Chriſtianam à Servano plantatam inſtauraret. Certè relapſos ad paganiſmum poſt Servani tempora, vel ipſos, qvos ad fidem ſanctam reduxit, vel eorum poſteros, vel etiam & Ethnicis exſtirpatos, eorumq; loco alios ſuffectos, inde patet, qvòd, poſterioribus temporibus, per aliqvot ſecula, idola coluerint. Edvino Northumbriæ ſceptra tenente, circa annum Chriſti DCXVII, Regem habuiſſe Godbaldum *Brompton* auctor eſt; poſtea Ragnar Lodbroch, memorabilem illum Daniæ, magnæq; partis ſeptemtrionis Regem, inſulas exſpoliâſſe duceq; defectis filium ſuum Fridleſum præpoſuiſſe, *Saxo* prodidit.

Kennethum ſecundum, Alpini filium, Scotiæ Regem, iis imperâſſe, anno DCCCLIV. à nato Chriſto, edito jam in lucem Haraldo Pulchricomo, indicare videtur Buchananus, dum, ſub finem vitæ Kennethi, eum, promotis finibus ab Orcadum inſulis, usque ad vallem Adriani regnâſſe perhibet: cùm tamen *Aimonius*, & incertus qvidam auctor, illo tempore, anno nimirum DCCCXLVI. Scotos Norvegis tributarios factos tradant, referente *Pontano diſcuſſion: hiſtoric: Cap: XI.* his verbis: Scoti à Normannis (Norvegos intelligit) per annos plurimos, tributarii efficiuntur, inſulis circumqvaque poſitis, nullo reſiſtente, potiti immorantes.

Imò, teſte eodem *Aimonio*, tota aqvilonaris Britannia, iisdem temporibus, dictionis Norvegicæ fuit, videturq; Kennethus, jure clientelari, Scotiam & inſulas ab iis accepiſſe. Id tamen de uno aut altero Norvegiæ Regulo, Polyarchiæ tempore, intelligi non poteſt: ſed vel de pluribus ſimul, aut coloniis Norvegorum, qvæ in Hiberniâ aut inſulis conſederunt. Qvò etiam ſpectat *Roberthi Monachi* teſtimonium, qvod ab anno circiter ſeptingenteſimo à nato Domino, inſularum Hæbudenſium dominium Norvegis competiiſſe aſſeverat, de qvo pluribus infra Cap: X.

Hæc ſunt qvæ de Orcadibus, ante Haraldi Pulchricomi Norvegiæ Regis tempora, tam apud noſtros, qvàm externos ſcriptores inveni. Chronica Norvegica ante Pulchricomi tempora piratarum receptacula, tam eas, qvàm Hialtlandiam fuiſſe tradunt: id qvod de ſolitudine haud qvaqvam videtur intelligendum: deſertæ enim piratis minori fuiſſent uſui, qvàm ſi eſſent cultæ. Credo eundem morem tunc invaluiſſe, qvi, Buchanani ætate, vel circa eadem tempora, inibi obtinuit, qvem

ſupra

ſupra deſcripſit, inq; potentiores & Sacerdotes incubuiſſe arbitratur, id qvod antiqvis temporibus omnibus commune fuiſſe exiſtimo, idem etiam Haraldi Pulchricomi tempore obtinuiſſe.

CAP: III.

Orcades, exſulibus Norvegorum receptacula, ab Haraldo Pulchricomo invaduntur, ſubjiciuntur; Comiti Rognvaldo donantur; ab eo fratri ejus Sigurdo redonantur. Rex Haraldus Hæbudas & Manniam domat; Sigurdum Comitem Orcadenſem creat. Comitis Rognvaldi geſta qvædam memorantur; ejus laus.

Cùm Haraldus de invadendis ſubigendisq; omnibus Norvegiæ provinciis, ſingulisq; Regibus ditionibus ſuis exuendis conſilio virginis illius faſtuoſæ, qvæ nuptias ejus, niſi abſoluti totius Norvegiæ domini faſtidiebat, votum feciſſet, nec ſegnius qvàm voverat, arma expediret, infeſtisq; ſignis, tranſitis Dofrinis Alpibus Thrandheimum invaderet, victricibusq; univerſam regionem peragraret. Hinc ſucceſſu elatior, arma in reliqvas provincias promoveret, unamq; poſt aliam vi vel deditione in poteſtatem nullâ injuriâ laceſſitus, nullo in prætextum juris titulo redigeret, donec tandem anno à partu virginis DCCC LXXV. unitas potentiſſimorum Regum Principumq; vires, navali prælio in ſinu Hafursfiorda prope urbem Stavangriam debellâſſet, victorq; omnium exſoluto voto totius Norvegiæ Monarcham ſe reddidiſſet, Principes, civesq; nobiliores, ditionibus & patrimoniis exuti, detrectabant ejus ſe imperio ſubjicere, cui vel genere pares, vel nullo ad obſeqvendum jure obligati videbantur, ad injuriam autem, qvantum in ipſis eſſet, rependendam, ultionemq; de injuſto invaſore & uſurpatore ſumendam propenſi, ſpontaneum exſilium, clientelari obſeqvio, libertate aſſveti, prætulerunt, dedignatiq; vel ditiones hereditarias, poſſeſſionesq; cum onere ſubjectionis annuiq; canonis ab eo vel obſeqviis emercari, vel miſerabili ſibiq; pudendo habitu emendicare tantam rerum ſuarum lacunā, ejus damno ſuppleturi infeſta arma partibus imperii ejus, præſertim mediæ regioni, per totas continuas æſtates inferre conſveverunt, hyemes in inſulis tranſigentes, nam angvium inſtar, obtrito capite caudâ minantium, cum de recuperandi ſucceſſu ſpes eſſet profligata, non tamen nocendi penitus abſciſſa, id egerant qvod poterant populationibus latè, latiùs etiam metu ſui ſparſo, Regem ad excubias haud mediocri claſſe qvotannis agendas, ad arcendum finibus regni hoſtilem impetum exciverunt. Verùm qvoties ipſis periculum imminebat, in altum provecti, ad occidentales terras, & in his Orcades, refugientes iterato Regem laceſſiverunt, qvi tandem ægrè ferens impunè ſe eludi, adque ſumptus haud mediocres ſuſtinendos cogi, qvadam æſtate, oceano transmiſſo, primò ad Hialtlandiam delatus, prædones omnes, qvotqvot, improviſam expeditionem minimè ſuſpicati, elabi neqvibant, ad internecionem delevit. Inde Orcadibus occupatis, eodem modo eas in poteſtatem redactas à latronibus liberavit. In Hæbudas inde concedens, tot ibi ferè victorias reportavit, qvot bella geſſit (geſſit autem qvàm plurima) ducibus piratarum occiſis, plurimisq; promiſcuâ cæde abſumptis; Nec Scotiam ab armis ſuis immunem reliqvit; mox pluribus ibi pugnis, multaq; ſtrage editâ, ad Monam converſus, incolis eam vacuam deprehendit: metu namque univerſi, deſertis tantùm domibus, rebus omnibus ablatis, in Scotiam profugerunt: nullo igitur reſiſtente, eam non tam domuit, qvàm derelictam ſine ullo ſpoliorum proventu occupavit, id qvod *Hornklofius* rhythmo prodidit. Inter has pugnas Ivar Rognvaldi Mæriæ Comitis filius prælio cæſus occubuit. In cujus ſolatium, (alii tonſæ comæ præmiū tradunt, minus ut videtur ad

ad veritatem, cum inſulis illis eo tempore potitus non eſſet, cùm coma tonſa eſt) dum domum rediret, Orcades & Hialtlandiam Rex patri Comiti fiduciario jure poſſidendas, heredibusq; ſuis conceſſit, ut ſeqventes Norvegiæ Reges donationem illam poſtea, atque adeò ipſe Rex interpretati ſunt. Nam, cùm Rognvaldus eas iterum fratri ſuo Sigurdo donâſſet, (qvod ſtatim fecit) non tamen Comitis titulum ſeu inveſtituram, vel ille, vel poſteri, vivo Rege, aliter, qàm illo creante, conſecuti ſunt. Cum autem Comes creatus eſſet ab Haraldo, clientelari jure absque tributi onere iis præfectus eſt.

Commendabat Rognvaldum præter alia etiam nobiliſſimi generis longa ſeries; qvam licèt à Gore-Noris, ejus qvi Norvegiæ nomen de ſuo dedit, fratre repetitum, codices vetuſtiſſimi exhibeant, nimiâ tamen graduum lacunâ ſcatet, verùm hoc ordine recenſetur. Pater ei Eyſteinus Glumras, avus Ivar Uplandorum Comes, proavus Halfdanus Senex, abavus Svadius, atavus Heitius, qvi Goris Noris Norvegiæ eponymi fratris filius perhibetur. Illud certè hinc colligendum, hæc qvidem nomina inter majorum ejus notari, complura licèt neglecta ſint, forte qvòd qvædam horum pluribus communia fuerint, ſed diſtinctionum neglectu (ut fit) obliterata. Fuit Rognvaldus Regi Haraldo inprimis carus, utpote qvi fidelem ei & maſculam operam ſæpius navavit, acceptus eſt in commilitium anno Salutis DCCCLXIII. devictorum occiſorumq; Hunthiofi Nordmæriæ & Nauchvidi Raumsdali Regulorum ditionibus præfectus præſidiis militum, potentiorumq; ſubſidiis, unà cum ſufficiente claſſe, ad arcendum procul à provinciis ſuis hoſtilem inſultum armatus ſeqventi anno Sunnmæriæ, devicto occiſoq; Arnvido iſtius provinciæ Regulo, præfici meruit. Anno autem LXIV. vel LXV. cùm Vemundus Kamban Fiordiam fratri Audbiorno tractus iſtius Regi, in prælio dum Arnvido Sunnmæriæ Regi ſuppetias adverſus Haraldum ferret, occiſo, ſucceſſurus occupâſſet, Rognvaldus Sunnmæriæ, Nordmæriæ & Raumsdali (qvibus tum Comes ſolus præerat) viribus ſuccinctus, mediâ hyeme ſuperatis montibus, eò contendit, nihilq; tale metuentem improviſo cum nonaginta militibus ſecum in prædio Nauſtadalo pernoctantibus, incendio delevit, abductis inde in prædam Regii ſuppellectilis mercibus, cum rebus pretioſiſſimis, atque ita domum rediit. His rebus præclarus Rognvaldus, cognomentum Potentis & Prudentis magnâ ratione inditum poſtea obtinuit. Ab illo ut amicorum præcipuo, Haraldus per univerſum decennium, dum Norvegiam ſubigeret intonſus (voverat enim, nec antè capillos compturum, aut crines detonſurum, qvàm totam Norvegiam ſuæ ditioni ſummo cum imperio tributariam ac vectigalem ſubegiſſet) tondi voluit, illoq; imponente, cognomen, per omnia deinde ſecula, Celebre, Harfagri ſeu Pulchricomi magnâ ratione inditum accepit. Tanta dixi Rognvaldo magnificentia, tanta opum affluentia, tanta in fratrem benevolentia fuit, ut absque rei familiaris detrimento, donatas ſibi à Regiâ Majeſtate inſulas, utramque continuò pari munificentiâ Sigurdo fratri ſuo, qvi proreta tum Regis erat, donaverit, eique Comitis dignitatem inveſtituramq; apud Regem impetraverit, à qvo patriam repetente in inſulis relictus, civium curam tutelamq; in ſe ſuſcepit.

CAP: IV.

Sigurdus Eyſteini filius, primus Orcadenſium Comes, ſocietatem cum Thorſteino Rufo facit; junctis viribus Scotiam vaſtant, magnamq; agri Scotici partem ſibi ſubjiciunt. Comes Melbrigdius fraude Sigurdi circumventus occiditur. Sigurdus, inter triumphandum, lethale vulnus accipit, moriturq;. Ejus filius Guttormus annum duntaxat imperat; moritur.

Tantâ potentiâ, dignitate, opulentiâ, auctus Sigurdus, cum Thorſteino Rufo ſocietate initâ, fines regni, ultra limitem inſularum, qvem oceanus præſcripſit, longè protulit: nam Cathaneſiam & Sudurlandam, usque terminum Eckialdsbackam dictum, Scotiæ provincias, in ditionem ſimul conjunctis viribus redegerunt; *Codex Flateyenſis* univerſam Cataneſiam magnamq; Scotiæ partem, Roſſiam & Moraviam ſubactam, oppidumq; ab eo in auſtrali Moravia extſtructum, nomine omisſo, memorat. *Liber Originum Islandiæ* has qvidem provincias refert, plusq; dimidiâ Scotiâ domitum concludit, ſive agri Scotici amplitudinis ignorantiâ ſive qvòd plures his provinciæ adjectæ ſint. Fuit Comes qvidam in Scotiâ nomine *Melbrigdius*, à prominente, oriq; exſerto dente *Tannius*, ſeu Dentatus dictus. Inter hunc & Sigurdum convenit, ut in locum conventui deſtinatum, ad mutuum colloqvium, qvilibet, qvadraginta tantùm militum ſatellitio ſtipatus, coirent; Verùm, præſtituto tempore, Sigurdus metuit ne forte Scotus pluribus militibus ſuccinctus, inſidias ſibi tenderet; qvem igitur extimuit, dolum ſibi occupandum ſtatuit, & ſingulis eqvites duos impoſuit, qvò, numero eqvorum deceptus, propiùs Comes accederet. Qvod ut Melbrigdius animadvertit, decepit nos, inqvit, Sigurdus: duplicato armatorum numero, è ſingulis namque lateribus eqvorum, duos pedes dependere proſpicio. Suos itaque hortatur, ut, qvod unum reliqvum fortuna fecerit, cohoneſtent virtute: Id ſolùm referre, utrum præbentes corpora, pecorum modo, inulti trucidentur, an toto animo, à patiendo expectandoq; eventu, in impetum atque iram verſo agentes audentesq; perfuſi hoſtium cruore, inter exſpirantium inimicorum cumulata armaq; & corpora cadant. Atque his dictis conferti hoſtes exſpectant. Qvo animadverſo, Sigurdus, parte dimidiâ eqvis depoſitâ, jubet, ut ſtatim ſeqvantur: ſe verò cum eqvitatu impetum in illos irruptionemq; facturum, & è ſtatione deturbaturum. Nec fefellit conſilium: non enim Scoti eqvitatum ſuſtinuerunt; primo namque impetu pulſi, facilem de ſe hoſti victoriam conceſſerunt, ad unum omnes cæſi. Capita corporibus amputata, & de victorum ephippiis ſuſpenſa, ne qvid inſolentiæ deeſſet, qvaſi in triumphum ducebantur. Verùm accidit, ut Sigurdus, eqvum calcaribus acriùs concitaturus, pedem in prodigioſum demortui Comitis dentem impingeret. Vulnus, ſuræ inflictum, virulento humani dentis morſu intumuit, conceptoq veneno, lethiferum evaſit. Inde perfidiæ inſolentiâ cumulatæ, judice Deo, ſecuta pæna, & infamis exitus, qvem ſibi ipſe, alienis per ſummum nefas inhiando, inter ſpolia prædamq; acceleravit. Conditus eſt tumulo in Eckialdzbackâ: neque enim ultor rupti fœderis fideiq; Deus domum eum redire paſſus eſt, ad initianda, funere ſuo, ſeqventium Comitum in arce regionis ſuæ ſepulchra: ſed monumentum perfidiæ in aliena ditione, documentumq; ad poſteros impii Principis, infamem tumulum eſſe voluit. Sed neque ſuperſtiti filio partus per parentem, amplificatusq; principatus, uſûsve ſpoliorum, magnis laboribus, periculisq; partorum, diuturnior fuit (Guttormus ei nomen) intrà namque annum, absque prole morbo abſumptus eſt, Danorum Novegorumq; piratarum colluvie, in vacantem inſularum poſſeſſionem ſuccedente.

Adeò nos homines cæcutimus, imò prorſus deliramus: dum, veſano ſobolis amore, tanqvam faſcinati, nullo turpis honeſtive diſcrimine, nos opibus imperiisque acqvirendis mancipamus, haud attendentes iram Dei in liberos vindictamqve ſimul cum malè partis, hereditate noſtrâ derivari; dum ſcelerum noſtrorum rapinarumq; participes, eadem impietate, qvâ qvæſitæ ſunt, vel retinent, vel retinere ſatagunt.

CAP: V.

Qvalis fuerit Thorſteinus ille Rufus, Comitis Sigurdi ſocius fusè exponitur. Ejus generis tam paterni, qvàm materni longa ſeries

ries

ries recenſetur; avus ejus maternus Ketill Simus; ejus geſta, fratres, ſoboles, progenies per Orcades, Færeyas & Islandiam ſparſa; inde exortæ familiæ; matris ejus prudentia, pietas, & exitus.

TOrſteini Rufi ſocietate auxiliisq; nixum, tantas res geſſiſſe Sigurdum memoravi: par igitur eſt, ut, qvalis is, qvo genere & familiâ ortus, qveis cognatione vel affinitate junctus, qvam qvalemq; prolem reliqverit, lector curioſus cognoſcat: præcipuè cùm Comites Orcadenſes multi, nobiliſſimæq; familiæ originem ad eum referant.

Pater ei Olafus Hvitius Dublini Rex, qvi Urbe hac cum ſubjectâ provinciâ expugnatis Regem ſe inibi conſtituit. Fuit hic procul dubio is, qvem Amlavum ſeu Amelaum *Jacobus Waræus Antiqvit. Hibernic. Cap. 24 pag: 123* ad annum DCCCLIII. refert: in eum enim tum tempus, tum geſta, qvæ hìc memorantur, ſingula fereqvadrant. Avus Ingialdus; proavus Helgius Acutus; abavus Olafus; atavus Gudrodus; tritavus Halfdanus Albipes, Uplandorum Rex; tritavi pater Olafus Lignarius, Sveciâ profugus, qvi Vermiam primò excoluit, filius Ingialdi Aſtuti, Sveciæ Regis, qvi ſe ipſum cum familiâ, hoſtilem vim ludibriumq; prævertens, incendio delevit. Helgii Acuti uxor, Thorſteini Rufi proavia, fuit Thora filia Sigurdi Angvioculi, Daniæ Regis, cui pater Ragnar Lodbroch celeberrimus Daniæ Rex. Paternum genus, qvod tamen ex hiſtoriâ Norvegicâ, ad Odini tempora ulteriùs petendum, vidimus: reſtat maternum.

Mater ei Audur, aliis Unnur, ab immenſis divitiis Prædives dicta; avus Ketill Flatneſus ſeu Simus, cui mater Velaug Vemundi Senis Sogniæ principis ſoror; proavus Sogniæ Baro, Biornus Buna, ſeu, ut vertit *Arngrimus*, Pedo: malim cataractam qvæ & buna dicitur, hæc, cùm aqvas latiſſimè magno ſtrepitu moleq; ſpargat, iracundis & vehementibus viris ad ſui ſimilitudinem, iſtud nomen ut aplicaretur, cauſſa videtur; abavus Grimus, cognomento Aries; Abavia Hervor, *Landnamæ* prælo excuſæ qvi liber Origines Islandiæ pandit, Geirvor; atavia Thorgerda, Eylaugi Regis, aliis Sogniæ Baronis, *Njalæ* verò (hiſtoriæ nomen eſt) Helgii Halogiæ Regis, filia; tritavus Hialdus; tritavi pater Vatnar; tritavi avus Vikar; tritavi proavus Alrechus Vegetus Rex; qvi in Alrechſtadis, celebri Norvegiæ emporio Bergis vicino, prædio reſedit; tritavi abavus Eiricus Diſertus; tritavi atavus Alrechus, dicti prædii, ut videtur, ſeu fundator, ſeu eponymus, ſeu utrumque tritavi tritavus Eiricus; tritavi tritavi pater Skioldus; tritavi tritavi avus Skilfer, Vaurſiæ, qvæ Bergenſis Nomarchiæ pars eſt, Rex, à qvo Skilfingorum proſapia qvæ alio nomine, nempe ab hujus filio Skioldo, Skioldungorum qvoque dicitur, profluxit; Skilferis pater Halfdanus Senex, geſtorum gloriâ; tum etiam nobiliſſimarum totius Evropæ familiarum ſatu præluſtris, huic pater Hringus, Raumi filius, Noris Norvegiæ eponymi nepos. Ducit igitur Thorſteinus a Nore ramum decimum octavum, manifeſto ingentis in genealogiâ hiatûs argumento. Ketillis Simi uxor fuit Ingvelda, Raumarikiâ, celebri Norvegiæ provinciâ, urbe Chriſtianîa & arce regiâ hodie nobili, oriunda, Baronis Ketillis Vedurs ſeu Arietis filia. Fratres Ketillis Simi fuêre Hrappus (cui uxor nobilis Thorun Gnæningia Riupa, filius Thordus Skeggius) & Helgius alterius Helgii ſibi cognominis pater, cujus filius Biornus, Heiangurs Biornus dictus, ex Heyangriâ Sogniæ qvadam curiâ; nobilis & potens Sogniæ Baro. Omnes Thorſteini majores à Hialdo usque ad Norem, regio titulo & poteſtate, uti ea tempora ferebant, inclaruerunt. Liberi Ketillis ex Ingvelde fuêre, filia natu prima Audur, prædives dicta, Thorſteini mater, eaq; Regina; filii Biornus *Auſtrænus*, ſeu Orientalis (à fratre & ſororibus in Hiberniâ & Hæbudis habitantibus, ita dictus, qvod Chriſtianam religionem, ad qvam ipſi converſi ſunt, præfractè faſtidiret, aſſimulatus hoc nomine Norvegis Ethnicis, qvi iſtis & ſitu &

nomine orientales ſunt, mitiore vocabulo, qvàm ſi Ethnicus appellaretur) & Helgius Biola; filiæ, natu minores, Thorum Hyrna, ſeu Cornuta; & Jorum Mannvitzbreka ſeu ſapiens. Ex his omnibus præcipuæ in Islandiâ, Færeyis & Orcadibus, familiæ profluxerunt, de qvibus *Liber Originum Islandiæ* fuſè tractat. Nos Ketillis tantùm geſta, Thorſteiniq; affines, & Sobolem exponemus.

Poſtqvam Haraldus ab expeditione in Hæbudas, & Monam, Orcadesq; ſuſcepta, domum rediit, piratæ Scoti & Hiberni Hæbudas iterum occupârunt. Ad eos igitur domandos, inſulasq; in poteſtatem redigendas, Ketillem Simum, claſſe militeq; ſatis inſtructum, licèt admodum invitum, ſed imperio regio reniti non auſum amandavit, inſulisq; præfecit, impoſitâ conditione tributi annui pendendi. Hic univerſam familiam eò deducit, relicto ſolo filio Biorno, latifundiis & prædiis in Norvegiâ præfecto. Educabat eum Comes Jamptiæ Kiallachus, filiâ Giaflauge deinceps in uxorem datâ. Ketill multis præliis, perpetuo victoriarum curſu, feliciter inſulas domuit, fæderibus deinde præcipuis occidentalium regionum Principibus, & affinitate per filiarum conjugia ſibi conciliatis, earum poſſeſſionem ſibi confirmavit. His fretus, claſſe & militibus ad Haraldum in Norvegiam remiſſis, apertè ab eo defecit, Principemq; Hæbudarum ſe gerens, & tributa & obſeqvii genus omne in poſterum detrectavit. Milites domum remiſſi retulerunt, feliciter qvidem Ketillem inſulas domuiſſe, ſed nullo Regis commodo. Itaque bonis prædiisq; omnibus fiſco regio addictis eum multavit, filium Biornum, qvi ſolus ex ejus liberis in Norvegiâ remanſit, poſtqvam proſcripſiſſet, per percuſſores neqvicqvam tollere annixus, in cognatos ejus, amicosq; iram vertit, nî ſe maturè ſubduxiſſent, acriùs ſæviturus. Sola hiſtoria, qvæ *Laxdela* inſcribitur, qvam Arngrimus etiam ſecutus eſt, teſtatur, ideo invitum è Norvegia in Hæbudas profectum, qvod Pulchricomum ſuis prædiis inhiare vereretur. Filiam Audurem Olafo Candido ſeu Albo (Hviti enim hoc modo vertitur) dudum ante id tempus elocâſſe videtur: nam qvomodo conſiſtit, (qvod tamen ex Antiqvitatibus colligitur) filium ex eâ genitum Thorſteinum nondum natum, ſocietate cum Sigurdo Orcadum Comite inita, dimidiam Scotiam domuiſſe, ſi tum primùm filiam Audurem matrimonio ei junxiſſet: id qvod neque Scriptores antiqui neque Arngrimus obſervavit, qvi inveterato errori inhæret: qvod tamen *Laxdæla* haud obſcurè corrigit. Certè Audur infra annum Chriſti DCCCXL. naſci non potuit: ſi filius ejus Thorſteinus circa annum DCCCLXXX. in perdomandâ Scotiâ occupatus fuiſſet. Patri itaque ejus ante annum Chriſti DCCCLX. nupſerit, oportet: non poſt annum DCCCLXXV, poſtqvam Haraldus ſolus rerum potitus eſt. Ketillem namqve Simum circa annum DCCCXX. natum ſupponimus, ut ſexagenario propior cum exercitu ad Hæbudas miſſus videatur, neque enim decrepitum ad id electum ſtatuendum. Senem *laxdæla*, conceptis verbis, fuiſſe tradit. Cur autem ejus operâ, & potiſſimùm inviti, qvam aliorum uti maluerit Haraldus, aliam rationem probabiliorem afferre neqveo, qvàm qvòd affinitate occidentalium Regum ſuccinctum (ubi piraticam dudum ante exercuiſſe, *Laxdæla* tradit) facilè eos in ſuas partes allecturum nôſſet, (nihil enim de hominis, bonæ ad id usque tempus famæ, fide dubitabat) gener namque ejus Olafus natione ut videtur Norvegus, eò qvòd in occidentem expeditiones ſuſcepiſſe tradatur, (qvod addi non debuit, ſi vel Hibernus Scotus vel Anglus fuiſſet). Dublinum Hiberniæ civitatem cum ſubjecto territorio ſubegit, ſeq; ibi Regem conſtituit: ut malè alibi tradatur, filios Pulchricomi primos Norvegorum oppidum illud expugnâſſe. Nec ſcio, qvem Norvegiæ Regem *Cambdenus* ex vitâ Griffithi ap. Cynan Principis Walliæ Haraldi nomine intelligat, qvi poſt Edgaris Angliæ Regis tempora, annum ſcilicet, CMLXXV. qvo deceſſit, maximam Hiberniæ partem tenuerit, Dublinumq; condiderit. Tali proſapiâ, ex omni parte nobili, editus eſt Thorſteinus Rufus; nec ignobilioris familiæ affinitatem conſecutus, nam, poſtqvam pater ejus in Hiberniâ prælio cæſus eſt (naturæ conceſſiſſe circiter annum DCCCLXX *Waræus* tradit) mater Audur, in Hæbudas migrans, uxorem ei impetravit Thuridem, Eyvindi Auſtmanni filiam, cui mater Raforta Chiarvalis Hiberniæ Regis filia. Eyvindi pater

Biornus

Biornus illuſtris in Gautiâ (forte Veſtro-Gautia) vir & valdè potens, filius Rolfi de Ane (prædii, an provinciæ nomen, ignoro) ex uxore Hlive filia Rolfi, Ingialdi nepte, Frodii Regis (nolim illius qvi inter Daniæ Reges eo nomine qvartus eſt, id enim cùm communiter receptâ Islandiæ primitus inhabitatæ epocha admodum repugnat, ſaltus hic non gradus agnoſco, Frodiumq; hunc ab illo qvarto oriundum, communem multis intermediis avis nominis ſucceſſionem ſortitum) pronepte. Inter Biornum & Sigfaſtum Solvaris Gautiæ Comitis, vel Regis (utrumque enim traditur) ſocerum, lis de prædio orta, adeò Regis ſocerum offendit, ut omnes Biorni agros prædiaq; tanqvam fiſco damnata, occuparet, ac per vim detineret. Qvâ injuriâ exacerbatus, mobilibus omnibus, uxori Hlivi & filio Eyvindo traditis, ipſe argentum qvantum duodecim veredi veherent, ſecum diſcedens, avexit, incenſis prius nocte qvæ diſceſſum præceſſit ædibus Sigfaſti, cum ipſo domino & triginta domeſticis. Inde in Norvegiam duodecim famulis comitatus conceſſit. In provinciam Lyſtriæ Hvinam (hodie Qvinisdal) delatus, hoſpitio Baronis Grimi Kolbiorni Sneiperis filii, per univerſam hyemem uſus eſt. Primo vere percuſſor à Grimo conductus in eum, fucatæ humanitatis colore ſecurum, immittitur, qvem nocte qvadam ſtricto ſe gladio petentem præveniens, manu correptum, humiq; ſtratum, cùm occidere poſſet, tantùm ut veritatem proderet, adegit: confeſſum ſcelus ſe, Grimo ſubornante, machinatum, dimiſit incolumem. Poſt mortem uxoris Hlivis, Eyvindo filio omnem navium piraticarum vim tradidit: qvibus is feliciter uſus à Kiarvale Hiberniæ Rege, rei maritimæ præfectus conſtitutus, piratarum, maria, portusq; omnes infeſtos reddentium, coërcendorum, commerciorumq; ſecuritati reſtituendorum provinciâ in ſe ſuſceptâ, filiam ejus, mutuæ fidei pignus, in uxorem accepit. In Hæbudis natus ex iis Helgius, ibidem in patrio ſolo educandus relinqvitur, qvi, poſt biennium redeuntibus parentibus, qvòd inediâ maceratus, deprehendebatur, cognomen Macri reportavit, & deinde in Hiberniam deductus, ibidemq; educatus, adultior uxorem duxit Thorunem Hyrnam ſeu Cornutam, Ketillis Simi Hæbudarum Principis filiam alteram, Thorſteini Rufi ſororii ſui materteram. Qvâ affinitate, Regibus propinqvâ, haud exiguum rebus familiæq; Ketillis Simi augmentum deinceps acceſſiſſe viſum eſt. Hic Helgius poſtea in Islandiam cum totâ familiâ anno reparatæ Salutis DCCCLXXXVIII migravit, Spatioſiſſimumq; tractum aqvilonaris inſulæ qvadrantis, nomine Eyafiordum, occupavit. Chriſtianis ſacris, qvibus infans initiatus eſt, per totam vitam adhæſit, valdè tamen in religionis articulis rudis: nam Thorem, ad ardua negotia, itineraq; maritima feliciter expediunda, invocandum, cætera Chriſtum dictitavit, tanqvam cum Thore diviſum imperium habentem. Simile *Witichindus Monachus*, & *Sigebertus Gemlaſenſis*, de Danis, in primis religionis Chriſtianæ incunabulis, prodidêre. Alter Eyvindi filius, nomine Snæbiornus, aliam Islandiæ partem, ſuæ familiæ transportatione, poſteris replevit. Thrandus qvoque, Eyvindi Auſtmanni frater, conſangvineus tantùm, adhuc aliam. De affini Thorſteini familia, uxorisq; ejus majoribus, hoc qvidem loco, abundè dictum eſt. Jam ad eum ipſiusq; Liberos calamum vertam.

Poſt peractas cum Eyvindi Auſtmanni filiâ nuptias, Thorſteinus in Scotiam cum exercitu profectus, unitâ cum Sigurdo, Orcadum Comite, bellicâ ſocietate, ea geſſit, qvæ ſupra retuli, qvodq; Regis filius eſſet, partem ſibi ſorte datam in Scotiâ regni titulo uſurpavit. Forſitan etiam Sigurdo Comiti ſuperſtes imagine qvadam juris, qvod vocant, accreſcendi, illius qvoque ditionem ſuo imperio adjecit, ut pote communi auſpicio, ductuq; partam, dimidiæ namque Scotiæ Rex fuiſſe perhibetur, donec eum Scoti inſidiis circumventum, prælio tamen ſignisq; collatis, fudiſſent, (Oſtini, qvem *Waræus* dolo Oſtmannorum ad annum DCCCLXXV occiſum tradit, frater, non ipſe Oſtinus fuiſſe videtur). Qvod ut mater Audur, in Catanefia tum forte degens, percepit, nave intra ſaltuum abdita, occultè fabricatâ, in Orcades curſum direxit, ubi neptem ſuam Groam, Thorſteini filiam, ſplendido matrimonio Dungadi, nimirum Cataneſiæ Comitis, junxit, ex qvo Grelodis, Thorfinni Hauſakliufi ſeu Craniorum Sectoris, Orcadum Comitis uxor, nata eſt, Ludovici

vici mater, Sigurdi Craſſi avia. Inde ad Isladiam Luſtrandam profecta, conſtituto præfecto navis, rerumq; ſuarum Kollo Vedra Grimi (à futuræ aëris conſtitutionis præſagio ita fortè dicti) filio, Aſii Baronis nepote, in tranſitu ad Færeyas, navem appulit, ubi aliqvantiſper morata, aliam Thorſteini filiam Olufam, neptem qvoque ſuam Principum uni elocavit. Inde celebris Gotuskeggorum ſeu Gotubarborum familia orta eſt. Retulit mihi venerandus vir, Magiſter *Lucas Debes*, Eccleſiarum qvondam Færeyenſium Præpoſitus, nunc piè mortuus, communiter Færeyenſes ſe Scotorum rege qvodam oriundos gloriari, de qvo tamen nihil, & ne nomen qvidem referre nôrint. Is ipſe eſt, de qvo agimus, Thorſteinus. Nomen mariti Olufæ non inveni: celebres filios *Codex Flateyenſis* non obſcurè indicat, Thorbiornum nimirum, & Sigmundum, dictos Gotuskeggos. Thorbiorni filii, Thorlacus, & Thrandus ille aſtutiſſimus. Sigmundi, Breſter & Beiner. Breſteris filius, ſummus vir, Sigmundus, natus anno Chriſti CMLXVI, is, qvi Chriſtianam religionem auſpiciis, ſecundum Deum, Olafi Tryggvini, primus ibi feliciſſimè promulgavit, & reliqvis perſvaſit. Beineris filius Thorer, natus anno Chriſti CMLXIV. Tradit enim dictus Codex, Olafam ſociatam celeberrimi Færeyenſium nuptiis, unde Gotuskeggorum familia ortum traxerit; primos ejus familiæ Thorbiornum & Sigmundum recenſet (filios fuiſſe breve ſpatium à nuptiis proavorum ad editos pronepotes, vix octoginta annorum apertè monſtrat). Poſt annum DCCCLXXX. Olufa nupſit; pronepos Thorer Beineris filius anno CMLXIV natus eſt. Tertiam Thorſteini filiam Thorgerdem, Kollo præfecto ſuo in conjugem dedit, qvi provinciam Laxardalum, in Occidentali Islandiæ qvadrante, poſtea occupavit, dictus inde Dalakollus: cujus filius Hauskuldus, vir celebris. E Færeyis in Islandiam vela faciens Audur, in loco Vikarskeid dicto naufragium paſſa, ad fratrem Helgium Biolam, in provinciâ Kialarneſiæ id temporis habitantem, conceſſit, qvam poſtqvam, cum dimidio tantùm comitatu, ad hoſpitium per hyemem invitavit, contemptui fuit mulieri, prioris fortunæ memori, regiosq; ſpiritus, celſiſſimæ ſortis jure, gerenti, vaticinata deinceps, humilis animi fratrem, diuq; exilem futurum. Inde ad alterum fratrem, Biornum Auſtrænum, in occidentalem inſulæ qvadrantem, ad ſinum Breidafiordum habitantem, magnis itineribus contendit. Is, cum univerſo famulitio obviam ei procedens, honorificè exceptam cum omni comitatu invitavit, dictitans probè ſe ſororis magnanimitatem noſcere. Ibi, hyeme transactâ, univerſam regionem, qvam interiora ſinus Breidafiordenſis alluunt, occupavit, Dalenſium regionem vocatam, ſpatioſum tractum fluvios Skraumuhlaupenſem & Aurridenſem interjacentem; reſeditq; in prædio, cui nomen Hvammur; remanſeruntq; diu rudera, ex ejus nomine Audartoptir dicta. Preces ad Deum devotè, (erat namqve Chriſtiana) in collibus, à crucibus, juſſu ſuo, ibidem erectis, indeq; Kroſſholar à ſe nuncupatis, fundere ſolebat, qvos poſteri ejus religioſè deinde colentes, delubris, Ethnicâ idololatriâ ſuccedente, ſtatuendis delegerunt, perſvaſi ſe in illos poſt mortem migraturos. Occupati deinde territorii partes, inter ſocios nauticos, liberosq; ſuos diviſit. Inter cæteros, Erpus, Melduni cujusdam Comitis è Scotiâ, prælio cum Sigurdo Eyſteini filio, Orcadum Comite geſto, occiſi filius, cum matre Mirgiole, Gliomalis Hiberniæ regis filiâ, belli fortunâ, in victoris poteſtatem; ſimul etiam ſervitutem redactâ, ſerviles operas uterque præſtare coacti ſunt. Ancillâ Comitis factâ, fidelem ei operam navavit; abſtruſiores artes calluiſſe viſa, neſcio qvid magni ſed notatu dignum præſtitiſſe memoratur, fætu Comitis, dum calidiori aquæ immerſa balneo ablueretur, nondum nato, conſervato. Certè tanti ea opera æſtimata eſt, ut Audur eam cum filio magno pretio redimere haud dubitaret, propoſitâ libertatis ſpe, ſi eandem operam nurui ſuæ Thuridi, Thorſteini uxori, præſtaret. Induſtriâ igitur, & artis ſuæ peritiâ, non libertatem modò ſibi, ſed etiam filio, opimumque prædium, Saudafell dictum, promeruit. Magnâ inde proſapiâ orta, Erplingorum familiam conſtituit. Qvartam Thorſteini filiam, Thorhildem, Eyſteino cuidam Meinfreto, viro primario, elocavit. Fuit ille Alfi de Oſta filius, (Paræcia eſt prope oppidum Bergas) ſed Islandiæ civis factus: numeroſa

progenies

progenies inde pullulavit. Neptum qvinta, nomine Oske, Hallſteino Thorolfi Moſtrobarbi filio, Thorskafiordenſis provinciæ Flamini ſeu Curioni, Auduris auctoritate, nupſit. Sextam Vigdiſem, Kampa Grimo ſeu Grimo miſtaci uxorem dedit. Nepoti, qvem unum nomine Olafum, avi nomen referentem cognomine Feilanem habuit, Thorſteini filio, ſplendidiſſimi generis conjugem providit, Alfdiſem, Bareyenſis Konalis filiam, Steinmodi neptem, Aulveris infantium vetuli, (ita dicti qvod abhorreret à more, qvo infantes gladiorum mucronibus in ſublime levati, cruciabantur, piratis aliàs uſitato) proneptem. Multæ inde familiæ, ſatis qvidem claræ, exortæ ſunt. Fuit Audur, ut dictum eſt, fœmina magnifica. Ut ergò exitum vitæ prævidit, convivium ſplendidum apparavit, invitato magno propinqvorum, principumq; familiarum, amicorumq; numero. Ipſa miniſtrantium partes obiens, ſingulos lautè per triduum excepit, qvibus, pro more, deinceps, ut ſub finem conviviorum ſolebat, liberaliter donatis, habitâ conditionis dignitatisq; cujusque ratione, præmiſſâ luculentâ oratione, graviſſimis monitis conſiliisq; refertâ, aliud triduum, convivium ut extraherent exeqviis ſibi celebrandis, mandavit eademq; nocte deceſſit. Sepulta eſt, prout præceperat, in littore. In pulvere namque profano, nullis ſacris ritibus initiato, reqvieſcere noluit; qvòd, ſacrâ lymphâ ablutâ, purioris religionis particeps facta eſſet.

CAP: VI.

Halladus Comitis Rognvaldi filius, Comitis dignitate auctus, in ordine Comitum tertius, Orcadum regimen ſuſcipit; homo deſes & Ignavus, piratarum incurſum armis propulſare negligit; interpellatus à civibus, imperio abdicato, Norvegiam repetit, ſtatumq; Hauldicum aſſumit, is, qvalis fuerit, explicatur.

QVantum de Thorſteino Rufo literis proditum accepi, digreſſu, ſed ab hiſtoriâ non omninò alieno expoſitum eſt. Ad Orcades redeo, qvæ jam ab exceſſu Guttormi, ad patruum Comitem Rognvaldum, jure hereditario, redibant. Qvibus ille Halladum filium præfecturus, ad Haraldum Regem, qvi Comitis eum titulo ornaret, priùs ablegavit. Hic mox acceptâ (ut loqvuntur) inveſtiturâ, in inſulas conceſſit, inq; Roſſeya, veluti qvadam latebrâ, qvietus reſedit, otio deſidiæq; deditus: cæteras inſulas à piratis impunè exſpoliari, homines occidi, opes diripi, cives omni injuriæ genere pro effræni piratarum libidine affici, qvaſi ſua nihil referret, paſſus eſt. Incolis aſſiduas direptiones, tanqvam conſenſu ejus licitas, apud eum qværtis, tantum aberat, ut præſidio eſſet, ut generis dignitatisq; oblitus, latronum tædio, qvibus compeſcendis imparem ſe animadvertit, abdicato officio, ſummo cum dedecore opprobrioq; in patriam rediret, ibiq; Hauldico ſtatu recepto, contemptui fuit. Eſt autem ſtatus Hauldicus, idem qvi nobilitatis, ut ex hoc loco planum eſt: nam & Herſar ſeu Herſii, qvi aliàs Lendermenn, Satrapæ ſeu Præfecti, vel Barones, ut & Comites creabantur à Regibus: Hauldi naſcebantur, id qvod Arngrimum non ſatis obſervâſſe exiſtimo. Eſt autem Hauldus, *Codice Gulathingenſi juris veteris* Tit: *Landzleigubalki Cap: LX* deſcribente, qvi in bona allodialia, tam paterna, qvàm materna, ſucceſſit, medius inter barones ſeu ſatrapas & ruſticorum eos, qvi bona ſoli, ſed non gentilitia poſſident: pari ab utrisque intervallo diſtans, Hauldus eſt.

CAP: VII.

Filius Comitis Rognvaldi, nomine Einar, ſervâ natus, altero oculo captus, facie turpi, qvartus Orcadum Comes creatur; mox piratis Danis prælio fuſis, ſecuram ſibi inſularum poſſesſionem aſſerit. Filii Pulchricomi, Halfdanus Altipes & Gudriodus Liomius, Rognvalldum Meriæ Comitem occidunt. Gudriodus patri ſe dedit, Halfdanus in Orcades provectus. Einarem, inſulis deſertis, in fugam compellit, ibiq; ſe Regem conſtituit: eodem autumno ab Einare occiditur: eruti pulmones, Odino, pro victoriâ, dedicantur. Haraldus Norvegiæ Rex, Orcades devectus, filium ulturus Einarem fugat: pax per mediatores reducitur: Cives grandi pecuniâ multantur, qvam Comes Einar univerſam ſolvit, agris civium ſub hypothecâ ſibi obligatis, donec multam ſolverent: atque ita inſulas vaſalli titulo recipit, ſine penſionis onere. Ejus filii. Illius fratrem, Ducem Normanniæ, Robertum primum, Rollonem aliis dictum, fuiſſe monſtratur. Ejus progenies, per Norvegiam & Islandiam ſparſa, ſparſa qvoque per Islandiam, tam ex Comite Einare, qvàm aliis filiis Rognvaldi ſoboles, refertur.

POſt Halladi diſceſſum, duo prædones Dani, Thorer Treskeggus ſeu Lignobarbus, & Kalfus Scurfa ſeu ſcabioſus, inſulas, jam Rectore vacuas, & injuriis opportunas, occupârunt. Qvod ut Rognvaldus, certâ relatione, percepit, ignaviam Halladi, qvem degenerem, familiæq; portentum pronunciavit, execratus, cæteros filios convocatos profiteri juſſit, qvinam Regium munus, familiæq; decus, utrumque ignavi fratris deſidiâ vel fœdatum, vel amiſſum, vindicare auſit.

Erant Rognvaldo filii ſex, qvorum primus Ivar, ex legitimâ uxore Ragnhilda, Rolfi Nefiæ ſeu Naſonis, ingentis viri, filiâ ſuſceptus, in Hæbudis, dum Regi Pulchricomo militaret, prælio cæſus. Secundus Rolfus, aliis Rollo, Pedeſtris, de cognomine ejus, cujus nomen ſimul cum cognomine in familiam primò transmiſſum eſt, dictus, poſtea Robertus primus Normanniæ Dux. Tertius Thorer Tacitus, proximus paternæ ditionis Rector, ſucceſſorq; filiæ Pulchricomi Olufæ Arbotæ maritus. Et hi qvidem legitimi. Totidem extra conjugium nati, Halladus, de qvo dictum, Hrollaugus, & Einar matre ſervâ, generis ſordibus pudoreq; comiſtionis minus decoræ, patri vilis, ſimul & exoſus.

Primus Thorer Tacitus, qvò ſe pater ablegaret, proceſſuum profitebatur: ille verò domi ei manendum, nutrice patriâ manſvetâ ſimul & facili uſurum reſpondit. Frendens animi Rolfus, inſularum imperium poſtulavit. Cui pater: abundè, inqvit, ei animi corporisq; virium, audaciæq, cuncta minùs ſubacta, qvàm civilis imperandi ratio reqvireret. *Codex Flateyenſis* peregrè id temporis profectum, piraticisq; negotiis occupatum, dum hæc agerentur, refert. Cui etiam accedo, ſi, ut qvidam Scriptores Gallici tradunt, Gemetias anno illius ſeculi LXXVI devenit, fortè priùs, qvàm proſcriberetur: diu enim latrociniis aſſveverat: &, cum tantis poſtea ſucceſſibus inclaruerit, imputatum fortè ei eſt, qvod vel alii geſſerunt, vel qvibus ipſe, licèt non Princeps, tamen interfuit. Prodiit deinde Hrollaugus, aſſeren-

endis inſulis paratum ſe oſtendens: qvem mitiori ingenio pater pronunciavit, Islandiamq; fatis ei monſtrari, præſagire animum, ibi magnum virum, clariq; ſtemmatis parentem futurum. Einar noviſſimè accedens, me igitur eò mittito, inqvit, tibi cæteroqvin inviſum, nec ad ampliorem ſpem in patriâ adſpirantem, adde copias, qvibus interceptas inſulas è manibus prædonum eripiam; gratiſſimam tibi rem promittam, me nunqvam deinceps in conſpectum tuum rediturum. Minùs te idoneum Principem, aut familiæ noſtræ decori futurum, reſpondit pater: maternum genus totum ſervile pollicetur: Verùm, qvòd conſpectui te meo ſubducturum, abſciſſa reditûs ſpe, polliceris, id eqvidem longè gratiſſimum, & tanto acceptius, qvò diſceſſus prior, reditusq; in poſterum minùs ſperandus. Mox navi viginti ſcalmorum donatum, Comitisq; titulo dignitateq; à Pulchricomo ornatum dimiſit. Primo in Hialtlandiam vectus, copias magnas, incolis paſſim ultroq; confluentibus, colligit. Inde Orcades, ubi prædictos piratas, duabus navibus inſtructos, adortus, cruento prælio fudit, de qvo diſtichon id temporis factum remanet:

Ficoſum & Lignobarbum detruſit ad orcum
Einar, cui Ceſpes nominis author erat.

Dictus eſt Einar de Ceſpite, patriâ lingvâ *Torf-Einer*, qvòd lignorum inopiam ceſpite bituminoſo, in Torfneſiâ, Scotiæ promontorio, effoſſo Orcadenſes primus ſupplere docuerit: ſilvis enim inſulæ carebant.

Qvadragenarius erat Haraldus, cùm filii, jam adultiores, indignabantur Comitibus, reſpectu ſui ignobilibus, regni partes conceſſas: ſe rege ſatos, tantisq; natalibus dignos, Viros ſtrenuos, reiq; bene gerendæ idoneos præteriri. Igitur Halfdanus Altipes & Gudrodus Liomius Rognvaldum Comitem Mærenſem, magnis militum copiis, inopinantem, primo forte vere, adorti, incenſis ædibus, cum ſexaginta ſatellitibus, flamma fumoq; conſumptis, oppreſſerunt. Gudrodus in provinciis, qvas tenuerat, qvaſi juſto bello partis, aut jure vindicatis, conſedit. Halfdanus, tribus longis navibus ibidem direptis, occidentalem oceanum piraticâ infeſtum reddidit. Qveis cognitis, Haraldus, cædem Comitis vindicaturus, adverſus Gudrodum movit. Hic rebus ſuis diffidens, Regis ſe poteſtati permiſit; veniaq; impetratâ, in Agdiam juſſu ejus ſeponitur, ſuppoſito, in patris Rognvaldi locum, filio, Thorere Tacito, matrimonio filiæ ſuæ Aloſæ, Arbotæ deinceps dictæ, (qvod anni vel annonæ remedium denotat) inſuper ornato: viſaq eſt paterna cædes repensâ interfectoris pœnâ, affinitate Regiâ, & reſtitutione in univerſam paternam ditionem. Halfdanus autem Altipes valde improviſus in Orcades delatus, Comitem Einarem, fugâ ſibi ſalutem qværentem, in Cataneſiam compulit. Ipſe, exſcenſione factâ, inſulas ſibi regendas tanqvam legitimo Regni Norvegici hæredi, uſurpato etiam Regis titulo, arrogavit, multis, virium defectu, metuq; potentiæ vel ſævitiæ, ad eum tranſeuntibus. Proximo autumno Einar, Halfdano jam ſecuro majoribus viribus comparatis, revertens, omnibus ejus copiis, primo ſtatim congreſſu, diſſipatis, eum in fugam compulit; mox etiàm à ſuis deſertum, inter noctis tenebras, impeditas & avias latebras qværentem, victor, fiduciæ ſpeiq; plenus, alacres milites in navibus revelatis excubias agentes obſervare juſſit. Poſtero die circa diluculum, fugitivi, qvotqvot inveſtigari poterant, neci dati. Jamq; procul omnia perluſtraturus Comes, ſublimes circumferens oculos, neſcio inqvit, qvam hominis vel alitis imaginem in Rinarseya adſpicio, nunc ſurſum ſe, nunc deorſum, momento ferentem. Nec mora, emiſſis exploratoribus, Halfdanus agnitus ad Einarem defertur, is gladio dorſi ſcapulis adacto, omnes, à ſpina usque ad lumbos, coſtas ſeparavit, exemtosq; pulmones, Odino, pro victoriæ perennitate, dedicavit, rhythmumq; cujus hic eſt ſenſus in perpetuam ejus memoriam ex tempore fudit. Mortem qvidem Rognvaldi ulti ſumus, Parcis hic juſtè judicantibus. Meo qvadranti cædes obtigit regia, (Halladum enim inter fratres, aut non cenſuiſſe, aut qvidam eorum, qvi poſt Ivaris cœdem qvintus erat, fato functus videtur, nam per qvadrantem ſe qvartum intelligit). Contegite alacres viri, qvoniam victoria penes nos, Altipedem lapidibus: durum ei tributum (ſaxa

 tumulo

tumulo excitanda intelligit) reddo. Aliam cantilenam, poſt partam victoriam, præcedenti veſpere, cùm Halfdanus è navi proſiliens mari ſe immerſit, cecinit, hoc ſenſu: Non vidi haſtam in hoſtium cohortes ê Rolfi vel Hrollaugi manibus emiſſam. Nobis vindicta patris ceſſit, qvin & hoc veſpere, dum cruentum navale gerimus bellum, Thorer Comes ad hæc tacens in Mæria ſedet (alluſit ad cognomen Thoreris). Hinc planum eſt, (exſtat namque verſus idiomate patrio) qvatuor hos fratres fuiſſe: Halladum autem, (ſive mortuus ſive vivus erat) ut tanto genere indignum, præteriit. Hæc cædes anno poſt natum Chriſtum circiter DCCCXCIII perpetrata videtur. Cecinit & tertiam cantilenam, qvâ ſibi regiæ prolis cædem gratulabatur.

Hæc in Norvegiam perlata fratres Halfdani valdè commoverunt, protinus ad vindictam paratos, nî pater, moras nectendo, impediviſſet: qvorum minas, ad ſe delatas, cùm Einar percepiſſet, rhythmis exſibilavit hujus ſenſûs: Multos namqve ovium ſubreptarum reos agi, dixit, ſe verò cædis, Regis filio illatæ; eſſe qvidem, qvi haud leve ſibi à generoſo Rege periculum imminere prædicerent: Sibi verò cladis, Haraldo illatæ, vindictam haud qvaqvam extimeſcendam. Adjecit & alios Rhythmos hoc ſenſu: Sunt eqvidem multi, hinc inde confluentes, viri minimè viles, nec ſine causâ mei ſangvinis avidi, incerti tamen, niſi me fuſo, qvinam noſtrûm aqvilis præda fiet. Tandem Pulchricomus, exercitu haud modico claſſi impoſito, ad Orcades vectus eſt. Qvod ut Einar cognovit, in Cataneſiam, Scotiæ promontorium, ſeceſſit. Per legatos deinde locus, ubi Rex Comesq; convenirent, lectus: Ibi Comes, Regis arbitrio cuncta permittens, promiſit fore, ut ejus judicio ſe ſiſteret. Rex Comiti & univerſis Orcadum incolis, ſive qvòd Vaſallum adverſus Dominum ſuperiorem juverint, ſivè qvòd omnes, crimine occiſi filii, contacti fuerint, multam ſexaginta ſelibrarum auri indixit. Nimium illud, civibus viſum: ſed Comes ſe ſolum, omnium nomine ſummam hanc numeraturum pollicebatur, ſi agros omnes ſuos ſibi poſſidendos permitterent. In id haud gravatè conſenſum eſt, eò qvòd pauperioribus agrorum exiguum eſſet, ditioribus redimendi, qvandocunque liberet, ſpem certam facultates ſuggererent: ſolus igitur Comes irrogatam multam ſolvit. Qvâ acceptâ, poſtqvam Rex Scotiam, *Glitneri* odâ teſtante, armis infeſtâſſet, eodem autumno in Norvegiam rediit.

Longo deinceps tempore prædia omnia Orcadenſium, penes Comites remanebant, qvoad Sigurdus Hlodveris, ſeu Ludovici filius civibus eadem reddidit. *Chronicâ Norvegica in vitâ Divi Olafi* tradunt, abſente Comite, cives omnes Orcadenſes à Rege agris allodiisq; ſingulis multatos, juramentoq; ad poſſeſſiones in proprietatem ejus transferendas adactos, & poſtea pacem coaluiſſe iis conditionibus, ut, beneficio Regis, Comes, ſed abſque tributi onere Orcades, teneret, qvod jugi ſumptu ad inſultûs hoſtiles, iis temporibus ſolennes, propulſandos penſaretur; ſolviſſe autem in præſens ſexaginta marcas auri: id autem, ſuo Civiumq; nomine; factum apparet, cum poſſeſſiones eorum ſub hypothecâ obligatas eâ de cauſâ teneret.

Einar longo tempore deinceps inſulas feliciter rexit, Princeps animi excelſi, qvo materni generis ſordes, corporisq; vitia, ſatis ſuperq; penſabat: erat autem facie turpi, altero oculo captus, qvo tamen acriùs viderat, qvàm alii duobus. Morbo ſenex, qvo anno, neſcio, deceſſit, tribus filiis Arnkele, Erlendo & Thorfinno Hauſakliufo, ſeu capitum ſectore, relictis.

Ex prædictis conſtat, Rolfum Pedeſtrem ſeu Robertum Primum, Normannorum Ducem, ſubſeqventiumq; Comitum, ut & Sereniſſimorum Angliæ Regum radicem, & communem ſtipitem, natione Norvegum, Rognvaldi Mæriæ & Raumsdali Comitis filium, Einaris de Ceſpite, & reliqvorum (qvos memoravi) Rognvaldi filiorum fratrem fuiſſe, antiqviſſimâ memoriâ omnibus, membranis & chartis conſignatis, illud unanimi conſenſu aſtruentibus, genealogiis inſuper â Gore Noris fratre ad eum usque derivatis, etſi magnam partem mutilis, rerum tamen circumſtantiis ſe tuentibus, fratrum inſuper & matris certis nominibus ſerieq generis ab illis de-

lis deductâ, in Orcadibus & Islandiâ, Færeyisq; numeroſiſſimâ ſubclamantibus. Ut taceam ipſius Einaris metricum teſtimonium, non hodie, heri, aut nudius tertius in numeros redactum, antiqvitatis genere probatiſſimum, qvo propriis nominibus Rolfum, Thorerem Tacitum & Hrollaugum expreſſit, ſibiq; qvadrantem in paternâ ultione competiſſe joco cecinit. Hæc qvanqvam ita ſe habeant, inventi tamen ſunt celebres viri *Pontanus* & *Claudius Lyſchander* Sereniſſimi Daniæ Regis, glorioſiſſimæ memoriæ, Chriſtiani Qvarti qvondam Hiſtoriographi, qvi Rognvaldum ejus patrem, ut & ipſum Rolfum Danos fuiſſe contenderent, conqviſitis, ad ſui dogmatis fidem ſtabiliendam, undiqve rationibus, qvas prolixè in hiſtoriâ Norvergicâ ipſorum verbis exſcripſi, non ſine reſponſo ad ſingulas, qvæ ſi lucem aliqvando viderit publicam, eò Lectorem remitto. Illud hoc loco adjiciam, monſtrari hodieq; in Sunnmæriâ eadem Rolfi navalium rudera, unde ille expeditionem in Galliam meditatus ſolvit, famâ, ex illo tempore, intermediis ſeculis, usque in præſens, illud conſtanter perhibente. Id qvod mihi Clariſſimus vir Magiſter *Chriſtophorus Hiermann*, Senex venerandus, Eccleſiis ibi Præpoſitus, & Paræciæ Paſtor nunc piè mortuus, bonâ fide retulit. Ipſe qvidem Rognvaldus, ejusq; exemplo filiorum ſinguli, Islandiam, vel filiis ſuis, vel poſteris auxerunt. Hrollaugus civis ejus factus orientalis tractûs inculta occupavit, muneribus à Pulchricomo miſſis, deinceps honoratus. Ejus pronepos Hallus de Sidâ, inter Principes patriæ ſuæ opibus & indole primarius, à qvo præter celebria patriæ nomina *Sæmundum* & *Arium* Polyhiſtores, qvatuor Islandiæ Epiſcopi, inq; his unus in divorum numerum relatus, duo qvoque Comites Orcadenſes, uterque ſanctorum albo inſcripti, Magnus & Rognvaldus Kalius, profluxerunt. Duo etiam Thoreris Taciti liberi, Jorundus Halſus & Vigdis, ab ipſo Pulchricomo Ingimundo Islandiæ partis Curioni elocata, eò migrârunt, ut & Halladi neptis Thurida, qvæ Kollo, civi eximio, nupſit. Einaris qvoque de Ceſpite filia Hlif, qvæ nupſit Thorgeiri Eylifi filio Ketillis unimani, unius primorum occupantium nepoti. Eorum filius Skeggius Hialtii, pater illius, qvi cum ſocero Giſſure Albo, auſpiciis, ſecundum Deum, Regis Olafi Tryggvini Islandiam ad ſacra Chriſtiana perduxit, ut & ex filiâ Thordiſe, nepos, Einar & ipſe dictus, Thorbiorni Klaufii filius. Qvin & ipſa Rolfi, ſeu Roberti Normannorum Ducis, neptis, nomine Nidbiorg, ex filiâ ejus Kadline, nuptâ Scotiæ Regi, Scotorum ſcriptoribus incognito, Biolani, inter piraticas excurſiones prædasq; intercepta ab Helgio Islando, Ketillis Simi pronepote, inq; uxorem ducta eò delata eſt, qvæ deinde illuſtria per Islandiam & Norvegiam ſtemmata progeneravit. Eorum filii Oſvifus, Sapiens dictus, & Einar Skalaglamus, qvi Haconi Hladarum Comiti, in præliò Jomsvichingenſi, fortiter militavit, de qvo ibi plura. Oſvifi filius Uſpachus, filia Gudrun, qvæ maximum virum Kiartanem, Myrkiartanis Hiberniæ Regis pronepotem præclarum patriæ civem occidi curavit. Uſpachi filius Ulfus, Haraldi Imperioſi Norvegiæ Regis, Sancti Olafi fratris Stallarius, cui is uxoris ſuæ ſororem Jorunem Thorbergi Arnini filiam, Ingibiorgis Thorfinni Orcadum Comitis uxoris ſororem patruelem, conjugem dedit. Eorum filius Jonde Raſvelli. Ejus filius Erlendus, cognomento Himaldus, Eyſteini ſeu Auguſtini Archiepiſcopi Norvegiæ pater, ejus, cui *Theodricus Monachus* hiſtoriam Norvegicam nuper excuſam inſcripſit. Ulfi & Jorunis filia fuit Birgida mater Sauda-Ulfi, ſeu Ulfi ovis, patris Petri Byddar Sveini ſatraparum ſui temporis præcipui, de qvo in vitâ Sigurdi Bronchi; ejus filius Ulfus Flys. Magnum itaque & illuſtre ſtemma, à Rolfo per Norvegiam ſparſum, Islandia fudit, à Scotiâ derivatum.

CAP: VIII.

Inter filios Haraldi Pulchricomi Eiricum Blodoxium & Haconem Adalſteini alumnum, contentio de regno exorta. Eiricus, à

ſuis deſtitutus, regno excedit, Angliam petit, Northumbriam jure clientelari ab Adalſteino Angliæ Rege accipit, fit Chriſtianus cum omni familiâ exercituq;, qvi dum Succeſſor Adalſteini Edmundus feudo eum exuere meditatur, occupat injuriam, ejusq; provincias vaſtat. Secuti eum Erlendus & Arnkell, Orcadum Comites, prælioq; unà cum eo occiduntur. Gunnhilda Eirici uxor, cum filiis profuga, Orcades petit, occaſioneq; inimicitiarum inter Reges Daniæ & Norvegiæ, Daniam adit, ibiq; cum filiis benignè excipitur.

POſt exceſſum Einaris, magni motus Norvegiam concuſſerunt, orto inter Haraldi Pulchricomi filios Eiricum Blodoxium & Haconem Adalſteini alumnum, contentioſo, de regni poſſeſſione, certamine, qvo cives per factiones diviſi, in diverſa diſtrahebantur. Eiricus jure, ex teſtamento patris, de regno, (qvod bello qvantumvis injuſto partum, longâ tamen ſubditorum patientiâ in conſenſum verſâ, ipſe ſibi patrimoniale fecerat) liberè diſpenſantis, acqviſito, potior: Hacon cauſſæ præſidio deſtitutus, opibus auxiliisq; nutricii ſui Adalſteini Angliæ Regis, populariq; aurâ, civiumq; ſtudiis prævaluit, qvos blanditiis, comitate, & profuſæ benevolentiæ oſtentatione demulſerat, promiſcuè omnibus allodialia jura offerendo, & allodiorum habitatoribus, jus proprietatis in ſingula. Qvo effectum, ut ſubditi, proſtitutâ fide, regnum, in qvod illis nihil juris erat, his conditionibus venderent. Ad hæc Eiricus, diverſis ab Haconis moribus præditus, civium animos à ſe ſenſim alienavit, qvòd tum ſuopte ingenio, tum etiam uxoris inſtinctu aſperior eſſet, qvàm illi jam, præſertim rerum novandarum ſpe luxuriare occipientes, ferre poſſint. Multorum præterea Principum odia, ob admiſſa in fratres, licet non omninò (ſi Biornum Mercatorem exceperis) injuſta, parricidia, tamen in ſe concitavit. Id qvod rebus Haconis ingens momentum afferebat, tranſeuntibus ad eum plurimis, & inter hos permultis Eiricianæ factionis proceribus, qvorum nutum imperiumq; infima plebs & promiſcuum vulgus ſecutum ad tantam deſperationem Blodoxium adegit, ut omiſsâ belli defenſionisq; curâ, regnum exſilio actutum permutaret. Transmiſſo igitur oceano, cum omni manu, qvæ imperium auſpiciaq; ſeqvi, non detrectabat, aſſumpto etiam Arnbiorno Fiordarum ſatrapâ, ſui ſemper ſtudioſo, & ejusdem educationis ſocio, liberorumq; ſuorum qvorundam Nutricio, jam ſpontanei exſilii Comite ad Orcades pervenit. Inde, magno exercitu collecto, Angliam petiit. Verum cum Rex Adalſteinus, qvod inter ſe patremq; ejus magnum neceſſitudinis commercium fuiſſet, conditionem offerret, tractûs cujusdam Angliæ, clientelari, libero tamen imperandi, tributaq; percipiendi jure, à ſe impetrandi: modò, abnegatâ Ethnicâ idololatriâ, Chriſto cum omni familiâ in poſterum ſe nomen daturum promitteret. Accepit conditionem Eiricus, Northumbriamq; asſecutus, cum uxore, & liberis, omniq; familiâ, & exercitu Chriſtianam religionem amplexus eſt, & Sacro Sancto Baptiſmatis lavacro mox, ablutus Eboraci fixam domicilii ſedem habuit. Hæc ad annum Chriſti CMXXXV. referenda videntur. Integrum deinde qvinqvennium ad obitum Regis Adalſteini effluxit. Deceſſit ille apud Glavornam, anno Domini CMXL. XXVII. Octobris cùm regnâſſet annos XIV, hebdomades octo, & dies tres. Delatus ad urbem Maidulfi, inq; Palmesburg honorificè ſepultus. Succeſſit ei frater Edmundus, Norvegis minus æqvus, animiq; in Eiricum parum propenſi. Unde ſermonibus vulgabatur, alium eum Regem Northumbriæ, Eirici loco ſubſtiturum. Qvod ut ad Eiricum delatum eſt, expeditionem per occiduas inſulas facturus in Orcades conceſſit, Arnkelemq; & Erlendum, Einaris de Ceſpite filios, ſecum militaturos, cum expeditâ armatorum phalan

phalange, navibus abdúxit. Inde in Hæbudas claſſe delatus, piratarum magnas copias ſpe prædæ accenſas; ad belli ſocietatem facilè pellexit. His auctus, Hiberniam & inde Bretlandiam, ſeu Cornaviam, diripuit; mox ſucceſſu audacior, auſtrum verſus trajiciens, Angliam depopulatus eſt. Omnibus fugâ dilapſis, numero virtutiq; bellatorum confiſus; in regionis loca mediterranea prædabundus penetrare non dubitavit. Præfuit iſti tractui Rex qvidam nomine Olafus, cuſtodiæ illius ab Edmundo Rege præfectus; hic, ingenti exercitu contracto, manum cum illo conſeruit, magnâ qvidem ſuorum; totò ante-meridiano tempore, jacturâ, copiis verò ex omni angulo ad ſe certatim confluentibus, integri feſſis, validi ſauciis ſuccedentes, omnem belli cladem in Normannos, pomeridianis horis verterunt. Finis certaminis idem; qvi diei, ipſum Eiricum cum qvinqve Regibus, Guttormo nempe, duobusq; ejus filiis; Ivare & Hareco, præterea Sigurdum & Rognvaldum finivit. Acceſſerunt cladi Arnkell & Erlendus Orcadum Comites; exercitusq; Eirici ad internecionem deletus eſt. Qvotqvot Normannorum ex hac clade ſuperſtites fortuna reſervavit, Northumbriam profecti, Gunnhillda filiisq; ejus triſtem afferebant nuncium. Qvi, cognitô, Eiricum noviſſimè ditionem Edmundi Regis bello infeſtasſe, haud ampliùs in Northumbriâ tutum rati; qvam, jam propugnatoribus exitiali bello deletis, armis proinde defendere neqvibant, claſſem, qvam Eiricus reliqverat, omnem, raptim, ut in ſubitâ trepidatione; inſtruunt, congeſtisq; eò ingentibus opibus, omniq; auri argentiq; prædâ, vel bello vel tributi nomine in Northumbriâ, vel direptionibus piraticis collectâ, aſſumptisq; in ſocietatem profectionis, qvotqvot ſeqvi volebant, in Orcades concedunt, ibiq; per hyemes reſident: qvibus, unà cum inſulis Hialtlandicis, Thorfinno Hauſakliufo Comite non obſtante, in poteſtatem redactis, tributa imponunt: æſtates piraticis expeditionibus rapinisq; per Scotiam Hyberniamq; tranſactæ ſunt. Id qvod Poëta *Glumus Geirinus* duabus cantilenis teſtatur. Eiricum Blodoxium circiter annum CMXLI cæſum Regni Edmundi primordium indicat.

Interea, dum Eirici filii Orcades pro arbitrio verſantes tributo ſubmitterent, civibus ad militiam ſtipendiaq; præbenda adactis; inter Haconem Adalſteini alumnum & Haraldum Gormium, qvi Cærulidens uſurpatur, Daniæ Regem, ſimultas exorta ad apertum bellum ſpectabat. Qvippe Hacon, veluti ſubita tempeſtas, in plurimas Daniæ provincias incubuit: nec maritima tantum diripuiſſe contentus, in mediterranea etiam, exercitu traducto, calamitatem eam tranſtulit. Scania qvoque, qvà orientem ſpectat, eſt ſpoliata, adq; tributa pendenda adacta. Reddita & Gautia tributaria, qvam Danorum imperio, id temporis, paruiſſe, vel hinc concludi poteſt: neque enim cum Svecis illi res erat: ſed provocatus jugi Danorum in Vikam irruptione, ad expellendos provinciâ piratas, compeſcendosq; & ad damna ſubditis illata reſarcienda, injuriamq; vindicandam, vicem reddendo, proſiliit. His ad Orcades delatis, Gunnhilda occaſionem ſibi haud inutilem affulſiſſe gaviſa, nec negligendam rata, in Daniam proficiſci deſtinavit. Elocatâ igitur filiâ Ragnhilde Arnfinno, aliis Arnvido, Thorfinni Hauſakliuſi filio, ipſiq; Thorfinno, imperio reſtituto, eò cum filiis navigavit, adiitq; Regem à qvo comiter excipitur: tantum qvippe feudorum in Dania illi conceſſum; qvantum ad ſatellitium aulamq; liberaliter ſuſtentandam, ſufficiebat. Haraldum etiam (Grafeldum poſtea appellatum) genibus ſuis, ſanctioris nexûs ſymbolo impoſitum, Rex in aulâ ſuâ educandum ſuſcepit. Gamlius fratrum natu maximus erat: ætate tamen non adultâ, cùm in Daniam veniret, inde patet haud multis annis poſt qvadrageſimum ejus ſeculi hæc contigiſſe: nam Haraldus Grafeldus anno CMXXX natus erat, cùm genibus Daniæ Regis educandus imponeretur: ſi qvatuordecim tunc annorum fuisſet, iis utique imponendis qvam par erat adultior: illum tamen Gamlius ætate ſuperavit.

Cap.

CAP: IX.

Thorfinnus Hauſakliuſus, ſeu Calvariarum Sector. Ejus filius Arnfinnus, Ragnhildis Eirici Blodoxii filiæ maritus, uxoris inſidiis interficitur. Ipſa alteri fratri Havardo Felicis annonæ nubet; eum qvoque per fratris ejus filium, ſpe nuptiarum ſuarum Comitatusq; oſtensâ, interfici curat; mox interfectorem ſpecie vindictæ; miniſtroq; cædis ſimiliter deluſo, tertio maritorum ſuorum fratri Lioto nubet. Is cum fratre ſuo Skulio, qvi beneficio Scotiæ Regis Orcades in feudum accepit, pugnat, eumq; occidit, deinde cum Scotis confligens, bello victor, lethali vulnere ſaucius paulo poſt moritur Succedit Hladver. Gunnhildis, cum filiis Ragnfrodo & Gudriodo, iterum Norvegiâ profuga, Orcades petit. Ragnfrodus bello Haconem Norvegiæ Proregem adoritur; navali prælio confligunt; tandem Ragnfrodus fugatur.

SEcundùm Gunnhildis filiorumq; ejus diſceſſum, Thorfinnus Hauſakliuſus imperium in Orcades reſumpſit. Princeps magnificus, bellator induſtrius, & ſtrenuus, magnaq; exiſtimatione, ſilente calamo, famâ tantùm ad poſteros commendante prædicatur. Morbo deceſſit, tumulo in Rognvaldzeya, loco, qvi dicitur Haugagerdium, conditus. Filios qvinque reliqvit; Havardum *Arſælium* ſeu Felicem annonâ dictum: Secundum Hlodverem ſeu Ludovicum, eumq; ex Grelode Thorſteini Rufi nepte; tertium Liotum; qvartum Skulium; qvintum Arnfinnum, aliis Arnvidum. Qvo poſtremo, fraude & ſcelere uxoris ſuæ Ragnhildis, in Cataneſiæ (ſive oppido ſive prædio) Myrkol dicto, occiſo, ipſa mariti cruore conſperſa fratris ejus Havardi domum, qvam nuptiis vacuam fecerat torumq; qvem per ſcelus conſcenderat, inqvinabat. Is deinde in Comitatum, ſuccedens, optimè inſulas adminiſtravit, feliciq; annonâ, & rerum omnium affluentiâ, qvoad vixit, uſus, cognomen inde qvoque conſecutus eſt. Sororis ejus filius Einar *Kliningus* (qvod Sordidum interpretor) magni nominis vir, ſatellitum numerum qvotannis aluit, domi hibernis, æſtivis autem temporibus piraticâ occupatus. Ab avunculo Havardo ad convivium fortè invitabatur, ubi multa cum uxore ejus ſecreto confabulatus eſt, qvæ jam mariti etiam hujus pertæſa, Einariq; blandita, aptiorem eum principatu, qvàm Havardum avunculum dictitavit, litibus etiam dirimendis magis idoneum; optabilem qvocunque nobilitatis genere fœminæ maritum. Is avunculum ſuum Orcadenſium omnium præſtantiſſimum, qvo illuſtriori locari neqviret; affirmans, meritis eum laudibus prædicabat: illa verò nepotem ad ſcelus in avunculum patrandum ſtimulare orſa, non ex eo die conjugium eorum diuturnum futurum aſſeveravit; eſſe inter Orcadenſes viros fortes adq; faſtigium tantum comparandum intrepidos, ſi illi animus & audacia deeſſet. His dictis animus, avaritiâ & ambitione obſeptus, ad proditionem avunculi flectebatur: pactus igitur nuptias Ragnhildis, & ſucceſſionem in Comitatum, paucis inde diebus, ad ſcelus iſtud peragendum, cum armatâ manu profectus eſt. Fertur tum fatidicus qvidam inter Comites ſvaſiſſe, abſtineret illo die cæde, inq; craſtinum differret: ſecus in familiâ ejus parricidia perennatura. Qvod ille ſurdis auribus excipiens, nihilominus in cæpto ſcelere perſtitit. In prædio Steinsneſia, in Hroſſeya, eum, nec comitatu omnino deſtitutum, adortus eſt; acriterq; parte pugnatum: nec tamen diu, anteqvam Havardus

vardus occideretur, Locus pugnæ Havardzteigur, ſeu conflictus Havardianus, poſtea dictus eſt. Hæc ubi innotuerant, eum, ut flagitioſum hominem, execrabantur, ipſaq; Ragnhildis deteſtata, mendacii eum inſimulabat, in ſocietatem tanti ſceleris ſe trahentem. Ad alium igitur ſororis Havardi filium Einarem, & illum cognomento Hardkioptum ſeu duri oris miſit, eiqve familiæ vecordiam exprobrat, qvòd nemo tanti viri necem vindicare dignaretur: ſe verò omnia in id impenſuram, ut ne parricida meritam pænam evaderet: promeriturum vindicem cædis ſucceſſionem in Comitatum, & bonorum inſuper laudes & præconia. Ad hæc Hardkioptus: ſimulatâ te mente haud ſemel locutam, ſunt, qvi dicant; certò autem ſcias, mercedem tanti facinoris, ipſum, te procurante, Comitatum, & illud inſuper, qvod haud minoris æſtimatur (nuptias illius intellexit) poſtulari. Atque his dictis abiit, Conſobriumq; ſuum cognominem Kliningum, nihil ab eo ſibi metuentem, occidit. Qvo cognito, Ragnhildis amotam à ſe parricidii culpam ſuſpicionemq; procuratâ ultione gaudens, miſſis ad Levirum Liotum legatis, eum ſibi maritum, deluſo Hardkiopto, depoſcit, & impetrat. Angebat majorem in modum Hardkioptum, qvòd, occiſo conſobrino, ſceleris etiam præmio, comitatu nimirum, fraudaretur. Eum igitur, armatâ manu, avunculo extorqvere certus, ſtudiis civium in filios Hauſakliufi propenſiorum deſtituebatur: haud igitur longo tempore interjecto, mandato Comitis Lioti interficitur. Atque ita ſcelerata fæmina familiæ, in qvam tranſiit feralis Erinnis, infamem perfidiâ matrem, etiam aſtu, feralibusq: Machinis, ſupergreſſa eſt.

Sculius interim Lioti frater Scotiam petens, titulum Comitis Orcadenſis aſſecutus eſt, beneficio Regis Scotorum, facilè de alieno largientis. Inde in Cataneſiam profectus, copias ibi magnas comparavit, qvas claſſe in Orcades deportans, bellum fratri Lioto fecit, qvi intenſiſſimo delectu habito, manus cum illo, omnes pacis conditiones abnuente, conſeruit. Infeſtis animis ab utraque parte concurſum eſt: Sed victus tandem Sculius, fugâ in Cataneſiam pervenit. Qvem Liotus inſecutus, diutius ibi morabatur, donec Sculius, reparato ingenti exercitu, auxiliis inſuper Regis Scotorum, Comitisq; Magbragdi, adjutus, longè ſuperior è Scotiâ rediret. In Dalis Cataneſiæ dimicatum eſt, ubi principio Scoti, magno animorum viriumq; impetu, in Liotum ferebantur: is autem ſuis præcepit, ut preſſis veſtigiis ictus tantùm propulſarent, ſibiq; caverent, donec ardor iſte deſederit. Ut autem Scoti remiſſiùs agere cæperunt, ipſe cum ſuis fortiter in eos invectus, pariter & ſtrenui militis, & prudentis Imperatoris officio functus, pugnam ciebat. Tandem Scotorum acies nutare, ordinesq; laxari cæperunt: inde trepidatio, mox etiam fuga. Sculius nunc acerrimè pugnando, nunc hortando, caſtigandoq; nunc etiam orando, ſuos è fugâ retrahere, adq. pugnam revocare conatus, aliqvantum profecit, pugnamq; ex parte reſtituit, & aliqvantiſper ſuſtinuit, donec ipſe inter confertiſſimos pugnans occideret. Liotus victoriæ præmium, Cataneſiam ſibi aſſeruit, viq; retinuit; inde bellum inter Scotos & Liotum exarſit: Scotis ſuorum cladem acerbè ferentibus. Tandem Comes Magbragdus, è Scotiâ, cum magno exercitu, Liotum in paludibus Scidenſibus, in tractu Cataneſiæ, adortus eſt, numero copiarum longè ſuperior. Liotus virtuti propriæ, militumqve ſuorum, confiſus, tantâ fortitudine eum excepit, ut exiguo tempore omnes in fugam verterit, pluribus occiſis, vel vulneratis. Ipſe etiam lethaliter ſaucius, victor tamen magno triumpho ex prælio rediit: ſed interjectis paucis diebus è vulnere occubuit. Lioto frater Hlodver, ſeu Ludovicus, in Orcadenſem Comitatum ſucceſſit, qvi & Princeps ſtrenuus, glorioſusq; habitus eſt: ejus licèt geſta, ſcriptorum incuriâ vel potiùs inopiâ interciderint. Uxorem duxit Audnam, Kiarvalis Hiberniæ Regis filiam; eorum filius fuit Sigurdus Craſſus. Sepultus eſt in prædio Hofn in Cataneſiâ ſito. Atque hi omnes à Thorfinno Hauſakliufo, Haconis Adalſteini alumno, Gunnhildiadisq; in Norvegiâ imperantibus, Orcades rexerunt. Horum factionem, qvippe affinium, ſecuti, nullum in ſe Haconis imperium, nec ſe ejus beneficiarios agnoviſſe videntur; Ille qvoque externis Danorum, iisq; aſſiduis bellis, Ducibus Gunnhildiadis laceſſitus, jus

 ſuum

ſuum perſeqvi, Orcadesq; ad imperii obſeqvium revocare vel neglexiſſe, vel neqviviſſe. Certos autem annos, qvibus ſinguli horum Comitum imperaverint, aſſignare neqveo. Illud certè conſtat, qvosdam horum, anno ſeculi ejus LXXVI, imperium tenuiſſe. Qvô tempore Gunnhilda, cum duobus tantum filiis, Ragnfrodo & Gudriodo, ex univerſis octo reſiduis, occiſo in Daniâ (aſtu Haconis Comitis Hladenſis, conſenſu Haraldi Cærulidentis nutricii ſui, gladio GullHaraldi ſeu Haraldi aurei, Cærulidentis nepotis) Haraldo Grafeldo, regno profugâ, Orcades tanqvam propriam ditionem repetivit. Tradit enim Chronici Norvegici, ſummæ auctoritatis, exemplar, ibi tunc Thorfinni Hauſakliuſi filios, Hlaudverem, ſeu Ludovicum, Arnvidum, Liotû, Skuliumq; præfuiſſe, qvod de ſingulis non eſſe intelligendum, ex præcedentibus planum eſt (Arnvidus enim primus omnium occiſus eſt) ſed de horum qvibusdam, Lioto ſcilicet, & Ludovico, fortè etiam Skulio, qvi licèt ſimul non imperarent, fuerunt tamen reliqvis ſuperſtites. Poſt hyemem in Orcadibus exactam, Ragnfrodus cum valida claſſe, magnisq; navibus, & delecta militum manu ad regnum armis repetendum, in Norvegiam, infeſto animo armisq; pervenit. Jamq; compertis per ea tempora Haconis apud Thrandos ſtativis, per mare Stadenſe, in Sunnmæriam populabundus tranſcendit, ingentemq; prædam colligit; magnaq; pars incolarum metu perculſa, ut fieri aſſolet, ad hoſtilem vim avertendam, cui majori alia reſiſti neqviret, deditionem fecit. Qvo cognito, Hacon militem, ex omnibus Thrandheimi provinciis, per telum miſſum qvod & hodie Budſtikke Norvegis, dicitur in qvatuor viciniæ plagas, publici periculi, armatiq; conventus certiſſimum indicium; raptim collegit: milites ergo claſſi impoſitas in Sunnmæriam deportavit, inq; provinciæ illius parte borea Ragnfrodum offendit. Militum numero Hacon, navium magnitudine Ragnfrodus præſtabat. E proris, recepto illius ſeculi more, acriter ex utraque parte pugnabatur, minore Haconis commodo: cum ex inferiori loco tela minùs commodè conjicerentur, & miſſa ab hoſtibus, utpote ſuperiore loco, graviùs inciderent. Deinde, æſtu maris, ad litus utraque claſſis ferebatur; ipſeq; Hacon, occaſionem terreſtris pugnæ capturus, remis eò adnixus, terram idoneo loco conſcendit, navesq; in litus deduci curavit, ne hoſtibus prædæ fierent; inq; patenti campo, acie ordinatâ, Ragnfrodum ad certamen terreſtre provocavit, qvi illud omninò detrectabat, neqvicqvam aliqvoties litus aſcendere juſſus. Pugnatum eminus jaculis, arcubusq; & ſagittis, majori diei parte, non ſine utriusque clade. Ragnfrodus indigenas, ne fortè Haconi ſe adjungerent, veritus, trans mare Stadenſe, auſtrum verſus claſſe refugit: nec Comiti eum iterum adoriri è re ſuâ viſum, utpote opportunitate navium ſuperiorem. Ideo in Thrandheimum hyematum rediit, grandiores ibi naves comparaturus: Ragnfrodo omnibus provinciis, tractuq; maritimo, Stadas ab auſtro ſpectantibus potiente, magnasq; ibi copias in hybernis habente, ita ut Fiordiæ, Sognia, Hordia & Rogia, ejus imperium agnoſcerent. Inde proximo vere, qvi annus erat CMLXXVII. ex omnibus illis provinciis magnam militum manum, naves, commeatum, & cætera, qvibus ad magnum bellum opus eſſet, Ragnfrodus collegit. Nec minor Haconi in Thrandheimo exercitus concitur, omnem belli molem in hoſtem verſuro: Halogenſium ingens numerus; ibi Naumdælenſium valida manus; ibi Thrandheimius, aſſvetus pugnæ, miles, ex ſingulis ſubjacentibus provinciis delectus; Ibi Raumsdæli non infimum in bello momentum. E qvatuor populis, à Byrdâ ad Stadas usquè, exercitum collectum, ſeptem Comites ſingulos magnis præfectos copiis, auſpicium ductumq; Haconis ſecutos, inq; pugnam eductos auctor *Vellhekla* duobus verſibus cecinit. Omnibus ad bellum præparatis, Hacon, per mare Stadenſe, in hoſtem claſſem ſuam dirigit: comperto autem, Ragnfrodum in Sogniam conceſſiſſe, eò qvoqve illum perſecutus eſt, pugnæq; loco in Thingneſiâ, qvod promontorium Sogniam ab Hordiâ dirimit, delecto, manus, magnis animis, vehementer utrinque conſerunt. Ad ultimum tamen Hacon, qvi numero militum præſtabat, victoriam obtinuit. Ragnfrodus, amiſſis ſuorum trecentis, ad naves confugit, Norvegiaq;, ſine ullo animo vel ſpe vel conatu

natu in poſterum recuperandi, exceſſit. Inde Orcadenſium metus, magnis ſucceſſibus in eum usque diem auctus, in Norvegiâ concidit.

CAP: X.

Sigurdus, cognomento Craſſus, in ordine Comitum, unà annumeratis qvi ſimul vel indiſtinctè, imperarunt, duodecimus, patri ſuccedit. Ejus imperio multæ agri Scotici provinciæ ſubjectæ; Hæbudæ qvoque tributariæ. Finnleikum Comitem vincit. Vexilli à matre traditi mirus genius. Allodia civibus ſuis reſtituit. Satellites habuit Islandos; eorum geſta. Comitis Sigurdi cum Comitibus Scoticis duobus pugna, & victoria. Hæbudæ an ei, Comitique Norvegiæ ſimul tributariæ fuerint, disqviritur. Barbari hujus Comitis tempore mores. Ulfi cujusdam inſolentia & pœna. Fabula qvædam de Bardo qvodam Hiberniæ Epiſcopo. Inſulæ cum Comite ad Chriſtiana ſacra, Comesq; Sigurdus in clientelam Olafi Tryggvini Norvegiæ Regis concedit. Comitis in Hiberniam fatalis expeditio, ejusq; cauſſa. Broderi piratæ potentia, & impietas; de eo fabuloſa qvædam; Regem Hiberniæ Briannem occidit; horrendo ſupplicio afficitur. Comes cæditur. Spectrum ejus in Orcadibus apparet, videnti exitiale. Prodigia, ſomnia.

SIgurdum Orcadum primum Comitem, ut nomine, ita fortitudine, audaciâ, rei bellicæ peritiâ, & civitatis adminiſtrandæ prudentiâ, Sigurdus hic Ludovici filius, ad ungvem expreſſit. Princeps magnanimus, illiusq; qvà geſtorum gloriam, qvà fortunæ conſtantiam, & in proferendis imperii limitibus ſucceſſuum prorſus æmulus. Nam præter Cataneſiam, qvam invito Scotorum Rege (Kennetho, credo, tertio) tenebat, Roſſiam, Moraviam, Sudurlandiam & Daliam, opimas Scotiæ provincias imperio complexus perhibetur; & ſingulis annis claſſem, copiasq; prædatum, in Hæbudas (qvas etiam ad annua tributa adegit) Scotiæ partes & Hiberniam miſiſſe. A Scotorum Comite Finnleico, æſtivo tempore, ad certamen in Scidenſi pallude ad conſtitutum diem provocatus, matrem fœminam multiſciam conſuluit, qveſtus numero hoſtem ſeptuplo præſtare. Qvæ reſpondit: diutiſſimè te in qvaſillo meo nutriviſſem, ſi conſtitiſſet in æternum victurum; fata, non pericula, vitæ arbitrium habent, qvæ honeſtiùs cum gloria finitur, qvàm dedecore producitur. Traditoq; vexillo: in hoc, inqvit, omnem artem impendi: cui præfertur, nunqvam non victioram, ſed ferenti Lethum portendit. Miro artificio formam corvi repræſentabat, flanteq; vento ſublatum, volantis ſpeciem. Aculeata hæc matris ad virtutem incitandam monita, non ſine ſtomacho excepta ſunt. Singulis deinde civibus agros allodiales, à tempore Einaris de Ceſpite in poſſeſſione Comitum ſub hypothecâ detentos, reſtituit, qvò militiam hanc ſeqverentur. Inde convincitur, non ibi magis, qvàm in Norvegiâ aut alibi, licuiſſe Principibus cives ad militiam extra patriæ fines pro libitu cogere. Profectus deinde ad locum conſtitutum, Finnleico

leico occurrit, dumq; collatis ſignis, pugna maximè fervet, ſignifer Sigurdi cæditur ejus in locum alter ſubſtitutus, procedente conflictu, pariter occubuit: impensâ tertii, victoria Comiti ſtetit. Atque ita cives Orcadenſes, poſſeſſiones ſuas & latifundia, poſt tot annorum intervallum, Comitibus oppignerata, certis tamen conditionibus, ut ex vita Comitis Ragnvaldi Kalii colligere licet, recuperabant.

Tradit *hiſtoria Islandica*, à Niale, viro multis nominibus commendatiſſimo, cujus vitam continet, *Niala* dicta, inter aulicos Comitis ſatellites purpurratos, qvatuor fuiſſe Islandos. Qvorum Karius Solmundius, (cujus avus Thorbiornus Jarlakappius, ſeu Comitum pugil, genere Norvegus, ex Orcadibus tamen in Islandiam profectus, ſedem ibi fixit) primus dignitatem ſatellitii adeptus, mox etiam Qvæſtoris officio functus, qvo Comes ad vectigalia ex Hæbudis exigenda, ſibiq; deferenda, uti conſvevit. Inſignia gentilitia habuit leonem, in clypeo deaurato ſignatum. Affines ejus, Grimus & Helgius, Nialis filii, ſatellites deinde creati. Helgium inſignia, cervus in ſcuto purpureo, decorabant, teſte, præter *Nialem Arngrimo Crymogeæ Lib. II Genealogia XII.* qvi hæc inde deſcripſerat. Hos excipiebat Thorſteinus Halli, provinciæ. Sidæ Principis, filius, ad qvem, duos poſteriorum Orcadenſium Comitum, originem referre, ſub finem Capitis ſeptimi monui. Ultimus ſororius Thorſteini Floſius, vir nominatiſſimus. Qvæ ſingulorum tempore inciderint, ordine, & ſuo qvæque loco, exponam. Niali *Arngrimus Crymogeæ Lib: II.* hoc Poëtæ teſtimonium aptavit.

Non illi melior qvisqvam, nec amantior æqvi vir fuit.

Hujus filii Norvegiam petituri, vento ab ortu ſpirante, in occidentem tranſverſum acti, ſinum qvendam Scotiæ ingreſſi ſunt. Ubi, vix dum ancoris jactis, à Comitis Moddanis de Dungalsbæis filiis, Snækollo & Griotgardo, duobus myoparonibus invaduntur. Conditiones defenſionis aut deditionis navis merciumq; univerſarum deferuntur: prior eligitur, & vi propugnatur. Commodùm autem accidit, ut, fervente certamine, altero gubernatorum navis Norvegicæ cæſo, Karius decem navibus eò fortè delatus, auxilio iis veniret, id temporis qvidem ignotus, debiliorem tamen partem cauſſamq; meliorem propugnaturus. Nec exinde prælium diutiùs protractum eſt, utrisque piratarum, iſto Karii, illo Helgii manu, occiſis. Naves deditione receptæ ſunt. Partâ victoriâ, Karius Nialis filios in Orcades ſecum ad Comitem ductos, impensè ab animoſitate & fortitudine, qvarum illuſtre ſpecimen illo conflictu oſtendebant, commendabat. Recepti hoſpitio ibidem hyemabant. Adultâ hyeme, cùm Helgius ſolito triſtior viſus eſſet, juſſus cauſſam reddere, qvæſivit à Comite, num etiam in Scotiâ imperio ſuo ſubjectas provincias haberet: affirmanti, nunciavit Scotos, Præfectos ejus occidiſſe, & præcluſiſſe nunciis portus, & navigia, ne hujus rei notitia ad eum deferreretur. Qvo audito, Comes vera dicenti præmium, honorum incrementum, falſa autem, pænas, diminutionem capitis, denunciavit. Kario, Halgium virum frugi, præſago patre natum, mendacii immunem pronunciante, Comes, ut dictis fidem faceret, perſvaſus, nuncio ad Arnliotum Straumseyæ præfectum miſſo, diligenter, qvid in tranſmarinis Scotiæ provinciis ageretur, exqvirere juſſit. Qvi ſtatim per exploratores cognovit, Comites Hundium & Melſnatium Melkolfi (qvi poſtea regnavit) agnatus, Hallvardum de Trasvika Comitis Affinem, Præfectumq; occidiſſe; idq;, qva potuit feſtinatione, referebat. Habito igitur delectu, copias, qvàm celerrimè, Comes conſcripſit. Qvibus trans fretum in Cataneſiam deportatis, cognovit Comites, cùm haud modica manu, non procul abeſſe. Aucto igitur ex reliqvis Scotiæ provinciis (qvas modò nominavi) exercitu, Comites, ſub præcipitio Dungadi, aggreditur, qvi cohortes aliqvot, à reliqva acie ſeparatas, inq; ſubſidiis locatas, tandem magno impetu in Comitem, haud exiguo ejus damno, immiſerunt, Grimo interim & Helgio, Nialis filiis, circa vexillum Comitis fortiter rem gerentibus. Karius in Comitem Melſnatium verſus, haſtam ab eo in ſe immiſſam, medioq; curſu volantem, manu prehendit, eandemq; iterum in eum retorqvens, pectus ipſius transverberavit. Cujus cæde conſternatus Hundius, illico in fugam verſus eſt, atque ita reli-

qvias

qvias copiarum, metu perculſas, ſecum traxit. Comes, intrepido animo, qvantùm viâ proceſſerat, acer & indomitus hærebat in tergis retro ſibi cedentium victor, graviorq; territis inſtabat, longiùs etiam perſecuturus, nî nunciatum eſſet, Comitem Melkolfum Dungalsbæis, (Buchanano Duncanbei vel Dunisbei) novis copiis inſtructum, adventum eorum exſpectare. Habito igitur concilio, domum redibant, contenti ſpoliis in præſens: neque è re futurum, adverſus totas Scotiæ vires, perenni indigenarum, è continente, confluxu, ſemper creſcentes, decertare. Domum itaque cum omni præda manubiisq; reditum. His, in inſula Straumseya, more militari, diviſis, in Hroſſeyam itum: ubi, magnifico convivio celebrato, Grimum & Helgium, illum gladio clypeoq; inaurato, hunc annulo aureo chlamideq; donatum, purpuratorum ſatellitum collegio Comes inſeruit. Kario qvoque gladius, haſtaq; aurata muneri data. Manſeruntq; hi tres ſatellites in ejus aula exinde duas integras hyemes, piraticâ æſtivis temporibus, divitias famamq; comparantes. Norvegiam deinde Grimus & Helgius petebant: verùm ab Hacone, Hladarum Comite, qvi, id temporis, partem ejus potiſſimam, partim proprio jure, partim Legati, ſeu Proregis, titulo, vicem *Haraldi Cærulidentis* Daniæ Regis gerens, regebat, alienam iis culpam imputante male multati ſunt; de qvo carptim, capite proximo. Karius, cum reditibus annuoq; cenſu, ex Hæbudis collecto, cùm, eodem tempore, ad Comitem perveniſſet, periculo eos exemit. Apparet hinc, Hæbudas utrique Comiti ſimul vectigales fuiſſe, eosq; invicem fæderatos, annuum cenſum vel alternatim percepiſſe, vel ab uno eorum receptum inter ſe poſtea dividiſſe: nam & uterque miniſterio Karii, in eo exigendo, uſus eſt. An verò canon iſte, ad regnum Norvegiæ, eâ tempeſtate, pertinuerit, incertum: cùm ſuperioribus Regibus, vectigalia indè penſitata non appareat. Certè, primis annis, ab occiſo Grafeldo, Hacon, Thorgilſem à Vitrico ſuo Orrabeino, Orrabeini privignum appellatum, natione Islandum, nobilem virum, Comitibusq; Sogniæ prognatum, in Hæbudas miſit, cenſum iſtum, integrum triennium intermiſſum, ut repoſceret. Qvi, tergiverſantibus incolis, ſocietate cum piratis occidentalibus initâ, eundem, armorum metu, extorſit, teſte ipſius Thorgilſis hiſtoriâ, qvæ fusè geſta ejus enarrat. His teſtimoniis ſatis probatum eſt, Haconi vectigales inſulas iſtas fuiſſe, Sigurdoq; Comiti pariter obſtrictas, & qvidem eodem tempore. Id qvod, præter adductum locum è Karii vita, hiſtoria Islandorum, qvæ Thorsneſenſium geſta deſcribit, teſtatur: dùm Thoroddum qvendam Islandum perhibet, Qvæſtoribus Sigurdi, Orcadum Comitis, naufragis, Hiberniam pariter ac Hæbudas, periculorum vitæq; metu, vitantibus, cimbam, qvâ Orcades peterent, parte censûs Hæbudenſis, qvem inde ſecum avexerant, carè vendidiſſe, unde ei cognomen Skattkaupande, ſeu censûs emptor, evenerit. Verùm ex his fortè haud abruptè concluditur, Hæbudas Norvegiæ, à temporibus Haraldi Pulchricomi, tributarias fuiſſe, poſtq; mortem Ketillis Simi ad obſeqvium reductas, ſed Comites Orcadenſes interdum tributis exigendis adhibitos, mercedis loco, portionem penſionis participâſſe. Eoq; tendere videtur, qvòd Comes Sigurdus eas tributo ſubmiſiſſe dicatur, vice ſcilicet Principum Norvegorum, nec ſine ſuo lucro. Qvo etiam reſponſum Magni Nudipedis, ad Angliseyæ incolas, pertinet, Orderico Vitali notatum; cùm ſe nec Anglorum nec Hibernorum ditiones infeſtare profeſſus, ſed colere inſulas ad ſuam poteſtatem pertinentes, nimirum injuſtè expugnatas à Godredo Crovane, nunc verò iterum ſub imperium Norvegorum reducendas. Hanc qvoque ſententiam, Haconis Senioris reſponſum, ad Regis Scotiæ Alexandri tertii legatos, firmat, qvi Magnum Nudipedem, dum Hæbudas oppugnaret, reſpondiſſe refert, ſe terras ad ſuam hæreditatem pertinentes repetere, qvaſi, ut videtur, tunc primò, vi ereptas. Verum non ſolùm, â tempore Pulchricomi, dominium illud Norvegis competiſſe, ſed ab anno circiter ſeptingenteſimo, penes ipſos manſiſſe, *Robertus de Monte* teſtatur: *Seldeno* locum paullo aliter adducente, qvàm habet Editio Vecheliana Francofurtenſis, publicata anno MDLXXXIII, ubi omittitur, qvanto tempore Norvegis imperium in illas conſtiterit. *Johannes Iſacius Pontanus*, *Diſcusſionum hiſtoricarum Lib: 1, pag: 115*, locum iſtum ex Editione,

" qvam *Seldenus* ſecutus eſt, his verbis producit: Inſulas eò in mari (hyperboreo)
" XXXII tenuit, ante annos CDLX Rex inſularum dictus tali tributo de Rege Nor-
" vegiæ, qvod qvando Rex Norvegiæ innovatur, Rex inſularum dat ei decem mar-
" chas auri, nec aliqvid facit ei in tota vita ſua, niſi iterùm alius Rex ordinetur in
" Norvegia. His *Pontanus* adiicit, qvod hoc egregium antiqvitatis monumentum, ſatis qvoque ſuperq; demonſtrat veterum Norvegiæ Regum jus ac conſuetudinem, qvâ illis perpetuò obnoxii, devotiq; inſulani iſti, inſulæq; fuerint. Nam ab anno MCLXVII, ſi retro computemus, annosq; circiter qvadringentos ſexaginta ſubducamus, nonne annum habebimus ſeptingenteſimum, & qvi excurrit, de qvo iſta Robertus memorat: tum ſcilicet haud aliis, qvàm Norvegiæ Regibus paruiſſe has inſulas, ac eos, ut dominos, agnoviſſe, dum auri ſcilicet marcas decem, qvotiescunque Rex novus apud Norvegos inauguraretur, homagii, qvod dicitur, ac fidei clientelaris nomine dependerent.

Præter hos qvatuor gentis Islandiæ ſatellites, qvintum nobis *Vatzdælenſium hiſtoria* ſuggerit, eundemq; Comitis propinqvum, nomine Thorkelem, cognomento Kraflam, Thorgrimi Karnſarenſis Curionis filium, ſervâ Nereidâ natum, qvem pater, ut vilem partum, ſibiq; indignum, inſtinctu maximè uxoris, maritalem conſvetudinem, etiam in Mancipia, ſparſam indignantis, exponi curavit. Inter ſemidilutam nivium congeriem, palpitante vix ſpiritu, jam prope enectum, Curio Vatzdælenſis Thorſteinus, (qvi patris ejus avunculus erat) pro ægrotantis fratris ſalute, illi Deo, qvi Solem condiderat, voto, de puero liberando, ſuſcepto, ex continente, ſuſtulit, fratriq; educandum tradidit, qvi inveteratæ ægritudinis, ne veſtigia qvidem ex eo die ſenſerat. Exinde puer, præſentem divinam gratiam expertus, magnis virtutum incrementis, adolevit, ad annum usque ætatis duodecimum, qvo æmulum patris in Curionatûs petitione, mox etiam ſorte ſuperiorem occidit, patriq; cæde illius, ad vacantem magiſtratum, aditum patefecit. Inde ad Orcades profectus, hoſpitio Comitis Sigurdi, primo per integram hyemem receptus, reqviſitum genus ſuum, obiter qvidem & ſine accuratiore Comitis obſervatione, retulit. Cùm autem diverſis ab aliis moribus, ne ſede qvidem ſua moveret, niſi Comite egrediente, eumq; ſolum obſervaret, & comitaretur, aulicorum gregem offendit. Fortè, verno tempore, ad ludorum exercitia parte maximâ dilapsâ, Comiteq; cum paucis, & in his Krafla, in aula remanente, Comes palam conſtantiam ejus & induſtriam laudabat, iterumq; qvo genere, qvâ familiâ ortum ſe priùs prodiderat, repetere juſſit. Tum verò diſtinctiùs profitentem interfatus, eodem, qvo ſe, ſangvine prognatum, atque arctiore ſibi nexu devinctum affirmat, non ſine increpatione, qvòd id tam diu ſignificare diſtuliſſet. Exinde eum, honoratiore loco ornatum, in militiam ſuam adſcivit, exſcenſuq; in Scotiam facto, cùm ſolus, luſtratis, poſt reditum ad naves, copiis, deſideraretur, eum reqviri juſſit, & regerentibus, parum in illepido illo damni, ſine mora juſſa exſeqvi præcepit. Cum duobus deinde congredientem inveniunt, qvatuor circa occiſis, iſtis adventu auxiliariorum dilapſis. Comite deinde qværente, qvid in mora fuiſſet, reſpondit: audiviſſe ex illo, à navibus in terram excurſum faciendum, non, è terra ad naves, ſparſim ſine mutua cura deſcendendum. Rectè, Cognate, reſpondit Comes: nec de præda, in poſterum, participabit, qvi, deſerto vexillo, ad naves properat. Iterum Comiti qværenti, an, qvi occiſi erant, ſui, an Scoti eſſent: Scotos eſſe, reſpondit, à ſe occiſos: ſe enim prope caſtellum qvoddam vetus progrediente, delapſa muris Saxa unà theſaurum devolviſſe, qvem cùm arripuiſſet, effuſos caſtellanos in ſe impetum vertiſſe, eosq; eventu, qvem cerneret, vel occiſos vel repulſos. Theſaurus autem viginti ſelibras argenti pendebat: atqve is, ait Comes, tibi ſoli competit: minimè reſpondit Thorkell, totus enim tuus eſt. Comes dimidium ſe retenturum; reliqvam partem illi ſervare juſſit. Exinde majorem gratiæ locum conſecutus, atque inter purpuratos ſatellites honoratus, ſecurim argento obductam, veſtitumq; de meliori nota, &, ſub diſceſſum, navem, mercibus, qvas expetivit, inſtructam, dono accepit. Largitus etiam Comes eſt matri ejus veſtem muliebrem: patri ſelibram auri, libertatis ejus pretium,

pretium, miſit. Duas hyemes Thorkell ad Comitem cùm remanſiſſet, his donis inſtructus rediit. Mater ſtatim libertate donata eſt. Ipſe poſtea Curio Vatzdælenſis factus, tandem etiam Chriſtianorum Sacrorum particeps, converſus ab Epiſcopo Friderico & Thorvaldo Kodranis filio peregrinatore dicto: ſed prævio miraculo perſvaſus fuit, iſtum numinis cultum non differre ab eo, qvem majores ejus obſervâſſent, illi unicè addicti, qvi Solem creavit. Schema cognationis inter Comitem Sigurdum & Kraflam hic ſubjicitur:

Rognvaldus Mæriarum Comes

Thorer Tacitus	*Einar de Ceſpite*
Vigdis Ingimundi Vatzdælenſis uxor	*Thorfinnus calvariarum Sector*
Thordis Thorormi uxor	*Ludovicus Comes*
Thorgrimus Cornſarenſis Curio	*Sigurdus Comes*
Thorkell Krafla Curio Vatzdælenſis	

Hujus Comitis tempore, Ulfus, cognomento Malus, Sandeyam incoluit, vir cognominis menſuram moribus implens. Is ab Haraldo, Rinarseyæ incola, ut prædia ſua ſibi venderet, poſtulabat: abnuenti minatus eſt, alio tempore, ſe ei exturum, qvod jam negaret. Paucis poſt diebus, ex inopinato rediit; captoq; Haraldo prædia ſimul & vitam ſe erepturum interminatus, nec ſegniùs exſecutus eſt. Tanta injuria cùm paſſim judiciis hominum vituperaretur, & Comiti qvoque diſpliceret, Ulfus eò adito facinus excuſavit, tanqvam non in immeritum perpetratum. Juſſus ergo ut hæredibus ſatisfaceret, pariturum promiſit. Erat Haraldo filius, nomine Helgius, juvenis eximius, qvi eo tempore abſens, piraticâ ſinus Scoticos, laceſſivit, mercatoribus & ruſticis, minùs, qvàm piratarum mores ferrent, licèt Ethnicus, iniqvus. Hic, in reditu, in Bardum Ulfi propinqvum (virum probum, qvi mores injuriasq; ejus exoſus, renunciatâ ſocietate, ſe ei invito, & donec reduce Helgio lis componeretur, ut diſcederet diſſvadenti, ſubduxerat) abitum Rognvaldzeya molientem incidit, gnarusq; paternæ cædis, eum utpote propinqvum Ulfi, innocentiam neqvicqvam excuſantem invadit; ſtrenueq; pugnantem, ſed viribus inferiorem facile ſuperat, occiditq;. Qvo cognito, Ulfus milites colligit. Comes Helgium ad ſe vocatum increpat, qvòd pendente lite, & ad compoſitionemq; ſpectante, oblato honore ſpreto, ultionem exegerit. Is cùm nihil ſibi de ſatisfactione conſtitiſſe excusâſſet; & adhuc tamen velle ſe ejus judicio ſiſtere ſignificâſſet, ſibi cordi futuram regeſſit Comes; ſuorum ſubditorum concordiam. Interea Helgius domum repetit: videns autem ſibi ab Ulfo in inſulis minùs tutum, prædia diſtrahit. Inde digreſſus, domum Ulfi abſentis petit, diripitq; &, inter alia, etiam filiam ejus unicam, nomine Helgam, avehit, præfatus, patris necem non rectius rependi, qvàm filiæ permutatione. Nec illa qvidem ſocietatem ejus averſata: tamen, ut ſe miſſam faceret, hortabatur: patrem enim ubique eum perſecuturum. Ille certamen ſe detrectaturum negabat, cùm is cauſſam, Comitis judicio, committere recuſet. His cognitis Ulfus, multis navibus comparatis, eum qværit; minorem ſe contumeliam in eum usqve diem inultam haud paſſum gloriatus, tandemq; deprehenſum invadit, qvi qvantumvis debilior, pugnam tamen in noctem protraxit. Verùm, cùm, exinanitis milite navibus, in ſeqventem diem ſe vitam tutari nullo modo poſſe, facile cerneret, tempeſtasq; ſubito oborta ingrueret, arreptâ amicâ in undas ſe, de nocte, præcipitat, adnatansq; litori, & ingreſſus ſilvam, incidit

cidit in tugurium, qvod vir pauper, nomine Thorfinnus, incolebat. Hic agnitum ſtatim Helgium ſalutat, clementiam in eo erga pauperes; etiam medio latrocinii piraticæq; ardore obſervatam impenſè laudat. Ibi hyems exacta, nuptiæq; interea cum Helga, intra tecta ejus, magis ex uſu, qvàm pro conditione eorum, factæ. Seqvente vere villam qvandam ab eodem ruſtico conduxit, domumq; ædificavit, præſagiens Ulfum cito moriturum. Nec fefellit opinio: exactis enim duobus annis, hoſte jam defuncto in Orcades rediit, omneq; patris ſui, tum etiam Ulfi, agros, ſuo uxorisq; jure allodiales recepit, abundavitq; opibus. Horum filius Bardus, duodecimum annum agens, peregrè profectus, Chriſtianis ſacris initiatus eſt, qvi tandem etiam Hiberniæ Epiſcopus factus. Id verò Monachi miraculosè factum fingunt, qvòd Divo Petro, ſub mendici habitu, ſingulis per triennium annis, ſe accedenti, annuam operarum, ruſtico cuidam, vaccæ pretio in ſingulos locatarum, mercedem qvot annis, neſcius cui donaverit. Illuminatum deinde ab apparente ſibi Apoſtolo, facile in literis profeciſſe, ſpartamq; deinde, qvam nactus erat, egregiè exornâſſe.

Interjecto tempore, cùm Olafus Tryggvinus, anno CMXCV, aſtu Haconis Norvegiæ Comitis, miniſtro Thorere Klacka, ad deſtinatam ſibi in Norvegia mortem illectus, ex Hibernia qvinque (vel ſecundùm alios ſex) navibus ſolveret, in tranſcurſu Orcades petens, ad inſulam Rognvaldzeyam naves applicuit. Ibi cùm portum, in Aſmundi ſinu, ſubiiſſet, Comitem Sigurdum, cum tribus navibus, ad expeditonem paratum, in eadem ſtatione deprehendit: eum igitur ad ſe accerſitum his verbis affatus eſt. Haud eqvidem te latet, Haraldum Pulchricomum, poſt debellatam inq; poteſtatem redactam univerſam Norvegiam, Orcades & Hialtlandiam, cum pluribus aliis territoriis ſubegiſſe: has autem inſulas, cum Hialtlandia, Comiti ſuo Rognvaldo, Potenti dicto, dono dedit, in ſatisfactionem filii, in expeditione Hæbudenſi cæſi. Qvas ille fratri Sigurdo iterum redonabat, ita tamen, ut ab Haraldo Comes conſtitueretur. Alio deinde tempore, Haraldus, cum valida manu ad Einarem Comitem oppugnandum mare tranſmiſit. Lis, interceſſione bonorum virorum, hoc eventu compoſita eſt, ut Rex ſibi omnes Orcades, & Hialtlandiam, vindicaret, ſuoq; beneficio in poſterum Comiti habendas permiſerit, qvi inſuper, in ſatisfactionem, pro cæde filii ejus, Halfdani Haleggi, ſev Altipedis, ſexaginta auri ſelibras perpendit. Nec multo poſt, filius ejus Eiricus Blodoxius, Norvegia profugus, Comitis Einaris filios, non alio, qvàm clientum ſuorum loco habuit. Id qvod facile probatu eſt: ſecum enim in Angliam Arnkelem & Erlendum comites aſſumpſit, qvi unà cum eo ibidem cæſi ſunt. Thorfinnum autem Hauſakliufum fratrem eorum inſulis præfecit. Poſtea filii Eirici, Angliâ profugi, inſulas jure ſuo tenuerunt, qvas diſcedentes Thorfinno affini ſuo permiſerunt. Ei proximus Havardus in comitatum ſucceſſit, qvem Liotus, & hunc pater tuus Ludovicus excepit. Jam verò hæc patrimonii mei pars (qvo nomine univerſum Pulchricomi imperium cenſeo) ad te pervenit, occiſâ maximâ parte filiorum Blodoxii. Ragnhildis autem filia, licèt adhuc ſuperſit, tantorum tamen flagitiorum in his inſulis perpatratorum inſimulatur, ut haud imperii capax videatur, bonis potiùs omnibus, etiam capite, plectenda, modò, qvæ de ea perhibentur, ità ſe habeant, qvæ tamen veritatis ſpeciem magnam præ ſe ferunt. Cum autem in poteſtatem meam perveneris, duas tibi conditiones propono, qvarum alteram elige. Aut enim Chriſtianam religionem, qvoad vixeris, profitetor tu, cum omnibus ſubditis, ſacraq; lymphâ vos abluendos exhibeuntor; mihi homagium præſtato, meoq; beneficio, fiduciario jure, nihil imminutâ libertate, majoribus uſitatâ, Comitatum acceptum ferto, mihi in poſterum amicus, Regni autem cæleſtis cum Deo in æternum particeps, mandatis ejus obtemperans: confeſtim moritor; atque te ita abſumpto, ferro & flammâ univerſas inſulas delebo, nî populus hic veram libertatem, Chriſtianaq; ſacra eligat, ſecus præter imminentem in præſens mortalibus extremam calamitatem, aliam longè graviorem, ſupplicia nimirum æterna, exſpectabitis. Comes, animo adhuc præſenti, reſpondit: neqvaqvam, Rex, ad proſtitu-

endam,

endam, acceptam à patribus, religionem, inveteratumq; Deorum cultum abnegandum, aut ſponte aut metu adigi me ſinam: nihilô enim illis oculatior ſum, nec, qva in parte cultus ille Numinum, qvem tu imperas, noſtro præſtet, perſpicio. Videns ergo Rex Comitem in idololatriam obſtinatum, arrepto filio ejus Hundio, vel Hvelpio (non, ut habet Theodoricus Monachus, Thorfinno) inq; inſulis apud patrem enutrito, ſtrictum gladium velut protinus occiſurus intentans: jam, inqvit, re vera comperies, me nemini parſurum, qvi cœleſtis Numinis cultum, &, qvod ego annuncio, Evangelium averſatur; hoc ipſo gladio ante oculos filium pereuntem, obſtinatus in propriam, tum etiam communem perniciem, pater conſpicies, nî ſervum te, cum omnibus tuis ſubditis, iſtius immenſi Dei, qvem ego colo, profitearis; neque ex his inſulis diſcedam, priùs, qvàm illius negotium perfecero, teq; cum hôc, qvem teneo, filio, luſtralibus undis abiutum conſpexero. Hac neceſſitate compulſus Comes Regi morem geſſit: itaque cum filio, cujus nomen in Hlodveris ſeu Ludovici mutatum eſt, ſe absque cunctatione baptizandum exhibuit. Inde Regi ſe ſubjiciens comitatum beneficio ejus acceptum recognovit, præſtito ei ſolenni homagio, pignoreq; fidei, filio obſide, tradito, qvem, in Norvegiam diſcedens ab Orcadibus, poſtqvam univerſum populum baptizandum curâſſet, ſecum duxit, multis verbi divini miniſtris, aliisq; viris doctis, ad informandum in ſuſceptâ religione novellum gregem, relictis. His peractis, Olafus, comite amicè ſalutato, ſuſceptum iter renovavit. Filius Comitis, exiguo tempore, apud Regem deinde vixit. Qvo cognito, Comes obſeqvium ſolvens, novas amicitias fœderaq; cum Scotiæ Rege Melcolmo contraxit, ductâ in conjugem filiâ ejus. Inde Thorfinnus Comes natus eſt. Religionem autem fideliter in poſterum, cum univerſis incolis coluit. *Oddus Monachus* hæc qvidem eodem tenore refert, in tempore tamen diſſentit: tradit enim Olafum Tryggvinum, ſecundo regni ſui anno, qvinque navium claſſe, in Angliam transfretâſſe, domumq; meſſis tempore, repetiviſſe, aſſumptis ſecum Epiſcopo Jone, alio nomine, vel potius cognomine, Sigurdo, multisq; aliis Paſtoribus, & in his Thangbrando & Thormodo, & pluribus aliis ordinis eccleſiaſtici viris, qvos, ad avocandos ab idololatriâ cives ſuos, Chriſtianamque religionem plantandam, adhibuit. In reditu autem ex Angliâ, qvæ, ſcripſimus, Deum, per eum, geſſiſſe aſſeverat. Id, licèt ab omnibus membranis diſcrepet, propius fidem tamen videtur: tum, qvòd Rex Norvegiæ factus, jus in Orcades, tanqvam feudum à Regibus Norvegiæ, non autem ſingulis ex poſteritate Haraldi Pulchricomi recognoſcendum, Regni jure ſibi aſſerere & tantâ potentiâ auctus fortiter perſeqvi nec temporis anguſtiâ, ut in illa ſubitanea cum Thorere Klacha navigatione, cujus modo memini facilè intercludi poterat.

Noviſſimam, ſibiq, fatalem, expeditionem in Hiberniam, Comes Sigurdus, multis promiſſis à Rege Sigtryggo Silkeskeggo, ſeu Sericobarbo illectus, contra Vitricum ejus, Regem Brianem, ſuſcepit, filiis majoribus, priore uxore natis, Bruſio nimirum Sumarlidio & Einari, ab ore detorto nomen conſecuto, Norvegis, Rangmudur, Danis Skäkmund dicto. Imperii curâ commiſsâ, Thorfinno tantùm qvinqvenni, in nutricatu avi materni Scotiæ Regis, relicto. Cauſſa belli uxor Brianis Kormlod dicta, perverſis moribus fœmina, qvæ maritum ad ſe repudiandum cum concitâſſet, ignominiam impatientiſſimè tulit. Hanc omnibus iis ornamentis apprimè decoratam memorant, qvæ propriâ induſtriâ comparare neqviverat, cœteris deſtitutam, vitiis qvippe omnibus coopertam, ut qvæ naturæ dotes, qvantum in ipſa eſſet, omnes corrumperet. Primus ejus maritus Olafus Kuaran Dublini Hiberniæ urbis, ſubjectiq; territorii nominatiſſimus Rex, uxoris Olafi Tryggvini Gidæ frater (procul dubio is, qvem *Jacobus Waræus Antiqvitatum Hibernicarum cap: XXIV. pag 133,* Aulafum Sitrici filium appellat, ejusq; geſta ad annos CMLIX. CMLXX. obitum ad annum CMLXXX refert) in cujus aulâ Islandus qvidam Poëta, nomine Thorgils Orraskald, celebris erat, teſte *Libro Originum Islandiæ pag: 22.* Illorum filius, *Waræo* Sitricus Rex à molitie an colore barbæ ſericobarbus appellatus *Waræo* ad annos CMXCIV, CMXCIX, & MXIV,

E memo-

memoratus, anno MXXIX mortuus, illo tempore in Orcades profectus, in ſocietatem belli, matris nomine; Sigurdum Comitem ſollicitabat, nuptiis ejus, regnoq; Brianis, ſi vinceretur, præmii loco, propoſitis. Qvam ille conditionem regni gloriæq; & tanti propudii ſibi ſociandi veſanâ cupidine incenſus, conſiliariis neqvicqvam diſſvadentibus, malo ſuo alacriter accepit, pollicitus ſe Dominicâ Palmarum, cum exercitu in Hiberniâ affuturum. Eodem tempore, duo famoſiſſimi piratæ, ad occidentale inſulæ Monæ, ſeu Manniæ, latus valde potentes & ſtrenui atqve ad id usqve tempus invicti, Broder & Uſpacus, triginta navium claſſe inſtructi excubabant. Ad eos, Kormlod filium Sericobarbum reducem, in ſuas partes trahendos miſit: ingentia ſtipendia aureiq; montes promittuntur; tandem qvoque Brodero ſpes conjugii matris, regnumq; Brianis oſtenſa, facile eum in ſocietatem belli trahunt. In id ab utraqve parte conſenſum: adeo tamen occulte, ut tanti conſilii veſtigia Comiti Sigurdo nulla ſagacitate olfaciendi copia foret. Fuerat Broder profeſſione Chriſtianus, officio Diaconus, jam verò in omne nefas præceps, religione pro culcatâ in ethnicorum caſtra transfuga, idolis ſacrificabat, magicis artibus gnaviter operatus, ejus armatura ferrum omne refutabat; vires formaq; in primis commendabant; cæſariem, colore fuſcam, cingulo ſubnectere conſvevit: tanta erat longitudo. Hic poſt initum cum Sericobarbo fœdus, Uſpacum ſibi adjungere conabatur: verùm is arma optimo Regi ſe illaturum negabat, qvantumvis, id temporis, paganus. Fuit namqve Rex Brian clementiæ lenitatisq; cæterarumq; virtutum laude admirabilis: ter graviorum criminum reis gratiam fecit, qvartò, cùm emendari non poſſe viderentur, pœnam exegit. Regis frater Ulfus Hreda, inſignis Imperator, athletaq; perhibetur, alumnus alter Kiarthialfadus nomine, Kilfii Regis filius, contra qvem multa bella geſſerat Brian, ad ultimum regno exegit. Qva calamitate preſſus Kilfius, anachoreticam vitam amplexus eſt. Deinde Brian, Romam petens, & in inere eum inviſens, ſibi reconciliavit, filiumq; ejus Kiarthialfadum, dilectum magis propriis liberis, educavit: erat enim juvenis valdè ſcitus, & dum hæc gererentur adultus. Tres erant Briani filii, Dungadus Margadus (Varæo Murchardus) & Tannius (Varæo Taddæus), horum nullus Kormlode matre natus. Cùm autem Uſpacus, ad belli Briani inferendi ſocietatem, adduci nollet, claſſem ſuam, decem navibus conſtantem, à Brodero, ne fraudibus ejus obnoxius eſſet, ſejunxit. Prodigia, ſive ficta, ſive vero mixta, hæc memorantur. Nocte qvadam Broder cum claſſiariis, ſangvineo imbre, eoq, ardente valde infeſtabatur, qvem clypeis loricisq; usque ad diluculum excipiebant: mane in ſingulis navibus nauta unus mortuus deprehenſus, dies ſomno datus eſt. Nocte, qvæ ſecuta eſt, gladii omnes, ſponte vaginis effuſi, ſe mutuò ingenti certamine impetebant: ſecures autem & haſtæ, in aëre volitare viſæ, in nautas tanto impetu ferebantur, ut clypeis ſe ſinguli protegere cogerentur: pars magna crebris vulneribus ſaucia, pauci illæſi evadebant: hac inqvietudine nox illa tranſacta, mane ſeqventis diei ſinguli è ſingulis navibus deſiderabantur.

Tertiâ ab impetentibus corvis, ſingulis, ungvibus roſtrisq; ferreis, lacerari ſibi videbantur: cumq; objectu, clypeorum gladiorumq; dum tenebræ durabant, ſe tutati eſſent, mox ubi lux exorta diem reduxit in qvavis nave tot, qvot ſingulis præcedentibus noctibus, mortui inventi ſunt. Inde cum ſomno aliqvantiſper indulſiſſent, excitus Broder, ab imo pectore ſuſpiria ducens, ſcapham expediri juſſit, mox, adito Uſpaco, qvæ prodigia inciderint, retulit, qvidq; portenderent, edicere juſſit. Is pacem primò pactus, eousqve enodationem diſtulit, qvoad nox inſtaret: tum demum ſangvineum imbrem, cruentam cædem, tam copiarum propriarum, qvàm alienarum; clamorem & ſtrepitum, repentinam mortem; gladios ſponte eductos, inſtans certamen; corvorum autem, ferreis roſtris ungvibusq; monſtroſorum, impetum, dæmones, qvos colerent, uncis eos ad orcum ſecum ſubito tracturos denotare conjectabat. Hac interpretatione Brodero ira ſimul ac metus vocem præcluſit. Itaqve ſubito ad propiam claſſem revectus, Uſpacum, contra fidem datam, aggreſſurus, ad internecionem deleviſſet, ni is, qvid fieri vellet, proſpiciens, eadem nocte velatis

tis navibus remisq; lentè ad littora deductis ancoralia Broderi præcidiſſet, adjecto voto, de Chriſtianæ religionis profeſſione in poſterū, ſi incolumis manus ejus evaderet. Exaudivit propitium numen pia vota, & rabiei infeſti hominis ſubductum clementer conſervavit. Exinde ad Regem Brianem profectus, omnem conſiliorum hoſtilium ſeriem ordine ennarravit, purioribusq; ſacris initiatus, inter miniſtros Regis receptus eſt. Miſſi deinde, qvi ex omni agro, ditioni Regis ſubjecto, militem conſcriberent, mandatumq; ut univerſum exercitū, ad Feriam Palmarū, Dublinum ducerent: atq; ita omnia, qvæ ad bellum reqvirebantur, celeriter comparata ſunt. In exercitu Sigurdi Orcadum Comitis, præter qvindecim Islandos, qvos è ſociis navalibus Floſius ei ſuppeditabat, Thorſteinus Halli de Sida, Haldor Gudmundi divitis filius, & Hrafnus Rufus militabant. Floſium autem ipſum ſeqvi volentem, qvod votum, de ſacra peregrinatione Romam inſtituenda, nondum abſolviſſet, iſthoc onere gravari Comes nolebat. Secutus eſt qvoqve hanc militiam Erlingus vir Hæbudenſis. Hareco autem, procerum Orcadenſium primario, comitem ſe offerenti Comes reſpondit: placere, ut domi remaneret, ſe namqve ei, omnium primo, ſignificaturum, qvæ accidi ent. Omnibus paratis, univerſas copias Dublinum transportabat. Aderat ibi Broder eodem tempore, magicisq; artibus eventum prælii explorabat. Cui reſponſum: ſi in diem Paſſionis Domini certamen extraherent, victoriam qvidem à partibus Regis, ſed vitæ ejus impendio ſtaturam, ſin præcipitarent, internecinum omnibus Regis hoſtibus futurum. Eodem die, ad eum Reginamq; Kornlodem vir qvidam, cinereo eqvo inſidens, geſtans baculum bellicum, acceſſit, longoq; tempore ſolus eos allocutus eſt. Die Veneris, qvi, in diem memoriæ paſſionis Servatoris, Σωτήρια dictum, inſtitutum incidebat, utriqve copias eduxerunt. Broder alio in cornu, Sigtryggus ab alio pugnam inſtruit; media acies Sigurdo Comiti tuenda datur. Brodero Ulfus Hreda, Regi Sigtryggo Uſpacus & filii Regis, Comiti Sigurdo Kiarthialfadus oppoſiti ſunt. Rex autem Brian, cum eo die dimicare nollet, militum præſidiariorum cohortibus ſe valli inſtar munivit. Infeſtis animis utrinqve concurſum eſt. Broder acerrimè invectus ordines turbabat: ipſe invictus, corpus ad omnes ictus impervium incantationibus reddidit. Qvem cum Ulfus Hreda ternis vicibus concuſſiſſet, ſingulisq; ictibus humi ſtraviſſet, ægrè ſe erigentem adeò terruit, ut protinus acie excedens in proximam ſilvam ſe ſuosq; ſubduceret. Interim Kiarthialfadus in Comitem Sigurdum tanto impetu ſe intulit, ut anteſignanis omnibus, aut occiſis aut turbatis, cæſo inſuper ſignifero, acies omnis fluctuaret. Altero ergo in ſigniferi locum ſubſtituto, prælium denuo recruduit. Comitis in primis virtus animusq; intrepidus cum ſæpe aliàs, eo tamen bello maximè enituit: nam diſſipatam propè aciem, nunc hortando, nunc pugnando reſtituit, impetumq; hoſtium non modò ſuſtinuit, ſed etiam repreſſit, donec, Kiarthialfado acriùs ſe inferente, ſignifer priori ſubſtitutus, ejusdem gladio occumberet. Qvo viſo, Comes Thorſteino, Halli de Sida filio, ſigniferi locum ſubire mandat: accepturus vexillum ab Amundio Hvitio, ſev Albo, inhibitus eſt, monente, ſingulis ferentibus exitiale futurum. Hrafno itaqve Rufo geſtandum porrexit: ipſe autem reſpondit, dæmonium tuum ipſemet porta: æqvum eſt, regeſſit Comes, ut ſacciperium vetulo adhæreat, vexillumq; haſtæ detractum, intra veſtes implicatum geſtabat. Paullo poſt Amundius Hvitius cæſus eſt; mox etiam Comes, telo trajectus, occubuit: atqve ita incantamenta matris, qvibus vexillum faſcinabat, noviſſimè in filium verſa, exitium ei, poſt aliorum funera, attulerant. Dæmonum enim malorum blandimenta, mœſto ſemper exitu clauduntur. Uſpacus, poſtqvam omnem aciem Sigtryggi Regis perruperat, amiſſis duobus filiis, multisq, vulneribus acceptis, eum in fugam vertit; ejus exemplo reſidua acies terga vertere, moxq; effuſè fugere cæpit. Solus Thorſteinus, Halli filius, cæteris fugientibus conſiſtens, corrigias pedibus alligavit. Qvem Kiarthialfadus cùm offendiſſet, cur inter cæteros fugâ ſibi conſulere negligeret, qvæſivit; ille verò: qvoniam, inqvit, domum hoc veſpere pervenire neqveo, cùm Islandus ſim: qvo cognito, ei pepercit. Hrafnum autem Rufum in amnem usqve cùm hoſtes perſecuti eſſent circumventum à dœmonibus fabulantur, ubi infernum pla-

gasq; damnatorum per viſionem cum conſpexiſſet, dæmonesq; ſe eò rapturos: Dive, inqvit, Petre, bis eqvidem canis tuus (ſe ipſum intellexit) Romam curſitavit, curſurus etiam tertiò, ſi per te licebit. Qvo voto dimiſſus ab iis fluvium ſuperavit. Adeò Romæ Pontificisq; metum ad Plutonis aulam Monachorum cohors extenderat! Interea Bröder, in proxima abditus ſilva, ubi præſidiariam circa Regem Brianem aciem extenuatam conſpexit (namqve inde multi diſceſſerant ad hoſtes fugientes perſeqvendos) ipſe cum militum ſuorum phalange protinus è latebris, ubi ſe abſcondiderat, prorumpens, laxatosq; ordines invadens, multâ cæde hoſtium invehitur; qvibus in fugam verſis, ipſum etiam Regem obtruncat. Addunt miraculum, nimirum cùm caput Regi abſumeretur, juvenem qvendam, nomine Thatum, manum ad ictum inde avertendum gladio Broderi objeciſſe, amputatamq; ſimul, ſtatim brachio velut illæſam adcreviſſe, cùm ſangvine regio perfundebatur. Cæſo Rege, Broder triumphantis in modum exclamans, ſceleris qvoqve gloriam captans: æternæ, inqvit, memoriæ famæq; ad poſteros conſecrabitur, qvòd Broder Brianem Regem occiderit. Mox triſtes nuncii ad Ulfum Hredam & Kiarthialfadum miſſi, cæſum Regem referebant, & ab ulteriore perſecutione hoſtium eos avocando, in Broderum convertebant. Igitur ſilvâ, in qvam Pirata ſe receperat obſeſsâ excifis arboribus vaſtatâ, latebris eum extractum comprehenſumqve, perforato ventre, inteſtinorumq; primâ parte protractâ, columnæq; affixâ, toties circumactum impellunt, donec omnibus exertis, impiam efflaret animam, Comilitones deinde capite plexi ſunt. Regem mortuum integro corpore, capite cervici affixo, tanqvam præciſum eſſet, inventum; idq; ſanctitatis teſtimonium miraculo confirmatum tradunt. Ex Floſii cohorte, qvindecim eo prælio occubuerunt; Haldor etiam Islandus, Gudmundi Divitis filius; & Erlingus de Strauміseya, Orcadenſis, deſiderabantur. Prodigium interea, dum in Hiberniâ confligerent in Catanefiâ, Scotiæ provinciâ, eodem die paſſionis dominicæ, tale accidiſſe meroratur. Vir qvidam, nomine Darradus, multos homines vicino colli adeqvitantes, ſingulosq; ingreſſos, cùm conſpexiſſet, exploraturus oculorum fidem, eò ſe contulit, viditq; per feneſtram feminas numero duodecim telam texentes: inſiliorum vicem, humana capita; ſtaminum, inteſtina; radii, enſis; tramæ, tela ſupplebant. Illæ carmen Danicâ lingvâ, inter texendum modulabantur, unde novem verſus excepit à Doctiſſimo *Thoma Bartholino Antiqvitatum Danicarum Lib. III. Cap. I.* exhibitos, atqve enucleatiſſimè expoſitos, qvorum ſenſus eſt. Funeſta illa tela, Regis Comitisq; memorabiles cædes, totiusq; Hibernici ſtatus mutationem, indigenis qvidem luctuoſam portendi, placet tamen exemplum ipſamq; verſionem huc inferre.

	h. e.	
Vitt er orpit		Latè diffunditur
fyrir valfalli		ante ſtragem futuram
rifs reidi Sky		ſagittarum nubes
rignir blode		depluit ſangvis
nu er fyrer geirum,		jam haſtis applicatur
grarr upkominn		cineracea
vefr verthiodar		tela virorum,
thær (rectius thann) er vinor fylla		qvam amicæ texunt
raudum vepti		rubro ſubtegmine
randves bana		Randveri mortis
Sia er orpinn vefr		Texitur hæc tela
yta thaurmum		inteſtinis humanis
oc hardkliadr		ſtaminiqve ſtrictè alligantur
hofthum manna		capita humana
ero dreyrrekin		ſunt ſangvine roratæ
daurr at skoptum		haſtæ pro inſilibus
jarnvardr yllir		textoria inſtrumenta ferrea

en au-

en aurum hraladr
ſkolum ſla ſverdum.
ſigrveſ thenna.

Gengr Hilldr veſa
oc Hiorthrimul
Sangridr Svipul
ſverdum rognum
Skapt mun gneſta
Skiolldr mun breſta
mun hialmgagarr
i hlif koma.

Vindum vindum
veſ Darradar
ſa er ungr Konungr
atti fyri
fram ſkollum ganga
oc i folk vada
thar er vinir varir
vapnum ſkipta.

Vindum, vindum
veſ Darradar
oc ſiklingi
ſidan fylgiom
thar ſa bara
blodgar randir
Gudr oc Gondul
er grami hlifdu

Vindum, vindum
veſ Darradar
thar er ve vada
vigra manna
latum eigi
lif hans faraz
eigu valkyrior
vigs um koſti.

Their muno lyder
londum rada
er utſkaga
adr um bygdu
qved ec rikum gram
radinn dauda
nu er fyrir oddum
jarlmadr hniginn.

Ok muno Irar
angr um bitha
that er alldri mun
ytum fyrnaz
nu er veſr ofinn

ac ſagittæ pro radiis
denſabimus gladiis
hanc victoriæ telam.

Prodeunt ad texendum Hilda
& Hiorthrimula
Sangrida & Svipula
cum ſtrictis gladiis
haſtile frangetur
ſcutum diffindetur
enſisqve
clypeo illidetur

Texamus, texamus
telam Darradi.
Hunc (gladium) rex juvenis
prius poſſidebat
Prodeamus
& cohortes intremus
Ubi noſtri amici
armis dimicant

Texamns, texamus
telam Darradi
& Regi deinde
deinde adhæreamus
ibi videbant
ſangvine rorata ſcuta
Gunna & Gondula
qvæ Regem tutabantur.

Texamus, texamus
telam Darradi
ubi arma concrepant
bellacium virorum
non ſinamus eum
vita privari
habent Valkyriæ
cædis poteſtatem.

illi populi
terras regent,
qvi deſerta promontoria
antea incolebant
dico potenti regi
mortem imminere
jam ſagittis
occubuit Comes.

Et Hibernis
dolor accidet
qvi nunqvam
apud viros delebitur
jam tela texta eſt

enn

enn vollr rothinn
munu um londfara
læſpioll gota.

campus vero (ſangvine) roratus
terras percurret
conflictus militum.

Nu er ogorligt
um at litaz
at dreyrugt sky
dregr med himne
mun lopt litad
lyda blode
aihr ſpar varar
ſpringa allar

Nunc horrendum eſt
circumſpicere
cum ſangvinea nubes
per aëra volitet
tingetur aër
Sangvine virorum
anteqvam vaticinia noſtra
omnia corruant

Vel qvedu ver
um Konung ungan
ſigrhlioda fiold
ſyngium heilar
enn hinn nemi
er heyrer a
geirliotha fiold
oc gumum ſegi.

Bene canimus
de Rege juvene
victoriæ carmina multa
bene ſit nobis canentibus
Diſcat autem ille
qvi auſcultat
bellica carmina multa
& viris referat

Ridum heſtum
allz ut berum
brugdnum ſverdum
a brott hedan.

Eqvitemus in eqvis
qvoniam efferimus
ſtrictos gladios
ex hoc loco

Finitâ cantilenâ, telam ſingulæ diſcerpſerunt, & qvam qvæqve diripuit, partem retinebat. Exinde Darradus domum adibat, iſtæ qvoqve digreſſæ ſuum qvæqve conſcendebant eqvum: ſex aqvilonem, reliqvæ auſtrum verſus curſum dirigere viſæ. Eadem viſio Brando Gveſtero in Færeyis obtigit. In Islandia, in prædio Svinafell, eodem ipſo die, inter ſacra Miſſæ, ſangvine ſuper humerale ſacerdotis pluebat. In alio etiam templo, prædii Thotta, ubi Hallus de Sida habitabat, Præsbytero, inter ſacra, magnum mare prope altare, deſtillantium guttarum freqventiâ auctum, inundare viſum eſt; diuqve viſio illa tennuit, terruitq; ipſum adeò, ut ſacris peragendis interea deſiſteret. Hæc præſtigiis adſcribi poſſunt: Illud certè qvod Harcco (cui ſe omnium primo belli eventum Comes Sigurdus, noviſſimè diſcedens cùm rediret, relaturum pollicitus eſt) in Orcadibus contigit, intra præſtigias non ſtetit. Huic ſiqvidem, cum pluribus aliis, Sigurdus Comes, cum militum phalange redux, nec procul diſtare viſus eſt. Ad eum igitur ſalutandum acceſſurus, eqvum conſcendit, & eousqve provectus conſpicientibus apparuit, donec, inter ſe ſalutantes, ambo ſimul, ſuo qvisqve eqvo inſidentes, tumulum qvendam ſubirent. Exinde diſparuerunt, nec poſtea vel Comes, vel Harecus, vel reliqviæ eorum, aut veſtigia, in Orcadibus inventa ſunt. Licuiſſe execrando Dei hominumq; hoſti, ſpecie demortui Comitis, deceptum Chriſtianum hominem, aut occidere, aut vivum in alium locum transferre, mirum permiſſionis divinæ exemplum! Gillio Hæbudarum Comiti, apud qvem Floſius tempore belli remanſit, imago viri cujusdam, *Herfinum* ſe nominantis (qvod Finnum bellicum denotat) per qvietem ſe obtulit, qvi ſe ex Hiberniâ veniſſe dicebat. Interrogatus ergo a Comite, qvæ inde nova afferret, carmen, cujus hic eſt ſenſus, repoſuit:

Funeſtas refero cædes, belliqve procellas,
Et genus omne mali, qvo jam glacialis Iverne
Concutitur; metas menſi pervenit ad ævi
Sigurdus, Comitum decus immortale, vir ingens

Sangvine

Sangvine defectos cecidit collapſus in artus.
Horreſco referens, ſuperato victor ab hoſte
Sternitur ipſe Brian, Regum qvo juſtior alter,
Nec pietate fuit, nec bello major & armis.

Viſio haud contemnenda Comiti Gillio Floſioq; videbatur, ſæpiusq; qvid ſibi vellet, invicem ſe interrogabant: poſt ſeptem dies, Hrafnus Rufus fugâ elapſus, omnem geſtorum ſeriem iis expoſuit.

CAP: XI.

Cauſſa adventûs Floſii Kariiq; Islandorum, in Orcades explicatur, qvæ altiûs repetita, partem Hiſtoriæ Islandicæ complectitur, nimirum Hrappi cujusdam Islandi ſcelera, in Norvegiâ perpetrata, ut eum Hacon Hladarum Comes perſecutus fuerit, eoq; manibus ſuis erepto, in Nialis filios Comitis Sigurdi ſatellites ultionem verterit, qvæ prima malorum omnium, cædium incendiorumq; in Islandiâ ſecutorum cauſa, etiam in Orcades ultionis partem tranſmiſit. Karii, fidem excedens temeritas, perpetrataq; in aulâ Comitis Sigurdi, Rege Siricobarbo & Comitibus Orcadum & Hæbudarum præſentibus, inter ſacra menſæ, ipſo natali Servatoris feſto, cruenta cædes, qvam altera deinde in Cornavia ſecuta eſt Peregrinatio partium Romam, pacificatio & affinitas. Verus mortis Comitis hactenus ignoratus, annus, & dies monſtratur, ad qvod confirmandum auctoritas Jacobi Waræi adducitur.

QVoniam Floſii mentio facta eſt, haud alienum videtur cauſſam adventûs ejus in Orcades exponere, & hæc altiùs repetita, qvæ his temporibus in Islandiâ geſta ſunt, ſimul declarabit. Grimum & Helgium, Nialis Islandi filios, Comitis Sigurdi ſatellites purpuratos, ab Hacone Comite, Norvegiæ Dynaſtâ, alienam culpam iis imputante, ingenti injuriâ affectos, ope Karii Solmundii evaſiſſe, ſuperiùs retuli. In culpa fuit Thrain qvidam Sigfuſius, Nobilis Islandus, qvi magnis honoribus muneribusq; à Comite Hacone, non qvidem immerito, pridem affectus, mox benignè & liberaliter dimiſſus, cùm nihil eum, præter ſecundos ventos, moraretur, ſceleratiſſimum hominem nomine Hrappum, ſed popularem ſuum, ſummorum criminum reum, nave receptum, anxieq; inqviſitum celavit, ventumq; proſperum nactus in patriam revexit. Is, per integram hyemem, nobiliſſimi Principis Gudbrandi, Dalorum domini, hoſpitio gratis receptus, filiam ejus ſtupravit, virumq ei à patre pudicitiæ cuſtodem conſtitutum, expertæ virtutis ac fidei ſenem, ſe in flagrante crimine deprehendentem occidit; occiſumq; patri, cauſſamq; cædis, palatium, cruentam geſtans ſecurim, exuto pudore, ingreſſus, ipſe qvoqve recenti cruore reſperſus, inter prandendum palam retulit. Immiſſos deinde, qvi comprehenderent, occidit, filium Principis graviter vulneravit, & vulneratum, humiq; dilapſis Comitibus, ſtratum mordaciter cavillatus, affinitatis reſpectu, qvæ ſibi haud pariter atqve illi ſordeat; ei parcitum jactabat. Poſtea dilapſus, ſplendidiſſimum templum Comiti Haconi, Gudbrandoq; commune exuſſit, atqve idola veſtibus

nudata

nudata, foras extulit. Deniqve ſe inſeqventes, Comitem cum militum phalange, pernicitate pedum fruſtratus, receptum vecturamq; à Nialis filiis, navigationi etiam accinctis in patriam poſtulavit. Iis abnuentibus, Thrainem ſollicitabat, præſentiſſimum vitæ periculum monſtrans, ignominiamq; ei perpetuumq; dedecus exprobrans, ſi ſe ſupplicem, in conſpectu ſuo, crudeliſſimo ſupplicio excruciatum mori pateretur: qvi ſortem peſſimi hominis miſertus, receptum navi, Comitis eum vindictæ ſubduxit. Ille his concitatus inq: rabiem verſus, omni furoris vi in Nialis filios, utpote populares ejus, effusâ claſſiarios militesq; eorum univerſos occidit: ipſos verò fratres, in vincula conjecit. Qvi, ope Karii, liberati, cùm domum rediiſſent, tantæq; per Karium (qvi eadem hyeme ſororem eorum ſibi conjugio ſociavit) maximumq; fratrem Skarphedinem, injuriæ ſatisfactionem à Thraine poſtulâſſent, cum irriſu repulſi, ipſum & Hrappum, occiderunt. Id qvod *Arngrimus Chrymogea* Lib: II, in Niale pluribus narrat. Poſtea interveniente compoſitione, heredibus Thrainis ſatisfactum eſt. Pater autem Niall, vir providus, familiæ eorum potentiam metuens, omnem occaſionem ulterioris vindictæ amputaturus, beneficiis eam demulcere decrevit, Thrainisqve filium id temporis, puerum, nomine Hoskuldum, è nutricatu generi ſui, qvi & pueri patruus erat, ad ſe recepit, optimisq; inſtitutis moribusq; imbuit, filiisqve ſuis, qvi patrem ejus occiderant, enixè conciliavit. Adultum Curionem conſtituit, magno qvidem labore latis novis legibus, qvibus ſtatus omnis juridicus mutatus eſt. Poſtremo ei uxorem virginem, genere opibusq; eximiam, Floſii fratris filiam, nomine Hildigunem procuravit, qvam, niſi Curio factus, obtinere non potuiſſet Atqve his beneficiis obſtrictum, cum tota familia, ſibi ſuisq; reddidit devinctiſſimum. Fuit vir in vicinia nomine Maurdus Valgardius, genere qvidem & opibus potens, ſed affinitate potentior, qvi, rogatione novæ legis, curionatu exciderat: Is ergo non amiſſam modò dignitatem, ſed etiam ſupremam totius provinciæ poteſtatem, patris conſilio, ſibi aſſerere moliebatur. Id cùm, vivo Niale filiisq; ejus & Curione Hoskuldo, aſſeqvi deſperavit, calumnias inter eos, diſſidiaq; & rixas, in certas deniqve cædes erupturas, ſerere tentavit. Utrosqve ergo inviſere, muneribus, crebrisq; colloqviis & conviviis, fictâ benevolentiâ allicere cæpit. Ut verò fidem integritatis ſinceriq; affectûs, animis utriusqve partis inſtillavit, ſingulos ſeorſim, unum ad alterum ultro citroq; calumniari, materiam ſeminaq; diſſidiorum ſerere, atqve omni arte inter ſe committere aggreſſus eſt, callidè ſimulans, ejus ſalutem ſibi maxime cordi, ad qvem abſentes criminabatur. Hoskuldus fidem omnem dictis ejus derogans, palam monuit, fruſtra nutricios ſuos ſibi ſuſpectos reddere conaturum: neqve enim ullam ſimultatum cauſſam interveniſſe, nihilq; ſubeſſe, qvominùs ſibi eandem benevolentium de iis, qva, ad id usqve tempus, uſus fuerit, polliceretur: qvod ſi ſibi necem molirentur, malle ſe ab iis occidi, qvàm ſe indignum qvicqvam in eos admittere. Singulis deniqve calumniis nervosè refutatis: apage, inqvit, nebulo, cum nugis iſtis, qvibus nos invicem committere moliris. Cæterum ſive negligentiâ, ſive contemptu, hæc ad eos, qvos Maurdus criminabatur, deferre intermiſit. Verùm haud pariter, adversùs calumnias, obſtructas aures Nialis filii habuêre: qvas, ut primum perpendere cæperunt, patri celarunt, tandem etiam perſvaſi, ni occupâſſent, omnes ejus inſidiis perituros. Igitur, qvo dictorum fidem calumniator ipſo facto probaret, viſum eſt, eum in ſceleris periculiq; ſocietatem trahere, qvod is, ne ſe ipſum ſuſpectum reddendo, oblatam occaſionem dilabi ſineret, minimè refugit. Omnes igitur conjurati numero qvinqve & in his Karius, Hoskuldum primo vere, ſummo mane domo egreſſum, togâ, qvam uxoris patruus Floſius ei nuper dederat, amictum, ex inſidiis adorti, ſuo qvisqve vulnere ſauciatum occiderunt, cujus ſola eaq; ultima hæc verba excepta ſunt: Deus miſereatur mei, vobisq; condonet. Occiſi cruorem uxor, togâ, qva indutus erat, abſterſit, excepitq; ſangvineam, inq; adventum patrui Floſii reſervavit, qvem magnâ verborum benevolentiâ invitatum, in ſede altiore, ad ſolii formam excitatâ, collocavit. Indignantem, palamq; vociferantem, nec Regem ſe nec Comitem eſſe, qvibus is honor competat, togâ illâ ſangvinolentâ induit,

fero

ferociter expoſtulans, ut cædem affinis, nî infamis in poſterum haberi vellet, intrepidè, imò vulnus qvodlibet vulnere mortifero, ulciſceretur. Periculi plenum mandatum, nec tamen Floſio recuſare integrum, imò ut tunc mores erant, planè ignominioſum fuit: itaque qvantumvis repugnans, turbatusq; in ſe tamen recipere litem coactus eſt. Nec minor ſenem Nialem mœror è nutritii cæde inceſſit, qvem adeò dilexit, ut nunqvam ſine lacrymis mentionem ejus facere poſſet, palamq; teſtatus ſit, maluiſſe duobus filiis orbari: prædixit namque ſibi uxoriq; cum univerſa ſobole maſculina, cædem eam exitio futuram, ſolum generum Karium evaſurum, cujus fortunam hoſtibus inexpugnabilem præviderer. Nec fefellit præſagium: nam eodem auctumno die XXI. Auguſti feriâ ſecundâ, adulto veſpere, poſt horam nonam Floſius cum ſeptuaginta armatis (centum habet Arngrimus) domum ejus viginti qvinque propugnatoribus munitam obſidebat, nec tamen propius accedere auſus, qvàm ſinguli intra tecta ſe recepiſſent, Niale tum primum, imminente fato, cæcutiente: ſuggeſſit enim faciliùs intra parietes, qvàm ſub dio defenſionem proceſſuram. Tum primum ferro & flammâ graſſatus Floſius, domum armatis undiqve circumſeſſam incendit, Niali priùs, cum uxore, & univerſo ſexu fœmineo, exeundi poteſtate factâ. Is autem abnuit, ſeniorem ſe præfatus, qvàm ut filios ulciſci poſſet: malle mori, qvàm vitam infamem ducere. Sed nec uxor Bergthora, oblatum beneficium admittere voluit, juvenculam ſe marito ſociatam dictitans, nec in morte deſerturam. Fidem excedit nepotem ex filia & genero Kario, parvulum puerum nomine Thordum, prætuliſſe, eum avo aviaq; truculentum illud mortis genus oppetere qvàm ab iis divelli, vel ſi prætulit, id ei fuiſſe permiſſum. Hunc igitur ſub corio bovino inter ſe collocabant, qvod cùm crudum eſſet, incendium minus facilè concepit, ideoq; tria horum corpora integra inventa ſunt, digito tantùm pueri, qvi extra porrectus, flammâ abſumpto. Fœminæ pueriq; cæteri omnes exeundi licentiâ uſi ſunt. Inter fœminas Helgius Nialis filius, Comitis Sigurdi ſatelles, aſpectu pulcher & imberbis, muliebres indutus veſtes in ultionis ſegetem emiſſus, ſed agnitus a Floſio fœminam iſtam compactioribus humeris videri dictitante, ubi ſe proditum animadvertit, educto, qvem ſub ſtolâ occultabat, gladio unum eorum obtruncavit, viciſſim à Floſio capite ſtatim mutilatus. Solus Karius, reliqvis felicior, tandem etiã omnium ultor, vindexq; acerrimus, aduſtis veſtibus, adeſisq; igne armis, ægrè fumo, cujus ductum ſeqvebatur, obvolutus evaſit, minatus gladium, igne mollitum, ſangvine ſe hoſtium induraturum. Inſeqvente anno, cauſſa hæc in publicis inſulæ comitiis, maximâ contentione ardoreq; partium, diſceptata eſt, ſciſſaq; in factiones univerſa penè Reſpublica. Maurdus incentor omnis mali, magnaq; pars cædis Hoskuldi, uniusque vulneris auctor, non modò liber à pœnâ & perſecutione, ſed prorſus extra culpam poſitus, inſuper *Procurator* ad litem à factione Hoskuldiana poſt ipſius cædem, mox à Nialina electus eſt. Ei jam ab altera parte, vir juris peritiſſimus Eyolfus Bolverkius oppoſitus eſt, pecuniâ ad id conductus, vir genere nobilis, qvippe atnepos Thorſteini Rufi, cui cùm Maurdus, licet eloqventiâ jurisq; ſcientiâ paucis comparandus, impar tamen eſſet, Thorhallus uxoris Helgii frater, haud nobilitate inferior, apud Nialem educatus, inq; juris patriæ ſcientia accuratè informatus, in ſubſidium vocatus, cùm ex ulcere pedis adeò vehementer laboraret, ut liti intereſſe non poſſet, decumberetq; in tentorio, ſæpiùs per internuncios conſultus, omnes Eyolfi ſubtilitates eluſit. Tandem, Maurdo tam graviter impingente, ut reſtitui in integrum non poſſet, adeò exarſit, ut haſtâ pedi impactâ, ulcus continuò reſcinderet, protinusq; absqve claudicatione reſiliens contrariæ partis unum transfigeret. Atqve hoc veluti claſſico, à forenſi diſceptatione avocatum omnem prope conventum ad arma concivit. Inde prælium mutuæq; cædes, atqve inter cœteros Eyolfus Bolverchius cæſus eſt, jureq; cæſus judicatus, qvòd ad patrocinium cauſſæ tam iniqvæ pecuniâ ſe corrumpi paſſus eſſet. Tandem cum armata manu Snorrius Curio interveniens, tumultum compoſuit: nec tamen univerſa controverſia tranſigi poterat, cum Karius alterq; Nialis gener Thorgeir cognomento Skorargeir, impiger vir, pugilq; ſtrenuus, nullam pro ſua parte ſatisfactionem admittere vellent:

 cœteri

cœteri autem factionis Nialinæ in tantum mitigati ſunt, ut præter ſatisfactionem cædium, Floſius cum omnibus, qvi incendendæ domui operam contribuerant, triennium exſularet. Interim Karius & Skorargeir, ubicunque eos aggredi poterant, occiderunt vel vulnerarunt. Qvindecim ſemel ex iis dormientes, iſti tantum duo cùm offendiſſent, non priùs adorti ſunt, qvàm excitâſſent, armaq; capere permiſiſſent, qvorum demum qvinqve occiſis, reliqvi in fugam verſi. Iterum Karius, vix ſemiviro adjutus, ut *Arngrimus* loqvitur, ex octo confligentibus, alios fugavit, alios interemit, ſed loci opportunitate nonnihil adjutus. Tertiò ſenas unà hoſtium manus ſuſtinens, ſuperioribus victoriam obtinuit. Nec contentus in patria eos perſeqvi, in transmarinas regiones vindictæ ſtudio tractus, ne ibi qvidem ſecuros permiſit. Hucusque Arngrimus. Floſius cùm ex pacto patriâ anno MXIII. excederet, in Orcades tempeſtate delatus, naufragium paſſus eſt. Verum cùm ſibi à Sigurdo Comite, ob cædem filiorum Nialis, qvòd ejus ſatellites fuiſſent, metueret, nec tamen effugere poſſet, ultro eum adiit, nomenq́; & patriam qværenti, ingenuè confeſſus eſt. Omnia de incendio, qvippe ante biennium perpetrato, Floſiiq; nomine, & ſociorum, Comes jam dudum perceperat: itaqve inſtitit qværere, ut aulicus ſuus Helgius Nialis filius viveret: vixit, inqvit ille, donec eum obtruncarem. Cæde aulici exaſperatus antea Comes, reſponſo etiam magis irritatus, omnes ſimul comprehendi, protinusq; occidi juſſit. Erat in aula Sigurdi magno in honore Thorſteinus, Halli de Sida filius, Comiti in primis, qvippe ſangvine junctus, omnibusq; proceribus acceptus, cujus ſororem Steinvorem Floſius uxorem habuit; is interceſſione tum ſuâ, tum amicorum, impunitatem ſororio exoravit. Floſius itaqve more Principibus eorum temporum familiari (ſi cui occiſi militis, vel aulici, cujuscunqve dignitatis aut ſortis, gratiam facerent, videreturq; reus ejusdem ſortis, vel etiam amplioris, capax, eum occiſi locum ſubire jubebant, ſibiq; eadem miniſteria præſtare) in Helgii locum receptus eſt, atque omnibus præterea comitibus ejus venia data. Interea Karius ex Islandiâ in inſulam Orcadum unam Fridereyam dictam (qvæ inter Hialtlandiam & Orcades jacet) delatus, ad Davidem Hvitium ſeu Album divertit, ubi longo tempore moratus, omnia de Floſio cognovit. Feſto deinde Jolenſi (Julia vocant, qvòd illo tempore, perinde ac hodie, in memoriam nati Dei XXV. Decembris celebrabatur) Sigtryggus Sericobarbus Hiberniæ Rex, ſollicitaturus auxilium Comitis, eò advenerat. Acceſſerat & ſororius Comitis, Comes Hæbudarum Gillius, invitatus ad convivium illud Sollenne. Medio in ſolio Rex accumbebat, ab utroqve latere Comites; interiùs à Comitis Sigurdi dextro latere, Regis Comitisq; Gillii ſatellites; ad Gillii ſiniſtram exteriùs Floſius & Thorſteinus, eorumq; comites ordine ſedebant. Univerſa aula convivis ſtrepebat.

Hic autem veterum tricliniorum habitus, diverſus ab illo receptiore, qvem Olafus Manſvetus Norvegiæ Rex poſtea in uſum revocavit, deſcribitur, ubi unicæ fores Regi in intima parte, ſolio tranſverſo parieti juncto, pari ab angulis diſtantia, inſidenti obverſæ, ſcamnis absqve ſoliorum apparatu, circa latera utrinqve diſpoſitis conſpiciebatur. Nec diffiteor eum, qvem poſtea Olafus promiſcuum eſſe voluit, prioribus ſeculis in uſu fuiſſe. Veteris Schema tale. Inter occidentem orientemq; longitudo protendebatur. In tranſverſis parietibus, iisq; mediis, fores ſibi invicem oppoſitæ; ſcamna ab utroqve latere parietibus affixa, longitudinem triclinii æqvabant. Si Regum vel Comitum ſedes eſſent, vel ſi horum aliqvis excipiendus, mediis in ſcamnis ſolia altiora erecta ſunt, atqve in eo, qvod auſtrum ſpectabat, Rex vel Comes conſidebat: in oppoſito ad alium parietem, ſupremus miniſter, cui Rex propinare ſolebat; ab utriusqve dextra digniores, à ſiniſtra, qvi dignitate ſuperabantur. Utrisqve inter epulas menſæ appoſitæ, deinde remotæ. Ante convivarum præcipuos, dapiferi, pincernæ & lychnuchi, ſua qvisqve miniſteria obibant. Locus Regio ſolio oppoſitus honoratiſſimus, an & Epiſcoporum (fortè etiam Principum hoſpitio exceptorum) qvi Regibus latera claudere ſolebant, prælatus, dubito: Reginas qvidem ad ſiniſtram Regibus, ſed communi cum iis ſolio

ſediſſe

ſediſſe legimus. Inſignem ex Chronicis Norvegicis locum hac de re affert *Thomas Bartholinus, Antiqvitatum Danicarum Lib. II. Cap: XI.* viſu dignum.

Hæc, ad ordinem convivii, qvod Comes Sigurdus celebravit, aliaq; hujusmodi facilius percipienda, inſerui. Inter prandium ordinem incendii Nialani, cum Rex & Comes Gillius accuratiùs exqvirerent, appoſita eſt ante eorum menſam ſella, cui Gunnar Lambinus ad horum enarrationem delectus inſideret: fuit is Nialinæ domûs hoſtis inveteratus, partesq; Thrainis priùs, deinde Floſii absqve intermiſſione ſecutus. Eodem tempore, dum his recenſendis occuparetur, Karius cum Davide Hvitio & Kolbeine Roſſeyam advecti, de improviſo triclinium ingrediuntur. Forte eo ipſo tempore Rex Sigtryggus qvæſivit, qvâ fortitudine Skarphedin, incendium paſſus fuiſſet: egregiâ primo longoq; tempore reſpondit Gunnar, ad ultimum tamen muliebriter flevit. Non tulit hanc vocem Karius: itaqve citato gradu, infeſto gladio Gunnarem petens, illicò obtruncavit, rhythmoq; ex tempore fuſo, qvi etiamnum proſtat, gloriatus eſt, vanum calumniatoris triumphum fuiſſe, nec diurnum. Ut verò occiſi capitis in menſam Principum procidentis ſangvine violento menſæ, convivii & diei tam feſti ſacra temerata, dignitatemq; ſuam, tam enormi facinore proculcatam, Comes Sigurdus animadvertit, qvamvis Karium impensè dilexerat, juſtâ tamen irâ accenſus, absqve morâ eum comprehendi occidiq; præcepit. Tanta autem gratiâ Karius in aulâ polluit, ut nemo eſſet, qvi ſe loco moveret. Itaqve Comiti reſpondit; tantum abeſſe, ut ipſum læſerit, ut gratias inſuper ſibi debeat qvod ſatellitem ejus ultus ſit. Mox eadem, qva ingreſſus eſt, celeritate, egreſſus ad navem properavit, ſecundoq; curſu in Catanesiam delatus, Trasvichæ, longo tempore, apud virum primarium, nomine Skeggium, permanſit. Dilapſo Kario, Rex tum temerariam hominis audaciam, tum etiam celeritatem admiratus: fortem certè virum, inqvit; Comes Sigurdus incomparabilem pronunciavit. Floſius nullam inter ſe & eum reconciliationem interveniſſe, ideoq; nihil ab officio ſuo alienum feciſſe, reſpondit, qvaſi, ſine ullo locorum, temporum, perſonarumq; diſcrimine hoſtem ubiqve & ſemper occidere licitum eſſet & honeſtum. Mox ipſe Floſius ſeriem incendii omnem verè & absqve ullius ignominiâ enarravit, fidemq; meruit. Feſto deinde paſſionis domini, clades Briana incidit, de qvâ dictum eſt. Floſium ab Hæbudis in Bretlandiam, ſeu Carnaviam profectum, Karius per exploratores certior, è Katanesia, donatus à Skeggio nave, perſecutus, eò navigationem direxit. Erat inter incendiarios qvidam, nomine Kolus Thorſteinius, qvi priſtinam offenſam intemperantia lingvæ magis exaſperavit, ei, viduam locupletem ibidem ducturo, dum pecuniam ſub dio numeraret, cùm decem voce noviſſimâ efferret, ſuperveniens ex improviſo Karius, caput præſecuit, Floſiumq;, per nuncios de cædis auctore, certiorem reddidit: neqve enim clandeſtinæ cædes infamiâ caruerunt. Ipſe in aqvilonem ad Brunsvikam curſu directo, annum, in oppido Scotiæ Hvitburgo, apud Comitem Melkolfum, tranſegit. Floſius, poſtqvam funere ſatis amplo Kolum extuliſſet, transmiſſo oceano Romam profectus, à Pontifice delictorum omnium veniam magnis impenſis impetravit, Principumq inter peregrinandum gratiam aſſecutus, in Norvegiam ad Comitem Eiricum (rectiùs Svenum aut Eirici filium Haconem) pervenit, ibiq; hyemavit, à qvo nave, multoq; farre donatus, in patriam feliciter reductus eſt. Seqventi anno Karius Romam & ipſe profectus, poſt impetratam ſimiliter Pontificis abſolutionem, Thrasvicham Catanesiæ oppidum repetivit, ubi dum hyemaret, uxor ejus Helga Nialis filia in patria mortua eſt. Proximo anno cum patriam repeteret, in provinciâ, Floſio ſubjectâ, navi ad Scopulos appulsâ, mercium omnium jacturam fecit. Ipſe cum nautis, infeſtos fluctus, marisq; tempeſtatem eluctatus, cùm inimico litori redditus, nihilo eſſet ſecurior, neqve enim ſpes erat inde, invito Floſio, elabendi, qvin igitur, ait, virtutem Floſii experimur. Nullo igitur nuncio præmiſſo, eum acceſſit: domum ingreſſus agnitusq; non ut hoſtis, ſed tanqvam intimus amicus excipitur. Sopitis igitur inimicitiis, etiam affinitatem cum Floſio junxit, ductâ in uxorem Hildigunne, Curionis Hoskuldi, qvem occiderant, Viduâ. Karii eulogium *Arngrimus in*

Crymogeâ non omiſit: tradit enim fuiſſe illum ſi qvis aliàs, manu promptiſſimum virum, animoq; invicto, qvi magnâ integritate, majora magnanimitatis & conſtantiæ argumenta ſæpiùs dederit. Hi cùm ſatellites Comitis Sigurdi fuerint, haud ineptè illam vitæ eorum, geſtorumq; celebrium, partem, qvamvis minimam, qvæ ad Orcades, vel ditionum ejus aliqvam in Scotiâ, pertinet, vel qvæ ad illam illuſtrandam faciunt, hiſtoriæ ejus appendicis loco annecti exiſtimo: nam, & præter cætera, hinc etiam tempus belli Brianici, ſupremusq; vitæ Sigurdi Comitis annus & dies, alias controversa, erui poterit. *Chronica* qvidem *Norvegica*, cœteræq; Membranæ, annum ei â nato Chriſto MV aſſignant: qvod ſubſiſtere nullo modo poteſt. Nam, anno tertio poſtqvam *Svenus* Daniæ Angliæq; Rex mortuus eſſet, Gunnlaugus Ormstunga, ſeu Serpentis Lingva, nobilis Islandus, Ethelredi Angliæ Regis ſatelles, domi militiæq; cum Sigurdo Orcadum Duce vixit. Valdè autem inter Scriptores Anglicos & noſtros, tam Danos, qvàm Islandos, de obitu Sveni, primaq; Knuti, filii ejus, expeditione in Angliam directâ, controvertitur: ſed neqve noſtri Anglis, nec illi noſtris, in anno mortis Sveni, neutri etiam ſibi conſentiunt. Horum qvidem alii, annum Chriſti MXII alii MXIV, iiq; plures, vitam ejus terminâſſe ſtatuunt: noſtrûm alii MVI alii MVIII alii MIX iiq; plures, volunt. Secundum eorum hypotheſin, qvi XII fovent, Sigurdus Orcadum Comes Seculi illius decimo qvinto, ex opinione poſteriorum etiam, decimo ſeptimo, omninò vixit. Gunnlaugi operâ uſus. Neutrum conſiſtit; nam *Marianus Scotus* anno poſt obitum Sigurdi qvarto ſupra decimum natus, annum, diemq; feriam etiam & feſtum, qvo Brian Hiberniæ Rex cæſus eſt, adducit, in anno licèt erratum ſit, non qvidem ab eo, ſed Typographo, editionis Vechelianæ, qvi lineam ad alium annum digeſſit. Dicit autem in Paraſceve Paſchæ feriâ ſextâ IX Cal: Maji anno MXVI, manibus menteq; ad Deum intentum, necatum; qvo nihil noſtrorum traditionibus, ſi annum exceperis, convenientius dici, vel ſcribi poterat: nam & genus mortis, feſtumq; idem, nobiſcum expreſſit. Annus in editionem intruſus ſe ipſum ſubvertit, neqve enim admittit diem paſſionis domini in nonas Calendas Maji, ſeu, qvod idem eſt, diem XXIII Aprilis, qvi ne qvidem viginti illis annis, qvi milleſimum ſeqvuntur, unqvam in illud feſtum incidit, præterqvam anno ſalutis MXIV. Hic itaque Sigurdum Comitem, unà cum Briane, rebus exemit humanis. Qvod qvidem pro aſſertione noſtratium, qvi mortem Sveni Regis ad annum MIX applicant, valdè pugnat: nam anno MXII, qvi iis tertius à morte Sveni eſt, Comiti miniſteria præſtare poterat Gunnlaugus, nec tamen ultra annum ſeqventem, nempe MXIII: nam auctumno illinc diſceſſit. Vere autem ſeqventi, dum Gunnlaugus in Norvegiâ eſſet, Sigurdus cæſus eſt, qvi annus erat circuli Solaris decimus qvintus, lunaris octavus, inſignitus literâ Dominicali C. His ad amuſſim conſentit *Waræus*, (qvi poſtqvam hæc ſcripſi, ad manus meas pervenit) Antiqvitatum *Hibernicarum Cap: XXIV. pag: 136.* cujus verba hic inferre non pigebit.

Sub initium (inqvit) *anni MXIV vel paullo ante Brienus Borous Rex, cum plurimis Hiberniæ Regulis egit, ut conjunctis viribus, Sitricum omnesq; Oſtmannos Dublinii, utpote publicos regni hoſtes, ex Hiberniâ expellere conarentur. Sitricus contra, certior factus, qvid Brienus moliebatur, nullum non movit lapidem, ut ſe ſuosq; propugnaret. Pace igitur (ut antea diximus) cum Malmurrio Murchardi filio, Rege Lageniæ factâ, ſuppetias tam ab eo, qvàm à Danis ſive Norvegis, qvi Manniam & Hebrides (Hibernis Inchagall) incolebant, obtinuit. Magnis copiis ſic utrinqve coactis, concurritur tandem Clontarfæ, prope Dublinium, Aprilis XXIII, ubi poſt longam acerrimamq; pugnam, victoria (ſic pleriqve habent) ceſſit Brieno, qvi tamen ex vulnere, qvod in prælio acceperat mortifero, mox exſpiravit. Sunt contra, qvi aſſerunt, Danos ſive Oſtmannos, cùm eorum acies nutare cæperit, Brieno occiſo, redintegratis viribus, in Hibernos irruiſſe, eosq; magnâ ſtrage profligâſſe. Qvi hanc ſententiam tenent addunt etiam Brieni temeritatem magno fuiſſe Danis commodo: Ille enim (ut fertur) auxilia, cum filio ejus Donato intra triduum ventura, non præſtolans, ne priorum actorum gloriam obſcurare videretur, cum hoſtibus congredi facile perſuaſus eſt: id qvod ſibi ſuisq;*

poſtea

poſtea fuit exitio: In exercitu ſuo, Melachlinum porro habuit, tunc Midiæ, ante Hiberniæ Regem, qvi in prælio ob priores injurias, alienati in eum animi indicia dediſſe fertur. Cum Brieno ceciderunt, filius ejus Murchardus, & Murchhardi filius Tirdelvacus, magnus etiam procerum numerus, & cæterorum 7000. vel ut aliqvi habent 11000 Ex Danis ſive Oſtmannis & Lagenienſibus, plurimi etiam perierunt: ſed numerus incertus eſt. Inter eos primarii numerantur, Dubgallus Aulafi filius, Bruodarus claſſis Danicæ præfectus, qvi Brienum occiderat, Mælmurrius Rex Lageniæ, Dónaldus Dux Fortualenſium, & alii, qvos prætereo. Sunt qvi tradunt cadavera Brieni, & filii ejus Murcardi, nec non Donati O Kelli, Doulani O-Hartegan, & Gille Barmedi, ad Killmainan, villam unico milliari à Dublinio diſtantem, juxta antiqvam crucem lapideam ab Hibernis ſepulta eſſe. Alii verò aſſerunt corpora Brieni & Murchardi filii Swordam (villa eſt ad 6. à Dublinio lapidem) delata, inde à Mælmurrio Eochæ filio, Archiepiſcopo Armachano (qvem Annales Hibernici S. Patricii Comorbanum appellant) clero comitante, Armacham deportata, in Eccleſiâ Cathedrali ibidem, cui benefactor fuerat Brienus, fuiſſe condita. Prælio finito Sitricus, cum Oſtmannorum reliqviis Dublinium ſe recepit, ac Melachlinus, Rex Midiæ, à popularibus, Rex Maximus Hiberniæ denuo declaratus eſt.

Meminit etiam ejusdem libri *cap: IV. pag: 28.* Taddæi filii Brianis, cujus filium Tirdelvacum, O-Brien Momoniæ Regem Kincoræ anno MLXXXVI aliis LXXXVII ætatis LXXVII diem ſuum obiiſſe tradit. Notandum hic Taddæum hunc noſtris Tanium dialecto veteri Norvegicâ Britonibus etiam uſitata uſurpari d in n. convertendo, ſic pro madur, homo, pronunciamus man, pro Fidur nomen viri Finn, pro Mudur, qvod os denotat Munn, & id genus alia.

CAP: XII.

Comes Sigurdus qvatuor filios moriens reliqvit, qvorum nomina Sumarlidius, Einar diſtorto ore, Bruſius, & ex nova conjuge Thorfinnus, tum qvinqvennis. Inter hos, de hæreditate paterna, exorta contentio, morte fratris Sumarlidii renaſcitur, componitur à Bruſio. Ejus æqvitas, pietas in fratres, moderatio, damnoſus cum fratre Einare contractus. Einaris ingenium, avaritia, pervicacia, gravamina in plebem. Thorkelis Nutritii interceſſio, primò felix, mox ipſi plebiq; damnoſa. Comitis Einaris clades. Ultio de Eyvindo Urarhorn, ejus deſcriptio. Comitis Einaris inſidiæ. Thorkelis Nutritii fuga, reditus. Pacificatio inter Comites. Inter Comitem Einarem & Thorkelem Nutritium inſidiæ occupatæ. Comitis cædes. Thorkelis in Norvegiam fuga.

SEcundum mortem Sigurdi Comitis, filii illius adultiores Sumarlidius, Bruſius, & Einar, Orcades & Hialtlandiam æqvis portionibus inter ſe dividebant, transmarinis provinciis, Cataneſiâ & Sudurlandiâ Thorfinno fratrum minimo permiſſis: eum namque Avus maternus, Scotiæ Rex Melcolmus (noſtris Melkolfus pronunciatur) Comitem creavit, earumq; ditionum poſſeſſionem confirmatione Regiâ, ſtabilivit. Cùm antem Roſſiæ Moraviæ & Dalorum hìc nulla mentio fiat, licet ſuſpicari, Comitem Sigurdum, aut earum poſſeſſione, ante mortem, excidiſſe, aut, nominum confuſione, huic Sigurdo à Scriptoribus attributa, qvæ priori Sigurdo com-

do competebant. Thorfinno itaque tenello, tutores dati ſunt: ut autem primùm adolevit, haud obſcura avaritiæ ingeniiq; audacis, & animoſi, belloq; dediti, indicia prodidit. Diſſimilia ſingulis fratribus ingenia erant. Vaſto Einar alta ſemper ſpirabat, vultu truci, ſermone inſvavi, animo immiti, & ad bella magis qvàm ſubditis expediret, propenſo, adverſusq; pericula interrito. Bruſius mitis qvietusq; & otii ſtudioſus, eloqvio facundus, manſvetusq; & tractabilis. Sumarlidius ei per omnia ſimilis, natu qvidem maximus, ſed qvi omnium primus in fata, morbo ſolutus, improlis conceſſit. Qvo mortuo, Thorfinnus inſularis paternæ ditionis trientem poſtulabat, tunc qvidem, cùm patri ſuccederetur, controverſum, jam verò fratris morte, ſine ullo dubio ſibi debitum. Obſtitit Einar, dictitans Cataneſiam & Sudurlandiam, qvas communis pater antea tenuit, trientem Orcadum excedere: æqvior Bruſius, plus ſe, qvam qvod jus ſibi addiceret, poſſeſſione complecti velle negans, ceſſit Thorfinno triente, qvem Sumarlidius poſſidebat. Qvem Einar, qvaſi derelictum, confeſtim occupat, armisq; detinet, atqve ita inſularis paterni imperii beſſem adeptus, potens divesq; evaſit: nec tamen reditibus iſtis contentus, continuo, graviq; militum delectu, ad excurſiones piraticas, ſubditos fatigavit, & tantùm non opibus exhauſit: verùm haud ſemper felici ſucceſſu domum reditum eſt. Inde coloni, exhauriri facultates, filios periculis, absqve intermiſſione, hoſtiumq; telis objici, multos etiam abſumi, dolentes, neqvicqvam ad obſeratas aures, qverelas ſuas deferebant: nihil enim in conſcribenda, ad militiam nauticam, juventute, à priſtinâ conſvetudine vel omiſit, vel mutavit. Unde rerum omnium caritas, mox etiam fames ſecuta, eam inſulæ partem afflixit, qvæ imperio ejus paruit: abundabant autem, qvibus frater Bruſius, in conſervandis tum ſuis, tum etiam ſubditorum facultatibus, qvam acqvirendis, vir melior præfuit.

Inter Proceres Orcadenſes longè præſtantiſſimus Amundius habebatur: opibus enim, & dignatione, & prudentiâ, omnes inſulanos anteivit. Prædium Sandvicham in Hroſſeyæ (nunc Pomonæ) promontorio Hlaupandisneſia (vel Lopandisnes) incoluit: cui filius, pari indole & virtute, nomine Thorkell, juventutis inſularis facile princeps. Cùm nihil à ſolito rigore Comes Einar, in rapiendis, ad piraticæ uſum, ruſticorum liberis, remitteret, feſſi tandem ſubditi, opem Amundii, inſtante vere, implorabant, obnixè orantes, ut preces ſuas, qvas penuria omnium rerum, durum illud neceſſitatis telum, expreſſerat, ad comitem deferre ne gravaretur, eumq; aptâ oratione edoceret, qvo in ſtatu civium res verſarentur. Qvibus ille moderatè reſpondit, intractabilem eſſe Comitem, nec civium qvantumvis æqvis precibus, mites unqvam aures præbuiſſe; ſibi qvidem in præſens amicum. Si tamen diſſenſio interveniret, eo tum ſe, tum illum ingenio eſſe, ut metus ſit ne tandem res ad periculum ſpectaret; ſe itaqve aures ejus, qvas mitigare non poſſet, nec odioſis qverelis fatigaturum. Deſperato patris auxilio, filium ſollicitabant, diu multumq; reluctantem: tandem exorarunt, ut petitis annueret. Nimis id præpropere promiſſum patri viſum eſt: ſed, qvod jam retractari non poſſet etiam cum periculo præſtandum. Poximo igitur conventu, à Comite indicto, Thorkell gravamina civium, ſimul etiam ſupplices preces expoſuit, fame macerari plebem, diſtractis qvi agros colant, fænum ſecent, fabriles operas excerceant, piſcatu vel aucupio communem inopiam ſublevent, patriam, continuâ bellorum tempeſtate, civibus orbari, iis enim alendis onerari qvi ad operas omnes aut inutiles eſſent qvippe manibus aut pedibus truncati, aut aliqvo fœdo vulnere deformati, propriis etiam matribus faſtidioſi redeant, vel nimiâ licentiâ efferati, omnes labores detrectent. Qvibus benignè auditis reſponſum accepit, ſe interceſſioni ejus tantum daturum, ut cum ſex navium claſſem, hac æſtate, expedire propoſuiſſet, jam tribus contentum ſe futurum dixerit: caveret tantùm, ne ſæpiùs hæc poſtulata iteraret. Magno verborum honore Comiti gratiæ à Thorkele, cum ingenti omnium aſſenſu, nec ei minores à plebe actæ ſunt.

Hac, tam parvâ, manu, eo tempore, contentus Comes, auctumno rediit, proximâ æſtate amiſſum, militum paucitate, lucrum, majore delectu reparaturus.

Duriſſimâ

Duriſſimâ igitur conqviſitione cùm, vere novo, claſſiarios cogeret, iterum Thorkell colonorum precibus victus, pro iis deprecabatur. Hac pertinaciâ majorem in modum offenſus Comes, gravamina, hac interpellatione, plebi ſe aucturum, non levaturum reſpondit, in tantumq; creſcente irâ, excanduit, ut, vix ſui potens, publicè minaretur, proximo foro, alterum eorum haud ſalvum exceſſurum: atqve his dictis ſolvit conventum. Qvibus cognitis, Amundius filium periculo, iræq; Comitis ſubducturus in Cataneſiam ablegavit, manſitq;, longo tempore, apud Comitem Thorfinnum, eiq; dum tener eſſet, edicationis officia præſtitit, Foſtri, id eſt Nutritius, proinde cognominatus. Complures alii præſtantiorum civium, ſævum Einaris imperium ſubterſugientes, aut in Norvegiam, aut aliàs regiones, plurimi tamem in Cataneſiam ad Thorfinnum, conceſſerunt. Is, poſtqvam adolevit, Legatos ad fratrem Einarem denuo miſit, trientem Orcadum poſtulatum. Qvod ubi negabatur, claſſem Cataneſiâ in inſulas direxit: nihilo Segnior Einar, armis eum prohibiturus, copias contrahit. Videns autem Bruſius, fratrum contentionem, publicam qvietem everſuram, ipſe qvoqve, qvantum ingenio ab omni certamine alieno, militem conſcribit. ſeq; paci conciliandæ medium interponit. Qvæ his conditionibus coaluit, ut Thorfinno triens inſularum cederet, nihil imminutâ poſſeſſione reliqvarum in Scotiâ provinciarum: Bruſius autem & Einar, diviſas ante ditionis partes in unum conferrent, Einari adminiſtratione, & tuendorum finium curâ commiſsâ, hac lege, ut qvi eorum diutiùs viveret, utramqve partem hereditate caperet. Inæqvalis & iniqvus mutuæ iſtius adoptionis contractus viſus eſt eò, qvòd Bruſio filius eſſet, Einari verò nullus. Id qvod ſic ad verbùm ex autographo reddere placuit, cùm inde eliciatur, Orcades fuiſſe ex eorum feudorum genere, qvæ maſculina vocant, nec ad fœminas tranſeunt.

His peractis, Thorfinnus, ſuo triente Gubernatorum adminiſtrationi commiſſo, ipſe potiſſimùm in Cataneſia reſedit. Einar piraticis excurſionibus Scotiam, Hiberniam, & Bretlandiam, ſingulis æſtatibus, infeſtabat, non autem ſemper pari fortunâ. Congreſſus enim cum Konufoguro (fortè Conochoro O-Melaghlin Rege Midiæ) Hiberniæ Rege, in Ulfreksfiordo, præter ingentem opum, hominum qvoqve tantam jacturam fecit, ut, plerisqve amiſſis, unicâ tantùm nave fugâ evaſerit. Qvam tamen cladem Norvegis, qvi cum Rege militabant, potiſſimùm imputabat. Qvorum Dux erat nobilis vir Eyvindus Urarhorn, Sancti Olafi Norvegiæ Regis ſatelles purpuratus, eiq; intimâ amicitiâ, ob ingentia merita carus: nam & eum, cùm primò de Regno Norvegiæ cum Comite Sveno dimicaret, claſſe & militibus impensè juvit, & Qvæſtorem Regis Sveciæ Rojum Skialgium, cenſum è Norvegiæ provincia, Sveciæ viciná, exactum deferentem, cum triginta militibus oppreſſit, cenſumq; reduxit, prætereaq; pretioſas veſtes, carè in Ruſſia emptas, aliaq; cimelia, à Præfecto Sveciæ Regis Thorgauto Skardio intercepta, vi & armis extorſit, ipſo cum ſociorum nauticorum plurimis interempto, in ultionem miniſtri Sancti Olafi, Gudlaugi Girſcii, qvem paullo ante exſpoliatum interemerat. Hic idem Eyvindus Urarhorn, ſeu Uricornu, ſeqvente æſtate, ex Hibernia in Norvegiam navigans, fluctuum ventorumq; mutuas operas ſibi invicem præſtantium, ſævitiâ, à recto curſu abreptus, ad celebrem Orcadum portum, Aſmundarvogum, ubi Sigurdus Craſſus ab Olafo Tryggvino pridem captus erat, deflexit. Ibi eadem tempeſtate detentus, morabatur usqve, dum Comes Einar, inſtructâ claſſe, eum invaſit, captumq; occidit, maximâ ſociorum parte dimiſsâ, qvi eodem auctumno in Norvegiam redeuntes, Regi necem Eyvindi retulerunt: qvam, licèt graviter ferret, verbis tamen temperavit, prout ſolebat, qvoties graviter læſum ſe ſentiebat.

Interea Thorkell Nutritius, in Orcades ad colligenda tributa Comiti Thorfinno debita miſſus, fit certior, Einarem ſibi imputâſſe, qvòd Thorfinnum, ad extorqvendum ſibi trientem inſularum, inſtigâſſet, eoq; nomine infenſum, opportunitatem, ſe de medio tollendi, anxiè qværere. Qvanta igitur potuit celeritate commiſſum ſibi negotium expedivit, & qvæ percepit, Thorfinno retulit. Adjecit præterea, ſi intra terras, Einaris imperio ſubjectas, aut vicinas illis provincias, mo-

randum

randum eſſet, vel ſibi vel ei moriendum: remedium ergo diſcrimini vitandum fore, in remotioribus à poteſtate ejus terris, tutum exſilium. Probato conſilio, Thorfinnus ſvaſit, ut Norvegiam Olafumq; Regem peteret, Principum qvippe convictu aptum illum brevi tam manſvetum facilemq; Regem ſibi conciliaturum, imò, ubicunqve terrarum degeret, in magna exiſtimatione futurum. Paruit conſiliis Thorkeli, eodemq; auctumno ad Olafum profectus, comiter per integram hyemem excipiebatur, breviq; gratiam Regis tantam conſecutus eſt, ut ad ſecretiora conſilia adhiberetur: fuit enim rerum gerendarum mirè peritus. Interea de rebus Comitum ita coram Rege diſſeruit, ut facile, cùm de Einare parciùs loqveretur, in Thorfinnum pronior appareret. Itaqve appetente vere, Rex navi ad eum directâ, amicè illum ad ſe invitavit: nec Thorfinnus honorem à Rege ſibi exhibitum, oblatamq; ultro gratiam abnuit. Ad eum itaqve profectus, ſummo ſtudio excipitur, magnamq; æſtatis partem ibi moratus, ſub diſceſſum inſtructiſſimo myoparone donatur, qvi proinde ſeqventem ſe Thorkelem navigio, qvo in Norvegiam vectus erat, pariter remuneravit. Cùm ad Orcades rediiſſent, Comes Einar, collectis copiis, claſſiq; impoſitis, in ſtativis excubabat: Bruſius verò, ad utrumqve profectus, eos inter ſe reconciliavit. Receptus, eſt in gratiam Thorkel, cui confirmandæ, ſecuritatis causſâ convivia invicem exhibenda utriqve injungebantur. Primò Comes à Thorkele in prædio Sandvicha excipi debuit: hic, vice versâ, digredientem inde domum, ad id, qvod ipſe inſtruxerat, ſeqvi. Magnificè omnia, a Thorkele apparata, ingenti alacritate exhibebantur, nihilq; intermiſſum, qvod, ad Comitis honorem, facere poſſet: verùm triſtis ille & ſeverus, nullum exhilarati animi indicium præbebat. Hoc tenore totum convivii tempus procedebat. Qvo finito, Thorkell Comitem domum ſecuturus, moras de induſtria nectebat: præmiſit enim ſpeculatores, qvi vias explorarent: hi autem redeuntes, tribus diverſis locis, armatas cohortes, in inſidiis abditas, & procul dubio in caput ejus ornatas, retulerunt. Qvo cognito, neceſſarios ſuos, colonosq; undiq; evocatos, exſpectabat, prætextisq; aliis atqve aliis longioris moræ cauſſis, Comitem detinebat, qvi impatiens, tempus profectionis dilabi, excuſatione domeſticorum negotiorum eludebatur. Oblongum erat tricilinium, in brevioribus parietibus, binis ex adverſo foribus, ſibi invicem oppoſitis, interciſum; focus in pavimento ſtabat, Comite, in ſuperiore loco, ſedente; illum, focumq; intercurrens Thorkel, nunc per has, nunc illas aut intrabat, aut exibat: ad alias armata phalanx, vicinia excita, ſatellitibus Comitis inſciis, ſtabat. Cum noviſſimè ingrederetur, Islandus qvidam nomine Haldor eum comitatus, fores eas clauſit, ante qvas, Comitis milites in excubiis erant. Qværenti tandem Comiti, accinctus ne eſſet itineri, jam ſe paratum reſpondit, ſimulq; ſublatum gladium in caput ejus, ingenti ictu, dejecit: qvi cùm, è celſiore ſede, in vicinum focum præceps rueret, idem Islandus, cæteris negligentiæ increpatis, eum inde extractum juxta pulpitum collocavit. Egreſſus itaqve per alias, qvam intravit, fores Thorkell, à ſuo præſidio excipitur. Satellites Comitis, ubi eum mortuum deprehenperunt, ſubito caſu conſternati, animos ab ultione avertebant. Duce qvippe deſtituti, req; adeò inopinâ perculſi (omnia enim ſincerè ab utraqve parte, ſopitis inimicitiis, agi putabant) plurimi etiam inermes, pars Thorkeli amici, adverſus præparatas ad defenſionem vires, fortunamq; viri, eum ad meliora ſervaturam, ſi qvid tentâſſent, damnum profecto ſe cenſuros prævidebant: dilapſi itaqve Thorkeli nullo impedimento fuêre. Ille, nullâ interpoſitâ morâ, naves expedivit, inq; Norvegiam, poſt primas hyemis noctes, pervenit, ſtatimq; magnis itineribus, ad Olafum Regem profectus, benignè recipitur, gratior hoc facinore perpetrato, qvòd, cùm, occupatâ cæde, cui deſtinatus erat, ſe ipſum conſervâſſet, tum etiàm hoſtem Regis, ſatellitisq; ejus percuſſorem, ſuſtuliſſet; manſitq; hac hyeme, apud eum.

Cap.

CAP: XIII.

Comite Einare cæſo, inter fratres Bruſium, & Thorfinnum in ordine Comitum decimum qvintum, de triente inſularum, qvem is moriens reliqvit, controverſia oritur, altero vi contractûs, altero jure hereditatis ſibi eum vindicante. Uterqve in Norvegiam ad Sanctum Olafum navigat, Bruſius in ſuas partes priùs ſollicitaturus, Thorfinnus conatus fratris impediturus: uterqve inſulas in feudum, beneficiò Regis, accipere, inq; clientelam concedere, hoc ſtatu eligunt. Thorkelem Nutritium Rex iis, ob fratris cædem infenſis, conciliat, qvi Comitem Thorfinnum, domum profectum, ſeqvitur, eiq; ſe per totam vitam addicit. Duæ inſularum partes Bruſio à Rege traduntur, tertia Thorfinno. Rege Scotiæ Melcolmo mortuo, ignotus Scotis Rex, Karl, vel Karolus, ſuccedit, qvi ex Cataneſiâ feudisq; Thorfinni tributa exigit, renitenteq; Thorfinno feudum Comiti Moddani concedit. Hinc bella inter illum & Moddanem, deinde cum ipſo Rege Thorfinno felicia, cæteris damnoſa, tandem etiam exitialia. Veritas ignotæ Scotis traditionis aſtruitur, & explicatur. Thorfinni magnificentia.

Secundùm cædem Einaris, Bruſius duos inſularis imperii trientes ſibi vindicabat, vi contractûs inter eos notiſſimi, qvo convenit, ut ſuperſtes in omnia defuncti bona ſuccederet. Thorfinnus pactum, legi inimicum, juri ſuo præjudicare poſſe negabat, cùm ad ſe, juſtâ hereditate excludendum, neutri eorum jus vel poteſtas fuerit: ideoq; partem dimidiam inſularum, ut Bruſius ſibi redderet, poſtulabat, ſed fruſtra in præſens: utramqve enim, eâ hyeme, (*Codex Flateyenſis* duas hyemes habet) detinebat. Iſti controverſiæ dirimendæ conventus indictus, ubi proceres ſe fruſtra interponebant: neqve enim Thorfinnus juri hereditario qvicqvam decedere, nec Bruſius contractui vim fieri paſſus eſt. At fortiori qvidem jure Thorfinnum nixum perpendenti conſtat, ſi ipſius conſenſus non intervenerat: qvia tamen Bruſius, dum litem inter fratres compoſuit, pacis & concordiæ reducendæ & ſtabiliendæ, cùm publicâ civium, tum privatâ ſuorum cauſsâ motus, ad iniqva pacta ſuo damno deſcendit, Thorfinnum qvoqve, qvi præſens interfuit, trientemq; controverſum, annitente, ſuoq; jure decedente Bruſio, vi illius pacti adeptus eſt, conſenſiſſe præſumptio eſt: Conſenſum autem hac occaſione, vel limitâsſe, non abhorret ab illius ingenio: dixerat enim Bruſium eâ indole eſſe, ut unico ſaltem triente contentus eſſe poſſet. Bruſius ad hæc reſpondit, cùm de paternâ hereditate controverteretur, triente ſe contentum fuiſſe, qvem etiam, nemine reqvirente, poſſideret, jam de hereditate fraterna, novis pactis firmatâ, qvæſtionem eſſe; ſe qvidem, qvantumvis fratri viribus imparem, jus tamen ſuum aliqva honeſtâ ratione tueri malle, qvàm eo, hoc ſtatu decedere. His dictis conventus ſolutus eſt. Videns autem potentiorem eſſe fratrem, qvàm ut vim ejus ſuſtinere poſſet, (nam præter populoſas Scotiæ provincias, qvæ illius juris erant, Avi etiam materni Scotiæ Regis auxiliis fruebatur) in Norvegiam trajecit, adducto ſecum filio Rognvaldo, tantùm decenni, jam tum qvidem domandis piratis adhibito (teſte

vitâ Thorgeirû Havardi Islandi, profligatæ aliàs audaciæ viri, qvi ei tunc temporis militabat, verſuq; Thormodi Kolbrunis Poëtæ, Divi Olafi ſatellitis celeberrimi qvo popularem ſuum fratremq; adoptivum Thorgeirem celebravit) profectusq; ad Regem benignè exceptus eſt. Ut verò ſtatum controverſiæ inter ſe & fratrem Thorfinnum expoſuit, auxiliumq; Regis ad jus ſuum propugnandum, ſuâ viciſſim operâ, ſtudioq; oblato, efflagitavit, reſpondit ita Olafus: Haraldum Pulchricomum omnia Orcadum allodia proprietatis jure acqviſiviſſe, qvæ deinde Comites in fide clientelari, nunqvam in proprietate, beneficio ejus tenuerint. Formula verò illa de Allodiis, qvorum mentionem Olafus injecit, ad verbum expreſſa in *Codice Flateyenſi*, ut & vetuſtiore alia membrana exſtat. Allodia autem ſingula, ſimul & ipſum feudum, hoc ſenſu comprehendi exiſtimo intelligiq; ſupremum Regis, idq; directum, dominium, utileq; Vaſallorum ſeu Comitum, qvod reſpectu ſubvaſallorum directum, ſed immediati domini utile eſt. Nam ſi Rex agros, allodiaqve ſingula proprietatis, directi, ſcilicet dominii, jure tenuit, poterant tamen à civibus Comiti Einari de Ceſpite oppignerari, eo jure, qvô ipſi ea poſſederant, iisqve iterum à Comite Sigurdo Craſſo eodem tenore, vel etiam reſervatis qvibusdam juribus reſtitui. Ne verò qvicqvam, ad talium locorum notitiam pertinet, deſiderari poſſit, ab iis, qvi hujus feudi indolem ſubtilius excutere volunt, verbis codicum formulisqve iſtiusmodi religioſè mihi ubiqve inſiſtendum duxi. Sed ad rem, Rex jus ſuum poſtulatorumqve æqvitatem vel exinde liqvidò patere affirmat, qvòd exactus Regno Eiricus Blodoxius, deniqve filii ejus, Comites Orcadenſes in obſeqvio habuerint. Cùm verò agnatus meus (ait) Olafus Tryggvinus eò delatus eſt, juramentum fidei pater tuus Sigurdus ei præſtitit: atqvi ego in omnem hereditatem ejus ſucceſſi. Exigo itaqve, ut, ſolenni homagio præſtito, Clientem Vaſallumq; meum te profitearis, atqve ita inſulas in feudum, in poſterum, meo beneficio accipias. Fac deniqve periculum, tibine, jam ipſo jure, fratre potiori, meum, an ei, Scotiæ Regis ſubſidium magis conducat. Hanc ſi conditionem averſaris, nos tamen nihilominus poſſeſſiones prædiaq; qvæ majores noſtri agnatiq; in tranſmarinis occidentis regionibus poſſiderunt, recuperare enitemur. Ingentem animo Comitis ſollicitudinem inopina Regis poſtulata incuſſerant. Ergo qvicqvid in utramqve partem, aut metus aut ſpes ſubjecerat, ſecreta æſtimatione penſans, tandem conciliantium ſententiam reqvirit, providè conjiciens, ſi ſubjiceret ſe Regi, imminutam fore libertatem, ſi verò ſubjectionem abnueret, planè amiſſam; hoc certè rerum ſuarum ſtatu, cùm in poteſtatem ejus reciderit: neqve enim eum, qvippe pertinaci ingenio Principem, cæptis deſtiturum prius, qvàm ea ad optatum decretumq; finem perduxerit: parvi omnino penſurum, qvamcunqve fortunam ſibi fecerit. Itaqve qvamvis utraqve conditio plurimum acerbitatis haberet, Regi tamen ſe ſubmittere, cum univerſa ditione hereditariisqve provinciis omnibus, elegit, qvæ omnia & ſingula ejus poteſtati jurejurando permiſit, atqve ita in ejus clientelam tranſiit.

Ut verò Thorfinnus, fratrem in Norvegiam profectum, cognovit, ne qvid ſibi inde damni emergeret, proviſurus, ſtatuit & ipſe eò navigare. Incitabat tum priſtinæ Regis gratiæ magna fuducia, tum purpuratorum favor & ſtudium, ad cauſſæ ſuæ patrocinium propenſum, qvod, præſentiâ ſuâ, accendi, plures etiam in partes trahi poſſe minimè dubitabat. Iter itaqve ſummâ feſtinatione maturat, redditusq; litori Norvegico, ad Regem celeriter properat, omnium, qvæ inter eum & Bruſium convenerant, ante adventum, ignarus: neqve enim in mentem venerat, Bruſium in clientelam Regis conceſſiſſe. Lætus adventu ejus Rex, tanqvam, de cœlo miſſo, munere, qvòd absqve ullo periculo, Diis qvaſi porrigentibus, ſibi poſterisq; jus in inſulas aſſerere, easq; ad regni obſeqvium revocare, iſtâ occaſione liceret. Ei itaqve qvæ inter ſe Bruſiumq; acta eſſent, ſimul etiam argumenta, pro jure ſuo militantia, eodem ordine, qvo Bruſio, luculenter exponit, idem ab eo obſeqvium trientis, qvem teneret, deditione, pari juramento, exigens. Thorfinnus, ſubterfugia qværens, callidè ad ſingula poſtulata reſpondit, promeruiſſe Regem, ut ſi res cum hoſte eſſet, ei qvàm enixiſſimè auxiliaretur, ejus enim ſibi gratiam,

tiam, ingens ad utrumqve fortunam momentum: in clientelam autem concedere haud ſibi integrum, cùm, iſto obligationis genere, Scotorum Regi antea devinctus ſit. Cognitâ tergiverſatione, Rex, ſi ſubjectionem abnueret, alium inſulis ſe præfecturum minatus eſt: caveret autem ejus ſecuritati, jurando, ſe eum nullo modo infeſtaturum: qvod ſi in horum neutrum conſentire vellet, planum eſſe, conſilia perniciosa coqvi: cùm ergo ab eo ſibi metuendum ſit, nec ſe iniqvè facturum, ſi ſuæ ſecuritati qvàm optimè caveat. His auditis, Comes, tempus ad deliberandum, deq; tanta re, cum iis, qvi ſibi à conſiliis eſſent, conferendum poſtulat. Qvo impetrato, id in integri anni ſpatium extendi reqvirit; liberum interea reditum ad ſuos: domi enim præcipuam conſilii vim eſſe, ſe vero puerum ætate, tantis rebus decidendis imparem. Rex, ubi jam eſſet, ibi deliberare, deliberataq; concludere juſſit. Interea Thorkel, tunc aula Regis, per occultum nuncium Comitem monuit, ut temporis præſentis, qvàm præteriti, ubi eſſet, qvàm unde veniſſet; Norvegiæ qvàm Orcadum aut Cataneſiæ meminiſſe mallet: nec perſvaderet ſibi reditum, in patriam, ſui arbitrii futurum, ni ſe prius, omnemq; controverſiam, non ita pridem unà cum ipſo in Regis poteſtatem, à fortunâ translatum, arbitrio ejus permitteret. Durum videbatur, patrimonium in Regem tranſcribere, durius etiam ſacramento confirmare, qvietam ejus poſſeſſionem illis futuram, ad qvos nullo ſangvinis jure pertineret: præſentis tamen neceſſitatis, conſiliiq; Thorkelis ratione habitâ exemplo fratris, in clientelam fidemq; Regis, ſe cum triente inſularum dedit. Ingeniorum diſcrimen in fratribus Regi ſtatim obſervatum. Altum Thorfinnus ſapiebat, ideoq; poſt deditionem ad reliqva facilis, cùm nullas conditiones à Rege propoſitas abnueret, ſuſpectum ſe de promiſſis majori levitate reſcindendis, juramentoq; per occaſionem violando reddit: qvippe potentiâ fiduciaq; Scotiæ Regis inflatus, facile ſe extortum vi patrimonium, recuperaturum ſperavit. Bruſius moderatus, ſuisq; contentus uti alienis non inhiabat, ita nec ſuis privari volebat: tardè igitur & providè in cœtera conſenſit: unde majorem conſtantiæ & perſeverantiæ fidem meruit, ut qvi ſegnis ad pacta facienda, ſegnior etiam ad rumpenda videretur futurus. His ita conſtitutis, Rex freqventem conventum indixit, qvò etiam Comites, ambo vocati, convenerunt, ubi populum his verbis affatus eſt. Eo fine convocavi vos, Cives, ut, qvæ inter me & Comites Orcadenſes convenerunt, cognoſceretis: Orcades enim & Hialtlandiam, mei juris provincias, ſeq; meos Vaſallos agnoſcunt, & in poſterum profitentur; id qvod jure jurando ſtabiliverunt: itaqve feudi jure, qvantum ſinguli antea habuerunt, iis proinde permitto, nempe ſuum cuiqve trientem: ſed reſiduum eum, qvi comitis Einaris fuerat, mihi adjudico, in multam ſcilicet cædis ſatellitis mei unicè dilecti, Eyvindi Urarhorn, qvem is occiderat. cui qvem præficiam ipſe providebo. Volo autem Comites mei, vobis reconciliatum Thorkelem me arbitro, ſi vobis ita placet. In hoc, perinde ut alia fides ab iis ſine morâ data Spoſpondit & Thorkell ſe judicio Regis ſiſti, nec plura illo in foro acta ſunt. Rex Comitem Einarem tribus ſatrapis ſeu Baronibus æqvabat, indictamq; Thorkeli multam triente minuit, qvòd à Comite, inſidias ſibi ſtruente, ad vim præviſam propulſandam provocatus, eò vel invitus proceſſiſſet: reſiduum Comitibus in ſatisfactionem adjudicatum. Rebus ita compoſitis, Thorfinnus diſcedendi poteſtatem poſtulavit, qvâ impetratâ, ſummâ feſtinatione reditum maturat. Omnibus paratis, cum in navi, qvodam die, potaret, ex improviſo, Thorkell ad genua ejus procidens, gremio caput, arbitrio ejus commiſſum affirmans, impoſuit. Comes: qvî hoc, ait, lite jam, judicio Regis, deciſâ. Juſſus ergo Thorkell ſurgere, cùm ſe erexiſſet: qvod Bruſium, inqvit, attinet, judicium Regis colam, tu verò, pro arbitrio, qvicqvid volueris, ſtatue: neqve enim me latet, invito te intra Orcades mihi neqvaqvam tutum, qvantacunqve poſſeſſionum mearum ſecuritate per Regem pactâ aut definitâ: itaqve ſi tibi ita cordi eſt, jurabo, me nunqvam illuc rediturum. Ad hæc Comes conticuit; poſt aliqvam deinde moram: qvandoqvidem, ait meum judicium Regio præfers, me jam in patriam proficiſcentem comitaberis, manebisq; apud me, qvamdiu voluero, nec absqve venia diſcedes, ad

imperium meum defendendum, aliaq; negotia meo nomine peragenda, qvoad vixerimus, obſtrictus. De pecuniaria multa poſtea ſtatuam. Thorkell ſe in poteſtate ejus, ſine exceptione, futurum pollicitus, ſponſione & juramento fidem obligavit, ſtatimq; eum, cum primùm licuit, diſcedentem comitatus. Hæc dies conſpectum Regis & Comitis, colloqviaq; in poſterum mutua, diremit.

Bruſius qvoqve ad profectionem ſe parabat, verùm lentè, ne, nimiâ feſtinatione, agendorum aut in uſus ſuos comparandorum qvicqvam negligeret. Prius autem, qvàm diſcederet, Rex eum advocatum ita affatus eſt. Cum imperium noſtrum ultra Oceanum extenſum, in tranſmarinis illis oris, fido cuſtode indigeat, te potiſſimum deligere placet: ne verò meâ clientelâ imminutus videaris, adjicio trienti tuo etiam meum, qvi Einaris antea fuerat. His viribus, auxilioq; meo, fratri Thorfinno ad inſulas defendendas, haud imparem te futurum animadverto: fidem, filio apud me relicto, oppignorabis. Grata erat Bruſio trientis controverſi acceſſio, qvi ſine ulteriore mora, relicto filio, amicè dimiſſus domum ſub auctumnum pervenit, liteq; victor duos ſibi trientes vindicavit. Thorfinnus uno in præſens, recentis juramenti reverentiâ, contentus, reſedit, uti conſvevit, in Cataneſia, Orcadum parte, miniſtrorum adminiſtrationi, commiſsâ, ſecurus piratarum & injuriæ, à civibus, direptionibus Danorum & Norvegorum, ſive dum prædatum in occidentales regiones, pergerent, ſive redirent, obnoxiis, propulſandæ, qvibus, utroqve tempore, promontoria depopulari, boviumq; & ovium greges ad alimenta rapere, ſollenne erat. His compeſcendis, Bruſius omnes impenſas & pericula ſuſtinuit, fratre, ne pro ſua qvidem parte, qvicqvam conferente, cum tamen tributa omnia inde decerperet: cui hanc iniqvitatem qveſtus Bruſius, reſponſum accepit, ſi duas ſibi partes permitteret, ſolum ſe inſulas absqve ulla ejus impenſa defenſurum. Qvod, licèt non tam propere, tamen poſtqvam Knutus ille potens Daniæ Rex, poſſeſſione Norvegiæ Sanctum Olafum deturbâſſet, ita conveniſſe traditur. Nec longo poſt tempore, Scotiæ Rex Melcolfus exceſſit, (*Buchanano* Milcolumbus Secundus eſt, qvi obitum ejus in annum ſalutis MXXXIII. refert) nec ab hac relatione noſter auctor diſcrepat. Sanctus enim Olafus anno MXXX cæſus eſt: de ſucceſſore Melcolfi major exoritur controverſia. Donaldum ſeu Duncanum, ejus ex filia Beatrice, nupta homini nobili Crino, inſularum Occidentalium Thano & reliqvorum Thanorum præfecto, Nepotem, *Buchananus* ei ſucceſſiſſe perhibet (qvi *Mariano Scoto* Donchad, *Simoni Dunelmenſi* Machethad, utriqve ad annum ſeqventem, in qvem Melcolfi obitum referunt) nec Thorfinni qvi tertius nepos erat, uſqvam meminit. Noſtri Scriptores, Karl vel Karolum qvendam Hundii filium, ei in regnum, regio etiam titulo ſurrogatum, tradunt, de qvo ſeqventia adjiciunt, nimirum, qvod è Cataneſia ac aliis regni provinciis tributa exegerit: Thorfinnum verò, & avi materni beneficio commiſſum ſibi feudum, & tantæ hereditatis exiguam portionem, ſibi neqvaqvam adimendam, nec gravaminibus onerandam, urſiſſe, neqve ad novas conditiones deſcendere voluiſſe. Hinc bellum exortum: nam Carolus filium ſororis ſuæ Moddanem (aliud exemplar Mutatanem ſeu Mutanem nominat) Comitem creavit, Cataneſiæq; præfecit, qvi in Sudurlandiam (forſitan Thorfinni imperium tunc temporis averſatam) infuſus, magnas ibi copias comparavit. Qvibus, per exploratores, cognitis, Thorfinnus è Cataneſiâ habito delectu, haud contemnendam manum collegit: cui cùm ſe Thorkell Nutritius cum magnis copiis ex Orcadibus adveniens, conjunxiſſet, Moddani haud impar videbatur. Itaqve Scoti, vires ejus veriti, in interiora ſuæ regionis ſe recipientes, copias ſupplementis augent. Nec Thorfinnus interea ſibi deficiebat: multas enim Scotiæ provincias populatus, Sudurlandiam etiam & Roſſiam ſibi ſubjecit: inde in Cataneſiam revertens, Dungalsbæis, cum magna copiarum parte, qvinqve etiam inſtructis navibus ſubſiſtit, Thorkele cum reliqva manu in inſulas remiſſo. Moddan deinde, ad Karolum, Regem profectus, injurias à Thorfinno damnumq; illatum qveſtus, majorem in modum eum accendebat, admodum indignè ferentem, provinciarum direptionem, aliarumq; inſuper jacturam. Itaqve, Moddane cum haud exiguo exercitu, terreſtri itinere per mediter-

mediterranea in Cataneſiam miſſo, ipſe undecim navium claſſe, delecto milite inſtructâ, eò etiam tendit, dieq; conſtituto, cum Comite ſe in Cataneſia conjungit, Thorfinno, anguſtiis inter utriusqve copiàs incluſo exitum præcluſurus. Qvi adventu Regis cognito, copiis navibus impoſitis ſinum Picticum tranſmiſſurus Orcades petit. Sed Rege, numero navium militumq; freto, acriùs inſeqvente, remis velisq; qvàm citiſſimè poterat, præſenti ſe periculo exempturus, Sandvikam tendens, ad promontorium Dyrneſiam, orientem verſus, claſſem applicat, miſsisq; ad Thorkelem nunciis jubet, ut copias, qvantâ poſſet celeritate, colligeret, Bruſio interea in parte inſularum ſeptemtrionali, qvam tenuit, remanente, nec ad tantos ſe tumultus movente. Adultò veſpere in promontorium appulſus, noctem ibi exegit, incertus, qvanto ſpacio Regem poſt ſe reliqverit, qvi ſummo manè exortus, undecim iſtis navibus in improviſum Comitem invehitur. Is viribus impar, cum in tantâ celeritate fruſtra ſe auxilia exſpectaturum prævideret, paullulum dubitat, an, permiſsâ hoſti claſſe, cum univerſa præda commeatuq; & qvæcunq; veheret, ipſe cum ſociis terrâ ſaluti ſuæ conſuleret, an tantillâ manu, naviumq; numero longè minore dimicaret, qvarum qvinqve roſtra adverſus undecim in hoſtes eſſent convertenda. Vicit periculum pudor deſerendæ claſſis, ſpes qvoqve à conſciâ virtute mutuata: Concinnâ itaqve, & brevi, oratione, militibus ad arma inflammatis, remis concitari naves, magnoq; impetu in hoſtem dirigi jubet, qvo, primâ coitione turbati, animos deſpondeant: primo enim metu perculſos, haud ſubito ſe collecturos. Nec ſegniùs, qvam juſſi, remos expediunt, hoſtes invadunt, naves vinculis inter ſe connectunt, tantoq; ardore ſe inferunt, propugnatoribus Regiæ navis plurimis, qvi in anteriore parte rem gerebant, occiſis, reliqvi vulneribus laboribusq, feſſi, in mediam navem trepidi retro confluerent. Thorfinnus inſtandum fortunæ ratus, è puppi ſuæ navis in proram proſiliens, forti exemplo milites ad rem ſtrenuè gerendam accendit, inqve regiàm navem, acie rareſcente, magnam partem milite exinanitam, transgreſſurus, ſeqvi ſe claſſiarios clarâ voce jubet. Rex inopino, ſed evidenti periculo, perculſus, protinus fugiturus catenas incidi mandat: id verò impediturus Comes, aſſeribus ferro præfixis, harpagones vocant, injectis, prælato ſigno, ipſe ſuos præcedens agmineq, irrumpens, tantum Regi metum incuſſit, ut momento, cum paucis iis, qvi reliqvi erant, in proximam tranſiliens, trepidà fugâ citato remigio altum peteret. Comes fugientes diu multumq; ſed fruſtrà, perſecutus, ubi metum iis ad elabendum, fortiores vires, qvàm ſpem ſuis, qvantumvis in prædam accenſis, ad inſiſtendum ſuppeditare animadvertit, ad Orcades curſum reflexit. Ibi Thorkele cum numeroſo milite obvio, iterum Regem, in ſinum uſqve Scotiæ Breidafiordum, qvò fugâ elapſus novo delectu bellum reparavit, perſecutus eſt, orasq; Scotiæ, qveis primum advectus eſt, populatus, fit certior, Comitem Moddanem in Oppido Cataneſiæ Thorſa, cum magnis copiis ſubſiſtere, auxiliaq; ex Hibernia, ubi familiæ ejus, neceſſitudinumq; pars ſatis potens, exſpectare. Eò Thorkel cum parte copiarum miſſus, Comite in caſtris remanente, vicinaq; territoria vaſtante, magnis itineribus, & per Cataneſiam tutis, profectus, (tantâ enim omnium Provinciæ iſtius incolarum tamq; eximia caritate diligebatur, ut nemo de adventu ejus Moddanem certiorem faceret) cùm, de nocte, Thorſa perveniſſet, faces ædibus, ubi Comes acqvievit, admovit, qvi ad periculum attonitus, è ſuperiore ædium parte deſiliens, gladio Thorkelis obtuncatur: reliqvi aut occiſi, aut fugâ dilapſi, pars etiam deditione in fidem recepta. His peractis, celeriter in ſinum Breidafiordum, auctus etiam è Cataneſia milite rediens, novisq; copiis è Sudurlandia & Roſſia collectis, ad Comitem in Moravia (prope Moraviam fragmenta habent) pervenit, ibiq; aliqvantiſper morati ſunt. Interea Carolus Rex, ex auſtralibus, orientem occidentemq; interjectis, exercitum cum confluentibus ex Hibernia à Moddane præparatis auxiliis, præter ea, qvæ Principes provinciarum ſuppeditabant, adverſus Thorfinnum ipſe, ſe duce, dirigit. In promontorio Thorſneſia, qvod ab auſtro ſinum Bæfiordum (Breidafiordum habent fragmenta) reſpicit, concurſum eſt, Scotis numero prævalentibus. In prima acie Thorfinnus ante ſigna dimicans, inauratâ ga-

leâ inſignis, amictus gladio, haſtâ punctim cæſimq; hoſtem ambabus manibus ferit, primoq; in Hibernos tanto ardore invectus, ut compulſi retro, deſertis ordinibus, nunqvam deinceps reſtitui poſſent. Nihilo ſegnius Rex, pugnandi artificiô, utraqve manu feriens inter primos atqve confertiſſimos procurrendo, ſuis undiqve laborantibus ſuccurrebat, illatisq; in aciem Comitis ſignis, dubio Marte diu pariter certatum eſt, donec, Thorfinno acrius invecto, Scoti inter ſpem & deſperationem hæſitantes ſenſim pedem retulerunt. Laxati deinde ordines, mox hoſte in interiora recepto, diſſipati: trepidatio inde, fugaq; etiam Regem inter palantes abripuisſe perhibetur: alii cæſum referunt. Thorfinnus, occaſione vincendi ſtrenuè uſus, cum ſuis ſe ſeqventibus eò vehementiùs & ferociùs fugientibus inſtare, ſparſosq; & effuſa fugâ incompoſitos, crebris ac gravibus ictibus proſternere haud omiſit. Vaſtatis deinde agris, mox diffuſiore populatione longiùs Comes provectus, magnam Scotiæ partem ſubigebat. Uſqve Fifam (qvam etiam intrâſſe fragmenta teſtantur), Thorkele cum parte copiarum aliò miſſo. Iſtam occaſionem Scoti ſibi haud incommodam rati, parte exercitûs nudatum, etiam illi, qvi nuper in obſeqvium juraverant, defectionem molientes, contractis copiis aggrediuntur. Revocatis igitur, qvos dimiſerat, perfidiam ulturus in eos movet, ſubitoq; terrore omiſſis defenſionis conſiliis, perculſos, per loca deſerta, ſaltus & ſilvas, aviaq;, latebras qværentes, aliqvantiſper perſecutus eſt, & ne defectio impunita, alios ad idem faciendum invitaret, agros omnes ejus provinciæ, qvam fugâ diſperſi latibulis deſtinârant, incendit; nec villa qvidem ea tempeſtate intacta remanſit; qvicqvid virilis ſexûs ætate maturâ obvium erat, occiſum; feminæ ſenesq; gregum more acti, cum lacrimis & gemitu in deſerta fugiebant. Retrogreſſus deinde in aqvilonem, ad claſſem, provincias, qvas tranſibat, ad obſeqvium adegit, delatusq; in Cataneſiam, ibi pro more hibernabat, ſingulis æſtatibus, ingenti exercitu, ad expeditiones piraticas adhibito. Hæc licèt à Scotorum Scriptoribus magnopere diſſentiant, qvi hunc Karolum è Regum ſuorum indice penitus, inter qvos his temporibus proximus, *Marianus Scotus*, expungunt, nituntur tamen auctoritate *Arnoris Islandi*, Thordi filii, Comitum Pöetæ appellati, patriâ lingvâ *Jarlaskålld*, qvi Thorfinni Comitis Aulicus purpuratus Pöetaq; fuit, & qvidem tanto honore cultus, ut è regione ſolii comitis accumberet, loco, ei ſoli competente, qvi Aulicorum primas teneret. Hic, cùm bello, qvod hic deſcribitur, ipſe interfuiſſet, non potuit non delirare, ſi Regem à Duce aliqvo diſtingvere neſcivit: eumq; hæc carmina (exſtant autem ſex) præſente ipſo Comite compoſuerit, publiceq; cecinerit, certè nec Comes, aut ullus, militumq; ſanior fuiſſet, ſi aut ignoraſſent, cum qvo congreſſi fuerant, aut ipſum falſa, riſumq; omnibus moventia, componere permiſiſſent. Verùm, cum eorum, qvæ hucusqve de Thorſteino Rufo, Rege Biola, Comitibusq; qvi ante Thorfinnum vixerunt, memoravi, nihil Scriptoribus Scoticis innotuerit, qvæ tamen ad Scoticam hiſtoriam valde pertineant, qvis defectum hiſtoriæ Scoticæ non animadvertit? Hæc enim conficta nemo ſanus dixerit: nam & hac eadem hiſtoriâ continentur qvædam, qvæ Buchananus etiam notavit, ut in proceſſu operis planum fiet. In membrana autem longè ante Calcographiam inventam, vetuſtiſſimo charactere, vetuſtioribus etiam fragmentis, hæc verbotenus ſcripta ſunt. Si utiqve illa vera, qvis hæc falſitatis convincet. Defectum hiſtoriæ Anglicæ *Gvilielmus Malmesburienſis*, his verbis qveritur, ubi de Venerabili *Beda* loqvitur. *Sepulta eſt* (inqvit) *cum eo rerum geſtarum omnis penè notitia, usqve ad noſtra tempora: cùm enim pigro, ſemper ſuccederet pigrior, multo tempore, in tota inſula, ſtudiorum detepuit fervor.* Vixit autem Gviliemus Malmesburienſis anno Chriſti MCXXVI, & ſeqq. penè centum annis poſt Melcolfum Secundum. Invaſiſſe regnum videtur hic Karolus, paucisq; menſibus tenuiſſe, ideoq; inter Reges non numeratus, aut etiam in Scotiâ, illis temporibus, plures ſimul regnabant, ſinguli jure tituloq; Regis; id qvod ex Legatorum Knuti Magni ad Sanctum Olafum colloqviis cum Poëta ejus & Stallario Sigvato conſtat. Neminem enim Principum, tantum in eum deliqvisſe memorant, qvin eo adito ſupplicibus factis venia patuerit: expertos id nuper

duos

duos Septemtrionalis Scotiæ provinciæ Fifæ Reges, qvibus non modò venia data, ſed etiam ditiones permiſſæ, ingentia præterea munera. Idem *Bromton Abbas Jornalenſis* confirmat his verbis: *Eodem anno Canutus Rex, Româ rediens, Malcolmum Regem Scotiæ ſibi rebellantem, ſicut & priùs fuerat, ſubjecit, ac alios duos Reges Melbeache, & Jermare in deditionem recepit.* Notat cônſvetudinem Scriptorum Hiberniæ *Jacobus* Waræus *Antiqvitatum Hibernicarum Cap: IV.* his verbis. *Cæterum* (inqvit) *in ſerie, qvam hic exhibemus, ne qvis deeſſe putet Reges aliqvot Hiberniæ, de qvibus fit mentio apud Scriptores, notandum Regulos ſive Reges provinciæ alicujus, vel particularis regionis, in Hibernia, apud eos, aliqvando Reges Hiberniæ falsò dictos.* multaq; exemple producit Hæc ad annum Chriſti MXXXIII aut ſeqventem referenda videntur. Inſignis de hac re locus extat apud *Thomam Dempſterum in Apparatu ad Hiſtoriam Scoticam, lib:, 2. Cap: 16 p: 89.* In limine libri, ubi prolixè de monſtrat multos Reges Scoticos, à Scriptoribus omiſſos, multos etiam inſertos qvi non reges ſed Regum filii erant, qvam etiam conſvetudinem in aliis qvoq; regnis obtinuiſſe, multis gravibusqve argumentis exemplisq; tam ex Romanis, qvam aliarum gentium Hiſtoricis, Poetisq; fusè probat.

His opum incrementis Thorfinnus magnificentiam, non modò anteceſſoribus ſuis, ſed etiam aliis Principibus, imò Regibus inuſitatam adjecit. Illi namqve Aulicos ſuos Proceresq; per univerſum feſti Julii tempus, conviviis excipere, ſuisq; eos impenſis alere contenti: hic verò integram hyemem, omnibus ac ſingulis ſatellitibus, proceribusq; cibum cerviſiamq; liberaliter præbuit, ut ad publicas tabernas accedere nulli opus eſſet.

His temporibus Norvegis, Danis, & Anglis Knuto Potente imperante, Bruſius debitum naturæ ſolvit itaqve Thorfinnus univerſas inſulas, nemine reſiſtente, ſibi vindicavit.

CAP: XIV.

Comes Rognvaldus, in numero Comitum decimus ſextus, à patre Bruſio, Sancto Olafo obſes datus, in aula ejus educatur, optimisq; diſciplinis imbutus, exitiali Regi pugnæ interfuit. Vulneratus, fratrem Regis Haraldum, valde ſaucium, in fugæ ſocietatem receptum, ſanandum curat, ſecumq; in Rusſiam ducit. Ibi limitum cuſtodiæ præfectus, cum filio Sancti Olafi Magno, in regnum revocato, Norvegiam petit, Comesq; Orcadum factus, beſſem inſularum datum ſibi in feudum à Rege, patruo Thorfinno reddente, accipit, eumq; contra hoſtes ſuos ſeqvitur, victoriasq; participat, ubiqve magno ſucceſſu. Tandem, patruo trientem inſularum repetente, cum cives hinc inde nutarent, in Norvegiam navigat, auxiliaq; à Rege magno impetrat. Bello ſuperior & prope victor, à Kalfo Arnino, Thorfinno ſe jungente, invaditur, ſuosq; fugientes ſecutus, iterum Norvegiam petit. Unicâ navi Orcades delatus, improviſusq; ſuperveniens, patrui aulæ faces ſubdit, atqve universâ hac exuſtâ,

uſtâ, omne patrui imperium unico edicto ſibi ſubdit; ſed patruus, qvi cum uxore evaſerat, iterum rediens, par pari refert. Rognvaldus elapſus, à perſeqventibus comprehenſus, capite truncatur.

Interea Rognvaldus, Bruſii filius, in Ruſſiâ magnas res geſſit. Primò, Divo Olafo, à patre, qvo fidem ſuam oppignneraret, obſes datus, iis artibus eruditus eſt, qvibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur: omnia enim in illo præclara, ſive animi dotes, ſive formæ decus ſive corporis vires ſpectarentur, nihil mediocre pollicebatur. Longo ſic tempore apud Regem educatus, in aula adolevit, teſte Poëtâ, *Ottare Nigro*, cujus de eo carmen ſupereſt. Noviſſimè Regem exſulantem in Ruſſiam, redeuntemq; in Norvegiam ſecutus, bello Stiklaſtadenſi, Regi exitiali, interfuit. Magnâ deinde, ob fortem fidelemq; operam, iſto periculo navatam, gloriâ, poſtea qvoqve in ſobolem, ejus invictâ, rebus qvantumvis dubiis, conſtantia celebris. Imminente bello, ſomnus Regem altior complexus, cum ad incurſum usqve hoſtium detineret, Finnus Arninus Procerum maximus, uniceq; carus, eum excitavit: increpatus, qvòd amænum ſomnium interpellâſſet, illud ſibi exponi poſtulavit. Cognito, per ſcalas à terra in cœlum pertingentes, tranſcendere ſibi viſum, perveniſſeq; ad ſupremum gradum, cùm excitatus fuerat, haud pariter ſibi atqve ipſi lætam viſionem præfatus Finnus, inſtans ei fatum, ſi præter ſomniantis vanas imagines qvicqvam portenderet, conjectabat. Eodem tempore lectas è tubere baccas, in volam cum infunderet Rex, excepit Rognvaldus dictum, qvod exercitui voluit, baccis ab eo applicatum, notatoq; errore, lingvæ lapſum ſignificavit, tum Rex: ita eſt, inqvit, agnoſco lingvæ errorem, tu autem memento, cum ſimilis tibi lapſus obrepſerit nec tibi vitam deinceps diuturnam ſperandam. Illo prælio Rex occumbens, poſt mortem Indigetum collegio inſertus, innocentiæ ſanctitatisq; ſuæ tanta argumenta, Numine plenus, edidiſſe dicitur, ut non è Norvegia ſaltem, ſed totâ etiam Europâ confluxus, patrocinium ejus implorantium, donariaq; ferentium, ingens fieret. Baſilicæ hinc innumeræ, inter qvas una in ipſa imperiali urbe Conſtantinopoli, alia in Hiſpania ejus nomini conſecratæ ſunt. Omnes præſtat, qvæ Nidaroſiæ exſtitit, cujus magnificentia niſi hodie ipſa rudera prædicarent fidem excederet. Illo prælio ſaucius Rognvaldus, inter fugientes evaſit, aſſumpto ſecum fratre Regis Haraldo, Secundum *Codicem Flateyenſem*, octodecim, *ſecundum Chronica* verò, qvindecim annorum adoleſcente, & ipſo graviter vulnerato, qvem apud Ruſticum pauperem ſanandum reliqvit, ignarum qvinam eſſet. Ipſe, tranſito monte Kiolo, in Jamptiam, inde in Sveciam ad Regem Aunundum profectus, inibi commorabatur. Haraldus nomine, genereq; diſſimulato, ut primùm ſanatus eſt, uno tantùm itineris Comite, Ruſtici filio viâ abditâ, per ſolitudines & inculta in Jamptiam pervenit. Inde, occultis itineribus, Helſingiæ deſerta permenſus, in palude qvadam, dimmiſſo comite, verſum fecit, qvo ſe præſentis ſtatus miſeriam meliore fortunâ qvandoqve permutaturum, ſolatus eſt. In Sveciam delatus, unà cum Rognvaldo, reliqvias exercitus, qvi Divum Olafum ſecutus eſt, in Ruſſiam urbemq; Regiam Holmgardum deportavit, intimâ caritate à Rege Jarisleifo in gratiam Divi Olafi, cujus uxoris ſororem, ipſe duxerat, excepti, limitum regni cuſtodes, unà cum Eyliſo Aldeiguburgi, Comitis Rognvaldi è ſorore Regis Olafi Tryggvini filio, conſtituebantur. Rognvaldus is Veſtrogotiæ primum Comes Olafi Sveciæ Regis, Aunundi patris amitinus fuit, qvem, qvòd, invito Rege Olafo, filiam ejus Aſtridem Olafo Sancto in uxorem tradidiſſet, ſoror Aſtridis Ingibiorg Ruſſiæ Regis Jarisleifi uxor, deſponſata prius Divo Olafo, cum pacta illa pater reſcidiſſet, iræ illius ſubduxit, Aldeigoburgiqve Comitem in Ruſſiâ conſtituit, (uti id fuſiùs & ex profeſſo in hiſtoria Sancti Olafi expoſitum eſt). E Ruſſiâ deinde profectus Haraldus, Conſtantinopolim ſe contulit, meruitq;

meruitq; ſub Imperatoribus Græcis, multos per annos, tandemq; ſupremus militiæ Dux conſtitutus, tantas res geſſit, ut exinde rediens in Norvegiam ibi qvoqve geſtis terribilis, ſeptemtrionis fulmen meritò fuerit apellatus. Partem ejus vitæ illam, qvæ ad nos pervenit, rerum Norvegicarum hiſtoria repræſentat. Inte ea Rognvaldus Bruſii filius in Ruſſia remanſit, æſtivis temporibus in cuſtodiendis limitibus occupatus, hibernis verò Holmgardi, in aula Regis; decemq, in univerſum, dum iſto munere vacaret prælia geſſiſſe, *Arnoru* ſuperſtite verſu, memoratur.

Et jam Norvegos ſublati Regis pœnitere cæpit. Itaqve in Ruſſiam, ubi filius ejus Magnus, apud Regem Jarisleifum educabatur, rebellium anteſignanus Kalfus Arninus, idemq; inflicti Regi unius lethalis vulneris auctor, ſed ab eo priùs ad ſummam dignitatem potentiamq; evectus, cum Principe alio inſigni viro, nec cæde regiâ contacto Einare Thambarskelfere, ingenti comitatu profectus, Aldeiguburgum venit. Concitatior Rognvaldus Kalfum protinus occidiſſet, nî ab Einare edoctus, pœnitentiâ præteritorum ſtimulatum, ad arceſſendum in paternum Regnum filium Divi Olafi Magnum, civium Norvegorum nomine, eò profectum eſſe. Orare itaqve Rognvaldum, ut Holmgardum imperii ſedem eum ſecum deduceret, cauſſamq; eorum, tum etiam univerſi populi Norvegici, & in primis Magni Regis filii, cujus maximè intereſſet in paternum regnum reſtitui, promovere, apud Regem Jarisleifum Reginamq; dignaretur. Pertæſam enim univerſam gentem imperioſum fœminæ Alfivæ Regnum, ſub umbra adoleſcentis Sveni, Knuti Magni, ſuiqve filii, res civium pro libitu verſantis. Hoc itineris ſcopo mitigatus Rognvaldus, cùm primùm per nuncios fide publicâ literas à Rege impetrâſſent, qvibus ſecuritati Legatorum cautum erat, itineris ſe ſocium addidit, eorùmq; poſtulatis Reginæ primo, deinde ipſi Regi commendatis, illam in partes Norvegorum traxit. Difficilior Rex, fidem Normannorum, poſt editum in Patrem pupilli ſcelus, proditionis ſuſpectans, ne tamen eum regno civiumq; ſtudiis fruſtraretur, duodecim præſentium Norvegiæ procerum fidem, omnia ſincerè agi, ſacramento interponi placuit. Soli Rognvaldo ſacramentum remiſſum. fidei & ſtudii, in Regem Regiamq; familiam perſpectiſſimi intuitu. Kalfus Pupilli tutor conſtitutus, in obſeqvium ejus juravit, ſacramento, qvo Regem, ſive intra regni fines ſive extra, aſſiduè ſeqvi, omnemq; operam ad regnum ei ſtabiliendum, augendumq; impendere, tenebatur. His peractis Magnum proceres Norvegorum, omnium ordinum voce, cùm Regem renunciâſſent, homagio præſtito, in ſatellitium ejus aſcripti. Holmgardi deinde feſtum Jolenſe transactum, mox Aldeiguburgum itum, ubi naves præparatæ. Inde, diluta glacie hibernâ, primâ navigatione in Sveciam iter directum, ubi validæ copiæ ſtudiis potiſſimùm Novercæ contractæ, ipſa deinde comitante, in Jamptiam, transmiſſoq; monte Kiolo, in Veradalum expeditio facta, tandemq; in Thranheimum deſcenſum. Ibi omnium ordinum accurſu ſtudiisq; novus Princeps, alacritate maximâ, excipitur, ſingulis, novis meritis, admiſſum in patrem ſcelus eluere certantibus. Mox Nidaroſiâ deductus in publico Eyratingenſi foro, univerſæ Norvegiæ Rex ab omnibus proclamarur, anno ſalutis MXXXV. Nec multo poſt, Svenus Knuti Magni filius, deſtitutus Norvegorum ſtudiis, regno exceſſit. Rognvaldus autem Bruſius, ſimul in Norvegiam redit, de obitu patris certior, atqve inſuper cognoſcit, omnes inſulas Patruo Thorfinno occupatis, in ejus poſſeſſionem tranſiiſſe. Cupidus itaqve patrimonii ſui inſpiciendi, veniam profectionis à Rege petit, qvi juſtâ cauſsâ motus, Comitis eum dignitate ornatum, donatis tribus longis navibus, à claſſiariis, commeatu, neceſſariisq; omnibus inſtructiſſimis, dato inſuper in feudum triente, qvem pater ejus beneficio Divi Olafi poſſidebat, benignè dimiſit, monens ut ad ſe, qvandocunqve placeret, rediret, auxilia, qvantis, & qvandocunqve indigeret, paratiſſima adepturus: atqve ita, mutuâ caritate ſe invicem complexi, diſceſſerunt. Rognvaldus Orcades rectâ petens, paternis villis primò aliqvantiſper inſpectis, inde per Legatos à Patruo patrimonium ſuum, trientem Orcadum, partem qvoqve qvam Divus Olafus poſſidebat, qvippe datam ſibi in clientelam à Rege Magno, poſtulat. Ea tempeſtate Thorfinnus ſociis Hæbudenſibus mutuis

 inju-

injuriis ſe invicem infeſtabant: ideoq; auxiliis ſibi opus eſſe ratus, reſpondit, trientem qvidem, qvem pater ejus habuit, ſe non obſtante, ei patere, reliqvum nullo jure poſtulari, metu qvippe à Sancto Olafo, cùm in ejus poteſtatem inciderint extortum: ad mutuam amicitiam inter ſe & Nepotem ſtabiliendam facere, ſi poſſeſſionem illius non urgeat, qvippe jam diu certati juris: Si tamen fidus ſibi amicus, prout ſangvinis jura exigunt, eſſe voluerit, auxiliisq; juvare, haud ſibi partes illas malè locatas videri, qvas animi exhilarandi cauſsâ teneat, ſe enim brevi auxilio ejus indigere, qvod pluris, qvàm cenſus, qvi inde pendatur, æſtimandum. His relatis, Rognvaldus, haud plus poſtulari, qvàm jure debeatur, reſpondit: verùm, cùm tam facilè poſtulatis, annuerit, ſe qvoqve amicum ei futurum, ſubſidiisq; qvantum poſſet, ſubventurum. Atqve ita, absqve controverſia, utramqve inſularum partem vindicavit. Vernante anno, Thorfinnus Rognvaldum per nuncios in expeditionis ſocietatem evocatum, certiorem facit, ut delectum undiqve militem, numero qvàm maximo, colligat. Qvi nihilo ſegniùs, qvæ petebantur, exſecutus, poſtqvam naves militesq; comparâſſet, ad patruum cum univerſis copiis proficiſcitur. Paratus & ille claſſe copiisq; advenientem alacriter excipit. In Hiberniam, Hæbudas, & ſinus Scoticos vis omnis translata: noviſſimum prælium in ſinu ab aqvis Vatzfiordo appellato geſtum, optatoq; eventu finitum, celebrante id *Arnore* Comitum Poëtâ, carmine, qvod adhuc ſupereſt. Inde in inſulas reditum, ibiq; hyems exacta, cùm cæteroqvin in Cataneſiâ, Gaddgedlis Thorfinnus plerumqve reſideret, urbisne an prædii neſcio, loci certè nomen eſt, inq; finibus Cataneſiæ qværendum. His ſtudiis aliqvot annorum ſpatio indultum, mutuâ dum ſimul eſſent concordiâ: ſed qvam calumniatores, ut fit, locum gratiæ ſibi præſtruentes, inter diſtractos labefactare conabantur. Interea, dum qvadam æſtate Scotiam & Hæbudas Thorfinnus popularetur, nec alimenta copiis ſuſtentandis ſuppeterent, qvod Hiberni armenta gregesq; longiùs avertiſſent, qvàm perſeqvi tutò poſſet, miſſi in Angliam manipuli, qvibus indigebant, diripiunt. Angli celeriter ſe colligentes, prædones adorti, non prædâ eos tantùm nudarunt, ſed etiam ſtrenuiſſimo qvoqve occiſo, imbecilliores, cladis reliqvias, teſtesq; ad Thorfinnum mittunt, cum magna verborum inſultatione, audaciam ei & temeritatem exprobrantes. Qvo audito; malè qvidem ſe ſuorum calamitates habere reſpondit, qvas tamen emendare non poſſet, at inſultationes, licèt in præſens, non tamen in longinqvum impunitas fore, eodemq; auctumno copias domum reduxit. Initio veris è Cataneſia, Hibernia, variisq; Scotiæ provinciis & omnibus inſulis Hæbudenſibus, Orcadibus inſuper, ingenti exercitu contracto, Rognvaldum qvoqve cum manu, qvantâ poſſet, maximâ claſſeq; in auxilium excivit. His in Angliam directis, obvia qvoqve vaſtare, cædere prædasq; abigere cœpit. Imperabat tum Angliæ *Hordaknutus* dum hæc gererentur in Daniâ abſens. Hunc Hardaknuth & Kanutum Durum Scriptores appellant, haud qvidem rectè: nomen enim id à provinciâ, ut rectè obſervavit antiqviſſimus Daniæ Scriptor *Sveno Aggonis*, licèt & provinciæ illius & Regis nomen, cui id primò inditum fuerat ignoraret, Jutiæ Horda, Danicè Harſyſſel, in primum ejus nominis Regem translatum, in hunc, poſt longum ſeculorum decurſum promanavit. Duces militiæ limitumq; cuſtodes ad compeſcendam hanc tempeſtatem, cùm copias qvoqve eduxiſſent, poſt accerrimum conflictum ſuperati, populationibus longiùs diffundendis viam aperuerunt. Nec Thorfinnus ſibi defuit: longiùs enim provectus incendiis cædibusq, partes inſulæ, qvas præteribat, maximam æſtatis partem fœdabat. Præter tres velitationes, bis, juſto prælio, collatis ſignis cum hoſte congreſſus, victor inde, prædisq; & ſpoliis onuſtus, domum repetivit, ibiq; hyemavit. De his exſtat *Arnoris* teſtimonium, duobus verſiculis comprehenſum. His temporibus Kalfus Arninus, Magno Divi Olafi filio Tutor datus, Regi paternæ cædis ſuſpectus factus, majoris periculi metu, ſpontaneum ſibi exſilium indixit. Excedens regno, agris omnibus, fiſco regio addictis, multatur. Ad affinem igitur ſuum Thorfinnum conceſſit: duxit enim Thorfinnus filiam fratris ejus, Finni (qvi poſtea Comes factus eſt) Ingiborgem, Comitum matrem deinceps dictam, uxorem. Hic cùm magnum famu-

lorum

lorum militumq; numerum ſecum duxerit, ad eorum ſuſtentationem magni ſumptus reqvirebantur, qvos tamen Comes ipſe ſuſtinebat. Id cùm arduum eſſet, multi ei ſuggeſſerunt, ut trientem alterum, qvem permiſſu ejus magis, qvàm deditione, Rognvaldus diu tenuiſſet, repoſceret. Miſit itaqve anno MXLVI. legatos in Orcades, qvi hæc poſtulata deferrent. Qvibus auditis, remotisq; dum amicos conſuleret, iterumq; admiſſis, referte, ait, Patruo, qvæ ſine fraude & perjurio reddi neqveunt, nec honeſtè poſtulari; magis etiam impiè, ſi is, qvi poſtulat, niſi eodem ſcelere poſſidere neqveat: me qvod attinet, precarium tantùm in trientem, qvem poſtulat, jus habeo, fidei meæ commiſſum, ſolummodo ut cuſtodiam, non ut alienem: proinde fidei Regi Norvegiæ, Magno, fidei Deo datæ memor, donec, ut reddam, juſſerit, detinebo, nec redditurus in poſterum, ſi penes me eſſe voluerit: qvid Patruus Sancto Olafo, ſacramento promiſerit, ipſe viderit, nec oblitum exiſtimo. His renunciatis, Thorfinnus admodum iratus, malè ſibi Rognvaldum beneficium facilitatemq, rependere qveſtus, dum partem, qvam indulgentiâ ſuâ tot annos tenuerit, vano juris prætextu vindicare conaretur, niſi armis repetitam haud qvaqvam ceſſurus. Qvid enim jus Magno ad hereditatem fratris ſui: an injuria visq; à Divo Olafo adhibita, ſpecioſo juris vocabulo colorata, verum ei jus in aliena transferat, ſeq; ad patrimonium ſuum poſſeſſionesq; deferendas, ejusq; avaritiæ ſatiandæ deferendas obliget. Nec multo poſt, exercitu per Scotiam & Hæbudas collecto, pronunciavit, ſe armis jus ſuum à Rognvaldo repetiturum, qvod moderatione & lenitate aſſeqvi neqviviſſet. His cognitis, Rognvaldus amicos convocat, docetq; imminere ſibi à Patruo periculoſum bellum, ſe tamen nihilominus dimicaturum, nec patrimonium ſuum, aut etiam feudum Regium, omnibus inexpertis, ei dediturum: qværit itaqve, qvid ſvadeant, qvantum auxilium præſtituri. Multum ibi ſententiis variatum: alii in partes Rognvaldi proniores, imperium integrum, nec ulla ex parte imminutum, conſervandum: alii haud iniqva poſtulari, partis nimirum controverſæ nec diuturnam poſſeſſionem, qvam Rognvaldus jam longo tempore detinuerat, nec ei certamen adverſus tantas vires, Scotiâ Hæbudisq; excitas, tutum, qvibus duo Orcadum trientes ſuſtinendis omnino impares erant, qvi conditionibus tranſigendum rati, Orcadum æqvalem diviſionem offerendam cenſebant, id etiam Thorfinnum ſangvinis nexui daturum. Rognvaldus, perſpectâ diversâ ſuorum, ſed omnium voluntate à certamine alienâ, negabat, ſe ditionis ullâ parte, ſed potius in præſens universâ ceſſurum, iturumq; in Norvegiam ad fratrem adoptivum Regem Magnum, ejusq; viribus amiſſa recuperaturum. Sine morâ profectus, Regi, qvo in ſtatu res ſuæ eſſent, expoſuit. Lætus adventu amici Magnus, apud ſe detinere cupiens, provinciarum qvantum ad ſtatum familiamq; ex dignitate ſuſtentandam ſufficeret, obtulit: verùm copias claſſemq; ad recuperandum imperium tuendumq; ſufficientem poſcenti auxilia promiſſa. Promptiſſimo qvolibet in expeditionem lecto, poſt exiguam moram dimittitur. Miſſi inſuper ad Kalfum Arninum nuncii, qvi ſtatûs prioris, agrorumq & poſſeſſionum reſtitutionem Regis nomine promitterent, ſi Rognvaldi partibus aggregatus, in Thorfinnum arma caperet. In Hialtlandiam delatus Rognvaldus, ejus inſulæ delectu auctis copiis, inde in Orcades transfretravit, amicorumq; concurſu inſtructior, Kalfum de promiſſis Regis per nuncios certiorem factum propenſum ad Regis gratiam recuperandam, nec auxilium abnuentem cognoſcit. Interea Thorfinnus è Scotiâ & Hæbudis in Catanesiam validum exercitum excivit, qvem claſſi impoſitum in Orcades transportaturus, Rognvaldum cum triginta majoris molis navibus ad ſe in Cataneſiam tendentem, in ſinu Pictico, ipſe ſexaginta ſed minoribus inſtructus, obvium habuit. Sub rupibus, à rubro forſan colore Raudabiorg dictis, concurſum, totisq. claſſibus, ſimul ab omni parte, pugna conſerta eſt. Aderat & Kalfus Arninus cum ſex navibus, altitudine cum Rognvaldianis certantibus, ſpectator tantùm pugnæ & alieni periculi, neutri partium acceſſit. Cùm diu æqvo Marte pugnatum eſſet, Thorfinni milites ex humilioribus navibus dimicantes, vanaq; incaſſum tela jactantes, vim Rognvaldianorum è ſuperiore loco, ſpicula telaq; haud incerto jactu, ſed graviore,

 & pon-

& pondere ipſo liberatiore ictu ingerentium, vel cominus gladiis ferientium, ſuſtinere neqvibant: ita enim conſerebant ex propinqvo pugnam, ut prope collato pede res gereretur. Haut mirum itaqve, ſi, ab illa parte, ſecuta propugnatorum cædes, naviumq; vaſtatio. In claſſe Thorfinni, prætoria, qvæ ipſum vexerat, magnæ molis triremis, inter omnes eminebat, imperio Ducis in eam aciëi partem producta, unde pugnatoribus, par periculo gloriæ, materia, cœteris exemplum oſtendebatur. Hanc ab utroqve latere Rognvaldi claſſis invadit, & veluti nube telorum eminus conjectâ undiq; obruit: cominus gladiis, & id genus armis, vi ſummâ, certatum, ſpe ſi ulteriùs adniterentur, Thorfinnum capi, uniusq; horæ ſpatio poſſe debellari. Accendit animos faventis fortunæ ſucceſſus, præſentia Ducis & hortamenta: nec minus Thorfinnianos, obverſans oculis, tum ſui, tum Principis periculum, & ultima neceſſitas ad reſiſtendum. Diu incurrentis hoſtilis claſſis impetum mutuâ adhortatione firmati tulerunt Thorfinniani, donec, ſuorum acie multâ cæde rareſcente, Rognvaldus tranſitum ad eos moliebatur, ſuos ferociter inclamans, ut, tranſcensâ hoſtium nave, cohortem prætoriam cominus inciderent. Ad extremum periculi & prope perniciem ventum erat, nî Thorfinnus incisis protinus vinculis, qvæ dimicantes naves invicem connectebant, ad litus acceleràſſet. Ibi cæſorum corporibus, & in his è ſua tantùm navi ſeptuaginta, præter vulneratorum magnum numerum, expoſitis, lectis ex omni claſſe fortiſſimis prætoriam inſtruit. Expoſitus & Poëta *Arnor*, carus Comiti ſatelles, non ex vulnere debilis, ſed, (ut videtur) ut absqve periculi metu, qvæ ab utraqve parte gererentur, obſervare, memoriæq; metricâ arte, conſecrare poſſet. Inde ad Kalfum converſus, de auxilio eum ſollicitat, falli ipſum dictitans, ſi firmiorem Magni Regis gratiam ſe, jam exſulem capite ſuo mercaturum ſtatueret, qvam florentiſſimo rerum ſuarum ſtatu, Regis tutor & unicè dilectus, conſervare non poterat. Certe nec ei usqvam receptum patere, ſi victor Rognvaldus imperium Magni trans oceanum in occidentem proferret: ſe verò victore nihil ei defuturum: nam neutrum eorum, ſi vires conjungerent, injuriæ pronum aut vinci facilem eis, qvi in occidente regnarent. Neqve ei decorum, ſe pro utriusqve libertate dimicantem deſtituere, commune periculum, more felis pulvino incubantis vitando. Peccari præterea in jura neceſſitudinis, qvibus arcto affinitatis vinculo invicem juncti eſſent, præſertim cum pars adverſa nullo tali nexu ei cohæreat. Hac adhortatione concitatus Kalfus, ſuas naves expedit, remisq; qvàm validiſſimè, concitatas, in Rognvaldum ſimul cum Thorfinno maturè dirigit, tunc qvidem plurimis earum, qvæ Rognvaldum, ne Thorfinnum diſcedentem inſeqveretur, morabantur, ante reditum ejus vaſtatis, reliqvis verò fugam circumſpectantibus. Novis auxiliis firmatâ claſſe, fluctuans ſimul acies reſtituitur, & pugna inſtauratur. Kalfus in minores naves invectus, è celſioribus puppibus & proris, magnâ vi telorum emiſsâ, ingens damnum intulit, ſpiculis & ſagittis tam graviter ac validè incidentibus, ut nec parma aut caſſides, neqve loricæ adverſus ictus & vulnera protegerent. Singulis itaqve ordine vaſtatis, brevi omnem Rognvaldi claſſem milite remigeq; nudavit: videntes autem Norvegi, naves à latere, in hoſtium poteſtatem redactas, ipſi, ruptis vinculis, in altum evecti fugam capeſſebant, paucis admodum circa Rognvaldi prætoriam remanentibus: inde acies inclinare cœpit, maximâ claſſis vi dilapsâ. Tum verò prætoriam Thorfinnus & Kalfus ab utroqve latere obſidentes, ingens certamen cladesq; mutuas ciebant, dum illos victoriæ haud ambigua ſpes, hos ſalutis tutandæ neceſſitas ad defenſionem urget. Nec tamen diu tot impetentium impreſſio, à feſſis vulneratisq; paucis, qvi ſupererant, militibus ſuſtineri potuit: itaqve Rognvaldus, reſciſsâ catenâ, mutuo navium pugnantium vinculo, ſublatis dolonibus effugit, cùm eſſet in exitu dies. Tenebrarum beneficio elapſus, eadem nocte directum in Norvegiam curſum, non priùs intermiſit, qvàm ejus oris redditus. Inde ad Magnum Regem profectus amicè, ut ſemper, excipitur, ad longiorem moram manſionemq; invitatus.

Die, qvi bellum victoriamq; ſecutus eſt, Thorfinnus, ſingulis inſulis luſtratis, qvotqvot fugâ elapſos deprehendit, vel in deditionem accepit, vel, (qvorum tamen

tamen pars major) occidit; omnibus inſulanis, etiam iis, qvi Rognvaldo Sacramento erant obligati, in ſuum obſeqvium jurare compulſis. Ipſe, numeroſâ ſatellitum phalange ſtipatus, in inſulis, conqviſito undiqve commeatu, hiematurus Kalfum in Hæbudas ad continendam in obſeqvio gentem miſit. Haud longum interfluxit tempus, cùm Rognvaldus Regi indicavit, eſſe ſibi in animo Orcades repetere. Supra vires id Regi, illo præſertim anni tempore viſum: manendum ad initia veris, donec, miteſcente hieme, fluctus qvoqve mitigati, navigationem faciliorem redderent: parata tum auxilia cum copiis, claſſeq; idonea, ad vindicandam patriam futura. Rognvaldus potentiorem eſſe Thorfinnum, tot inſularum provinciarumq; Scoticarum viribus, auxiliis etiam affinis ſui Kalfi, ſubnixum, qvàm ut vinci poſſit absqve magnis copiis, claſſeq; haud modica, qvæ immodicas impenſas reqvirerent, magno etiam victoris damno, militumq; jacturâ. Nolle ſe regium exercitum iterum in caſum diſcrimenqve dare: decreviſſe potiùs unicâ tantum navi, ſelectiſſimis bellatoribus inſtructâ, celeritate tantâ, ut ne adventum nuncius ullus præcedat, principio hiemis, in inſulas trajicere, fortunamq; experiri: futurum, ut aut ſecuros incruentâ victoriâ opprimat, aut ſi prævia fama prodiderit, præſidium ab oceano pateat. Rex, probato conſilio, ſi ſucceſſus conatui non reſponderet, ad ſe redire juſſum, navi lectiſſimis militibus adornatâ, & in his, nonnullis aulicorum ſuorum primi gradûs, cum fauſtâ apprecatione dimittit, nunqvam amplius viſurus. Qvi optatum nactus ventum, & deinde Hialtlandiam, cognovit Thorfinnum, illo anni tempore, ſecurum, cum haud magno ſtipatorum numero in Orcadibus hiemare: qvi potiſſimam ſatellitum partem ad ſua jam dudum remiſerat omnium, qvippe ſecurus in Hroſſeya reſedit. Qvo Rognvaldus, ut primum ad inſulas appulit, moræ impatiens profectus, adeo improviſus ſupervenit, ut adventum ejus nemo prius ſentiret, qvàm, omnibus foribus armato milite obſeſſis, tectis faces ſuccenderentur. De nocte id factum eſt, pluribus acqvieſcentibus, ſomnoq; oppreſſis, Comite tamen comiſſante, qvi, ut hoſtilem impetum ſenſerat, miſit ad fores ſciſcitatum, qvo duce impeteretur, reſponſum Rognvaldo. Tum verò omnes, ad arma concurrentes, exitum per fores moliebantur, ſed fruſtra armatis obſiſtentibus. Svadente igitur Thorfinno ſupplicatum, ſi qvibus parcere ſtatuent, iis exitum permitteret: permiſſus hîc promiſcuè feminis ſervisq; non tamen libero egreſſu, qvippe extractis à militibus: Aulicis verò id negatum, qvòd eos eſſe Rognvaldus cenſeret, qvorum vita, qvàm mors, minùs ſibi conduceret. Et jam flamma omnia tenuit, cùm Thorfinnus, aſſeribus qvibusdam ſubtus effractis, ulnis uxorem geſtans, illunis noctis tenebris, & fumi vento impulſi caligine obvolutus, nemini obſervatus evaſit, mox, repertâ ſcaphâ, ad promontorium qvoddam remigio vectus. Rognvaldus, ædium ſingulis in cineres redactis, omnes inſulas ſibi ſubigit, miſſisq; in Cataneſiam & Hæbudas Legatis, imperium omne, qvod Thorfinnus tenuit, ſibi vindicat: nec erat, qvi obſeqvium detrectaret: cùm nemini conſtaret Thorfinnum evaſiſſe. Ille interim apud amicos, in Cataneſiâ latitans, ita ſe occultè continuit, ut nulla fama evitati periculi exorta ſuſpicionis anſam præberet. Interea Rognvaldus Kyrkiuvogi, multis ſatellitum turmis ſtipatus confidens, iis alendis magnos ſumptus fecit. Appetente feſto Jolenſi, magno comitatu in Papeyam minorem, ad multam polentam domum vehendam, cereviſiæ conficiendæ profectus, cùm per veſperam foco aſſidentes corpora diutius calefacerent, focariusq; ligna modò defectura indicaret, Comes reſpondit: his conſumptis ſatis annoſi ſumus (voluit autem dicere, ſatis calefacti ſumus) primusq; lapſu lingvæ obſervato, mentem jam lingva præcurrebat, ait, neqve id mihi priùs contigiſſe memini. Subit mentem, qvod Nutricius meus Sanctus Olafus Stiklaſtadis, cùm errorem lingvæ ejus notarem, prædixit, nimirum cùm mihi tale qvid accideret, haud exinde longam vitam ſperandam: vivit fortè Agnatus meus Thorfinnus. Vix hæc effatus eſt, cùm circumſeſſam hoſtibus domum deprehendit, ibi Thorfinnus, cum agmine armatorum molientibus, egreſſum ferro, manentibus igne minatus, lignilia foribus præſtuxerat. Exeundi veniâ omnibus, præter Aulicos Comitis, datâ, mox ignis ædibus ſubjectus. Pluri-

bus egredientibus, ſucceſſit vir, veſte lineâ amictus, inqve foribus ſtabat, Thorfinno, ut manus Diacono porrigerent, mandante, brachiis lignili innixus, in modum jaculi nervo propulſi, tam lignile, qvàm circumſtantium globum tranſiliens, procul ab omnibus ſolo redditus, momento inter nocturnas tenebras avolat, Thorfinno, ut fugienti inſtarent vociferante, Comiti qvippe Agnato ſuo Rognvaldo (neqve enim alium tantæ agilitatis roborisq documentis exhibendis parem) diviſi in manipulos alii ſuperiora, Thorkell Nutricius inferiora, orasq; maritimas luſtrabat, auditoq; canis in litore latratu, qvem Melitæi generis unum, Rognvaldus in ſinu geſtabat, ejus, perſeqventibus oblatrantis, ſonum ſecutus, Comitem aſſecutus comprehendit, utq; occiderent, propoſito interfectori præmio, imperabat: omnibus recuſantibus, ipſe tam triſte miniſterium exſecutus eſt: vidit enim alterutri omninò moriendum. Patratâ cæde, Thorfinnus ſuperveniens factum non culpavit. Mihi Thorkell rectiùs feciſſe videtur, ſi conſervato, in adventum Patrui, Rognvaldo, ejus arbitrio eum permiſiſſet: abdicato qvippe jure ſuo, inq; Thorfinnum translato, dimitti forte poterat: erat enim Rognvaldus Princeps pius, fidei promiſſorumq; tenax, & jurisjurandi obſervantiſſimus, ut nullus ab eo deinceps metus eſſet: nec Magnus Norvegiæ Rex, iſtâ tranſactione, magis timendus erat, qvippe longè minùs læſus, qvàm cæde cariſſimi ſibi amici & adoptivi fratris: id ſi minus tutum viſum, poterat tamen cuſtodiæ mandari. Poſtridie navis Rognvaldi, polentâ onerata, in eum modum inſtructa eſt, qvalis erat, cùm domo ſolverat, prorâ puppiqve occiſorum clypeis, ornatis; totidem qvoqve remiges, comitesq; alii impoſiti, qvot Rognvaldum ſecuti ſunt. Hoc dolo Kirkiuvogum petitur, deceptiq; ſatellites Rognvaldi, inermes obviam procedunt, Principem ſuum officioſè excepturi: triginta erant, qvorum plures Regis Magni Aulici, omnes autem juſſu Thorfinni, ſtatim occiſi, uno excepto, qvem, in nuncium cladis electum, in Norvegiam ad Regem hac contumeliâ illudendum amandavit, poſtqvam & ij, qvi in Papeya erant, omnes periisſent. Corpus Rognvaldi in Papeyam majorem translatum, ibiq; humatum eſt, ingenti populi luctu: omnes enim Orcadum Comites, qvà animi, qvà corporis formæ viriumq; ornamenta præſtâſſe perhibetur. Statura illi magna, multa cæſaries, colore flava, robur ingens par audaciæ, mira agilitas, ingenium ſagax & ſubtile, ſimul etiam probum & conſtans, ut nihil in illo Principe, præter fortunæ conſtantiam deſideraretur. Meminit illius Poëta Islandus *Ottar Niger*, in carmine qvodam laudes divi Olafi continente, cujus integrum carmen in *Codice Flateyenſi* exſtat, atqve alio etiam MS. Exinde Thorfinnus, nemine obſtante, univerſas Orcades ſuæ poteſtatis fecit.

Hæc, primo vere, in Norvegiam relata Rex Magnus admodum ægrè tulit: in primis Rognvaldi cædem, à teneris, educationis utriusqve ſortis ſocii fratrisq; loco habiti cultiq; qvam ſe prima qvaqve occaſione ulturum minabatur: Diſtractus autem bello adverſus Svenum Ulfium (qvem à matre Eſtritium Danici Scriptores vocant) qvi Vaſallus Daniæ, Progregis titulo, ab eo præpoſitus, per defectionem Regem ſe edidit, ultionem in præſens maturare neqvibat. Prælium in freto Pictico inter Comites geſtum, Kalfo ſe Thorfinno adjungente, *Arnor* carmine celebravit, cujus aliqvot verſus adhuc ſuperſunt.

CAP: XV.

Thorfinnus Magni Regis potentiam formidans, in Norvegiam ad eum navigat, fitq; ita familiaris, ut ſecretioribus conſiliis adhiberetur. De ſatisfactione ab Aulico Regis, pro fratris cæde, in præſentia Regis poſtulatus, reſponſo minus conſiderato,

bilem

bilem Regi movet, metuq́; periculi ſe ſubducens, Orcades repetit. Magnus, Patruo Haraldo, in regni conſortium accepto, tandem etiam ſucceſſore deſtinato, in Dania moritur. Thorfinnus Haraldi amicitiam ambit, profectusq́; in Norvegiam, aſſeqvitur. Romam proficiſcitur, inq́; itinere, Imperatoris Romani, Regisq́; Danici benevolentiâ fruitur. Redux, manſvetius vitæ genus amplexus, ſtatum inſularum novis legibus format. Baſilicam ædificat, ejus filii, mors, verus mortis annus, eulogium.

Hoc tempore, anno nimirum MXLVI, Haraldus Sigurdi Siris filius, Regis Magni Patruus, Conſtantinopoli, Ruſſiaq; redux & in Norvegiam delatus, dimidiam ejus partem, à Magno dono accepit. Inde ſimul regio titulo & auctoritate annum regnârunt. Habito per univerſum regnum delectu, exercitum longè maximum, claſſi impoſitum, in Daniam trajecturi, ventis obſtantibus in portu Lyſtriæ Seloê detinebantur: cùm fortè duo myoparones, eundem portum intrantes, Magni Regis navi ſe applicuerunt. Ex altero vir togam candidam indutus, regiam aſcendens, ab anteriore parte in poſteriorem, puppim usqve, locum ubi Rex prandebat proceſſit, & Rege, cum decenti honoris ſignificatione inclinatoq; corpore, ſubmiſsè ſalutato, panem (qvi tenerrimè expanſus, qvali vulgus Norvegorum hodieq; utitur, in menſa appoſitus jacebat) fractum ori eſurus ingeſſit. Rex, ſalutante reſalutato, ut edentem animavertit, poculum porrexit, intuitusq; qvinam eſſet qvæſivit: hic verò Thorfinnus, inqvit, vocor: nonne Thorfinnus Comes, ait Rex: ſic in occidente uſurpor, reſpondit, adſumq; cum duabus navibus ſingulis viginti tranſtrorum, ſelecto milite, prout noſtra fert conditio inſtructis, tibi in hac expeditione, modò gratum ſit, militaturus, futurus & ipſe cum copiis univerſis, ſecundum Deum, tuæ poteſtatis, in præteritorum ſatisfactionem. Ad hæc cùm procul ſtantes confluxiſſent, qvæ dicerentur accuratiùs percepturi: bene habet, Thorfinne ait Rex: decreveram, ſi fortè nos invicem conſpiceramus, id agere, ne proinde, qvæ ſub diſceſſum interveniſſent, referre poſſes: hoc autem ſtatu, indignum Majeſtate meâ facerem, ſi te occiderem: itaqve expeditionis Comes eſto, & pacificationis leges in commodius tempus exſpecta. His dictis, ſalutato Rege, in propriam navem rediit. Longum deinde tempus, in eodem portu exactum, qvò multus, ex Vicha, miles, augmentum exercitus, confluxit, inde, cùm primùm ſecundus ventus flaret, in Jutiam vela daturus. Interea Thorfinnus, freqventes cum Rege, longosq́; ſermones ſerere, ſeq; adeò in ejus gratiam inſinuare, ut non modò placere, ſed etiam ſecretioribus conſiliis adhiberi cœperit. Fortè qvodam die, cùm pro more Regem in puppi ſedentem accedens, invitatusq; aſſideret, amboq; hilares compotarent, vir qvidam ſatis vegetus, veſte rubrâ puppim ingreſſus, Regem venerabundus ſalutat: hic benignè exceptus, (erat enim Aulicorum ejus, ordinis ſuperioris unus) ad Thorfinnum ſe mox convertit, & Te qvidem allocuturus huc acceſſi, ait, proferri juſſus, qvam, inqvit, ſatisfactionem mihi offeras, ſcire velim, pro fratre meo, qvem Kyrkiuvogi, cum aliis Regis ſatellitibus, occidi mandâras. Fandòne audiviſti, reſpondit Comes, cædium multam luere, inſvetum mihi: fit id eam præcipuè ob cauſſam, qvòd, ut plurimum, ſine cauſſâ nullas perpetrari ſinam. Nihil ad me, reſpondit Satelles, qvid cum aliis agas, ſi pro hoc ſatisfeceris, ei enim jure ſangvinis arctè junctus ſum, ſed & ego aliqvam rerum mearum jacturam ibidem aliàs malè tractatus, meum autem mortuíq; fratris jus perſeqvi mihi unicè incumbit, nec mea refert, qvantacunqve lenitate Rex ſuum jus relaxet, ſi ipſi honorificum videtur, ſatellites ſuos ad ſupplicia raptos, ovium in morem

rem mactari. Ad hæc Comes reſpondit, intelligo qvidem cauſſæ meæ hoc in loco præſidium in eo conſiſtere, qvòd in tua poteſtate non ſum: tune is es, cui tunc peperci? ita eſt, reſpondit ſatelles, nam licuit tibi, me, perinde atqve alios, interficere. Tum Comes, probare ſe qvidem hìc vulgatum illud, ait: præter ſpem multa obtingunt: neqve enim id mihi unqvam damno futurum ſperavi, qvòd in hoſtes nimis eſſem lenis: jam pepercisse tibi crimen eſt: certè, ſi te cum aliis ſodalibus tunc occidiſſem, me hìc ad Principes non detuliſſes. Rex Comitem intuitus, adhuc (inqvit), Thorfinne, meorum nimis paucos ſine ſatisfactione occidiſſe videris, tinctaq; ſangvineo colore facies conceptam animo iram prodidit. Excedens itaqve Thorfinnus, navem repetit, nec, eo veſpere, plura intercedebant. Mane ſeqventis diei, vento ad votum ſpirante, univerſa claſſis è portu, in mare Jutlandicum ſev Cimbricum, evecta, ante meridiem Thorfinnum navigationis Comitem habuit, qvi, flexo deinde in occidentem curſu, ad Orcades rectâ navigavit: Magnus verò & Haraldus in Daniam, ubi plurimum æſtatis exactum, Sveno, cum exercitu, in Scania ſe continente, nec copiam pugnæ unqvam faciente.

Ejuſdem anni auctumno Magnus ibidem ex morbo deceſſit, teſtamento ſub finem vitæ publicato, qvo totius Regni Norvegici Heredem Haraldum Patruum ſcripſit. Mihi teſtamento haud eguiſſe videtur, cùm propinqvior heres maſculus nullus eſſet: nam licèt filiam haberet, tamen ſucceſſionis in regnum ab antiqviſſima memoria, ſeqvior ſexus incapax, in borealibus regnis usqve ad tempora Margaretæ Danicæ ſemper judicatus videtur. Hunc in modum fortuna, Thorfinno blandita, omni periculo eripuit: ut enim creſcentem in dies potentiam Magni animadvertit, meritò extimuit: nam præter acceſionem Daniæ, regni, illo ſeculo, arctoi, occiduiq; orbis, ſpoliis florentiſſimi, Patruus etiam ſui temporis, Imperatorum omnium rei militaris ſcientiâ, diuturnoq; uſu peritiſſimus, perpetuo rerum ſucceſſu glorioſus, auriqve citra exemplum, ſub Boreo axe ditiſſimus, qvod Conſtantinopoli, immenſi ponderis, avectum (qvantum in unum locum congeſtum ſeptemtrio nunqvam viderat duodecim juvenes cervicibus vix ſuſtinere potuiſſe tradit *Camdenus in Brigantibus*, Anglis in prædam ceſſiſſe, qvod tamen pars integri) ex æqvo inter ſe & Magnum diviſerat, tantisq; opibus inſtruxerat, ut nihil illi proinde invium videretur. Itaqvè ad deditionis conſilia converſus Thorfinnus, callido commento, ſecuritatem ſibi præſtruxit, prægustato pane regio, qvo, ipſo invitante, hoſpitali teſſerâ acceptâ, ab omni vi in poſterum tutus eſſet, poſtqvam ab hoſte in hoſpitem tranſiiſſet. Vix hoc metu liberatus eſt, cùm derepente alter exortus, non imperii ſed vitæ ſollicitudinem incuſſit: dum ſibi apud Regem, cœteroqvin clementem, ſed priſtinis offenſis pridem irritatum, nec ſatis conciliatum, atqve ideo obtrectantium criminationibus obnoxium, tum ob Aulicorum, cognatorum cædibus exaſperatorum, occultas inſidias, haud omninò tutum animadvertit. Prudenti itaqve conſilio, majore metu minorem caſtigans, domum repetiit, ſi non de integro in poſterum imperio, certè parte tamen, intra Scotiam, ut de vita qvoqve ſecurus: cùm ex inſulis in continentem effugium pateret. Id qvod nuper proprio, tum etiam Proavi Einaris de Ceſpite exemplo edoctus erat. Tandem, morte Magni, omni, ab eo, periculo liberatus, ut ſe qvoqve omni metu exſolveret, Legationem ad Haraldum in Norvegiam direxit, fœdera amicitiamq; cùm illo juncturus: qva benignè auditâ, renunciari Rex jubet, gratum ſibi adventum ejus futurum. Qvo cognito, duabus navibus, ſingulis viginti ſcalmorum, centumq; comitibus, in Norvegiam transfretans, Regem in Hordiâ offendit, qvi adventu ejus lætus, magna honoris benevolentiæq; ſignificatione eum excipit, & diſcedentem præclaris muneribus ornat. Inde in Daniam, terreſtri itinere, tranſvectus, Regem Svenum Alaburgi aſſecutus, exqviſitiſſimo convivio exceptus eſt: ibi primùm Romam iter ſibi inſtitutum, ad criminum veniam impetrandam, minasq; cœleſtes declinandas, pharmacum iſtis ſeculis præſentiſſimum, palam fecit. Provectus deinde in Soxoniam, ab Imperatore Henrico, cognomento Nigro, humaniſſimè habitus, Regalia dona percepit, atqve inter alia, complures ad profectionem eqvos. Romam profectus,

ctus, omnium peccatorum abſolutiſſimâ veniâ à Pontifice impetratâ, reditum maturabat. Itinere deinde feliciſſimè abſoluto, domum qvàm ante religioſus magis revertit: nam & piraticâ inde abſtinuit, animamq; ad civilem adminiſtrationem paciſq; ſtudia appulit, & leges in publicum utiles, condidit, & principali deniqve ſede, in provinciâ Byrgenſi (Byrgis herad) fixâ, magnificam ibi Baſilicam ædificavit, Chriſto dedicatam, ubi primò Epiſcopalis ſedes, inter Orcadenſes fundata eſt.

Ex Ingiburge, ab eventu Comitum matre dictâ, liberos, qvi pueritiam exceſſerunt, Paulum & Erlendum progeneravit, ſtaturâ conſpicuos, & venuſtate formæ (decore à materno, non item paterno genere tracto) inſignes, pruden iæ etiam & moderationis laude celebres. Diffuſas imperii provincias ad finem usqve vitæ, in obſeqvio retinuiſſe, omniumq; Comitum Orcadenſium potentiſſimus fuiſſe perhibetur. Novem enim Comitatus in Scotiâ, qvorum nomina, negligentiâ Scriptoris, magnam partem omiſſa, poſſeſſione complexus eſt, omnesq; præterea Hæbudas, & in Hiberniâ amplam ditionem, teſte *Arnore* Comitum Pöetâ, cujus unicum carmen ad hujus relationis fidem ſtabiliendam ſupereſt. Qvinqvennis, Comes ab Avo materno Melcolfo, ſeu Micolumbo, eo nomine ſecundo, creatus eſt; qvatuordecim annos natus, primam expeditionem ſuſcepit, aliorumq; Principum ditiones infeſtavit; Comitis titulo ſecundum auctorem, qvem ſeqvimur, ſeptuaginta, ſecundum alios verò ſexaginta, annos gaviſus eſt; mortuus tandem ſeneſcentibus annis imperii Haraldi Imperioſi, ſeu Strenui Norvegiæ Regis: neutrum tamen cum calculo ſupra monſtrato, qvi patris ejus obitum in annum Salutis MXIV refert, qvo qvinqvennis erat, conſiſtere poteſt: produxit enim vitam ad annum vel MLXXXIV vel MLXXIV, fuiſſetq; hac ratione vel XVIII vel VIII annis Haraldo ſuperſtes. Seqvar itaqve *Chronica Norvegica*, Danicis typis impreſſa, qvæ eum qvinqvaginta annos præfuiſſe tradunt. Deceſſiſſe itaqve videtur anno MLXIV, duobus annis ante cædem Haraldi, Septemq; annis, poſtqvam Melcolfus tertius Scotiæ regnum iniit. Qvæ qvidem ita cohærent, cùm idem Rex Ingibiorgem Comitum matrem uxorem poſtea duxiſſe perhibeatur, ut mox dicetur: neqve enim Margaretham, Edgaris Edlingi ſororem, ante annum illius ſeculi LXX duxit, ut ex *Simone Dunelmenſi de rebus geſtis Anglorum* conſtat. Conditus eſt in templo Servatoris, qvod ipſe in provincia Byrgisherad exſtrui curavit, cum magno provinciarum hereditariarum, deſiderio luctuq;: reliqvæ, qvas bello ſubegerat, imperium durum deteſtatæ, morteq; ejus gaviſæ, plurimæ defecerunt ad eos, qvorum agnatis aut Parentibus ereptæ fuerant, eorumq; ſe præſidio tutabantur. Citò itaqve Orcadenſes, qvantum damnum morte ejus illatum, ſenſerant. Fuit Thorfinnus Princeps animo corporeq; ingenti, facie turpi & macilentâ, capillo nigro, ſuperciliis majoris notæ, ſtaturâ ingenioq; omnino militari; in cœptis pertinax, honoris divitiarumq; cupidus, felix bello, prudensq; & impiger. Poſt conflictum cum Rognvaldo, Kalfus Arninus interdum apud eum manſit: Interdum Occidentem piraticâ infeſtavit: Fuit & aliqvando in Angliâ Thingmannorum cohortibus præpoſitus.

CAP: XVI.

De *Pauli & Erlendi, Thorfinni filiorum, Matre Ingibiorge, eorumq; progenie.*

Thorfinno filii ſucceſſerunt adeò concordes ut Comitatum indiviſum ſimul regentes, reditus communiter participarent. Paulus, natu major, auctoritate præfuit, eorum mater Ingibiorg, Melcolfo tertio Scotiæ Regi, cujus cognomen noſtrates *Langhals*, longum collum, minùs rectè reddiderunt, nec tamen adeò ineptè, qvin intelligi poſſit eundem, qvem Scoti Cammorum vocant hunc fuiſſe. *Buchananus* megalo-cephalum vertit. Eorum filius fuit Duncanus, Scotiæ Rex,

qvem Buchananus nothum ſuſpicatur, cùm tamen ex priore uxore natus ſit. Hic eſt ille Duncanus, qvi Donaldum Banum Patruum ſuum regno exturbavit, ab eo viciſſim interfectus, poſtqvam annum & ſex menſes eodem teſte regnâſſet. Hujus poſteritatis, apud eundem magnum ſilentium. Noſter auctor filium Wilhelmum nominat, virumq; inſignem perhibet fuiſſe, dum glorioſum appellat. Memorat etiam hujus filium Duncani nepotem, Melcolfi ex Ingebiorge pronepotem, Vilhelmum Ødlingum (adeling, atheling, Edeling, Ødling) Clitonem ejusdem ſeculi ſcriptores verterunt, qvem omnes Scotos, Regem exoptâſſe perhibet. Horum progenies ſi poſſit erui, inq, hodiernum diem deduci, certè qvi inde deſcendunt, ab ultima memoria genus ſuum facile poterint repetere: mihi, hoc loco ſufficiet, Buchananum cum noſtris antiqvitatibus conciliâſſe, ejusq; errorem monſtrâſſe: inde de reliqvis noſtrorum traditionibus, idem erit judicium.

Jam familias à Thorfinno deſcendentes referam. Paulus, Orcadum Comes, uxorem habuit, filiam Comitis Haconis, Ivaris filii. Iſte Ivar Haconis, Comitis Hladenſis, ex filiâ nepos fuit. Haconis Ivaris uxor fuit Ragnhildis, Magni, cognomento Boni, Norvegiæ Regis filia, Sancti Olafi nep[...]tis. Uxoris Pauli germana ſoror fuit Sunnifa, cujus filius Hacon, cognomento Norvegus. Conjux ei Ragnhildis, Eirici Boni, Daniæ Regis filia. Eorum filius Eiricus Lamb, ſeu agnus, *Helmoldo* & noſtro auctori Spaki, ſeu ſapiens, vel etiam mitis dictus Daniæ Rex. ex hac uxore Divi Olafi pronepte (cujus nomen non reperio) Paulus hos liberos ſuſcepit, filium Haconem, qvi patri poſtea in Comitatum ſucceſſit, filiam Thoram, qvæ Haldoro Bryniulfi Ulfaldi ſeu Cameli, (qvod elephantem, *interpres Chronici Norvegici* Danici malè vertit) nobilis Norvegi, Divi Olafi ſatellitis filio, poſtea nupſit; eorum filius Bryniolfus, cui uxor Giridis Dagi filia, Secundam Ingiridem, qvam duxit Einar Vorſakrakus.

Tertiam Herbiorgem, matrem Sigridis & Ingibiorgis cognomento Ragnæ, uxoris Sigurdi de Veſtneſiâ, horum liberi, Hacon Pik & Bryniulfus. Sigridis Herbiorgis filiæ liberi fuere, Hacon Barn (ſeu puer) & Herbiorg, qvæ nupſit Kolbeino Hrugæ ſeu acervo. Qvartam & eadem uxore filiam procreavit Paulus Ragnhildem, cui filius Benedictus (neptis ex eo Ingibiorg, pronepos Erlingus Archidiaconus) filia Bergliot, qvæ nupſit Havardo Gunnaris filio, eorum filii Magnus, Hacon cognomine Klo, Dufniall & Thorſteinus. Horum ſinguli è Comitum ſtirpe progenerati, Procerum Orcadenſium familiam conſtituunt, adq; hanc hiſtoriam pertinent. Hos ramos Paulus emittit. Jam qvinam ex Erlendi ſtirpe creverint videndum. Uxor ei Thora, Sumarlidii filia. Sumarlidio pater Uſpacus, Uſpaci mater Thordis, Halli de Sida nobilis Islandi filia. Halli de Sida mater Thordis, Thordiſis pater, Auſſur. cognomento Keliſelgus, filius Hrollaugi, fratris Einaris de Ceſpite Orcadum Comitis, atqve hæc familia ex Islandiâ promanavit, qvæ inibi in florentiſſimos ramos diſperſa, tres Epiſcopos celebrat, & in his Sanctum Jonem diœceſis Holenſis Epiſcopum, ejusdem Halli pronepotem, ex filio Eigile nepte Thorgerde, conſecratum anno MCX denatum anno MCXXI. Erlendus & Thora hos liberos habuit, filios Erlingum & Magnum, qvi poſtea inter ſanctos relatus, qvoad Romana religio viguit, ab Orcadenſibus pro tutelari numine cultus eſt, de qvo deinceps plura: Filias Gunhildem & Ceciliam, cui maritus Iſachus. eorum filii Endridius & Kolus. Tertia Erlendi Comitis filia illegitima Jatvor, ejus filius Bergus.

CAP: XVII.

Haraldus Imperioſus ſeu Strenuus Rex Norvegiæ, expeditionem in Angliam movens, Paullum & Erlendum Comites Orcadenſes ſecum ducit, ibiq; cæditur. Inter filios, Duces Orcadenſes, fratrum

trum concordiam lites labefactant. Hacon Paulli filius peregrinatus in Sveciam, fatidicum conſulit. Inde Norvegiam repetens, Regem Magnum Nudipedem, (cujus Æra contra Scriptores Svedicos aſſeritur, ut & paternum uxoris ejus genus) ad bella in occidentem transferenda, inſtigat, qvi in Orcades primò movens patrem ejus, & patruum captivos in Norvegiam mittit, mox Hæbudas occupat, Angliseyam infeſtat, Comitem Hugonem Sagittâ transverberat, cum Melcolmo Scotiæ Rege tranſigit, occiduas omnes Scotiæ inſulas freto navibus pervio à Scotiæ continente diremtas lucratur, ejus in aſſerenda Canteria aſtus. Ex omnibus inſulis, regno conſtituto, filium Sigurdum Regem creat, ſedemq; regiam Orcades facit. Kolo Kalii filio nuptias filiæ Comitis Erlendi conciliat. Norvegiam repetit, nono regni anno in Hiberniam expeditionem facit, poſt multas victorias, exactamq; hiemem magnamq; æſtatis partem, Hibernorum fraude occiditur. Noſtrorum Scriptorum traditiones cum exteris Scriptoribus conferuntur diſſenſus monſtratur. Concluditur, Magnum prius ad ſceptra Norvegiæ perveniſſe, pluresq; expeditiones feciſſe, qvàm noſtrates notàrunt.

Paulo & Erlendo, morte patris, ad Orcadum regimen provectis, Haraldus Sigurdus, à ſeveriore imperio imperioſus, vel etiam ſtrenuitate Strenuus dictus, è Norvegia cum ingenti claſſe, Hialtlandiæ primùm, inde Orcadibus advectus, Reginam Eliſabetham, cum filiabus Maria & Ingigerde ibidem reliqvit. Auctis, ex inſularum delectu, copiis, adſumptisq; in ſocietatem expeditionis, utroqve Comite, in Angliam; claſſem direxit, Kliflandiæq; (Cliveland) litori appulſus, Scardaburgô (*Scarboruugh*) expugnato; ad Hellerneſiam profectus, cum hoſte certamine inito, victoriam reportavit. Die Mercurii, qvi feſtum Matthiæ (qvod in ſeqventem diem Jovis incidebat) præceſſit, Eboraci; cum Comitibus Valthiofo & Morcaro confligens, Morcarum occidit. Dominicâ proximâ Eboracum oppidum ponti Stafnfiordenſi (*Staimfordbrige*) adjacens, deditione receptum: Poſtridie, relictis ad naves filio Olafo, cum utroqve Orcadum Comite, & affine ſuo Orrio ad ordinandam civitatem; claſſe egreſſus, in itinere ad prælium imparatus, obvium habuit Haraldum Godvinium Angliæ Regem; cum ingenti exercitu: Iſto conflictu inter pugnandum Rex Normannorum fortiter occubuit. Peractâ cæde, Orrius cum Comitibus & reliqvis copiis ſuperveniens, pugnam inſtauravit: cæſus & ipſe cum potiſſima excercitûs parte. Secundùm eam victoriam Haraldus Angliæ Rex, Olafo filio Regis, Comitibusq; cum claſſe & copiarùm reliqviis, reditum in patriam permiſit, qvi eodem auctumno anni nimirum MLXVI Hrafnseyrâ ſolvens in Orcadibus hiemavit. Ibi cognito, uno eodemq; die; eadem horâ; qvâ pater cæſus eſt, filiam Regis Mariam repentinâ morte ſublatam concidiſſe fides invaluit. Ambos unâ eademq; animâ præditos fuiſſe. Florebant illo tempore res Orcadenſes, Regum Norvegiæ favore & gratiâ; mutuæq; cognationis vinculo ſuſtentatæ: erant enim matres Regum Comitumq; ſorores patrueles. Primo vere Olafus in

Norvegiam redux unà cum fratre Magno, omnium ordinum voce, Rex renunciatus eſt. Longo deinde tempore, mutua Comitum concordia durabat, qvoad filii eorum adultiores facti: tum verò ingenita iis ferocia, longam tranqvillitatem labefactare, diſcordiæq; ſemina jacere cæpit. Neqve enim Hacon Erlingum, natalium ſplendore inferiorem, ſibi, utpote genere Regio ſato, Magni Regis nepoti, nec amicos ejus, ſuis pares haberi, nec Erlingus Haconem ſibi, nec amicos ejus ſuis præferri paſſus eſt. Magnus horum moderatiſſimus fuit. Hinc diſſidia in dies, auctis ſuſpicionibus, creſcere, tandemq; eò procedere, ut ne ſatis ſecuri invicem converſari poſſe viderentur Igitur patres Comites, indicto conventu, diſſidii cauſſas cognituri, eos inter ſe conciliare ſtudebant: verùm, cum ſuis qvisqve filiis magis, qvam æqvitati, faveret, translata qvoqve ad eos diſcordia, conventum ſimul, & diuturnam concordiam ſolvit. Magnâ qvidem Procerum ſubditorumq; moleſtiâ hæc geruntur, qvorum pars melior, ad reducendum priſtinum conſenſum, ſummo ſtudio allaborantes obtinuerunt, ut in Hroſſeya utriqve convenirent. Ibi inſulis, ex æqvo, inter ſe diviſis, ad eum modum, qvi Patris eorum Patruiq; tempore obtinuit, amicè reconciliati, pactis qvidem ſtabant, qvoad Hacon Pauli filius, piraticâ plerumqve occupatus, domo aberat, qvi deinde ferocior, Patrui Patrueliumq; Miniſtros deprimere cœpit. Inde nova diſſidia, qvæ utrosqve ad præſidia, corporibus ſuis muniendis contrahenda, compulerunt, mox qvoqve ſecutæ impreſſiones mutuæ. His reprimendis Havardus Gunnaris filius, convocatis proceribus, in commune conſultare cœpit: verùm, cùm compoſitio, denuo tentata, non procederet, Erlingo eam, nî pacis oſor, & qvietis impatiens, Hacon inſulis excederet, ut fruſtraneam abnuente, res ad periculum ſpectabat. Communium igitur amicorum precibus ſollicitatus Hacon, ut publicæ utilitati privatis ſimultatibus poſtpoſitis, externarum nationum moribus inſpiciendis aliqvantiſper peregrinaretur, foris, qvàm domi, gloriæ comparandæ, materiam uberiorem ratus, facilè ſe exorari paſſus eſt. Nec promiſſa exſeqvi diſtulit, nam ſtatim, omnibus, qvæ uſus reqvirebat, comparatis, in Norvegiam navigavit, manſitq; ad breve tempus apud cognatum ſuum Regem Olafum, poſtremis Regni ejus annis. Inde in Sveciam ad Ingium ſeu Ingonem, Steinkelis filium, qvi ibi Regio titulo jureq; imperabat profectus, clementer excipitur. Ibi multi illi cognati amiciq;, à qvibus eximiè cultus eſt, in memoriam præcipuè Avi Materni, Haconis Ivaris filii, cujus fama in gente illa pergrata ſuperſtes remanebat: nam, poſtqvam ab Haraldo Strenuo, in exſilium pulſus eſt, ab Ingio benignè receptus provincias in Veſtro-Gothia & Vermalandia opimas, clientelari jure, beneficio ejus obtinuit, Regiq; & omni populo unicè acceptus, memoriam ſui honorificam, & deſiderium ſummum moriens reliqvit. Ejus exemplo Hacon cùm Regi primùm, deinde Purpuratorum ſingulis ſe commendâſſet, brevi eorum gratiam ſibi conciliavit: ſed nec diu moratus, anteqvam patriæ repetendæ deſiderio duceretur. Eâ tempeſtate in Svecia Chriſtiana religio recens plantata, radices tenellas egerat, pluribus idololatriæ ethnicisq; ritibus deditis. Erant etiam, qvi magicis artibus, vel potiùs vaniſſimis ſuperſtitionibus, operam dabant, futurorum ſcientiam, fataq; hominum, inde collecturi. Ingio Principi pio, Chriſtianæq; religionis indefeſſo cultori, promotoriq; acerrimo, id genus hominum utpote Chriſtianæ inſtitutioni maximè noxium, valdè inimicum cùm eſſet, non illud modò, agmen, ſine lege Numinis vagum, ſed totum cum eo ethniciſmum, ritusq; & mores impios funditus exſtirpare omni ſtudio nitebatur, ejusq; veſtigia abolere. Qvod cùm Principes, primariiq; Cives, nimis ſe in ordinem cogi, invicem qviritantes, non ferrent, alium ſibi Regem ſacrificiis reducendis conſtituunt, fratrem nempe Reginæ Sveinum, inde Blot-Sveinum appellatum. Cujus metu Ingius in Gauthiam profugus, interjecto tempore, eum, de improviſo oppreſſum, incendio, cum ædibus, ubi habitabat, delevit, regnumq; iterum occupatum, ſanctioribus moribus & religione formavit.

Erat inter cœteros qvidam, qvi futurornm notitiam profitebatur, incertum (auctoris judicio) magicis artibus, an alio qvovis medio paratam: ab illo fatorum

ſuorum

ſuorum ſeriem cognoſcendi magnâ cupidine incenſus Hacon, ſedulò inqviſitum in oris maritimis deprehendit, ubi conviviis ruſticorum vicatim exceptus, futuram anni temperiem, & ejusmodi alia prædixit. Hunc de rerum ſuarum ſucceſſu, ſive ad imperia, ſive alia negotia, conſulens, nomen genusq; profiteri jubetur. Qvo cognito, unde, tibi, ait vates, me audiendi, arcanaq; per ſecreta artis meæ myſteria cognoſcendi cupido, cùm artis meæ Profeſſores, genus hominum majoribus tuis cognatisq; jam diu exoſum exſecratumq; fuerit: rectiùs hæc à proavo tuo, Olafo Craſſo exqviſiveris, cui omnem credulitatem jam pridem dicâſtis, qvem tamen aut minùs ſufficientem, aut ſi ſuffecerit, ſuperbiorem exiſtimo, qvàm ut viam tibi ad tam abſtruſæ rei notitiam pandere dignetur. Hacon ſe potiùs indignum, qvi Numen ejus conſuleret, qvàm potentiam tanti Divi attenuatam reſpondit: te verò, conſulendum ideo ſtatui, qvòd tum religione, tum aliis etiam moribus haud impares, nec nobis invicem invidendi videamur, nam reperit hîc patella operculum. Ille fiduciam ſui haud vanam futuram auguratus, imò magis conducturam, qvàm novam iſtam, qvæ jam dominaretur hominum animis, ſuperſtitionem, qvi ſe ipſos vigiliis, jejuniis & omnis generis abſtinentiâ affligant & excrucient, locoq; cognitionis rerum abſtruſarum, qvæ ſuam artem ſponte ſeqvatur, inediâ lentaq; tabe marceſcant, nullo neqve ipſis, nec eorum amicis, aut ad ſcientiam comparandam, aut qvalemcunqve rerum ſuarum ſucceſſum emolumento. Jubet itaqve bono animo eſſe: ſe enim nullam qvidem injuriam corpori ſuo illaturum, ſed nihilominus multò certiora ei relaturum, qvàm omnes Ingii Regis ſacrificuli, qvibus is omnia tribuat, expiſcari poſſint: triduum ad id reqviri, qvo exacto, ei redeundum. Interea temporis Hacon in eodem vico permanſit, qvo evoluto, illum in ſolitaria domo ſolum, alta ab imo pectore ſuſpiria ducentem, & manantem fronte ſudorem manu abſtergentem, feſſumq; deprehendit, magni ſibi conſtitiſſe fatorum ejus notitiam, qviritantem. Depromere juſſus: longam (inqvit) tibi vitam longâ fatorum catena ducit; diu qvidem vives, famâ tamen eorum, qvæ admiſſurus es, longè diutius imò nullâ unqvam memoriâ obliteranda; patriæ tuæ ſolus tandem dominaberis, ſed dominatûs exſpectatione gravaberis, qvam habere, qvàm ſperare præoptabis; imperabunt & poſteri tui patriis arvis; proximus adventus tuus in patriam, magnas turbas ciet, canendiq; materiam ad poſteros Poëtis uberrimam; ſcelere te contaminabis, incertum, an expiabis; longiùs proficiſcere, qvàm perſpicio, nihilominus in ſeptemtrione morieris: dixi, qvæ comperta habeo, tu, prout libet, acqvieſces. Hacon multa qvidem prædixiſſe, meliora ſe tamen ſperaturum reſpondit, qvædam forte ei prætervisa crediturum: ille fidem dictis pro arbitrio ejus habendam, ſe tamen certa omnia, & omnino eventura attuliſſe aſſeverabat. His perceptis, ad Regem Ingium Hacon rediit, & poſt breve tempus, diſcedendi veniâ impetratâ, in Norvegiam ſe contulit ad Cognatum ſuum Magnum, Nudipedem dictum, qvi poſt Patrem Olafum Qvietum, ſeu Modeſtum vel potius, Pacificum à pacis ſtudiis, qvibus univerſum tempus, qvo regnavit, unicè deditus erat, nomen ſortitum. Hic idem Magnus filiam Ingii Steinkelis filii, Sveciæ Regis, uxorem duxit, unde manifeſtus error, qvi in Svedicam hiſtoriam irrepſit, oſtendi poteſt. Nam *Johannes Magnus*, eumq; ſecutus ſcriptorum recentiſſimus *Loccenius*, non hujus Ingii filiam Magnum duxiſſe ſtatuunt, ſed poſterioris Ingii Philippi, vel ſecundùm *Meſſenii Chronica Poëtica*, Hallſteini, prioris Ingii fratris vel nepotis filii, nec ſynchroniſmum hujus Magni, & prioris Ingii agnoſcunt, qvamvis Loccenius Magnum omnibus hiſce Regibus æqvalem, ſtatuat. De Ingio qvippe Steinkelis filio tradit, bellum ei fuiſſe cum Jarisleifo Ruſſorum, Magno Norvegorum, & Sveno Danorum Regibus, & propugnacula, ad Vennerum lacum ſita, à Magno illum recuperâſſe. Id qvod Chronica Norvegica etiam tradunt in Magno Nudipede. De hujus autem ætate nullum eſt dubium: nam omnium, tum Norvegorum, cum Anglicorum Scriptorum ſuffragiis clarum. Ideoqve indubitatum eſt Haraldum Strenuum Norvegiæ Regem in Anglia prælio cæſum eſſe anno Chriſti MLXVI, proximo die lunæ, poſt feſtum Mathiæ, id eſt XXV Septembris.

Seqventi anno, qvi eſt MLXVII, Olafus Rex creatus Patri ſucceſſit, regnavitq; ſecundum vulgarem calculum annos XXVI, deceſſit autem anno Chriſti MXCIII. ſucceſſit Magnus Nudipes, regnavitq; annos X, & deceſſit anno Chriſti MCIII. Jam verò *Loccenius* in ſuâ Chronologiâ principium Imperii Ingii, Philippi filii, in annum Chriſti MCX refert: ejus igitur filiam ducere Magnus non potuit, qvippe ante ſeptennium mortuus, qvàm Ingius Rex factus eſſet. Qvod ſi utriusqve Ingii tempore vixit, & cum utroqve bellum geſſit, ut *Loccenius* haud obſcurè tradit, certè ex ipſius Chronologia, hujus imperii periodus inter annum Chriſti MLXIII & MCXII vertitur, ſpatiumq; XLIX annorum vel implet, vel ſuperat: nam ſeptimo Imperii ſui anno, Ingii filiam ſibi matrimonio junxiſſe, hiſtoria Norvegica tradit: Id qvod imperii ejus ſpatium longiùs adhuc producit. Atqvi non triginta annos vivendo, nedum regnando implevit.

Sed nec levior alter error de genere Steinkelis Svecıæ Regis, hujus Ingii patris, Svedicos ſcriptores abripuit, ad hujus Æræ demonſtrationem pluribus excutiendus. Olafi Skotkonungi ex ſorore nepotem *Johannes Magnus*, *Loccenius* ejus, vel etiam ſecundùm *Adamum Bremenſem* Emundi nepotem facit: atqvi genus ejus ab Haraldo Pulchricomo noſtri ſcriptores luculentiſſimè exponunt, à qvo, qvinto gradu diſcendit, hac ſerie. Mater ei Aſtridis, avus Niall, proavia Gunnhildis, abavia Ingibiorg, qvæ Halfdano Comiti cuidam nupſit, Ingibiorgis pater Haraldus Pulchricomus. Steinkelis filius Ingius, ejus filia Margaretha Fridcolla, Magno Nudipedi primò, deinde Nicolao Daniæ Regi nupta, ab Haraldo Pulchricomo ſeptima, à qvo Magnus Nudipes etiam ſex gradibus diſtat, hoc modo. Pater ei Olafus Pacificus, avus Haraldus Strenuus, proavus Sigurdus Syr, abavus Halfdanus, atavus Sigurdus Hriſius, tritavus ipſe Pulchricomus. Cùm igitur graduum inter eos differentia ſynchroniſmum non oppugnet, certiora hæc videntur, qvàm qvæ Scriptores Svedici tradunt. Accedit, ſororem hujus Margaretæ Chriſtinam nupſiſſe Haraldo Ruſſiæ Regi, qvi ſexto gradu dependet ab Eirico Emundio Sveciæ Rege, & Haraldo Pulchricomo æqvalis in Svecia regnavit, cujus filius Biornus de Colle, nepos Eiricus Victorioſus, pronepos Olafus Skotkonungus, abneptis Ingibiorg locata Jarisleifo Ruſſiæ Regi, qvorum filius ſed Eirici atnepos Valdimar, trinepos Haraldus, patris in regnum ſucceſſor, cui uxor fuit Chriſtina, Ingii Regis Sveciæ filia, Margaretæ Fridcollæ ſoror. Atqve hæc ſibi amicè conſentiunt, noſtriq; auctoris traditionem ſtabiliunt, qvi Ingium Steinkelis filium Magno Nudipedi æqvalem fuiſſe tradit. Suffragatur his Nicolai Daniæ Regis Æra, qvi Magni Nudipedis viduam Margaretam poſtea duxit, ejus imperium ſecundùm *Hvitfeldium*, ab anno Chriſti MCVII initium capit, qvadriennio poſt obitum Magni Nudipedis. Hinc tempus, qvo Hacon in Sveciâ & Norvegiâ vixit, conſpicuum eſt. Nunc eò unde digreſſus ſum, redeo.

In Norvegiam vectus Hacon, cognovit Erlendi Comitis filios in Orcadibus omnia poſſe, ſubditosq; univerſos, eos in oculis ferre, lætos abſentiâ ſuâ, & qvo diuturniore, lætiores: ſuum autem patrem imperii ſecurum, in adminiſtratione eorum acqvieſcere, Proceresq; & populum, partæ pacis commodis contentos, vereri, ne ſuo reditu tantis bonis priventur, ſubitoq; turbis, diſſidiis, bellisq; &, qvæ talia ſeqvuntur, calamitatibus involvantur. Hinc metuens, ne ſibi aditum ad imperium intercludant patrueles, muniendum ſe adverſus eorum potentiam ratus; Magnum Norvegiæ Regem in partes ſuas trahendum ſtatuit. Qvod perfacile futurum animadvertit: partim qvòd, pacatis internis motibus, ſublato Thorere de Steig & Eigile de Aurlandia, perduellionis anteſignanis (id qvòd cum *Chronico Norvegiæ* concordat, non item cum ætate Regis Melcolmi, qvi id temporis mortuus traditur, ut infra dicetur) nihil intra regni penetralia eſſet, unde ſeditiones aut periculum metueret: partim qvòd ingenium ejus vaſtum, gloriæ juxta ac imperii dilatandi cupidum, aliorumq; Principum ditionibus inhians, ex ſermonibus ſæpius cum illo inſtitutis obſervaret. Nactus itaqve occaſionem, glorioſum tantoq; Principe dignum prædicavit, mari tranſmiſſo, in Occidentem expeditionem facere, inſulasq;

qvas

qvas domuit Haraldus Pulchricomus, ad obſeqvium Regni Norvegici reducere, occupatisq; deinde Hæbudis, Scotiam & Hiberniam irruptionibus incurſionibusq; patere: qvas ſi poſſet domare, eſſet, unde ingens ſupplementum haberi poſſit: ſingulas namqve victorias ſeqventium bellorum inſtrumenta futuras, ad ultimum qvoqve Angliam in ultionem Haraldi Avi ejus infeſtandam. His auditis, rectè eum & pro Majeſtate ingenioq; regio monuiſſe Magnus ait: verùm ſi ſe ad res tam arduas, & ſumptuoſas perſuadere verbis ejus patiatur, certè imperii occidentis partibus, impenſas ſuas penſaturum, ne habito qvidem reſpectu, ad qvem pertineant. Se ſuosq; haud obſcurè intelligi agnoſcebat Hacon: itaqve ad expeditionem, ſuis rebus nihil profuturam, parenti etiam noxiam, eum ulterius adhortari deſtitit. Sed nec ultra adhortatione opus erat, avaritiâ & faſtu ſatis ſuperq; ingenium Regium ſtimulantibus: nihil enim in votis prius habuit, qvàm, ut expeditionem eam primo qvoqve tempore adornaret. Mox itaqve ex univerſo Regno, ſingulisq; provinciis militem evocat, delectum præfectis imperat, claſſem parat, commeatum injungit, publiceq; profitetur, ſe in occidentem claſſem trajecturum. Parent ſatrapæ Regi, ſatrapis populi: ex omni Regni angulo, intenſiſſimâ conqviſitione, excita pubes, ad naves confluit qvas ſexaginta *Ordericus Vitalis* numerat, *Chronicon* verò *Manniæ* centum adjicit. Ipſe Rex auſpiciis ſuis & imperio omnia dirigens, filium nomine Sigurdum, magnæ indolis & ſpei puerum octennem, ſecum ducit. Ducum præcipui, Vidkunnis Jonis filius, de Biarkeya, pronepos Thoreris Hundi ſeu Canis, ejus, qvi Divum Olaſum lethali vulnere percuſſit; pater ei Jon Arnii filius; Arnius frater erat Kalfi, Comitis Finni, & Thorbergi, cujus filiam Thoram, Haraldus Strenuus, uxorem duxit: fuere itaqve Vidkunni pater, & Comitum Erlendi & Pauli mater, ex ſuo qvisqve fratre procreati. Vidkunni mater Ranveig; avus Sigurdus, Thoreris Hundi filius. Alter ducum Sigurdus, Hranii filius, fraterq; ejus Ulfus; tertius Serkus de Sognia; qvartus Dagus Eylifi filius; qvintus Scoptius de Giſcio, Thorbergi Arinni nepos, Erlingiq; Skialgii de Solio pronepos, cum filiis Augmundo, Thordo & Finno. Horum ſinguli provinciarum Præfecti. Secuti præter hos Eyvindus Olbogius, id eſt cubitus convexus, Regis Stallarius, & Kalius de Agdis, & ipſe magni nominis præfectus, Sæbiorni filius, Thorleifi Sapientis, nepos, ejus, qvem Halifredus periculoſus Poëta natione Iſlandus, altero oculo, juſſu Olafi Trygvini Norvegiæ Regis, pio zelo incitati, orbavit. Fuit autem Kalius ipſe vir ſapiens, Poëta eximius & Regi in paucis carus. Orcadibus advectus, Comitibus Paulo & Erlendo captivis, in Norvegiam miſſis, filiisq, eorum Hacone, Erlingo, & Magno militiæ ſuæ adſcriptis, ſeq; ſecutis, filium Sigurdum inſulis præpoſuit, arbitrio conſiliariorum moderatorumq; ſub ejus nomine, adminiſtrandis. Infuſusq; in Hæbudas agros populatus incendiis & cædibus, villas vicosq; vaſtavit, indigenis qvaqva verſum diffugientibus: alios enim fuga in ſinus Scoticos, alios in auſtros ad Saltiriam, (aliis exemplaribus iisqve pluribus Satiria eſt, hodie Canteria) provexit: alii deditione recepta. Lodhuſa, omnium prima, expugnata, carmine id Biorno Curvimano teſtante. Scidia inde infeſtata, tributisq; ſubmiſſa; deſumptum inde pecus ad alimenta exercitûs. Mox inſulæ Tirviſt & Iviſt petitæ & exſpoliatæ. Ab inſulæ Sanctæ (S: Patricii) incolis prælium, direptionesq; abſtinuit, urbemq; ingreſſus, civibus pepercit: minorem Sancti Columbi ædem, cum aperuisſet (alii ſaltem aperire voluiſſe tradunt, diſcrepant enim in hoc bina exemplaria pergamenea) nec tamen intrâſſet, ſtatim occluſiſſe perhibetur, monitis in poſterum omnibus, ne qvis temerè ingrediatur: id qvod exinde obſervatum conſtat. Milſca (forte Mula) poſtea expugnata, univerſæq. aqvilonaris inſulæ. Ulterius in auſtrum ad Ilam proceſſum, ibiq; rapinis, incendiis, cædibus longo tempore ſævitum. Inde eodem curſu ad Saltiriam navigatum; ab utroqve latere circumjacentes regiones, hinc Hibernia illinc Scotia, excurſionibus, & pari populatione interjacentes ad Monam uſqve vaſtatæ, eodem Poëta teſte, ipſaqve cum adiacentibus expugnata. Gudriodi Hæbudarum Regis filius nomine Lagmannus, Nordureyis, ſeu inſulis aqvilonaribus, tutelæ relictus, infuſi in Hæbudas Magni vim ſuſtineri poſſe diffidens, fugâ, ſe ſub-

ſe ſubducturus, in inſulis aliqvantiſper delituit. Hiberniam deinde navi petentem, milites Magni à fuga, cum claſſiariis retractum adduxerunt, cui compedes ferreæ, mandato ejus injectæ. Haud obſcure auctor, qvem ſeqvimur, verbis hoc ſenſu deſcriptis, tum etiam hiſtoriæ Norvegicæ exemplaria MSS. plurima conſenſu innuunt, Gudriodum his temporibus imperium Hæbudarum Regio, filium Lagmannum præfecti titulo Nordureyas tenuiſſe, Mannenſium forte reliqviis in officio continendis. Bretlandiæ deinde (qvæ & Cornavia) claſſis appulſa, in fretum, qvod Angliseyam & continentem interfluit, provecta eſt unde ripa utraqve tam continentis, qvàm inſulæ jaculis infeſtata. Ad qvam claſſem litoribus arcendam validus in Cornavia exercitus, Ducibus Hugonibus duobus, Comitum dignitate conſpicuis, qvorum alter Generoſus, alter Groſſus appellabatur, ſubitò exortus eſt: prælium inde acre, mutuo animorum ardore incruduit. Omnibus arma expedientibus, Magnus, Comitis Erlendi filius, in anteriore navis parte, cùm conſideret inermis, Rex cur ad arma non iret, exqviſivit: reſpondenti, cum iſtis hominibus, nullam ſibi, utpote nunqvam laceſſito, controverſiam, itaqve (ait) foros ſubi, itaqve te conde, ne ante pedes pugnantium proſtratus, impedimento ſis qvandoqvidem pugnare non audes, neqve enim religione te prohiberi exiſtimem. Is, omiſsâ corporis muniendi curâ, accepto pſalterio, Regiis divini Poëtæ hymnis, qvoad pugna durabat, relegendis ſe munivit: duravit autem longo tempore, ſtrenueq; ab utraqve, parte eminus jaculis, cominus gladiis res gerebatur. Hugonis Generoſi, memorabilis in primis virtus, eo prælio enituit, fiduciâ armaturæ nonnihil forte excitata: univerſum enim corpus, oculos præter gerendorum Duces arbitrosq;, firmiſſimâ loricâ munitus, cùm, pericula ſibi depoſcendo, ſuos ad imitandum exemplo provocaret, ipſum Magnum in ſe convertit, qvi, cùm eo die rem arcu gereret, aſſumto ſagittario, inter Halogenſes peritiſſimo, ſimul in eum, jacula dirigunt: caſſis, qva naſum tegebat, telo, qvod is propulit, ad latus decidente, collineata, altero oculus occiputq; transverberata, proſtrati Comitis gloria vel infamia, penes Regem duobus rythmis Chronicis adhuc contentis celebrata, auctor alterius Biornus Curvimanus, eorum temporum Poëta celebris, alter Thorkell Hamarskald ei æqvalis, qvibus Simon Dunelmenſis ad eundem annum ſuffragatur his verbis:

Anno MXCVIII Wintonienſis Epiſpopus Valcelinus in Nonas Januarii, die Dominica obiit. Æſtatis tempore Rex Anglorum Wilhelmus junior civitatem, qvæ Cniomannis vocatur, magnam partem illius provinciæ per vim ſuæ ditioni ſubegit. Interea Comes Hugo de Scrobbesberiâ Manaviam inſulam, qvæ conſvetè vocatur Angliseye, & cum eo Comes Hugo de Ceſtre cum exercitu adierunt, & multos Walanorum, qvos in ea ceperat, occiderunt, qvosdam verò manibus & pedibus truncatis, teſticulisq; abſciſſis excœcaverunt, qvendam etiam provectæ ætatis præsbyterum nomine Cenredum, à qvo Walani in his qvæ agebant, conſilium accipiebant, de Eccleſia extraxerunt, & ejus teſticulis abſciſſis, & uno oculo eruto, lingvam illius abſciderunt, ſed die tertio, miſeratione divinâ illi reddita eſt loqvela. Eo tempore Rex Norriganornm Magnus, filius Regis Olavi, filii Regis Haraldi Harvagi Orcadas & Menavias inſulas, cum ſuo adjeciſſet imperio, paucis navibus advectus illuc venit, multis armatis militibus in ipſa maris ripa illi occurrit, & ut fertur, mox ab ipſo Rege ſagittâ percuſſus VII die, qvo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit. Factum bonis exſecratum, à ſe vel ipſe vel poſteri amoliri voluiſſe ex *Orderico Vitali* diſcimus. Cæde Comitis territi cœteri ilico in fugam verſi, præmium victoriæ Angliseya, ditioni ejus ceſſit, extrema in Occidente imperii Pulchricomi qvondam pars, ultra qvam Norvegorum neminem, imperii limites eo ſitu extendi e legimus, vel ut habet *Codex Regius MS. Kringla*, qvo Reges anteriores, qvi Norvegiam tenuerunt, longiſſimè in auſtrum (occidentem intelligit) imperii limites extenderunt, innuens præter Pulchricomum etiam alios hanc qvoqve inſulam poſſediſſe. Hæc inſula illo tempore Cornaviæ, qvam Bretlandiam vocabant, triens cenſita eſt. Verùm victoria haud incruenta fuit; magnâ, primi ordinis, virorum jacturâ, majore militum ſtrage, & pene maximæ partis vulneribus conſtitit. Inter cœteros Kalius multis vulneribus, nec ſingulis lethalibus

bus confoſſus: Sigurdus verò Sneis, ejus agnatus, Agdarum ſatrapa, occubuit. De Erlingo, Comitis Erlendi filio, Scriptores variant: Noſter hoc prælio, Snorrius Sturlæus, pluraq; exemplaria pergamena, in Hibernia, una cum Rege Magno cæſum tradunt. Poſt prælium in Angliseyâ, Magnus, Comitis Erlendi filius, menſæ Regiæ miniſterio adhiberi ſolitus, dapibus ferendis, qvamvis nec caſſide, loricâ, aut ocreis, aut firmiore adverſus denſas telorum grandines integumento, munitus prope miraculum, illæſus evaſerit: tamen, qvòd prælium detrectaret, contemni à Rege cæptus: indignationi ſe ſubducturus, clam noctu aufugit, dum milites qværerent, intra ſaltus latitans. Tandem in aulam Regis Scotiæ provectus, interdum ibidem remanſit, interdum in Anglia vel Cornavia ad Epiſcopum qvendam, ſpontaneo à patria, qvoad Rex Magnus vixit, exſilio. Hæbudis & Angliseyâ ſubactis, dum Scotiæ litoribus infeſta admovetur claſſis, oratores à Melcolmo obviam miſſi, pacem ceſſione omnium inſularum, ab occiduo Scotiæ litore ita directarum, ut lembo, gubernaculo directo, intermeari poſſet, impetrant. Mox Cantiria, (olim Satiria) peninſula ſingulis Hæbudarum præferenda, aſtu Magni, conditiones, pacis ad utilitatem ſuam, pravâ interpretatione, detorqventis, inſulis annumerata: Iſthmum enim, qvo continenti jungitur, lembo, clavum in puppe tenens, terreſtri itinere tranſvectus, navigantis ſpecie navali intermeâſſe profeſſus, peninſulam extorſit. Edoctus, credo, ſophiſma à Beitio Goris filio, Noris, Norvegiæ eponymi, ex fratre nepote, qvo magnam Thrandheimi provinciæ acceſſionem, multis retro ſeculis nactus erat. Tantam victorum inſolentiam, victis æqvi boniq; conſulendam, Gallorumq; illud Væ victis, in Romanos obſeſſos jactum, & audiendum & concoqvendum, neceſſitas præſcribit. Omitto in præſens aliud raræ inſolentiæ exemplum, planè barbarum, ab hoc eodem Magno in Hiberniæ Regem Murcardum editum, qvod *Chronico Manniæ* proditum, noſtris non item ſcriptoribus, & proinde ſuſpectæ fidei, Chronici tamen verbis, infra referendum: licèt in aliis inſignis inter utroſqve in hujus Regis aliorumq; geſtis conſenſus, diſſenſus in paucis appareat. Pace cum Scoto factâ, cùm Magnus ſe in Hæbudis hyematurum ſignificaret, deprehendit multos patriæ reviſendæ cupidos: variis enim ſermonibus inter ſe muſſitabant, exſilium magis, qvàm militiam indici; abutiq; ſudore ſuo & ſangvine Regem, ad aliena ipſi conqvirenda; nec qvæſitis poſſe ſatiari, cùm pingviora cupido oſtendat, qvàm qvæ parta eſſent; & qvantumcunqve qvæſiverit, ſemper tamen plura, majoraq; reſtare; eundem militiæ laborumq; ſibi, qvi avaritiæ Regis, finem exſpectandum. Rex ſauciorum vulneribus inſpectis, Conſiliarios de rerum deinceps gerendarum ordine conſuluit: in his erat Kalius, cujus vulnera ægre ſanari, nec certum, qvo fine terminarentur, cognovit. Is ſuper incidentibus negotiis conſultus, ſvaſit, ut exercitum luſtraret: relatum qvippe ſibi, eos, qvibus plurimum fideret, qvantumvis magnis beneficiis obnoxios, dilabi. Ægre id Rex primò credere, ægriùs etiam fidem ſuam, ſpemq; de illis conceptam eludi, ferre: anteqvam multos amicorum furtim elapſos deſiderabat. Qvorum nomina ad Kolium cùm detuliſſet, is diſticho munera & largitiones in tales haud utiliter expenſas, eorumq; ingratum animum perſtrinxit: Rex aliud ſtatim ſubnectens, replicuit, qvorum utrumqve adhuc exſtat. Inde cuſtodes inſtituti, qvi, ne qvis proinde aufugeret, ſedulò providerent. Dum in Hæbudis erat Rex, filio Sigurdo, novem annorum puero, filiam Regis Myrkiartanis. (Murcardum *Chronicon Manniæ* appellat Thialbi, Waræus Moriertachum Tirdelvaci, filium, noſtrates Connactiæ Regem) nomine Biadmoniam, aliis Hiadmoniam, virginem qvinqve annorum, deſpondit. Hàc eadem hyeme, Kalius ex vulneribus, in freto Angulſeyenſi acceptis, deceſſit. Proximo vere Hæbudis in Orcades delatus, cognovit eadem hyeme utrumqve Comitem in Norvegia mortalitatem expleviſſe; Erlendum qvi Nidaroſiæ, Paulum, qvi Bergis ſitus eſt. Kolo Kalii filio, in ſolatium paternæ cædis, Comitis Erlandi filia Gunnhildis à Rege locata: dos dicta, prædia qvædam in Orcadibus, & villa in Papuleya; adjectus qvoqve honor inter nuptias, ut ſatraparum Regiorum collegio adſociaretur. Inde in Norvegiam cum uxore Regem ſecutus, in patrio prædio in

Agdis reſedit. Duo ex illo conjugio liberi, filius Kalius, filia Ingiridis qvos magnæ exſpectationis, ſollicita parentum cura educavit. Tradit *Chronici Norvegici antiqvisſimum exemplar* etiam Regium, Magnum, ſub reditum in patriam, Sigurdum filium, Orcadibus, & omnibus inſulis, tranſactione qvæſitis, cum Regio titulo præfeciſſe, Haconiq; Pauli filio, & Erlingo, Erlendi filio, curam ejus commendâſſe. Nono Regni anno, iterum Magnus Norvegiâ, magnâ claſſe, mare transvectus, Hiberniam bello qvaſſans in Connactia apud Regem Myrkiartanem ſeu Murcardum hyemavit, initâ cum eo ſocietate belli, Dublinum cum ſubjecta provincia, Dublinskire expugnatum, inſeqvente vere, pluribus provinciis ſociis armis ſubactis, Myrkiartan domum rediit. Rediturus & in Norvegiam Magnus, præſidio Dublini relicto, Ulaſtiram, ſev Ultoniam, noſtris Ulaſtyr, claſſem appulit: ibi dum commeatum, à Myrkiartane miſſum, exſpectat, inconſideratiùs in ſepta paludibus, impeditaq; loca, cum exercitu exſpatiatus, ab Hibernis, occaſionem iſtam temerè oblatam, obviis ulnis amplectentibus, ex inſidiis, undiqve exortis, circumventus, cum magna copiarum parte, dum ſolo depreſſiore ſe emergere inſtitit, occiditur, die Bartholomeo feſto, anno à nato JESU MCIII. Sigurdus filius, cognitâ patris cæde, relictâ in occidente uxore, Regis filiâ, patriam repetivit. His ſecundum ſcriptorum noſtrorum conſentientem traditionem expoſitis, nec ulla ex parte immutatis, aliorum etiam narationem breviter ſubjiciam: mox meum de ſingulis judicium curioſo lectori examinandum. Agmen *Chronicon Manniæ* ducit.

Anno Domini 1047. *obiit piæ memoriæ Edvardus Rex Angliæ, cui ſuccesſit in Regnum Haraldus Godvini, contra qvem Haraldus Harfager Rex Norvegiæ prælium commiſit apud Stainfordbrige, & Angli victores exiſtentes, omnes fugârunt, de qva fuga qvidem Godredus cognomento Chrovan filius Haraldi Nigri de Iſelandia fugiens, venit ad Godredum filium Syrric, qvi tunc regnabat in Mannia, & honorificè ſuſceptus eſt ab eo. Eodem anno Gvilielmus Baſtardus debellavit Angliam, & Godredus filius Syrrich Rex Manniæ obiit, cui ſuccesſit filius Fingal.*

Anno 1066. *Godredus Crovan collegit multitudinem navium, & venit ad Manniam, prælium cum populo terræ commiſit, ſed ſuperatus & fugatus erat, iterum exercitum ad naves coadunavit, venit ad Manniam, pugnavit cum Mannenſibus, victus & fugatus eſt. Tertio congregavit multitudinem copioſam, & venit noctu ad portum, qvi vocatur Ramſa, & trecentos viros occultavit in ſilva, qvæ erat in devexo montis ſupercilio, qvi vocatur Scacafel. Orto lucis ſydere, Mannenſes conſtruxerunt aciem ſuam, & magno impetu facto, congresſi ſunt cum Godredo, cumq; pugna vehemens eſſet, trecenti viri ſurgentes de inſidiarum loco à tergo, Mannenſes debilitare cœperunt, & in fugam compellere, cum autem vidiſſent ſe ſuperatos, nec aliqvem diffugii locum ſibi patere, nam reuma maris ramſa alveum impleverat, & hoſtes ex altera parte conſtanter perſeqventes, qvi tunc remanſerant, clamore miſerabili poſtulabant à Godredo vitam ſibi donari. Ille autem flexus miſericordiâ, & miſerans calamitatem eorum, qvi apud ipſos per aliqvod tempus nutritus fuerat, revocavit exercitum & prohibuit ne eos diutius perſeqverentur. Godredus ſeqventi die optionem exercitui ſuo dedit, ut ſi mallent Manniam inter ſe dividere, & in ea habitare, vel tantùm ſubſtantiam terræ accipere, & ad propria remeare: Illis autem magis placuit totam inſulam vaſtare, & de bonis illius ditari, & ſic ad propria reverti. Godredus autem cum paucis, qvi ſecum remanſerant, de inſulanis auſtralem partem inſulæ & reliqviis Mannenſium aqvilonarem tali pacto concesſit, ut nemo eorum aliqvando auderet jure hereditario ſibi aliqvam partem terræ uſurpare, unde accidit, ut usqve in hodiernum diem tota inſula ſolius Regis ſit, & omnis reditus ejus ad ipſum pertineat. Igitur Godredus ſubjugavit ſibi Dubliniam, & magnam partem de Layneſtir; Scotos verò ita perdomuit, ut nullus qvi fabricaret navem vel ſcapham, auſſus eſſet plus, qvàm tres claves inſerere. Regnavit autem ſexdecim annis, & mortuus eſt in inſula, qvæ vocatur Yle, reliqvit ſanè tres filios, Lagmannum Haraldum & Olafum. Lagmannus, natu major, regnum arripiens, ſeptem annos regnavit. Rebellavit autem contra eum Haraldus frater ejus multo tempore, ſed*

tandem

tandem captus à Lagmanno, genitalibus & oculis privatus eſt. Poſthac Lagmannus pœnitens, qvòd fratris ſui oculos eruiſſet, ſponte Regnum ſuum dimiſit, & ſigno crucis Dominicæ inſignitus, iter Jeruſolymicarum arripuit, qvo & mortuus eſt.

Anno 1075. *omnes Proceres inſularum, audientes mortem Lagmanni, miſerunt, legatos ad Murecardum O-Brien, Regem Hiberniæ, poſtulantes, ut aliqvem virum induſtrium de Regali ſtirpe in Regem eis mitteret, donec Olafus filius Godredi creſceret. Annuit eis Rex libentiſſimè, & qvendam Dopnaldum filium Tade ad eos miſit, monens & præcipiens ei, ut cum omni benignitate & modeſtia, Regnum, qvod ſibi non debebatur, gubernaret. Sed ille poſt, qvam ad Regnum pervenit parvipendens præcepta domini ſui, cum magnâ tyrannide abuſus eſt Regno, &, multis ſceleribus perpetratis, tribus annis enormiter regnavit. Tunc omnes Principes inſularum, unâ conſpiratione commoti, adverſus eum congregati ſunt, & expulerunt à finibus ſuis: ille autem fugiens ad Hiberniam non eſt ultra reverſus ad eos.*

Anno 1077. *qvidam Ingimundus miſſus eſt à Rege Norvegiæ, ut regnum inſularum arriperet: cumq; ad inſulam Leodus perveniſſet, miſit nuncios ad omnes Principes inſularum, præcipiens in unum convenirent, & conſtituerent eum Regem. Interim verò ipſe cum ſociis ſuis, rapinis & commeſſationibus vacabat, mulierum & puellarum pudicitiam violabat, & fœdis voluptatibus, & carnis illecebris operam dabat, cumq; hæc nunciata fuiſſent Principibus inſularum, jam in unum ad conſtituendum eum Regem congregatis, nimio ſuccenſi furore properaverunt ad eum, & ſupervenientes nocte, domum, in qva erat, combuſſerunt, & eum cum omnibus ſuis partim ferro, partim flammis, extinxerunt.*

Anno 1098. *fundata eſt abbatia S. Mariæ Ciſtertii; Antiochia à Chriſtianis capta eſt; & cometa apparuit.*

Eodem anno commiſſum eſt prælium inter Mannenſes apud Sartwat, & aqvilonares victoriam obtinuerunt, in qvo bello occiſi ſunt Other Comes, & Macmaras, Principes ambarum partium.

Eodem anno Magnus, Rex Norvegiæ, filius Olavi, filii Haraldi Harfagre, volens explorare incorruptionem S. Olavi Regis & Martyris, præcepit, ut ejus mauſolum aperiretur. Epiſcopo autem, & Clero reſiſtente, ipſe Rex audacter acceſſit, & vi Regia aperiri ſcrinium fecit, cumq; & oculis vidiſſet, & manibus attrectâſſet incorruptum corpus, ſubito timor magnus irruit in eum, & cum magna feſtinatione diceſſit. Seqvente nocte Olavus Rex & Martyr ei per viſum apparuit, dicens, elige, tu, inqvam, unum è duobus, vel vitam cum Regno infra triginta dies amittere, vel à Norvegia diſcedere, & eam amplius nunqvam videre. Expergefactus Rex à ſomno, vocavit ad ſe Principes, & majores natu, & expoſuit eis viſionem; illi autem conterriti, hoc conſilium dederunt ei, ut cum omni feſtinatione de Norvegia exiret. Ille ſine mora coadunari fecit claſſem, centum ſexaginta navium, & ad Orcadas inſulas transfretat, quas ſibi ſtatim ſubjugavit, & tranſitum faciens per univerſas inſulas, easq; ſibi ſubjiciens pervenit usque ad Manniam, cumq; applicuiſſet ad inſulam S. Patricii, venit videre locum pugnæ, qvam Mannenſes paulo ante inter ſe commiſerant; qvia multa adhuc corpora occiſorum inhumata erant. Videns autem inſulam pulcherrimam, placuit in oculis ejus, eamq; ſibi in habitationem elegit: Munitiones in ea conſtruxit, qvæ usque hodie ex ejus nomine nuncupantur. Galwedienſes ita conſtrinxit, ut cogeret eos materias lignorum cædere, & ad litus portare, ad munitiones conſtruendas. Ad Moniam inſulam Walliæ navigavit, & duos Hugones Comites invenit in ea, unum occidit, alterum fugavit, & inſulam ſubjugavit, Wallenſes verò multa munera ei præbuerunt, & valedicens eis ad Manniam remeavit; Murecardo Regi Hiberniæ miſit calceamenta ſua, præcipiens ei, ut ea ſuper humeros ſuos, in die natalis Domini per medium domus ſuæ portaret in conſpectu nunciorum ejus, ut inde intelligeret ſe ſubjectum eſſe Magno Regi. Qvod audientes Hibernienſes, ægrè ferebant, & indignati ſunt nimis. Sed Rex ſaniori conſilio uſus: non ſolum, inqvit, calceamenta ejus portare, verùm manducare mallem, qvàm Magnus Rex unam provinciam in Hibernia deſtrueret. Itaque complevit præceptum, & nuntios honoravit, multa qvoque munera per eos Magno Regi tranſmiſit, & fœdus com-

compoſuit. Nuntii verò redeuntes ad dominum ſuum, narraverunt ei de ſitu Hiberniæ & amœnitate, de frugum fertilitate, & aëris ſalubritate. Magnus verò hæc audiens, nihil cogitabat, qvàm totam Hiberniam ſibi ſubjugare. Itaque præcepit claſſem congregare; ipſe verò cum ſedecim navibus procedens explorare terram volens, cùm incautè à navibus diſceſſiſſet, ſubito ab Hibernienſibus circumvallatus interiit, cum omnibus ferè, qui ſecum erant. Sepultus eſt autem juxta eccleſiam S. Patricii in Duno, regnavit ſex annis. Qvo mortuo Principes inſularum acceſſerunt Olavum filium Godredi Crovanis, qvi degebat in curia Henrici Regis Angliæ filii Guilielmi.

Anno 1102. *Olavus, filius Godredi Crovan, regnare cœpit, & 40. annos regnavit, vir pacificus habuit omnes Reges Hiberniæ & Scotiæ ſibi confœderatos, accepit in uxorem Affricam filiam Terguſii de Galewedia, de qva genuit Godredum, ex concubinis ſuſcepit Regnaldum, Lagmannum, Haraldum, & filias multas qvarum una nupſit Sumerlido regulo Herergaidel, qvæ fuit cauſſa ruinæ totius regni inſularum, genuit ex ea filios qvatuor, Dulgallum, Raignaldum, Engus & Olavum.*

Ordericus Vitalis hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. X, licèt geſta Magni per Hæbudas & Angliſeyam ad annum MXCVIII. conſentiente *Simone Dunelmenſi* referat, unoq; contextu ſingula exponat, tamen accuratiùs inſpectus, qvæ confundit, diſtinxiſſe, deprehenditur, ejus verba, qvæ huc faciunt, ita habent.

Anno ab incarnatione Domini MXCVIII Magnus Olavi Noricorum Regis filius contra Irenſes inſurrexit, & claſſem LX navium ſuper illos navigaturus præparavit (& paucis interjectis) Nunc mea mens cauſſam & eventus belli enodare ſatagit, qvod Magnus Rex in Hibernos arripuit, & multa multis detrimenta & ſtrages intulit. Hic filiam Regis Irlandæ uxorem duxerat. Sed qvia Rex Irenſis pactiones, qvas fecerant non tenuerat, Magnus Rex ſtomachatus, filiam ejus ei remiſerat, bellum igitur inter eos ortum eſt. Anno V. Gvilielmi Rufi Regis Anglorum, undique bellicas copias extraxit Rex Nortwigenarum, & ſubſolano flante, oceanum perluſtrans, Orcades inſulas adiit, Scotiam à parte Circii circumivit, & alias inſulas, qvæ ad ſuam ditionem pertinent, usque in Angleseyam penetravit. Hiberniam ingredi voluit, ſed irenſibus in maritimis litoribus ad bellum paratis, alias divertit, inſulam Man, qvæ deſerta erat, inhabitavit, populis replevit, domibus & aliis neceſſariis, ad uſus hominum gnaviter inſtruxit. Alias qvoque Cicladas in magno mari, velut extra orbem poſitas perluſtravit, & à pluribus populis inhabitari, Regio juſſu coëgit ſeq; per plures annos ad augmentum Regni, & dilatationem plebium, tali ſtudio exercuit. Qvondam Princeps militiæ Magni Regis cum ſex navibus in Angliam curſum direxit, ſed rubeum ſcutum, qvod ſignum pacis erat, ſuper malum navis erexit. Maritimæ verò plebes, qvæ in Anglia litus infiniti amphitritis incolebant, in boreali climate, ut barbaricas gentes, & incognitas naves viderunt adſe feſtinare, præ timore nimio vociferatæ ſunt & armati qviq; de regione Merciorum convenerunt. Tunc nimirum inter Anglos & Gualos, ingens erat conturbatio, ideoq; cunctos ad arma concitabat actutum omnis repentina vociferatio. Duo Conſules, qvibus Merciorum præcipue regio ſubjacet, & ambos uno Hugonis nomine, omen edocet, veredarios per totam terram celeriter miſerunt, & armatos qvosque Francos & Anglos contra extraneas phalanges, ad patriæ tutelam properare mandaverunt. Maxima igitur multitudo de comitatu Ceſtræ & ſcrobesburiæ congregata eſt, & in regione Dagannoth ſecus mare ad prælium præparata eſt. Illuc Hugo de monte Gomerici, cum ſuis cœtibus prior accurrit, & auxiliarios contubernales exſpectans, multis diebus ibi conſedit patriamq; ne Gualenſes ſeu Nordwigenæ in provinciales irruerent, circumſpectus tutavit. Qvadam verò die, dum ſupra litus indigenæ turbati diſcurrerent, ſeq; contra Nordicos, qvos in navibus ſuis ſævire contra Anglos videbant, præpararent, Hugo Comes eqvum calcaribus urgens, cœtus ſuos congregabat, & contra hoſtes, ne ſparſim diviſi invaderentur, principali rigore coërcebat. Interea barbarus Nordwigena, ut Comitem agiliter equitantem proſpexit, inſtigante diabolo, ſtridulum misſile ſubito direxit, egregiumq; Comitem, proh dolor! percusſit. Qui protinus corruit, & in fluctibus maris jam æſtuantis exſpiravit; Unde dolor ingens exortus eſt. Cujus mortem Magnus Rex ut comperiit, vehementer cum ſuis planxit, & Hugoni

goni Dirgane, id eſt groſſo, pacem & ſecuritatem mandavit. Exercitum, inqvit, non propter Anglos, ſed Hibernos ago, nec alienam regionem invado, ſed inſulas ad poteſtatem meam pertinentes incolo.

His adjiciendum eſt Buchanani teſtimonium de Occidentalium inſularum à Scotia alienatione, Magniq; Regis expeditione, qvarum utramqve non in Milcolumbi, ſed Donaldi Bani tempora refert, eumq; cum Magno colluſiſſe affirmat, qvo ejus ope ſceptra Scotica faciliùs potiretur: ita enim hiſtoriæ Scoticæ lib: VII. in Donaldo Bano ſcribit.

Milcolumbo rebus humanis ſublato, Donaldus Banus, id eſt Albus, ejus frater, qvi Macheti metu in Æbudas profugerat, Magno, Regi Norvegorum, omnes inſulas pollicitus, ſi ejus auxilio, regno Scotorum potiretur, nullo fere negotio Rex eſt declaratus. In Duncano autem proximo Rege hæc addit de eodem Donaldo. Plus minùs triennio, turbulentisſimum regnum gesſit. Hinc inſulanis, hinc Anglis Regnum infeſtantibus, accesſit & major illa invidia, ex inſulis occidentalibus per Magnum Norvegorum Regem occupatis, qvas etſi ille velut per vim ingreſſus eſſet, tamen omnes intelligebant fraudem ſubeſſe, non ſe commovente ad tantam contumeliam Donaldo.

De annis captivitatis, obitusq; Erlendi & Pauli Comitum Orcadenſium, Kalii qvoqve qvi Rognvaldi Orcadum Comitis Avus erat, ut & tempore, qvo Sanctus Magnus, fraterq; ejus Erlingus, & patruelis Hacon Pauli filius militiam Regis Magni ſecuti ſunt, res eſt, niſi ex ejus expeditionis circumſtantiis, haud explicatu facilis. Contrariæ hìc ſententiæ tres ſe offerunt. *Buchananus*, Melcolumbi tempore factam negat expeditionem, dum pactione Donaldi ipſo jam imperante, nec ſe ad tantam contumeliam commovente, inſulas occupatas aſſeverat. Primò igitur diſpiciendum, an potuerit Rex Magnus cum Melcolmo Scotiæ Rege confligere poſtqvam Regnum Norvagiæ adeptus eſt. Deinde an cum Godredo Crovane, utrumqve noſtri ſcriptores tradunt, ſed traditionis fidem annales ab iis concinnati, relationisq; contextus evertunt, Scriptores qvoqve extranei impugnant, Annalium noſtrorum conditores, qvotqvot ad manus habui, duas tantum expeditiones Magni Regis in Occidentem notant, priorem ad annum ſeculi XCVIII applicant, qva inſulas omnes Scoticas bello vel pactione qvæſitas aſſeverant, Angliseyamq; expugnatam, poſteriorem (de qvo nulla lis eſt) ad annum MCIII, nec ipſa hiſtoria uti ſupra expoſita eſt, niſi duarum meminit, inqve priorem omnia geſta conjicit, præter ea, qvæ ad Hiberniam referenda ſunt, verum ſibi ipſi contrarii annales, cum annum XCVIII. expeditioni Magni tribuant Sigurdi qvoqve filii ejus imperii inſularis initium in Occidente eo referant, id nihilominus in ſeptennium producunt, qvod tamen ſimul cum ipſo Magno deſivit, anno videlicet MCIII, qvod ſi illo termino, primam ejus expeditionem retro computemus, in annum XCVI incidit, Petrus Claudius Undalinus, ſive alius, annum præcedentem in marginem Chronici Norvegici retulit, qvi tamen ex ſerie hiſtoriæ exacte colligi neqvit, id ſi conceſſerimus, non tamen ad Melcolmi regis tempora exaltari poteſt, qvippe qvem Simon Dunelmenſis Bromton & Buchananus anno XCIII. in fata conceſſiſſe conſtanter tradunt, non igitur Melcolmo inſularem regni ſui partem Magnus poſtqvam regnare ceperat extorqvere potuiſſe videtur, nec patre Olafo Norvegiæ Rege vivo, cum is à bellis abhorrens, à pacis ſtudiis cognomen reportaverit, ſed nec cum Godredo Crovane, ei per temporum ordinem certamen permittitur, ſi is ſecundum Waræum anno MLXXVI vivis exemptus eſt, cum Rex Magnus juxta noſtrorum calculum patri Olafo anno MXCIII. mortuo ſtatim in regnum ſucceſſerit. Ego verò hic magnopere à noſtratibus in diſtinctione annorum geſtorumqve erratum animadverto, qvædam etiam ab exteris prætervisa, qvod noſtros attinet, certè in nulla re qvam temporum computatione pariter fluctuant, qvoties ſibi diſſentanea exponunt ſedulo inſpiciendi, & juxta narrationum circumſtantias, vel externorum ſcriptorum calculum emendandi. De contractu autem cum Melcolmo & congreſſu cum Godredò allata teſtimonia ideo minus ſuſpecta ſunt, qvod ea poſtulatis Alexandri Secundi Scotiæ regis, & reſponſo Haconis Senioris Norvegiæ regis ſtabiliantur, Anno

 enim

enim MCCXLIV. idem Alexander per legatos ſuos in Norvegiam miſſos poſtulaſſe traditur, ut Rex Hacon inſulas Hæbudenſes ſibi cederet, qvas Rex Magnus Melcolmo Scotiæ Rege iniqve extorſerit, reſpondit autem Rex Hacon, nihil eorum qvod inter Magnum & Melcolmum de regno Scotiæ ſubjectis inſulis in poſſeſſionem Magni translatis convenerit, ad Hæbudas referri poſſe, cum Melcolmo in illas aut illis ſubjectas, nullum jus nulla poteſtas fuerit, qvas victo Godredo Hæbudarum rege, perinde ac alias provincias, majoribus ſuis hæreditarias bello repetiverit. Plures itaq; expeditiones in occidentem à Magno factas, ſed à ſcriptoribus noſtris confuſas animadverto: *Ordericus* enim *Vitalis* ſub annum XCVIII. ſi non tres, certè duas Magni expeditiones in occidentem memorat. Priorem refert ad annum qvintum imperii Gvilielmi Rufi, qvi eſt Æræ Chriſtianæ XCII: qvo tempore Melcolmus Scotiæ Rex vixit, fædusq; cum Magno ferire potuit. Atqvi noſtri Scriptores non illum, ſed ſeqventem annum Regni Magni initialem faciunt? eſto, nec ille qvidem fæderi inter illos inhabilis, ante expeditionem in Angliseyam, & qvidem tempore verno: metu qvippe belli Anglici, qvod adverſus Rufum Melcolmus eo anno ſuſceperat, ne duobus periculoſiſſimis bellis terrâ mariq; implicaretur, deditio facta videri poterit. Verùm ſupra hoc tempus idem Vitalis imperii Magni primordia proferre videtur, eo qvod Magnum per plures annos exercuiſſe, ſe in excolendis inſulis ad id tempus deſertis tradat, eumq; id tempus non in Norvegia ſed inſulis reſediſſe, innuat reſponſo, inſulas ad poteſtatem meam pertinentes incolo. nihil itaqve obſtat, qvin Magno cum Melcolmo pacta inſtitui potuerint, an etiam cum Godredo hoc loco perpendamus. Qvoties Manniam ab inſulis Sudureyenſibus, noſtra monumenta non diſtingvunt, eodem nomine comprehendunt, qvod ego ſemper Hæbudas verto, Godredum Sudureyenſium regem à Magno oppugnatum tradunt, ejusqve filium Lagmannum compedibus vinctum, prius aqvilonaribus inſulis præfectum, Godredo Sudureyas à Magno extortas, Rex Hacon Senior fatetur. Hunc fuiſſe Godredum Crovanem, tum nomen Regis, tum etiam ſucceſſoris filii Lagmanni, in hæc tempora qvadrans, perſpicuum facit, dum ab anno MLXVI. ad annum MCXLII. (cum Godredus Olafi filius, Crovanis nepos, in Norvegiam ad Regem Ingium, Haraldi Gillii filium transfretavit, eiq; ſacramentum fidei dixit) nulli his nominibus Reges occurrant. Cùm tamen *Chronicon Manniæ* ſingulorum ſucceſſiones exſeqvatur, tradatq; Manniam inter exercitûs ſui, & Mannenſium, reliqvias, habitationibus Godredum diſtinxiſſe, ipſum in auſtrali parte reſediſſe, noſtri filium Lagmannum aqvilonarium inſularum tutelæ relictum perhibent. Id qvod à vero non abludit: nec dubitandùm, qvin Hæbudas præter Manniam Godredus imperio tenuerit, cùm non Hiberniæ modò magnam partem domuerit, ſed etiam Scotis leges in ædificandis navibus duriſſimas præſcripſerit. Sed nec argumentis opus eſt: tradit enim laudatum *Chronicon*, poſt mortem Lagmanni, omnes inſularum (non ergo ſolius Manniæ) proceres, miſiſſe legatos ad Murecardum O-Brien Regem Hiberniæ, poſtulantes, ut aliqvem virum induſtrium, de Regali ſtirpe, in Regem eis mitteret, donec Olavus filius Godredi creſceret. Si pater tantùm Manniæ imperâſſet, aliarum inſularum principes tutorem ei ut ſuo Regi, non poſtulâſſent. Accedit, qvod in inſula Ile mortuus ſit, nec id qvidem extra ditionem, his argumentis evicto, Chronicon Manniæ de eodem Godredo agere, cum qvo Magnus Norvegiæ Rex manus conſeruit, commodè ad manus meas venerunt *diſqviſitiones Jacobi Waræi* de Hibernia ejusqve antiqvitatibus, ibi *cap: XXIV.* Godredus Crovan Rex Dublini Manniæ & Hæbridum inſularum appellatur, ſed in anno obitus ejus, à *Chronico Manniæ* diſſentit, id enim adventum ejus; jam bello in Anglia, inter duos Haraldos geſto profugi, in Manniam ad annum MXLVII. illatum ab eo Mannenſibus bellum, ad annum LXVI. refert, annos ſexdecim regnaſſe perhibet, obitum ejus *Jacobus Waræus* loco citato ad annum MLXXVI. initium vero imperii in Dublinenſes anno LXVI. applicat, ſeptennium à morte patris filium Lagmannum Manniæ imperaſſe Chronicon Manniæ tradit, exinde in itinere Hieruſolymitano mortuum, qvo cognito datum Mannenſibus ita poſtulantibus Dopnaldum

in tu-

in tutorem Olafo Chrovanis filio tum pupillo à Murchardo O-Brien Hiberniæ Regè anno MLXXV. qvi triennium rexerat. Anno vero MLXXVII. miſſum à Rege Norvegiæ Ingimundum qvendam in imperium inſularum eumqve occiſum, anno vero MXCVIII. Magnum Norvegiæ Regem (de qvo nobis ſermo) claſſe in inſulas advectum. Hæc qvam ſibi non conſtent vel cœco perſpicuum. In anno adventus Crovanis in Manniam typographi error, vel etiam librarii mannifeſtus eſt; pro enim anno MXLVII. MLXVI. reponendus eſt, cum bellum extremo illius anni Haraldo Norvegiæ Regi funeſtum, in Anglia geſtum profligatumqve ſit, vix autem veritati litat illo anno Manniam ab eo oppugnatam nedum devictam, multò etiam minus Dublinum & Lanyſter tunc ab eo ſubjugata, cum omnium rerum egens ſupplexqve ad Sirricum Manniæ Regem profugit. Ter Mannenſibus infeſta arma intuliſſe traditur, noviſſime victor, non tamen exprimitur, an uno eodemq; anno id factum ſit, itaqve de initio imperii ejus in Mannia incerti ſumus, nam qvod de occupato ab eo Dublino ad eundem annum antiqvitates Hiberniæ referunt, parem fidem meretur, qvam aſſignatus ab iis annus ei fatalis, ut mox dicetur, nec Chronicon Manniæ hoc ad certum annum alligat, ſed inter geſta ejus tantum refert. Excedit enim tanta potentia ſortem regis inſulæ nuper victæ, magis qvam domitæ, qvæ majore civium metu teneretur, qvam inferret. Fingalem patri Sirrico ſucceſſiſſe, nec ſtatim à Crovane dejectum memorat, annos ſexdecim imperio ejus aſſignat, qvi qvidem LXXVI. haud terminantur, ut Antiqvitates Hiberniæ definiunt, certe ſi tantas res geſſit, Dublinum ſubegit & Layniſter, Scotosq; ita attrivit, ut ibi habetur, tot forte annorum ſpatium imperium ejus, aut etiam multo plures reqvirit, illud vero abſurdum qvod Chronicon Manniæ poſtqvam ſexdecim annis, qvibus ille regnavit, ſeptennium filii Lagmanni adjeciſſet, mortem ejus in annum LXXV. referat, cum ne LXXXV. ejus capax ſit, ſupereſt itaqve ut pro ſeptuageſimo qvinto XCV. reſtituatur, id qvod tempus Murechardo O-Brien (*Waræo* Morietachus eſt) magis convenit ad tutorem pupillo aſſignandum, qvam annus aſſignatus, non enim patri Tirdelvaco in regnum ſucceſſit, priusqvam poſt annum MLXXXVI. vel LXXXVII. teſte *Waræo Cap: IV.* haud igitur antea Hiberniæ-Rex ſalutari, aut legationibus de tutore dando ſollicitari poterat, anno vero XCV. commodiſſimè. Pro certo itaqve & indubitato fundamento, annum qvo Lagmannus obiit XCV. ſubſtituo, qvo ex ſupradictis argumentis eruto, cum haud præciſe ex principio imperii Godredi, finis regni ejus elici poſſit, ſeptem annos à morte Lagmanni ad obitum patris numerabimus, reſultat LXXXVIII. Godredo fatalis, in eum ad minimum ſi non ſupra regni Magni initium referetur, ſi ſecundum Haconis Senioris auctorumq; noſtrorum teſtimonia, inſularum imperium Godredo extortum eſt, Lagmannum beneficio Magni, ut poſteriores inſularum Reges regnasſe ſtatuendum. Nec forſitan minima expeditionis Magni in Hiberniam cauſa, Murchardi injuria tutorem regno ipſi obnoxio conſtituentis. Hinc Ingimundus omnium inſularum Rex à Magno deſignatus. nec parati fuiſſent inſulani ab eo evocati ad conſtituendum eum regem, niſi ante illud tempus, imperium Regis Norvegorum agnoviſſent, proinde prius domiti, nec tamen illis temporibus ab alio qvam Magno vel oppugnati vel expugnati leguntur. Omnium proinde ſuffragiis Ingimundus inſularum Rex factus eſſet, ni vitiis ſtudia eorum in vindictam convertisſet, qvæ deinde ipſum Magnum anno ſeqvente tùm ad ultionem cœdis ejus, tum etiam ad inſulas ad obſeqvium reducendas, inter alia abſtraxiſſe videtur, fallor eqvidem ſi aliam magis ob cauſam qvam ob truſum inſulis Dopnaldum Murcardus Connactiæ Rex offenſam Magni contraxit ſi id qvod de calceis in feſtum Chriſti natale geſtandis traditum eſt, fidem merebitur. Nullis eqvidem Olafi Pacifici Magni patris imperium ſyncroniſmis exeoticis ſcriptoribus; præterqvam Simoni Dunelmenſi, qvod ſcio, obſervatis nititur, principium Haraldi patris in Anglia clades certum facit, finis nullo uſpiam incidente monumento ad illum relato memorabilis. Anno tamen ſeculi ſui LXXXV. non modò vixiſſe, ſed etiam Sancto Knuto, ſeu Canuto, Daniæ Regi, Angliam armis ad priſtinum Daniæ Regum obſeqvium

qvium (id qvod etiam Simon Dunelmenſis ad eundem annum refert) redacturo, ſexaginta navium claſſem militesq; auxiliares ſubminiſtrâſſe, Knytlingorum hiſtoria, Canuti Magni, ejusq; ſucceſſorum vitas complexa, ut & *Chronicon Regum Norvegiæ* teſtantur. Tribus inde annis ſi vixerit Godredus, Manniæ & Hæbudarum Rex, belloq; à Magno Olafi filio laceſſitus fuerit, mox etiam victus: uno illorum deceſſiſſe Olafum, Magnumq; ſucceſſiſſe oportet ſi Chronico Manniæ in rebus domeſticis fides adhibenda ſit, qvod tam enormiter in rebus, tantillo annorum intervallo geſtis, commemorandis exorbitâſſe, fidem excedit. Statuo itaqve Magnum plures expeditiones in occidentem diverſis temporibus ſuſcepiſſe. Primâ tempore Godredi, imperio Hæbudarum auctum, mox ei, inde ſucceſſori Lagmanno, fiduciario jure, reddito. Secundâ, inſulas alias Scotiæ ſubjectas, Melcolmo extortas, idq; vel anno XCII. ſecundum *Orderici Vitalis* calculum, vel proximè ſecuto, cùm bellum Anglis inferret, idq; qvinqvennio, poſtqvam imperare Magnus cæpit, ſive anno LXXXVIII. vel LXXXVII. Olafus pater deceſſerat, qvam expeditionem domeſtici ſcriptores eò, licèt anno ſeculi variato, referre videntur, commemoratis rebus, domi interea geſtis. Tertiâ anno XCVIII. poſt Ingimundum ab inſulanis occiſum, inſulas iterum ad obſeqvium redactas, Angliseyamq; juxta *Chronicon Manniæ Orderici Vitalis & Simonis Dunelmenſis* aſſerta expugnatam. Eo certè anno, filium Sigurdum in Orcades devectum, ætas ejus ſingulis Chronicorum exemplaribus hîc conſentientibus notata, luculenter probat: redux enim in patriam ab itinere Hieruſolimitano anno Chriſti MCX. viginti annorum, anno verò MCXXX. qvo mortuus eſt, qvadragenarius fuiſſe perhibetur; Octennis, cùm in Orcades patrem ſecutus eſt, qvod in hunc eundem annum qvadrat; novennis, cùm inſularum occidentalium imperio præficeretur, Regio titulo. Natus itaqve erit, anno MXC, Kaliumq; hujus expeditionis, qvæ rerum ejus ultima, Comitem agnoſcimus, filiumq; Kolum, nuptias cum Gunnhilde, Divi Magni ſorore, anno ſeqvente MXCI. celebrâſſe: an verò Comites Orcadenſes Paulus & Erlendus, tunc, an priùs, deceſſerint, definire neqveo. Qvartâ expeditione in Hiberniam, licèt antea laceſſitam, fatum acceleratum, idq; anno MCIII, in qvem omnes conſentiunt. Donaldum verò, Scotiæ Regem, magis exiſtimem, popularium offenſam contraxiſſe, qvòd clandeſtino fœdere cum Magno inito, qvietam illi poſſeſſionem inſularum, iniqvo tempore extortarum, permiſſerit, contractumq; cum Melcolmo initum, confirmaverit, qvàm qvod ipſe primò contraxerit. Hæc noſtris, eósq; ſecuto Theodorico Monacho, qvi imperio Olafi Pacifici annos XXVII. (aliis eos à morte Haraldi Strenui numerantibus) attribuit, contrariâ, ſolius veritatis ſtudio, conſignare, qvàm ipſe in inveterato errore hærendo, alios etiam ſeducere malui, beneficium agniturus, ſi qvis hæc, ſalvis noſtrorum traditionibus, inter ſe conciliare voluerit. Favet conjecturæ ipſius Magni Nudipedis teſtimonium inſertum orationi, qvam ad duces militesq; habuit, cùm Dublinum oppugnaret, vetuſſimo exemplari Regio, qvod *Morkinſkinnam*, id eſt putridam membranam appellare placuit, ſed ſoli notatum, his verbis: Notum, inqvit, nos aliqvot expeditiones in has terras direxiſſe, perpetuis victoriis. Inde conficitur ultra duas ſuſceptas.

CAP: XVIII.

Regi Magno Nudipedi cæſo, filii ejus ſuccedunt, qvi Haconi Pauli filio, & Magno Erlendi filio Orcades reſtituentes, Comites eos creant. Sed intervenientes calumniatores concordiam eorum turbant, optimates iterum conciliant. Magnus, Haconis fraude circumventus, occiditur. Ejus, adverſus mortem,

tem, fortitudo; pro hoſtibus ſollicitudo & preces; continentiæ, aliarumq; virtutum laudes; longa de anno mortis ejus diſputatio; falſis opinionibus refutatis, verus annus oſtenditur. Locus ſepulturæ, miracula. Haconis in amicos ejus ſævitia, pœnitentiaq; in cives clementia; legum reformatio; civium pro ejus ſalute vota. Ejus filii Haraldus cujus maternum genus exponitur, & Paulus. Mors Haconis ad certum annum reduci neqvit. Ejus, filiiq; Pauli, imperiorum periodus monſtratur.

MAgno Regi, tres filii, Eyſteinus, Sigurdus, & Olafus, in imperium Norvegicum æqvaliter diviſum, Regiis titulis poteſtateq; conſpicui ſucceſſerunt. Eorum primo (alii ſecundo) imperii anno Hacon, Pauli filius, in Norvegiam profectus, inveſtituram in partem dimidiam Orcadum hereditatis jure ſibi competentem, facile ab iis impetravit: patrem qvippe Magnum, qvoad vixit, ſecutus, omnibus præliis, etiam expeditioni in Gautiam interfuit, teſte carmine, vitam ejus deſcribente. Redux ergo in patriam, avitum imperium, à ſuperiore poteſtate delatum, occupavit. Eo imperante Magnus Comitis Erlendi filius potentiſſimis familiis vel cognationis vel affinitatis nexu devinctus, civiumq; ſtudiis, qvorum ſinguli patrimonium ei reſtitui optabant, confiſus, Scotia in Orcades delatus, dimidiam inſularis imperii partem poſtulavit. Nupſit tum mater ejus civi primario, Sigurdo nomine, qvi in Papuleya habitabat, eorum filius Hacon cognomento Karl id eſt vir vel ſenex. Cujus adventu cognito, Comes Hacon patrimonio eum excluſurus, cùm copias contraxiſſet, Procerum interceſſione perſvaſus dimidiam partem, modò à Regibus Norvegiæ impetraret, ſe reſtituturum pollicetur. Acceptâ conditione, Magnus Norvegiam petens, comiter ab Eyſteino Rege (nam Sigurdus, id temporis, in itinere Hieruſolymitano fuit) ſuſceptus, Comitis titulo jureq; dimidiæ inſularum parti præficitur. Domum rediens, non civium modò applauſu, ſed etiam Haconis favore excipitur, qvi exinde mutuâ benevolentiâ ſe invitantes, dum utriusqve amici, qvæ ad amicitiam ſtabiliendam facerent, ſemina ſpargebant, concordes vixerunt. Inde annonæ ubertas, pacis ſtudia ſubſecuta, inſulas omni rerum abundantiâ florentes reddidit. Teſtatur Oda qvædam eorum geſta complectens, qvendam, nomine Dufnialem, illis, in tertio gradu inæqvali, ſangvine junctum, prælio ab eis occiſum; alium etiam, nobilitate clarum, virum, ſed bonis infeſtum, nomine Thorbiornum, in ſinu Hialtlandiæ Borgarfiordo; plura etiam, qvæ ſimul geſſerunt, hic licèt omiſſa, inibi memorata traduntur. Proceſſu deinde temporis calumniatores exorti, in mutuas iras eos ſtimulabant. Prior imperandi cupidine, invidiaq; in Magnum, populi gratiam, morum ſanctitate, in ſe derivantem, incitatus Hacon, aures illis præbuit. Horum præcipui duo inter Aulicos Haconis memorantur, Sigurdus (cui frater Thorſteinus, Magni ſatelles, fratri diſſimilis, vir pius & probus) & Sigvatus, cognomine Sockius, Magnum continuò ad patruelem criminantes, donec copiis contractis illum pro defenſione ſua ſollicitum, ad opponendum compelleret. *Scriptor vitæ Divi Magni*, illo tempore, refert eum in Angliam ad Regem Henricum Primum, Wilhelmi Conqvæſtoris filium, conceſſiſſe, auxilioq; ejus ſublevatum, integrum annum, cum magno comitatu, ſumptibus Regiis vixiſſe: ſub diſceſſum verò magnificè donatum qvinqve navibus ad Orcades appuliſſe, partem ſuam, vi, dum abeſſet, unà cum Cataneſia ab Hacone detentam armis vindicaturum. Coaluiſſe deinde, communium amicorum interceſſione, pacem aliqvot annis: ſed renovatas denuo calumnias & mutuas iras, itumq; ad arma. In Hroſſeyam ergo, ubi Orcadenſium publicum

forum, uterqve impoſitum claſſi militem cùm deduxiſſet, ſtaretq; ex utraqve parte inſtructa acies, optimates imminentis periculi metu, ſummo ſtudio diſſidentes reconciliare aggreſſi, eò rem deduxerunt, ut pacem invicem, dextris, fideq; mutua, datis ſancirent, ſacramentoq; firmarent. Hic conventus, tempore qvadrageſimæ inſtitutus eſt. Succedente tempore haud ita longo, Hacon ad firmandam conditionibus recentem pacem, & redintegrandam, mutuò diſſidio labefactatam amicitiam, ad colloqvium Patruelem invitat, Magno aſſentiente. Locus Eigilſeya delectus, diesq; in hebdomadem, feſto Paſchali ſacram indictus at certus ille, à vitæ ſcriptore non definitur, qvi poſt ferias haſce conventûs modò illius præſtitutum diem commemorat. Duabus navibus, pariq; Comitum numero, utriqve comparendum, lisq; arbitrio optimatum decidenda, eorumq; ſententiæ ſtandum. In ſingula uterqve religiosè jurabat. Finitò paſchali tempore (qvod ita notanter auctor hujus hiſtoriæ: tum etiam ſcriptor vitæ divi Magni, illi lingvâ vernaculâ Paskatid, huic Paskahelgi appellatur, qvod tempus primò feſti die non abſolvebatur, ſed tribus interdum, etiam qvatuor primis diebus celebrabatur, nec illo tempore, ultra tres durabat, qvod hic ob annum, qvo Magnus cæſus eſt ſedulo notandum) uterqve itineri ſe accingit. Magnus juris & æqvi ſcientiſſimos, perſpectæ moderationis & probitatis, viros in comitatum adſciſcit, numero vel ſatellitum vel etiam navium nihil ultra præſcriptum aucto. Paratis omnibus, cùm ad Eigilseyam transfretaret, transqvillo mari torpente cœlo, derepente exorta fluſtris unda, navem, qvam Comes gubernabat, univerſam obruit. Res prodigio ſimilis viſa eſt, profundum mare, ne flatu qvidem impulſum, ubi antea nunqvam, tunc tanto impetu, fluctus concitâſſe. Hæc admirantes ſuos, interq; præcipuos, Thorſteinum Sigurdi fratrem, Arnkelem, Grimum, & Gillium interfatus Comes: haud, inqvit, de nihilo eſt, qvod ut inſolitum, obſtupeſcitis: finem enim vitæ meæ portendere videtur: dolo nos ab Hacone, hoc conventu, circumventos reputabimus, impleturo forte, qvæ vates ei prædixiſſe fertur. His verbis contriſtati Comites, inſtans periculum laqveosq; ut, re integra, declinaret, nec ſe ejus poteſtati permitteret, cujus fidem, non tam ſuſpectam, qvàm perfidiam perſpectam haberet, vehementer ſvaſerunt. Is verò profecturum in præſens, Deiq; Omnipotentis arbitrio, ſe ſuaq; omnia commiſſurum aſſeverabat. Interea Hacon, collectis pluribus navibus, armatum militem, non tanqvam ad pacis fœdera ſancienda, ſed apertum bellum profecturus, impoſuit, propoſito haud diſſimulato: cùm enim primùm navem conſcenderet, ſignificavit, hunc conventum mutuis altercationibus, ſuſpicionibus, & factionibus finem tandem impoſiturum: neqve enim ambos proinde ſimul regnaturos. Magno aſſenſu ab adulatoribus, maximè tamen Sigurdo & Sighvato Sockio fraudum doliq; præcipuis architectis, conſilium illud exceptum eſt; additæ & ſuffragantium voces, qvæ ſatis ſuperq; concitatum magis accenderunt. Havardus autem Gunnaris filius, qvi ſororis ejus filiam Bergliotem uxorem duxit, utriqve Comiti à conſiliis & pari fide addictus, hujus machinationis ad id usqve tempus prorſus ignarus, ut obſtinatum in ſcelus Comitem animadvertit, nec ſanioris conſilii patientem, è navi præceps in mare ruens, ad proximam inſulam, incultam qvidem illam, enavit. Prior in Eigilſeyam Magnus, cum comitatu, delatus, dum adventum patruelis præſtolatur, cùm octo myoparonibus adventantem conſpexit, indubium illo apparatu hoſtem. Tum primùm comites, juris jurandi religione, fallacibusq; promiſſis deceptum Dominum ſuum animadvertentes, & nimis vera, ſibiqve feralia vaticinatum dolentes, armis eum tueri decernunt. Ille, ſuæ ſalutis cauſsâ, præſenti ſe, nec eluctabili, periculo ut offerrent, piè vetuit: ſe potius ſortem ſibi à Deo deſtinatam cujus arbitrio fortunæ ſuæ omnes, tum etiam vita ſtaret, æqvo animo & exſpectaturum, & intrepido ſubiturum, nec mortem, ſi pacifica compoſitio nullo pacto procederet, detrectaturum profeſſus eſt. Cum ſuis omnibus templum igitur, ultimam ibi noctem permanſurus, acceſſit calidisq; ad Deum ex imo pectore fuſis precibus ſacra miſſæ celebrari curavit, & poſtqvam animam ſuam creatori, redemptoriq; commendâſſet, pari conſtan-

conſtantiâ, fugam, unicum, illo temporis articulo, ſalutis expediundæ medium, qvam in via prodigio monitus, itineris retractandi occaſionem faſtidivit: ſive enim ingenii ſagacitate, ſive divinâ revelatione edoctus, certè imminentis ſibi fati præſcius fuiſſe perhibetur. Mane ſeqventis diei, Hacon ſatellitesq; inſulam luſtraturi fanum primò ingreſſi, Magnum non deprehendunt, qvi exſpatiatus in inſulam, cum tribus ſuorum ſeceſſum qvæſiverat. Hic autem latitare non ſuſtinens, ubi ſe peti animadvertit, exemplo humani generis redemptoris, coram adeſſe profeſſus, ab ulteriore inqviſitione hoſtes revocavit. Ad eum igitur Hacon, micantibus gladiis, profectus, in terram provolutum, precibusq; occupatum offendit: qvibus finitis, exſurgens, Haconem placidè his verbis affatur. Juramento violato, graviter Agnate deliqviſti, malitiâ inſtigantium, qvàm propriâ forte incitatus: ne verò ad extrema procedendo, mei innocentis cæde te contamines, fidemq; ſacramento firmatam proſtituas, religionem metumq; Dei proculces, tres tibi conditiones deferam. A ſatellitibus Haconis edicere juſſus, duobus, inqvit, navigiis, rebusq; ad commeatum neceſſariis inſtructus, hinc digrediar, Romamqve aut Hieruſolymam; utriusqve noſtrorum delicta expiaturus proficiſcar; juramentoq; fidem meam obligabo, nunqvam deinde in Orcades me reverſurum. Illa ſtatim conditio rejecta eſt: neqve id mirum à perjuro homine, à ſe ipſo exemplum, adverſus ſe ſumendum, metuente. Aliam itaqve cùm vitam meam in tua poteſtate habeas, offeram, ait: in Scotiam ad communes amicos me ablega, ibiq; cum duobus comitibus, ad tœdium ſolitudinis levandum, cuſtodiæ mandandum cura, ſedulò, ne elabar, proviſurus. Ea qvoqve conditione improbatâ, reſtat, inqvit Magnus, tertia, ſalutis veſtræ, qvàm meæ conſervandæ cauſsâ, propoſita, cujus ego Deum teſtem advoco: membris me pro arbitrio tuo mutila, aut oculos erue; carceri deinde mancipa, leviùs qvidem, qvàm ſi vitâ privaveris, peccaturus. Tum Hacon, hac, inqvit, conditione contentus ero, nec ulteriùs exigam. Imò retorſerunt optimates, cruciatus exhorreſcentes, alter veſtrum protinus morietur, nec proinde ſimul imperabitis. Eum itaqve reſpondit Hacon, occidite: malo enim imperare, qvàm, tam repentinâ cœde, imperio vitaq; ſimul privari. Hæc eorum colloqvia, vir fide dignus Holdbodius, civis Hæbudenſis carus divo Magno ſatelles, hoc tenore retulit: fuit enim unus comitum Magni, dum comprehenderetur. His nihil irritatus Magnus, ne verbo qvidem ullum offendit: nec in verbis triſtitiæ nota, nec vultu indicium exceptum eſt: namqve in genua procidens, piis devotisq; precibus, multoq; lacrimarum imbre ſe Deo cum priùs commendâſſet, tanqvam ad convivium proceſſurus, animo præſenti percuſſorem exſpectabat. Ufeigo ſignifero ut occideret, ab Hacone mandatum: is valde iratus, impio mandato ſe obtemperaturum negabat. Minis itaqve coqvus Comitis Liſolfus, ad carnificis miniſterum ſubeundum, coactus: qvem admodum invitum, multisq; lamentis, & ejulatu nihil proficientem, trepidantemqve conſolatus Magnus: noli, inqvit, lamentari, celebre ſiqvidem facinus perpetrabis: bono animo ſis, veſtimenta mea tibi, lege moreq; priſco, cedent. (De illo more, vide *Buchananum Lib. XVIII pag: m. 664.* tradit enim qvendam opificum, cum occiſi Regis Henerici Stuarti veſtem interfectori Comiti Botuelio aptaret, ad ſui coporis modum, auſum dicere, hìc ſe jus & morem patrium libenter agnoſcere, cum ſpolia defuncti cedant carnifici) nec eſt qvod te facti atrocitas terreat, cùm invitus agas, majore ejus peccato, qvi te ad id adegit. His dictis, tunicam exuens, Liſolfo porrexit, veniaq; orandi impetratâ, proſtratus in terram, Deo ſe hoſtiam obtulit & conſecravit, confeſſusqve peccata ſua, effuſione ſangvinis ſui, (rectiùs Chriſti) ſingula expiari ſupplicans, animam ab Angelis ſuſcipi, Paradiſoqve inferri precatus, etiam pro hoſtibus ſuis, percuſſoribusq; orans, omnem iis in ſe admiſſorum culpam ſincerè remiſit (qvidam etiam memorant, cùm miſſa celebraretur, illum cœleſtis epuli viatico ſe muniviſſe) Ductus ad ſupplicium Liſolfo præcepit, ut ex adverſo ſtans, gravi ictu telum in caput ſuum dejiceret: neqve enim Principes, ut fures, feriendos. Præterea collige te, inqvit, miſer, nec animum deſponde: Oravi enim pro tua ſalute. Cumq; ſignâſſet ſe crucis ſigno, in-

flexo corpore, lethali ictu excepto, mox etiam exſpiravit. Auctor vitæ ejus, his omiſſis, nullâ templi reverentiâ, violenter extractum tradit. Locus ſupplicii ad id usqve tempus glareoſus & muſcoſus, ſtatim purus planusq; evaſiſſe, & derepente viridis emuſcatusq; in teſtimonium innocentiæ ſanctitatisq; Comitis, jam, perpetuo flore, virentis Paradiſi participis, perhibetur. Credo à Monachis tantâ poſtea diligentiâ purgatum cultumq; qvantâ nullius unqvam ruſtici ager: utpote, qvi qvantumcunqve fructum ferat, nunqvam tamen colono æqvè qvæſtuoſus erit, atqve hic ipſe campus Monachis longo tempore fuerat. Fatalis Magno dies ſecundus poſt feſtum Tiburtii in XVI. Aprilis incidit. Scriptor vitæ Divi Magni, Magiſter qvidam nomine Robertus, vir copioſus, nec à temporibus iſtis remotior (viginti enim annis ab hoc martyrio, vitam ejus literis prodidiſſe memoratur, ſed cujus exemplar pergamenum, mihi nullum: qvod ſuperat, & mutilum eſt & corruptum) eum anno Salutis MCIV. ſupplicio affectum tradit, hebdomadis, qvæ à feſto paſchatis ſecunda, feriâ ſecundâ, cùm duodecim annos Orcadibus præfuiſſet, elapſis à martyrio Olafi Norvegiæ Regis XXXIV. annis, Paſchale Secundo Pontifice Romano, Sigurdo, Eiſteino & Olafo Norvegiæ Regibus. Priùs autem ſcripſerat (qvòd in principio omiſſum huc tranſtuli) Haconem, poſt impetratam in Norvegia inveſtituram, rediiſſe, occiſisq; præfectis Regum Norvegiæ, qvi partis, qvæ Magno competebat, curam geſſerunt, univerſas Orcades ſibi ſubjeciſſe. Id cùm in Scotiam ad aures ejus perveniſſet, placuiſſe moras necti, dum impetus furorq; Haconis deſideret: jure enim, qvàm armis, jus ſuum perſeqvi maluiſſe. Hac opportunitate exſpectatâ, Catanefiâ (qvam Comitis titulo gubernârat, poſtqvam, Parentis ſui, Regisq. Magni fatis vulgatis, ex Aula Regis Scotiæ diſceſſit) in Orcades profectum, paternam ditionem repetiiſſe, profectumq; in Norvegiam ab Eyſteino Rege, ut ſupra ſcriptum, impetrâſſe, conſenſuq; Haconis obtinuiſſe. Hæc Magiſter Robertus. Annalium noſtratium ſingula exemplaria annum Divo Magno fatalem agnoſcunt, qvi Æræ Chriſtianæ MCXV. numeratur. Noſter Scriptor, citra rationem MXCI. affert, qvem pari errore à morte Sancti Olafi LXXIV. putat, ſeptemq; annos Orcades ſimul utrumqve, Magnum & Haconem, rexiſſe perhibet. Singula examinabimus, & primò qvidem Roberti ſententiam. Calculi delirium hìc apparet: ab Eyſteino enim, dum Sigurdus in expeditione Hieroſolymitana verſaretur inveſtituram accepiſſe Magnus perhibetur: duodecim annos imperâſſe, qvos annus Chriſti MCIV. finiet qvi ab exceſſu Magni Nudipedis, imperiiq; Sigurdi fratrumq; ejus initio ſecundus eſt, cùm nondum tamen ex auctoris traditione Magnus Orcadum Comes renuntiatus eſſet, nec Rex Sigurdus expeditionem ſuſcepiſſet. Sed nec is annus XXXIV. eſt à morte Sancti Olafi LXXIV., ſecundum *Codicis Flateyenſis* nihilo ſaniorem computationem, auctor forte ſcripſit, qvi in MCIV. deſinit, qvem opinionis errore ſibi finxerunt Magno Comiti fatalem. Tertio, pluribus qvarto, imperii ſui anno, Sigurdus in Orientem Norvegiâ profectus triennium domo abfuiſſe memoratur, annoq; ſeculi illius decimo, aliis undecimo rediiſſe. Ab anno igitur Chriſti MCVI. vel VII., qvo diſceſſit, ſeqventibusq; qvibus abfuit, ſi duodecim annos numeres nunqvam feriâ ſecundâ hebdomadis, qvæ Paſchali ſuccedit in XVI. Kal: Maji ſeu XVI. Aprilis incidet: id qvod exemplis monſtrandum. Anno enim MCVI, qvo Sigurdus, uni exemplari, patriâ ſolviſſe traditur, ſi duodecim addas, reſultat annus Salutis MCXVIII., qvo feriâ Paſchatis in XIV. Aprilis, diem dominicalem F. incidit: ſed, cùm tres tantùm annos in peregrinatione occupatus dicatur, ſive anno X. ſive XI. redierit, patet eo anno profectum non fuiſſe. Anno igitur MCVII. hos duodecim adjiciam, atqve ita oritur ſeculi ejus XIX., qvi feriam Paſchatis in XXX Martii, dominicalem E. remittit: qvo fit, ut dies Lunæ, ſeqventis hebdomadis, in octavum Aprilis qvadret. Annus deinde MCXX. biſſextus, qvi ab octavo, qvo in peregrinatione detinebatur, XII. eſt, feſtum Paſchatis XVIII. Aprilis conciliat, dominicalibus. DC. Sed nec annus MCXXI, à ſeculi ejus nono, duodecimus (qvo etiam Sigurdus apud exteros morabatur) qvi ejusdem menſis X. dominicali B. feſtum Paſchale applicat, in feriam hebdomadis illius ſeptimam,

XVI

XVI. Aprilis admittit, nec ad ſeqventis diem lunæ extendit. Anno demum MCXXII. qvi XII. eſt à decimo ſeculi illius, qvo rediiſſe Sigurdus traditur, XXVI. Martii diem, feſtum Paſchatis dominicali A occupat, feriâ hebdomadis proximæ ſecundâ III. Aprilis. Plana hinc auctoris hujus vanitas. Jam verò Olafus, tertius Regum Norvegiæ frater, qvo imperante Magnum occiſum tradit, anno Chriſti MCXV. in fata ceſſit: Paſchalis qvoqve ſecundus anno MCXVIII: ante igitur annum ſeculi ejusdem XV. divum Magnum martyrio coronatum oportet. Accedunt hæc abſurda. I. Reges Norvegiæ partem Orcadum, qvæ Magni erat, dum is Cataneſiam Comes teneret, per præfectos ſuos tanqvam abſentis curâſſe: cùm nec illa cura ad eos pertineret, nec unqvam antea id juris ſibi vindicarent. Propiorq; Cataneſiæ Comes, qvam Norvegiæ Reges, Orcadibus eſſent. II. Haconem, qvi in Regum Norvegorum tutela erat, eorumq; amicus & propinqvus, nuper etiam Comes renunciatus, præfectos eorum occidiſſe: qvorum tamen arbitrio partem inſularum, qvem Magnus poſtulabat, commiſit. III. Divum Magnum, Comitem Cataneſiæ factum, connivere maluiſſe ad injurias Haconis, patrimonium ſuum ſe invito invadentis, donec ſponte deſiſteret, qvàm armis repetere, præſertim cum Cataneſiæ viribus, amicorumq; & propinqvorum, ſibi maximè ſtudentium, auxiliis, vel invito eripere poſſet, valde abſonum. Faceſſat igitur ficta illa, XII. annorum imperio ejus tributa, periodus, qvæ nec procedit, etiam ſi ſtatim à morte Magni (qvod veriſſimum) in Paternas provincias reſtitutum ſtatuamus. Si enim partes anni MCIII. qvo Magnus Rex cœſus eſt, & anni MCXIV. extremas, illius ultimam hujus primam numeremus, XII. anni reſultant, (menſe enim Aprili divus Magnus cæſus eſt) nec hic qvidem annus, qvippe qvi diem Paſchalem in XXIX. Martii, dominicali D. nec, qvi ſeqvitur MCXV., qvi eundem in XVIII. Aprilis, dominicali C. nec tertius MCXVI., qvi biſſextilis in Aprilis II. dominicalibus B. A. nec qvartus, qvi MCXVII. in XXV. Martii, dominicali G. collocat, aſſertioni hujus auctoris favent. Hoc igitur vanitatis convicto, cœtera inſpicienda: & qvidem Annalium, qvindecimum ejusdem ſeculi annum adſignantium, eadem operâ commentum refutatum conſtat. Sed nec noſtri ſcriptoris monſtroſus calculus refutatione indiget, ſe enim ipſe jugulat, dum annum martyrii geſtis ejus omnibus præponit; nec ſibi ipſe conſtat dum, cùm Æra cœdis Divi Olafi imperitè confert ſed nec ſeptennium, qvo ſimul cum Hacone, (neqve enim unqvam ſine eo) imperâſſe refert, Auctor ſatis tuetur. Ex hoc tamen fundamento, verum martyrii ejus annum erui poſsè confido, hoc tenore. Magnum Nudipedem noſtri ſcriptores anno MCIII. die, Bartholomæo ſacro, in Hibernia cœſum perhibent, eundemq; cœdi ejus annum *Ordericus Vitalis* aſſignat. Hoc ipſo auctumno, Sigurdus filius ejus, in Norvegiam rediit, Rexq; cum fratribus conſtitutus eſt. Si ipſum, eodem tempore, Hacon Pauli in Norvegiam ſecutus inveſtituram accepit, ſeptem annos ad hoc usqve tempus, ſed non integros Orcadibus præfuiſſe dici poterit: in fine enim anni tertii, ſupra milleſimum centeſimum, Comes creatus eſt, & qvarto menſe anni decimi, Magnus Comes cœſus eſt, ut ſtatim monſtrabitur. Id verò, nullâ ratione, conſiſtit, qvod auctor noſter tradit, Magnum ab Eyſteino Norvegiæ Rege, dum Sigurdus in itinere Hieroſolymitano occuparetur, Orcadum partem impetrâſſe, & tamen ſeptem annis huic præfuiſſe: nam Sigurdus qvarto poſt mortem patris anno expeditionem illam ſuſcepiſſe, noſtris ſcriptoribus memoratur; hyememq; proximam ad Regem Angliæ Henricum divertiſſe; vereq; ſeqventi, anni ſcilicet MCVIII. inde ſolviſſe; inq; Hiſpania, inſuliſq; Balearibus, magnas res geſſiſſe, usqve in ver novum qvo in Siliciam delatus eſt anno MCIX. Eadem æſtate Aſcalonem pervenit (qvam noſtri Scriptores, peregrina nomina ad lingvæ ſuæ genium flectere ſveti, Akursborg appellant) teſte *Chronico Hieroſolymitano*, *à Reinero Reineccio Steinhemio* edito, *Lib: XI. Cap: XXVI.*, qvod conſentit noſtris Scriptoribus, dum biennium eum in circuitu ſpatioſi maris à Regno ſuo enavigâſſe tradit. Errat autem vel idem Chronicon, vel fortè Meibomius, in ſua in illud ſupputatione Chronologica, dum annum adventus ejus Aſcalonem MCXI. adſignat: nam Vilhelmus Tyrius, eum ad præcedentem

annum

annum MCX. refert, qvo etiam patriam repetiiſſe tradit, teſte Setho Calviſio ad hunc eundem annum, qvi & nobis in hoc poſteriore ex parte ſuffragatur; cùm eodem nobis domum rediiſſe traditur, triennioq; domo abfuiſſe: id qvod ſecundum Tyrium vix ſubſiſtit, cùm Sidone XIX. Decembris diſceſſerit. Sive igitur ſtatuamus Sigurdum (qvi, Chronico Hieroſolymitano, de patris nomine, cognominis vicem ſuſtinente, Magnus ſemper appellatur) anno imperii ſui qvarto, qvi ſeculi illius ſeptimus eſt, ſive qvinto, ſive ſexto, domo profectum (qvod fieri non poteſt, cùm vel decimo vel undecimo ſeculi illius domum redierit) Magnumq; Comitem ab itineris illius primordio ſeptennium Orcades tenuiſſe, tamen ubicunqve ſeptennium illud finieris, nunqvam dies XVI. Aprilis, qvo Magnus cœſus eſt, in hebdomadem Paſchalem incidet, qvæ nimirum à dominica Paſchali incipit. Si verò ab initio imperii Sigurdi, fratrumq; ejus, ſeptennium numeraveris non completum, ſed primas ultimasq; annorum partes (ſimul enim totidem annis ad gubernacula ſediſſe, conceptis verbis, perhibentur) in annum Chriſti MCX. deſinet, cujus anni XVI. Aprilis in hebdomadis Paſchalis feriam ſeptimam, ſeu diem Saturni qvadrat. Die itaqve Veneris Magnus ad Eygilseyam navigavit, noctemq in templo precibus vacavit: die Saturni cœſus eſt, inq; diem dominicam mater ejus convivium utriqve Comiti apparavit: (ut mox dicetur) id qvod à priſca conſvetudine, nec hodie antiqvita, non abludit. Eodem ergo anno, qvo Magnus, Norvegiæ Rex, rebus humanis exceſſit, ambo Comites inveſtituram accepiſſe videntur. Prior qvidem Hacon, beneficio Sigurdi, (qvippe qvi patris militiam ſecutus) vel ab eo jam Norvegiam petituro, in ſua patria, ne rectore orba eſſet, cum imperio relictus. Id qvod maximam veriſimilitudiuem habet, qvantumvis Chronica Norvegica MSS. unum vel duos annos interceſſiſſe tradant: qvorſum enim alium ipſo præſente in Orcadibus cum poteſtate relinqveret, dum Hacon Norvegiam peteret, mox ſe imperio abdicaturum. Vel etiam inſulas obtinuit cum honoris cauſſa Regem in patriam reduxit, ſtatimq; domum repetiviſſe conjicio. Magnus autem in Scotia & Cornavia, tempore Magni Regis, latitans, haud ita citò de morte ejus certior, atqve Hacon, non tamen ſibi defuiſſe exiſtimandus: nam eodem ipſo anno, partem ſibi debitam ab Hacone repetiviſſe & arbitrio Regum Norvegiæ commiſſa ab Eyſteino obtinuiſſe videtur. Abſurdum enim qvatuor annos prius, qvam Sigurdus ancoras è patrio litore ſolvit, jure ſuo carere ſuſtinuiſſe nullâ inſtigante neceſſitate. Et hac potiſſimùm cauſsâ, qvòd cùm univerſum Regnum inter fratres diviſum eſſet, tertiamq; partem fratris impuberis, tutelæ nomine majores duo Eyſteinus & Sigurdus regerent, ſic etiam provincias juraq; cætera inter eos diviſa fuiſſe exiſtimo. Cumq; Sigurdus Haconem pro parte ſua Orcadum Comitem conſtituiſſet, alterum Patruelem Eyſteinus, jure ſibi in aliam partem competente, etiam videtur conſtituiſſe. Cùm itaqve innotuerit ab Eyſteino Magnum, feudum impetrâſſe, mox error ille promanâſſe videtur, qvòd Sigurdus illo tempore peregrinaretur: nec enim intellexit Scriptor jura hæc inter fratres Reges, ut reliqvas Regni partes, fuiſſe diviſa. Poſtqvam his undiqve conqviſitis rationibus, verum martyrii divi Magni annum inveſtigare conatus ſum, qvem Annales communiter MCXV. numerant, incidi in vetuſtiſſimum exemplar, qvod à putredine *Morkinskinnam* appello ubi hæc controverſia, in Magno Nudipede, his verbis decidetur.

Eodem auctumno (ſcilicet qvo cœſus eſt Magnus Nudipes) *qvi è prælio evaſerunt, Regem Sigurdum in Orcadibus offenderunt, eumq; ſecum in Norvegiam devexerunt: tum verò Orcadibus præfecti ſunt Comites Magnus Erlendi, & Hacon Pauli filii, & qvidem prius, qvàm Orcadibus ſolveret, cùm primùm de patris cæde certior factus eſt.* Fallitur itaq; Thomas Dempſterus, in Menologico Scotico, dum Calendario Adami Regii, aut Jacobi Chrynæi collectaneisq; Gilberti Bruni aut Henrici Sinclari perfunctus, cædem Magni, qvem illarum gentium Apoſtolum & Martyrem vocat qvemqve Scotum facit, ad Diem 6. Septembr: refert, anno omiſſo.

Anno itaqve reparatæ ſalutis MCX. Comes Magnus vivis ſublatus eſt. Deſcribitur autem ſtaturâ procerâ, facie candidâ, viriliq;, clarâ voce, moribus amœnis, bello

bello felix, ſapiens, civibusq; amabilis, & eloqvio blandus. Adverſus probos facilis: improbis verò & facinoroſis immitis, latronibus præſertim & piratis (qvorum conſortio juvenili ætate uſum ad cædes qvoqve prolapſum Scriptor vitæ ejus *Robertus* tradit) intractabilis ſævusq; damnato qvippe piraticæ ſtudio, ultimo ſupplicio, qvi cives & populares ſpoliarent, afficere, ſicarios etiam & fures, ſine generis conditioniſq; reſpectu, punire ſolitus. In judiciis juſtus, juris legumq; qvam perſonarum obſervantior. Adverſus Proceres munificus, qvos magnis donis ornare ſolebat, pauperibusq; ſemper facilis & benignus, Deiq; religioſus cultor. Corpus variis modis, ſibi ſoliq; Deo notis, hominibus autem occultis, afflixit, abſtinentiâ tanta, ut cùm virginem, in Scotia ſummo loco natam, uxorem duceret univerſum tamen decennium cum ea, absqve ulla corporis permiſtione, cohabitaverit: neqve enim venerea labe ſe contaminari paſſus eſt; ſed ut primùm pruritum talem ſentiebat, frigidæ aqvæ ſe immergens, divino auxilio implorato, illico hos motus ſopivit. Pluresq; aliæ animi ejus dotes, hominibus qvidem ignotæ, ſoli autem Deo notiſſimæ, penes ipſum perhibentur. His evlogiis Scriptor noſter Comitem Magnum ornavit, qvæ ad verbum tranſcribere, qvàm ſtatuere, aut ſi ſtatuam ſingula tamen probare malò.

Trigeſimo ætatis, ſecundum *Theodrici Monachi* calculum, anno vitam finiiſſe videtur: tradit enim bello, in Angliseya geſto, qvod Scriptores ad annum MXCVIII. referunt, octodecim annos illum egiſſe. Natus itaqve erit anno Salutis MXXC.

Invitaverat Mater Comitis Thora utrumqve Comitem ad convivium, cùm conventus indictus eſſet. Ad illud Hacon, qvantumvis cruore filii ejus aſperſus, cum ſatellitibus ſuis, eodem crimine contactis, impudentiſſimè acceſſit: nec illa ſegniùs, qvàm ſi nihil in ſe commiſſum eſſet, convivium, ipſa famulæ vices ſuſtinens, adminiſtrabat; cumq; eum ex parte potum animadvertit, propiùs accedens, his verbis affatur. Tu qvidem, Domine, præter ſpem ſolus hìc ades, cùm tamen unà filium meum, pariter invitatum, exſpectaverim: qvod cùm ſecus acciderit, ad me conſolandam, tecta mea ſubiiſſe te interpretor. Te itaqve coram Deo, præſentibusq; convivis obteſtor & oro, ut loco filii mihi proinde eſſe velis, tibi viciſſim matris officia præſtituræ, mihiqve permittas, ut filium meum ad templum honeſtè ſepeliam. Propitiis, qvæſo, auribus, has preces exaudi: qvemadmodum in extremo judicio Deum tibi propitium exoptas. Conticuit ad has preces aliqvantiſper Hacon, meditatusq; an concederet: nam velut facinoroſum hominem, culpaq; propriâ capitale ſupplicium promeritum, qvò cauſſam ſuam civibus Principibusq; honeſtiùs purgaret, ad ſacram Ædem humari vetueret. Tandem verò tantâ matris moderatione pietateq; exoratus, lacrimas non tenuit, intuitusq; eam: licet, inqvit, filium, ubi velis, ſepelire. In Hroſſeyam igitur corpus ejus delatum, & ad Ædem Chriſto dicatam, qvam Comes Thorfinnus exſtruxit, conditum eſt. Ibi mox ſuperficiem ſepulcri conſpectum ſæpius jubar illuminare viſum, ſvavisq; fragrantia affluentibus ægrotis mederi ſolita, ad vota ei nuncupanda multos mortales, nec ſine fructu, allexit, mox etiam plures ex Orcadibus & Hialtlandia, cum variis morbis conflictantes, protraxit, qvi ad ſepulcrum ejus excubantes, ſanitati ex omni parte reſtitutos ſe prædicabant: non tamen palam, qvoad Hacon vixit, qvem tantam patruelis gloriam, ut ſibi periculoſam, haud æqvo animo laturum ſciebant. Incentores cædis divi Magni pleriqve infami morte, ac digno tam atroci ſcelere exitu, abſumpti perhibentur. Eodem tempore Vilhelmus Epiſcopali titulo & auctoritate Orcadum rem Eccleſiaſticam gerebat, conſtitutâ ad Ædem Chriſto conſecratam in provincia Byrgisherad Epiſcopali cathedrâ. Hic primus ibi Epiſcopus fuiſſe à noſtratibus (utpote qvibus de Servano, & ejus temporibus in rebus Eccleſiaſticis, aliisq; de qvibus ad calcem operis, nihil conſtat) ſex etiam ſupra ſexaginta annos præfuiſſe memoratur. Sed miraculis, qvæ Deus, ad illuſtrandam Divi Magni innocentiam, crebrò edebat, nullam ille fidem adhibuit, donec evidentiſſimis argumentis factorum multitudine, qvotidianoq; incremento convictus,

ctus, divinam & ipſe gratiam agnoſceret, & exoſcularetur, qvæ omnia in librum peculiarem congeſta, ſanctitatem ejus commendant. Hæc de Divo Magno noſter auctor tradidit.

Magnâ ſolennitate pompaq; (cujus deſcriptio auctore *Roberto* tradita periit) corpus ejus ſcrinio impoſitum legitur, ab Epiſcopo, ut facile colligitur, Vilhelmo: is enim vel X. annis, poſtqvam hic auctor vitam ejus deſcripſit, ſederat. Qvo vero anno in numerum Divorum ſit relatus, neſcio: feſto certè Divæ Luciæ, qvod in diem XIII. Decembris incidit, factum eſt, qvi dies ei, Divæq; Luciæ communiter ſacer, ſoli autem XVI. Aprilis, qvo martyrio coronatus eſt. Qvo verò Pontifice Romano, ſanctorum catalogo inſcriptus ſit, non exprimit: inſcriptum certè tradit (raro ſeptemtrionalibus ſanctis, ut ait, honore) ab ipſo Papa, cùm os ejus, in multorum conſpectu, coram ipſo Epiſcopo, domi, crucis formam, præſente deinde ipſo Papa, Romæ, aureum colorem repræſentâſſet. Exinde, dum Pontificia religio illis in oris viguit, tutelare numen patronusq; habitus, & religioſè cultus eſt. Cultus etiam ab aliis, qvi meritis precibusq; ejus, propitium ſibi Numen cœleſte futurum ſperabant: qvorum plurimi ex occiduis, ſeptemtrionalibusqve, vel reliqvias ejus inviſebant, vel munera ad exornandum loculum ejus, liberaliter mittebant. Miracula, qvæ ſanctitatem ejus confirmaſſe videntur, idem ſcriptor hæc memorat.

Nimirum Bergfinnum Hialtlandiæ civem cœcum, filiumq; ejus Halfdanum leproſum, Kirkiuogum ad ædem ſacram cum oblationibus profectos, adq; ſcrinium ejus vigilias celebrantes, ſanitati reſtituiſſe, per qvietem corpus leproſi manibus contrectâſſe viſum, auditumq patri promittentem, cùm primùm evigilaret, lynceum futurum.

Thokelem civem Orcadenſem, â frumentaria pira collapſum, alioq; latere valde luxatum, ad templum delatum, illico ſanatum.

Amundium etiam civem Hialtlandenſem leproſum ad ſcrinium ejus vigilantem, manibus Divi contrectatum ſanum inde receſſiſſe.

Sigurdum præterea civem Hialtlandiæ de prædio Dalis mente captum, ad templum, ſanâ inde mente diſceſſiſſe.

Alii qvoqve Sigurdo, etiam de Hialtlandia, digitos in volam intortos, in priſtinum ſtatum reſtituiſſe.

Thorbiornem etiam Olafi filium à malo ſpiritu obſeſſum, ad templum ſuum tranſportatum, ſuæ poteſtatis factum, domum repetiiſſe.

Mercenarium Bergfinni de Hialtlandia nomine Thordum, cognomento Dreckaskoltum, qvi vetitus à domino poſt horam tertiam à meridie, pridie feſti Divo Magno ſacri, labores non intermittebat, domum redeuntem, poto repente cornu, mente captum, vinculisq; ſextiduum conſtrictum, cùm paterfamilias dimediam argenti marcam, in uſum ſcrinii divi Magni voviſſet, repente ſanatum.

Puniti & duo memorantur, qvi aurum ſcrinio ejus ſuffurati ſunt, Catanefenſis alter, mox in ſinu Pictico inter redeundum ſubmerſus, alter Orcadenſis, mente repente captus, qvo crimen faſſo, votum de ſalute ejus de Roma petenda fruſtra fuit, adductus deinde in templum ad Divum Magnum, mox eo votis propitiato convaluit.

Aſmundo qvoqve caſu ligni capite læſo, fandi facultate erepta, ſors jacta, iter Romam, an donarium ædi Divi Magni vovendum, cùm pro Magno ſtaret, mox fandi copia reſtituta, is qvoqve in integrum, cum templo adito, ad tumbam ejus vigilaret, dimidia marca argenti appenſa, qvam Bergfinnus vovit, reſtitutus.

Sigridis inſuper Sigurdi de Sando in Hialtlandia filia, à prima infantia ad annum ætatis viceſimum cæca, à patre ad ſcrinium ejus cum donariis magnis deportata, viſum recepit.

Alia item Sigridis Hialtlandenſis, matris Arnfridis de prædio Unuſtadis filia, fracto crure, ad templum Divi delata, illico convaluit.

Tertia qvoqve Sigridis è provincia Hialtlandiæ Aumſtur, villa Beſſaſtadis, famula viri, cui Thorlaci nomen, hæc cùm pridie feſtum Divi Magni, poſt horma

ram à meridie tertiam in vetitum nixa ſueret, mente motâ, patremfamilias miſertum ſui, perpulit, ut ſortiretur Divo Magno donarium, an Romam iter vovendum, prælatus Magnus, ad ſe delatam confeſtim ſanavit, qvæ tamen nihilominus pro ſalute ſuâ Romam profecta traditur.

Obſeſſa qvoqve Groa qvædam mulier de Hroſſeya, ope ejus revaluit.

Ragnhildis ab anno ætatis IV. ad XX. contracta, cùm tres noctes ad tumbam ejus vigilaret, per qvietem Divum ſe accedentem ſenſit, dicentem diu ibi vigilâſſe, magnâ qvidem urgente neceſſitate, exſurgeret modò, baculumq; hunc manu teneret; qvi deinde diſparuit, illa verò evigilans clavem tenebat, ex almucio ab aliâ parte Chori Divi Magni (qvid hæc ſibi velint neſcio, corruptiſſimum enim, recensqve ſcriptum exemplar, id qvod unicum ſeqvor, verùm digna res inſpectu, num etiam almucium, ſeu almutium, præter indumentum canonicorum, qvo caput humerosq; veſtiebant, Cardinalium inſigne, Monachorum virorumq; non Eccleſiaſticorum fœminarumq; qvæ ſingula *Gard: Du Freſne* & ex eo *Hofmannus* recenſet, etiam aulæum, qvo chorus inſtratus ſit, aut aliud ſimile ſignificet, clavem enim, qvod hic habetur pravè ſcriptum ſuſpicor; partem fortè illius aulæi vel amiculi manu tenebat) exſurgens tanqvam nunqvam contracta fuiſſet, Deo gratias egit multosq; annos ad Epiſcopum remanſit.

Alia ſimiliter mulier nomine Aſa toto vitæ tempore contracta, ſanitatem recepit, eodem anno Romam conceſſit. Sanata & tertia qvæ longo tempore contracta fuit, nomine Gudrun.

Sigurdus qvoqve mendicus de prædio Hnotaſånd, genubus repere ſolitus, nec ſe erigere potis, ad ſcrinium tantis vinculis beneficio Divi liberatus eſt.

Germani duo taxillis de pecuniâ certantes, cùm alter centum marcas perdidiſſet, nec præter navigium qvicqvam haberet reliqvum, illud qvoqve univerſo ri, cujus jacturam fecit, oppoſitum talorum ſorti ſubjecit, adverſario ſenarios duos jactu conſecuto, ille nuncupato Divo Magno, rupto talorum altero, cui ſenarius inſcriptus, unitate adjectâ in ſeptenarium mutabatur reliqvo taxillo nota qvoqve ſenarii claro, tredecim numeris amiſſa recuperavit.

His ſive fictis, ſive veris, qvibusdam etiam ridiculis, Monachis tamen genîqve aliarum nationum exemplo tutelari Divo egentibus probatis in poſterum invocari meruit, celebratusq; eſt in Norvegiâ, papatu vigente, dies martyrii ejus pai cum die dominica auctoritate, teſte *Breviario Eccleſiæ Nidaroſienſis* (qvod in uſum Eccleſiæ illius concinnatum, impenſisq; Archiepiſcopi Thrandheimenſis *Eirici Valhendorphii* impreſſum, pro martyrii die natalem ſubſtituit, magno procul dubio errore, cùm nusqvam in calendariis reperiatur. Idem in Sancto Olafo Norvegiæ ege pari hallucinatione obſervatum eſt). Oratio cum lectione feſto uſitata ſic abet:

Oratio.

Adeſto Domine ſupplicationibus noſtris, & intercedente Beato Magno Martyre tuo, ab hoſtium nos defende propiciatus incurſu, per Dominum &c.

Lectio I.

Magnus apud Orcades inſulas oriundus fuit nobiliſſimus genere & lti ſangvinis parentela, Pater ejus inſularum Comes & Dominus nomiatiſſimus, Mater ejus de nobilioribus illius terræ duxiſſe fertur origiem, in geſtu jocundus & hilaris, in ſermone amabilis & affabilis, in inſſu modeſtus, extitit & gravis, ut non appareret in eo, qvod poſſet ofndere intuentes.

Lectio II.

Sed qvia mores formantur ex convictu cùm ad intelligibilem ætatem

per

perveniſſet, inter tam furialem & feralem gentem conſtitutus, inter protervos ad mores ferales, ad ritus, ad fidem impios, ad legem barbaros, pronos ad mala illorum moribus per dies aliqvos conformari, maximus prædo exiſtere, rapinis & ſpoliis vivere, cædibus indulgere, qvod tamen magis pravorum inſtinctu provocatus qvàm propriâ iniqvitate pulſatus creditur actitâſſe.

Lect: III.

Sed Omnipotens Deus cui proprium eſt miſerere & parcere, electum ſuum à talibus voluit mercimoniis ſuſpendere, & oſtendere illi, qvanta oporteat eum pati pro nomine ipſius; ut qvi ſangvinem innocentem multoties fuderat, ipſe qvandoqve victima Spiritus Sancti fieret, ut proprium ſangvinem Chriſto libaret, unde contigit eum de manu violenti Regis & prædatoris evadere & Chataniam adire, ubi honorificè ſuſceptus eſt; & in Comitem ſublimatus; qvi poſtmodum glorioſo martyrio coronatus; victor migravit ad Dominum.

Anno MCCXC. VIII. pars reliqviarum ejus in Islandiæ ſedem Epiſcopalem religiosè tranſportata. Sed anno MCCCXXVI. feſtum translationis ejus in univerſa Islandia receptum eſt, celebraturqve feſto Divæ Luciæ.

Secundùm cædem Magni, Hacon univerſas inſulas, tanqvam jure belli, vel etiam juſtæ hereditatis, ſibi vindicavit; omnibus, qvi prius imperio Magni ſubjecti erant, ad fidelitatis juramentum ſibi præſtandum adactis: præcipui tamen ejus amici, qvos ſibi maximè obſtitiſſe exiſtimabat, variis exactionibus vexati. Poſt paucos deinde annos Romam profectus, inde Hieroſolymam; more peregrinantium, qvos Palmarios vocant, acceſſit, fluvio Jordanis ablutus, multas ſacras reliqvias domum devexit. Redux pacem coluit, ſtatuq; civitatis ordinato, novis eum legibus ſatis qvidem popularibus formavit: qvibus tantam civium benevolentiam promeruit, ut eum qvàm diutiſſimè imperare, ejusq; poſteros ei in imperium ſuccedere; remq; feliciter gerere, univerſi & ſinguli ardentibus votis expeterent: multum enim de priorum legum rigore ſublatum, oneraq, ad id usqve tempus valdè gravia, haut mediocriter, clementiâ ejus levata, grato animo agnoſcebant.

Ea tempeſtate habitabat in Dalis Cataneſiæ vir fama opibusq; celebris, nomine Maddan, ſeu Maddadus. Duo illi filii Magnus munificus, & Comes Ottar de Thorſa, vir magnificus; Filiæ tres Helga, Frakaurk & Thorleif. Helgam Comes Hacon concubinam habuit, procreavitq; ex ea Haraldum, à fandi facultate ſvaviloqvum dictum, filiasq. duas, Ingibiorgem, qvæ nupſit Olafo Bitlingo Hæbudarum Regi, & Margaretam. Frakaurk ſecunda Maddadi filia maritum habuit Liotum, cognomine Nidingum, virum primarium, qvi in Sudurlandia habitavit. Eorum filia Steinvor, (aliàs Steiny) craſſa, Thorlioti uxor de Rekavicha: qvinqve illis filii, Aulver cognomine Roſta, Magnus, Ormis, Maddan & Endridius, filia unica nomine Audhildis. Altera Lioti ex Fakaurke filia fuit Gudrun; ſociata Thorſteino Hauldo Fiaransmunno his duobus cognominibus notato: eorum filius Thorbiornus cognomine Klerkus. Alium etiam filium non tamen eadem matre natum Hacon habuit, nomine Paulum; verbis parcum, atqve inde mutum cognominatum, acceptum tamen omnibus.

Hi fratres, utpote diverſis ingeniis præditi, à teneris inter ſe diffidebant. Qvot annis Hacon rem Orcadenſem geſſerit, non invenio, nec ſynchroniſmum, qvi inveſtigandi occaſionem præbeat, niſi qvòd eum ab anno Chriſti, MCIII, Paulumq; filium, poſt eum, ad annum MCXXXVI. imperâſſe conſtat; utrumqve annos XXXIII. Morbo deceſſit, non ſine magno civium deſiderio, longam pacem;

cem, paciſq; exoptatos fructus, adulto ejus imperio perceptos, animo reputantium, qvos ut per fratrum concordiam proinde carpere liceret, jam tum verebantur.

CAP: XIX.

Filii Haconis Haraldus, Svaviloqvus, & Paulus, inter ſe diſcordes, Orcades dividunt. Acceſſione Cataneſiæ potentior Haraldus, materteram ſuam Frakaurkem, pluresq; ex eadem familiâ, Sigurdum qvoqve Slembidiaconem in Orcades transfert; qvi Thorkelem Nutricium occidit, ideoq; relegatur. Comes Haraldus venenato induſio exſtinctus. Frakaurk relegatur, ejusq; familia deſcribitur.

Ut primùm imperium ad filios Haconis Haraldum & Paulum devolutum eſt, exorta diſſenſio, cùm ſocietatem communis adminiſtrationis non permitteret, ad diviſionem eos compulit: diviſio inde imperii, Procerum in factiones diſtractorum, etiam ſtudia diviſit, amicamq; concordiam rupit. Inſulæ æqvaliter inter eos diviſæ, vires qvoqve eorum & potentiam æqvabant: Cataneſia verò, beneficio Scotiæ Regis, Haraldo conceſſa potentiorem eum reddidit, ubi etiam ſæpius reſidebat, interdum qvoqve in Scotiâ, nam & ibi multos agnatos habuit. Dum in Sudurlandia morabatur, acceſſit eum vir nomine Sugurdus Slembir ſive Slembi Diaconus ita credo, dictus, qvòd ſacrum miniſterium, ad qvod diſtinatus imburusq; erat, nimiò faſtu inflatus, ut infra ſuam ſortem, reſignaverit. Habitus eſt filius Sacerdotis in Norvegia, nomine Adalbricti; mater ei Thora filia Saxii ſeu Saxonis de Vicka, ſoror Sigridis ex qvâ Magnus Nudipes Norvegiæ Rex Olafum filium, poſtea etiam Norvegiæ Regem procreavit: poſtea Thora ſe qvoqve ex Magno Nudipede, hunc Sigurdum ſuſcepiſſe palam profeſſa eſt. Is etiam matris teſtimonium infamiæ ſecurus, ſpe Regni Regiæq; ſortis adipiſcendæ ſecutus, ſe pro ejus filio, proceſſu temporis, gerebat. Diu apud Davidem; eo nomine primum, Scotiæ Regem, magno in honore fuit. Inde ad Comitem Haraldum pervenit, & perbenignè ſuſceptus, eum in Orcades comitatus eſt, aſſumptâ etiam matertera Frakaurk (nam maritus ejus Liotus Nidingus deceſſerat) ut & Audhildâ Thorleifis filiâ, tunc temporis orbatâ qvoqve marito Eirico, cognomine Streita, ex qvo filium ſuperſtitem cognominem habuit, Eiricum cognomento Slagbrellerem, nam poſtea nupſit Haconi Piki, Sigurdi filio de Veſtneſiâ, Pauli Comitis pronepoti. His omnibus Sigurdus, in primis Comiti Haraldo magnopere placuit. Horum adventus ſopitas jam pridem factiones reſuſcitabat, ſingulis Comitibus, præcipuos Procerum certatim ad ſe allicientibus. Inter intimos Pauli, Conſiliarios eminebat Sigurdus de Veſtneſia: Ingibiorgis Ragnæ, alio cognomine Tignæ, id eſt nobilis, maritus, & Thorkell Sumarlidinus, Comitis Divi Magni Agnatus. Perpetuò hic in domo Pauli Comitis verſabatur, ideoqve Foſtri ſev Nutricius appellatus: diverſus tamen ab illo, qvi proavum eorum Thorfinnum, in puerili ætate ipſe vir educabat: licèt propria ſingulorum, tum nomina, tum etiam cognomina, inſuper etiam parentum, hic concurrant. Id qvod ſæpius accidit, non ſine ingenti hiſtoriarum damno, imò totius hoc confuſionis origo eſt & fons erroris: neqve enim, qvid ſingulis competat, facilè diſcerni poteſt, omiſſo numero nominum ſibi invicem cognominum. Hinc nullus Sereniſſimorum Daniæ Regum hiſtoriam à ſtirpe Oldenburgica ad noſtra usqve tempora; aut Galliæ Regum aut aliorum Principum vel conſcribere vel intelligere poſſet, niſi, certo numero, ſingulorum nomina diſtingverentur. Fuit hic ipſe Thorkell Haraldo ejusq; amicis magnopere ſuſpectus, tanqvam qvi irritatus

cæde

cæde propinqvi ſui Divi Magni, lites inter Comites, in mutuas tandem cædes erupturas, ſerere, fovere, adq; utriusqve perniciem deducere, propinqviq; necem, in interfectoris prolem vindicare moliretur. His perſvaſionibus circumventus Haraldus, conſilio auxilioq; *Sigurdi Slembirus*, Thorkelem occidi curavit: ſed qvam cædem adeò moleſtè Paulus tulit, ut continuò in ultionem ejus copias armaret. Cives, mutuam perniciem ſapientibus conſiliis propulſaturi, utrumqve à violentis machinationibus dehortabantur, propoſitis conditionibus, utriqve privatim, tum etiam publicè ſalutaribus: qvibus tamen Paulus nullatenus acqvieſcere volebat, niſi omnes, qvi in cædem illam conſpiràſſent, proſcriberentur. Res ad exitium ſpectare optimatibus viſa eſt: itaqve precibus Haraldum tantiſper fatigabant, donec ſe fratri morem geſturum polliceretur. Ergo proſcriptus Sigurdus cum omnibus illis, qvorum culpa maxima Paulo videbatur. Adjectum & pacificationi, ut, ſopitis mutuis ſuſpicionibus, diſidiisq; Comites amicitias reducerent, ſimulq; ad feſtum Jolenſe, inſignioraq; omnia celebrânda certo loco convenirent. Sigurdus interea in Scotiam ad Regem Davidem rediit, habitusq; benignè, fortitudinis animi, viriumq; tanta experimenta dedit; ut ſummis viris annumerari meritò poſſe videretur, manſitq; ibi donec Hieroſolymam proficiſceretur, ubi ſe in amne Jordane abluiſſe perhibetur. Variis deinde terris perluſtratis, in Norvegiam revertit, filiumq; ſe Magni Regis Nudipedis profeſſus, ab Haraldo Gillio, ut ſe fratrem agnoſceret, poſtulavit. Rex cùm dimidium Regni ſibi hac petitione extorqveri præviderct, ipſeq; prius eodem poſtulato viam ſibi ad univerſum ſtruxiſſet, veritus, ne qvod ipſe fecit exemplum, à ſe, adversùs ſe caperet, ob cædem Thorkelis Nutricii amici ſui, in occidentalibus regionibus præcipui, tanqvam in ſuam contumeliam factam, eum in jus vocatum, capitisq; condemnatum, navi aqvis necandum imponi curat. Sed eluſis hîc nautis undas inſiluit: cumq; manus eorum evaſiſſet, & poſtea, captioſâ qvæſtione, per qvosdam ſatellites Regis, ad id ſubornatos, ubi ea nocte acqvieturus Rex eſſet, elicuiſſet, eum mero ſomnoq; ſopitum oppreſſit. Inde tracta in partes ſuas celebri Cimbriæ urbe Alaburgo, magnis calamitatibus Norvegiam afflixit. Captus verò tandem omnibus intolerandis cruciatibus laceratur: qvos mirâ tamen & humanam ſortem ſuperante conſtantiâ & fortitudine ſingulos toleravit: inter media namqve carnificum tormenta hymnos Davidicos absqve hæſitatione recitabat. Qvâ qvidem patientiâ, vel indurati adverſus vim doloris animi pertinaciâ, rarisqve aliis, vel virtutibus, vel vitiis à privata ſorte alienis, genus Regium aſſeruiſſe multis videbatur. Verùm hæc multo poſterius contigerunt, qvàm de qvibus in præſens ſermo eſt. Ad Comites redeo. Jamq; feſtum natale Redemptoris, nobis Jol, vel Jul inciderat: cùm Haraldo, ex compacto, communi impensâ fratrem excipere, & Aulam utriusqve ſuſtentare, competeret. Convivium itaqve magna curâ & apparatu, advectis undiqve qvæ vel neceſſitas vel ornatus & magnificentia reqvirebant, in villâ ſuâ Jorfiarâ inſtruebat. Ibi mater ejus & matertera Frakaurk, in conclavio qvodam, conſuendis veſtibus operam impendebant. Ad eas ingreſſus Comes, in pulpito ſedentes, niveamq; veſtem linteam, artificioſè ornatam, auroq; paſſim intextam, inter ſe verſantes deprehendit, qvæſivitq; cui illam tam pretioſam deſtinâſſent. Paulo, inqvit, Frakaurk fratri tuo. Itane, ait, ei tantâ induſtriâ ornatuq; veſtem conſuitis: mihi autem curâ longè leviore: Recens tunc lecto ſurrexerat, interiores tantùm veſtes, induſium ſubligaculumq; indutus, qvibus cænatorium ſuperinduxerat. Ut verò conſpectum veſtimentum revolvere cæpit, mater arripiens monuit, ne fratri prætioſam veſtem invideret: ille vi detractam protinus indutui geſturus materteram tanto mærore affecit, ut, abjectâ calyptrâ, comam velleret, & dilaceraret, iterum atqve iterum multis lacrimis dehortata: Sindonem qvippe, licèt ſpecioſam, repentinam ei mortem ſi indueret, illaturam. Nihil matris nihil materteræ comploratu motus, in perniciem ſuam præceps & obſtinatus Haraldus, vetitum toties veſtimentum aſſumit. Qvod ut primùm ad inferiora defluxit, univerſum corpus, repentino horrore perculſum, ingentibus cruciatibus afflixit: ut illatus ſubitò lecto, poſt breve tempus, exſpiraret,

magno

magno amicorum dolore. Artibus Medeæ contextum hoc veſtimentum, philtroq; inſuper imbutum videtur, qvo contrectantem ita faſcinaret, ut non poſſet ſibi temperare, qvin indueret. Perniciem ſibi ſubdolo iſto munere ſtructam Paulus judicabat: itaqve veneficas eas cum omni familia, inſulis, qvas jam ſolus omnium civium ſuffragio tenebat, exegit. Primo hinc in Cataneſiam conceſſerunt inde ulterius in Scotiam, ad prædia, qvæ Frakaurk ibi multa poſſidebat, ubi ſoror Helga, eam ſecuta, remanſit, filiaq; ejus, ex Hacone Comite, Margareta. In Frakaurkis præterea nutricatu educabantur Erlendus, Comitis Haraldi Svaviloqvi filius, ſororis Helgæ nepos, dum tenellus eſſet; alterius etiam ſororis Thorleifis ex filia Audhilda nepos, Eiricus Slagbrellir, Eirici Streitæ filius; tertius ipſius Frakaurkis ex filia Steinvore (qvæ etiam Steiny vocatur) nepos, Aulver Roſta, Thorlioti de Rekavika filius; qvartus pronepos ejus Thorbiornus Klerkus, Steinvoris ex filiâ Gudrunâ nepos, Thorſteini Hauldi Fiaransmunni filius. Hi omnes illuſtri proſapiâ nati inſignes viri evaſerunt. Auctor noſter ſingulos jus ſibi ad imperium Orcadenſe vindicâſſe tradit: verùm qvale fuerit non exprimit. Neqve ex generis ſerie liqvet, cùm tres illi à Maddado Cataneſiæ cive profluxerint, cujus majores non exprimuntur, ut nec Thorlioti de Rekavika, aut Thorſteini Hauldi Fiaransmunni, aut etiam Eirici Streitæ qvorum iſte Aulveris Roſtæ, ille Thorbiorni Klerki, hic autem Eirici Slagbrelleris pater fuit, ad Comites tamen genus retuliſſe, ex Frakaurkis verbis poſteà referendis liqvet, licèt qva ratione non conſtet. De Erlendo controverſia nulla eſt: cùm fuerit patris Comitis Haraldi Svaviloqvi & ultimi poſſeſſoris filius.

CAP: XX.

Catalogus eorum, qvi Orcades id temporis incoluerunt, recenſetur.

Floruerunt hoc tempore in Orcadibus hi præcipui, ex Comitum proſapiâ oriundi, licèt ſingulos auctor, expreſsâ generis ſerie, à Comitibus non derivaverit. Sigurdus qvi in Hroifseya prædium Veſtneſiam incoluit, ejusq; filii Hakon Pik & Bryniolfus, de qvibus ſupra. Filii qvoqve Havardi Gunnaris Hacon Klo, Thorſteinus & Dufniall præcipuum locum gratiæ tenuerunt. In Tanskarneſiâ Erlingus, qvatuor filiorum optimè inſtituorum pater, habitabat: qvorum tamen nomina omiſſa ſunt. Gareſſeyam incoluit Olafus, vir ſtrenuus, & ſummæ apud Comitem Paulum dignationis; uxor ei Asleif, præclarâ familiâ orta, ingenio heroina: eorum liberi Valthiofus, Gunnius, & Svenus, filia Ingigerdis: ſinguli ſeduiâ educatione, iis artibus informati, qvæ illo ſeculo in maximo pretio fuerunt. Sigurdus Comitis affinis dictus, qvòd Thoram Divi Magni matrem uxorem duxerit, inter præcipuos proceres numeratur, qvorum filius Hacon Karl. In Rinarseyæ habitabat Ragna magni nominis Matrona, cujus filius Thorſteinus, magni qvoqve nominis vir. In Veſtureya prædium Gefisneſiam habebat vir, opibus & prudentiâ celebris, nomine Kugius, atqve in eadem inſula, in vico illic ſito, vixit Helgius. Thorkell Fletta homo iniqvus & audax, inſulæ ejusdem incola, duos habuit filios ſui ſimiles, pluribusq. inviſos Thorſteinum & Haflidium. In Svineya, in freto Pictico, vitam degit vir pauper nomine Grimus, pater duorum vegetorum filiorum Asbiorni & Margadi. In Fridareyia Dagfinnus. Fluguneſiam, promontorium in Hroſſeya, incoluit Thorſteinus: ejus filii Bliam, & Thorſteinus Krokauga, ſeu oculus angularis, forte etiam fallax, viri feroces. In Knarraſtadis ſedem ſuam collocaverat Comitis Erlendi filia, Jatvor, cum filio ſuo Borgare, aliàs Bergo, ipſi qvoqve civibus inviſi. In Haeyæ Uplandia vix vitam coluit Jon Vængus ſeu Ala, & in Straumeyæ prædio Breckum, Rigardus, ambo in re tenui, agnati tamen Olafi de Gareksey, qvi Hrolfi erat filius. Glettuneſiam incoluit Grimkell. Horum cùm mentio aliqvando incidat, auctor hic eorum enumerationem, appo-

ſito loco, præmiſit: qvò lector, absqve magno labore, eorum nomina prædiaq; & inſulas, ubi vixerunt, tanqvam in tabulâ, faciliùs perſpicere qveat.

CAP: XXI.

Geſta Comitis Rognvaldi Kalii in juventute, ejusq; inſtitutio recenſentur. Inter eum, & Jonem Pedem, amicitia, per miniſtrorum cædes labefactata. Havardus, Kalii comes, & Solmundi Qvæſtoris Tunsbergenſis miniſter occiditur, cædesq; ejus Koli conſiliis, operaq; Hallvardi, qvi cæſi frater, & auxilio Unii cujusdam, vindicatur. Jonis Pedis ultionem maturantis clades. Ad majora mala avertenda, Rex Sigurdus Hieroſolymipeta partes conciliat, Kaliumq; Comitem Orcadenſem creat, datâ in feudum dimidiâ inſularum parte.

Kolus, Kalii filius, Divi Magni ſororius, vir ſapientiâ plurimos ſui temporis præſtans, patrium in Agdis, Norvegiæ provinciâ, prædium incoluit, nec ad habitationem in Orcades transferendam animum appulit. Ejus filium Kalium, vegetum juvenem, magnæ ab ipſa juventa, animi corporisq; dotes exornârunt: nam ſtatura huic mediocris, membrorum decens proportio, capillus colore amethiſtino nitidus, ingeniumq, ad artes percipiendas facile. Qvarum artium illo tempore pretioſiſſimarum, novem ſe caluiſſe artificioſo illo carmine, qvod adhuc ſupereſt, ipſemet memoriæ prodidit: videlicet latrunculorum luſum; Runarum cognitionem, librorum lectionem, Muſicam, Poëticam, ad ſcopum collineandi peritiam, Xylo ſolearum, & remorum uſum; fabrilesq; artes, qvæ, ſub communi conceptu, omnes nomine *Smid* comprehenduntur. Plures tamen, qvàm unam tenuiſſe, etiam Norvegorum & Iſlandorum hodiernus uſus nos docet; qvorum multi, propriâ induſtriâ docti, qvàm plurimas callent, ligni, ferri, æris, argenti etiam formandi, haud omninò imperiti. Integrum verſum affert, & explicat Celeberrimus Olaus Wormius *Literaturæ Runicæ Cap: XXII. pag: 118. editionis Marzanæ*, hoc modo:

Oblectamenta mihi novem ſunt, Scachicus ludus, Runarum ligaturâ, librorum lectio, fabrilium, cultura, nives ſoleis calco ligneis, arcu qvosvis ſupero, & remis, fidibus canto, & poëſi.

Apud Agnatum ſuum Solmundum plurimum vixit. Is Tunsbergæ qvæſtor, magno famulorum clientumq; numero ſtipatus, atqve inter Proceres Regni, Primariosq; inſignis, in orientali Agdarum parte prædium magnificum habuit. Qvindecim annorum erat Kalius, cùm mercaturam primò exercebat, initaq; cum mercatoribus ſocietate, in Angliam profectus, in urbem Grimsbæ (fortè eam, de qva hiſtoriam conſcriptam citat *Knyghton, de eventibus Angliæ Lib: I Cap: V*) merces convehebat: Illuc namqve utpote ad publicum emporium, ingens hominum numerus, è Norvegia, Scotia; Orcadibus & Hæbudis confluebat. Ibi in virum qvendam, qvi ſe Gilli Chriſtum, vel GilChriſtum, appellavit, fortè incidit. Multa ille de ſtatu Norvegiæ, incolarùmq; conditione, ingenio moribusq, ſciſcitatus, & plurima familiariter cum Kalio collocutus, tandem etiam amicitiam junxit, ſecretoq; aperuit, ſe filium eſſe Regis Magni Nudipedis nomine Haraldum; matrem autem in Hæbudarum una inſula vivere. Interrogabat deinde, ſi forte Norvegiam peteret, qvaliter ſe exceptum fore ſtatueret. Bene, reſpondit Kalius, de Rege Sigurdo ſperandum: utiqve ſi intervenientium conſiliis haud præpeditus, ſuo ingenio arbitrioq;

oq; permitteretur. Sub diſceſſum, mutuis muneribus contractam prius neceſſitudinem firmabant, qvam ſtabilem in poſterum, adq; mutuos uſus, & utriusqve conatus promovendos promptam, ſi fortuna eos iterum præſentes jungeret, invicem ſpondebant. Inde Norvegiam repetens Kalius, ad Agdas delatus, mox Bergas navigavit, carmenq; adhuc reſiduum, de profectione, moraq; Gremsbæis acta, pepigit. Repletæ erant illo anni tempore Bergæ omnis generis negotiatoribus, tam indigenis ex borealibus, auſtralibusq; plagis allapſis, qvam externis, diverſas mercium ſpecies undiqve aſportantibus. Publicum itaqve diverſorium, cui celebris matrona nomine Unnur præfuit, Kalius cum ſociis, more eo tempore etiam Regibus familiari, freqventabat, inſtituto licet Regio faſtigio minus digno, alias tamen haud inutili. Ibi enim diſtinctorum ordinum cultioribus hominibus converſari juniores diſcebant, variaq; plurimarum rerum ad omnes vitæ gradus, uſusq; ſpectantium argumenta, crebris diſcurſibus atqve exqviſitis rationibus confirmata hauriebant, Regiaq; & Procerum, graviorumq; virorum præſentia coerciti, temulentia, eamq; comitantibus vitiis abſtinebant, ſpecimenq qvoddam diſtribuentis juſticiæ in debito honore cuiqve tribuendo capiebant, virtutum homiliticarum exercitia probe aſſecuti. Kalius cultiori veſtitu, qvippe ex Anglia rediens, ſe exornabat, ſibiq; haud minimum tribuebat: namqve ab aliis omnibus tum propriarum virtutum commendatione tum etiam generis nobilitate magni fiebat. Inter conſeſſores, ſatrapa qvidam juvenis eminebat, nomine Jon, Petri filius, Serki de Sognia nepos; materq; ei Helga, Hareki de Sætris filia: nec is ſibi parum placebat, magna qvippe indole generis, artiumq; celebrium ornatu, tum etiam officii dignitate conſpicuus. Inter eum & Kalium freqvens converſatio familiaritatem, mox etiam arctiorem amicitiam conciliabat. Finitis negotiis, ſuam qvisqve domum, non ſine amica ſalutatione, repetebant, Jon qvidem Sogniam, Kalius Agdas, patrium domicilium: licet hieme qvotannis maximam partem apud Solmundum hic moraretur, æſtatibus alibi & alibi mercaturæ inſumtis. Inter hæc in Thrandheimum provectus, adverſis ventis in inſula Dollseya detentus, antrum ibi ingens, reconditarum opum poſſeſſione famoſum cognovit. Earum igitur occupandarum libido, tum eum, tum etiam reliqvos mercatores inceſſit, qvi antrum ingreſſi, in maxima offendicula inciderunt: tandem vero ad lacum, per transverſam ſpeluncam extenſum, perventum eſt, qvam tranare præter Kalium, domeſticumq; Solmundi nomine Havardum, nemo auſus eſt: hi enim reſti, eminus juncti, Kalio torrem manu tenente, interq; ſcapulas cum ſilice fomitem gerente, ſtagnum ſuperabant. In illa parte ſalebræ multæ ſaxaq; impedita, tetra inſuper fuligo, ſævæq; mephites nauſeam moverunt, magnaq; difficultate candela accenſa eſt. Deterriti itaqve a longiore profectione, monumentum itineris eo loco erexerunt, Kalio fortia hæc auſa pe i ulo-ſumq; iter carmine celebrante, qvod etiamnum ſuperat adductum a *Thoma Bartholino*, qvi verbum pro verbo reddidit *Antiqvitatum Danicarum Lib: II. Cap: II. pag. 277*. Inde redituri ad ſuos, Bergas, ſpirante vento ſecundo, contenderunt, priſtinoq; uſus hoſpitio Kalius Jonem Petræum veterem amicum ibi offendit, comitatum inter cæteros Bryniolfo viro præcipuo. Inter hunc, & Havardum Kalii Comitem, qvadam nocte, poſtqvam utriusqve domini cubitum iſſent, multiq; adhuc poculis indulgerent, exorta controverſia, de ſatraparum Norvegorum eminentia, ſingulos ad ſuarum partium ſtudia traxit: Bryniolfo domini ſui partes propugnante, prædicanteqve neminem in auſtralioribus Norvegiæ provinciis, usqve ad Stadenſe promontorium, qvi juniores eſſent, qva generis nobilitatem, atqve animi corporisq; dotes, ei comparandum: Haverdo Solmundum nulla ex parte ei inferiorem, imo Vichenſium æſtimatione, etiam honoratiorem contendente. Contentionem incenſus animi calor, ebrietasq; fovens, utrumqve ad rixam iramq; provexit adeo, ut impotens ſui Havardus, ligno caput Bryniolfi tanto ictu feriret, ut inter aſſidentium manus animo linqvi cæperit. Havardus interea ad Kalium dilapſus, qvi eum continuo auſtrum verſus ad Præsbyterum qvendam nomine Richardum prædium Alvidram obtinentem cum Comite amandat, petens ut hoſpitio eum exciperet;

ciperet, donec ipſe ſuccederet. Hi duo arreptâ naviculâ protinus, eò tendebant, diuq; per noctem remigabant, donec ad Græningiaſundam ventum eſſet: tum Havardus, primo ſe periculo defunctos gloriatus acqvieſcendum, feſſaq; corpora ſomno recreanda monens, ſecum cæteros ad dormiendum allicit.

Interim Bryniolfus, cùm ad ſe rediiſſet, ad Jonem deducitur, qvi, cognitâ cauſsâ, illico collegit, ſubductum à Kalio Havardum, in auſtrum conceſſiſſe. Perſeqvi itaqve absqve mora juſſit, decemq; ſuorum lembo impoſitos delegit, qvi citato remigio, duce Bryniolfo, iter maturarent. Illi mandata avidè exſeqventes, qvod reliqvum erat noctis, remigando terunt primoq; diluculo ad Græningiaſundam delati, navem in litore conſpiciunt. Placuit Bryniolfo excubantes in ſtatione nautas, ſi qvid de Havardo iis conſtaret, interrogare: iis igitur excitatis, ſimulq; cognitis, mors protinus illata eſt. Mox reditum Bergas, ubi cædes primùm Joni, deinde civibus publicata. Ad Kalium igitur, graviter ſuorum necem ferentem, placandum, Jon, miſſis nunciis, æſtimationem omnem arbitrio ejus committit, ſalvo Regis propinqvorumq; Havardi jure Qvam conditionem, ut ſibi honorificam, Kalius acceptans, nullâ tamen reconciliatione domum redit, patriq; rem, ut geſta erat, exponit. Qvi, increpato filio, qvòd, inconſulto Solmundo, litem compoſuiſſet, negabat in ejus poteſtate pacificationem ſitam fuiſſe, nec qvicqvam ulterius, qvàm ut, interceſſione ſuâ, partes conciliaret, nec Solmundum tantâ facilitate ad compoſitionem in ejus cauſſa properaturum fuiſſe, ſi Kalii domeſticus ipſo præſente occiſus eſſet. Ad hæc Kalius. Ita eſt, inqvit, pater, nimium forte præcipitavi: neqve enim aderas, cujus conſiliis frui poſſem, ſæpius etiam experior, conſilio ſapientaq; tuâ me deſtitui. Interim tamen nihil de honore, jureq; Solmundi detractum exiſtimavi: etiamſi oblatum mihi honorem non recuſarem. Nec eſt, qvòd vos bonas conditiones, modò offerantur, abnuatis: licet, an offerantur, valdè dubitem. Ego certè nullo me vinculo Bryniolfo obligatum agnoſco, cùm neqve, qvid placeat, adhuc deciderim, nec pecuniam ſatisfactionis loco acceperim. In his uterqve inter ſe diſſentiebant: at nuncio tamen ad Solmundum miſſo, certiorem eum de omnibus faciunt. Cùm autem conveniſſent, placuit Kolo, ſatisfactionem per nuncios peti: Solmundus contra ut & Hallvardus, Havardi occiſi frater, cædem cæde penſandam cenſuerunt, indignum qvippe, reconciliationem poſt tantas offenſas peti. Prævaluit tamen Koli ſententia, ad moderationem inclinans, præſertim cùm promitteret ſe, cauſſam non prius deſerturum, qvàm Solmundo eſſet ſatisfactum: ideoq; omnis actio, agendorumq; ordo ejus auctoritati poteſtatiq; commiſſus eſt. Verum haut placidum reſponſum nuncii ad Jonem miſſi referebant: negabat enim ullam ſatisfactionem, multamve ſe ob cædem hominis, qvi protervitate ſua eam promeruerit, luiturum.

Solmundus acu ſe tetigiſſe reſpondit, qvale reſponſum à Jone fuerit exſpectandum: itaqve Kolum, qvid facto opus eſſet, ut ſuggereret, rogat. Ille ab Hallvardo, Havardi fratre, qværit, velletne ſe alicui periculo, ad vindicandam fratris cædem, exponere: dubio qvantumvis eventu, nihil ſe qvidem ſubterfugiturum, etiamſi propriam vitam in diſcrimen conjecturus videretur cùm reſpondiſſet: itaqve inqvit Kolus; qvàm occultiſſimè Sogniam petes. Ibi vir qvidam, Joni vicinus, haud qvidem magnâ in re, oppreſſus qvippe jam diu injuriis ejus, prudens tamen, pecuniæq; ex parte indigens, mihi amicus, jamq; ad ſenium vergens: ei appenſas ſex marcas argenti, meo nomine, tradas, ut te conſiliis rebusq; neceſſariis inſtruat, qvo vindictam de Bryniolfo, aut qvovis alio Jonis domeſtico, haud minoris ſortis aut æſtimationis tutiùs repetere poſſis. Qvæ ſi proceſſerit, in prædium Studlam, (ſitum in paræcia Hardangriæ Ætna provinciæ Bergenſis) te curabit deducendum, ad Agnatum meum Ormum Kirpingum, filiosq; ejus Augmundum & Erlingum: receptaculum perinde tutum ac ſi domi eſſes. Villam ſuam deinde ut vendat, atqve huc ad me cum tota familia concedat, mone. Paruit præceptis Hallvardus, iterq; illico ingreditur, & ad Unium in Sogniam, inclinante in veſperam die, pervenit. Alieno nomine aſſumpto, comiter exceptus, ad focum introducitur:

ducitur: ubi, qvæſtionibus de variis rebus ultro citroq; verſatis, hoſpes, qvinam in Hordiâ & Sogniâ dignitate præpollerent, exqviſivit. Jon Petræus reſpondit Unius, ſatrapis omnibus potior videtur, nobilitatis ut & injuriarum reſpectu, adjecitq; an nullum ejus experimentum in auſtralioribus Norvegiæ provinciis ſenſiſſent: ad qvam qvæſtionem hoſpes confuſus conticuit.

Dilapſis deinde, qvi ad focum aſſederant, cùm ſoli remanſiſſent, Hallvardumne, ait Unius, te pridem appellâſti: minimè reſpondit, Saxium enim me hoc veſpere nuncupavi: denotat autem gladium; qvo titulo propoſitum ſuum ambagibus implicatum, ſagacioribus conjectandum reliqvit. Expers itaqve curæ tuæ ſum, inqvit Unius: innuens profectò hoſpitalia jura, qvæ hoſpitem protegi, non prodi imperant. Eqvidem ſi Bryniolfus vocarer, te Hallvardum appellari exiſtimarem: verùm hinc cubitum diſcedamus. Inhibens Hallvardus non ita properè ait, expeditaq; pecuniâ, ſalutem Koli refert, donum promit, conſiliaq; exponit, adjecto poſtulato de ultione promovenda. Unius dignum qvidem eſſe Kolum ait, cui obſecundet, qvantumvis de ſucceſſu incertus ſit, craſtino tamen die Bryniolfum ad ſe venturum, ad avehendas Concubinæ ſuæ veſtes. Hallvardo igitur in eqvile præ foribus ſitum deducto, monſtrat locum ubi in ſtabulo occultari poſſit; & deinde in cubile introductum in lecto collocat, ad amoliendam à ſe ſuſpicionem occultati per noctem hoſpitis. Summo mane Hallvardus exſurgens, monſtratam latebram petit: nec longo tempore delituit, cùm virum vegetum advenientem obſervat, qvi feminam, ut ſe ad iter expediret, adhortans, depoſitis armis, veſtes illius faſciculo involvit. His indiciis Bryniolfum cognitum aggreſſus illico lethali vulnere percuſſit, regreſſusq; in eqvile, ubi ſe abdit. Dum cædes perageretur, femina ad ſalutandos ingreſſa erat. Rediens autem, ut amaſium occiſum animadvertit, qvaſi mente capta, magno ejulatu, qvid geſtum eſſet indicat, Unius, conſternati ſpecie, domo egreſſus, ut aufugiſſe hoſpitem perſvaſit, ſicarium ejus generis; qvos aſſaſinos appellant, fuiſſe conjectabat; miſſoq; ad Jonem cædis nuncio, dum ad perſeqvendum auctorem, omnes acerrimè adhortatur, efficit, ut nemo illum conſcium ſuſpicaretur. Interea Hallvardus in eqvili delituit, qvoad inqviſitio duraret. Deinde ad Studlam, Unio proſeqvente, provectus, ab Ormo Kirpingo filiisq; ejus, domum cum idoneo comitatu deducendus curatur. Qvem Kolus, Solmundusq; gratanter excipientes, ſuperbiam Jonis caſtigatam lætabantur: inde cædis auctor, non item receptator, in vulgi notitiam pervenit. Exarſit graviter Jon, indignatus tantum in ſe hoſtibus licuiſſe, materiamq; de ſe triumphandi, iis, aliis etiam irridendi uberrimam relinqvi: annum tamen vertentem ſubſtitit. Ut verò tempus Chriſti natale appropinqvabat, domo cum triginta comitibus armatis profectus, ad Olafum Avunculum ſuum ſe contulit, à qvo ſummo ſtudio exceptus, patefecit ſe in Orientales Agdas ad Solmundum oppugnandum tendere. Diſſvadebat id Olafus, dictitans, haud inferiores partes hoc ſtatu videri reportâſſe, nec hac invaſione ſuperiorem futurum. Ille probroſum ſibi ratus, ſi Bryniolfum inultum ſineret, triginta alios armatos in itineris præliiq; ſocietatem impetravit, atqve ita ſexaginta inſtructus, per montana itinere facto, improviſò Solmundum aggredi decrevit. Verùm Unius, ut primùm Jon domo profectus eſt, ad Ormum Kirpingum in Studlam magnis itineribus contendit: ubi comitatu, viaticoq; inſtructus ad Kolum, ſub feſtum Natalitiorum, devenit, certumq; de Jone Pede, eos propediem invaſuro, cervicibusq; eorum jamjam imminente, nuncium afferebat. Itaqve Kolus, ſpeculatoribus, qvaqva versùm miſſis, qvi de itinere ejus, moraq; & via, qva incederet, certiora afferrent, ad Solmundum proficiſcitur. Convocatis ergo è vicinia plurimis, magno ſe uterqve armatorum numero domi ſepſit. Ut autem de itinere illius certiores facti ſunt, occupandum, non exſpectandum hoſtem rati, obviam ei phalangem ſuam duxerunt. Ad ſilvam conveniebant, ſtatimq; concurſum eſt, nec id diu: nam & Kolus, & Solmundus, numero longè prævalebant, multis cæſis victoriam obtinebant. Jon, cum reliqviis cladis, in ſilvam ſaucius fugiens, accepto in pede vulnere debilis, diuq; ægrotans, poſt ſanationem, qvoad vixit, claudicabat. Inde per opprobrium Jon Pes in poſterum appellatus,

tempore qvadrageſimæ cum omnium irriſione ignominiâ plenus domum rediit. Seqvente æſtate duos ex agnatis Koli Cunarum & Aſlacum occidi curavit. Paullò pòſt Sigurdus Rex in urbem (Tunsbergam credo) delatus, inteſtinas civium turbas cognovit: ambos itaqve ad ſe citatos reconciliare ſtudebat. Suâ qvisqve familiâ, amicis, clientibusq; cincti comparebant: ſed Regis tandem judicio omnis lis decidenda permittitur, ut mutuâ ſponſione ratum foret, qvod cenſuerit. Ille, ſenatorum ſapientiſſimis in conſilium adhibitis, amicos eos eſſe juſſit, adq; amicitiam, in perpetuum ſtabiliendam, Ingiridem Koli filiam Joni in uxorem dari mandavit. Cædes cædibus compenſatæ, nec multa ulli partium irrogata: inſidiæ enim Kolo à Jone ſtructæ, armataq; invaſio cum vulnere ejus, cladeq; cæſorum collatæ. Adjectum præterea, ut mutuis auxiliis ſibi invicem, ſive intra, ſive extra Regnum ſuccurrerent. Hanc reconciliationem Rex magnâ benevolentiâ honorisq; gradu decorabat, Kalio, Koli filio, Comite creato; & datâ ei dimidiâ Orcadum parte, qvam Avunculus ejus Divus Magnus poſſederat, clientelari poſſeſſione tuendâ; inditoq; Rognvaldi nomine, ab illo Bruſii filio petito, qvem omnium Orcadenſium Comitum ſpecioſiſſimum, abſolutiſſimumq, fuiſſe, mater ejus Gunnhildis dictitabat: idq; felicitatis omen augurabatur. Atqve ita qvi infenſiſſimi hoſtes acceſſerant, clementi Regis providentiâ ad concordiam reducti, integerrimi amici diſcedebant.

CAP: XXII.

Rex Norvegiæ Sigurdus Hieroſolymipeta moritur. Ejus filius Magnus ſuccedit. Patruus Magni Gillius, qvi pridem Regni jus abdicarat, dimidii Regni Rex, Procerum voluntate, creatur, ejusq; juramentum irritum pronunciatur. Nepoti conciliatur. Disſidiis inde denuo exortis, nova bella emergunt, qvæ variâ fortunâ geſta. Victus Haraldus, Regnoq; profugus, reparatis viribus, victorem Magnum capit, caſtrat, exoculat. Comiti Rognvaldo Orcades, titulumq; Comitis à Magno revocata confirmat. Kolus & Rognvaldus legatos ad Comitem Paulum mittunt, poſtulantq; ut hæc rata haberet. Illo arma parante, ſocietatem cum Frakaurke & Aulvere Roſta jungunt, ea lege, ut victo Comite Paulo, inſulas ex eqvo inter ſe dividant. Utriqve expeditionem adornant. Paulus ſeparatim cum Frakaurke congreſſus, prælioq; victor Hialtlandiam petit, ubi tunc Comes Rognvaldus, qvem ex improviſo adortus, claſſe & vecturâ exuit. Rognvaldus, tantâ clade acceptâ, in Norvegiam redit, iterum fortunam tentaturus.

Hac hieme Rex Sigurdus Oſleyæ degit, qvæ urbs qvondam Norvegiæ celebris, hodie verò Chriſtiania, nomine incliti Daniæ Norvegiæq; Regis *Chriſtiani Qvarti* appellatur. Vere ſeqvente in morbum incidit lethalem, diemq; ſuum VII. Calendas Aprilis, poſt feſtum annunciationis Divæ Virginis obiit, anno gratiæ MCXXX, ætatis, ut ex præcedentibus colligitur, XL, Regni XXVIII. Filius

lius ejus Magnus, tunc in urbe præſens, indicto ibidem foro, Rex totius Regni, publicâ omnium voce, pronunciatur, ex juramento, qvod pater Sigurdus, dum vixit, civibus elicuit. Id verò ſuperfluum cùm Regni heredem filium reliqviſſet, eumq; ſine ſocio imperaturum ordines juràſſent, præſertim cùm Gillius omni ſuo juri ad Regnum, exigente Sigurdo, antea renunciâſſet. Erat autem Gilla-Chriſtus ille, aliàs, Haraldus, qvem Grimsbæis Kalio innotuiſſe memoravi. Nam paullò poſt cum matre in Norvegiam profectus, Regem Sigurdum adiit, ſeq; ejus fratrem profeſſus, ordalio fidem meruit, cum nudis pedibus à duobus Epiſcopis ductus, ſuper novem vomeres ignitos illæſus inceſſiſſet: nec tamen ad hanc probationem admiti poterat, niſi facto ſacramento, abdicatoq; prius omni ad Regnum jure, qvod legitimis illegitimisq; Regum filiis, ſimul iſtis ſeculis par erat: Illud Haraldus, ut primùm fratris obitum Tunsbergæ, ubi tunc fuerat, cognovit, tanqvam vi injuriaq; à Sigurdo Rege, in cujus poteſtate erat, extortum, irritum habuit. Convocavit igitur amicos, inter qvos præcipui Kalius, poſt familiaritatem in Anglia contractam, ſemper conſtans, paterq; ejus, Kolus, qvorum maximê ope ad probationem generis, annitentibus, etiam cæteris provinciarum præfectis, in qvibus Thioſtolfus Alii filiùs & Ingimar Sveini Filius eminebant, admiſſus eſt. Inde decretum, ut publicus conventus, in Haugenſi foro Tunsbergæ celebraretur. Ibi Haraldo, omnium ſuffragiis dimidium Regnum adjudicatum, Regius titulus impoſitus, juramentumq; qvo hereditatem abdicare adactus eſt, irritum pronunciatum, cùm ad originem aſſerendam aliter admitti neqviret. Mox ad eum magnus hominum concurſus fiebat, qvorum alii in militiam, alii in ſatellitium lecti. Formidabilis itaqve factus eſt fratris filio Magno, qvantumvis opibus ſuperiori: omnes enim patris ſui theſauros poſt mortem ejus, ſuæ poteſtatis fecerat. Namqve cum ipſum viribus ſibi haud imparem favore populi etiam ſuperiorem nepos animadverteret, aggredi in præſens non ſuſtinebat. Igitur, interceſſione Procerũ, res per integram hebdomadem ad pacificationem deducta ita componitur, ut dimidiam qvisqve imperii partem obtineret, ærarium verò, theſauros omnes, apparatum menſalem, aurum argentumq; gemmas, lapides, vaſaq; pretioſa, univerſamq; claſſem, armamentarium, mobiliaq; omnia, ſolus Magnus ex indiviſo præciperet. Tres anni hoc tenore mutuâ ſuſpicione metuq; exacti. Sed in primis Magno Haraldi amici exoſi, præcipueq; Kolus & Kalius, qvos ei addictiſſimos noverat; revocabat itaqve feudum Orcadenſe cum titulo Comitis à patre conceſſum. Qvartâ à morte Sigurdi Regis æſtate, malè diſſimulatum odium in apertum bellum erupit, id in prædio Fyrisleif, in provincia Ranarikia, hodie Bahuſenſi, geſtum eſt, Magno ducentos ſupra ſeptem millia militum ducente, Haraldo mille & octingentos. In exercitu ejus Proceres hi eminebant, Chriſtrodus frater Regis uterinus, Comes Rognvaldus, Ingimar de Aſcho, Thioſtolfus Alii filius, & Solmundus. Victoria penes Magnum, Haraldum fuga periculo mortiq; exemit, cæſi Chriſtrodus & Ingimar, qvi moribundus verſum fudit, qvo ſe monſtris ad prædium Fyrisleif compulſum, impigrum, cæteroqvin bellatorem ſignificavit, jam verò nervo propulſa ſagitta trajectum, nunqvam deinceps in Aſchum (domum ſuam) rediturum. Haraldus ad orientales Vichæ partes, ubi claſſis ejus conſtitit, fugâ pervenit, inde conſcenſis navibus in Daniam ad Regem *Eiricum Eymunium* ſeu *Eymund*, juratum ſibi fratrem, qvi illic imperabat, provectus, benignè exceptus eſt, Hallandiâ ad ſuſtentationem conceſsâ, donatæ inſuper octo naves absqve apparatu. Interea Thioſtolfus Alii filius cum, diſtractis propriis prædiis, naves apparatumq; & arma eorum pretio coëmiſſet, eodem auctumno in Daniam profectus Haraldum in Regnum reduxit. Sub feſtum natale Domini Bergas cum inſtructa claſſe vectus, in ſinu Floruvogis feſti tempore excubuit, qvo finito, urbem ingreſſus, Magnum à ſuis deſertum, adq; navem Regiam fugâ propulſum cepit, oculis pedeq; altero & genitalibus privavit, ab illo tempore Haraldus, cognomento Gillius, (non tamen hinc Gillii cognomen, ut exiſtimat *Rudbeccius Atlanticæ Cap. XXVIII pag.* 702. reportabat Haraldus, nam à Gil-Chriſtii nomine illud habuit reſiduum, eſt enim nomen in inſulis occidentalibus, viris proprium,

meminit

meminit unius horum *Buchananus Lib*: *VII.* qvi Anguſiæ Comes erat, ſororemq; Regis Gvilhelmi uxorem habuit, qvam adulterii compertam occidit, alterius etiam *Chronicon Manniæ* ad annum Chriſti MCCXXXVIII. qvem Gilles-Chriſt appellat) ſolus omnium conſenſu imperavit, Orcadumq; poſſeſſionem, Kalio à fratre ſuo Sigurdo cum Comitis titulo jureq; conceſſam, proximo vere confirmavit, idq; anno domini MCXXXV.

Placuit itaqve Kolo per legatos à Comite Paullo ceſſionem dimidiæ inſularum partis, a duobus Regibus Rognvaldo in feudum datæ, amicè peti, ſuam vicisſim amicitiam, ſtabilem fidamq; prout ſangvinis nexus exigeret (erant enim ſobrini) pollicendo, qvod ſi abnueret, eosdem legatos ad Frakaurkem in Scotiam Aulveremq; Roſtam mitti, qvi dimidium imperium ei offerrent, ſi junctis viribus Paullum impetere, ſocietate initâ, vellent. His Paullus Comes hunc in modum reſpondit. Haut me fugit longo tempore & occulto aſtu, hæc conſilia agitata eſſe, qvò Regibus Norvegiæ in partes ſuas tractis, Patrimonio me exuerent, me verò vafriciem iſtam, facilitate cedendi partem ditionis meæ, homini remotiore ſangvinis gradu mihi juncto, excluſo, vel fratris vel ſororis filio, ut rependam adduci nullo modo patiar, itaqve denunciate iis, armis me auxilioq; propinqvorum patrimonium defenſurum, qvoad vires Deus largiatur. His auditis, legati, transmiſſo freto Pictico, in Cataneſiam inde auſtrum verſus in Scotiam ad Frakaurkem profecti legationem exponunt, illa providè Kolum feciſſe reſpondit, utpote virum ſapientem ſocietatem ſuam expetendo, momenti ad Orcades debellandas maximi, ſe enim potentiſſimis familiis ſubnixam, illuſtribus affinitatibus potentiam auxiſſe, elocatâ Margareta Comitis Haconis filia Maddado Comiti de Atjoklis, omnium Scotiæ Principum facile nobiliſſimo, patrueli qvippe Davidis Scotiæ Regis, in præſens regnantis, ſato patre Melcolmo fratre Regis Melcolmi Davidis patris, ſed nec cauſſas deeſſe, qvæ jus in Orcades ſibi deferant, nec conſilium ad illud exſeqvendum, ſe enim prudentiæ opinionem paſſim habere, nec multa bello improviſa in eum diem incidiſſe, placere utiqve multis de cauſſis ſapientum hominum Koli Rognvaldiq; ſocietatem. Referrent itaqve media æſtate ab hac proxima, ſe cum Aulvere Roſta cum expedita claſſe Orcades petituram, interim proxima hieme è Scotia Hæbudisq; militem & qvicqvid neceſſarium foret ſummo ſtudio agnatorum affiniumq; auxilia collecturam, debere tunc Rognvaldum paratum adeſſe, qvò junctis viribus hoſtem fortius aggrediantur. His cognitis induſtria Koli Rognvaldiq; omnia per hyemem ad expeditionem adornata, æſtate ſeqvente, delecto qvidem milite, non item numeroſo (qvinqve nimirum aut ſex navibus) inſtructus Solmundo Joneq; Pede adſcitis, Rognvaldus in Hialtlandiam præſtituto tempore trajecit, verum ibi de Frakaurke nihil qvicqvam per exploratores cognoſcere potuit, adverſantibus ventis diutius detentus, tandem navibus in portu Alaſundia collocatis, ipſe cum copiis inſulam perluſtrans benignè à civibus, convivia paſſim apparantibus, commeatumq; præbentibus exceptus eſt. Interea Frakaurk primo vere in Hæbudas profecta, copias claſſemq;, nec tamen ultra undecim naves, depreſſioribus lateribus, nec ſatis à milite inſtructas comparat, qvibus Aulver Roſta, deſtinatus Orcadum Comes ſi propoſitum ſucceſſiſſet, præfectus eſt, eum Frakaurk cum familiaribus comitabatur, media ferè æſtate ad Orcades, claſſis, ventis lentè ſpirantibus, ducta, ut præfinitum, cum Rognvaldo conjungenda.

Per idem tempus dum Comes Paullus in prædio Veſtneſia in Hrolfseya convivio indulgeret, comperit Comitem Rognvaldum in Hialtlandiam cum claſſe advectum propediem exſpectandum, Frakaurkem etiam ab alia parte cum copiis navalibus in Hæbudis comparatis. Maturè igitur ſapientiſſimos amicorum, inq; his Kugium de Veſtureya, & Thorkelem Fletterem prudentiâ conſpicuos accitos conſulit, qvid hoc ſtatu conſultiſſimum videatur, aliis paciſcendum cum alia parte, poſtulatorum conceſſione ad majus periculum ab utrisqve conjunctis declinandum, aliis cedendum in præſens, inq; Cataneſiam ad opem amicorum auxiliq; comparanda trajiciendum ſvadentibus, neutrum Comes probavit, minus honorificum ratus, imminente periculo, metu territum, ultro id offerre, qvod amicè petitum,

oblaris

oblatis ſpecioſis conditionibus, antea denegavit, Princip e etiam indignum, omnibus inexpertis fugam capeſſere, rectiùs claſſem militemq; ex inſulis proxima nocte cogi, Rognvaldoq; obviam duci, manusq; cum eo ſeparatim anteqvam ſe ei Hæbudenſes conjungerent, conſeri, id qvod omnes conſenſu probabant, & inſtruebant qvidem eadem nocte modicam celeriter claſſem. Eyvindus Melbrigdinus navem unam, aliam adducebat Olafus Rolfi filius de Garekseya, tertiam Thorkell Fletter, qvartam Sigurdus, qvintam ipſe Comes apparabat, nec erat illo tempore plurium navium copia. Omnes in Rolfseyam ſub occaſum ſolis conveniebant, poſtero die Hialtlandiam petituri eadem qvoqve nocte magnus hominum concurſus copias Comitis adauxit, mane ſeqventis diei, ſole recens orta annunciatum eſt, conſpectas ab auſtrali Pictici ſinus parte, decem aut duodecim longas naves, curſum ad inſulas dirigenres, claſſem ut erat, Frakaurkis conjectans Comes, primo oppugnandam cenſuit, citatisq; remis, obviam protinus procidendum, Olafo & Sigurdo moras qvantum fieri poſſet præferentibus, ad copias ex indigenis qvalibet hora accurrentibus augendas. Ut verò duodecim myoparones orientem verſus, Umlæ latus prætternavigantes conſpecti ſunt, Comes naves vinculis connecti mandat.

Eodem tempore Erlendus de Tanskaruneſia cum filiis eum accedens, operam ſuam obtulit, verùm tanta vis hominum recepta eſt, ut plures uſui eſſe non poſſent, ſaxa ergo & miſſiles lapides, ad naves transportare juſſit, donec hoſtes adventarent, qvo peracto aderat Aulver Roſta, remisq acriter invectus, claſſem Comitis ſtrenuè oppugnabat, naves illis minores ſed plures, militum etiam numero prævalebant. Olafus Hrolfi filius grandiore nave, qva vehebatur, minores adortus, brevi tres earum vaſtabat, Aulver nave prætoria vaſta qvidem illa, moliſq; majoris in Comitem directa, ingentem pugnam ciebat, tanto ardore, ut è prorâ anterioreq navis parte, omnes ad malum usqve retro cederent, qvi territis inſtandum ratus, acriter ſuos ad occubandam prætoriam navem hortatus, exemploq; ſtrenuè præſens, è puppe ſua, in Comitis navem tranſiliit, qvem ſui impigrè ſeqvebantur. Proreta Comitis fuit Sveinus cognomento Brioſtreip, ſeu pectoralis reſtis à robore denominatus, aulicorum ſatellitum primarius, hiemes in aula, æſtates piratica tranſigere ſolitus, vaſto corpore & robuſto, niger & aſpectu ingratus formâ, qvæ infortunium portenderet, vir ethnicæ ſuperſtitioni adeò deditus, ut ad tumulos mortuorum noctibus excubare, indeq; reſponſa petere conſveverit, hic in acie primus fortiſſimè pugnando, impetum Aulveris excepit, ut verò Comes turmas hoſtium nave receptas, de ejus poſſeſſione certantes animadvertit, proſiliens è puppi, ſuos ad pugnam multis adhortationibus accendit, in eum Aulver conſertam nodis ferreis haſtam tanto robore intorſit, ut clypeus protinus in foros decideret, qvo caſu clamor ingens exortus, milites turbâſſet, nî Sveinus Brioſtreip eodem momento, ingens ſaxum in Aulveris pectus tanto impetu,ut extra navis latus deturbatus, in undas ruiſſet, qvem ægre ſublatum ſui incerti vivum an mortuum, navi imponebant, metuq; caſu ejus conſternati inciſis retinaculis, fugæ conſilia circumſpectabant, conturbabantur ſimul,qvi Duce Aulvere navem Comitis conſcendebant. Inde fugâ qvàm celerrimè maturatâ, cum Aulver iterum mentis compos, eam inhibere conatus, fruſtra fuit. Omnibus metu correptis, ſurdas adhortationibus ejus aures præbentibus. Comes eos circa orientalia Roſſeyæ litora, inde ortum verſus per Rognvaldzeyæ marginem, usqve ſinum Picticum inſecutus, cum metus victos, qvam ſpes victores celeriùs proveheret, repuliſſe contentus, ad locum ubi pugnatum eſt, rediit, ibiq; qvinqve eorũ naves, defenſoribus nudatas apprehenſas claſſiariis inſtruit. Feria hebdomadis ſexta pugnatum eſt. Proxima nocte duæ naves longæ tantusq; hominum numerus acceſſit, ut poſtero die duodecim naves abundè inſtructæ ſuppeterent, qvibus absqve mora in Hialtlandiam directis, de improviſo ſuperveniens Paullus omnes Rognvaldi naves, nullo negotio, cum omni apparatu vecturaq; univerſa in poteſtatem, occiſis cuſtodibus, redigit, qvibus cognitis, Comes Rognvaldus ſeqventi die collectis colonis ad litora deſcendit, Paullumq; ad terreſtre certamen provocat, cùm autem ei Hialtlandorum fides ſuſpecta eſſet, in terram deſcendere

 noluit

noluit, ſed naves ut compararet, qvibus ſecum decerneret, hortatus. Harum in Hialtlandia cum tanta copia non eſſet, absqve ulteriore certamine Paullus cum intercepta claſſe prædaq; Orcades repetit.

Comes autem Rognvaldus claſſe exutus, usqve auctumnum in Hialtlandia remanſit, in varias interea mercatorias naves, milite impoſito, in Norvegiam non ſine irriſione diverſis temporibus copiæ reductæ ſunt, cùm domum rediiſſet, qværit pater, qvo animo jacturam ferat, & qvid de hac expeditione judicet, ubi ignominiam, damno, rerumq; amiſſarum jacturâ æſtimantem audivit, variant itaqve, ait, judicia noſtra, Hialtlandis enim in ſocietatem tractis, haut parum profeciſti malimq; hoc ſtatu damnum præſens, qvàm ſi rebus integris domi remanſiſſes, qvod ſi, ait Rognvaldus, hanc expeditionem laudas, aut tibi noſtræ res minoris curæ ſunt, qvàm ſperavi, aut etiam longius, qvàm nos proſpicis, ut itaqve Comitem itineri te addas rebusq; noſtris præſis, ut ex voluntate tua dirigas, valde velim. Pater haut ſe ſatis commodè expeditionis difficultatem verbis elevare, nî factis idem monſtret, operaq; ſua & induſtriâ, qvantum fieri poſſit, tollat, ſi tamen ſuis conſiliis ſtaretur, reſpondit, id cùm filius grato animo agnoſceret, Haraldum itaqve Regem adito, ait, amicosq; alios, ab iis copias claſſemq; in ſeqvens ver expetito, nos interea tota hieme, qvicqvid ad uſus noſtros neceſſarium erit, ſummo ſtudio comparabimus, atqve hoc animo claſſem copiasq; jam ſecundò educemus, ut aut victores inſulis potiamur, aut funeribus noſtris famoſam expeditionem reddamus. Rognvaldus collaudatâ patris ſententiâ, adeò ſe acceptam ignominiam moleſtè ferre regeſſit, ut mori, qvam novâ eam ſocordiâ aut infortunio cumulari præoptet.

CAP: XXIII.

Comes Paullus ab expeditione Hialtlandica redux, proceres convivio exceptos magnis muneribus afficit, pyras per inſulas præcipuas erigit, Olafus de Garekseya incendio, Valthiofus filius ejus undis, perit. Ejus frater Sveinus Sveinum Brioſtreipem occidit, fugit, proſcribitur à Comite Paullo, operaq; Epiſcopi Vilhelmi in Hæbudas mittitur, Comes de eo certior ſuccenſetq; prudenti feminæ ſvadenti, ut, veniâ datâ, reſtitutoq; patrimonio revocaret.

Interea Comes Paullus in Orcadibus omnia ad præcavendum ac propulſandum hoſtilem impetum neceſſaria, ſummo ſtudio adornabat, poſtqvam enim claſſem Rognvaldi tam feliciter, ſucceſſu planè inſperato occupatam domum reduxiſſet, convivium magnificum, magnatibus omnibus invitatis apparabat, qvibus affatim remuneratis fideleq; obſeqvium operamq; pollicentibus, placuit ut indices periculi adventantisq; é Hialtlandia claſſis, piræ, ſtrues nimirum ligneæ in inſulis paſſim erigerentur, qvæ incenſæ fumo flammaqve cives ad arma undiqve claſſici in morem concierent. In Fridareya utpote Hialtlandiæ proxima prima conſtituta, reliqvis ſi flagraret incendendis ſigno dato exemplum præitura. Secunda in Rinarseya, Thorſteini Havardi Gunnaris filii (rectius Thorſteini Ragnæ filii) Tertia in Saudeya Magni fratris ejus. Qvarta in Veſtureya Kugii. Qvinta in Hrolfseya Sigurdi de Veſtneſia, inſpectioni commiſſæ. Aliæ in reliqvis inſulis, eo ordine erectæ ſunt, ut neminem hoſtilis adventus latere poſſit. Olafus Hrolfi filius in Cataneſiam miſſus Dungalsbæis ſedem elegit, præfectiqve titulo jureqve provinciam gubernabat, cujus filius Valthiofus Strionseyam eo tempore inhabitabat. Qvo ad Rognvaldus

in

in Hialtlandia per æſtatem navibus, milite in Norvegiam tranportando idoneis, deſtitutus, in multum auctumnum remanſit, Paullus in Orcadibus haut ſecurus, magnum pugnatorum numerum circa ſe habuit. Appetente feſto natali Redemptori ſacro convivium ſplendidum in villa ſua Jorſiora apparabat, qvo magnus hominum numerus invitatus eſt, interqve proceres Valthiofus Olafi filius è Strionseya, qvi cum decem aliis nave vectus, pridie natalitiorum naufragio periit, magno omnium luctu & deſiderio, erat enim vir in primis clarus, ejus pater Olafus magno comitantium præſidio, in Cataneſia ſe muniverat, ibi filii ejus Sveinus & Gunnius Sveiniq; Comites aſſidui Asbiornus & Margadus fortiſſimi viri Grimi de Svineya filii eum qvotidie ſtipabant. Tribus ante feſtum Jolenſe diebus, Sveinus Asbiorno Margadoqve comitantibus piſcatum, Aſleif autem uxor cum filio communi Gunnio ad convivium ab amicis invitata ſinguli qvo iter erat profecti ſunt. Cum Aulver Roſta, cum ſatellitio, qvod ſuperiori æſtate expeditioni piraticæ adhibuit, omnibus improviſus. Dungalsbæas invectus, Olafum cum ſex ſatellitibus intempeſta nocte, ſubjectis domo facibus, inqve cineres redacta, eodem incendio involutum cremavit reliqvis exeundi venia conceſſa, direptaqve omni ſupellectili, qvod avehi potuit, receſſit, exinde Sveino nota nominis non ex patris ſed matris vocabulo proprio indita, qva non Olafi ſed Aſleifis filius in poſterum uſurpabatur, is domum pridie feſti rediens, ut luctuoſum patris fatum cognovit, ſinum Picticum actutum ingreſſus, media nocte in Svineyam ad Grimum Asbiorni & Margadi patrem pervenit, qvi eum ad iſthmum Knarraſtadenſem Skalpeid dictum tranſvexit, donatus à Sveino ſub diſceſſum annulo digitali aureo, ibi vir habitabat nomine Arnkell cum filiis Hanefo & Sigurdo, qvi Sveinum in Jorſioram deduxit, ubi benignè ſuſceptus eſt, deductus primo ad agnatum ſuum Eyvindum Melbrigdi filium, & per eum viciſſim ad Comitem, qvi magna cum gratulatione excepit, ſed majore dolore fatum patris exponentem audivit, ingens tanti viri jactura damnum illatum, graviter qveſtus, itaq; ad qvalecunq; recentis doloris lenimentum Sveinum ut ſecum maneret invitatum officiis principe dignis ſolatur, honorificeq; tractat, inde ad preces veſpertinas itum eſt. In Iorſiara magnificæ ædes in præcipite colle ſtabant, ponè devexitas, ſupra acumen, ſubtus ab alio latere, ſinus Urridius adjacebat, ibi inſula Dunseya, caſtellum ibi ſitum, cuſtodiæ Blainis Thorſteini de Flidruneſia filii commiſſum. Ingens triclinium, convivisq; excipiendis capaciſſimum in Jorſiora exſtabat, in pariete auſtrali prope angulum orientalem, qvi latera committit, fores erant, ante qvas templum magnificum, ad qvod ingreſſus à triclinio per devexa patebat. Ingredienti ad ſiniſtram petra ingens ſtabat, intra qvam vaſa multa & capacia cerviſiæ plena erant repoſita, inde aliæ fores, qvibus ex adverſo cænaculum.

Finitis precibus veſpertinis Comes convivis ſuas cuiq; ſedes adſignari curat, à dextera ejus Sveinus Aſleifis filius, à ſiniſtra alter Sveinus cognomine Brioſtreip, collocatur, eiq; proximus cognatus ejus Ion. Remotis poſt cænam menſis, relatum eſt naufragio periiſſe Valthiofum Olafi filium, Sveiniq; fratrem. Angebat duplicata domus ejus calamitas Comitem, itaq; vetuit, ne qvis feſto tempore Sveinum cæteroqvin plus nimio triſtem, de his certiorem faceret. Veſpere cum potatum ſatis eſſet, Comes qvietem petit, exemploq; ejus plurimi, Sveinus autem Brioſtreip inſomnem noctem ſub dio ad mortuorum tumulos, oraculis captandis more ſuo exegit, media nocte feſta ſinguli lectis exſurgentes, ſacrisq; pro more in templo interfuerunt, dieq; ſeqventi, Chriſti natali conſecrato, poſt celebrata ſacra ad prandium itum eſt. Eyvindus Melbrigdi filius conviviorum Magiſter omnia & ſingula ſtudioſius moderabatur, ideoq; inter cæteros non accumbebat; qvi dapes miniſtrabant, & qvi à candelis erant, ante menſam Comitis ſuas qvisq; ſtationes obſervabant. Eyvindus Sveinis ſuum cuiq; poculum promebat, Brioſtreipe increpante, plenius ſibi, & prius porrigi, qvam Sveinus Aſleifis filius ſuum evacuaſſet, ejusq; in potando fraudem ſugillabat: graves enim inimicitiæ inter eum & patrem Sveini Olafum, Sveinumq; ipſum, poſtqvam adolevit, interceſſerant. Cum aliqvantiſper potatum eſſet, ad ſacra eccleſiaſtica pomeridiana (nonam vocant, qvod hora nonâ à meridie tertia

tertia peragerentur, Diem enim cum Græcis ab hora ſexta matutina numerabant,) proceſſum. Poſtea ubi ad convivium reditum eſſet, cornua memoriæ tum Deorum tum Heroum dicata, cum prologo propinabantur, geſtiebatq; Sveinus Brioſtreip ſuum, cum cognomine Sveino, Aſleifis filio, commutare, qvòd ejus ſuo minus videretur. Eyvindus itaq. capacius cornu Sveino Aſleifis filio porrexit, ille viciſſim Sveino Brioſtreipi, qvi eludi ſe iratus, cum murmure (ita tamen ut Comes, pauciq; alii audirent) hæc verba muſſicabat: Sveinus fortè Sveinum occidet, imò Sveinus Sveinum occidet. Comitem ad templum procedentem Sveinus Aſleifis filius præceſſit, Sveino Brioſtreipe in convivio adhuc remanente. In exteriora triclinii progreſſum Sveinum Eyvindus ſeorſim ducens: nonne, inqvit, audiviſti, qvæ cognominis tuus Sveinus mutiebat, poſtqvam cornu ipſi obtuliſti. Recenſcitisq; iis, malum dæmonem ore ejus locutum conjectabat: qvippe ſtatutum ei, hac ipſa nocte, eum de medio tollere. Occupandum itaq; facinus qvod machinaretur, ſvadens, traditâ ſecuri, ad petram in tenebris eum conſiſtere juſſit, Brioſtreipemq; in frontem ferire, ſi Ion ipſum præcederet; ſin ſeqveretur, in occiput ictum infligere. Comite in templum, nullâ habitâ eorum curâ, qvæ Eyvindus cum Sveino locutus eſt, progreſſo, paullò poſt Sveinus Jonq; eò procedebant. Præceſſit hic, ille gladium tenens ſeqvebatur, eum namqve, licèt nullus aliorum, ſemper tamen geſtare conſvevit. Ad fores, nebuloſo qvantumvis cœlo, lucis haut expertes perventum eſt, cùm Sveinus Aſleifis filius frontem Brioſtreipis lethali ictu ſecuri feriens, non tamen proſtravit: titubans ſiqvidem poſtqvam ſe erexiſſet cognatumq; ſuum Jonem ante ſe ſtantem conſpexiſſet, ignarus qvis eſſet, acceptum ej vulnus imputabat, eductoq; protinus gladio, medium ei caput collumq; ad humeros usq; diſſecuit, atqve ita mox mutuis funeribus conciderunt. His peractis Eyvindus superveniens, Sveinum in oppoſitum cænaculum deductum, per feneſtram dimiſit. Ibi Magnus Eyvindi filius inſtratum eqvum & in omnem eventum paratum ſubminiſtrans pone domum ad ſinum Urridium Sveinum duxit, impoſitumq, ſcaphæ in Dunſeyam travexit. Qvem Biain caſtello receptum, poſtridie aqvilonem verſus in Eigilseyam ad Epiſcopum Vilhelmum comitatus eſt, in celebranda Miſſa tunc occupatum. Qva finitâ, occultè accedens Sveinus, cædem ei patris ſui Olafi, fatum fratris Valthiofi, necemq; Sveino Brioſtreipi à ſe illatam cùm retuliſſet, ejus auxilium expetit. Epiſcopus ob cædem Sveini gratiis actis, purgamentum eum Reipublicæ vocitans, ei feſti tempore, clam omnibus, receptum præbet, ſed qvo finito, in Hæbudarum unam Tirviſt ad Holdbodium, Hundii filium ablegat, ubi hiemem tranſegit, a civibus ejus loci multum honoratus. Qvæ interea in Jorfiara Orcadibusq; geſta ſunt exponam:

Ut primum cognitum eſt, Sveinum lethali vulnere ſaucium, Jonem etiam occiſum, ambos humi ſtratos, nec tamen qvo auctore jacere, egreſſi templo, in domum, eum, nec tum plane mortuum, ſed ratione uſuq; loqvendi deſtitutum, inferunt, qvi tamen eâdem nocte exſtinctus eſt. Ad exqvirendum itaq; cædis auctorem, ubi Comes ſuam qvemq; ſedem occupare juſſit, deſideratus Sveinus Aſleifis filius facinus perpetraſſe judicatus eſt. Mox Eyvindus exortus: conſpicuum ait, Jonem non ab eo, ſed ab ipſo Sveino Brioſtreipe cæſum eſſe. Comes propter hanc cædem, ne de pilo qvidem capitis periclitaturum pronunciat, neq; enim ſine cauſſa perpetratam: ſi tamen ſe accedere detrectaret, male famæ ſuæ ſibiq; conſulturum. Ad Haconem Carolum, Divi Magni fratrem, in Papuleyam, virum nobiliſſimum, prudentiâ & moderatione celebrem, conceſſiſſe plures colligebant: nihil tamen eadem hieme, de eo cognitum eſt. Ideoq; Comes imperii ſui finibus eum proſcripſit, non tam ob cædem, qvantumvis die celebri & intra tecta Comitis factam, qvàm adjectum facinori, faſtigii ſui contemptum. Deinde imminens à Rognvaldo bellum formidans, amicos qvàm pluribus, iisq; profuſiſſimis muneribus ſibi conciliat, ideoqve profectus in Straumſeyam Thorkeli Fletteri villam, qvam Valthiofus Olafi filius Sveini frater poſſidebat, eo fine donabat, ut exploraret, ubi Sveinus deliteſceret. Tum Thorkell, verè qvidem ait, exſulat hîc veteris proverbii acumen qvod

Regem

Regem multas (patulas intelligit) aures habere perhibet, ideoqve mirandum te cum Comes ſis non cognoviſſe ubi Sveinus vitam ſuſtentaverit: mihi verò ſtatim conſtitit, Epiſcopum Vilhelmum eum in Hæbudas ad Holdbodium Hundii filium transmiſiſſe, qvi hac hieme receptum ei præſtitit. Comes qvid cum Epiſcopo faciendum qvæſivit: Thorkell, hoc ſtatu actionem ei haut commode intendi, cùm omnium amicorum fideli operâ ad propulſandum Rognvaldum, imperiumq; vindicandum indigeat. Aſſenſit Comes, indeqve in Rinarseyam profectus, à Ragna ſapiente femina, filioq; ejus Thorſteino convivio excipitur, qvibus in Papeya prædium aliud erat. Apud eam triduum ventis detentus dum remanſit, nec in Veſtureyam ad Kugium curſus dabatur, multis invicem ſermonibus inſtitutis, inter alia cæde Sveini Brioſtreipis, viri, bello qvantumvis ſtrenui, parum tamen damni illatum Ragna memorabat: cum inimicos plures Comiti qvæſiverit, qvàm amicos conciliaverit. Jam verò præſentem ſtatum, tempusq; exigere, ut amicos qvàm plurimos comparet, nec potentiores ſive Epiſcopum, ſive Sveni conſangvineos in jus vocando, litibusq; pulſando irritet. Malit Epiſcopum, factâ qvaliscunq; delicti gratiâ ſibi conciliare, Sveinumqve per nuncios datâ veniâ, pœnâqve remiſsâ, ab exſilio, reſtituto patrimonio, revocare, qvò eandem ſibi fidem, operamq; qvam pater ejus præſtet more ſummorum principum, qvi amicis multum concedere ſoleant qvò fide & obſeqvio ſibi obſtrictiores teneant. His irritatus Comes, ſapiens qvidem femina (ait) videris Ragna, Comitis tamen Orcadenſis, neqve titulum neqve poteſtatem adepta es, nec tu Hercle hìc imperabis. Audi ſcelus, Sveinum pecuniâ placem, tanqvam victoriam ab eo empturus. Mox concitatior, Deus, inqvit, inter agnatum meum Rognvaldum, meq; decernet, & cuiqve, prout invicem deliqvimus, retribuat. Eqvidem ſi ipſum à me laceſſitum noſſem, ſatisfactionem non defugerem: jam verò mihi nunqvam viſus, qvam qvæſo injuriam imputet? neqve enim me iis immiſcui, qvæ pater meus agnatiqve in illius familiam commiſerunt. Qvi ſi proinde vim mihi inferre parabit, maximo me beneficio ſibi devinciet, qvicunqve injuriam ope auxilioq; ſuo, à me propulſaverit. Cum aſſenſu circumſtantium qverela iſthæc excepta eſt, injuriam ipſi fieri affirmantium, illato bello, nondum rejectis pacis conditionibus. Procedente vere, piræ in Fridareya, Rinarseya, omnibusq; vicinis inſulis erectæ, qvæ mutuo conſpectu incenſæ ſignum appropinqvantis hoſtilis claſſis, incolis qvantum vis diſſitis darent. Inter alios in Fridareya, ubi prædium habuit, Dagfinno Laudveris ſeu Ludovici filio, viro ſtrenuo, ut in Rinarſeya Thorſteino Ragnæ filio, cuſtodia illius piræ præcipue commiſſa eſt, incendendæ, ſi claſſis ex Hialtlandia adventans conſpiceretur.

CAP: XXIV.

Comes Rognvaldus expeditionem denuo adornat. Regis Haraldi & amicorum auxiliis impetratis, ad Hereyas, inſulas Sunnmæriæ claſſem ducit. Ibi templum divo Magno vovet. Hialtlandiam petit. Koli patris in ſeminandis diſcordiis inter Orcadenſes aſtus, Uniiq; in piris eludendis alter ſimilis. Comes Rognvaldus Veſtureyam advehitur, inſulanis in obſeqvium ſuum jurare adactis. Inter eum & Comitem Paulum induciæ fiunt. Affluentibus auxiliis, Rognvaldus magnam partem Norvegorum dimittit.

Eadem hieme Rognvaldus in Agdis apud patrem vixit, amicosq; interdum per nuncios, interdum præſens ipſe de ſubſidio ad claſſem militemq; comparandum ſollicitabat, plurimi operas auxiliaqve pollicebantur. Menſe Goes, qvi poſteriorem Februarii, prioremqve Martii partem, ſibi vindicat, Kolus duas mercatorias naves in Angliam, ad arma neceſſariaqve comparanda ablegavit, aliam Solmundus in Daniam duxit, ea, qvæ præterea deſiderabantur, ex præſcripto Koli conqviſiturus, qvi omnia, qvæ ad expeditionem reqvirebantur, ordinabat. Ad feſtum Paſchatis reditus earum exſpectabatur, qvo finito portu ſolvere decretum. Kolus & Rognvaldus ſuam qvisqve navem ducebat, tertiam Solmundus, qvarta oneraria commeatus vehebat. Bergas vecti Regem Haraldum ſalutant, qvi Rognvaldo navem optimè inſtructam ſuppeditabat, qvintam Jon Pes advexit, ſextam Aſlacus de Hernis (forſitan Hereyis, inſulis propter Sunnmæriam) Thoreris de Steige ex filia nepos, qvi & aliam alimentis oneratam adduxit, præter has ſex magnas naves, tres inſuper lembos, tres item alias, qvæ annonam transportabant (Byrdinga vocant) habuerunt. Cum in Hernis ſive Hereyis, in ventos intenti excubarent, appulſa ex occidente navis, qvàm ſollicitè omnia in Orcadibus gererentur, retulit, qvanto apparatu adventum eorum Comes Paulus excepturus, qvantam vim eis oppoſiturus, qva fiducia imperium ab inſultu eorum vindicaturus videretur. Qvibus acceptis, ſigno tubâ dato, copias omnes, Comes Rognvaldus convocat. Ibi publicè exponit, qvantâ pervicaciâ Orcadenſes, concitati à Paulo, parte Comitatus, jure hereditario ſibi debitâ, donoqve & confirmatione duorum Regum conceſsâ, armis iterum ſe prohibere deſtinaverint. Orat itaqve operam fidelem & ſtrenuam ſibi præſtent, neqve enim ſe jure ſuo ceſſurum, inimicisq; hereditatem ſuâ ignaviâ permiſſurum, qvam repoſcere hac ipſa expeditione, aut etiam mori firmiter decreverit. Omnibus propoſitum laudantibus, ſuamqve fidem addicentibus, Kolus ſurrexit, filiumqve hoc modo affatus eſt:

Orcadenſium qvidem in familiam noſtram injuriæ neminem latent, qvibus ſatiari neqveunt, niſi perpetuis in poſteros odiis cumulent, uberrimum fructum capturi, ſi hereditatem tuam injuſto uſurpatori, impiis armis vindicent. Auxilium itaqve imò ipſam hereditatis tuæ poſſeſſionem ab eo poſtulabis, qvi & jure & viribus iis potior, Avunculo ſcilicet tuo Divo Magno, vovebisqve ei, ſi in patrimonium ſuum, tibi etiam hereditarium, te repoſuerit, templum ex lapide in oppido Kyrkiuvogo, qvo nullum in iſtis inſulis magnificentius ædificatum fuerit, dedicandum nomini ejus, adjiciesq; ad illius conſervationem reditus haut mediocres, qvò opibus florens, locus iſte magnificentior reddatur, eoq; reliqviæ ejus ſedesq; Epiſcopalis commodius transferri poſſint. Grata univerſis oratio, vocatusq; in cauſſæ præſidium Divus Magnus omnium applauſum meruit, votumq; uti præceperat, extempore factum. Exinde vento ad votum flante, claſſis pelago commiſſa, optimô ſucceſſu in Hialtlandiam pervenit, ubi mutua gratulatione, ab incolis excepti, multa de rebus Orcadenſium edocebantur. Ibi dum aliqvantiſper morarentur, Kolus Unium tum ſeneſcentem, qvem in hanc expeditionem aſſumpſit, cum conjurationem in Bryniolfum tam prudenter promoviſſet, conſulit, qva arte pira in Fridareya, aut irrita reddi, aut provideri, ne alia accendatur, poſſet, teſtatus ideo ſe ejus ſententiam reqvirere, qvòd plerisqve in expeditionem contractis prudentior, licet qvibusdam eorum dignitate inferior videretur. Ille conſilii prudentiæq; inopiam etiam ad res majoris momenti excuſans, ordinem belli ex ſuo præſcripto auſpicandum negat: ſe potiùs privato auſu aliqvid ſuo periculo moliturum pollicetur. Haud multo poſt Kolus multas minutiores naves ad Orcades direxit, nullo præter ſe duce admiſſo. Cumq; eò provecti eſſent, ut conſpici à Fridareya poſſent, omnium navium vela, ad medium malum primo attolli, curſum tamen contrario remigio ſiſti, atqve ubi propius inſulæ appropinqvaret, ſenſim altius, tandem etiam ad ſummum faſtigium elevari juſſit, hoc conſilio, ut magnarum navium ſpeciem referentes, metu ſuo ad incendendam piram Dagfinnum in Fridareya compellerent,

ejusqve

ejusqve exemplo alios per omnes inſulas: qvo vano terrore incuſſo, omnes indigenæ à propriis negotiis avocati, ad arma Comitemq; concurrentes tumultum cieient. Nec fefellit opinio, nam & Dagfinnus, igne ſubjecto, ſtruem cremavit, & hoc cognito Thorſteinus Ragnæ filius, eam, qvæ in Rinarseya conſtitit; incendit, unde mox cæteræ, prout mandatum erat, arſerunt: atqve hoc indicio ad Comitem ex omnibus inſulis certatim confluunt.

Ut autem Kolus piras accenſas conſpexit, Hialtlandiam repeti juſſit, prædicens hinc diſcordiam diſſidiumq; ſubitò exoriturum. Unius naviculâ ſex remorum, cum tribus Hialtlandicis viris, Fridareyam petit, ſe virum Norvegum profeſſus uxorem in Hialtlandia duxiſſe, ex qva hos filios ſuſceperat: jam vero bonis à militibus, vel potius prædonibus Rognvaldi ſpoliatum ſuſtentandæ vitæ cauſsâ eò conceſſiſſe. Receptus domo, filiis; ſingulis diebus; piſcatum euntibus, ipſe advectos piſces cuſtodit & ſiccat, ſe interea incolis inſulæ, ingenii dexteritate induſtriaq; ita commendans, ut omnibus probaretur. Cœterum Dagfinnus poſt incenſam piram; ad Comitem Paulum, ubi omnes proceres congregati; proficiſcitur. Ibi ſedulò exqviſitum de navigatione Comitis Rognvaldi, mirantibus cunctis, viſam claſſem nusqvam comparuiſſe: triduum tamen in omnem eventum copiæ univerſæ detentæ ſunt. Tum cives tumultuari; ſtolidam temeritatem illius viri incuſare culpareq; qvi ad adſpectum aliqvot piſcatoriarum ſcapharum, ſigno pira dato, omnes inſulanos ad arma, impenſas & ferias à domeſticis operibus; concitaverit; culpaq; in Thorſteinum Ragnæ filium conjecta; qvòd facibus in Rinarseya ſuccenſis, reliqvos, omnes ſeduxiſſet. Ille præeunte Dagfinno in Fridareya; ſeq; exemplo ſuo provocante, absqve publico periculo, omniumqve ſalutis ultimo, ſuo etiam proprio diſcrimine, ſe ſignum datum ſupprimere nec ſine ſcelere potuiſſe: ſecus ſupinæ negligentiæ, ut etiam fraudis culpam, nec omnino doli ſuſpicionem effugiturum: Dagfinno itaqve hæc rectiùs, qvàm ſibi, imputari regeſſit. Ad hæc Dagfinnus; ſæpius, inqvit, incommoda malaq; à te homines ſentiunt; qvàm ut mihi adſcibere poſſis, Qvibus verbis, accenſus Thorſteinus; eum conticere juſſum, ſecuri in caput impacta lethali vulnere percuſſit: mox alii ad arma concurrentes manus conſerunt, Laudveri ſeu Ludovico Dagfinni patri Sigurdus de Veſtneſia cum filiis ſuis Hacone Pike & Bryniolfo; Thorſteino agnati ejus ſuccurrebant. Hæc in Roſſeya, non procul à Kyrkiuvogo, gerebantur.

Advocatus deinde Comes, ægrè incaleſcentes mutuâ irâ animos ſedâſſet; aq; prælio diſtraxiſſet, nî Kugius cunctos increpando oraſſet, ne tanto dedecore Comitem adſpergerent, ut præſente illo, præſertim tempore tam periculoſo, exutâ reverentiâ invicem confligerent, imminentesqve in ſingulas horas hoſtes; mutuo diſſenſu, certamine, cædibusq; promoverent, qvem concordiâ junctisqve viribus & animis vix ac ne vix qvidem à cervicibus ſuis depulſuri inſularumq; poſſeſſione exturbaturi viderentur; qvi viribus qvidem ſatis inſtructi; etiam conſilio hoc ad pirarum præſidia ſubvertenda, rixasqve & mutuas contentiones, & ad arma coeundi tædium concitandum rem ſuam juverint. Huc qvoqve Dagfinnus ſcitè eum colluneâſſe confeſſus; nullius qvidem dolo piras, celeriùs tamen, qvàm expediviſſet, incenſas pronunciavit. Omnibus magno applauſu hanc orationem excipientibus; lis omnis arbitrio Comitis commiſſa eſt; diſſolutus inde conventus, & ſuas qvemqve domos redire permiſſum. Piræ, in Fridareyâ, cura Eirico cuidam injungitur; cui Unius; poſtqvam parumper ibi moratus eſſet; miniſterium ſuum in cuſtodienda offert; præſertim cùm id absqve operarum intermiſſione fieri poſſet; & ſolus; ſingulis diebus; ſiccandis piſcibus occuparetur: Id cùm placuiſſet, qvoties ſolus erat; multâ aqvâ in piram crebrius infusâ; ne admotum ignem, cum ſubita neceſſitas exigeret, humore è poto ebria materia admitteret; providet. Rognvaldus illud profectionis tempus exſpectabat; qvo; æſtuum relapſu; & ceſſante undarum confluxu, mare tranqvillaretur; ventusqve ſimul ab ortu ſpiraret: Hujus enim opportunitate, ab Hialtlandia ad Veſtureyam; illius à Veſtureyâ ad

Hroſſeyam facilis trajectus, qvam pro ſpe oblatam avidè arripens, in Veſtureyam ad prædium Hofn, virumqve, qvi id habebat Helgium, feriâ hebdomadis ſextâ, univerſam claſſem appulit, nullo per piras indicio facto. Nam ut primum è Fridareya naves in conſpectum venerunt, Eiricus ſe itineri accingens, ad Comitem Paulum profecturus, miſſis ad Unium nunciis, ut piram ſuccenderet mandat: qvibus advenientibus, is cum filiis inſulâ digreſſus, nusqvam apparuit. Suggerendis ergo piræ facibus fruſtra laboratum, cùm exſtingvendo igni, qvam concipiendo aptior eſſet. Qvod ut Eirico relatum eſt, technis tandem ſed nimis ſerò intellectis omnia Comiti Paulo ordine refert. Ut verò Rognvaldum incolæ Veſtureyæ ad ſe delatum cognoſcunt, ſinguli ſubitâ, nec exſpectatâ re deterriti, in unum ſe colligentes, qvid potiſſimum hoc ſtatu expediret conſultant. Kugius & Helgius inter omnes auctoritate valebant, qvorum nutum cæteri ſeqvi ſoliti: iis ergo ſvadentibus, cùm effugium nullum, aut opponendarum virium tutior ratio appareret, deditione factâ, fidem ſacramento obſtringunt. Ibi die, qvæ ſeqvebatur dominicâ, ſacris in vico publicè celebratis Rognvaldus interfuit. Prope templum conſiſtenti, ſedecim homines inermes, ſinguli abraſo capillo incedentes, ſpectaculo fuerunt. Mirati inſvetum ſibi habitum Norvegi, Comitem, qvinam eſſent, ſciſcitantur, Rognvaldus carmine propere fuſo, habitum eorum perſtrinxit, qvod & ſuperat. Præterlapſo feſto miſſi qvi vicinos ad obſeqvium ducerent, ut omnes fidem ſponderent, effecerunt. Cùm verò, qvadam nocte, ſatellites Comitis nocturnos in Veſtureya conventus ab incolis fieri, proditionisq; conſilia coqvi animadverterent, rem ad eum protinus detulerunt. Qvi poſtqvam ſurrexit ingreſſus ad eos, cognovit multos inſulanorum à ſuis verberibus affectos, Kugio etiam compedes injectas, utpote conſilii hujus auctori habito: qvo ſe acriter defendente, teſtibus etiam productis, innocentiam ſuam propugnante, Comes verſu extemporaneo à proditione eum dehortans, vinculis eximi juſſit, omnibusqve impunitate donatâ, initum antea fœdus cum iis renovavit.

Interea Comes Paulus cognito adventu Rognvaldi, multorumq; civium, ad eum defectione, in Hroſſeya de præſentis ſtatus ratione, in publicum utili ineundâ cum ſuis deliberat. Ibi ſententiis variatum, aliis dividendas inſulas, Rognvaldoqve partem aliam permittendam ſvadentibus, ditioribus pecuniâ jus ejus redimendum, ad qvod etiam impenſas ſuas obtulerunt, aliis belli fortunam experiri placuit, id enim antea feliciter ceſſiſſe. In eo conventu exploratorem Rognvaldus ſubornavit: qvo ſingulorum conſilia referente, Comes ad Poëtam qvendam converſus ſingula rhythmo incluſit. Inde per Legatos Epiſcopum ſollicitat, ut ſe medium inter ipſum & Paulum interponeret, adhibitis etiam Thorſteino Havardi filio de Sandeya, & Thorſteino Ragnæ filio de Rinarseya. Epiſcopus intercedendo effecit, ut induciis in duas hebdomades ad conſultandum datis, inſulæ interea pro ſingulorum copiis ſuſtendandis dividerentur. Rognvaldus in Roſſeyam, Paulus in Rolfseyam conceſſit. Eodem tempore agnati Sveini Aſleifis filii, Jon Vængus de Uplandis in Haeya & Richardus de Brechis in Strionseya (ſupra habetur Straumseya) prædium Valthiofi Sveini fratres, Thorkeli Fletteri, à Paulo Comite datum, cum ipſo Thorkele, qvi id inſedit, novemq; domeſticis, ultricibus flammis exuſſerunt. Inde ad Rognvaldum profecti, conditionem ei obtulerunt, tranſeundi ad eum cum familiis ſuis, ſi ſe recipere recuſaret, ad Paulum conceſſuri. Is potentiorum auxilio ſibi opus eſſe, & qvicqvid adverſario accederet, ſibi decedere conſpicatus, ſibi eos adjunxit. Mox Haflidius Thorkelis Fletteris filius, ubi incendium patris, tranſitumq; hoſtium ad partes Rognvaldi reſcivit, ad Paulum ſe contulit, benigneq; ſuſceptus eſt. Acceſſione Jonis Vængi familiæq; ejus, tum etiam multorum potentiorum civium auctus Rognvaldus, Joni Pedi, Solmundo & Aſlaco multisq; aliis, qvi ipſum Norvegiâ ſecuti erant, domum redeundi poteſtatem facit. Illi tantiſper ſe rebus ejus interfuturos profitebantur, qvoad ſopitâ controverſiâ, omnia ad exitum feliciter reduxiſſent. Comes, actis gratiis, certus, inqvit, ſum

Deum

Deum, DivumqveMagnum (tanta erat ſuperſtitio) ſi mihi imperium hic deſtinaverit, etiam vires ad idem retinendum largituros, etiam ſi vos diutius, procul propriis penatibus non detineam: itaqve benignè dimiſſi patriam repetebant.

CAP: XXV.

Sveinus Aſleifis filius Atjoclas ad Comitem Maddadum profectus, dolos cum illo Comiti Paulo ſtruit. A Comite Ottare, Frakaurkis fratre, partem ſatisfactionis pro cæde patris accipit, eiq; conciliatur. Inde in Orcades navigans Comitem Paulum aſtu interceptum, ad Comitem Maddadum ſororium ſuum transfert, qvi Comitatu in ſororis filium transſcripto, privatus inde vixerit, an occiſus fuerit ignoratur. Orcadenſes de illo ſuſpenſos Sveinus edocet, captivum eſſe, Comes Rognvaldus omnium conſenſu inſulas in ditionem accipit, templumq; Divo Magno ædificat.

Primo illus anni vere, Sveinus Aſleifis filius, Hæbudis in Scotiam ad amicos ſalutandos profectus, longo tempore Joclis, aliàs Atjoclis (alpibus ſeu montanis) apud Comitem Maddadum, qvi Margaretam Comitis Haconis Pauli filiam uxorem duxit, moratus, varia cum eo, eaq; occultiora conſilia agitabat. Ibi Orcades in partes ſciſſas, alios Paulum, alios Rognvaldum de imperio diſceptantes, ſpectare, cùm per certos nuncios Sveinus cognoviſſet, cupido eum inceſſit cognatos inviſendi. Primo Thorſa Cataneſiæ oppidum, aſſumto nobili viro Liotolfo, ad qvem longo tempore divertebat, profectus, per eum ſatisfactionem à Comite ejus loci Ottare Frakaurkis fratre, pro cæde patris, qvi auctoritate ſororis incendio deletus eſt, poſtulat. Id enim notandum legibus Norvegicis, qvibus Orcadenſes etiam uſi ſunt, Danicis qvoqve, qvarum veſtigium etiam in iis apparet, qvæ usqve ad noviſſimum codicem à Sereniſſimo noſtro Rege CHRISTIANO QVINTO anno MDCLXXXIII. promulgatum, à glorioſiſſimæ memoriæ avo ejus CHRISTIANO QVARTO latæ in uſu erant, antiqvitus receptum, ut multæ partem propinqvi pro cognationis gradu ſolverent, ſatisfactionis etiam partem caperent, tergiverſantes qvoqve plecterentur. Hac multâ per Liotolfum impetratâ Sveinus inſuper in amicorum numerum receptus viciſſim promittit, ſe adniti velle, ut Erlendus Comitis Haraldi Svaviloqvi filius in paternam hereditatem, qvandocunqve id exigeret, reſtitueretur. Ibi mutatis navibus lembum cum triginta ſociis nauticis conſcendit, Caurumqve nactus, ſinu Pictico transmiſſo, Occidentale Roſſeyæ latus prætervectus, fretum Efiuſundæ intrat, Rolſseyam petiturus. In fine inſulæ promontorium magnum protenditur, ſubtus litus confragoſum ſcrobesqve lutrarum receptacula. Dum fretum percurrunt, Sveinus in promontorio homines ſibi conſpectos refert; eoq; navem dirigendam, explorandumqve, ſi qvid novi habeant. Mox viginti nocturnas veſtes ſubire inqve nave ſe occultare juſſis, inter qvos ipſe delituit, decem lente remos agitando, inſulæ appropinqvant. Qvi ſupra promontorium erant, ipſos inclamantes, qvod nave veherent, Veſtneſiam ad Comitem Paulum deportare jubent: ſe enim mercatores alloqvi exiſtimabant. Paulus qvippe eadem nocte ibi divertebat, convivio à Sigurdo exceptus: ſed manè ejus diei, cum viginti comitibus in auſtralia inſulæ ad venationem lutrarum, qvæ ſubtus in ſpelæis ſe abſcondiderant, profectus eſt, ad prandium rediturus:

diturus. Nautæ nave litori applicatâ, multa ultro citroqve rogitabant, interq; alia unde venerint, & ubinam Comes Paulus eſſet? in apretis ſub promontorio cum reſponſum eſſet, Sveinus navem admoveri juſſit, ubi è promontorio conſpici neqvirent, qvò cum ventum eſſet, ſinguli ipſo mandante arma capiunt, ſatellites Comitis Pauli invadunt, novemdecimqve protinus occidunt, ſex duntaxat ſuorum deſideratis, Comitem qvantumvis invitum navi imponunt, viamqve qva proceſſerant repetentes, Roſſeya ad occidentem prætervavigata inter Haeyam & Grimseyam curſu directo, inde voraginem Ortum verſus prætervecti, in ſinum Breidafiordum, eoqve pernavigato, ad Eckialdzbackam perveniunt, ibi nave cum cuſtodibus viginti relictis, terreſtri itinere Sveinus Atjoklas ad Comitem Maddadum uxoremqve ejus Margaretam Comitem Paulum captivum deducit, ubi tanqvam ad præſentis fortunæ ludibrium compoſito dolo, prætexta comitate exceptus, in Comitis ſororii ſolio collocatus conſtituitur, ad qvem perfida ſoror, vultu in gratulantis effigiem formato ingreſſa, ficta charitate complexum oſculo ſalutat, introductisqve qvi variis hilaritatis accendendæ inſtrumentis, fucatisqve humanitatis officiis, triſtitiam, qva animus ejus ut in tam repentina ſortis mutatione obſeſſus erat levarent, mox gravius ſævitura, ſolantis perſonam induit, inde marito Sveinoqve ſeorſum ad colloqvium deductis, cum ſimul de ordine rei exſeqvendæ conſultâſſent, cœnam ſumptuosè inſtruit, cum pro more comiſſatum eſſet, Paulo Svenoqve in idem conclave deductis, ſolisqve pernoctantibus, janua ſerâ foris clauditur, idqve ſingulis noctibus, dum illic acqvieſcerent, tenuit. Colloqvia inter Paulum & Svenum in itinere nulla notata ſunt, raraqve aut nulla fuiſſe ſollicitudo & mæſtitia Comitis, ſpesqve prioris ſtatus recuperandi planè amiſſa, vitæ etiam ulterius producendæ dubia faci e perſvadent. Cum autem die qvadam Margareta pronunciâſſet, Sveinum ſe in Orcades miſſuram, ad Comitem Rognvaldum, ejusq; arbitrio permiſſuram, Paulumne in Comitatum recipere, an eundem cum filio ſuo Haraldo tum trimo partiri, eumq; in imperii dignitatisq; ſocietatem accipere mallet, in hunc modum ſermonem ejus excepiſſe perhibetur: Non convenit, inqvit, præſenti fortunæ, ut vos diu ſuſpenſos teneam: paucis itaqve qvæ ſentiam, edicam. Exemplo, credo, raro aut fortaſſe in hunc diem inaudito patriam reliqvi, qvo tamen fortunæ incertæ viciſſitudinem & didici ipſe, & alios docui, cui nunqvam tuta fides qvem ſemel perſeqvi cœpit, non ante conſiſtere patitur, qvam aut exſtinctum aut peſſundatum videat. Hæc imperium mihi patriamq; ademit, ſed ſimul etiam eorum deſiderium, qvorſum enim imperium mihi reſtitui expetam, qvod mihi totius calamitatis cauſſa erat, ſine qvo felix fuiſſem, & ſine invidiâ in patria permanſiſſem, qvam illuſtris potensqve rexeram, cur ſordidatus egenusqve aliorum beneficio expetam precarioqve teneam, ut ex alieno arbitrio, tanqvam ex commentario poſtea regam, nimirum vindictam in me hic divinam recidiſſe lubens agnoſco provocatam furtis dolisq; familiæ noſtræ, feram, itaqve caſum, qvem nulla mea culpâ aliena inhumanitas attraxit; & qvod priori in fortuna etiam amplum magnificum fuiſſet hic qvoqve faciam, nimirum ut meo potius arbitrio ſucceſſorem deligam, qvam ut recuperatam poſſeſſionem aliis debeam, itaqve ſi qvid juris mihi Deus in Orcades competere cenſet, id univerſum in filium tuum propinqvum meum Haraldum, tranſcribo, qvem ut excluderem, Rognvaldum recipere nolui, proſperiorem ei qvam mihi fortunam exopto, mihi autem pecuniam poſco in monaſterium, qvod ingredi aveo, erogandam, veſtrum erit providere, ne inde elabar. Tu verò Sveine Orcades repete, meqve oculis aliis etiam membris orbatum refer, ſi enim vivum integris membris ſenſuqve amici reſciverint, procul dubio reducent, nec forte mihi proinde integrum voluntati eorum repugnare, majus enim damnum diſceſſu noſtro illatum arbitrabuntur, qvam revera eſt, nec plura ejus dicta notata ſunt. Inde Sveinus in Orcades profectus eſt, Paulo in Scotia relicto, retuliſſeq; iſthæc perhibetur, aliter alii, tradunt enim Margaretam, opera Sveini in exoculando eo, inqve carcerem conjiciendo uſam, percuſſorem deinde in eum immiſiſſe, qvid autem verius ſit, ait auctor, neſcimus, illud omnibus conſtat, qvod

nunqvam

nunqvam deinceps in Orcades redierit; nec in Scotiâ ullo publico officio functus ſit. Mihi ſoror ejus Margareta ſatis impia videtur, ſi tollere eum è medio conſtitutum erat, etiam ſi mortem cruciatibus non cumulâſſet. Hac tanta calamitate Paulus vir minimè malus; juſto Dei judicio oppreſſum ſe agnovit, pater enim Hacon imperandi cupidine obcœcatus; divum Magnum virum innocentem, fidem ejus ſua indole menſum ſecutumqve decepit, repenſum id in Paulo viro promisſionum obſervante, dum impunitatem promittenti Sveino poſt Brioſtreipis cædem, fides non eſt habita. Dira illa imperandi dulcedo; qvæ Haconem in patruelis cædem, etiam Margaretam in fratris exitium impulit, momentanea Magni mors, (morte graviore, mœrore & longa afflictione in eo vindicata eſt, violatumqve in patruele jus ſangvinis, propiore gradu in fratre à ſorore, in filio Haconis à filia ejusdem violatum eſt; ſucceſſit enim in partem imperii, qvam pater ſcelere qvæſivit, nec interpellatus à juſto hærede (patrui enim Haconis Caroli, jure ſuo dejecti, nec reſtitutionem ſperantis, ratio habenda non erat, cum imperio Haconis, deinde Pauli ſe ipſe ſubjecerit) ſummæ poteſtatis auctoritate inſtructo reſtituere, ſed reſiſtendo vindicare decrevit, atqve ita in patris crimine participavit; expertus deinde haut vanas fuiſſe diras, cum in Rinarseya in colloqvio cum Ragnâ; Deum judicem in partes vocavit. Fuit Paulus civibus ſuis carus, moderatus, pacificus facilis & liberalis; in amicos adeò benignus, ut nullis in eos impenſis parceret, publicè privatimqve ſermonis parci, aliorum in foro eloqventia uſus.

Cùm Sigurdus de Veſtneſiâ Comitis reditum diutiùs exſpectâſſet, miſit qvi eum inqvirerent, qvi reduces nunciabant, viſam ſibi occiſorum ſtragem, interqve eos Comitem. Is itaqve ad recognoſcendos eos profectus; unde viginti occiſos; alios etiam ſex ſibi ignotos, Comitem autem nusqvam reperit. Mox in Eigilseyam miſit, qvi Epiſcopo hæc referrent, qvi confeſtim Sigurdum adiit; cui hæc machinationibus Rognvaldi imputanti, proximum qvodqve tempus, alium profectò hujus rei auctorem proditurum reſpondit, neqve enim eum inſidiis cognatum ſuum aggreſſum videri. Cum autem relatum eſſet Borgarem, qvi in Geitabergio habibat, lembum ab auſtro navigantem, mox eò unde venerat renavigantem vidisſe, inolevit opinio artibus Frakaurkis & Aulveris Roſtæ hæc procurata eſſe. Orbati Comite incolæ in publicum conſultabant, plurimi ad Rognvaldum tranſitionem facientes, in obſeqvium ejus fidem juramento dabant, Sigurdo de Veſtneſiâ Bryniolfo & Hacone Pike abnuentibus, ſive illi, ſive ulli alii fidem ſuam obligare, anteqvam certiores de Paulo fierent, viveretne, an vivis exceſſerit, Multi eorum exemplum ſecuti ſunt, plures, inducias in certum diem pacti, ut niſi intra illum certi qvid conſtiterit, Rognvaldo dederent; ille ne optimates viribus inſtructos irritaret, poſtulata eorum haut abnuit. Interea freqventes conventus celebrati, ſingulisqve aliqvot in partes ejus tracti, horum uno, novem viri armati ab iſthmo Scalpeidenſi ad forum procedentes conſpecti; ibi Sveinus Aſleifis filius cognitus, multi qvid afferret avebant cognoſcere. Is navi ad auſtrale iſthmi Scalpeidenſis latus admotâ ibiq; relictâ, Kyrkiuvogum ad forum pedes cum ſuis acceſſit, amicis cognatisqve nova qværentibus, Epiſcopum acciri juſſit, qvi accedens; adventu ejus gaviſus eſt; erant enim longa amicitia invicem noti, cum remotis arbitris ſeorſim proceſſiſſent, Sveinus ei omni geſtorum ordine expoſito; conſilia in ancipitis eventus periculo implorat. Epiſcopus vere eum imminentis periculi ſpeciem concepiſſe; verum cum odioſo facto omnium animos in ſe concitaturus videatur, ſe ibi præſtolari jubet; donec cauſſam ejus ad Comitem populumqve detuliſſet. Ingreſſusqve aures ſibi præberi poſtulat; facto ſilentio, qvam ob cauſam Sveinus exſulare juſſus fuerit, exponit, injuriam Pauli exaggerans, qvod ob peſſimi hominis cædem; qvem publicè interfuiſſet mori, eò proceſſerit, petit itaqve, ut publica fide, Comitis plebisqve & procerum Sveino ſecuritas ſpondeatur. Ad ea Comes, ſpondebo qvidem pro parte meâ in triduum; tu autem Sveinum recipe; curamq; ejus gere, cras enim illum alloqvar; verùm qvantum ex vultu tuo colligo, certè rem magni momenti a-

liis incognitam aſſertis, imò verò, ait Epiſcopus, te conventum cupit, te dominum poſcit, abs te recipi exoptat, ad hæc Comes etſi partium mearum acceſſio his in terris, nunqvam nimia fieri poſſet, tamen anteqvam eum recipiam coram alloqvar; ſeorſim itaqve ductum Sveinum, Comes & pater Kolus præſente tantum Epiſcopo audiunt, poſtqvam rem omnem ordine enarraſſet, viſum eſt, ad tumultum ſeditionemqve præcavendam, dimitti maximam plebis partem. Poſtridie manè exſurgens Comes, domos redeundi veniam multitudini dedit, qvibus dilapſis, ſingulis qvi remanſerant Sveinum, accepta prius ſecuritatis cautione, exhibuit, expoſitis deinde omnibus circa Comitem Paulum, delectus Hacon Carolus Divi Magni frater ad nunciandum Sigurdo de Veſtneſia, ejusqve filiis, qvæ Sveinus attuliſſet, Pauli reditum fruſtra exſpectari, jam qvippe membrorum parte mutilati. Graviter omnia Sigurdus tulit, illud graviſſimè, qvod reditus ſpes manco non supereſſet, ſecus ſe ubicunqve terrarum eſſet, illum repetiturum profeſſus eſt, retuliſſeqve amicis ſuis poſtea fertur, Haconem integro corpore ſe non fuiſſe dimiſſurum, ſi vires ſibi ad eum tam triſte nuncium afferentem, opprimendum ſuppetiſſent. Exinde Rognvaldus omnium ſuffragiis univerſum Comitatum Orcadenſem ſolus poſſedit. Mox fundamenta jacta ſunt ædis divo Magno conſecrandæ, tantaqve celeritate eo anno opus proceſſit, qvantum duobus aut tribus proxime ſeqventibus. Kolus enim materiam & omnia qvæ reqvirebantur ordinabat, idem architectis ædis formam delineavit, operasq; ſingulis præſcripſit, cum autem ædificatio longum tempus reqvireret, ſumtus ad tantum opus ſuſtinendum producendumqve Comitem cæpere deſtitui, conſultus itaqve pater, illam legem relaxandam ſvaſit, qva conſtitutum eſt, ut in ſingulorum allodia Comites ſuccederent, heredes autem ab iis iterum redimerent, id qvod nimis durum videbatur, indicto igitur foro juris iſtius redimendi poteſtatem fecit, ne in poſterum hac lege tenerentur, eam conditionem cum ſinguli & univerſi avidè arriperent, ſingula agri ſpatia (*ploglund* vocant) ſingulis aratris, omnibus inſulis proſcindi ſveta, marca veniebant. Exinde ad templum ædificandum pecuniæ ſatis, qvod etiam ornatè & magnificè exſtructum eſt.

Hinc apparet qvale jus id fuerit, qvod Comes Sigurdus Craſſus Orcadenſibus remiſit.

CAP: XXVI.

Legatus Comitis de Atjoklis Maddadi, Epiſcopus Jon in Orcades ad Comitem Rognvaldum miſſus, dimidiam inſularum partem, ut filio ejus Haraldo cedat, poſtulat, mira Rognvaldi in excipiendo Epiſcopo humanitas, conventus inſtituitur, Haraldus in ſocietatem imperii, tutore Rognvaldo excipitur, inqve Orcades deducitur ſub inſpectione Thorbiorni Klerki, qvi ſororem Sveini Aſleifis filii uxorem ducit, eorum ingenia deſcribuntur, Sveinus in ultionem patris Frakaurkem incendit, partes Scotiæ populatur, Holdbodio Hæbudenſi auxilium præſtat, qvi viduæ locupletis nuptias ei procurat, mox inſidias ſtruit, qvibus evitatis Sveinus eum perſeqvitur ſed fruſtra, inde diſtractis agris ex Hæbudis migrans, Liodhuſam petit.

Cum duos annos Rognvaldus Orcades rexiſſet in prædio ſuo Knarraſtadis convivium jolenſe celebravit. Sexta feſti feria navis è ſinu Pictico adventare viſa

viſa eſt, læta cœli temperies, plurimos domibus excivit, inter qvos Comes, qviqve ei à confeſſionibus erat nomine Rolfus, navem adventantem obſervabant, advecti litori, qvindecim aut ſedecim exſcendentes, ad eos procedebant, præibat vir, togam cæruleam geſtans, capillum pileo ſubnectens, inferiore menti parte raſa, myſtace intonſo promiſſoqve. Novum habitum mirantibus Rolfus Epiſcopum Jonem de Atjoclis Scotiæ adeſſe ſignificavit, cui Comes obviam procedens, multa eum honoris ſignificatione exceptum in ſolio collocavit, ipſe pincernarum in morem ante menſam miniſttabat, poſtridie mane Epiſcopus miſſam celebrabat, mox in Eigilseyam ad Epiſcopum Vilhelmum profectus, cum ad feſtidiem decimum apud eum remanſiſſet, uterqve cum ſplendido comitatu Comitem acceſſit, legatio præſente Sveino Aſleifis expoſita eſt, miſſus enim Epiſcopus à Comite Maddado, ejusqve uxore Margareta Haconis Pauli Orcadum Comitis filia, partem Comitatus qvam Paulus frater ejus poſſedit, filio eorum Haraldo cedi poſtulabant, ita enim inter ſe & Sveinum conveniſſe (patet hinc Sveinum eo fine ad deturbandum poſſeſſione Paulum ab iis ſubornatum, Paulus etiam ipſe jam captivus, omne ſuum jus ad Comitatum in filium ſororis transſcripſit) futurum Haraldum in poteſtate Rognvaldi imperiiqve vim & auctoritatem penes ipſum etiam cum adoleſceret, ſi diffiderent, ejus voluntate ſtandum. His conditionibus inſularum partem peti, cum Epiſcopo, Sveinus etiam teſtatus eſt, reſponſum ut proxima qvadrageſima in Cataneſia Comites Scotiæ Orcadumqve convenirent. Illo conventu in has conditiones ab utraqve parte conſenſum, qvæ exinde ab optimatibus Scotiæ & Orcadum jurisjurandi religione confirmatæ ſunt. Haraldusqve Comitis Maddadi filius Rognvaldum in Orcades comitatus, eum ſecutus Thorbiornus Klerkus, ejusqve educationi præfectus, ſua eum auctoritate regebat, vir ſtrenuus, agilis, fortis, rebus gerendis idoneus, arrogans & iniqvus, uxorem duxit Ingiridem, Olafi filiam, Sveini Aſleifis filii ſororem, vices deinde manſionum inter Scotos & Orcadenſes diviſit. Sveinus omnibus allodiis qvæ pater; qvæ frater Valthiofus poſſidebat ſibi aſſertis (jure profecto à Norvegico, vel etiam eo, qvod ſeptemtrionalibus hiſce regnis in uſu erat alieno, ſed occidenti uſitato, primogenituræ privilegio) magnificè deinde vixit, familiamqve numeroſam multis ſtipatoribus ſeptus continuò aluit, natura qvidem iniqvus, ſed rara prudentia, rerum etiam in futura propendentium præſagus conjector, nec occidens illo tempore ullum habuit, qvi alacritate eum & Thorbiornum Klerkum præſtaret, inter qvos recens affinitas amicitiam qvoqve arctiorem, non item diuturniorem conciliavit. Procedente tempore Sveinus Comitem Rognvaldum, ut claſſe militeqve ſe ad ultionem cædis paternæ de Frakaurke Aulvereqve Ruſta ſumendam inſtrueret, nulla ratione habita partis ſatisfactionis à Comite Ottare acceptæ, ſollicitabat. Comite, vix videri anum effetam in poſterum timendam regerente, imo verò ait Svenus qvoad vixerint maleficiis non deſiſtent, neqve hæc mihi abs te denegari tunc, cum maximam rem in tui gratiam ſuſcepi, exiſtimabam, (ſcelus in Comitem Paulum admiſſum, vafer homo ſibi pro beneficio in Comitem Rognvaldum imputari vult, ad qvod id tantum aberat, ut eum inſtigaret, ut ejus plane eſſet inſcius, nec cognitum probaret, forte etiam puniviſſet, ſi id præſens ſtatus permiſiſſet, nec potentior, qvàm erat ipſe, Sveinus fuiſſet) Comite qvantas copias reqvireret, qværente, duas naves bene inſtructas poſtulat, qvibus datis in ſinum Borgarfiordum auſtrum verſus delatus, cauro ſecundo uſus ad Dufeyras, oppidum Scotiæ navigat inde circa Moraviam ad Eckialsbackam, exinde ad Atjoklas ad Comitem Maddadum profectus, ducibus itineris, qvi viarum per montana & ſolitudines ferentium gnari, eum qva volebat ducerent, ab eo inſtruitur, ſupra igitur villas, cultaqve hominibus loca per montes ſilvasqve profectus in Hialmundalum prope mediam Sudurlandiam pervenit. Per omnes vias, qvæ ad eos ducerent, Frakaurk & Aulver cuſtodes diſpoſuerunt, ne qvid improviſi ſuperveniret, ſed ab illa parte, utpote hominum veſtigiis nunqvam trita, invia & obſcura, nullum periculum exſpectabant, ut nec pernicioſa ſibi conſilia à Comite Maddado, marito qvippe Margaretæ filiæ ſororis Frakaurkis, qvam & ipſa educavit & elocavit. Sveinus

 itaqve

itaqve in devexa collis, pone Frakaurkis domum cum copiis prius pervenit, qvàm ullus eum venire ſentiret, ei protinus Aulver Roſta cum qvadraginta armatis obviam proceſſit, fit certamen acrius, qvàm longius, nam excluſus ſilva Aulver, cum ſuis domum pellitur, magna ſuorum cæde, mox citato curſu ad fluvium Hialmundalenſem, inde in ſuperiora montis fuga abreptus in ſinum Scoticum devenit, inde Hæbudas petit, nec qvicqvam deinceps de eo narratur. Qvo dilapſo, Sveinus ad domum Frakaurkis regreſſus, cum univerſam diripuiſſet, ſubjectis facibus in favillas cum omnibus hominibus, ipſaqve Frakaurke, iſtud ſupplicii genus diu ante veneficiis promeritâ, redigit, magna deinde populatione Sudurlandiâ vaſtatâ, poſtea ad naves remeans, tota æſtate partes Scotiæ piraticis irruptionibus infeſtat, autumno in Orcades ad Comitem Rognvaldum rediit, à qvo benignè ſuſceptus eſt, inde in Cataneſiam profectus, hiemem Dungalsbæis tranſegit. Eodem tempore vir genere Anglus nomine Hrodbiartus ad eum ex Hæbudis, ab Holdbodio, qvi & Hornbodius, miſſus, mandata ut ſibi auxilio veniret, deferebat, qvidam enim è Cornavia nomine Hauldus eum exſpoliatum prædiis ſuis exegit, is amico maturè ſubveniendum ratus, ad Comitem Rognvaldum profectus, milite ut ſe inſtrueret poſtulat in auxilium hominis, id temporis ſibi fidelem operam navantis, cum maximè indiguerit. Comes benè habet, inqvit, ſi etiam amici diſceditis, plurimi enim Hæbudenſium fluxæ ſunt fidei, itaqve cautè ibi procedendum, traditisqve duobus myoparonibus, abundè inſtructis Sveinus in Hæbudas transmiſit, nec tamen Holdbodium prius qvam in occidentem ad Monam perventum eſſet aſſecutus, gratiſſimus adventus ejus Holdbodio fuit, nam & ibi Hauldus ille Brito multa latrocinia exercuerat, vaſtatis agris, direptisqve multis etiam cædibus, tum ibi, tum etiam in Hæbudis perpetratis, occidit inter alios virum nobilitate primarium Andream qvendam, uxor ei Ingiridis opulenta agriqve dives femina, prædiorum magnificorum domina, filius eis Sigmundus, ſvaſit autem Holdbodus, ut hujus viduæ nuptias Sveinus expeteret. re ad eam delata, conditionem non abnuit, ſi ultionem mariti in ſe reciperet, ille damnum Britonibus, inferri qvidem poſſe direptionibus an etiam cædibus, non perinde certum reſpondit. Exinde Sveinus & Holdbodius qvinqve navibus piraticis in Bretlandiam moverunt, conſcenſoqve loco, qvi Neſia appellatur, obvia qvæqve vaſtabant, qvodam die horâ matutinâ vicum qvendam, ingreſſi, incolis ad reſiſtendum invalidis, in fugam verſis, omnia diripuerunt, ante jentaculum ſex villis exuſtis. Militabat tunc Sveino Islandus qvidam, nomine Eiricus, qvi hæc in numeros adhuc ſuperſtites redegit. His peractis ad naves reditum, univerſa æſtas, prædis direptionibus cædibus incendiis inſumta, Hauldus Lundeyam munitam ſatis occupavit, qvam aliqvantiſper cum fruſtra obſidiſſent, re infectâ eodem auctumno Monam repetebant. Hac eadem hiemis parte nuptiæ cum Ingeride celebratæ qvodqve reliqvum erat, magnificè exactum: proximo vere contractis copiis Holdbodium accedens Sveinus auxilia poſtulabat, ille alios operibus variis diſtentos, alios mercatum profectos excuſans nulla reddidit, hæc ita in ſpeciem prætendebantur, revera autem clandeſtina pax, munerum interventu conciliata, inter eum Hauldumqve arctior inde amicitia ſocietasqve coaluit. Nihilominus Sveinus tribus navibus piraticis expeditionem adornavit, exiguo, prima æſtatis parte lucro, procedente tempore, Hiberniæ advectus navem mercatoriam, qvam monachi inſularum Syllingarum (Sillinas nautæ *Sorlings* vocant, Cornvalliamq; ab ortu ſpectant) poſſidebant, exſpoliavit, lateqve per Hiberniæ partes, populatione ſparſa, opes haut exiguæ avectæ, domumq; in Hæbudas ſub autumnum reditum, haut diu domi manſerat, cum relatum ipſi eſſet, ſuſpectam fidem Holdbodii habendam, id cum minus crederet, accidit ſeqvente vere ut vigiles eum de nocte excitantes, hoſtes domo appropinqvare denunciarent, in re igitur trepida, continuò ad arma concurſum eſt, Sveinus colle edito occupato, tuba vicinos convocavit, non enim ſparſim habitabant, qvibus turmatim confluentibus ſuperior, hoſtes in fugam vertit, qvos perſecutus, multos eorum occidit, magna parte utrinqve vulnerata, has copias Holdbodius duxit, fugaqve longiùs provectus manus

ejus

ejus evaſit, Lundeyaq; petita, ab Hauldo ex hoſte ſocio amicè excipitur, ubi junctis viribus, ſe adverſus hoſtiles impetus muniebant. Sveinus domum rediens majoribus præſidiis ſe munivit, lubricæ Hæbudenſium fidei vitam fortunasqve non ultra crediturus, itaqve agris omnibus pretio qvàm potuit maximo, deinceps venditis, Liodhuſam eodem vere conceſſit, multis ea expeditione ſpoliis auctus.

CAP: XXVII.

Thorſteinus Hauldus Fiaransmunnus cæditur, Sveinus Aſleifis filius & Thorbiornus Klerkus reconciliantur, Hallus Iſlandus in aulam Comitis Rognvaldi admittitur, poëma ab eo & Comite factum.

His dum Sveinus in Hæbudis gerendis detinetur, Comes Rognvaldus fortè in Cataneſia convivio à Hroaldo qvodam in prædio Vika excipitur, cui filius Sveinus vegetus juvenis in eorum numerum allectus, qvi dapes miniſtrabant. Cùm Thorbiornus Klerkus è Scotiâ adventans, nunciat Valthiofum qvendam Scotiæ Comitem patrem ſuum Thorſteinum Hauldum Fiaransmunnum occidiſſe, adeò autem gratioſus Comitisqve potens Thorbiornus eo tempore erat, ut vix publicis cauſis decidendis Comes vacaret, continuò cùm illo colloqvio diſtentus, in Orcades qvoqve proficiſcenti Comes adſciſceretur, qvi dum in Scotiâ moratus eſt, duos ex iis, qvi in incendendâ avia ſua Frakaurke, ejusqve domo familiâqve operam Sveino præſtiterunt, occidifecit; inde exacerbatus Sveinus, cùm eadem æſtate omnem familiam domum reduceret, non ad Comitem, ut aliàs ſemper è piraticâ redux, acceſſit, ſed in inſula Harekseya remanſit; id miratus Rognvaldus cùm cauſam à Thorbiorno exqvireret, reſponſum accepit, offenſum eum ſibi videri; qvòd qvosdam interfectores Frakaurkis ſuſtuliſſet. Comes inimicitias eorum inimicas ſibi præfatus; ipſe in Garekseyam ad Sveinum profectus, facilè eos ad priſtinam amicitiam reduxit, utroqve arbitrio Comitis ſe ſubmittente; eaqve reconciliatio longo tempore duravit. Eodem tempore navis mercatoria Iſlandica ad inſulas appulſa eſt, vectus ea civis qvidam gentis illius nomine Hallus, Thorarinis Breidmagii, ſeu obeſi ventris filius, in Rinarsyâ ad Ragnam filiumq; ejus Thorſteinum divertit, ibi cum moræ pertæderet Thorſteinum, ut ſe Comiti Rognvaldo commendaret, impulit, ſimul profecti cùm nihil profeciſſent, rediens Hallus Ragnæ carmine expoſuit, inſcribi ſatellitio Comitis fruſtra petitum, cum abunde ei eſſet virorum ſtrenuorum. Interjectis paucis diebus, ipſa propriis negotiis expediendis Comitem acceſſit, geſtans tegmen capitis rubrum è pilis eqvinis contextum, qvo viſo Comes, verſum in hunc ſenſum fudit, qvem *Magnus Olafius* vir doctiſſimus, paſtor qvondam Eccleſiæ Laufaſenſis, in ſeptemtrionali Iſlandiæ qvadrante ita interpretatus eſt. exſtatqve verſio in etymologico celeberrimi OLAI WORMII his verbis, in voce *Gaddan*.

Incipit hæc mulier occiput circumligare, ſeqve ornare iracundâ & fatuâ eqvæ caudâ; Cui Ragna video vetus illud verum eſſe, qvòd paucos tam ſagaces perhibet, ut in rei naturam exactè penetrent, conſtat qvippe eqvi non eqvæ pilis; Sindone deinde capiti circumdato; cauſſam Halli egit; difficilemq; primo Comitem, facundiâ pedetentim flectens, ut petitis annueret effecit. Receptus in aulam; longo tempore apud eum vixit. qvi conjunctim omnia genera carminum vel collegerunt, vel invenerunt. clavem generum ſeu Rhythmicam appellabant; ſingulis generibus qvinqve verſuum exempla ſubjicientes; id qvod poſterioribus ſeculis prolixum nimis viſum, poſteritas demptis tribus duobus contenta fuit; illam à Comite factam Magnus Olafi paſtor Eccleſiæ Laufaſenſis in Iſlandia adhuc exſtare in præ-

fatione *Stephani in Saxonem* teſtatus eſt, exſtatqve hodie in Bibliotheca Upſalenſi, inde duo carmina *in Notis ad Gotrici & Hrolfi hiſtoriam*, *Olaus Verelius* producit.

CAP: XXVIII.

Sveinus in Hæbudas expeditionem facit, prædâ ſocios fraudatur, cui offenſus Thorbiornus Klerkus ſororem ejus repudiat.

Evenit autem ut Sveinus reditum Holdbodii ad Hæbudas per nuncium reſciſceret, adito itaqve Comite Rognvaldo, auxilia ab eo ad ulciſcendam ejus perfidiam petit, qvinqve naves impetrat, gubernatores, qvi & rectores erant dati in ſingulas, uni Thorbiornus Klerkus, alteri Haflidius Thorkelis Fletteris filius, tertiæ Dufniall filius Havardi Gunnaris, qvartæ Richardus Thorleifis Frakaurkis ſororis filius præfuit, qvintam Sveinus ipſe duxit, verùm Holdbodius vim tantam ſuſtineri poſſe diffidens, ad nuncium adventus ejus actutùm ex inſulis fugiens periculo ſe exemit, nec deinceps unqvam eò redire auſus eſt. Ne tamen impenſæ gratuitæ eſſent, & expeditio jejuna, multa per inſulas cæde graſſati, ædium incendiis, rapinis, direptionibus ingentem prædam ſævientes, coacervârunt. In Hæbudis Sveinus hiemandum duxit, verùm Thorbiorno cœteriſqve repugnantibus in Scotiam ſimul navigatum, Dungalsbæasqve perventum, in diviſione prædæ omnibus æqvales partes addixit, ſibi imperatoris portione vindicata, qvòd ſolus expeditioni præfuiſſet, ſibi enim Comitem auxilia ſuppeditaſſe, cùm cauſſam belli ſolus cum Hæbudenſibus habuerit, illi nullam, Thorbiornus parem cum illo portionem reqviſivit, ut qvi eam pari labore, pari periculo, pari etiam imperandi auctoritate promeruerit, inqve æqvales partes, ſingulos navium ductores admitti poſtulavit, verùm potentior in Cataneſia Sveinus erat, clientumqve numero inſtructior, qvàm ut iis integrum eſſet cum illo contendere, nedum invito qvicqvam adimere, ejus itaqve auctoritate ſtandum erat. Thorbiornus in Orcades ad Comitem Rognvaldum profectus, diviſionis iniqvitatem qveſtus eſt, diſplicuit id Comiti, nec ſine cauſſa, Sveinum iniqvum haberi reſpondit, futurum tamen qvandoqve ut injuriarum pœnæ ab eo repeterentur, ne tamen diſſidium inde oriretur, de ſuo hoc rependi promiſit, qvod Sveinus ei detraxerat. Velle itaqve ne de his amplius cum illo diſceptent. Optare ne qvam majoris periculi cauſſam Sveinus proinde, præbeat, magno verborum honore Comitis clementiam, æqvitatem, liberalitatemqve extollens Thorbiornus, gratias à Deo ipſi rependi optabat, pro magnâ in ſe, ſociosqve ſuos benevolentiâ, nec ſe proinde cum Sveino ſuper hac re diſceptaturum, ſed nec deinceps amicum ei futurum, affecturumqve in talionem injuriæ, aliqvali cum ignominia, mox ſororem ejus Ingiridem, uxorem ſuam repudiavit, adqve eum in Cataneſiam traſnmiſit, qvam qvidem placidè Sveinus excepit, magnâ licet ſe contumelia affectum interpretatus.

CAP: XXIX.

Margadus Grimi filius nomarchiæ Dungalsbæenſi à Sveno præfectus provinciam exſpoliat, Hroaldum occidit, adqve Sveinum tantis perpetratis facinoribus profugit, Sveinus caſtrum Lambaburgum occupat, obſidetur à Comite Rognvaldo, cum Margado elapſus ad Regem Scotiæ fugit, in via cœnobium qvoddam exſpoliat

exſpoliat, Rex Scotiæ ſuis impenſis, damna reſarcit, Sveinum Comiti Rognvaldo reconciliat.

Dum Sveinus in Hæbudis tempus rapinis impenderet, Dungalsbæis Margadum Grimi filium nomarchiæ, qvam Comes Rognvaldus ei commiſerat, præfecit, is leves ob cauſſas, interdum etiam nullas cùm alios lite pulſaret, alios multaret, invidiam odiumqve plurimorum contraxit, cùmqve oppreſſi injuriis ad Hroaldum perfugium haberent, inter eos infeſta odia diſſeminarunt, paullo poſt Margadus in auſtralia ad Vikam negotiis peragendis, cùm viginti comitibus profectus, prius qvam inde excederet Hroaldo cum qvibusdam aliis domi oppreſſo, occiſoqve Dungalsbæas ad Sveinum profectus eſt. Is collecto milite in caſtellum Lambaburgum, ſeu agnorum caſtrum, cum ſexaginta viris ſe recepit, eoqve victualibus, & qvibus præterea indigebat, advectis, in omnem fortunam ſe præparavit, inde crebris eruptionibus in Cataneſiam factis, prædas in caſtrum invehebat, offenſi juſtâ irâ cives haut injuria eum exſecrabantur. Erat caſtrum naturâ loci bene munitum, ſitum qvippe in præcipitio rupium, in ſubjectum mare prominente; ſupra agger è ſaxis bene firmatus, terreſtrem impreſſionem arcebat, circa præruptæ rupes in longum ſpatium juxta mare extenſæ. His ad Comitem Rognvaldum filiumqve Hroaldi Sveinum delatis, Sveinus Comitem ne patrem inultum ſineret, cauſſæqve tam gravis vindictam negligeret, multis in preces etiam ſuccedentibus oravit & exoravit, mox in Cataneſiam his proceribus, Thorbiorno Klerko Haflidio Thorkelis Fletteris filio & Dufniale Havardi filio, omnibus ob iniqvam prædæ diviſionem, ereptamqve ſpoliorum partem, imminutamq; dignitatem ſuam Sveino infenſiſſimis comitatus movit. Cum Dungalsbæas ventum eſſet, cognitumqve Sveinum inde profectum, caſtellum Lambaburgum occupâſſe, eo in procinctu movet, at Sveinus cognito adeſſe Comitem, cauſſam adventus ejus exqvirit, Comes Margadum dedi poſtulat. Sveinus parſurus ne dedito eſſet, iterum rogat, id cum Comes promittere nollet, reſpondit, haut omnino Margadum Sveino Hroaldi filio, aut aliis meis inimicis, qvi te jam circumſtant, dedam, tibi tamen qvàm optimè me velim conciliatum, qvæ verba Thorbiornus Klerkus hoc reſponſo excepit, en proditoris domini ſui fucata vox, ei reconciliari cupit, cujus provinciam ſpoliavit, furumq; in morem hominum conſortio ſe ſubducens ſolitudines petit, & præſidiis occupat, egregiè beneficia, honores, muneraqve ab eo in te collocata abs te rependi, non mirabitur, qvi ingenium tuum novit, ſibi nempe ingrati animi crimine erga omnes benefactores amicosqve ſemper & ubiqve ſimile conſtansqve. Ad hæc Sveinus, fruſtra balbutis, cùm dicteria dictaqve tua perinde floccifiant: id auguror ingentia beneficia, qvibus te ſibi Comes obſtrinxit, à te ad ultimum ſceleratiſſimè rependi, deſipit enim qvisqvis è conſortio tuo commoda exſpectat. Comes poſtqvam verborum contumeliis abſtinere eos juſſit, caſtellum obſidione cingit, ſubvectiones inhibet, non tamen oppugnat, cùm validius eſſet, qvàm poſſit expugnari, fame ad deditionem aut ſeditionem compellere ſtatuit, conſilio haut vano, nam deficientibus alimentis Sveinus omnibus convocatis, qvid in medium conſulerent rogavit, omnibus conſilia ejus ſe ſecuturos promittentibus, turpiſſimum inqvit, longâ primùm fame premi, preſſos deinde maceratosqve dedi in hoſtium poteſtatem, obſidio hæc diſcrimen prudentiæ Comitis Rognvaldi, meæq; imprudentiæ ſatis indicat, cum is eventu proſpero, eam ſe finiturum præviderit, non ego item ſubſeqvens in commodum: nec mirum, eſſe, eum me longè ſollertiorem feliciorémqve nec tamen omnes moderationis limites exceſſimus, pacem enim petivi, ita tamen, ut Margado vitæ membrorumqve incolumitatem pacturus, utrumqve negatum eſt, cum autem prodere, inimicorumqve ſecuri ſubjicere, cùm mihi nefas ſit, certè decorum non erit, vos noſtris calamitatibus implicare, pœnæqve, qvam is promeruit, ſubjicere; cùm ergo certum mihi ſit, illo abſente incolumes vos facta deditione futuros, inveniam conſilium, qvo nos his impedimentis extricemus.

Mox

Mox funibus invicem per nodos connexis, Sveinus Margadusqve per rupium præ-rupta in mare de nocte demiſſi, qvi continuam rupium ſeriem natando emenſi, planum litus nacti, cùm pedeſtri itinere in Sudurlandiam inde in Moraviam, deinde Duſeyras oppidum Scotiæ perveniſſent, inciderunt in lembum Orcadenſem denos populares ſuos vehentem, duo præerant Hallvardus, & Thorkell, ab his excepti, Scotiæ litora prætervecti curſu in auſtrum directo ad Maeyas navem admoverunt, ibi monaſterium cujus Abbas nomine Balduinus. Adverſis ventis ſeptiduum detenti, legatos ſe Comitis Rognvaldi ad Scotiæ Regem profeſſi ſunt. Monachi prædones ſuſpicati è continente auxilia accerſent, id olfaciens Sveinus exſpoliato oppido, magnam prædam nactus, ſinum Myrkvafiordum, ſeu tenebricoſum ingresſus eſt, qvo pernavigato, Regem Davidem Edinburgi acceſſit, qvi Sveinum magnâ clementiâ exceptum, ut ad ſe maneret, invitavit. Is cauſam adventus ſui omnem, & qvicqvid inter ſe & Comitem Rognvaldum incidiſſet, qvodqve inſulas Maeyas diripuiſſet, ordine expoſuit, aliqvantiſper apud eum in magno honore remanſit, Rex unumqvemqve eorum, qvi ſpoliati erant per nuncium juſſit ſuum damnum profiteri, deinde ſingulis de ſuo ſolvit, obtulit inſuper Sveino, ut uxorem familiamqve in Scotiam transferret, oſtensâ conditione ſatis amplâ, in qva tuto poſſit acqvieſcere, Sveinus, actis gratiis, petiit ut Margadum reciperet, ageret autem cum Comite Rognvaldo per legatos, ut ſecum paciſceretur, ſe enim omnem cauſſam, arbitrio ejus commiſſurum, ſemper qvidem ſibi benè ceſſiſſe, cum ipſi qvam optime conciliatus eſſet, qvoties ab eo diſſideret, ægrè ferre. Ad ea Rex, hunc qvidem Comitem bonum virum eſſe oportet, certè æſtimatione tua talis eſt, cùm rejectis conditionibus, qvas ego obtuli, certis, fidem ejus nulla ex parte obligatam, adeoqve hoc ſtatu, incertam, tantâ fiduciâ libet experiri. Sveinus gratiam ſe Regis grato ſemper animo agniturum præfatus, his tamen precibus ut annueret oravit. Miſſis ergo legatis ad Comitem, cum muneribus, Sveinum in gratiam recipi poſtulat, facileqve obtinet, inde Sveinus relicto ad Regem Margado in Orcades ad Comitem profectus, in gratiam integramqve amicitiam recipitur, domumqve ad poſſeſſiones ſuas rediit. Jam ad eos, qvi obſidebantur, ſtilum convertam. Cùm primùm Sveinus Margadusqve caſtello deſcendiſſent, omnes communi conſenſu Comiti ſe dediderunt, qvi cognito Sveinum Margadumqve hoc aſtu evaſiſſe, eqvidem, inqvit, nullus noſtratium Sveino comparari poteſt, talis qvippe dolus ingenioſus, etiam ſtrenuitatem reqvirit, vos autem, qvi his turbis vos imprudenter involviſtis, jam dediti, qvo libet, liberi abite. Inde Orcades petiit, miſſo Thorbiorno Klerko, cum unica nave, & qvadraginta claſſiariis in ſinum Breidafiordum ad perſeqvendum Sveinum, qvod cum fruſtra eſſet, ipſe imprudenter Sveinum magno labore nullo lucro qværi teſtatus, cùm non procul inde Comes Valthiofus, qvi patrem ſuum occiderit, abeſſet, qvod ſi ſe ducem ad ulciſcendum eum ſeqvi velint, non exemplo Sveini ſpoliis ſe eos fraudaturum, omnem enim prædam eorum futuram, nec ſe plus inde decerpturum qvam ipſi permiſerint, ſibi enim gloriam opibus potiorem. His accenſi Valthiofum convivio in agro qvodam indulgentem, de improviſo adorti, ignem tectis admovebant. Is ad fores egreſſus, qvinam ignem inferrent percontatus, ubi Thorbiornum accepit, ſatisfactionem ob paternam cædem obtulit, ſpe pacificationis abſciſſa, viriliter ſe defendit, qvoad flamma prævaluit, tunc confertim erumpentes, incendio penè confecti facilè cædebantur, cæſi cum illo triginta, prædaqve ingens parta, qvam Thorbiornus fidei tenax militibus ex promisſo permiſit, inde in Orcades profectus, laudem Comitis hoc facto meruit.

Ea tempeſtate vir qvidam juvenis, magni ſpiritus, nomine Kolbeinn Hruga (*Acervus*) in Orcadibus habitabat, qvi caſtellum è ſaxo in inſulâ Vigure exſtruxit, egregieq; munivit, obſidioni ſuſtinendæ idoneum, uxor ei Herbiorg Haconis Barnis ſoror, qvorum mater Sigridis, nata matre Herbiorge Paulli Orcadum Comitis, Thorfinni filii filiâ. Kolbeinis Hrugæ liberi numerantur, Kolbeinn cognomine Karl ſeu Carolus, Biarnius poëta, poſtea Orcadum Epiſcopus, Sumarlidius & Aſlacus, filia Frida, ſinguli magna exiſtimatione & nobilitate clari.

CAP.

CAP: XXX.

Comes Rognvaldus ab Ingio Norvegiæ Rege invitatus eum accedit, ab Endridio juvene Conſtantinopole reduce ſtatum Græcorum Orientaliumqve terrarum exponente, ut expeditionem eò faciat perſvadetur, ei nobiliſſimi Norvegorum Comites ſe adjiciunt, inter qvos præcipuus Erlingus Skackius, Dux itineris Eindridius electus, Comes liberaliter à Rege & propinqvis donatus; dum Orcades repetit, naufragio ad Hialtlandiam facto, ipſe cum nautis omnibus ſalvus evadit, ejus in periculis fortitudo & damnis ferendis magnanimitas, duos poëtas Hialtlandenſes in aulam adſciſcit, Orcades repetit, iterum Bergas proficiſcitur, ibi navibus Comitatuqve recepto Orcades redit, Endridii faſtus & jactura Comes in Orcadibus hiemat, lites inter Norvegos & Orcadenſes exortas componit.

Hoc tempore Haraldi Gillii filii Norvegiam rexerunt Eyſteinus Ingius & Sigurdus Bronchus, ætate Eyſteinus, natu Ingius, qvippe legitima matre Reginâ editus præſtabat, ſtudio inſuper procerum & ſatraparum, qvibus omnem adminiſtrandi regni curam committebat, inter qvos Ormi Kirpingi filii Augmundus & Erlingus maxima auctoritate, ſecundùm Gregorium Dagium, pollebant, ſvadebant autem, ut Ingius Comitem Rognvaldum, veterem patris ſui amicum, in ſuas partes tractum, ſibi, qvàm fratribus in omnem eventum addictiorem redderet, eumqve ad ſe honorificè invitaret. Incidit hoc tempus in annum Chriſti MCXLIX, qvo inter Reges Norvegiæ ſimultates & diffidiorum ſcintillæ gliſcere cæperunt, nam Haraldus Maddadi filius, natus anno MCXXXIII, anno MCLIII, morte Davidis Scotiæ Regis nobili, ætatis viceſimum egit, non explevit. Placuit Comiti Regia invitatio, tum qvòd id amplum ſibi, ut erat, duceret, tum qvòd deſiderio cognatos ſalutandi teneretur, proximo itaqve vere, qvi annus eſt ſeculi illius qvinqvageſimus, omnia ad profectionem adornabat, aſſumpto ſecum Comite Haraldo, decimum ſeptimum annum agente, qvi cupidine inviſendi Norvegiam ductus id à Comite expetivit, paratis omnibus, cum mercatoribus magno comitatu profecti, Regem Bergis convenerunt, amanterqve ſuſcepti, in multam æſtatem ibi remanſerunt; ubi mutuis amicorum ſalutationibus ſibi invicem gratulabantur.

Eadem æſtate Conſtantinopoli rediit vir juvenis, nobilitate & experientia celeberrimus Endridius Jungius, qvi Græcorum Imperatori Emanueli, ſeu Manueli Comneno longo tempore ſtipendiis meruit, hunc multa de Imperatoris magnificentia, aulæ ſplendore, vi exercitus, militum numero, ordinibus & apparatu, imperii magnitudine, regionum Præfectis, legibus & populorum moribus, ærarii inexhauſto theſauro, ejusqve immenſis reditibus, terrarum indole, fructibus & id genus aliis narrantem, Rex proceresqve libenter audiebant, in primis Comes Rognvaldus, qvi aſſiduè cum eo colloqvebatur, multaqve ſuper Orientalium terrarum natura ſtatuqve rogitabat, inſtantem qværere Eindridius ſemel hunc in modum affatur, narrationem experientiæ, te Comes præferentem, audita viſis, hiſtoriam uſui, cùm utriusqve copia ſit, jam dudum miratus ſum, non modo maxima cum voluptate hæc omnia coram aſpicere poteris, ſed & aſpectu tuo, gentes illas, illarumqve proceres magna voluptate perfundere, cùm te naturæ dotes, artium excellentia, cœte-

raqv

raqve principalis vitæ præſidia talem fecerint, ut ubicunqve vixeris ſemper magnifias, itaqve nec indignum tibi, nec arduum exiſtimes eò decenti cum pompa proficiſci. Hanc adhortationem multi qvi præſto erant ſuffragiis probabant, in primis agnatus Comitis Erlingus ut hanc expeditionem ſuſciperet, ducemqve ſe gereret, multis urgebat ſe qvoq; eum comitaturum pollicitus. Cùm multi magnatum idem poſtularent, voluntatibus eorum refragari non ſuſtinuit, itaq; id eis ſe daturum promiſit. Itineris dux Einidridius electus, navium præfecti, qvi & provinciarum ſatrapæ. Jon Pes Comitis ſororius, Aſlacus Erlendius, Guttormus Maulur Kollus de Hallandia, qvin & ipſe Eindridius inter provinciarum Præfectos numeratus. Convenit, ut nemo horum nave triginta loculis majore, aut ornatu inſigniore præter Comitem uteretur, reliqvi pari magnitudine apparatuq; ſingulas ducerent, idq; ad invidiæ cauſſas vitandas. Joni Pedi injunctum ut Comiti navem eximiam ornatu ſpecioſiſſimo ædificaret. His ita ordinatis eodem autumno Comes domum profecturus, duas naves longas, minores qvidem, ſed artificio ornatuq; præſtantes, remis aptas, habilesq;, ad celeritatem factas, dono Regis Ingii accepit, nomina eis impoſita Hialp & Fifa, hæc à velocitate, qvod ad modum herbæ iſtius, cujus flores in lanuginem deſinunt (paluſtrem lanuginem appellant) plumæ inſtar levis vel leviſſima aura impulſa volitaret, illa ab adjutorio, qvod navigationes promovendo nautas juvaret, nominis rationem reddidit. His trajicientes Comites feria tertia hebdomadis ſub veſperam portu ſolverunt, tota nocte ſecundo uſi vento, qvo die Mercurii intentius flante, ſeqventi nocte inter tenebras, undàs hinc litoribus, illinc ſcopulis undiqve colliſas conſpicati ſunt, cumqve ſimul navigâſſent, neutriqve ſe disjungendi periculi declinandi via pateret, ſupererat, ut in terram impelli ſe, vitæ tantum per naufragium cum omnium rerum jactura conſervandæ paterentur, præaltis rupibus allapſi ad ſubjectum litus ſed minus patens, omnes enitebantur, naves mercesq; & inter cætera eximia munera ab amicis accepta perierunt, qvædam de nocte fluctibus in litora rejecta ſunt, magno animo Rognvaldus & periculum & damnum, ut alias ſemper, etiam illo tempore ferebat, tantaq; præſentis & intrepidi animi ſigna oſtendebat, ut ſingula dicta nodis metricis involveret, detractoqve annulo carmen elegans fecit. Verùm cùm poëſis, qvæ tum in uſu erat ſingulare artificium ſpiret, qvod niſi iis, qvi ad perfectam lingvæ iſtius notitiam, illius etiam cognitionem adjecerunt, obſervari vel explicari neqveat, conſultò, illius enodationi ſuperſedeo, in arte enim vel oſtentanda, vel occultanda univerſa ſtructura conſiſtit ſingulaqve verba commentarium plerumqve reqvirunt, magno tamen conſilio iſto ſeculo, in hiſtorias relata tum ad conſervandam artem poëticam tum etiam ad confirmandam rhythmorum teſtimoniis enarrationis fidem, qvorum prius hic ſupervacaneum, imò & ineptum, cùm in aliam lingvam hiſtoria tranſeat, poſterius ubi neceſſitas poſtulat, non omnino omittendum. Exportatis qvæ æſtus rejiciebat, ad villas inqvirendas ſe conferunt (Hialtlandiæ enim appulſos ſe colligebant) qvibus inventis, magno incolarum gaudio, ſalvos Comites evaſiſſe gratulantium excipiuntur, qvatuor exſtant carmina qvæ ibi fudit, primum cùm itineris ejus ordinem reqvirerent, ſecundum cùm tunicam ſcorteam materfamilias ei porrigeret, qvod facere perſtrinxit, tertium cùm frigens ancilla, verborum vix potens, ad focum ingreſſa ſe calefaceret, qvartum cum nautarum duodecim, hoſpitio excipere potentior civis Einar prædii Gullberavikæ Dominus renueret, nî ipſe Comes etiam tecta ſua ſubire dignaretur. Diu in Hialtlandiâ moratus, eodem auctumno Orcades repetivit, hiemem ibi tranſacturus, ibi duo viri Hialtlandenſes, Armodus alter profeſſione poëta, alter Oddus cognomento parvus Glumi filius carminibus qvoqve aptiſſimus, in aulam recepti. Feſto, natalis Chriſti memoriam refricante, convivium ſplendidum inſtruxit, ad qvod optimates aliiqve invitabantur, ſinguli non indonati dimiſſi, inter cæteros Armodo haſta aureis nodis conſerta data, eleganti deinde carmine, qvod ipſe Comes præcinebat, poëta ad reponendum invitatus, alio haut minus artificioſo ſpei exſpectationiqve ejus ſatisfecit, ſimiliter Oddi peritiam exploraturus, cùm qvidam tentoriis curam intenderet, juſſit, ut ex tempore metris,

id

id qvod ageret complecteretur, ſuumqve, qvod præcinebat, carmen eadem celeritate, in eadem qvoqve materia, ſed per parodiam inverſa ſingulisq; verbis mutatis exprimeret, ars ſimul & ingenium, fluensqve poëtæ vena ad hoc reqvirebatur, ſingula extemporali promtitudine abſolvit, extat utrumqve, tum ejus, tum Comitis elegantiſſimè concinnatum. Iſto convivio primum propoſitum itineris in Orientem Hieroſolyma usqve ſuſcipiendi palam factum, Epiſcopusq; qvi inter proceres convivio interfuit, in ſocietatem, ut interpretem ageret ſollicitatus, erat enim bonus Pariſienſis clericus (ſic verba ſonant, aut doctores Lutetiæ Parriſiorum audiviſſe eum, ſive ibi natus fuerit, ſive alibi, aut ſi non Lutetiæ, ab iis tamen alibi locorum edoctum exiſtimo) facilè Epiſcopus petitis annuit, adſciti præterea Magnus Havardi Gunnaris filius & Sveinus Hroaldi filius, præter hos dignitate inferiores, Thorgeir nimirum Skotakollus, Oddus Parvus, Thorbergus Niger, Armodus poëta, Thorkell Krokauga, Grimkell de Flettuneſiâ & filius ejus Biarnius.

Elapſa hieme unâ hac & alterâ, qvo tempore inſtrui profectio debuit, primo vere Comes Rognvaldus in Norvegiam trajecit, exploraturus, an præfecti apparatum navesq;, uti convenerat, inſtruxiſſent, Bergas cùm appuliſſet Erlingum, Jonem Pedem & Aſlacum adventum ſuum exſpectantes ibidem offendit, mox etiam Guttormus affuit, aderat & navis, qvam Comiti Jon Pes præparaverat, ornatu, materiæ delectu, opereqve ad magnificentiam oſtentandam, bellumqve navale vel inferendum vel ſuſtinendum facta, prorâ puppiqve & apluſtris, pluribusqve aliis partibus deauratis magni qvidem pretii. Eindridius urbem qvidem eadem æſtate ſæpius accedens, poſt varias moræ excuſationes tandem in hebdomadem ſeqventem ſe paratum retulit, cæteri ægrè ferebant moras ſupervacaneas ejus exſpectatione necti, fuerunt qvi amplius tardandum non cenſebant, factas prius tales expeditiones absqve ejus ductu memorantes, paucis poſt diebus Eindridius acceſſit, expeditum ſe profeſſus, Comitemqve ut primam navigandi occaſionem arriperet, hortabatur, qva data claſſem portu moliti, Bergis ſolventes in altum evecti, leni vento uſi ſunt, ideoqve prætoria Comitis lentè impulſa, qvippe mole ſuâ gravior tardius ferebatur, ne autem leviores eam prætervcherentur, gubernatores omnes contractis velis curſum ſiſtebant, extra inſulas in altum delatos, acrior aura in primis prætoriam provexit, qvam cùm nec curſu aſſeqvi, nec ventum ipſius curſui accelerando idoneum, plenis velis ſuſtinere poſſent, ſinibus contractis ſeqvuntur. Conſpectæ tunc binæ naves, celeriter eos prætervectæ, utraqve magna, altera duobus draconum capitibus, caudaqve & ſinibus deauratis, partibusqve idoneis, qva ex aqvis eminebat, ornatu maximo pictis. Eindridii has eſſe pacta promiſſaqve obliti, qvibus cautum erat, ne præter Comitem id genus navem qvisqvam duceret conjicientes, audiente Comite violatæ fidei levitatem inter ſe incuſabant, is autem reſpondit, magnus qvidem Eindridii faſtus eſt, nec mirum nobis tam imbecillibus præferri velle, incertum tamen an præcedat eum, an ſeqvatur ſua fortuna, nos ipſi ſuum ingenium conſiliaqve permittentes, claſſem noſtram junctim navigantes, pro noſtro arbitrio dirigamus. His obſervatis feliciter eodem auctumno in Orcades perventum, verùm Eindridius acrius evectus, iis longo ſpatio poſt ſe relictis ad Hialtlandiam appulſus, navem illam elegantem fregit, multa ſuarum rerum jactura, minore tantùm retenta, atqve ita præſagium Comitis, ut ſæpe aliàs eventus probavit, ſed nec naufragio faſtuoſus animus fractus eſt, miſſis qvippe in Norvegiam nunciis, aliam eadem hieme inſtrui curavit, ipſe in Hialtlandia hiemavit, Comite in Orcadibus cum omnibus copiis remanente, Norvegorum alii ſuis, alii colonorum, multi ipſius Comitis impenſis ſuſtentati, mox inter indigenas & eos diſſidia, è commerciis, fœminisqve qvarum liberiorem uſum poſtulaſſe videntur, qvam par erat, exorta eſt; arduum tunc Comiti inventu temperamentum, qvo utrisqve ſatisfieret, cùm paribus meritis fidem ejus benevolentiamqve obſtrinxerint, pari fide eum colerent, ſuasqve fortunas arbitrio ejus committerent, utpote principis expertæ in utrosqve fidei & benevolentiæ. Fuit qvidam Erlingi claſſiariorum nomine Arnius cognomine Spitulangur, id eſt gracilis, qvi per hiemem cum novem aliis in Orcades trajecit,

jecit, vir ferox, robuſtus, imperioſus & iniqvus, ſuisq; ſumptibus vixit, hic à colono Sveini Aſleifis filii, polentam carnesq; emerat, qvo pretium repoſcente, ſolutionem prima vice diſtulit, ſecunda, ad verborum contumelias proceſſit, tandem malleo eum feriebat, cùm inſultatione ut heroi Sveino, qvem tantis laudibus extolleret, læſum ſe qvereretur, eumq; ad vindicandam injuriam accenderet, qvod cùm colonus ad Sveinum deferret, negligentis ſpeciem præbuit, ſed ineunte vere ad prædiorum canones annuos colligendos, navem decem remorum cum ſeptem nautis conſcenſam Haeyæ, ubi Arnius divertit, admovit, denudata receſſu maris littora affluxus noviter adauxit, cùm is ſolus ſecurim brevi manubrio gerens inſulam conſcendit omnibus ad cuſtodiam navis relictis, ne recedente æſtu, in littore ſtatueretur non procul à mari, diſcreta cœteris ædibus domus ſtabat, ibi Arnius cum qvinqve ſociis ſe continuit, ingreſſus Sveinus ſalute ultro citroq; data, rogat Arnium, ut ſolvat colono ſuo, qvod debeat, Arnius temporis ad id ſatis reſpondit, inſtabat Sveinus petere, ut id in ſui gratiam faceret, nihil ſe ei daturum cùm reſponderet, nec ſe id ultra flagitaturum dictitans, ſimul univerſa ſecuri capulotenus capiti ejus impreſſa, relictaq; in vulnere citato curſu ad naviculam ſe recepit, qvem reliqvi omnes inſeqventes, præter unum, non aſſeqvebantur, cui in litore appropinqvanti Sveinus caulem algæ ſeu muſci marini in os injecto, dum oculos faciemqve purgat, elabendi ſpatium nactus ad ſcapham revertit, inde domum Garekseyam profectus, propiorum negotiorum gratia in Cataneſiam conceſſit, miſſisq; ad Comitem Rognvaldum nunciis, ut pro cæde Arnii propinqvis ejus ſatisfaceret, ſignificavit. Qvibus convocatis de ſuo multam Comes ſolvit; ita ut acqvieſcerent, plures præterea injurias eadem hieme, inter Norvegos & Orcadenſes ultro citroq; illatas aut acceptas, propriis expenſis compoſuit.

CAP: XXXI.

Comes Rognvaldus Hieroſolyma profecturus curam imperii, Comiti Haraldo mandat Narbonam urbem illo ſitu nobis ignotam appulſus, à virgine Comite ſplendido convivio excipitur, cujus memoriam deinceps carmine freqventer celebrat, in Gallæcia hiemat, ibiqve caſtellum munitum incendit, Eindridii perfidia, navem vaſtiſſimam exſpoliat, barbaros cædit, principem conſervat, libertatiqve reſtituit, ejus in calamitate fortitudo & conſtantia, mox gratus in indulgentes hoſtes animus, Comes Hieroſolyma pervenit, urbes terræ ſanctæ freqventat, Græciam petit, Jon Pes occiditur, Conſtantinopolim iter, Eindridii injuria, Comes Romam profectus, terreſtri itinere Norvegiam redit, inde nave Iſlandica Scotiam petit, denuo domum redit.

Ineunte vere in Roſſeya celebri conventu habito, proceres univerſi ex ſingulis ditionis partibus freqventes aderant, cùm Comes Rognvaldus ſe, ut voverat, in Orientem Hieroſolyma usq; nunc profecturum, cognato ſuo Comite Haraldo interea gentis adminiſtratore relicto, ſignificavit, cui ut obſeqvium operamqve fidelem, vel in præcavendis, qvæ incidere poſſint fortuitis periculis, vel præviſis propulſandis, ſe abſente præſtarent, etiam atqve etiam hortatus eſt, id cum aliàs ſponte

ſponte facturi eſſent, accendit tamen animos cari principis commendatio, etiam perſpecta in Haraldo imperandi prudentia, nec immatura ætas, ad annos nimirum XIX. procedens obſtabat. Ferè viginti habet auctor, nec ſibi ipſe conſtat, cum ante triennium unde viginti annorum prius eum dixerit, jam verò vigeſimum annum non completum agebat. Eadem æſtate, adulta tamen, (Eindridium enim navem in Norvegiâ parantem exſpectabant) ex Orcadibus qvindecim navium claſſe ſolvebat, his navium præfectis, Erlingo, Epiſcopo Vilhelmo, Aſlaco Erlendi filio, Guttormo, Magno Havardio, Sveino Hroaldio, Eindrido Jungio, & qvi eum ſeqvebantur. Ad Scotiam primùm, inde ad Angliam navigatum, Northumbriam tendentes, dum Oſtium fluminis Huetæ tranſeunt, Armodus poëta verſum etiamnum deſcriptum fecit, Angliam prætervecti ad Galliam deferuntur, nec qvos portus ſubiverint, aut qvas oras legerint, aut qvot diebus tranſmiſerint, ubive ſtativa habuerint deſcriptum eſt, qvidve actum priusqvam ad urbem maritimam, Narbonam deventum, qvâ verò in parte Galliæ hæc ſita, pariter neglectum, neq; Narbonenſis Galliæ cognominis urbs ut habeatur, Gallicia permittit, qvò poſtmodum ventum eſt. Præfuit ipſi Comes nomine Geirbiornus nuper fato functus, relicta unicâ filia virgine, nomine Ermingerde, tantarum opum herede, ætate nubili & forma ſpecioſa, hæc Comitis titulo, conſilio propinqvorum, nobiliſſimorum Principum provinciam tenebat, qvi ad gloriam ejus, nominisqve famam latius ſpargendam, ſvaſerunt, ut peregrinum magni nominis Principem, convivio qvàm ſplendidiſſimè exciperet, eum itaqve cum comitatu qvanto vellet invitandum curavit. Is exhibitum honorem, magna gratiarum actione proſecutus, ſelectiſſimos ſuorum ad epularum conſortium delegit, nullis ibi ſumtibus parcitum, maximo qvippe apparatu convivium inſtructum, nec à Comite qvicqvam, qvod ad magnificentiam ſuam declarandam, vicemq; referendam faceret, intermiſſum, in complures dies convivium extractum eſt, horum uno ipſa virgo, magno nobiliſſimarum matronarum, virginumq; comitatu ſtipata, triclinium ubi convivabantur, pretioſa veſte induta, ingreſſa, aurea lamina frontem exornans, promiſſa coma, more virginibus illo tempore ſolenni, ſpectabilis, manu pateram auream geſtans Comitem ſalutavit, vinum deinceps infundens, præludentibus virginibus, ei porrexit, ipſe paterâ manuqve ejus ſimul arreptâ, eam in ſede apud ſe collocavit, multaqve ea die cum ea confabulatus, carmen in honorem ejus fecit & cecinit. In ea urbe longo tempore, magno cum honore voluptateqve permanſit, ſvadentibus proceribus ut ſedem ibi figeret, haud obſcurè ſpem nuptiarum virginis ei oſtendentibus. Ille ſuſceptam peregrinationem ſe abſoluturum, deinde cum rediret, qvod ex re eſſet, facturum reſpondit. Inde diſcedens ad promontorium Thaneſiam verſus Orientem vela dabat, (hinc licet certus hujus urbis ſitus oſtendi neqveat, in Britannia tamen Armorica qværendus videtur, curſus enim ex iſtis Galliæ partibus in Orientem, niſi inde ad Ligerim & Pictaviam dirigi non poterat, promontorium Pictaviæ per Thraneſiam intellectum videtur), ibi ſecundo vento læti, poculis ſe exhilarantes, tribus carminibus memoriam Ermingerdis celebrabant, primum Comes, ſecundum Armodus, tertium Oddus fecit. His aliisqve cantiunculis nomen urbis juxta metri leges ita expreſſum apparet, ut de veritate ejus dubitari neqveat, nec ad lingvæ ſuæ genium, ut cætera omnia detortum cùm illam non ſapiat.

Deinde in Occidentem verſi, qvinqve diebus ante feſtum nativitatis Chriſti in Gallæciam claſſem appulerunt, ibi feſtum tranſacturi cibariorum forum venale ut præberetur, exercitui ſuſtentando poſtulant, grave ipſis, qvippe ſterilis terræ, nec tantæ multitudini ſuſtinendæ idoneæ incolis poſtulatum viſum eſt, abnuiſſentqve procul dubio, niſi & præſentem vim veriti eſſent, & ab aliis, qvi aſſiduè illos affligebant, ſe horum ope liberari poſſe credidiſſent, premebat enim eos vir alienigena, qvi caſtello admodum munito potitus, onera pro arbitrio ipſis imponebat vel minimùm abnuentes populationibus divexabat, nomen ei Gudfreir, vir bellicarum rerum longo uſu peritus, ſtrenuus & audax, multarum lingvarum, multa peregrinatione ſibi familiarium gnarus, cœterum avarus avaritiæqve vitio iniqvus, cujus ætas ad ſenium incli-

nabat. Conditionem itaqve Comiti fecerunt nundinarum, qvadrageſimam usqve producendarum, ſi caſtello expugnato eos ſe hac ſervitute liberaturum polliceretur, lucro ſuo perinde ac periculo, neqve enim in communionem prædæ admitti poſtulabant, hæc cum Comes ſuis expoſuiſſet, ſinguli prædam licet cum periculo conjunctam anhelabant, imminente feſto cum incolæ ſegnius cibaria promerent, Comes de promiſſa fide eos dubitare animadvertens, convocatis navium præfectis, haud ultra differendum ratus, conſilia ſingulorum exqviſivit, ad expugnandum caſtellum idonea, primus Erlingus reſpondit, neqve ſe bello exercitatum, nec imperatoriarum artium peritum, rectius Eindridium conſuli, virum aſſvetudine principum, uſuqve & experientia talium rerum, ſe longè doctiorem, qvod qvamvis ita ſit, non tamen ad ignorantiam ſuam ſe turpe ſilentium adjuncturum, ſvadere itaqve ut ſinguli è proximâ ſilvâ tres ſarcinas lignorum excidant, exciſas ad murum deferant, idqve tribus continuis diebus, futurum ut multo igne calx diſſoluta diſſolvat qvoqve muri compagem. Omnium ſuffragio probato conſilio, ſtrues ingens lignorum congeritur, & jam feſtum incidit, cujus celebritatem violari Epiſcopus prohibuit. Debilior videtur fuiſſe caſtri princeps, qvàm ut hæc avertere poſſet. vel eruptione facta acervum disjicere, cuſtodibus militum vallatum, convocatis igitur militibus, diſcrimen imminens proponit, prudenti conſilio incendium murorum excogitatum, nec caſtellum igni ſuſtinendo, nec ſe Normannorum bello fortium, viribus pares, ut itaqve in medium conſulerent, poſtulat, cùm prudentiæ ejus omnes ſe commiterent, per funes dimiſſus mendici habitu caſtra Comitis ingreditur, Galliceq; locutus, id enim maximè noverant, Gallum ſe profeſſus eſt, omnia caſtra pervagatus, Normannos in factiones diviſos, inter ſe diſſidere intellexit, alterius Comitem, alterius Eindridium ducem eſſe, hunc igitur acceſſit, miſſum ſe ab obſeſſo caſtelli duce referens, ut vitæ incolumitatem, ſi locus expugnaretur & occultum cum pretioſis, qvæ poſſideret, theſauris, aditum ad illum paciſceretur: has enim opes malit illum habere, qvam eos, qvi vitam ſibi eripere geſtirent. His occultè inter illos agitatis, aliqvantiſper in caſtris manſit, deinde ad ſuos rediit, cum autem de oppugnatione dubitarent, & ab incolis periculum certum immineret, res ſuas avehere non poterant. Decimo Feſti Jolenſis die, cœlo ſereno, ſignum claſſico datum, omnes ad oppugnationem convertit, admotæ tunc muris undiqve ſtrues, diviſæq; in certas claſſes copiæ, ſingulis loca, qvæ oppugnarent aſſignata, ad auſtrum Comes cum Orcadenſibus, occidentem Erlingus, Orientem Jon Pes & Guttormus ad aqvilonem Eindridius Jungius diſpoſiti mox ſtrues qvaqvaverſum incenſæ, qvibus ardentibus Comes, carmine raptim fuſo, memoriam Ermengerdis refricabat, eminus jaculis, cominus flammis caſtellani urgebantur, ipſi ſulfur picemqve in ſubeuntes dejicientes exiguo oppugnantium damno, nam neqve jaculantium tela propugnatores nec muri incendii vim ſuſtinebant, paſſimqve murus ruinis ſciſſus, oppugnantibus aditum præbebat. Privignus Comitis Sigmundus cognomento Aungull admodum juvenis, ſumma alacritate caſtellanos urgebat præcedens ſemper protegensqve Comitem. Cum oppugnatio aliqvantum tenuiſſet murorum defenſione omiſſa, omnes ſe intra eos receperunt. Ventus ab auſtro ſpirans fumum in ſtationem Eindridii devexit, ne verò flamma vento concitata, hoſtium jam victrix ſimul omnia depaſceret, prædâqve ſuos & operæ pretio fruſtraretur, frigidâ infusâ eam exſtingere aggreſſus eſt. Comes, qvò ſibi per refigerata ſaxa aditus ad hoſtes commodior pateret, interim ab oppugnatione ceſſatum. Exſtant tres verſus in memoriam Ermingerdis, qvorum duobus ipſe, tertio privignus ejus Sigmundus Aungull iſtam moram fallebant, inde ipſe, Aungule comitatus aliis ſubſeqventibus negotio haut arduo caſtellum ingreſſus eſt, multi caſtellanorum occiſi ſunt, alii deditione recepti, his fides ſanctè ſervata, præda ingens capta, ſed princeps aut pretioſiora ejus nusqvam inventa, ſtatim Eindridius ſuſpectus, fumi beneficio ad ſe digreſſo aditus in ſilvam permiſſi.

Exinde in Gallæcia mora amputata in Hiſpaniam ulteriorem, occidentem verſus itum, inqve ea parte qvæ Mauris paruit, ſæpius pugnatum, prædæqve magna

gna vis exacta, inter alia vicus qvidam, oppidanis reſiſtentibus acriterqve præliantibus, tandem in fugam dilapſis, multis etiam occiſis, direptus, Ermingerdis memoria novo verſu à Comite celebrata, occiduum Hiſpaniæ latus legentes, qvod illi Svediubard ſuâ lingvâ appellabant ingenti tempeſtate per univerſum triduum detenti maximo cum periculo ad ancoras ſtabant, ventis qvalibet horâ naufragium minitantibus, ſolatus tunc ſuos Comes, verſu memoriam virginis celebrante, qvibus ceſſantibus, ſecunda aura ſpirante, ad fretum Gaditanum plenis velis navigatum, recultatum iterum metricè Ermingerdis Oddi parvi verſibus, cumqve fretum intrarent, qvod Normannorum lingvâ Niorfaſund, ſeu Niorfii fretum appellatur, cantilena virginem ipſe honorabat. Superatis freti anguſtiis Eindridius à ſocietate Comitis ſe ſubducens, in Marſellam (olim Lilybæum) Siciliæ urbem transmiſit, Comite ad fretum ſubſiſtente, tunc primùm apparuit fraus Eindridii in prædâ Gudfreyris intercipiendâ, id qvod ei poſt longum intervallum, cum Erlingus rerum in in Norvegia potiretur vitæ exitio ſtetit, inde Comes auſtrum verſus per Africæ oras navigabat (Serkland appellant Africam nec ſemper ſolam, nam interdum Perſiam interdum Aſſiriam, eadem notâ intelligunt) notata eſt etiam cantilena, qvam illo tempore Comes fecit. Qvid ulterius in hac profectione contigerit deſcriptum non eſt, prius qvam relicta à tergo Barbaria (qvam ſolam Serklandiæ nomine hic videntur intellexiſſe) prope Sardiniam, cœlo tranqvillo & caliginoſo, ut vix extra navem oculis qvicqvam conſpici poſſet, mane qvodam diſcuſſis tenebris, duæ inſulæ in conſpectum venerunt, qvarum alia mox diſparuit, qvo ad Comitem relato, inſularum (ait) ingentem ſpeciem tantùm, non inſulas vidiſtis, naves qvippe magnas, qvas hic oceanus ferre ſolet, Dromundos vocant, in diverſa tendentes, alteram exortus ibi ventus oculis ſubtraxit. Hæc aliò curſum dirigit, mox convocato Epiſcopo, ſingulisq; navium præfectis, qværit, an oppugnandæ navis rationem norint, in primis Epiſcopi Erlingiq; conſilia reqviſita, Epiſcopus id difficulter fieri reſpondit. Cum tanta eſſet navis altitudo, ut vix ad laterum faſtigia ſecuribus pertingerent, ipſi cum pice & ſulfure affatim in capita corporaq; ſubeuntium injectis ſimul colluctaturi, diſſvaſit itaq; ut ſe ſuosq; in certum periculum, nulla victoriæ ſpe præcipitaret. Erlingus non ſe diffiteri, ait, qvin Epiſcopus imminens periculum ſapienter præviderit, minus tamen futurum, ſi naves cominus Dromundo admoveantur, ſic enim ictus gladiorum è ſuperiori loco, telorumq; nimbum extra ſe caſuros licere etiam, cùm liberet, ab iis diſcedere, neq; enim illos tantæ molis navigio ſe perſeqvi poſſe, id conſilium cùm Comes magnopere probaret, omnibus ut ad pugnam ſe accingerent edixit, ſi enim cum Chriſtianis mercatoribus res eſſet, facile eos dimitti poſſe, ſin (id qvod arbitraretur) Saraceni eſſent, largiturum Deum ſibi adverſus eos victoriam, qvinqvageſimam prædæ partem in pauperes ſe erogaturum vovit, his dictis, omnes arma expediunt, navesqve ad conflictum armant, qvibus Comes ſtationes certas in oppugnando dromundo ordinabat, remis ergo magna alacritate motis navem adoriuntur, id conſpicati, qvi dromumdum ducebant, conatum, ut vanum & temerarium, irridentes, byſſum purpuramq; & alias res pretioſas, in latera navis injectas, magna cum vociferatione oſtentant, provocatos ſe Comes ducesqve interpretabantur, ſiniſtram puppis partem Comes, dextram Erlingus impetebat, Jon & Aſlacus proram, eadem ratione, reliqvi mediam navem, ab utroq; latere myoparonibus cominus admotis, confertimq; junctis, adoriebantur tanta autem erat ejus altitudo, ut gladiorum nullus eſſet uſus, ſulfuris, ferventisq; picis copia ingens in Nordmannos effuſa, magis qvàm ictus pugnatorum, nocuit; qvi extra ſubeuntes protendebatur, ita ut ab iis ſibi cavere opus non eſſet, id qvod Erlingus etiam præſagivit. Cùm oppugnatio non procederet, Epiſcopus, abductis duabus navibus, iisqve ſagittariorum peritiſſimis impoſitis, parùm nec extra teli jactum remotis, hoſtes eminus jaculis, tanto telorum nimbo laceſſivit, ut nihil qvàm ſe protegere agere poſſent, nec impedire qvid reliqvi, qvi navem circumſiſtebant, molirentur, hac occaſione imperat Comes ut dolabris navem, ubi ferro minus eſſet munita, perfringerent, mox ejus exemplo,

qvi in cœteris navibus erant idem machinabantur, Erlingo navem ſuam ad locum, ubi ancora à latere dromundi roſtro ſuſpenſa pendebat, applicante, proreta ejus Audun Rufus lignum qvod ei adhæſit aſcendens, aliis etiam qvotqvot locum ibi capere poterant ſibi adjunctis, nacti oportunam ſedem grandioribus foramina ictibus, qvam cœteri moliebantur, qvoad ſingulorum corporum capacia eſſent, navi per ſuperiora tabulata Erlingus, inferiora Comes ſe certatim ingerebant, cum in ſuperioribus conveniſſent, ingens pugna exorta eſt, Saracenis & inter eos Mauris, qvorum acerrimus impetus, ſumma ſe vi defendentibus, ibi Erlingus ingenti vulnere in cervice prope humeros ſauciatus, cùm ſegniter convaluiſſet, capite paullum inclinato, qvoad vixit inceſſit, Skackius id eſt diſtortus in poſterum exinde cognominatus; ubi autem Comes & Erlingus ſe conjunxerant, propugnatores in proram fugiebant, confluentibus deinde Comitis militibus, cum numero qvoqve ſuperarent, alacriter in hoſtes invecti; eos paſſim cædebant, inter cœteros eminebat vir formæ ſtaturæq; decore cæteros valdè præſtans, qvem principem eorum Nordmanni interpretati, Comes qvoqve occidi vetabat, teſtudine igitur clypeorum admotâ captus, in navem Epiſcopi cuſtodiendus defertur, cœterorum nemini parcitum, magna ibi ſpolia, interq; ea pretioſa cimelia congeſta, his abſolutis, cùm à tanto labore reſpirarent, Comes prælium iſtud duobus verſibus celebrat, inq; fine poſterioris, Ermingerdis laudes, interea de ſingulorum alacritate ſermo inſtitutus, cùm non conveniret, qvinam primus dromundum aſcendiſſet, res, judicio Comitis commiſſa eſt, qvi carmine facto, gloriam illam Auduni Rufo adjudicavit, cui omnes acqvieverunt, deinde navi jam exſpoliatæ faces injectæ, tum verò captivus ille colores mutare, varieq; affici, nec loco ſe continere, nec tamen vel voce, vel nutu, eis etiam rogatus, qvicqvam ſignificare, nec minis eorum vel promiſſis moveri, ut verò navis flammam latè conceperat, tanqvam igniti rivuli, in mare delabi viſi ſunt, tunc demum intellectum, ſpolia perfunctoriè qvæſita, metallum enim, ſive aurum fuerit ſive argentum, tum demum liqvefactum, mari immerſum, hominum poſſeſſioni, uſuiq; exemtum eſt. Inde in auſtrum ad Africam navigatum, pactisq; cum civitatis cujusdam civibus, ſeptem dierum induciis, commercia celebrata, argentum aliæq; merces emptæ, paſſim captivus venum expoſitus, neminem emtorem invenit, ſine pretio dimiſſus, qvinqve etiam Nordmannorum, qvo voluit comitatus deducitur, poſtera die magno comitatu rediens, principum ſe Africæ unum profeſſus eſt, indeq; cum nave, qvam cæperant, ſolviſſe, id autem ſe peſſimè habuiſſe, qvòd tantas opes incenderint, earumq; uſu homines privarint, poſſe qvidem vindictam de iis in præſens ſumere, rationem tamen beneficii habiturum, qvod non ſolùm ſibi pepercisſent, ſed etiam honoribus, qvibus poterant, affeciſſent, cœterùm optare, ne proinde convenirent, dictâq; ſalute ad ſuos digreſſus eſt, inde in Cretam navigatum, ubi cum ingenti tempeſtate conflictati ſunt, exſtat Armodi verſus, qvem ea nocte, dum excubias inter alios vigiles ageret, fecit, ibi tantiſper moræ indultum, dum faventes venti afflarent, qvibus ad votum ſpirantibus, Aſcalonem (Akursborg appellant, ut ſupra dictum eſt) mane primi qvadrageſimæ diei perventum eſt, magnaq; pompa, rerumq; in iis terris rararum oſtentatione, urbem ingreſſi ſunt, id qvod Thorbiornus Niger carmine celebravit, ibi dum morarentur, morbus epidemicus claſſem invaſit, inter multos etiam Thorbiornus Niger exſpiravit, cujus exſeqviæ ab Oddio Parvo carmine celebratæ ſunt.

Inde ad omnes Sanctæ terræ ſanctas urbes peregrinatio inſtituta, omnium in amne Jordane corpora abluta, Comes cum privigno ſuo Sigmundo Aungule, tranato flumine in terram conſcendit, ibi virgulta qvædam Palmariorum more cum magnis nodis implicâſſent, carmina ea de re duo Comes, Sigmundus unum fecit, qvo dies, qvod id geſtum eſt, feſtum nimirum divo Laurentio ſacrum proditur. Exſtat & verſus à Comite factus, cùm terrâ ſanctâ eadem æſtate exceſſerat, Conſtantinopolim navigaturus, per auctumnum ad urbem qvandam, Imbolum dictam delati (Imbrum fortè inſulam, maris Ægei ſitam inter Lemnum & Thraciæ Cherſoneſum

ſoneſum intelligit) ibi longo tempore ſubſtiterunt, anguſtæ erant plateæ, ideoq; ſolebant, qvibus intererat obviantes inclamare, ut cederent loco, (qva voce uſi ſunt Græci neſcio, hi ſua lingva *midhafvi* fortè μὴ ϑ' ἕξῃ, ne progrediaris eos ingeminâſſe referunt, ſolebant autem ſingula ad ſuam lingvam aptare & detorqvere, ne ſignificatione qvidem obſervata, qvicqvid enim ſignificarent Græci vel etiam alii, ad illud lingvæ ſuæ vocabulum referebant; qvod ſonum proximè exprimeret, idem aliis gentibus, præſertim in propriis nominibus familiare eſt) hac voce cùm Erlingo ad pontem ſero veſpere pergenti, valdè ebrio, obvii, ut locum ſibi daret, ſignificarent, ille verò audire ſe diſſimularet, adventu eorum è ponte deſiliens, pectore tenus luto inhæſit, qvem accurrentes ſui extractum, veſte exutum, nova induebant, id qvod Comes deinde faceto verſu cùm mane conveniſſent, proſecutus eſt, ubi obſervandum jam tum ante hanc peregrinationem, Regis Norvegiæ filiam Erlingum uxorem duxiſſe; qvod ex *hiſtoria Norvegica*, non pariter liqvet, hic tamen eodem verſu Regis affinem Erlingum appellat.

Evenit deinceps ut cùm nimis poti ſinguli ad naves pergerent, Jon Pes ſolus deſideraretur, mox miſſi, qvi eum reqvirerent (qvod tamen in terrâ per noctem non licuit) cum nullibi reperiretur, ſeqventis diei primo diluculo, juxta civitatis murum occiſus inventus eſt, nec qvi fecerit poſtea cognitum, amplo funere elatus, ad ſacram ædem humatus eſt, poſt exiguum tempus ad promontorium, qvod ab Ægæo mari Ægiſneſiam appellabant, iter promotum, exſpectatusqve dies aliqvot ventus claſſi trans pelagus Conſtantinopolim ferendæ idoneus. Magna cura navigatio illa ad pompam exemplo Regis Sigurdi Hieroſolymipetæ oſtentandam adornata, inter navigandum Comes ad gloriam Imperatoris, veiis remisq; declarandam carmine ſe ſuosq; alacriter invitavit, ipſe viciſſim ab Imperatore Manuele Comneno benignè exceptus, qvi liberaliter eos munerabat, oblatis inſuper ſtipendiis, ſi ſibi militare vellent ibi Eindridius, magno apud eum honore, Comitis res invidiâ, & qvod malè ſibi conſcius eſſet metu, coram Principe extenuabat, Væringis nihilominus valdè Comes Nordmanniq; accepti, qvam vocem plures infeliciter interpretati ſunt; (ut ex *Lexicis Du Freſne* & *Hoffmanni* conſtat) pro exſulibus Anglo-Danis à Nordmannis expulſis, qvi obſeqvio Imperatorum Conſtantinopolitanorum, ſuum obſeqvium mancipaverint, cùm longè ante illa tempora, in hiſtoriis, eorum fiat mentio. Auctor incertus, qvi de profectione Danorum in terram Sanctam, nuper à *Kirkmanno* in lucem editus *Cap: XXVII* nobiliſſimos Curiales eos interpretatur. Erant enim ſtipatores Imperatorum, è qvibus robur militiæ maximam partem conſtitit, alii varias pro ſuo qvisq; ingenio nominis rationes adducunt, mihi; ipſi, ſibi primi id nomen indidiſſe videntur; à *Var*, qvod nos ſignificat, qvaſi noſtrates, populares, qvo nomine ſeptemtrionales omnes; Germani etiam & Angli iſtis in locis à Græcis & Aſiaticis ſe diſtinxiſſe exiſtimo, ſed de his, diſſerendi hic nullus eſt locus. Ibi cùm in multam hiemem manſiſſet, in occidentem velis verſis, Dyrrachium celebrem Macedoniæ urbem (qvam ſua lingva Dyraksborg appellant. Hodie *Durazzo*) pervenerunt, tranſmiſſoq; ſinu Adriatico, Apuliam, ibi Comes ipſe cum Epiſcopo & Erlingo, nec non potiſſima parte militum relictis navibus, eqvos comparabat, terreſtriq; itinere Romam, inde compendioſiſſima via in Daniam profecti, mox Norvegiam repetentes, omnibus exoptati redibant; adeoq; celebris expeditio iſthæc viſa eſt; ut ſinguli poſtea in majore honore eſſent, qvàm antea fuerunt. Interea frater Erlingi Augmundus cognomento *Dreingur* (id qvod mercenarium ſervum; ſimul etiam bonum ſtrenuumq; virum denotat) in fata ceſſit, Erlingo dum ſimul eſſet prælatus. Poſt aliqvot annos cæſo Rege Norvegiæ; Ingio, à factione, qvæ eum ſecuta eſt; Magno Erlingi filio Norvegiæ Rege ſub patris tutelâ creato; ipſe qvoq; à *Valdimaro Daniæ Rege* ad Comitis dignitatem evectus magni nominis auctoritatisq; Princeps evaſit.

Eindridius aliqvot annis poſt reditum Comitis, in patriam redux, cum Erlingi iram; meritorum ſuorum conſcientiâ, vereretur; Regis Eyſteinis factioni ſe adjunxit;

junxit, qvo cæſo, cum Sigurdo Hallvardi Hauldi de Reyre filio ſocietate facta, Haconem Sigurdi Bronchi filium cognomento Humeroſum ad Regium faſtigium cum ſimul ſuſtuliſſent, Regem Ingium & Gregorium Daginum occiderunt, poſtea cum Erlingo ad locum Seck dictum prælio facto occubuit Hacon, Eindridius fugâ evaſit, juſſu deinde Erlingi, poſt aliqvod intervallum occiſus eſt. Comes Rognvaldus in Hordia per æſtatem diu moratus, cognito in Orcadibus ſe abſente magnos motus exortos, optimatibus in factiones diſtractis, Haraldo & Erlendo Comitibus, de imperio diſceptantibus, eorum levitatum perfidiamq; eleganti verſu traduxit, navium defectu præter voluntatem detentus, plures longas per amicos faciendas curavit, qvæ cùm illo anno confici non poſſent, onerariâ Iſlandicâ, qvam poſſidebat vir gentis illius genere nobilis, Dhorkallus Aſgrimi filius, tractus auſtralis præfecturæ Arneſenſis, Paræciæ, à ſede Epiſcopali *Biskups tunga* dictæ incola, magno delectoq; ſatellitio ſtipatus in Scotiam initio hiemis, portumq; Torſneſiæ devenit, ſub feſtum Jolenſe in Orcades delatus.

CAP: XXXII.

Exponuntur, qvæ in abſentiâ Rognvaldi in Orcadibus geſta ſunt, ut Eiſteinus Norvegiæ Rex expeditionem in Occidentem movens, Comitem Haraldum ex improviſo capit, eiqve pretium liberationis expreſſit, inde partes Scotiæ Angliæqve ſpoliavit. Erlendus Comitis Haraldi Svaviloqvi filius, Comes à Rege Scotiæ creatur, Orcadum partem repetit à Comite Haraldo, in Norvegiam proficiſcitur, partem Comitis Haraldi à Regibus impetrat, inter Comitem Haraldum & Sveinum Aſleifis filium inimicitiæ ob ſtupratam à fratre ejus Comitis matrem. Sveinus Comiti Erlendo è Norvegiâ redeunti ægrè reconciliatur, ejus deinde partes fideliter ſecutus, Comitem Haraldum improviſò oppugnat, & ut parte comitatus Erlendo cedat adigit, fidemqve juramento obligat, qvâ deinde violatâ Comitem Erlendum adoritur, Anakolis fratrem capit, qvi dolo fratris aliis in ejus locum captis permutatione redimitur, Comes Haraldus Erlendum Jungium, qvi ipſo invito matrem ejus in Hialtlandiam abduxit, obſidet, mox data in matrimonium matre cum eo paciſcitur, Comes Sveinus & Erlendus piraticam aggrediuntur, perſecutores effugiunt, Regis Scotiæ rara in Sveinum gratia, liberalitas & favor.

Jam eà enarrabo, qvæ in Orcadibus dum peregrinaretur Rognvaldus, geſta ſunt. Eodem anno, qvo Orcadibus ſolvit, Eiſteinus Haraldi Gillii filius Norvegiæ Rex magna claſſe copiisq; ad Rinarſeyam appulit, ubi cùm cognoſceret Haraldum Maddadium nave viginti loculorum, cum octoginta comitum ſatellitio in Cataneſiam profectum, mox tribus lembis, tranſmiſſo ſinu Pictico, ſecurum & nihil tale cogitantem, in oppido Thorsâ, occupatâ nave, comprehendi, ſibiq; ſiſti

curavti

curavit, trium (aliis ſeptem) auri marcarum ſolutione, poſtqvam ſe feudum ipſius beneficio in poſterum recogniturum juramento promiſiſſet, dimiſſus eſt, inde Eiſteinus Aberdoniani, emporium Scotiæ celebre, trajecit, qvo exſpoliato, manus cum eqvitum turmis ad locum Hiortapoll, (Hartipol) auſtrum versùs conſeruit, iisq; fugatis aliqvot naves occupat, in Angliam deinde infeſtâ claſſe directâ, tribus præliis, totidem victorias reportavit, primum ad oppidum Hvitabæas geſtum, urbis incendio finitum, aliud ad Scarpasker, adversùs eqveſtres copias, tertium in ſinu Pilavika. Plura etiam geſſiſſe perhibetur, nam memorabile oppidum Langatun, in cineres reredegiſſe (*Chronica Gvilh: Thorne pag: 1796* Langedon appellant) ita ut poſtea priſtinum ſtatum nunqvam recuperaverit, membrana, qvam ſeqvor, tradit, tribusqve verſibus Einaris Sculini Eyſteini ipſius poëtæ ſimul confirmat. Eodem autumno in Norvegiam rediit, & qvamvis titulum ultionis abavi ſui Haraldi imperioſi, ante plus minus centum annos in Angliâ trucidati, expeditioni prætenderit, variis tamen hominum judiciis excepta eſt. Hoc tempore Stephanus Angliæ ſceptra tenuiſſe perhibetur, eodemq; anno Rex Scotiæ David deceſſiſſe, ſubſtitutus in ejus locum nepos Melcolfus, ætate impuberi, qvi annus *Buchanano* MCLIII. habetur, qvo tempore Maddadus Comitis Haraldi pater in fata conceſſit, mater autem Margareta, mulier formâ conſpicuâ, ingenio acri & ſagaci in Orcades conceſſit. Poſt mortem Comitis Ottaris, Erlendus Haraldi Svaviloqvi filius, maximam partem Thorſa remanſit, interdum in Hæbudis, aut etiam piraticis exercitiis diſtinebatur, adoleſcens magnæ ſpei, multisq; virtutibus conſpicuus, alloqvio blandus & facilis, liberalisq; & qvi libenter conſilia prudentiâ ſeqveretur, hinc ſatellitibus ſuis militibusq; acceptus, qvorum magnum numerum circa ſe habuit, verùm à conſiliis intimis nutricium ſuum Anakolem, virum familiæ nobilitate, potentiaq; clarum, manu qvoq; promptum, & rebus gerendis ſtrenuum, hic dum in peregrinatione Hieroſolymitanâ Comes Rognvaldus verſaretur, à Melcolfo Scotiæ rege Comitis dignitatem, dimidiamq; Cataneſiam, eodem jure, qvo pater ejus Haraldus beneficio Scotiæ Regum impetravit, qvòd potentes amici propinqviq;, qvorum numero abundabat, pro eo anniterentur, Rexq; ætate eſſet tenerâ, dimidia Cataneſia Haraldo permiſſa, eò igitur ad amicos cum Erlendus conceſſiſſet, cum copiis in Orcades transmiſit, poſtulans ab Haraldo patrimonium ſibi reſtitui, qvi cum majori exercitu ſe muniviſſet, poſtulata abnuit, proceres ad eos conciliandos converſi, media parte ut Haraldus cederet, urgebant, qvod cùm is pariter negaret, in annum induciæ factæ ſunt, ea lege, ut ſi interea Erlendus in Norvegiam proficiſceretur, partemq; Comitis Rognvaldi in clientelam à Regibus impetraret, Haraldus qvoq; cederet, eò igitur Erlendus trajecit, relicto domi Anakole cum parte militiæ. Inter Comitem Haraldum & Sveinum Aſleifis filium, inimicitiæ exortæ ſunt, qvod Gunnium Olafi filium, fratrem Sveini, ob ſtupratam matrem ſuam Margaretam, ſuſceptosq; ex eâ liberos finibus imperii ſui Comes proſcripſiſſet, qvem Sveinus in Liodhuſam, ad amicum Liotholfum, ad qvem ipſe prius diverterat, ablegavit, qvamvis ipſius Liotholfi filium nomine Fuglem, qvod in aula Haraldi Comitis eſſet, in inimicorum numero haberet. Erlendo Norvegiam petente, Haraldus in Cataneſiam profectus, hiemem in Vika exegit, Eodem tempore Sveinus in Cataneſiæ Thraſvika reſedit, agris privignorum ſuorum curandis intentus, nam ex prima uxore Rognhilde Ingimundi filia, (qvorum conjugium breve erat) Olaſum filium, ex poſteriore Ingiride Thorkelis filia Andream ſuſcepit.

Feriâ qvartâ hebdomadis qvadrageſimæ ultimæ cùm Lambaburgum cum modico comitatu aſcenderet, conſpectum in ſinu Pictico lembum, cenſum Comitis Haraldi ex Hialtlandia vehentem adortus, omnem diripuit, vectoribus in terram expoſitis, qvo cognito per hebdomadem Paſchatis, ſingulis inter ruſticos manſiones alimentaq; Comes diſtribuit, dictitans alternis ſibi Sveinoq; opes affluxuras, qvâ elapsâ Sveinus lembo & oneraria nave in Orcades tranſvectus, prope iſthmum Skalpeid Fuglem Liotholfi filium Liodhuſa patris domicilio ad Comitem Haraldum contendentem, nave, Sigurdum qvoq; Klaufium Comitis Haraldi villicum eodem

itinere duodecim unciis aurii (aura) qvod Kyrkiuvogo in ejus ædes ſecuritatis fortè majoris gratiâ deportatum erat, ſpoliavit, inde in Scotiam converſus Ardurnæ (Ardurnes fortè in Strathnaverna Scotiæ provincia, Ardion Scriptor habet) Regem Melcolmum ibidem morantem, puerum novem annorum adiit, magnaq; cum benevolentia, ſuſceptus, integrum menſem apud eum remanſit, juſſus omnibus privilegiis bonisq; qvæ ante contractam Haraldi Comitis offenſam in Cataneſia tenuisſet, in poſterum frui. Inde liberaliter à Rege dimiſſus, naves conſcendit, in Orcades navigaturus. Eodem tempore Anakol in Dyrneſia conſtitutus Sveinum Orientem versùs Mulam navigantem conſpexit, miſſo igitur Gautio, qvi in Skeggbiarnaſtadis habitabat, petivit, ut cum Fugle ob ereptam navem paciſceretur. Erant enim Fugl & Anakol ſangvine juncti. Locus conventui Sandeya electus, haut ſecus qvàm promiſit, comparuit Sveinus, Fugliq; non pro ejus, ſed ſuo arbitrio ſatisfecit. Exinde Anakol Sveini factioni ſe adjecit, pollicitus eum Comiti Erlendo reconciliaturum, magnis enim inimicitiis inter ſe diſſidebant, ob incenſam Frakaurkem, aviæ Comitis ſororem, ſimul in Strionseyam, ubi Thorfinnus Beſſinus, cui Ingigerdis Sveini ſoror repudiata à Thorbiotno Klerko, deinceps nupſit, habitabat, profecti, dum in portu qvodam aliqvot dies morarentur, ad promontorium Hofneſiam Comitem Erlendum ab alto navigantem agnoſcunt, cui Anakol & Thorfinnus obviam ſine morâ euntes adventum enixè gratulantes, agunt, de pacificatione cum Sveino. Abnuit Comes familiæ ſuæ inimicum ſemper, deinde fœdifragum pronuncians, utpote qvi promiſiſſet Comiti Ottari ſibi auxilio futurum, ad paternam ditionem recuperandam, nec tamen præſtitiſſet, tum Sveinus fortè præſens auxilio ſe futurum denuò promiſit, protinusq; partes ejus ſecuturum, univerſa dies inſumta eſt, irrito ſtudio, nî Anakol & Thorfinnus minati eſſent, ſe Sveinum Orcadibus exſulem ſecuturos, ne verò tanta vis hoſtibus accreſceret, Sveinus in amicitiam receptus eſt, tum demum Erlendus expoſuit, partem illam comitatus Orcadenſis, qvam Comes Haraldus poſſideret, ſibi beneficio Eiſteini Regis conceſſam, ſvaſit igitur Sveinus, ut horum famam ipſi prævenirent, accedentesq; Comitem Haraldum, ditione ut cederet, juſſu Regis Eyſteini, poſtularent. Ad Kiarekſtadas claſſe excubantem, feſti Michaëlis veſpere, nihil tale opinantem deprehendunt, qvi nave longâ conſpectâ, attonitus, cum univerſo ſatellitio prætoria exiliens in caſtellum evaſit. In Arnio qvodam Rafni filio, panicus terror notatus eſt, qvi è nave ſe proripiens, cum Kirkiuvogum curſu propero delatus eſſet, clypeum humeris geſtare ſe neſcivit, priusqvam poſtibus implicitus per fores introire neqvibat, Erlendus & Sveinus navibus excedentes, caſtellum igne ferroq; oppugnabant, Haraldo ſe acerrimè defendente, expugnaſſentq; nî nox eos dirimiſſet, illiq; paullo diutiùs in oppugnatione perſeveraſſent. Multi ex utraq; parte vulnerati ſunt, ſeqvente die per cives & utriusq; amicos de pace actum, qvæ licet ab Erlendo & Sveino, qvorum partes potiores, ægrè admitteretur, coaluit tamen, cùm Haraldus comitatus partem, qvæ ſua erat, dederet, ſacramento pollicitus, nunqvam poſtea ab eo reqviſiturum, teſtes juramento, Orcadum optimates adhibiti. Mox Haraldus in Cataneſiam, inde ulterius in Scotiam, ad amicos, paucis Orcadenſium comitatus receſſit, Erlendus indicto foro, ad qvod freqventes omnium inſularum incolæ convenerunt, inſtrumentis ab Eiſteino Rege acceptis, publicè exhibitis, promulgatisq;, cum jus ſuum in Orcades vi inveſtituræ omnibus monſtraſſet, Sveino amicis familiaribusq; ſuis annitentibus, partesq; ejus propugnantibus, omnium conſenſu univerſas inſulas, dicto audientes habuit. Adjectâ tamen conditione, Comitem Rognvaldum parte ſibi debita, cum rediret, prohiberet; plus poſtulanti omnes ſe opponerent, Erlendumq; ſummo ſtudio viribusq; tuerentur, verùm Sveinus nihilo ſecurior, nec à Comite uſqvam diſceſſit, nec monere deſtitit, ut ſedulò ſibi caveret, nec nimium Haraldo, qvantumvis jurato, aut Scotis crederet. Plurimum auctumni in navibus transactum, inqviſitumq; per aſſiduos exploratores in conſilia actaq; Comitis Haraldi. Appropinqvante feſto Jolenſi, cùm tempeſtates incumbere cæpiſſent, Sveinus domum in Garekseyam profectus, Comitem, ne ſe abſente minùs ſecurus eſſet, hortatus,

ratus, ut conſiliis pareret, nec feſto Jolenſi ſolenniter celebrando ullum in inſulis locum eligeret, verùm ſingulis noctibus in navibus acqvieſceret, permovit. Undecimo feſti Jolenſis die, cùm Sveinus in Garekseya cum domeſticis ſuis potaret, natibus manu preſſis, eqvidem inqvit Comitem Haraldum jam in itinere eſſe, Orcadesq; petere exiſtimem, id cùm illi ut impoſſibile tanta tempeſtate judicarent, ita qvidem videri reſpondit, nec ſe propter meram ſuſpicionem nuncium Erlendo facturum, licet valdè verendum ne opus eſſet, miſſoq; hoc ſermone, ut antea potatum.

Tempore Jolenſi Haraldus qvatuor navibus, & centum claſſiariis in Orcades profectus, duas noctes ad Garekseyam conſtitit, portu deinde Hafnarvogo in Roſſeya capto, decimo tertio feſti Jolenſis die pedeſtri itinere ſinum petebat, feſti parte in *Orcahaugo* (villæ id nomen videtur, denotat autem tumulum Orcii ſeu Orcadis, undè fortè Orcades nomen contraxerunt, ut in limine dictum) prius exacta, ubi cum duo Comites eorum inſanirent, remora injecta itineri eſt, cùm in ſinum pervenirent nox præteriit, at Comes Erlendus, qvamvis pridie in terra potaſſet, noctem tamen in nave qvievit, duos ejus Comites, qvi in villâ remanebant, Haraldus occidit, alter Ketill vocabatur, alterius nomen omiſſum eſt, capti Arnfinnus Anakolis frater & alter nomine Liotholfus, alii item duo, mox Haraldus cum Thorbiorno Klerko Thorſa rediit, fratres autem Benedictus & Biornus Haraldi ſatellites, Lambaburgum petebant, Arnfinno Anakolis fratre captivo abducto. Eadem nocte qva Comes Erlendus, motum ab Haraldo, concitatum cognovit, Sveinum de ea re certiorem fecit, qvi expeditis navibus ſine morâ adfuit, inqve multam hiemem in navibus ſimul excubabant, Benedictus & Eiricus pretium liberationis pro Arnfinno poſcebant, navem, qvam Comes Erlendus iis ante Kiarakſtadas ſtantem eripuit, cùm conſenſurus eſſet Comes, diſvaſit frater ejus Anakol, ratus minori pretio poſſe liberari. Die Mercurii, qvi qvadrageſimam præceſſit, ipſe & Thorſteinus Ragnæ filius aſſumptis viginti Comitibus, lembo in Cataneſiam de nocte vecti, navem in occulto ſinu, ſub prominentibus jugis, ſe verò in ſpecubus prope Thrasvikam abſconderunt, in tranſtris autem trunci, ſpeciem dormientium prætereuntibus præbentes, diſpoſiti, ſuſpicionem fraudis, qvi mane ejus diei navem conſpiciebant, demſerunt. Interim Anakol, remiges extra civitatem, ad Oſtium amnis nave appellentes obſervavit, duos etiam è civitate, eqvitem alium, alium peditem, procedentes, ſuis igitur bifariam diviſis, decem ſecundùm amnem ad eripiendam iis navem procedere, totidem oppidum ingredi jubet, Eiricus paullo ante domum redux cubile petebat, ibi armatorum ſono territus, elapſus per alias fores, navem curſu petebat, ubi in decem illos incidit, qvi ad uſum navis intercipiendum miſſi ſunt, mox captus, inq. Orcades ad Comitem deductus permutatione Arnfinni poſtliminio rediit. Proximò vere Comes Haraldus è Cataneſia in Hialtlandiam movet, occiſurus Erlingum Jungium qvod matrem ſuam, cujus nuptias ſuo conſenſu non impetrabat, ſe invito ex Orcadibus in Hialtlandiam devexerat, occupatoq; Moſeyarburgo, munito caſtro præparatisq; omnibus ab obſidionem ferendam idoneis, obſeſſo caſtro, ſubvectiones impedivit, fame ad deditionem compelli poſſe exiſtimans, qvod cùm ex animi ſententia non procederet, protrahereturq; obſidio, Erlendus per communes amicos petivit, ut matrem ſibi nuptum daret, malletq; ſe amicum habere, qvam inimicum, conſideraret, de Imperio cum potentibus hoſtibus certandum, ideoq; amicis adhuc indigere, qvanto plures inimicos habeat, tanto hoſtium res acceſſione eorum firmiores fore, fidelem à ſe operam exſpectandam, ſi affinitatem non aſpernaretur, haut abſurda ſuggeſſiſſe videbatur Erlendus, itaqve ratione ſtatus præſentis habitâ, matrem ei Comes elocavit, inq; ſocietatem receptum Comitem in Norvegiam accivit. Hiſce in Orcades relatis, abſentia ejus ſecurior Erlendus, ſvaſu Sveini una cum illo piraticam aggredi cœpit Orientalis Scotiæ oræ, ſinusq; Breidafiordus (ſive latus ſinus) latrociniis fœdata, inde in auſtrum, Bervikam usq. itum, ibi Knutus à divitiis Opulentus dictus, mercator celebris habitabat, cui Sveinus magnam navem onerariam, capta ſimul uxore, qvæ;

ea vehebatur, eripuit, deinde in auſtrum ad Bliholmum navigabat. Bervikæ erat Cnutus cum hæc reſciſceret, centumq; marcis argenti cives Bervikenſes ad perſeqvendos hoſtes conduxit, qvatuordecim naves expeditæ, vectorum plurimi mercatores. Sub Bliholmo Comitis Sveiniq; naves ad ancoras ſtabant, cùm Sveinus per veſperam naves præter morem, velari vetuit, prædicens Bervikenſes eadem nocte cum valida manu adfuturos, id frigido præſertim cœlo, cùm cœteri detrectarent, ſolius Sveini navis poſterior pars malum usqve patuit, ipſe penulam gavſapinam amictus, arculæ inſidebat, paratum ſe in omnem eventum dictitans, fuit inter nautas ejus vir qvidam Einar cognomento Skeifus, is fruſtra ait fortitudinem Sveini ſupra aliorum hominum celebrari, cùm velis integere navim in præſens non audeat. Excubiæ in inſulâ agebantur, ibi vigiles inter ſe diffidentes, cùm Sveinus animadverteret, eam ipſe conſcendit, cognitoq; inter illos, qvid appareret, non convenire, primus qvatuordecim naves aqvilone navigantes, oculis conjecit, erat enim qvovis alio oculatior, juſſis itaqve cuſtodibus, ut ſuæ qvisqve navis rectoribus de imminentibus hoſtibus, ſimul ut vela tollerent, indicarent, mox mutuo clamore ſe invicem, plures autem Sveinum conſulebant, ipſe ſilentio imperato, naves inter inſulam & continentem deduci, ibiq; occultari ſvaſit, ſi enim hoſtes ſe non obſervarent prætérituros, evitatumq; periculum, ſin obſervarentur, citato remigio, in eos impetum ut facerent, Ductoribus aliis cum diſpliceret conſilium, fuga prælata, itaq; auctore Sveino altum petitum, cùm metus omnia acceleraret, ſinguli ſe protinus expediebant, ſegnior Sveinus moras de induſtria nectens Anakolem exſpectabat, etiam cùm celeritate navis longiùs provehebatur, ne ſolus eſſet, in ejus gratiam vela contraxit, verùm anteqvam contraxiſſet, Einar Skeifus à Sveino qværit, navis ne moveretur, tum Sveinus, fortitudinem meam in poſterum ne ſugilles, cùm præ metu currentem navem à ſtante non diſcernas, hanc præſertim omnium celerrimam, deniqve ad inſulam Moſeyam curſus directus, inde Sveinus nuncios Edingburgum ad Regem, qvi de exſpoliato Knuto eum certiorem facerent, miſit. Qvi prius qvam urbem ingrederentur, duodecim eqvites obviam habuerunt, ſaccos argento plenos portantes, ubi Sveinus eſſet rogantes, ſibi enim relatum captum eum detineri, ſe autem cum iſto argento ad eum liberandum à Rege miſſos, Rex cognito ſalvum eſſe, clypeum prætioſum aliaq; munera ad eum miſit, jactura Cnuti inſuper habita. Eodem auctumno Sveinus cum Comite Erlendo domum revertit. Cùm per æſtatem Comes Haraldus in Norvegiam conceſſiſſet, Rognvaldus qvoq; cum Erlingo Skackio ab itinere Orientali Norvegiam, & imminente natali Chriſti Feſto in Orcades rediit.

CAP: XXXIII.

Comes Rognvaldus fœdus cum Comite Erlendo contra Comitem Haraldum facit, indeq; mox reſiliens Haraldo ſe jungit, perſvaſus cum Erlendo ſalva pietate pactionem contra Haraldum inſtitui non potuiſſe. Rognvaldi Comites tredecim Thorbiornus Klerkus occidit, ipſum vulnerat. Rognvaldum & Haraldum in Orcades moventes, Erlendus & Sveinus fugiunt, qvi poſtea de improviſo in Orcades delati, Comitem utrumq; claſſe vecturaq; univerſa ſpoliant, magnamq; ſtragem faciunt, Comites ægrè evadunt, qvi poſtea qvoq; de improviſo infuſi, Comitem Erlendum occidunt, ejus militibus parcitur.

Reditu

Reditu Rognvaldi cognito, Erlendus cum proceribus egit, ut qvæ fœdera ſecum iniiſſent, ex tam longâ peregrinatione nunc ad ſuos revertenti exponerent, conſenſuqve ejus firmarent, qvi ſummo ſtudio annixi effecerunt, ut conventus Kirkiuvogi ad decimas Kalendas Januarii indiceretur. Convenit, ut inſulis ex æqvis partibus inter ſe diviſis, reditus pro ſua qvisq; parte obtineret, junctisq; viribus Comitem Haraldum, aut qvemcunq; alium impetentem arcerent. Fides ultro citroq; data, mutuoq; jurisjurandi religione ſtabilita. Claſſe egebat Rognvaldus, inq; proximam æſtatem naves è Norvegiâ exſpectabat: ergo per hiemem nihil motum. Seqventi vere poſt conſilia de reſiſtendo Haraldo agitata, Erlendus in Hialtlandiam ad eum excipiendum, ſi forte eò appelleret, conceſſit, Rognvaldus in Catanefiæ oppidum Thorſa, ubi plurima Haraldo à familiaribus propinqvisq; auxilii ſpes. Cùm maximam æſtatis partem Comes Erlendus & Sveinus in Hialtlandia tererent nec interea per intermeantes naves fama de iis qvicqvam in Norvegiam deferret, Haraldus horum ignarus, ſeptem navibus pelago commiſſis qvatuor tantum in Orcades adduxit: tres tempeſtatibus in Hialtlandiam pulſæ, in poteſtatem Erlendi devenêre. Ut verò fœdera inter Rognvaldum & Erlendum cognovit, ſeq; ab Orcadum poſſeſſione excluſum animadvertit, nec utriqve reſiſtendò parem, Rognvaldum ſibi priùs conciliandum ſtatuit, Thorſa profectus, eum in Sudurlandia nuptias filiæ ſuæ Ingiridis cùm Eirico Slagbrellere celebrantem audivit. Interea Erlendus & Sveinus in Hialtlandia morati, cognito Comitis Haraldi in Orcades adventu, eum cum inſtructa claſſe, absqve mora ſimul navigantes, perſeqvuntur. Verùm æſtu maris tempeſtate concitati, medio pelago ab invicem ſeparati, Comes in Sandeyam tribus navibus appulit: Sveinus ad Fridareyam duodecim repulſus, poſtea ad Comitẽ Erlendum in Sandeyam, qvem periiſſe exiſtimabat, delatus eſt, ubi mutuò gaudio ſe invicem exceperunt. Vix Haraldus ad urbem Thorſa pervenit, cùm nuncius adventum ejus in Bervikam, (villa fortè in Sudurlandiâ ita appellatur) detulit: eò igitur Rognvaldus cum eqvitum valida manu rediit. Multus in iis reconciliandis Eiricus Rognvaldi gener & Haraldi propinqvus, varias, easq; prægnantes cauſſas, qvæ non ſinerent eos à ſe invicem divelli, operosè repetebat. Sangvinis propinqvitatem, diuturnæ ſocietatis ſancta fœdera, mutuaq; inter nutricium & alumnum officia, tanto nexu devinctos, ſi hoſtilia inter ſe agitarent, divino humanoq; juri vim facturos qveſtus, obtinuit, ut ſecuritate ultro citroq; datâ, uterqve in caſtello qvodam urbis Thorſa convenirent, & remotis arbitris colloqverentur, pari militum numero, foris utrumq; ſtipante. Diu collocuti ſunt: neq; enim priùs inter ſe ſalutabant, poſtqvam Rognvaldus rediit. Ad pacificationem omnia ſpectabant, cùm adulto die nunciatum eſt, copias Haraldi armatas adventare: id qvamvis ille fraudi futurum negaret, mox tamen extra caſtellum tumultus, gladiorumq; ſonitus auditus, terroris aliqvantum incuſſit. Comites citiſſimè egreſſi Thorbiornum Klerkum cum manipulo militum, qvi ſtatim ſatellites Rognvaldi invaſit, vulneribusq; affecit, agnoſcunt, ut abſtineret, neqvicqvam vociferantes, donec tandem intercurſu civium urbanorum dirimebantur. Tredecim Comitis Rognvaldi domeſtici occiſi, qvi & ipſe in facie vulneratus. Mox, interponentibus ſe amicis, fœdus priſtinum inter eos renovatum, novaq; ſocietas, ſponſione & juramento ſancita, proculcatâ prioris juramenti fideiq; Erlendo ab utroqve recens datæ religione, qvò fiducia prioris amicitiæ ſecurum faciliùs de improviſo opprimerent, tanqvam de cumulatâ perjuriis cœde triumphaturi. Eadem nocte in Orcades decem navibus profecti, adq; Rinarseyam delati, capto portu Videvago in terram conſcendunt. Interea Erlendus & Sveinus cum claſſe ad Bardvikam conſidentes, multitudine hominum in Rinarseya conſpectâ, per exploratores de fœderibus inter Comites renovatis, propoſitoq; ſe commeatu excludendi certiores fiunt. Igitur Erlendus, reqviſitis militum conſiliis cùm ſinguli Sveini voluntatem explorandam ſtatuerent, ipſe qvoqve eum conſuluit, qvi ſvaſit, ut Catanefiam eadem nocte repeteret, qvòd vires ad decernendum cum utroqve ſimul deficerent, prætexeretq; decretum in Hæbudis hiemandi. Veſpere, qvi feſtum Sancti Michaëlis præceſſit, trajecto ſinu Pictico, armenta pecudesq; in Ca-

tanesiâ diripiunt, navibusq; imponunt. Venti tempeſtatesq; diu invium ſinum fecerunt, qvibus deſidentibus, Svenus virum qvendam, qvi in Orcades referret, abrepta è Catanesia armenta, Comitemq; & Sveinum jam paratos, iter in Hæbudas moliri, nec præter ventos, qvicqvam eos morari, ſubornat. His cognitis Rognvaldus, domeſtico conventu habito, monuit, ut ſinguli ſibi qvàm accuratiſſimè caverent: agnoſcere ſe dolos Sveini ideò, ut hoſtes deciperet, excogitatos: qvò enim remotius ſe profecturum ſimularet, eò propius celeriusq; acceſſurum. Prima hieme ſex longis navibus, iisq; magnis Thorſa in occidentem circa Scotiam Erlendus & Sveinus curſum, adverſis ventis, obnixi dirigunt, id cùm Comites cognoviſſent, naves ſuas ad iſthmum Scalpeidenſem applicant, ſvadente Rognvaldo, ut in navibus nihilominus aliqvod tempus excubarent. Cùm Sveinus in Occidentem ad locum, Staurem dictum, perveniſſet, negabat ſe ultra nautas remis fatigaturum, ventisq; vela dare juſſit: id, qvantumvis periculoſum, ejus tamen auctoritate proceſſit. Secundis ventis propero curſu in Orcadum Vagalandiam delati, cognoſcunt Comites & Eiricum Slagbrellerem, multosq; proceres ad iſthmum Skalpeidenſem in Knarraſtadis, qvatuordecim navibus inſtructos conſidere, Thorbiornum qvoq; Klerkum in Papuleyam ad Haconem Karl affinem ſuum profectum. Comites ergo eadem nocte oppugnandos Sveinus cenſuit. Id qvamvis pleriqve diſſvaderent, tamen probante Comite Erlendo, conſilium aliorum etiam ſuffragia meruit. Hæc octavo Kalendas Novembris geſta ſunt. Nix pluviæ mixta eadem nocte cœlo decidit, cùm Comes Rognvaldus ſex ſuorum comitatus, ad villam ſuam Orfioram, omnium ſecurus imbre perſeverante profectus eſt. Via per Knarraſtados ferebat, habitabat ibi vir natione Iſlandus, Botolfus Begla, melioris notæ Poëta, qvi Comite multis verbis, ut ibi pernoctaret, exorato, & detractis veſtibus in lecto collocato, ipſe imperatas ſibi excubias egit. Eadem nocte Erlendus & Sveinus Comiti Haraldo adeò improviſi superveniunt, ut tùm primùm excitaretur, cùm claſſicum intonuit. Arreptis itaqve armis, ſinguli maſculè ſe defendebant: in prætoriâ nave, usqve qvinqve omnes cæſi, Comesq; Haraldus in terram, ægrè qvidem evaſit. Inter cæſos præcipuus erat Biarnius Erlendi Jungi frater, vir inſignis, centumq; alios ferrum abſumſit, complures vulnerati, qvi evaſerunt, fugâ in terram dilapſi: paucos Erlendus de ſuis deſiderabat. Navium, qvæ Comitum erant, numero qvatuordecim, ſingulæ cum inſtrumentis & univerſa vectura, interceptæ. His peractis certiores facti, Comitem Rognvaldum eodem veſpere Knarraſtados petiviſſe, ad eum comprehendendum accurrentes, Botolfum ante fores ſtantem, ibi ne eſſet rogant: ille humaniter priùs ſalutatis, exceptisq; reſpondit, eadem nocte ibi fuiſſe. Unde incitatiores, ubi jam eſſet, ulteriùs reqvirunt: manu igitur extensâ, qvaſi indicio, verſus elegantes nec hodie obliteratos, cecinit, qvibus alacriores facti, ad eum in poteſtatem redigendum, celeri curſu, pro ſe qvisqve certant, gloriam capti iſtius capitis, ſingulis ſibi exoptantibus. Ingreſſus Botolfus Comitem excitat, refertq; qvæ illâ nocte geſta, qvantumqve periculum immineat. Hoc cognito Rognvaldus veſtibus raptim ſumtis celeriter Orfioram petit, ubi Comes Haraldus eadem trepidatione hoſtiles manus elapſus latebat. Mox ſcaphis arreptis, alter tribus, qvatuor alter Comitibus in Catanesiam trajecerunt, ſeqventibus aliis ſcaphis, per occaſionum momenta raptis, ſuorum ſingulis. In diviſione prædæ (qvæ ingens parta) Sveinus argentum menſale cœteraq; pretioſa Comiti Rognvaldo erepta, inq; ejus nave intercepta, ut forte duceret, curavit, ipſiq; ſtatim Comiti poſſeſſori in Catanesiam remiſit. Conſuluit deinde, ut Comes claſſem ad Vagalandiam duceret, ſtationem ad ſinum opportunam, tum ad proſpectum navium è Katanesia venientium, tum ad excurſionem illuc occaſione data, faciendam: verùm Erlendus, aliis inſtigantibus, in inſula Daminseya aqvilonem verſus claſſem ſtatuit. Interdiu in magno caſtro potatum, in navibus invicem colligatis pernoctatum, idqve in multam S: Martini qvadrageſimam, qvæ natale Chriſti Feſtum præcedit. Qvinto ante idem feſtum die, Sveinus verſus Orientem in Sandvikam ad agnatam ſuam Sigridem profectus, exortam inter illam & vicinum litem compoſiturus; diſceſ-

diſcendens Comitem Erlendum monuit, ut eadem nocte intra navem qvietem caperet, nihilo, ſe abſente, qvam aliàs ſecurior. Unicam noctem apud Sigridem manſit, alia invitatus ad Gilſem, Sigridis colonum fidumq; amicum, qvi cerviſiam nuper coxerat, divertit. Ubi certior factus, Comitem, ſecus ac ſvaſerat, ad navem non rediiſſe, miſſis ad eum Margado Grimi filio, duobusq; aliis monuit, ut licèt priore nocte coſilium ſuum neglexerit, proinde tamen non aſpernaretur, noctemq; qvæ ſeqveretur in nave tranſigeret: iis autem ſeorſim ſubjecit verendum, ut conſilia ſua Comiti diu eſſent uſui futura. Ipſi, qvæ juſſi, deferebant. Milites diſſentire à ſe ipſo ingenium Sveini reſponderunt, interdum contemtis periculis nihil non audere, interdum panico terrore correptum, qvò ſe recipiat, neſcire, ſe qvidem intra tecta, non naves, qvietem capturos. Comes monita Sveini ſe ſecuturum pollicitus, tribus ſupra viginti comitatus, naves adiit, reliqvis in diverſorio manentibus: Màrgadus in ſinum, non procul inde diſtantem, ſeceſſit. Hac eadem nocte Comites Rognvaldus & Haraldus Erlendo improviſi, nec vigilibus, qvi in terra excubias egerunt, priùs obſervati, qvàm prætoriam navem conſcendiſſent, ſupervenerunt. In anteriore navis parte Ormus & Ulfus ſtabant, qvorum hic ad Comitem accurrens, cum nimiâ crapulâ gravem excitare neqviret, arreptum extra navem in ſubjectam ſcapham infert, Ormus ab alio latere exſiliens terræ adnavit: Comes Erlendus plurimiq; qvi in nave erant, occiſi. Clamore excitatus Margadus, lucente lunâ recedentes Comites obſervabat, inde concludens Erlendum occiſum; primò ad Rennadalum profectus Sveinum per nuncios certiorem de his facit. Haraldus, qvi militibus parci voluit, tantiſper à Rognvaldo inhibitus eſt, donec conſtaret, vivusne an mortuus eſſet Erlendus. Pridie natalis Chriſti cadaver ejus inventum eſt, indicio haſtilis inter muſcos in litore eminentis, cujus mucrone corpus ejus transfixum, qvod in templo deinde ſepultum eſt. Militibus hinc incolumitatem pollicentur Comites & inter illos, tribus Sveini Aſleifis domeſticis. Inter milites Erlendi Jon Vængus erat, prioris de qvo antea actum eſt ſororis filius, qvi in domum Haconis Caroli receptus, ſororem ipſius ſtupravit, inde profugus piratis duce Anakole ſe aſſociavit. Hic inter alios, qvi prælio non interfuerunt, Kirkiuvogum fugiens, in Ædem Sancti Magni ſe recepit. Sed omnes à Comitibus obſesſi, adq; deditionem compulſi: Jon Vængus verò juramento in poſterum ad nuptias ſororis Haconis à ſe ſtupratæ fidem obſtrinxit, deinde Comitis Haraldi villicus factus. Annales hæc ad annum Chriſti MCLIV. referunt falsò: nam eodem anno, qvo Melkolfus Davidi Regi ſucceſſit, Comes Rognvaldus peregrinationem inſtituit, Haraldusq; Maddadius ab Eyſteino Norvegiæ Rege captus eſt. Qvid deinde ſingulis annis acciderit, è ſuperioribus patet.

CAP: XXXIV.

Sveinus variis latebris abditus Comitum milites infeſtat. A Comite Rognvaldo ad convivium feſti Natalitiorum invitatus humaniter ſuſcipitur. Comiti Haraldo, indictâ ingenti multâ, reconciliatur: ſed ruptis pactis, nova inimicitia exoritur. Comitem cum propriis ædibus exuſturus, à funeſto propoſito revocatur. Uxoris ejus in Comitem Haraldum fides. Perſeqvente Comite Haraldo prope captus, in abdito antro, æſtuantis maris fluctibus obſtructo, latens evadit. Inſolentiam Jonis Vangi in eum retorqvet. Comiti Rognvaldo, mox

Haraldo

Haraldo reconciliatur, ſed huic non ita ſincerè. Jonis Vangi fratres capit, contumeliaq́ afficit. Is Sveini filium deinde captum, imperante Comite Rognvaldo, iterum dimittit. Tandem in gratiam cum Comite Haraldo redit, ablataq́ omnia recuperat.

Secundùm mortem Erlendi, Sveinus in Rennadalum profectus, cùm, Margado prodente qvæ in Daminseya geſta erant, exactè cognoverat, inde in Rolfseyam devenit, exportatisq; omnibus navis armamentis accurateq; ſervatis, milites ſuos inter ruſticos per viciniam ſuſtentandos, diviſit. Ipſe per exploratores Comitum procerumq; conſilia expiſcatus, cum qvinqve comitibus in monte ſe abſcondit, qvem ac alio latere mare alluit. Inde per ſingula crepuſcula trajicere ſolitus, in villa, qvam occultè ingreſſus eſt, delituit. Ibi cùm Thorfinnum, ejusq; filium Augmundum, cum affine ſuo Erlendo, de occiſo à ſe Comite Erlendo ſtrenuè gloriantes, reliqvos etiam ſuam qvemq; fortitudinem laudibus efferentes, inter latebras audiviſſet, vanâ jactatione provocatus, cum comitibus, qvos celeritate prævertit, de ſubitò invectus, Eilendum lethali vulnere ſauciavit, Thorfinnoq; captivo abducto, in Thingavollum ad Patruum ſuum Helgium conceſſit: ubi primos feſti natalis dies latuit, Comitibus interea, Rognvaldo in Daminseya, Haraldo in Kirkiuvogo feſtum celebrantibus. Horum mitior Rognvaldus per nuncios in Thingavollum miſſos Helgium monuit, ut propinqvum ſuum Sveinum, modò, ubinam eſſet, ſciret, ad ſe per feſtum natale, ſuo nomine, invitaret, pollicitus, ſe, ut Comiti Haraldo reconciliaretur, adnixurum. Qvo cognito, Sveinus Comitem acceſſit, comiterq; exceptus, poſteriorem feſti partem apud eum tranſegit. Qvo finito, loco dieq; pacificationi, inter Comitem & Sveinum conſtituto, placuit ea primo decidi, de qvibus priùs inter eos actum erat. In primis Rognvaldus Sveinum in gratiam Comitis Haraldi reducere, remis velisq; contendit, omnibus licèt, præter propinqvos ejus, repugnantibus, palamq; vociferantibus, auctorem eum diſſidiorum turbarumq; ſemper exſtitiſſe. Ad ultimum multa Sveino indicta, marca auri ſingulis Comitibus pendenda agrorumq; allodialium pars dimidia, navisq; longa, eaq; eximia extortæ, Sveino pacem ſi bonam, etiam diuturnam, iniqvam, non ultra neceſſitatem duraturam monente.

Rognvaldus partem multæ ſibi adjudicatæ remiſit, præfatus amicitiam ejus pecuniæ præferendam. Haraldus jus ſuum exſecuturus, in Garekseyam profectus, frumentum aliaq; diripuit. Sveinus illatum damnum Rognvaldo qveſtus, pactum Haraldum rupiſſe affirmabat: ſe igitur domum profecturum ad damnum æſtimandum retulit, diſſvadente Rognvaldo, utq; ad ſe maneret invitante, qvod qvantumvis impiger vir, viribus tamen Comiti Haraldo impar eſſet. Nec tamen à propoſito ſe retrahi paſſus, in Garekseyam cum decem comitibus lembo vectus adulto veſpere devenit, poneq; domum ſubiens, faces ſuccendi juſſit, conſilio ut cum domo ſua, Comes qvoqve conflagraret. Inter præcipuos Comites ejus Sveinus Blakarius erat, qvi propoſito improbato, incertum reſpondit, an Comes intra tecta eſſet, vel ſi maximè, non tamen uxori Sveini aut filiæ exitum permiſſurum, eas autem una cremari, maximum piaculum. Qvo monito Sveinum ad fores convertit, verùm, qvi intus erant, in ſubita trepidatione januam clauſerunt. Cognito Comitem abeſſe, domeſticos ejus, deditis tantùm armis, dimiſit incolumes, univerſaq; cerviſiâ effusâ, uxorem filiamq; ſecum avexit. Reqvirens ab uxore, ubinam Comes eſſet, cum nihil reſponſi acciperet, nutu itaqve ait, cùm verbis non libeat, indica. Illa Comitem prodere, qvòd ejus agnata eſſet, nolente, nave conſcensâ, qvædam arma ſatellitibus Comitis reſtituit. His Comes, qvi in aliam inſulam ad venationem leporum conceſſerat, delatis, pactum, qvod interceſſit, ruptum pronunciavit, Sveinumq; deinde ad inſulam Hellirseyam (qvæ recedente æſtu eminentior, antrum

intra

intra rupes aſſurgens, ſed paucis cognitum, inſidiis tegendis idoneum celat, qvod affluens mare obſtructo oſtio ita tegit, ut ne ſpecies qvidem ejus pateat) contendentem obſervans mox propulsâ è litore nave ſine morâ perſecutus eſt. Videns autem Sveinus imparem ſe Comiti, ad antrum refluente æſtu declinat, & navem in ſuperiores ejus partes deducit: ſed, adventante Comite, alluvium undas referens, obducto oſtio, & latebram & Sveinum oculis ſubduxit. Hic longo tempore per inſulam, circaq; reqviſitus: cùm nusqvam appareret, admiratus eſt Comes, navem ad inſulam delatam, at nuſpiam inde recedentem obſervatam. Cumq; ſubmerſa non videretur, ad alias inſulas relatam exiſtimans, eò ad reqvirendam eam ſe contulit. Poſtqvam Haraldus diſceſſiſſet, refluens unda exitum Sveino præbuit, qvi omnia verba Comitis, cryptâ tectus, excepit. Ibi, nave relictâ, lembo, qvem monachi poſſederant, arrepto, Sandeyam petit, lemboq; incenſo in inſulam ad villam Voluneſiam dictam accedit, ubi vir nomine Bardus Sveini propinqvus habitabat, qvem domo clam eductum monet, ſe ad illum manſurum. Optatus qvidem hoſpes, reſpondit Bardus, non tamen palam excipiendus, qva ingreſſus, in conclavi, à reliqva domo pariete diſtincto, foribus acervo lapidum obſtructis tectisq; cum comitibus latebat. Eadem veſperâ Jon Vængus Haraldi Villicus, cum ſeptem aliis acceſſit, qvi omnes humaniter à Bardo ſuſcepti introductiq; in cœnaculum, juxta focos liberaliter excitatos, corpora fovebant. Magnâ garrulitate Jon geſta inter Comitem & Sveinum effutiens, variis qvoqve Sveinum calumniis momordit, fædifragum illum, neminiq; fidum aſſeverans, ut qvi, recens icto cum Haraldo fœdere, mox eum incendio conſumere decreviſſet: nunqvam pacem inſulas, niſi illo exacto, habituras. Bardo, ejusq; familiaribus Sveinum defendentibus, mox Comitem Erlendum vituperare occepit, utpote qvi cum nullius damno obierit, vir ferox & iniqvus, & omnium libertati inimicus. Qvo audito, Sveinus non ultra ſui potens, ſumtis armis, dejectoq; acervo lapidum per occultas fores ſe proripuit, publicas obſeſſurus. Verùm ad primum tumultum territus Jon interula tantum & lineis femoralibus indutus, raptis calceis, ad primum ſtrepitum à foco exſiliens per januam in tenebras, qvæ illuni nocte incubabant, evaſit, multoq; frigore affectus, & qvibusdam pedum digitis algore ſolutis, decidentibusq; alter qvaſi Jon Pes, in aliam villam eadem nocte evaſit. Comitibus Jonis, intercedente Bardo, victor pepercit. Exactâ nocte, Sveinus lembo, qvem Bardus poſſidebat, auſtrum verſus ad Bardsvikam conceſſit, dilituitq; interdum in ſpeluncâ, interdum per dies in villâ potabat, noctibus in navicula acqvieſcens, evitandis hoſtium inſidiis. In Rinarseyâ conſtitutus, mane qvodam Comitem Rognvaldum, navem ad litus, ubi lembus ejus ſtabat, applicantem animadvertit, ſatellitesq; qvinqve exſcendentes: eos igitur è colle qvodam lapidibus, jüvantibus ſuis, impetebat. Verùm, reliqvis arma expedientibus, ſimul cum ſuis in litus deſiliens, lembum in aqvam propellebat, myoparone Comitis, interim refluente æſtu in litore ſtante, qvem Sveinus, haſtam manu gerens, cum præteriret, tamen, Rognvaldo clypeo ſe protegente, eam non emiſit. Elapſum in præſens Comes, clypeo pacis ſigno elevato, ad colloqvium in inſulam revocat: qvo viſo Sveinus, pacatiore ſe ſemper animo præfatus, cum Rognvaldo reconciliaretur, revertit. Medio colloqvio conſpecta navis, qvæ Haraldum è Cataneſia in Vagalandiam tendentem vehebat, qva appropinqvante, Rognvaldum, qvid facto opus eſſet, conſulit, ſvaſit, ut ſtatim in Cataneſiam proficiſceretur. Hæc tempore Qvadrageſimæ Paſchatis accidebant. Uterqve ſimul è Rinarseya diſcedebant, Comes Roſſeyam, Sveinus occidentalem Straumseyam petebat. Interea Comes Haraldus, perſpecto Sveino, inſeqvi eum pergit: relictâ igitur nave, Sveinus in inſulam ſe recepit, qvò delatus Comes, inſidias veritus propiùs accedere noluit. Verùm Amundius Hnefii filius, Comitis amicus, & privignorum Sveini patruus, interceſſione ſuâ pactum eadem hieme ictum, inter eos reſtituit, mox, exortâ ſubitâ procellâ, utrumqve in eadem inſulâ detentum, etiam per noctem in unum lectum, Amundio diſponente, reduxit, multis utriusqve comitibus in eodem conclavi dormientibus. Inde Comes in Orcades,

cades, Sveinus Catanesiam profectus, aliorum relatione percepit, Comitem Haraldum, pactum illud, ut vile, æſtimare,id qvod & ipſe parum curabat. Pergebat in auſtrum ad Dalos, ubi feſtum Paſchatis apud amicum ſuum Sumarlidium agebat, qvo finito, in reditu incidit in Petrum Bunnum & Blankum, duos Jonis Vængi fratres, qvos captivos, bonis, qvæ vehebant, omnibus ſpoliavit inq; terram deductos, ſtipites, qvi illos exciperent, patibuli loco, fecit erigi, deinde dimiſit, majori fratris dedecore victuros dictitans, qvi longo algore langveſcentes, tandem domiciliis hominum repertis reficiebantur. In Lodhuſam poſtea delatus, ibi aliqvantiſper manebat. Ut primùm Jon Vængus captos à Sveino fratres, nec qvid de iis ſtatuerit, cognovit, ad inſulam Sanctam profectus, Olafum filium Sveini apud Kolbeinum Hrugam educatum in Veſtureyam evexit. Cùm puer deinde in Hreppisneſia, in Comitem Rognvaldum incidiſſet, qvo auctore eò perveniſſet rogatus, ubi Joni Vængo reſpondit,intuitus JonemComes, cur eum avexiſſet, qværit: Ille verò qvia inqvit fratres meos captivos tenet, nec ſcio an occiderit. Tum Comes, qvicqvid de fratribus tuis ſtatutum fuerit, tu certè illum eò, unde abſtuliſti, actutum refer, neqve ullâ moleſtiâ afficito: neqve enim tibi in inſulis, ſive à Sveino ſive Kolbeino tutum, ſi qvicqvam durius in illum ſtatueris. Interea Comes Haraldus in Hialtlandia diutius manſit. Poſt Paſchatis feſtum Sveinus ex Hæbudis ſexaginta comitibus in Orcades delatus, Rolfseyæ navem admovit, captoq; Hacone Carolo, qvi Comitem Haraldum ſecutus eſt, cum Erlendus occumberet, trium auri marcarum pretium pro liberatione extorſit. Inde in Roſſeyam profectus, navem multæ nomine ſibi extortam, atqve à ſingulis lateribus duabus tabulis mutilatam conſpexit: nam demi eas Rognvaldus curavit, qvòd neqve dono oblatam accipere, nec pretio emere vellet. Deinde in Roſleyam, ad Comitem Rognvaldum, in provinciam Birgisherad devenit, comiterq; exceptus, magnam verni temporis partem ad eum remanſit, ubi, cùm inter alia ſuperius memoratæ navis mentio facta eſſet, Comes exciſas aſſes imperio ſuo affirmabat, ne redux ex Hæbudis Orcadenſes illa nave occupatâ infeſtaret. Feſto Pentecoſtes Comes Haraldus è Hialtlandia in Orcades rediit, cui Rognvaldus per nuncium ſignificavit, placere, ut initum cum Sveino fœdus, iterum renovaretur: conſtitutaq; dies Veneris, qvæ feſto proximè ſucceſſit, locusq; baſilica Divi Magni. Illo conventu Comes Rognvaldus, ſeqvente Sveino, latam ſecurim geſtabat, pactumq; per hiemem initum, eodem die redintegratum eſt, Rognvaldusq; Haraldum nave, cujus poſſeſſione Sveinus prius multæ titulo exciderat, donabat, cœtera omnia Sveino reſtituit, qvi ut velum navi ſuæ ablatum templo Divi Magni, ubi tunc antiqvo more reſervabatur, efferri, ad fores apud Comitem Rognvaldum conſiſtens conſpexit, torvum vultum prætuliſſe notatus eſt. Die, qvi ſeqvebatur, Saturni, ſacris nonis peractis, Haraldus Sveinum per nuncios ad ſe vocabat, qvi diffidens, rem ad Rognvaldum detulit: qvo qvantumvis fidem Haraldi ſuſpectam ſibi non diſſimulante, nihilominus Sveinus cum ſex comitibus ad eum acceſſit. In minori triclinio Comes ſcamno cum Thorbiorno Klerko, paucis præſentibus, inſidebat; hic cùm pauliſper potâſſent, Thorbiornus excedens; ſuſpicionem fraudis Sveino reliqvit, ſed qvi mox rediens chlamidem palliumq; coccinum, vel potiùs pretioſum (ſingulæ enim veſtes pretioſæ hoc olim nomine apud Semptemtrionales exprimebantur) referens ei donavit, præfatus neſcire, an doni titulus iis rectè prætenderetur, qvæ ipſi per hiemem ablata eſſent. Gratiſſimum Sveino hoc donum erat, ſed gratius tamen, cùm mox Haraldus nave agrisq; allodialibus, multatus erat, omnibus reſtitutis, eum ad ſe invitavit, nunqvam fore, ut obductam cicatricem in poſterum refricaret ſanctè pollicitus. Hæc cùm præter ſpem evenerint, Sveinus memori in bene meritum animo agnovit, eademq; nocte ad Comitem Rognvaldum profectus ſingula retulit, qvi, ut amicitiam Comitis ſedulò in poſterum coleret, viciſſim monuit.

Cap:

CAP: XXXV.

Expeditio Sveini, Thorbiorni Klerki, & Eirici Slagbrelleris in Hæbudas & Sorlingas deſcribitur. Thorkelis & Thorarini cædes. Proſcriptio Thorbiorni Klerki. Helgius Sumarlidinus, & Odranus Gillinus cæduntur.

Poſt exiguum tempus, tres proceres Sveinus, Thorbiornus, & Eiricus in Hæbudas, expeditione ſuſceptâ, in occidentem Syllingas ſive Sorlingas usqve provecti, ingenti victoriâ in portu Divæ Virginis die Sancto Columbo ſacra; magnam prædam nacti; ad Orcades revenerunt. Ad id usque tempus à pactis cum Sveino initis, Comites ſemper ſimul & amicè Rognvaldo directore habitabant: jam verò Thorbiornus Klerkus ad Haraldum in Conſiliarium lectus acceſſit. Sveinus Rognvaldo addictior, in Garekseyam conceſſit, ubi magnâ ſtipatorum multitudine hiemes exigere, annuis ſpoliis reditibusq; agrorum milites ſuſtentare, per æſtates piraticam exercere ſolebat. Thorbiornus Klerkus concordiæ inter Comites labefactatæ infamis, mox in apertum Rognvaldi hoſtem degeneravit, cauſsâ tali. Inter Aulicos Purpuratos Comitis Thorarinus Killenef fuit; domeſticus perpetuus & amicus. Inter eum & Thorkelem Thorbiorni Klerki amicum comitemq; inter potandum lis orta, Thorkelem ad vulnus ei infligendum perpulit, perſeqventibus ſociis Thorarini; fugâ ad Thorbiornum provexit. E ſuperiore contignatione impetus eorum cum uterqve ſuſtinuiſſet; accurrentes Comites eos dirimebant: verùm cauſſam cognitioni Comitis Rognvaldi committere, dedignatus Thorbiornus, ob perſecutionem lite eos pulſavit. Poſtqvam convaluit Thorarinus Thorkelem ad templum procedentem occidit, fugiensq; in templum aſyli jure tutum ſe exiſtimans, à Thorbiorno comitibusq; ejus impetitur. His cognitis, Rognvaldus multitudine ſtipatus accedens, qvæſivit à Thorbiorno, templum ne effringere moliretur: is protegendo homini, qvi eò fugerit, minimè idoneum reſpondit: Comes tutum in præſens ab irruptione ejus futurum, cùm renunciâſſet, mox majori vi ab ejus violatione eum repulit; qvi nulla pactione interpoſita in Cataneſiam conceſſit. Ubi cùm aliqvantiſper remanſiſſet, crimina cœdibus & ſtupris multifariam auxit: clam deinde omnibus in Orcades, cum triginta comitibus, devectus portum Scalpeidenſem ſubiit, aſſumtisq; qvatuor comitibus; Kirkiuvogum pedeſtri itinere pervenit, inq; diverſorium, ubi Thorarinus potabat, celeriter ſe projiciens, eum ad necem usqve vulneravit; citatoq; gradu extra fores in tenebras ſe proripuit. Hanc ob cauſſam à Rognvaldo; limitibus imperii ſui exſulare juſſus; repetitâ Cataneſiâ, apud Hoſnium robuſtum; ſororis ſuæ Ragnhildis maritum, delituit: eorum filius fuit Stephanus conſiliarius dictus Thorbiorni comes. Paulò poſt Thorbiornus ad Melcolfum Scotiæ Regem profectus, liberaliter apud eum habitus eſt. Fuit in aulâ Regis vir nobilitate & ferocia pariter clarus, Odranus Gillius, qvi ob homicidia, turbatamq; publicam pacem; offenſam Regis incurrit, inq; Orcades fugiens, à Comitibus receptum invenit, villis eorum in Cataneſia præfectus. De hoc officio diſſenſus inter eum & præclarum Cataneſiæ civem Helgium, Rognvaldi Comitis magnum amicum, intervenit, qvem Gillius ideo occidit, perpetratâ cœde; in occiduos Scotiæ ſinus profugit. Receptus ibi à Principe Sumarlidio Hauldo Dalis; in ſinu Scotiæ, præfecto (Chronicon Manniæ Herergaidel ſeu Argilæ regulum *Buchananus lib. VII.* in Milcolumbo qvarto Argatheliæ Thanum appellat) uxor ei Ragnhildis Olafi Bitlingi Hæbudarum Regis filia; eorum liberi Dufgall Rex, Rognvaldus & Engull, hæc familia Dalenſis appellatur. Sveinum piraticæ accinctum Comes Rognvaldus accivit; petiitq; ut occaſionem ulciſcendi Odrani Gillii, modò daretur, non intermitteret. Is fortunæ eventus inexploratos præfatus, mox qvinqve myoparonibus, in occidentalis Scotiæ ſinus infuſus cognovit, Sumarlidium Haul-

dum, cum ſeptem navibus ad piraticam inſtructis, in procinctu ſtare, qvarum unam Odranus Gillius ducebat, in ſinus Scoticos ad deportandum inde militem profectus. Mox ergo Sveinus Sumarlidium adortus, poſt acerrimum ab utraqve parte conflictum, cum magna ſuorum parte occidit. Ubi verò cognovit, Odranum Gillium, prælio non interfuiſſe, ad eum inqvirendum profectus, inq; Myrkvafiordo, ſeu ſinu tenebricoſo nactus, cum qvinqvaginta ſuorum occidit. His auſpiciis ejus anni piraticam orſus, in æſtatem more ſolito protraxit, reduxq; à Rognvaldo Comite gratiam reportavit. *Chronicon Manniæ* his, in cœteris valdè conſentiens, in cæde Sumarlidii, annoq; cædis diſſentit: magna clade eum Sveinus affeciſſe non occidiſſe videtur, præſertim cùm *Buchananus* Chronico Manniæ conſentiat.

CAP: XXXVI.

Comites in Cataneſiam venatum magno comitatu proficiſcuntur. Thorbiornus Klerkus in inſidiis latitat. Ex ſternutatione præſagium. Hoſculdus Comitem Rognvaldum colloqvio prodit, Thorbiornus Klerkus invadit & occidit. Ejus cum Comite Haraldo colloqvium. Magni Havardi filii conſilium, fortitudo & pietas. Thorbiornus Klerkus occiditur; ejus fortitudo. Comes Rognvaldus miraculis claret, Sanctorum albo inſcribitur. Ejus ex unicâ filiâ nepotes.

Conſveverant Comites in Cataneſiam, indeq; ad montana ad venatum caprearum rangiferorumq qvotannis proficiſci: jam verò Thorbiornus Klerkus, manſionum vices apud Scotiæ Regem & amicos in Cataneſia dividebat: Ibi in publico omnium conſpectu verſatus, hic occultè delituit. Horum tres potiſſimi in Cataneſia, eiq; maxime fidi, Hofnius nimirum ejus ſororius, alter Lifolfus, Thorsdalorum tertius Hallvardus, vel potius Hoskuldus, Dufæ filius Kalfadalorum prædii Fors, qvod cataractam denotat, aliàs Forſneſi, qvod è Thorsdalis porrigitur, incola. Et jam duos ſupra viginti annos, à captivitate Comitis Pauli imperaverat Rognvaldus, cùm affectâ æſtate, more ſolito, una cum Comite Haraldo in Cataneſiam proficiſceretur. Cùm Thorſa ventum eſſet, fama ſed obſcura ferebat, Thorbiornum ibi, cum haud exiguo manipulo latitare, eos occaſione data adorturum. Collecto itaqve ſtipatorum numero ad centum usqve latera ſua ſepſerunt. Inter hos, eqvites viginti, per veſperam in vallem deſcendentes, hoſpitioq; recepti, tunc ad focum conſidebant, cùm Comite Rognvaldo vehementius ſternuente, Haraldus ſubjecit: Sonora ſternutatio, agnate! Poſtridie manè, dum ad ſuperiora vallis procederent, Rognvaldus præceſſit; proximè eum Aſolfus, & Jomar agnatus ejus, adeoq; qvinqve ſimul eqvitabant accedentes villam. Hoskuldus in frumento, horreis inferendo, occupatus Rognvaldum elatâ, & remotioribus exceptu facili voce nominatim ſalutabat, deq; aliis atqve aliis eodem tenore, donec ad triclinium perveniſſet, interrogando morabatur. Domus omnis in arduo, devexoq; colle ſita, aditum per anguſtas tantum ſemitas, arduasq; & aggere inſuper, ab utroqve latere ſuperſtructo, coarctatas ponè recipiebat. Ibi, qvi poſtico lapidibus, raptim congeſtis, obſtructo abſconditus potabat, Thorbiornus cum ſuis, audita Hoskuldi voce, arreptis ſubito armis, dejectisq; lapidibus, per averſam domus partem furtim in aggerem erumpens, delatum ad ſe Comitem, uno eodemq; ictu circa mentum gravi vulnere ſauciavit, & Aſolfum manu, qvam ictui objecerat, truncabat. Qvi accepto vulnere exclamat: Vos, qvos pluribus muneribus

ribus Comes ſibi devinxit, fideliùs eum tutamini: erat autem annorum duo de viginti, nuper in ſatellitium ejus receptus. Comes, viſo Thorbiorno, deſcenſurus eqvo, pede ſtapedi inhærente, detinebatur, cùm ei Stephanus aliud vulnus haſtâ, tertium Thorbiornus iterum inflixit: verùm eodem momento Jomar femur Thorbiorni haſtâ fodiens mucronem in ilia intorſit. Igitur Thorbiornus retro cedens, per declivia colis ponè domum in ſubjectam & foveis interciſam, maleq; fidam paludem ſe recepit, cui Comes Haraldus cum ſuis adveniens occurrebat. Cumq; ſe invicem agnoſcerent, ſatellites Haraldum, qvandôqvidem ſciret Thorbiornum ſe aggreſſurum, ut ejus conatus occuparet, hortabantur. Verùm ille, qvid acciderit, inſcius, niſi poſt longam moram certior, ſingulis, qvi præceſſerant cadaver Comitis circumſtantibus, conſulendum Rognvaldum reſpondit: eſſe enim Thorbiornum cùm ſangvinis nexu, tum pluribus meritis ſibi devinctum. Inde Thorbiornus in paludem ſuperatâ voragine, qvæ eam magnam partem interſecabat, provectus, cum confluentium è villa numero, ad qvinqvaginta, ulteriorem ripam occupavit, tranſitu Comitem prohibiturus. Is autem incitatus à ſuis, ad citeriorem pervenit: verùm intercedente gurgite, lato pariter ac profundo palude circumqvaqve putreſcente, cùm inſuper fortiter exciperetur, miſſilibus tantùm Thorbiornùm eminus impetebat, qvorum is nullum remitti permiſit, Qvibus deficientibus, Haraldum his verbis inclamavit: Parce Agnate, qvæſo, omnem enim cauſſam arbitrio tuo permittam, nullâ ullius rei pactione interpoſitâ, absqve exceptione me dedam, qvò major honor ad te redundet. Meminiſti enim tantas cauſſas interveniſſe, ut parcendum vitæ meæ, etiam hac cæde perpetratâ, meritò judices. Oppreſſum jus tuum, dignitatemq; & auctoritatem ad ſervilis licentiæ modum coërcitam vindicavi, frenatam laxavi, proculcatam erexi, donis te ſemper honoravi, & qvæ ad honorem tuum facerent, ſedulò conqviſivi. Eſto, Scelus ingens commiſi: ſed illius onus mihi, tibi univerſum imperium ceſſit: ſed nec aliam mihi ſortem Rognvaldus, qvam ipſe tulit, deſtinavit, nec diffiteor, qvin me occiſo, etiam ſatisfactionem, tuo ipſius judicio juſtam ab eo exegiſſes; me ergo occidere paras. Hæc pluribus cùm peroràſſet, multos ad miſerationem interceſſionemq; traxit. Qvibus, qvòd multi eſſent, cùm aures haut difficiles Haraldus præbiturus videretur, Magnus Havardi Gunnaris filius, Conſiliarius Comitum, idemq; propinqvus, omnium, qvi præſtò erant, nobiliſſimus, eum his verbis interpellat: In tanto ſcelere conſilium tibi Comes ſuppeditare neqveo: qvam tamen famam ſubiturus ſis, ſi Thorbiorno parcas, edicam, æternum nimirum opprobrium. Te enim incentorem cædis, omnes ejus amici judicabunt, diuq; hæc conſilia agitâſſe, qvæ nunc demum in nervum eruperint: nec ſine ratione, cùm iterum iterumq; coram te glorietur in tuam gratiam ſceleſtiſſimum facinus perpetrâſſe. Fruſtra igitur ſperes, cùm ſe purgabit, te excuſaturum, aut crimen abs te in ſe averſurum: nec tu eorum ſuſpicionem, ejusq; confeſſionem facilùs confirmabis, qvàm ſi, ſceleris parte in te receptâ, vivum eum hinc dimiſeris. Ego certè, diſpliceat placeatve, vivum hinc abire non patiar, modò ſint cordatorum virorum, qvi me ſeqvi velint. Idem fratres ejus Thorſteinus & Hacon, Sveinus etiam Hroaldi filius aſſenſu confirmabant, relictoq; Comite ſecundùm voraginem profecti, locum tranſitui opportunum qværebant. Qvo conſpecto, Thorbiornus, diffident, inqvit, Haraldus & Magnus ille mihi parciturus ad miſericordiam, hic occiſurus ad ſævitiam inclinat: deqve ſalute deſperans, ut erat cataphractus, gurgitem tamen novem cubitus latum tranſilivit. Secuti qvidem Comites, nemo tamen eodem ſucceſſu: plures ripâ prehensâ, manibus ſe alevabant, hortantes ut Magnum confeſtim invadendo, prælii fortunam experiretur. Sed Thorbiornus, ut ſibi qvisqve caveret, monuit, ſe Comitem Haraldum aditurum. Plures diſſvadebant, in ſilvis potiùs latebras qværendas rati: verùm id fruſtra fuit. Singulis itaqve per varia effugia dilapſis, ipſe, cum octo, qvi remanſerant, Comitem adiit, procumbenſq; in genua, caput ſuum ſe ei deferre retulit, multis in preces ſubſeqventibus. Tum Comes, abi Thorbiorne ait, tibiq; cave! neq; enim te occidere ſuſtineo: Hæc locuti ſecundùm fluvium Kalfadals A proceſ-

ſerunt. Ut verò inſeqventem Magnum Comes vidit: cave inqvit Thorbiorne, non enim, ut te protegam, cum civibus meis dimicabo. Diſcedens itaqve ad æſtiva (ſic interpretor tuguria in montibus, paſcendis pecoribus, lacteisq; cibis per æſtatem conficiendis exſtructa,) id temporis vacua,(Aſgrimsægrin vocata, cum ſociis præſentibus confugit. Qvibus inſtans Magnus flammam tectis ſubjecit: alacriter tamen ſe defendebant, donec tugurium corruerit. Egreſſi itaqve, igne fumoq; fatigati, ferro, qvantum licuit, impetebantur. Tandem omnibus occiſis, vulnera Thorbiorni inſpecta ſunt, deprehenſumq; inteſtina demerſa in vulnus illud, qvod Jomar ei intulit. Haraldus ad inferiora vallis deſcendit: Magnus ad prædium Fors rediens, cadaver Comitis Rognvaldi exanimum curabat, & ad civitatem Thorſa detulit. Atqve ita vaticinatio Sveini, de ingrato Thorbiorni in Rognvaldum animo, impleta eſt. Incidit obitus Comitis Rognvaldi Kalii in annum MCLVIII, qvinctum diem poſt æſtivum; idq; prius, Divæ Mariæ feſtum aſcenſioni ejus dicatum qvod decimum octavum Kalendas Septembris occupat; dies ab eo qvinctus in decimum tertium ejusdem menſis; qvi nobis eſt XX. Auguſti. Haraldus inde & proceres in Orcades, corpus ejus magnâ pompâ detulerunt, qvod ad templum Divæ Virginis tantiſper ſepultum jacuit, donec multis magnisq; miraculis coruſcans, à Biarnio Epiſcopo, permiſſu pontificis Romani, cum anno à nato JESU MCXCII. in Divorum numerum relatus eſſet; ſublatum eſt. Conſpicitur, inqvit ſcriptor noſter; ſangvis ejus in ſaxo, qvem mortui Comitis corpus rorabat, usqve in hodiernum diem tam recens clarusq; ac ſi nuper profluxiſſet. Deſiderium ejus non intra Orcades ſtetit, alibi paſſim etiam ingens fuit: multis enim profuerat. Princeps liberalis, moderatus, amicis fidus; variis artibus excultus, Poëta inſignis, unico tantum perjurio, metu illicitè concepti juramenti, lapſus. Unicam filiam reliqvit Ingigerdem, Eirici Slagbrelleris uxorem: eorum liberi Haraldus Jungius, Magnus Mangius, & Rognvaldus; filiæ Ingibiorg, Elia & Ragnhildis.

CAP: XXXVII.

Comiti Rognvaldo Comes Haraldus in univerſas Provincias ſuccedit. Ejus uxor & liberi, qvorum unus apud Sveinum educatus. Sveini exercitia, & expeditio verna, qvam purpuream appellavit. Comitis Haraldi grave monitum & tacitum de Sveini itinere fatali præſagium. Sveinus Duflinum de improviſo intercipit; cum civibus paciſcitur; decipitur; occiditur. Ejus eulogium, liberi. Biarnii Orcadum Epiſcopi indoles.

Poſt cædem Rognvaldi omnium inſularum principatum Haraldus ſoli ſibi vindicabat. Fuit autem ingenio & opere magnificus, robore & ſtaturâ præcellens. Ex uxore Affrecâ filios procreavit, Henricum & Haconem, filias, Helenam & Margaretam. Haconem à teneris, educandi officio ultrò oblato, Sveinus ſummâ curâ enutrivit, & cùm primum per ætatem licuit, piraticis exercitiis, qvalibet æſtate, adhibuit, nec qvicqvam, qvod ad honorem ejus augendum faceret, intermiſit. Solebat Sveinus ſingulas hiemes domi in Garekseyâ tranſigere, ſuisq; impenſis ſemper octoginta domeſticos alere, triclinio tantæ capacitatis uſus, ut par Orcades non haberent. Qvolibet vere, labores domeſtici ingentes, agris arandis impenſi, magnaq; vis frumenti iis ſerendis adhibita: nec ipſe ſibi in laborando pepercit. Finito ſationis tempore, piraticâ Hæbudas & Hiberniæ agros populabatur, mediaq; æſtate rediit, domiq; manſit donec peractâ meſſe, frumenta horreis ingeſta eſſent. Inde ad Latrocinia piratica reditum, nec domum, ante primum

mum hiemis menſem exactum. Celebris inter alias Sveini verna qvædam expeditio fuit, qvinqve tantum, ſingulis autem magnis navibus ſuſcepta. Hæbudenſes vim ejus metuentes bona, qvæ poſſent auferri, omnia vel terræ infodiebant, vel ſpeluncis abdiderunt. Usqve Monam, exiguo lucro provectus, in Hiberniam deflectens, latrociniis eam laceſſivit, ibiq; prope Dublinum conſtitutus, duas mercenarias naves ex Anglia eò tendentes, pannos Anglicos, aliasq; magni pretii res vehentes intercepit: neqve enim ei obſiſtere poterant. Omnibus direptis, naves veſtesq; ſingulis, cibiq; parum nautis permiſſum: poſt reditum in Hæbudas, prædâ inter milites divisâ. Inde triumphanti ſimilis navigans, oſtentandæ pompæ, in portubus naves Anglicis pannis velabat. Cum Orcadibus claſſem admoveret, aſſuti velis panni Anglici, coccineorum velorum ſpeciem præbebant: unde hanc expeditionem purpuream appellabat. Domum rediens convivium magnificum inſtruxit: nam inter cœtera, vini mulſæq; aqvæ affatim raptum. Ad hoc Comes Haraldus invitatus, inter convivium, cùm forte de rebus Sveini geſtis ſermo incideret: ſvadeo inqvit Comes, ut in poſterum piraticâ abſtineas: reditus enim integro curru acceptiſſimus: tu autem alienis opibus, te tuosq; jam diu ſuſtentâſti; prædones autem inter prædandum perire ſolent, nî temporius deſiſtant. Subridens Sveinus, intuitusq; Comitem, bene & amice qvidem, ait, mones, dignaq; conſilia tua, qvibus pareatur: ſunt tamen, qvi qverantur, te qvoqve haut ſatis æqvum. Non me inqvit Comes, pruritus lingvæ ad hæc impulit: verùm ad me qvod attinet, ejus cura mihi incumbit. Bona qvidem, inqvit Sveinus, intentio tua: monita itaqve obſervabo, mittamq; hoc exercitium: nam & ætas increſcit, vires autem decreſcunt, aſſiduis expeditionibus imminutæ: tantùm hanc auctumnalem cœteris adjiciam, qvam vernâ ignobiliorem fieri nolim, deinde deſiſtam. Haut facile amice, ait Comes, prævidetur mors an gloria præcurrat. Poſtea ſermonem aliò convertebant, finitoq; convivio Comes, donis honoratus, confirmatâ amicitiâ diſceſſit. Paullò pòſt Sveinus ſeptem navibus longis, omnibus magnis, aſſumtò Hacone Comitis filio, piraticam aggreſſus eſt. Primo Hæbudæ luſtratæ, parumq; partum, aditâ deinde Hibernia infeſtatur Dublinumq; improviſis omnibus captum: neqve enim cives hoſtem ſentiebant, priusqvam urbe occupatâ. Ingens ibi præda avecta, rectoresq; civitatis capti omnes, qvi urbis in perpetuum ceſſione ſe redimentes pecuniam, qvantam imperaret, daturos ſe promittebant, præſidiaq; qvæ imponeret recepturos: fides in hæc ſacramento ſtabilita. Inde ſub veſperam ad naves rediit, rediturus in urbem mane ſeqventis diei, & recepturus pecuniam & obſides, impoſiturusq; præſidia. Eadem nocte primates in unum coëuntes conſilia agitabant, ſuam qvisqve tum privatam, tum publicam fortunam deplorantes, Durum videbatur imperium Orcadenſium pati, duriùs hominis omnium occidentalium ferociſſimi: placuit itaqve eum inſidiis, (ſi fieri poſſit) opprimi. Mox foſſas intra portas, & paſſim per vicos, ubi procedendum erat moliti ſunt, lignaqve ſuperimpoſita, qvæ greſſum fallerent, ſtipulâ ſtraverunt, ne veſtigium novi operis appareret, abſconditis intra domos armatis, qvi incidentes illicò opprimerent. Seqventi die Sveinus armatus urbem intravit, intraq; portas à civibus deductus in foveas imprudens cum ſuis decidit, mox accurentes armati, alii ad portas, alii ad eos opprimendos, qvotqvot intra portas erant defendendi opportunitate deſtitutos, qvos ideo facile occiderunt. Omnium ultimus Sveinus periit, cujus hæc extrema verba excepta ſunt: Neminem ignorare volo, ſive hodie vitam finiam, ſive evadam, me Sancti Rognvaldi ſatellitem eſſe, ejusq; ſecundùm Deum, ſolatium ſperare. Hunc exitum habuit Sveinus: qvod malum Comes Rognvaldus jam pridem, ut antea dictum, Haraldus etiam futurum prævidebat. Fama eſt, non ſuæ modò ætatis, ſed omnis ante ſe memoriæ occidentalium eorum, qvi privatim vixerunt, maximum fuiſſe. Mihi ad extremum uſqve diem felix prædo, veterator ingens, infandi in proprium, eumq; indulgentem & mitem dominum, ſceleris flagitii & propè parricidii deteſtabilis auctor videtur, & honeſtius, qvam pro flagitiis ſuis occubuiſſe. Eò occiſo, qvi ſupererant, claſſe Orcades petebant. Cæde hac cognita Olafus & Andreas filii he-

reditatem

reditatem inter ſe dividebant, proximaq; poſt obitum æſtate, ampliſſimam illam domum, qvam in Garekseya pater habuit, minoribus ædium partibus diſtingvebant. Andreas Sveini filius uxorem duxit Fridam, Kolbeini Hrugæ filiam, Biarnii Orcadum Epiſcopi ſororem, eodem patre natam. Is Epiſcopo Vilhelmo poſteriori ſucceſſit, numeroſæ familiæ nobilitate, potentiaq́, tum etiam propria magnificentia clarus, Comitis Haraldi inſignis amicus. Liberalitatem ejus, amicitiæq; conſtantiam cum Rafno Sveinbiorni filio, nobili Iſlando, qvadrantis occidentalis cive, viro magno, pio, & candido, vita ejusdem Rafni celebrat, qvæ miſſum ab Epiſcopo ex Orcadibus ad eum annulum ſigillaritium aureum, pondere unciæ, cui inſigne corvus cum nomine Rafni inſculptum, ephippiumq́; præterea notæ melioris, & veſtes, colore nobili, memorat. Ad annum hujus ſeculi primum ſupra ſeptuageſimum, meminit *Jacobus Varæus*, Johannis cujusdam Orcadienſis, qvi Aſculfum Dublini Regem, à Dermitio Murchardi filio regno exactum, reſtituturus erat. Scribit autem hoc modo pag: 148.

Anno 1171 circa feſtum Pentecoſtes Aſculphus à Johanne qvodam [qvem Orcadienſem appellant Annales Ultonienſes] & copiis ſuæ gentis auxiliaribus, è Manniâ, adjutus, cum 60. navium claſſe, portum Dublinienſem ingreſſus eſt, & militibus expoſitis, in urbis partem Orientalem irrumpere tentavit, ubi, dum Milo Coganus, qvi urbi præerat, præſidio haud ſatis firmatus, urbem propugnare conaretur. Richardus frater ejus è porta S: Pauli auſtrali, cum parva manu egreſſus, hoſtes [qvi auxiliares copias Cogano adveniſſe putarant] in fugam facile conjecit. Partim in prælio, partim in fuga, multi eorum cæſi feruntur, & inter eos dictus Johannes Orcadienſis, Aſculphus etiam ipſe captus eſt, & qvod lingvæ frænum intemperantius laxaſſet, ultimo ſupplicio poſtea affectus.

CAP: XXXVIII.

Comes Haraldus ad ſecundas nuptias procedit. Ejus liberi ex illo conjugio. Haraldus Eirici Slagbrelleris filius, à Magno Erlingi Norvegiæ Rege, media Orcadum parte cum Comitis titulo donatur, ſed ab Haraldo non recipitur. Cum Comite Haraldo confligit & occiditur. Ejus ſanctitatis opinio invaluit. Comes Haraldus Cataneſiam invito Scotiæ Rege Wilhelmo ſubigit, qvam per Regem Hæbudarum Rognvaldum Scotiæ Rex recuperat. Ejus præfectum Hliſolfum Comes Haraldus per ſicarium occidit. Cataneſiam iterum ſibi ſubjicit. Ejus in Epiſcopum crudelitas. Miraculum in ſanando Epiſcopo. Scotiæ Regis in Haraldum Expeditio, exercitus, duræ pacis conditiones præſcriptæ. Buchananus notatur. Ejus in anno hujus belli cum noſtro Scriptore diſſenſus, & cum Annalibus noſtris conſenſus, locus intricatus.

Poſt

Poſt uxoris Affrecæ mortem, Comes Haraldus uxorem duxit Hvarflodem, Comitis Moraviæ filiam, eorum liberi Thorfinnus David & Jon, Gunnhildis Herborg & Langlif. Illo tempore, Norvegiæ ſceptra Magnus Erlingi Skackii filius, Regis Sigurdi Hieruſolymipetæ ex filia Chriſtina nepos, inteſtinis bellis, exſtincta omni ferè Regiâ ſtirpe maſculâ, artibus patris Erlingi, Archiepiſcopi Eyſteini, Epiſcoporumq; ſuffragia emercantis, tenuit. Ad eum Haraldus Eirici Slagbrelleris filius, Comitis Rognvaldi nepos cum fratribus ſuis profectus, partem inſularum, qvam avus poſſederat, cum Comitis dignitate impetravit. Qvem è Norvegia ſecutus eſt Sigurdus, cognomento Murtus, Ivaris Gallii ejus, qvi una cum Comite Erlingo Nidaroſiæ cæſus eſt, filius, ætate juvenis, ſed indole eximia acer & ſtrenuus; mater ei Havardi Gunnaris filia. Magnus autem Jungius Haraldi frater, in Norvegia apud Regem remanſit, cum eo poſtea in Sogniâ cæſus. In Hialtlandiam primò delatus Haraldus Junior, ad differentiam nominum exprimendam, appellatus, in Cataneſiam tranſmiſit, acceſſoq, Wilhelmo Scotiæ Rege, dimidiam Cataneſiam, qvam avus Rognvaldus habuit, illo conferente, obtinuit. Eò profectus, cùm copias contraheret, inter multos præclaros viros, ſororius ejus Lifolfus Skallius, ſeu calvus, Ragnhildis maritus ad eum venit, copiarumq; ejus maximæ parti præeſſe meruit. Legatus inde in Orcades ad Haraldum Seniorem miſſus, cum poſtulatis, ut Regum acta rata haberet, gravibus in ſe Comitis minis diſceſſit: negabat enim ulla pactione imperium ſuum imminuturum. Mox ingentem exercitum colligit: collegit & Haraldus Junior in Cataneſia militem, miſitq; in Orcades Lifolfum ad explorandum, qvid Haraldus Senior ageret. Qvi tranſmiſſo ſinu Pictico, Orientalem Rognvaldzeyæ partem conſcendit, progreſſuſq; in montem, tres exploratores deprehendit, qvorum duobus occiſis tertium ſecum duxit. Inde proſpecto hoſtium exercitu, numeroſam claſſem, ut plurimùm magnis navibus conſtantem obſervavit, rediensq; ad ſuos retulit tantas eſſe hoſtium copias, ut reſiſti tanta ſuorum paucitate neqveat. Expedire, ut hoc eodem die civitatem Thorſa petant: inde ad eos ingens militum ſupplementum confluxurum, qvo inſtructi tutiùs cum hoſte congrediantur. Ad hæc Sigurdus Murtus reſpondit, magno ſuo malo affinem Comitis fretum Picticum hodie trajeciſſe, cùm cor in itinere reliqverit, neqve ſucceſſum bonum ſperandum, ſi viſo Comitis Haraldi exercitu, cordium jacturam ſinguli faciant. Tum Lifolfus ante periculi conſpectum, vix cujuslibet cordis habitum apparere, tamen conjectare, ſe fugam capiente eos, qvi fortes habeantur, non diu poſtea in acie remanſuros. Atqve ita conſilium de ſupplemento Thorſa exciendo intercidit. Paucarum horarum interjectu, Haraldi Senioris claſſis Rognvaldzeyâ navigans conſpecta, curam ad aciem ordinandam convertit: mox, expoſito in terram milite, qvantum Senior numero prævaleret, apparuit. Sigurdus Murtus & Lifolfus, Haraldi Junioris duces, ſuum qviſq; cornu dirigentes exercitum educebant. Et Sigurdus qvidem rubram tunicam pretioſam indutus partes ejus anteriores à ventre ad pedes defluentes, exemplo Thormodi Kolbrunæ Poëtæ balteo ſubnectebat: rogatus cùrni etiam poſteriores: imò, inqvit, hodie rectâ procedendum, non retro gradiendum duxi. In exercitu Haraldi Senioris viri ſtrenui, & periti pugnæ, ſuperbè veſtiti; in primis Epiſcopi propinqvi, & militum tribuni conſpicui erant. Ingenti animorum alacritate ab utraqve parte pugnatum eſt, duravitq; eodem dimicantium ardore aliqvantiſper, donec Sigurdus Murtus inter promptiſſimos, infeſto mucrone occurrentium Orcadenſium ora, cedentiumq; terga fodiens corruit. Cujus caſu Lifolfus nihil territus, acriùs in hoſtes invectus, ab utroqve latere circumfuſos feriebat. Tradunt Cataneſenſes, ter eo die aciem hoſtium perrupiſſe: tandem, memorabili editâ pugnâ, glorioſâ morte concidit. His duobus cæſis, reliqvi, trepidâ fugâ dilapſi, latebras qværebant. Ipſe Comes Haraldus junior ad foſſam qvandam, inde bituminoſa terra in uſum focorum eruitur, concidit exanimis, ſtatimq; eadem nocte, ubi cruor ejus manabat, clara lux viſa, opinionem veræ ſanctitatis in animis hominum conciliavit. In Cataneſia corpus ſepultum eſt, locumq; ubi concidit, ſuperſtructum deinde templum ornat. Innu-

mera miracula, qvibus merita ejus Deum illuſtrare, ſcriptor noſter commemorat, qvi his temporibus vixiſſe videtur, additq; ſemper manifeſtari, eum in Orcades transferri velle, ad propinqvos ſuos, Divum Magnum, & Sanctum Rognvaldum. Poſtqvam pugnatum eſt, Comes Haraldus univerſam Cataneſiam ſibi ſubjecit, triumphanſq; Orcades repetivit. Ut verò Vilhelmus Scotiæ Rex cæſum Haraldum Juniorem, Cataneſiamq;, ſe invito, armis, ſub obſeqvium Comitis Orcadenſis redactum cognovit, irâ, ut par erat, commotus, miſit ad Rognvaldum (*Chronicon Manniæ* Reginaldum vocat) Gudrodi filium Hæbudarum Regem, omnium ſui temporis occidentalium, bellis maximè clarum. Qvippe qvi tres continuos annos, more priſcorum famoſiſſimorum piratarum, in navibus egit, ità ut interea fuliginoſum tectum non ſubiret: qva formulâ, nullam domum intrâſſe ſignificatur. Pater ei Gudrodus, natus Ingibiorge Comitis Haconis Pauli filiâ, patre Olafo Bitlingo Hæbudarum Rege. Hic ex mandato Scotiæ Regis, ingentem exercitum toto Hæbudenſi agro è Satiriâ ſeu Cantiria inſuper, & ex Hibernia haut exiguam manum excivit infuſusq; in Cataneſiam, univerſam ſubegit. Aliqvantiſper ibidem moratus omnibus ex animi ſententia ordinatis, tribus præfectis eam regendam diſcedens commiſit, Manio nempe Olafi filio: Rafno ſupremo provinciæ judici & Hlifolfo Allio. Interea Haraldus Comes Oradenſis, domi qvietus remanſit, diſſimulatâ notitiâ de expeditione Regis. Poſt ejus abitum, miſit virum qvendam in Cataneſiam, cum occultis mandatis, ut Præfectorum, ſi omnes non poſſet, unum necaret, qvi ad judicem Rafnum perveniens, interrogatur, cujus cauſsâ illuc profectus eſſet. Cùm conſcientiæ indicium trepidatio proderet: video, inqvit Rafnus, ſubornatum te a Comite Haraldo ad aliqvod malum facinus hac in provincia perpetrandum, verùm, cùm ſangvine mihi junctus ſis, occidere non ſuſtineo. Dimiſſuſq; incolumis ad Hlifolfum conceſſit, eoq; lethaliter vulnerato, Orcades repetivit. Mox Comes ingentem exercitum in Cataneſiam tranſportatum, in oppido Thorſa exponit. Epiſcopus, nomine Jon, Cataneſiæ, in ejusdem urbis primaria domo, Scarabolſtad dicto, conſtitutus (ut cives tantis viribus reſiſtendis impares, deq; venia majorem in modum ab exaſperato Comite deſperantes animadvertit, qvòd adeò infenſus perhiberetur, ut auribus ad preces obſeratis, nemini videretur parcere) ad mitigandum eum proceſſit, præfatus civibus, ſi ſecum leniter ageret, etiam ipſis veniam ſperandam. Cumq; magno impetu è navibus in urbem univerſæ copiæ convolarent, Epiſcopus obviam procedens, hilari vultu verbisq; à Comite exceptus, deinde juſſu ejus comprehenſus, lingva oculisq; orbatus eſt. Addunt Monachi, qvos miracula delectant, medio ſupplicio virginem Divam Trollhænam (Scotiæ tutelarium numinum unam) ab Epiſcopo invocatam, dimiſſumqve in clivum qvendam proceſſiſſe, ubi mulierem qvandam eamq; ſolam deprehenderit, cujus auxilium nuper imploraſſet. Qvæ conſpecto ſangvine è facie ejus manante, imperato ſilentio, libenter ſe opem ei laturam reſponderit, delatumq; deinde Epiſcopum ad locum, ubi Diva Trollhæna reqvieſcit, reſtitutum in integrum, viſum fandiq; facultatem recuperâſſe. Talia *Procopius* ſuo tempore facta, pluresq; alii memorant: ego auctoris, qvem ſeqvor, fide refero. Hac vindictâ peractâ, oppidum ſtatim deditione captum; alii gravibus pœnis affecti, alii pecuniariâ multâ, pro cujusqve in ſe delicto irrogatâ; omnes, per totam Cataneſiam, volentes, nolentesq ad ſacramentum fidei ſibi iterum dicendum adacti; Præfectorum, qvi ad Scotiæ Regem dilapſi ſunt, bona omnia mobilia, immobiliaq; fiſco vindicata: ipſe cum magna copiarum parte, ad continendam in obſeqvio gentem, ibidem reſidebat. Sex erant præfecti Cataneſiæ, qvi tempore qvadrageſimæ, qvæ natalem Chriſti præcedit, Ad Regem Vilhelmum fugientes, omnem Haraldi ſævitiam ei ordine expoſuerunt: qvâ concitatior, ſingulis amiſſas res ſuas duplo ſe rependere velle pollicitus eſt. Primo die, cùm in aulâ ejus eſſent, ſingulis panni XXV. ulnæ, & marca Anglica ad impenſas diurnas data: comiter deinde excepti, manſerunt ad eum, uſqve univerſum feſtum præteriit. Tum demum Præfectis omnibus, militis totâ Scotiâ conſcribendi provincia data; univerſusqve exercitus in val-

lem,

lem, qvæ Cataneſiam & Sudurlandiam committit, Eyſteinsdalum dictam, perductus: qvam à ſummo ad imum, ſitu caſtrorum, in ordinem longum, ſpatium qvidem ingens, extenſo occupavit. Qvibus cognitis Haraldus adhuc in Cataneſiâ remanens, vires undiqve conqviſivit. Coivêre, ad ducentos ſupra ſeptem armatorum millia: ſexaginta centenarios auctor recenſet, qvolibet autem centenario duodecem denarii continentur. Verum id manipulus tantùm militum fuit, cum exercitu Scotiæ Regis, comparatus. Legati itaqve de pace ad Regem miſſi, reſponſum retulêre, fruſtra pacem peti, nî bonorum omnium per univerſam Cataneſiam qvadrans Regio fiſco cederet, exceptis eorum poſſeſſionibus, qvi ad Regem confugerunt. Convocatis igitur ſingulis Cataneſiæ civibus, aliisq́, proceribus, Haraldus poſtulata exponit, eorumq; conſilia reqvirit. Verùm cùm nulla ad certiſſimam calamitatem, ſi dimicarent deſtitutis viribus, declinandam via ſe offerret, in qvartam poſſeſſionum Cataneſenſium partem conſenſum eſt. An bona, qvæ vocant ſoli, hìc etiam intelligenda ſint non aſſeqvor, ambiguitate vocum *pening* & *eigu* rem implicante: per priorem mobilia omnia intelligi dubium non eſt; poſterior poſſeſſionem, non ſecundùm juris Romani ſubtilitates, intelligendam, ſed qvatenus id, qvod in proprietate noſtra eſt, exprimit, denotat: tradit autem priùs, omnis pecuniæ qvartam Regem poſtulâſſe, poſteriùs, qvartam poſſeſſionum partem obtinuiſſe. Haraldus inde univerſam Cataneſiam, beneficio Scotiæ Regis habendam accepit, eodem jure, qvo tenuit, anteqvam Haraldo Juniori concederetur. Hac bellica tempeſtate impendente, Thorfinnus Haraldi Comitis filius Scotiæ Regi obſes datus oculis privatus eſt. Hæc noſtri Auctoris verbis referre viſum eſt, cùm *Buchananus* eandem rem paullò aliter narret *Lib: VII.* in Gvilielmo Scotiæ Rege. Hæc enim ad annum gratiæ milleſimum centeſimum nonageſimum nonum refert, perq; ducem oculis orbatum Thorfinnum filium Comitis fortè, (licet ſtrangulatum addat) non Comitem Haraldum intelligit, qvem ſemper Comitis titulo, nunqvam ducis inſignit. De ſtirpe autem ejus caſtrata, colleq; qvi à teſticulis nominatus, memoriam rei geſtæ ſervet, noſter planè ſilet: neqvaqvam præteriturus, ſi ſciviſſet: ignorare autem non potuit, cùm eodem tempore vixerit, & ut videtur præſens, cœteraq; diligenter notaverit. Collis tamen nomen ſiti circa vallem modò nominatam, ab Eyſteini proprio viri nomine profluxiſſe exiſtimem: cùm autem Danicâ lingvâ, teſticuli *eiſta* appellentur (ſunt enim plura locorum virorum fœminarumq; in Scotia nomina, certè illo ſeculo fuerunt, qvæ illa lingva impoſuit) ad illam fortè originem poſteritas collis nomen retulit, vocum ſimilitudine decepta: vallem enim, ubi caſtra metatus eſt Rex, tum ita dictam ex iis, qvæ modò retuli, apparet. Annus autem, ad qvem *Buchananus* hæc refert, licèt cum annalibus noſtris, qvi hæc ad annum MCXCVIII referunt cum noſtrorum traditione tamen nullo modò cohæret. Siqvidem Magnus Erlingi filius Norvegiæ Rex, qvi Haraldo Juniori avitum patrimonium clientelari jure conceſſit, in Sognia à Sverere Rege cæſus eſt, anno MCLXXXIV: nec poterit imperii ejus periodus ulterius protendi, uti nec bellum, qvod poſt Haraldum Juniorem cæſum ob Cataneſiam in contumeliam Regis Scotiæ ſubactam in qvindecim annos ſive produci, ſive differri, cùm itaqve cauſſa belli univerſusqve proceſſus deſcribatur, noſtrum potius ſeqvendum exiſtimo. Accedit, qvòd qvæ poſt Magni Regis mortem Haraldus in ſucceſſorem ejus Svererem Norvegiæ Regem deliqvit, cùm perduelles contra illum inſtrueret, annum à *Buchanano* adductum longè antevertunt, qvæ hic attexam.

CAP: XXXIX.

Svérir Sigurdi Bronchi Norvegiæ Regis filius naturalis, fabri pectinum filius habitus, in Fereyis educatus, fit presbyter: ſed co-

gnito genere Regio, in Norvegiam profectus, bellum Magno Erlingi facit, vincit, regno eum exigit, tandem etiam occidit. Ejus in devicti ſobolem clementia. Filius Magni Sigurdus in Orcades ſe confert, humaniter à Comite Haraldo exceptus ubi eo connivente magnas copias colligit, qvæ ſe Inſulobarbos & Auripedes appellabant. Iis Regio titulo præfectus Norvegiam invadit, magnis ſucceſſibus atterit, totamq; ab ortu Stadam usqve ſubigit. Bergis hyemat. A Sverere deinde navali prælio, acerrimè geſto, tandem vincitur, & cum maxima ſuorum parte occiditur. Regis Svereris in Comitem Haraldum ira, ad qvam deprecandam cum proceribus omnibus in Norvegiam tranſmittit, fit Regi Svereri ſupplex, veniam facti impetrat, Hialtlandia multatur, & media multarum in Orcadibus parte. Qvæſtores iis exigendis à Rege præfecti in Orcades miſſi, qvos donec Rex viveret, patienter ſuſtinet, poſt ejus verò mortem, eorum Præfectum per inſidias tollit. Ejus ætas, potentia, ſucceſſores & filia nomine Langalif, qvam Sæmundus Iſlandiæ civis uxorem poſtulabat.

Fuit Sverir Regis Sigurdi Bronchi filius naturalis. Qvo occiſo, cùm ſtirpem ejus maſculam ab Erlingo Skackio ad internecionem qværi mater animadvertit, poſtqvam fabro pectinum, nomine Unadi nupſiſſet (cujus frater Hrojus Epiſcopus Færeyenſis) diſſimulato, qvo patre ſatus eſſet Sverir, ejusdem fabri filium haberi eum voluit, qvò perſecutioni ſecuriùs ſubtraheret. Deinde educationi Epiſcopi commiſſum, literis usqve adeò imbui curavit, ut ad ſacrum paſtorale miniſterium conſecraretur, tum demum de vero patre à matre, qvæ Romam profecta, inter alia, qvibus conſcientiam exonerari cupiebat, pueri natales confeſſa, adultoqve filio à pontifice reſerare juſſa eſt, certior factus jam annorum qvatuor ſupra viginti, hiemem proximam in Færeyis ſubſtitit. Inde in Norvegiam profectus, nec multo poſt à factione, qvæ fratrem ejus patruelem Eyſteinum ſecuta eſt, Rex creatus, cum ingentibus moleſtiis complures annos conflictatus. Comite Erlingo Skackio Regis patre, cum multis proceribus occiſo, Rege ter fugato, bis finibus Norvegiæ ejecto, tandem in Sognia viribus, ut ſemper aliàs, longè inferior, ipſum Regem occidit, regnumq; occupat, anno MCLXXXIV. feſto Viti & Modeſti, qvod illo anno in feriam hebdomadis ſextam, ſeu diem Veneris incidit, XVII Kalendas Julii ſeu XV Junii; anno biſextili, literis dominicis A & G notato, qvæ nota de anno, qvem ſupra adduxi, certos nos reddit, cum is feſtum illud in diem Veneris referat, neq; enim annus MCLXXIX, qvo dies Veneris idem feſtum recipit, hic locum habet, cum annorum eorum geſta certiſſimis indiciis nobis nota ſint. Sverir victoriâ moderatè uſus, filium Erlingi Skackii Sigurdum nothum in aulam receptum, longo tempore ſplendidè enutrivit, paſſus etiam Magni Regis ex Giride Aſlachi junioris filia filium, Sigurdum qvoqve dictum apud Amitam ſuam Ragnhildem Erlingi Skackii & Chriſtinæ Regis Sigurdi Hieruſolymipetæ filiam, Hallkelis Jonis filii, uxorem educari. Hic Hallkell, Hallkelis Huki nepos fuit, & qvamvis nuper jus Præfectorum à Rege Sverere aſſecutus fuiſſet, nihilò tamen minus

nus clandeſtina conſilia, de reſtituendo Sigurdo in regnum, agitabat, aſſumpto in ſocietatem conſilii Olafo, Comitis Haraldi Maddadii affine, Sigurdo etiam Comitis Erlingi filio, ipſius Svereris alumno, nullius horum experte relicto. Placuit ad præcavendam ſuſpicionem Sigurdum Olafo avehendum, commendari, qvi dum cum Rege, qvodam die, pro more ſermonem inſtitueret, fidem qvidem tuam Olafe, ait Rex, reqviro, unde hæc cum Olafus reſponderet, Rex manu cultrum tenens, oberrant hic inqvit inimicorum genii (id qvod *Codex Flateyenſis* cœteris MSS. minùs ad fidem adiicit) egreſſusq; in veſtibulum Olafus; filio Regis offenſo, prope ſe jam proditos retulit. Eodem auctumno Sigurdum ſecum in Hialtlandiam, ubi ei plurimum agri, devexit, poſt octennium à cœde Regis Magni elapſum; anno nimirum milleſimo centeſimo nonageſimo ſecundo; & proximo vere in Orcades ad Comitem Haraldum, ubi amice & benigne ſuſceptus eſt. Eadem æſtate Hallkell prætextu piraticæ, in Occidentem dirigendæ, myoparone optimè inſtructo eò devectus, tum demum Comiti, per Olafum ſignificavit, ad opem ejus implorandam, Magni Erlingii Norvegiæ Regis filium eò deveniſſe. Comes memor amicitiæ qvæ inter ſe & patrem ejus arcta interceſſerat, mioparonem ei abundè inſtructum donavit, factâ inſuper copiâ militis, intra ditionis ſuæ limites comparandi. Mox Sigurdo Regis titulus ingeſtus, inde magna mortalium copia ex Orcadibus & Hialtlandia ad eum confluxit, qvibus in certos ordines diſtinctis, dignitas pro cujusq; ſorte data. Comparatâ itaqve magnâ claſſe, eadem æſtate Norvegiam repetentes, magnis itineribus in Vikam nullâ adventus ſui famâ præcedente, etiam Tunsbergam pervenerunt, ubi occiſo Jone Regis Svereris conſobrino, & Helgio Bring, Regis vexillario, multisq; aliis ex Birkebeinis (ſic appellabatur factio Svereris, per contemtum primò, qvod ligneos calceos vimine pedibus alligarent, hinc betulipedes dicti qvi poſtea ad prioris ſortis memoriam; idem nomen retinebant jam purpurati) occiſis, in publicis comitiis Sigurdus Rex conſtituitur. Hæc factio Inſulobarbos & Auripedes ad Betulipedum differentiam ſe appellavit. Inde Oſleyam profecti, omnes; non ſolùm illius urbis cives, ſed & univerſam Vikam ad obſeqvium traxerunt. Cumq; multitudine abundarent, & anguſtiis ſimul provinciæ conſtringerentur, nec deditis per vim ſua eripere, aut exactionibus eos gravare vellent, in Daniam vires convertunt & mox ulterius usqve fluvium Travam; ubi mercenariis navibus interceptis, opima præda, ingens ſubſidium, parta, panni ingens copia, auriq. & argenti multum. His aucti in Norvegiam eodem auctumno redeunt. Qvibus ad Svererem in Thrandheimum, ubi ſedem elegerat delatis, per ſuperiora copias in Vikam ducit, ubi qvidam copiarum duces remanſerant, qvi appropinqvantibus inſulobarbis Burgi (Sarpsburgi prope urbem Fridrichſtadum) convenerunt, trecentis militibus inſtructi, qvos in aciem hi duces eduxerunt, Sigurdus Lavardus Regis filius, Philippus Birgeris Oſtro-Gothorum ducis filius, Svereris amitimus, Hacon Galin poſtea, Comes, ſororis Regis filius, Petrus Stiggus; Hiarandius Hida pluresqve alii proceres. Ad qvos Inſulobarbi, navibus per flumen contendentes; ubi in ſuburbanos Sarpsburgi campos pervenerunt, aciem inſtruebant, qvorum exſuperante multitudine conſpectâ Birchibeini territi fugam illicò capeſſebant: Inſulobarbi verò miſſilibus & jaculis inceſſantes, qvosdam eorum occiderunt. Exinde, nemine reſiſtente, cùm univerſam Vikam in poteſtatem redigiſſent, Bergas exercitum affecto auctumno deportabant, ibiq; hiemantes univerſam Norvegiam ad Stadas usqve verſus aqvilonem tributo ſubjecerunt. Exſtruxerat ibi caſtellum Sverir, cui Sigurdum Borgarklettum, relictâ, ut habet Chronicon Danicum, in cuſtodia ejus Reginâ, præfecit: id cùm ſæpius eminus miſſilibus oppugnarent; neq; enim cominus aggredi præ jaculis caſtellanorum licuit, re tandem infecta receſſerunt. Multi interim è provinciis, undiqve ad eos tranſibant, in militiam deinde ſatellitiumq; recepti. Eodem auctumno Sigurdus Erlingi Skackii filius, è nutricatu Regis Svereris ad eos profugit, interqve duces adſcitus, prudentiæ ſpecimen oſtendebat. Tempore qvadrageſimæ Paſchalis, dum Olafus, Comitis Orcadenſis affinis, ſacris in æde Divi Olafi celebratis intereſſet, manumq; columnæ imponeret, qvidam Bergenſium ad-

moto arcu obſerato, aculeo eam transfixam columnæ affixit, ingensq; vulnus acceptum eſt. Per hiemem milites per provincias vicinaq; hoſpitia ſparſerunt, de adventu Svereris ante vernum tempus ſecuri. Verùm ille ſibi metuens, omnibus ad excipiendum eos, tanqvam in ſingulos dies imminentes, præparatis, copias è circum jacentibus provinciis Nidaroſiam evocavit, partemq; magnam ſuorum per hiemem in vaſto diverſorio, Gildiskala dicto, in omnem eventum paratam, usqve in tempus qvadrageſimæ; cum claſſe ſubitò Thrandheimo, parvis navibus, nec ulla viginti loculis majore, pluribus etiam minoribus ſolvit, citatoq; itinere omnes famam ſpeculatorumq; ſollertiam præveniens, Bergas pervenit, pridie dominicâ palmarum. Cum Inſulobarbi conventum haberent, Olaſus Comitis frater Svererem prope diem adventurum indicans, conſilia eorum exqvirit, fugane an pugna eligenda: Sigurdum Erlingi filium cum tribus navibus in Stafangria abeſſe, totidem Eyſteinum Korpum in Sogniam abduxiſſe. Svaſit ergo, ut Stafangriam properarent, qvò Sigurdi naves ſuæ claſſi commodius adjungant. Ad ea Halikell reſpondit, copiarum viribus ſe qvidem à Sverere hoc ſtatu ſuperari non poſſe, conſiliorum pondere ne ſuperarentur providendum: iis enim omnes ejus adverſarios viros ſe longè præſtantiores ſuccubuiſſe: his ſi pariter inſtructi decernerent de victoria neutiqvam dubitandum. Pluribus belli fortunam experiri placuit. Hoc eodem veſpere, ſub occaſum ſolis, Sverir prope Bergas claſſem appulit, lemboq; in urbem vectus, fit certior, de eorum conſiliis, reliqva claſſis in Grafdalum delata, ipſe in Holmam ad templum deflexit, ubi corpus Epiſcopi Pauli ad exſeqvias funebres præparatum deprehendit, qvi eodem die exſpiravit. Inde urbem ingreſſus milites à civibus ad prælium depoſcit, mox diſcedens ad ſuos, claſſem ad promontorium Hvarfsneſiam applicat. Ipſe ſpeculatum oriolâ, ad claſſem eorum, remigans, Hallkelem ſvadentem audivit, ut primâ luce hoſtes adorirentur, navibusq; invicem ad mutuum auxilium revinctis, rem lapidum imbre primò acerrimè, iis deficientibus, omnis generis miſſilibus ſtrenuè gererent, deinde gladiis cominus impetu qvanto poſſent maximo, qvoad hoſtes debilitati, ad vires in poſterum reſumendas inhabiles redderentur. His auditis Rex, ad ſuos rediens, qvid agitarent, expoſuit. Occupari itaqve, qvàm exſpectari pugnam, anteq; diem eos impeti jubet. Qvò verò ſe invicem inter tenebras meliùs noſcerent, lintea proris ſingularum navium appendi: cumq; altioribus navibus humilioribus eſſet congrediendum, ſuas naves invicem ligatas eorum claſſi cominus, ſed adeò dextrè applicari præcipit, ut ictus gladiorum ſubeuntes præterirent: impetum enim non impetu propulſandum, ſed protegendo corpora ſua donec ardor ille langvere inciperet, eludendum, deinde omnes vires in feſſos effundendas; remorum præterea armorumq; in primis diligentem curam habendam monet: nam & iis etiam victores indigere. Viginti naves omnes parvas Sverir, tredecim illi ſingulas magnas habuerunt. Qvi cum ad primam lucem, ſine velis, in portu Floruvogis dicto manſiſſent, ſolutis rudentibus, qvi ſaxis obvoluti, naves in ſtatione tenebant, concitato remigio portu exeuntes Birkibeinos qværebant, navibus à prora puppiq; colligatis, ſimul agmine procedentes. Cùm autem tenebræ proſpectum impedirent, naves Svereris prius conſpectæ non ſunt, qvàm eas impetu in ſe ruentes ſentirent. Sublato itaqve ab utraqve parte militari clamore, Inſulobarbi magno impetu naves funibus cominus tractas in aciem cogebant, verùm tantâ celeritate impulſæ aliæ aliarum remos detergebant, omnibus invicem vinctis, Birkibeini in eos invecti, longè alacriori impetu excipiuntur, obruti omnis generis miſſilium grandine, clypeis velut contabulatis, teſtudine facta, confertim ſe protegebant, ut facilè appareret peritos talium fuiſſe. Ceſſante telorum nimbo, hoſtiumq; ardore langveſcente, Sverir ſuos hortatur, arma protinus expediant, navesq; propiùs admoveant, oſtendantq; ſe eſſe illos Birchibeinos, qvorum gladios non hebere, qvotqvot iis ad illum diem congreſſi fuerint, ſuo malo didicerint. Subitò itaqve exorti, alii lapidibus & ſaxis, jaculisq; & haſtis, alii gladiis punctim cæſimq; feriendo hoſtes undiqve impetebant. Verùm illi, reſumto ſpiritu nihilo ſegniùs rem gerentes, majorum navium opportunitate uſi, ictibus haut vanis Regios laceſ-

ſebant,

ſebant, regiamq; navem remulco injecto, occiſis proretis, captoq; vexillo ad malum usqve propugnatoribus nudatam, jam qvoqve conſcendere conantur. Tum Rex ſuos inclamans, ut hoc malum averterent, adeò eos accendit, ut alienatis à periculi ſenſu animis, fortiſſimè in hoſtes invecti, aut invaſores occiderent, aut de Regia navi deturbatos, in proprias propellerent, ſimulq; ſuam navem inciſo remulco extricarent, plures qvoq; earum, qvæ propiùs acceſſerunt, injectis vinculis indepti, hoſtes vaſtabant, eodemq; impetu multo plures ex Birkibeinis cæſi ſunt, cæterùm ubi ſe ab hoſtibus extricabant, Rex eos paulum cedere juſſit, mox reſumptis viribus acriùs pugnaturos, neq; enim tantam procellam, deinceps excitaturos hoſtes, qvi jam cum impetu totas vires effuderunt, nec dubitandum, qvin etiam illi vulnerum dolorem, haud minus qvam ſui ſentiant, at Inſulobarbi, ut Regem cedentem animadverterunt, in fugam verſum exiſtimantes, inſtandum victis rati, ſvadente Olafo Comitis affine, reſciſſis catenis, qvæ claſſem illorum connectebant, qvo expeditiores ſingulæ forent, alacriter perſeqvebantur, verùm deficientibus remis, qvi primo congreſſu fracti, cum à vectoribus dirigi non poſſent, fluctibus in diverſa actæ ſingulæ, à duabus tribusve Regiis invaduntur. Eodem tempore ſubſidiaria urbanorum civium navis, centum armatos, ſingulos loricis annulis conſertis, tectos vehens, auxilio Regi tempeſtivè advenit, invectiq; in hoſtium naves, unam poſt aliam expugnant, relictisq; ſuis, eas, qvippe majores impoſito milite occupant, vexillum Regis Sigurflugam, id eſt victorioſam muſcam appellatum Inſulobarbi in prætoriæ ſuæ navis prora erigebant, eam igitur Birkibeini totis viribus adorti, tantiſper premebant, donec eo recuperato ſimul agmine infuſi, à prora ad puppim vectoribus vacuam facerent, omnibus occiſis, Sigurdus Regis Magni filius in mare proſiliens, inter natandum occiditur, mox duæ naves concitatis remis fugiebant, qvarum ductores Lodinus Pauli Smattaugæ ſeu parvi oculi filius, & Hallvardus Brattus, Olafus Comitis Haraldi affinis poſt cædem ſuorum in undas præceps ruens litori adnavit, qvem Birkibeini in vadis occurrentes trucidabant. Hallkelis navis, qvod eſſet omnium altiſſima & ſtrenuiſſimis militibus inſtructa, noviſſimè in poteſtatem redacta eſt, ipſo cum maxima claſſiariorum parte cæſo. Interciderat hoc bellò maxima Inſulobarborum pars, qvæ auſpicium dictumq; Sigurdi ſecuta eſt, exceptis iis, qvi prælio aut non interfuerunt, aut qvibus pepercit victor. Ante reditum in urbem Rex ſacra celebrari prohibuit, ni nimis diu bello diſtineretur: jam verò victor, cum hoſtium navibus advectus, ad horam ſacris peragendis ſollennem rediit, eaq; peragi curavit. Paullò poſt prælium Bardus Guttormi filius, Benedictus parvus, & plures alii deceſſerunt. Corpus Sigurdi Regis filii inventum, omniumq; conſpectui ſubjectum, qvò dubitatio evidentiùs eximeretur, de duce Inſulobarborum interemto, adq; Divæ Virginis templum juxta chorum, auſtrum versùs, amplo ſepulcro juſſu Regis conditum, cui multa Inſulobarborum cadavera, & ſupremo loco Olafi Comitis affinis illatum eſt. Fama fuit, non aliàs tam imparibus navibus dimicatum. Navalis prælii peritiâ Birkibeini, cavendiq; ſollertiâ prævalebant, audaciores ſimul & incautiores Inſulobarbi, qvi, ſi primo congreſſu remos pariter, ac Birkibeini, conſervâſſent, victoriam qvoqve reportâſſent. Sigurdus Comitis Erlingi Skackii filius, cognita ſuorum clade, effusâ fugâ, in Vikam, inde in Daniam cum parte copiarum navigavit, pars in diverſa ſparſi, pars victoris clementiâ conſervati veniam qvoqve impetrabant. Ira omnis in Comitem Haraldum Maddadium, Orcadenſesq; verſa ad qvem oppugnandum claſſem Rex dirigere decrevit. Qvo in Orcades relato, Haraldus valdè ſibi metuens, ad culpam deprecandam, cauſſæ præſidio deſtitutus, aſſumto itineris Comite Epiſcopo Biarnio, omnibusq; proceribus in Norvegiam tranſvectus, Bergas qvo tempore omnes regni Epiſcopi à Rege ad comitia evocati convenerant, pervenit. In cœmiterio Ædis Redemtoris, cauſſa Comitis examinabatur, ſatellitibus Regium tribunal undiqve circumſtantibus, aliis propter conſidentibus, extra qvos alia circa Comitem ſtatio diſpoſita. Ejus orationem his verbis Codex Flateyenſis, in Regis Svereris vitâ narrat. In hoc celeberrimo nobiliſſimorum virorum conſeſſu, auri-

um,

um, animorumq; favore, magnopere jam ſenex indigeo: nam & ætatem cani indicant, ſenii indices. Non inſvetus Regum, qvorum multos acceſſi, aliis acceptus aliis inviſus, jam præter ſpem in offenſam Domini mei Regis Svereris incurri, culpâ magis imputata, qvam commiſsâ. Perduellionis auctor non fui; ſed nec perduelles oppugnavi: neq; enim integrum mihi, omnium ſubditorum odia in me concitare, qvoad iis Comes impero: neqve omnia, qvæ Orcadenſes faciunt, meâ voluntate fiunt. Multi excurſionibus Hiberniam & Scotiam vexant, aut etiam mercatores ſpoliant, omnia hæc me invito, qvantumvis in pœnis exigendis haut mitis habear, ſed qvid hìc verbis opus eſt: hanc enim cauſſam univerſam Dei, Regisq; Svereris clementiæ & arbitrio committo: procedensq; à ſtatione ante pedes Regis in genua procubuit. Rex conſpecto Comite parumper circumſtantes intuitus conticuit, deinde infit. Eqvidem magnum ſubditis meis exercitus, tam validus Orcadibus excitus, damnum intulit: jam verò Comitem facti pœnitentem, clementiamq; implorantem conſpicitis, qvam hôc faciliùs impetrabit, qvò ea magis apud Deum indigeo. Exſurge mi Comes, Dei meoq; beneficio, periculi ſecurus: conditiones pacis, cùm tempus magis vacat, edicam. Omnium eorum, qvi in Floruvogis cæſi ſunt agri in Orcadibus & Hialtlandia, in matriculam juſſu Regis relati, & Regio fiſco adjudicati, propinqvis intra triennium redimendi poteſtate factâ: qvo elapſo, qvicqvid redemtum non eſſet, allodiali jure in perpetuum ærario cederet. Hialtlandia inſuper, cum omnibus reditibus, Comiti ademta fiſcoq; aſſerta qvæ nunqvam deinceps Comitibus Orcadenſibus paruit. Orcades ſolæ Comiti Haraldo relictæ, multarum pœnalium dimidia parte Regi reſervata; eiq; exigendæ Qvæſtores Regii ordinati, qvorum præcipuus Arnius Liora. Singula his iisdem Comitiis circa XXIX. Junii peracta inſtrumentis publicis juſſu Regis conſignata, Comitisq; Sacramento ſub diſceſſum confirmata ſunt. Fides, qvamdiu Sverir vixit, culta, cujus metu Comes Arnio ſe facilem oſtendit. Rege autèm mortuo, cum inteſtinis bellis Norvegia concuteretur, Arnium per inſidias necandum curavit, Hialtlandiamq; & Orcades in priſtinum ſtatum reduxit. Qvinqvennis erat Haraldus cum Comes crearetur; viginti annos ſimul cum Sancto Rognvaldo, & poſtqvam is cæſus erat XLVIII. ſolus imperavit. Deceſſit placidè, anno ſecundo imperii Ingii Bardii Norvegiæ Regis, qvi à Chriſto nato MCCVI. effluxit, ætatis ſeptuageſimo tertio. Princeps pace belloq; juxta clarus, prudens & perſpicax, ſtaturâ corporis, roboreq; magno, facie turpi. Ei in imperio ſucceſſerunt filii Jon & David: Henricus Roſſiam Scotiæ provinciam adeptus eſt. Comitum Orcadenſium potentiſſimi memorantur Sigurdus Eyſteini Glumræ filius, Thorfinnus & Haraldus, de qvo agimus. Biarnio Epiſcopatum Orcadenſem tenente, fratris ejus Kolbeini Karlis filius Thorkell cognomento Roſtungus, nave mercenaria, ſinum Iſlandiæ Borgarfiordum ingreſſus, Borgi portu capto, ipſe qvoqve ibidem hiemabat. Ibi tum Snorrius Sturlæus rector illius, pluriumq; provinciarum habitabat, vir potens, jam ſuis ipſe ſcriptis paſſim celebris. Inter eum & mercatorem de farris pretio, gravis controverſia incidit, qvod minoris venire Snorrius, majoris mercator voluit. Inſpectante itaqve mercatore far auferri mandat, id qvod diaconus de Borgo intrepidè exſecutus eſt. Sveinus autem fratris Snorrii filius, cum fatali morbo conflictatus peregrinis ſuccurrere neqvibat. Mercatores vim ſibi fieri indignantes, cùm ad navigationem omnia apparâſſent, lethali Diaconum vulnere ſauciârunt. Impatiens ultionis Snorrius, fratres ſuos cum ſubditis convocat: trepidè Thordus ad Mercatores cædendos acceſſit, freno Sigvatus alter frater indigebat. Navem tamen in alveo ſinus aggrediuntur, ancoralia inciſuri: verùm iis pvovidus mercator, ferreas laminas obduxerat ita, ut ictibus non læderentur: inſuper nautæ tanta alacritate ſaxa & ſpicula in ſubeuntes ingerebant, ut re infecta recederent. Evecti deinde in altum adverſis ventis eodem auctumno in portum Eyrenſem, (hodie Eyrarbacka) repulſi ſunt. Thorkell navis præſes Oddam ad Sæmundum Jonis Lopti filium deducitur, ibiq; per hiemem humaniſſimè excipitur, idq; in gratiam Epiſcopi Biarnii, cum qvo Sæmundo magna amicitia: Immiſerat tunc Snorrius

ſemel

ſemel atqve iterum in Thorkelem occultos percuſſores, ſed fruſtra. Omnium Islandorum facilè potentiſſimus Sæmundus erat, longeq; nobiliſſimus, qvippe Regis Magni Nudipedis pronepos. Cumq; legitimam uxorem non haberet, Comitis Orcadenſis Haraldi Maddadii filiam petebat uxorem, cui nomen Langalif. Annuit Comes, ſi ſe adire, inqve Orcadibus nuptias celebrare vellet; aliter eam dimittere nolebat. Sed nec Sæmundus patriâ excedere ſuſtinebat.

CAP: XL.

Nova in Norvegiâ factio, Bagli appellati, iterum regni ſtatum graviter concutiunt, Reges ſibi creant, qvorum res valdè crevit. Interea Orcadenſes animos ſumunt, ut & Hæbudenſes: ſed factionibus compoſitis, paceq; reductâ, iterum Comites Orcadenſes David & Jon ad obſeqvium Regis Norvegiæ Ingii redeunt. Obitus Davidis. Sculii Comitis Norvegiæ, occulta cum Comite Jone conſilia. Epiſcopi Cataneſiæ Adami avaritia & incendium. libri I. epilogus.

Noviſſimis Regis Svereris annis, exorta nova factio, Bagli appellata, ſeptem continuos annos, qvibus is vixit, qvietum & florentem Norvegiæ ſtatum inteſtino bello turbavit. Dux datus Ingius, pro Magni Erlingi filio ſe gerens: agnitus etiam à proceribus factionis Magni, qvi invidia odioq; Svereris concitati falſum, qvàm nullum filium Magni Ducem acceptabant, ad qvem imperitum vulgus, exemplo inſtinctuq; eorum ſeductum, facilè confluxit. Eodem anno, qvo Sverir obiit, à ruſticis cæſus eſt: ſeptem de imperio dimicavit. Ne verò genus Magni, qværentibus ducem, deeſſet, ſtatim Ingio frater Erlingus, cognomento Steinveggus, paterni fraterniq; imperii jurisq; heres anno MCCIV. Rex ſalutatus, triennium iſti factioni imperavit. Succeſſit ei Philippus, cui ſeqvente anno, ſeculi illius octavo, Ingius Norvegiæ Rex regni partem conceſſit ad ſeditionem componendam. Anno MCCIX utriqve Birkibeini Bagliq; initâ ſocietate, duodecim navibus occidentem piraticâ laceſſiverunt: transportati ab iis, ſimul præfecti, Orcadibus & Hialtlandiæ à Rege Ingio, Comiteq; præpoſiti. Hæbudæ, anno ſeqvente decimo ſcilicet, teſtantibus annalibus omnibus, inteſtinis Regum ſuorum bellis diſcordes ab iis exſpoliatæ, & in his inſula ſancta, ſeu Divi Columbi in illum diem ab injuriis Norvegorum intacta, & religione tuta. Mox ortæ inter ipſos diſcordiæ utrosqve ab invicem ſeparârunt, qvos ſparſos, diverſisq; in locis prælio fuſos, magna ex parte ferrum abſumpſit: reliqviæ cladis in Norvegiam reduces, Epiſcoporum ob ſacrilegia inſectantium procellis vexatæ, ſuccubuerunt. Toto tempore ab obitu Regis Svereris, (illo enim vivo Comes Haraldus Maddadius nihil auſus eſt) regnantibus ſucceſſoribus, filio Hacone, nepote ex filio Guttormo Sigurdi Lavardi filio ſororis Svereris Ingio Bardio, Comites Orcadenſes ex calamite Norvegiæ magnos ſibi ſpiritus ſumſerunt, retentaq; Hialtlanda, cum reditibus multarum etiam Orcadenſium partem Regi debitam ſibi vindicârunt. Ut verò, ſopitis diſcordiis, pacem in Norvegiâ coaluiſſe cognoverunt, miſſo legato Epiſcopo Biarnio, pacem veniamq; petebant. Qvi Rege Ingio & Comite Hacone Galine ſeu furioſo per antiphraſin dicto, Bergis aditis, Comitibus tutum acceſſum publicâ fide munitum, in ſeqventem annum impetravit. Tunc Comites, Epiſcopusq; Biarnius in Norvegiam profecti, Regi Comitiq; judicium arbitrio ſuo exercere permiſerunt. In magnam pecuniæ ſummam damnati, prædibus inſuper, obſidibusq;

datis, ſacramentum fidei in poſterum ſinceræ præſtiterunt, in Orcades & Hialtlandiam deinde, conditionibus, qvæ ad exitum vitæ eorum ſervabantur, reſtituti. Qvæ qvidem relatio mihi de Hialtlandia, eò ſuſpectior eſt, qvòd hæc non ex chartis pergamenis, ut cœtera, ſed tantùm è *Chronico Norvegico-Danico*, qvod ſæpe impingit, deſumo: cùm tamen Comitum Orcadenſium hiſtoria teſtetur, ab eo tempore, qvo Haraldus Maddadius Hialtlandia excidit, nunqvam eam ſub Comitum Orcadenſium imperium rediiſſe. Non ſolùm Comites Orcadenſes, poſt mutatum Norvegiæ ſtatum, ad obſeqvium redierunt, ſed etiam Hæbudarum Reges, poſtqvam piratæ Norici inſulas flammâ ferroq; vaſtâſſent, veriti ne Norvegorum concordia in ulteriorem ſuam perniciem verteret, in Norvegiam profecti, à Rege Ingio & Comite Hacone Galine pacem exorârunt, redditisq; cenſus reſiduis, juramentoq; fidei & obſeqvii præſtito, eorumq; beneficio inſulis in feudum receptis, domum redierunt. Conſtitutus tunc Kolus Hæbudarum Epiſcopus, poſtqvam Nemare aliis Reinarbo, præceſſore mortuo, qvadraginta annos Epiſcopo caruiſſent. Hacone Haconis filio, Svereris nepote, Norvegiæ Rege, anno MCCXV, ut annales habent, David Orcadum Comes obiit. Anno autem MCCXVII Sculius Comes, qvi trientem Norvegiæ imperio tenuit, novas res molitus, literas ad Comitem Orcadenſium Jonem, annulo Regis obſignatas ſcripſerat, Joſteinoq; Thombi, ad navigandum parato, perferendas dabat. Id cùm ſuſpectum eſſet, Conſiliarii Regis, id temporis tredecim annorum adoleſcentis, Dagfinnus Bondius & Ivar Boddius miſerunt, qvi eas reducerent. Qvod olfaciens Skulius, prior eas repetivit, invectusq; in Conſiliarios, qvòd diſſidia inter ſe & Regem ſererent, adeò in Ivarem exarſit, ut propè periculum vitæ, in judiciario foro eſſet, nî à Regiis defenſus: officio tamen, ad evitandam Comitis ſuſpicionem ſe protinus abdicavit. Anno ſeqvente tempore æſtivo, cum occultis Comitis Epiſcoporumq; machinationibus Regis jam creati mater, genus regium, Patremq; Regem filio igniti ferri judicio, ſeu Ordalio, aſſerere cogeretur, Comes Jon & Biarnius Epiſcopus Bergis præſentes affuerunt. Qvod autem *Buchananus libro VII.* de Adamo Cataneſiæ Epiſcopo, in culinâ exuſto, ſcribit, id noſtri annales, ad eundem, qvem ille annum, nimirum MCCXXII referunt, *Codexq; Flateyenſis* his verbis exponit. Poſt exceſſum, inqvit, Cataneſiæ Epiſcopi Jonis, qvem Comes Haraldus oculis lingvaq; privabat, ſucceſſit Adamus, incertis parentibus natus: ad fores enim templi cujusdam infans expoſitus, inventus eſt. Hujus in exigendis decimis, inſolitus rigor diſplicuit: culpa tamen in monachum ejus cubicularium, vulgò conjecta. Uſus obtinuit, ut, qvi per univerſam Cataneſiam viginti vaccas poſſideret totidem marcas butyri, ſeu unicam ſpannam decumarum loco penderent: omnes autem qvotqvot eſſent, ſive plures ſive pauciores haberent, hac proportione obſervatâ, ita ſolverent. Tandem ille qvindenas poſſidentibus imperavit: qvi ubi obtinuiſſet, idem ab iis exegit, qvi duodecim paſcerent: in id cùm conſenſum eſſet, reditus in duplum aucturus, hoc ipſum in decem pecora impoſuit. Tandem verò ruſtici minimè hoc tolerandum rati, ad Comitem Jonem, tunc præſentem confluxerunt, qveſti injuriam. Ille eorum liti ſe immiſturum negabat; id enim ſibi tutiſſimum: interim tamen ultra poſſe neminem obligari confeſſus eſt. In Hakyrkia (ſeu edito templo, id enim nomen denotat, ſive id templi ſive prædii ſit) in Thorsdalis Epiſcopus, & apud eum Rafnus ſupremus provinciæ judex, nec procul inde Comes Jon conſtitutus erat, cùm in monte, qvi ſupra eſt, ruſtici conventum celebrarent. Rafnus identidem monuit, ut poſtulata remitteret: ſecus ab illis metuendum. Ille bono eum animo eſſe juſſit, fore enim, ut vulgus hoc imperitum fræna ſibi ipſum injiceret. Miſſum deinde ad Comitem Jonem, ut pacis auctorem ſe interponeret, ſed incaſſum: omne enim intercedendi miniſterium abnuit. Mox ruſticorum cohortes, agmine facto à monte decurrentes, prædium cum impetu petebant. Qvo viſo Rafnus Epiſcopum, ut confeſtim aliqvid in medium conſuleret, iterum monuit. Potabant in ſuperiori contignatione: qvò cùm ruſtici veniſſent, inviſus ille Monachus ad eos exiturus, in transverſam faciem percuſſus exanimis intra ſepta corruit. Hoc cognito, Epiſcopus

pus

pus reſpondit, id ei opinione tardiùs eveniſſe, ſemper enim diſcordias inter ipſos concitâſſe: miſitq; ad eos Rafnum, qvi diceret ſe eis reconciliari velle. Qvo audito, qvotqvot prudentiores erant, gaviſi ſunt: pacificatum verò exeuntem, qvi ſtultiores, barbarâ ferociâ efferati, arripientes, in domunculam qvandam abducunt, eamqve facibus ſuccendunt, qvæ tam repentino incendio arſit, ut accurrentes in auxilium Epiſcopi, flamma præveniret. Parum tamen uſtum corpus ejus, incensâ domo, inventum eſt, qvod magno poſteà apparatu ſepultum eſt. De his per amicos Epiſcopi Alexander Vilhelmi Sancti (ita auctor habet) filius, qvi Scotiæ ſceptra illo tempore Rex gerebat, certior, adeò excanduit, ut pœnarum ab iis, qvi hæc perpetrâſſent ſeverè exactarum atrocitas cædibus, membris abſciſſis, bonorum publicatione, proſcriptionibus & exſiliis exercita, memoriæ hominum non exciderit. Octoginta viros ſcelerum molitores, manibus pedibusq; truncatos, qvorum multi ex vulneribus mortui, annales perhibent. De his exſtat *Thomæ Demſteri* teſtimonium Menologio Scotico inſertum pag: 22. ex Scoti Chronico à *Magno Macullone* exſcripto, ut & *Hectore Boëtio* deſumptum; *his verbis, ad menſis Septembris diem* 13. *in Cathaneſes Adami Epiſcopi & Martyris qvicqvid dignitatem Eccleſiæ ſuæ piè tueretur, à Comite loci in ardentem furnum conjectus in cineres reſolutus in cœlum evolavit, Rex verò Alexander II. tam indignè atrox id & impium facinus tulit, ut autores exqviſitiſſimis ſuppliciis ſubderet, præſentesqve & conſentientes genitalibus exſectis privarit, ne tam nefarii flagitii perpetratores hæredes gignerent, extant Cœleſtini IV. PP. bullæ Regi, de tam inſigniter vindicatâ Eccleſiâ, gratias agentis, & collaudantis, & locus Martyrio vicinus Teſticulorum collis audit. S. B. T. Ibidem Serlonis monachi Mialroſienſis, & Martyris, qvi cum præſule Adamo eadem perpeſſus S.* Librum deniqve hoc loco ita concludit Auctor. Qvæ ad Orcadum Comites pertinent, enucleatiùs, qvàm fecimus, referre non poſſumus. Ad Haraldi Maddadii obitum continuam hiſtoriam Auctor noſter ſcripſit, qvam non ſolùm integram, ſed multis auctam, iis præſertim, qvæ aut planè deſiderantur, aut ad intellectum, tum rerum cum temporum, ex Norvegicis, Iſlandicisve hiſtoriis illuſtrandum faciunt, hæc qvoqve de Adamo Epiſcopo Cataneſiæ auctoris verbis ex *Codice Flateyenſi* diſcripta exhibeo. Cùm itaqve continuam rerum Orcadenſium hiſtoriam ulteriùs diducere neqveam, ſubjiciam ea, qvæ vel ex hiſtoriâ Norvegicâ, aut Danicâ, aut aliunde, vel ex annalibus Iſlandicis conqviſivi, in primis Epiſcoporum ſeriem, qvalem habere potui, Comitumq; ſubſeqventium nomina; qvorum memoria non intercidit, ad tempora glorioſæ memoriæ *Chriſtiani Primi*, totius ſeptemtrionis potentiſſimi Regis, qvi inſulas haſcè, cum Hialtlandiâ, Scotis hypothecæ titulo tradidit, ut infra dicetur.

Hiſtoriæ Orcadenſis
LIBER II.
De primis inſularum Epiſcopis, eorumq; Succeſſoribus, tum etiam Comitibus, qvi poſtea vixerunt, licet non continuâ ſerie, ſingulis ſibi invicem ſuccedentibus. eâ tamen, qvam annales exhibent, enumeratis usq; ad annum Chriſti, MCDLXIX.

CUm diſſenſum inter noſtrum Scriptorem de primis Orcadum Epiſcopis cum aliis authoribus, me indicaturum libro I. Cap. XVIII. pollicitus ſim, eorum indicem cœteris in hoc libro præmittam, præterito Servano, qvi ante poſtremam gentis ejus converſionem ad Chriſtum multis ſeculis. Anno nimirum CCCCXL. vixit eodemqve Anno Monaſterium ibidem fundavit, *teſte* THOMA DEMPSTERO *apparatu in Hiſtoriam Scoticam Lib. I. Capit. X. p. m. 46. & Cap: XIV. p 66.* mortuum autem ſtatuit in Pomonâ Orcadum Maxima die 13. Maji Orcadumqve Apoſtolum appellat, *Menologii Scotici pag: 10.* Inq; Inſcriptione ejuſdem ad Cardinalem Barberinum D. Maphæum ſcribit. In Devcalidonio ſinu Orcades fidem hauſiſſe à Machuto, Servano, Nennio ſangvine ſuo conſecraſſe Adamum & Serlonem, qvorum poſtremi non in Orcadibus ſed Cathaneſia vixerint, de qvibus mox diximus. Memorat etiam inter Apoſtolos Orcadenſes S. Colmum ad An: MX. citatqve Breviarium Scoticum. Meminit & Bertrami Epiſcopi Orcadum ſanctiſſimi ad VI. Aprilis Kirvæ citatqve Calendarium *Adami Regii & Jacobi Cheynæi & Mundi* Abbatis ſanctitate mirabilis in Orcadibus ad 15. menſis ejuſdem eodem Calendario citato, & ex eodem iterum S. Colmi ad diem 6. Junii.

Primum omnium poſt introducta ab Olafo Tryggvino Chriſtiana ſacra Orcadenſem Epiſcopum, *Adamus Bremenſis hiſtoria Eccleſiaſticæ Lib III. Cap. XLIV.* ordinatum ab Epiſcopo Hamburgenſi Adalberto, inqve Orcades miſſum, Thorolfum memorat, & alium qvendam, ejus credo ſucceſſorem Adalbertum. Factum id eſt tempore Comitis Thorfinni Sigurdi Craſſi filii, tradit enim *Bremenſis Lib. III. Cap: XXVI.* Inter alias Septentrionales gentes etiam Orcadenſes legatos ad Archiepiſcopum direxiſſe, petitum, ut prædicatores ad ſe mitteret. Obiit autem Archiepiſcopus Adalbertus anno Domini MLXXII. XXVII. Cal: Aprilis, qvo verò anno hos Epiſcopos ordinaverit, non exprimitur. Iſtum Thorolfum in Orcadum deſcriptione, idem auctor juſſu Pontificis in civitate Blaſcona ordinatum refert; Non tamen diſſimulat, eas inſulas prius ab Anglorum & Scotorum Epiſcopis directas. Memorat etiam poſtea Epiſcopum, qvi eas inſederit. His ut videtur priorem Henricum, qvi in Angliâ Daniæ Angliæqve Regis Knuti Magni Sacellarius fuerat, poſtea à Sveino Eſtrithio Scaniæ Epiſcopus conſtitutus, Lundenſiq; diœceſi præfectus,

ctus, verùm ab Archiepiſcopo Hamburgenſi initiatum negat. Hujus luxurioſam vitam magnopere vituperat, de qvo narratur, ait, qvod peſtifera conſvetudine delectatus, inebriandi ventris tandem ſuffocatus crepuit. *Thomas Stubs de actis Pontificum Eboracenſium* Rodolfum Orcadenſium electum à Thoma Archiepiſcopo Eboracenſi, Epiſcopum conſecratum ſcribit, Malcolmo & ſanctâ Margaretâ in Scotia imperantibus; lecta & tradita profeſſione, qvæ ſic incipit; *In aſpectu Dei & hujus Eccleſiæ ego Rodolfus &c.* Sedit autem Archiepiſcopus Thomas ab anno Chriſti MLXX. ad annum MC. intra ergo illud ſpatium inauguratus erit Rodolfus. Idem Rogerium ab Archiepiſcopo Eboracenſi Gerhardo Rodolfi ſucceſſorem inauguratum refert, ſedit autem Gerhardus ab anno MC. ad annum MCVII. & VI. præterea menſes, intra qvod tempus Rogerium conſecratum concludo. Hujus ſucceſſorem idem auctor Radulfum Novellum urbis Eboracenſis, antea presbyterum in Eccleſia Sancti Petri ab Orcadenſibus electum; à Thoma Juniore Archiepiſcopo Eboracenſi ordinatum perhibet, qvi ei profeſſionem fecerit, & ſcriptam tradiderit, qvæ ſic incipit. *Ego Radulphus Orcadenſis ſanctæ Eccleſiæ &c.* Sedit autem Archiepiſcopus Thomas Junior ab anno MCVII. ad annum MCXIV, intraqve illud temporis intervallum Novellum ordinaſſe omninò oportet, vixit hic idem Radulfus anno Chriſti MCXLIV. Hujus Epiſcopi paſſim apud Scriptores Anglicos mentio fit, qvi omnes eum Epiſcopi Orcadenſis titulo honorant. Inter eos *Johannes Prior Hagelſtadenſis* in continuatione ad hiſtoriam Simonis Dunelmenſis ad annum MCXXXVIII. Radolfum Nuel, poſtea ad annum MCXLIV. eodem nomine eum appellat, Epiſcopumqve de Orcadibus nominat. Celebrat qvoqve *Richardus Prior Hagulſtadenſis*, de bello Standarii in geſtis Regis Stephani. Ejus luculentam orationem in eodem bello his verbis deſcribit *Johannes Brompton Abbas Jornalenſis*, cum David Rex Scotiæ Northumbriam vaſtaret. his præmiſſis:

David Rex Scotorum in Angliam innumerabilem exercitum promovit, omnia iterum ſicut prius devaſtando, & terram usq; ad flumen de Theyſe in confinio Eboracenſis provinciæ comburendo, & contra qvem milites & Principes Angliæ borealis animoſi, cum inſigni Comite Albermarle, & ex juſſu & ammonitione venerabilis patris Domini Thurſtini Eboracenſis Archiepiſcopi, viriliter reſtiterunt, fixo le Standard I. ſigno Regio apud Alberton, ubi licet qvidam aſſerunt, qvod dictus Archiepiſcopus Thurſtinus cum Regiis militibus occurrens eum fugaſſet, morbi tamen cauſa, ut qvidam volunt, cùm ibi intereſſe non poſſet & ideo Radulphum Orcadum Epiſcopum, loco ſuo miſit, qvi in acie media, loco ſtans eminenti, orationem hujus modi exorſus eſt: Proceres Angliæ clariſſimi, & genere Nordmanni, meminiſſe generis & nominis vos oportet, & inimicis reſiſtere decet, qvibus usq; in præſens nemo impunè reſiſtit, audax enim Francia vos experta delituit, ferox Anglia à vobis capta ſuccubuit, dives Apulia vos ſortita defloruit, Jeruſalem famoſa, & inſignis Antiochia diſpoſuit vobis ſe, utraqve nunc autem Scotia vobis ritè ſubjecta, inermem præferens temeritatem, & rixæ magis qvàm pugnæ aptior, vobis reſiſtere, immò expetere jam conatur, in qvibus qvidem nulla rei militaris ſcientia, vel præliandi peritia, vel moderandi gratia invenitur. Nullus igitur verendi locus, ſed potius verecundiæ, qvod hi, qvos ſemper in patria ſua petivimus & vicimus, in patriam noſtram, jam ritu tranſverſo, velut dementes & ebrii convolarunt. Unum ergo vobis, ego præſul denuncio, qvod hi Scoti, qvi in hac patria templa Dei violarunt, altaria cruentarunt, præsbyteros occiderunt, & pueros &

præ-

prægnantes gladio peremerunt, condignas ſui facinoris pœnas luent, in ſuo flagitio corruentes, qvod omnipotens Deus hodie perficiet per ſtrenuas manus veſtras, attollite ergo animos O elegantes viri, & adverſus hoſtem neqviſſimum, virtute patria, immò Dei præſentia freti, exſurgite; nec vos moveat eorum temeritas magna, cùm illos non deterreat tot veſtræ virtutis inſignia, illi neſciunt armari in bello, vos autem in pace ad bellum exercimini, ut poſtmodum in bello caſus belli dubios minimè ſentiatis. Tegitur vobis caput galeâ, pectus loricâ, ocreis crura, totum corpus ſcuto & enſe, ut, ubi feriat hoſtis, non invenit, qvem ferro circumſeptum inſpicit, nos ergo procedentes, adverſus inermes & nudos, qvid dubitamus? an numerum? certe non numerus multorum ſed virtus paucorum bellum conficit, multitudo ipſa eſt, inſolens ſibimet ipſi, & impedimentum eſt in proſperis ad victoriam, & in adverſis ad fugam, propterea majores veſtri, & pauci multos ſæpe vicerunt, qvid ergo confert vobis gloria parentelæ, qvid exercitatio armorum ſolemnis, qvid diſciplina militaris niſi multos pauciores vincatis? Sed jam finem dicendi faciunt hoſtes inordinatè prorumpentes, & animo meo valdè placet, diſperſæ confluentes; vos ergo qvi hodie vindicaturi eſtis domum domini, & domini ſacerdotes, terramq; veſtram & parvulos veſtros, ſi qvis veſtrûm hodie occubuerit prælians, vice Archipræſulis veſtri, eum abſolvimus, ab omni pœnâ peccati, in nomine patris, cujus creaturas fœde & horribiliter deſtruxerunt & Filii, cujus altaria maculando everterunt, & Spiritus Sancti, à qvo ſeparati inſane ceciderunt, & confeſtim reſpondit omnis populus Amen Amen & reſonuit terra in voces illorum.

Ex his fides auctoris noſtri maximè videtur infringi, cùm Vilhelmum primum Orcadum Epiſcopum, non modò nobis obtrudat, ſed etiam illo tempore Eccleſiis Orcadenſium præfuiſſe tradat, qvo hæc de hoc ipſo Novello traduntur, anno enim MCX; qvo Divus Magnus ſublatus eſt, inſuper anno MCXXXV. qvo Comes Paulus rerum potiebatur, ſeqvente qvoq; cùm is raptu Sveini Aſleifis filii avectus eſt, Rognvaldus ſucceſſit, toto deinde ejus imperii tempore Epiſcopus Orcadenſium fuiſſe perhibetur, ibiqve vixiſſe & Epiſcopale munus obiiſſe LXVI. annos, noſtro Scriptori illud officium geſſiſſe memoratur. *Annales Islandici* obitum ejus in annum Chriſti MCLXVIII. referunt, factus itaq; erit Epiſcopus anno MCII. Rogeriiq; & Radulphi tempore, floruit. Ad hæc reſpondeo, utrumq; poſſe ſubſiſtere, Eboracenſes enim Archiepiſcopi, jam dudum ſibi jus per Scotiam & Orcades Epiſcopos conſtituendi arrogarunt; qvorum auctoritati Scoti acqvieſcere noluerunt, Orcadenſes etiam licet maximè vellent, ab Epiſcopis tamen Hamburgenſibus, id iis permiſſum non eſt, ſcribit enim *Adamus Bremenſis*, ubi de inſulis extra Norvegiam agit:

Poſt Normanniam, qvæ eſt ultima aqvilonis provincia, nihil habitationis humanæ, niſi teribilem viſu, & infinitum oceanum, qvi totum mundum amplectitur invenies, is habet ex adverſo Normanniæ, inſulas multas, non ignobiles, qvæ nunc fere omnes Normannorum ditioni ſubjacent, ideoq; à nobis non ſunt prætereundæ, qvoniam Hamburgenſem parrochiam & ipſi reſpiciunt; qvarum primæ ſunt Orcades inſulæ, qvas Barbari vocant Organas ritu Cycladum, illæ ſunt diſperſæ per Oceanum.

Patet hinc electionem Epiſcoporum Orcadenſibus aliter permiſſam non fuiſſe,

V 2

niſi ab Archiepiſcopis Hamburgenſibus probaretur, ab iisq; Epiſcopus ipſe inauguraretur. Cùm enim Knutus ille Magnus, tot regnorum dominus, Epiſcopos in Anglia conſecratos Daniæ imponeret, injuriam ſibi fieri ratus Archiepiſcopus Hamburgenſis Vnwanus, qvam minime coqvendam cenſuit. Scriptor enim hiſtoriæ Bremenſium in Vnwano tradit, cùm Knutus victor ab Anglia in Daniam rediiſſet, multos adduxerit Epiſcopos, de qvibus, inqvit,

Bernhardum poſuit in Sconiam, Gerbrandum in Selandiam, Reinerum in Finne, qvod zelatus Vnwanus, Gerbrandum redeuntem ab Angliâ, qvem ab Enoldo Anglorum Archiepiſcopo eſſe ordinatum cognovit, ille verò, ut neceſſitas perſvaſit, ſatisfaciens fidelitatem Bremenſi Eccleſiæ, cum ſubjectione debita ſpondens, familiariſſimus deinde Vnwano effectus eſt, per qvem etiam legatos ſuos ad Knutum Regem cum muneribus transmittens, congratulatus eſt, de rebus bene geſtis in Angliâ. Qvod Rex gratanter excipiens, ita poſtmodum conjunctus eſt Archiepiſcopo, ut ex ejus ſententia, omnia deinceps facere maluerit.

Qvod ſi tantum Regem in ſuis Regnis liberè diſpenſantem Archiepiſcopus corripere ſuſtinuit, certè ad injurias Orcadenſium conniviſſe credi non poteſt. Cum itaq; vel ſcriptorem, qvem ſeqvor, vel qvos ille ſecutus eſt, latere non potuerit, qvinam illorum tempore Epiſcopatum in Orcadibus gerebant, aut qvi eos præceſſerit, ſtatuo horum Epiſcoporum, qvi Eboraci ordinati ſunt, neminem in Orcadibus habitaſſe, titulum tantum ad auctoritatem ſedis Eboracenſis tuendam conſervaſſe, reliqvos autem, qvi eos præceſſerunt, nullam certam ſedem aut redditus obtinuiſſe, ſed qvemadmodum in Norvegia & Svecia etiam Adami Bremenſis tempore, propter novellam plantationem Chriſtianitatis, nulli Epiſcopi certo limite fuerunt deſignati, ſed unusqvisq; Epiſcoporum à Rege vel populo aſſumpti communiter ædificabant Eccleſiam, & circueuntes regionem, qvantos poterant ad Chriſtianitatem traxerunt, eosq; gubernabant ſine invidia, qvamdiu vixerunt, teſte *Adamo Bremenſi Lib: II. Cap: XCIX.* Cujus verbis utor, & idem in Dania obtinuiſſe ſupra libro eodem Cap: XVI. his verbis teſtatur.

Adaldagus, inqvit Archiepiſcopus ordinavit in Daniam plures Epiſcopos, qvorum nomina qvidem reperimus, ad qvas verò ſedes ſpecialiter intronizati ſunt, non facile potuimus invenire, æſtimo ea faciente cauſa, qvod pro rara Chriſtianitate, nulli Epiſcoporum adhuc certa ſedes deſignata fuerit, verùm ſtudio plantandæ Chriſtianitatis, qvisqvis in ulteriora progreſſus verbum Dei, tam ſuis qvam alienis communiter prædicare certabant: hoc hodie trans Daniam per Nordmanniam & Sveciam facere videntur.

Et in Iſlandiâ ante Iſleifum, qvi primus iſtius inſulæ Epiſcopus cenſetur, multi Epiſcopi titulo clari docuerunt, omniaq; officii iſtius munia obibant, vagabundi tamen, ſine certa ſede, ſine proventu, tantùm ex civium vel munificentia vel miſericordia vixerunt, qvorum rationem auctor noſter non magis habendam cenſuit, qvàm populares ejus in illis Epiſcopis, qvi Iſleifum præceſſerunt. Qvin & ipſe Iſleifus jam Epiſcopus ab Adalberto Archiepiſcopo conſtitutus, cùm nullam ſedem iſti officio dicatam haberet, hæredium ſuum Skalaholtum in eum uſum donavit, cumqve nullis certis redditibus, ne decimis qvidem officio proviſum eſſet, ſemper egeſtate laborabat. Itaq; nullum eſt dubium idem primis illis temporibus in Orcadibus, alibiq; obtinuiſſe, nec enim hic traditur Thorfinnus Comes, qvi Archiepiſcopi Adalberti tempore vixit, vel Epiſcopalem ſedem fundaſſe vel dotaſſe, tantum cùm primùm fundata eſſet, locum ad templum, qvod ipſe ædificavit, delectum. His rationibus adductus, primum Orcadum Epiſcopum eorum, qvi ibi fixam ſedem

tenuerunt,

tenuerunt, Vilhelmum ſtatuo. Succeſſit ei Vilhelmus ſecundus anno — — — obiit anno MCLXXXVIII.

Excepit Vilhelmum Biarnius, qvem anno MCCXXII. obiiſſe annales referunt id qvod non ſubſiſtit, cum anno proximo MCCXXIII. una cum Comite Jone & Gregorio Kikero ex Hialtlandia, populoſiſſimis illis comitiis, qvæ Bergis feſto Divi Olafi celebrabantur, dum Regnum Norvegiæ Haconi Regi, unanimi omnium ordinum conſenſu, adjudicaretur, interfuerit, illo tamen anno (die Septembris XV. qvi ei juxta Calendarium fatalis erat) mortuum non dubito, cùm ſtatim Jofreir ei ſucceſſerit.

Anno MCCXXV. Ex Hæbudis ad Regem Haconem devenerunt Gilli Kriſtus & Ottar Snækolli filius, multas literas afferentes de neceſſitate ſuarum inſularum, advenerat & Comes Jon ex Orcadibus, ſeqve Regi reconciliavit, lite qvæ inter eos erat compoſitâ, relicto ad Regem filio ſuo Haraldo obſide, qvi hac æſtate apud eum detinebatur.

Anno MCCXXVI. Comparuit Bergis Rege Hacone, Sculioq; Comite præſentibus, Jon Orcadum Comes & Simon Hæbudarum Epiſcopus, eodem anno conſecratus, ut & ſanctæ inſulæ Abbas, qvorum negotia omnium primum cognita & expedita, iiq; dimiſſi. Eodem anno Haraldus Comitis Jonis filius, aqvis ſubmerſus eſt.

Anno MCCXXVIII. nuncius Jonis Comitis ad Regem Haconem Bergas magna & multa munera deferebat, qvem Rex viciſſim nave eximiâ cum univerſo apparatu, pluribus etiam aliis donis remunerabatur.

Anno MCCXXIX. Alanus Gallovidianus, de qvo *Buchananus Lib: VII & VIII.* Rollandi Scotiæ Comitis filius, vir ſtrenuus, & nauticæ rei peritus, expeditionibus piraticis aſſvetus magna claſſe, militeq; numeroſo inſtructus, Hiberniam & Hæbudas populari, damnisq; afficere ſolitus, Manniam infeſtabat, verùm Olafus Gudrodi filius Manniæ Rex fiduciarius inſignem in Haconem Regem fide Regnum ſuum armis ab inſultibus ejus maſculè vindicavit, ubi, ſed ipſo inſcio, frater Rex Reginaldus cœſus eſt, ſed Hæbudarum Reges, neqvaqvam pari fide Regem colebant, erant autem fratres Dugall Skrogus & Dungadus Sumarlidii filii. Inter Birkibeinos in Norvegia (Betulopedes) Uſpakus qvidam diu verſatus, tandem Hæbudarum Regum frater, Regisq; Dugalis filius (*Chronicon Manniæ* Owmundi filium vocat) agnitus eſt, eum Rex Hacon anno MCCXXX. Oſloæ, Regem Hæbudarum fecit, Haconemq; appellabat, pollicitus, ſe ſeqvente æſtate eum in Regnum inducturum, proximo vere Bergas profectus navibus novem eum inſtruxit, qvibus Comes Skulius, Regius ſocer tres adjecit, his præfecti Sigurdus Sepill aliis Sæfill, Sigurdus Smidus ſeu faber & Paulus Balkinus, Regiæ claſſi ductores dati ipſe Uſpacus, ſecundam navem duxit Thormodus, Thingskorinn (aliud exemplar Thornskorinn eum appellat) tertiam Sorqvir, aliàs, Serkus Svignakiuka, qvartam Aulver Illteitt, ſeu pura malitia, qvintam Sveinungus Svartus ſeu Niger, Sextam Paulus Gaas, qvi reliqvis tribus ductores dati ſunt, non memorantur. His jam navigaturis ſupervenit Olafus Niger Manniæ Rex, pulſum ſe ab Alano referens, qvi Manniæ bellum illaturus eſſet, qvi non iſta victoria contentus, inſuper minatus eſſet, ſe arma Novegiæ illaturum, nec enim intercedens mare Scotis, qvàm Norvegis magis arduum, nec Norvegiam Scotia magis importuoſam dictitabat, verùm ultra minas non proceſſit. Poſt qvatuor dies Rex Olafus, Pauli Palkini nave conſcenſa, diſceſſit, ad Orcades delatus à Comite Jone nave magna bovis nomine inſignita donatus eſt, viginti navium claſſe, inde ſolverunt, qvo cognito Balkius, aliis Paulus Balkius juvenis Pauli filius, Ottar & Snækollus auſtrum versùs ad Skidam usq; navigantes, incidentesq; in Thorkelem Thormodi filium, mox adorti cum duobus filiis occiderunt, Thormodus autem, in vas qvod prope navem luitabat ſe præcipitans, undis in Scotiâ ad Hakarskot, aliis Hattarskot aqvilonem versùs delatus, præſens periculum evaſit, inde Balkius & Ottar ad Regem Uſpakum devenerunt, poſtqvam clasſem cum univerſis copiis in portum Ilarſund, aliis Slarſund, reduxiſſent, Regibus Dugale Dungado,

do, eorumq; propinqvo principe Sumarlidio, ad epulas vinaq; generoſa invitantur, verùm Norvegi eorum fidem ſuſpectam habuerunt, nec ipſis ab Hæbudenſibus, major fides habita, itaq; Reges præſidio inſulanorum ſe muniverunt, verùm qvodam die Norvegi, cùm Dugall in Uſpaki fratris nave eſſet, exorti Sumarlidium occiderunt, Dungado absq; magna ſuorum jactura capto, huic irruptioni Uſpakus non interfuit, ſuperveniens autem fratrem Dungadum recepit, Dugalemq; fratris filium eorum iræ ſubtraxit, inſulis deinde copiæ navesq; ad octaginta contractæ, qvibus Satiria (Cantiria) promontorium à Scotia in occidentem extenſum, penè circumfluum, à Magno Nudipede Scotis ereptum, petita, aliud Exemplar Botam habet, arx inibi Regis Scotorum, uni è Stuartorum familia, tutelæ mandata; qvam ſtatim oppugnabant; verùm Scotis ſe fortiter defendentibus, picemq; & plumbum liqvefactum in Nordmannos & Hæbudenſes dejicientibus, teſtudine facta, muros molliori ſaxo ſtructos, dolabris à fundamento frangere cœperunt, qvidam adoleſcens à candelis, nomine Skagius, Skitradus, Comitem ſupra murum ſtantem ſagittâ trajecit, triduo perfoſſo muro, arx expugnata, ingens præda capta, inter cœtera eqves qvidam Scotus, trecentis marcis auri ſignati ſe redemit, trecenti in oppugnatione Nordmannorum (& in his Sveinus Niger) & Hæbudenſium perierunt, mox fœda tempeſtas exorta, tres, aliis qvatuor Nordmannorum naves cum vectoribus abſumpſit. Cognitum deinde Comitem Alanum in auſtrali promontorii parte cum CL. (aliis fere ducentarum) navium claſſe excubare, eos aggreſſurum, itaq; ad aqvilonare Cantiriæ latus deflectebant, ubi cum aliqvantiſper ſtativa habuiſſent; Uſpakus mortuus eſt, magno omnium ſuorum luctu, itaq; Olafus omnium imperator conſtitutus, tranſmiſſis mercatorum inſulis, ibi diu hiberna ſtativa habuit, inde ad Manniam rediit, inciditq; in copias armatas, qvarum dux Thorkell qvidam Nialis filius, verùm indigenis adverſus Olafum pugnare nolentibus diſſipabantur, qvare Thorkell à Norvegis captus, compedibus aliqvantiſper detinebatur. Tres nummi Anglici è qvalibet vacca præter alimenta qvæ univerſo exercitui incolæ Manniæ, totâ hieme præbere tenebantur exacti. Sigurdus Sepill & Sigurdus Smidus (aliud exemplar Sigmundum nominat, nec cognomentum addit) Thorkelem non ſine multorum offensâ dimiſerunt. Appetente vere Norvegi è Mannia diſceſſerunt, Olafo Rege ibidem relicto, curſus in aqvilonem ad Cantiriam verſus, ibiq; exſcenſio facta, qvibus Scoti occurrentes manus cum ipſis conſeruerunt, levibus velitationibus Scoti rem gerebant, multorum ab utraq; parte jacturâ, cum Nordmanni ad naves rediiſſent, cognoverunt qvicqvid lixorum in terra remanſit, lebetesq; omnes interceptos; itaq; Cantiriam crebris irruptionibus vaſtarunt, inde in aqvilonares inſulas conceſſum, in Liodhuſa Thormodum Thorkelis filium oppugnabat; occiſisq; aliqvot, ipſum extra inſulas fugarunt, uxore cum univerſa ſuppellectile captâ, exinde in Orcades, inde in Norvegiam reditum. Magna gloria; hac expeditione Regis etiam gratia parta eſt. Paulus Balkinus in Hæbudis relictus paulo poſt à Gudredo, aliis Gudreko, Svarto ſeu nigro, Rognvaldi Regis filio cæſus eſt. Remanſit autem in Orcadibus è præfectis navalibus Uſpaki; Aulver *Illteitt* aulicus Regis ferox iniqvus & crudelis, is ad Haneſum qvæſtorem Regium ſe contulit, fratresq; ejus Kolbeinum & Andream, & ejus exemplo alter etiam vir ſumma nobilitate, Snækollus Gunnii filius, matre natus Ragnhilde Eirici Slagbrelleris ex filia Ingigerde, divi Rognvaldi Kalii filia, irritatus injuria Comitis Jonis, qvi agrum Rognsvaldi poſteris hæreditarium, ad ſe jure ſucceſſionis delatum, per vim detinuit, multisq; precibus ſollicitatus reſtituere noluit, qvibus inſuper exacerbatus qvæſivit, Orcades ne ſibi, exemplo avunculi eripere moliretur; qvi reſpondit, ſcire ſe partem inſularum ab eo non impetraturum, qvi patrimonium jure ſibi debitum detineat, creſcente deinde in dies ira & indignatione Comitis, de ſalute diffiſus, ad præſidium Haneſi confugit, qvod is validum circa ſe habuit. Proximo autumno Comes Jon & Haneſus ſimul in Cataneſiam trajicientes, diſtinctis diverſoriis, cum ſuo qvisq; ſatellitio, in oppido Thorſa uſi ſunt, qvodam veſpere cum Haneſus cum ſuis potaret, qvidam ad eum ingreſſus, monuit, ut ſibi ſuisq; caveret, eadem enim

noćte

noćte Comitem Jonem, qvod eorum fidem ſuſpectam haberet, eos invaſurum, omnesq; ſimul occiſurum. Hanefo cum fratribus & Snækollo, occupandum facinus viſum eſt, cumq; eſſent ebrii, conſilium id cunctis probabatur, confeſtimq; diverſorium Comitis adorti, ferro flammaq; oppugnabant, Comes in cellam ſubterraneam digreſſus, inter vaſa ſe abſcondit, eum Snækollus Sumarlidius Rolfi filius, Aulver Illteitt, Thorkell & Rafnus deprehenſum, novem vulneribus confoſſum occiderunt, occiſi & plures, inde Hanefus in Orcades rediens, vetuſtam in Vigure arcem, qvam Kolbeinus Hruga extruxerat occupavit, magna armentorum vi eò ad alimentorum uſum transfvecta, mox exporrectæ ad ultionem neceſſitudines Comitis arcem obſidebant, cùm autem obſidio protraheretur, Hanefi propinqvi Kolbeinus Rennadalus, multiq; alii inducias, dum hyems præteriret, ſecuritatemq; pacti ſunt, ea lege, ut proxima æſtate, pars utraq; in Norvegiam transfretarent, judicioq; Regis Haconis ſe ſubmitterent, eò cum ſingulis navibus, prout convenit, utriq; conveniſſent, Regem Comitemq; Sculium ibi offenderunt, anno nimirum MCCXXXII, qvi erat decimus qvintus Regni Haconis. Admodum indignè Rex iſtud Hanefi facinus ferebat, itaq; convocatis Orcadenſibus, qvibus Sigvaldius Skialgius Comitis affinis præfuit, cædemq; jure perſeqvebatur, forum indixit, mox Hanefus cum fratribus & Snækollo Sumarlidio, & Andrea Rolfi Ketlingi filiis, in arce Bergenſi per dapiferos cuſtodiæ mandabantur, Aulver autem Illteitt Thorkell & Rafnus cum duobus aliis in inſulam Tauluholmam, aliis Totaholmam dictam, ducti, capite plexi ſunt. Qvidam interfectorum inter emiſſarios Regios nomine Biornus, cum ad ſupplicium duceretur, dum templum Divæ Virginis præteriret ſacra celebrari audivit, hic manus eorum elapſus, eqvidem ait, rectius ſacris intererо, qvam vos ſeqvar, id qvod ei delicti gratiam fecit. Thorkelem autem Nigrum cum Sigvaldius in Svartabudis deprehenſum, per plateas circa Comitis Skulii hoſpitium ad ſupplicium duceret, Comes ne eum occideret, ſi graviter non deliqviſſet, oravit, imò reſpondit Sigvaldius, eò gravius deliqvit, qvod exanime Comitis corpus perfodit, qvo audito meritam pœnam non evaſit. Deinde Sigvaldius cum univerſo comitatu, qvi ex optimatibus Orcadenſium conſtabat, nave conſcenſa, domum navigabat, periit autem in reditu navis, nec ubi locorum fama, poſtea cognitum eſt, tantamq; jacturam Orcadenſes fecerunt, ne poſt longum qvidem tempus reſarciviſſe perhibeantur. Hanefus in Halogiam cum Paulo Vagaskalme profectus, in Dyniarneſia apud eum hiemavit, proximo vere Regem adiit, domumq; redeundi poteſtate impetrata, in itinere ad Hereyas repulſus, mortuus eſt. Ejus frater Kolbeinus in Thrandheimo obiit. Snækollus autem diu in aulâ Comitis Skilii, poſtea Regis Haconis vixit.

Anno MCCXXXIII. navis Judæorum in Orcadibus periit.

Anno MCCXXXIX. obiit Magnus Comes Orcadenſis.

Anno MCCXL. cum Hacon Haconis filius vivo patre Rex Bergis inaugurаretur, juramentum fidelitatis ab omnibus Regni Ordinibus, Orcadenſibus inſuper & Hialtlandicis præſtitum eſt.

Anno MCXLIII. legati ab occidentalibus inſulis Hæbudis & Orcadibus retulerunt Regi Haconi res tranſmarinas motum ſpectare.

Anno MCCXLIV. Alexander Secundus Vilhelmi filius Scotiæ Rex, Princeps glorioſus & dilatandi imperii cupidus, miſſis ad Haconem Norvegiæ Regem legatis, duobus Epiſcopis, petivit, ut inſulas Hæbudenſes aliasq; ad occidentem Scotiæ adjacentes, qvas Magnus Nudipes Regi Scotiæ Melcolmo qvadam injuriâ extorſerit, ſibi cederet, verùm Hacon reſpondit, qvicqvid inter Magnum & Melcolmum de partibus Scotiæ, ſubjectisq; inſulis in poſſeſſionem Magni tranſlatis contractum fuerit ad Hæbudas referri non poſſe, cum Melcolmo in illas, aut illis ſubjectas, nullum jus, nulla poteſtas fuerit, qvas, vict Gudredo Hæbudarum Rege, perinde ac alias provincias majoribus ſuis hæreditarias bello repetiverit, hoc reſponſo accepto, retulerunt cupere Alexandrum, eas auro argentoq; redimere, petere itaqve, ut ipſe eas pretio pro ſuo arbitrio æſtimaret, ad hæc Hacon non ſe in præſens

auri

auri argentiqve in tantum egere, ut ea propter provincias Regni diſtrahere vellet, hoc reſponſo legati dimiſſi domum repetebant, ſæpius tamen per legatos idem ſollicitabat, nec unqvam aliud reſponſum reportabat.

Anno MCCXLVI. Jofreir Epiſcopus Orcadenſis vivis exceſſit.

Anno MCCXLII. qvo Hacon Rex Norvegiæ à Cardinale Vilhelmo, pompa ſecundum hominum memoriam inter Norvegos celeberrima coronatus, Haraldus Manniæ Rex Olafi filius, Gudrodi nepos eum acceſſit, inq; Vikam, ubi hiemare decreverat, ſecutus eſt, ibi filia Regis Cecilia, Gregorii Andreæ vidua, ei ambienti deſponſa, nuptiæ in proximam æſtatem, arbitrio patris, qvi Bergis eas celebrari voluit dilatæ, Eodem tempore Jon Dungadi (*Chronico Manniæ* Johannes Dugaldi) filius & Dugall, ex occidente advenientes, ambo ſimul ſeptemtrionalem Hæbudarum partem cum Regio titulo expetebant, æſtatemq; apud eum tranſigebant. Interea nuptiæ Regis Haraldi, cum filiâ Regis inſigni apparatu confectæ, inde Rex ad conventum cum Sveciæ Rege inſtitutum magna claſſe comitatuq; profectus, in Elldeyar Sunda, ſeu ſinu Elldeyenſi Jonem Dungadi filium Regem pronunciavit, qvi tanto honore auctus, in aqvilonares Norvegiæ partes Dugale comitante rediit, uterq; in Hæbudas Manniæ Regi Haraldo, itineris ſocii futuri, verùm propoſito deſiſtentes Jon Bergis, Dugall ad Regem Haconem in auſtris morantem profectus hiemavit, Rex autem Haraldus, cum uxore, ſplendidoq; comitatu, unica nave Bergis ſolvit, inq; itinere cum omnibus vectoribus vecturaq; periit in vortice Dynrauſt, qvi Hialtlandiam ab auſtro ſpectat, ut vulgo conjectant, eo qvòd fragmenta navis, in auſtralis iſtius inſulæ partes æſtus devexerit. (*Chronicon Manniæ* prope fines Badlandiæ ſubmerſos perhibet, idq; ad annum ſeqventem refert.) Ingens damnum hac jacturâ acceptum, Hæbudenſibus autem præcipuum infortunium, ſubita Principis morte, unica profectione tanti Regis affinitate, pluribusq; honoribus ornati, de qvo Rex Hacon proximo anno certior Bergas ad Regem Jonem miſit, cum mandatis, ut absq; mora in Hæbudas proficiſceretur, Regniq; curam gereret, donec plures Principes eo mitterentur, qvi ilico profectus mandatis paruit.

Anno MCCXLIX. Alexander, miſſis legatis, redemptionem inſularum urgebat, ſed interea exercitum tota Scotia collegit, bello eas extorturus, jactans apud ſuos, ſe non deſtiturum prius, qvam vexilla ſua in oriente ſuper Thurſasker, vel gigantum ſcopulos extenderet, ſibiq; univerſas imperii Norvegici partes (mare Solundenſe à Stadis incipit ab adjacentibus inſulis nomen ſortitum, Hialtlandiam ergo & Orcades ſimul erepturus fuiſſe videtur) miſſo præterea ad Jonem Hæbudarum Regem legato, eum ad ſe accivit, qvatuor Scotiæ Comitibus pro Rege fide jujubentibus, aditum ad Regem fraudi ei non futurum, etiam ſi contractus inter eos non procederet, arcis autem Biarnaburgi, triumq; aliarum, qvas in fidem ejus Rex Hacon tradiderat, deditionem poſtulabat, pollicitus amplius, territorium in Scotiâ ſe ei redditurum, eumq; inter fideles amicos habiturum, id ut faceret, amici propinqviq; Jonis omnes ſvadebant, is autem negabat ſe datam Haconi fidem juratamq; deditione provinciarum ejus violaturum, itaq; mox Lodhuſam rediit. Regi Alexandro in ſinu Kialarſunda ſtativa habenti viſio per qvietem oblata eſt, tres enim viri illum acceſſerunt, primus Regia veſte indutus, ſtatura craſſus, facie rubra limis eum oculis, truciq; vultu aſpexit, alter junior mireq; formoſus, veſte pretioſa, tertius cœteris procerior ſed vehemens, Regem iracundè interrogavit, num Hæbudas petere decreverit, affirmanti ſe eas petiturum, & ſibi ſubjecturum reſpondit, domum redi, id enim tibi utiliſſimum, Rex cum ſomnium ſuis exponeret, multos ſvaſores habuit, ut domum rediret, ſed ſpreto conſilio, ſtatim in morbum incidit, fatoq; functus eſt. Duces omiſſa expeditione domum redibant, ejusq; filium Alexandrum Tertium in ſolium patris repoſuerunt. Hæbudenſes hos tres viros, qvi ei apparuerunt interpretantur, primum Sanctum Olafum Norvegiæ Regem, Secundum Divum Magnum Orcadum Ducem, tertium Sanctum Columbum. *Chronicon Manniæ* Alexandrum in expeditione in inſula Kerwaray mortuum refert.

Eodem

Eodem anno Hervius, aliis Hauſir Epiſcopus Orcadenſis factus eſt.

Anno MCCXLIX. obiit Simon Epiſcopus Hæbudenſis.

Anno MCCLII. Conſecratus in curiâ Romæ Richardus Epiſcopus Hæbudenſis.

Anno MCCLVI. Obiit Gibon Comes Orcadenſis.

Anno MCCLXIII. Literis Regum Hæbudenſium ſignificatum eſt Haconi, Comitem Roſſiæ Niachamatis filium Kiarnachum ingenti clade inſulas affeciſſe, multis oppidis villisqve monaſteriis & templis incenſis, fœda etiam multorum indigenarum cœde graſſatum infantesq; barbarum in morem ad necem usq; ſæviiſſe, Regem etiam Scotorum minatum, non ſe prius deſtiturum, qvàm univerſum territorium Hæbudenſe Norvegiæ Regibus ſubjectum ſibi ſubjiceret.

Eodem anno Rex Hacon aſſumpto ſecum Magno Orcadum Comite (cui magnam navem dederat) Thorgilſe Stafangrienſe, Gilberto Hamarenſi Epiſcopis, cum ingenti claſſe, tribus à feſto Seliumannorum diebus elapſis, undecimo videlicet Julii è Norvegia ſolvit, delatusq; biduo in Hialtlandiam, ſtativa habuit in Breideyarſundâ, inde duabus penè hebdomadis exactis, in Orcades vectus, portum Ellidarvikam, prope Kyrkiuvogum ſubiit, habitoq; cum conſiliariis colloqvio, ſignificavit, ſe copias diviſurum, partemq; in Breidafiordum prædatum miſſurum, ſe interea cum majoribus, & majore exercitus parte in Orcadibus remanſurum, verùm coloni militesq; conſcripti negabant ſe aliqvò niſi Rege duce profecturos, irritum inde conſilium non ultra proceſſit. Feſtum Divi Olafi id temporis in feriam dominicam incedebat, itaq; in caſtris ſacra celebranda curavit, omnemq; exercituu, univerſas nauticas copias convivio in nave Regia excepit, paucis inde diebus claſſem univerſam portu eduxit, auſtrumq; verſus tendendo, tranſita Mula Rognvaldzeyaq; in ſinu proximo collocavit, inq; oſtio Rognvaldzſundæ longo tempore excubuit; aderat tunc ex Orcadibus Rognvaldus cum parte navium. Inde per legatos Cataneſenſibus tributa imperavit, ſecus flamma ferroq; provinciam ſe vaſtaturum interminatus, qvod etiam facilè impetrâvit, ibi dum conſtitit, nonis Auguſti tenebræ ſolem offuſcabant, circulo tantum lucido ſidus ambiente, tenuitq; horam diei, notant eandem ecclipſin, ad V. Auguſti ejusdem anni, alii Scriptores. Redierat tunc ex Hæbudis, miſſus à Rege Jon Langaliſis filius, ad Regem in Hialtlandiam delatus retulit Jonem Sudureyarum ſeu Hæbudarum Regem ad Regem Scotiæ defeciſſe, rupto promiſſo fideq; Regi Haconi data, id qvod nullam fidem apud Regem meruit, Die feſto Sancti Laurentii celebri, Rex univerſam claſſem per Hvarſum, trans ſinum Picticum trajiciens, in ſinu Aſleifar Vika ſtatuit, ibi cognovit Jonem cognomento Drotning ſeu Reginam & Kolbeinum Aſlaci filium aliasq; naves, qvæ domi remanſerant, in Orcades perveniſſe, Lodhuſam inde, mox ad inſulam Rauneyam navigatum, Skidſundam provectus, claſſem Kerlingarſteino admovit, ubi Rex Manniæ Magnus, Erlendus Ivaris filius, Hallvardus, Nicolaus Tartus, qvi toto navigationis curſu, nullam terram priusqvam Lodhuſam attigit, Jon Drottning & Andreas Nicolai eum acceſſerunt. Cum è ſtatione Skidenſi claſſem moliretur, Dugall Hæbudarum Rex, levi lembo vectus, ad eum pervenit, Regemqve celeriter ad Milarſundam deduxit, indeqve ad Kiarbareyam, ubi univerſa claſſis, una cum Hæbudenſium navibus convenit, numero centenarium excedens, plurimæ naves magnæ, à qve apparatu & copiis optimè inſtructæ. Dum in Kiarbareya ſtativa haberet, qvinqvaginta navium claſſem ad Iſthmum Statirenſem ablegavit, ducibus Dugale Hæbudarũ & Magno Manniæ Regibus, Bryniolſo, Rognvaldo Orcade, Andrea Potto, Augmundo Krækidanſe, Vigleiko Presbyteri filio aliam ad Botam qvindecim navium, qvarum præfecti, Erlendus Rufus, Andreas Nicolai Simon Stuttus ſeu brevis, Ivar juvenis; Eyſarius & Guttormus Sudureyenſis, ipſe ad Gudeyam propter Satiriam navigavit, ibi eum Rex Jon acceſſit, nave Epiſcopi Thorgilſis receptus, Regemq; prout tenebatur, ſeqvi juſſus, fidem Scotiæ Regi juramento datam, excuſavit, qvodq; ejus beneficio ampliorem provinciam teneret,

qvàm Regis Norvegiæ (ita hic locus pravè in *Chronico Norvegico*, Danicis typis impreſſo, expoſitus verti debet, ibi enim habetur, qvod feudum ſuum Regi Scotiæ, nihil autē Regi Norvegiæ debeat) oravitq; ut de feudo, qvod ſibi commiſerat diſponeret, verùm Rex eum apud ſe aliqvantiſper detinuit, ſpe mitigandi, adq; obſeqvium reducendi, multi Jonem hoc nomine criminabantur. Cùm in Gudeyâ Hacon eſſet, acceſſit eum Monachus qvidam cœnobii, griſei ordinis, pro pace cœnobii ſacræq; ædis ejusq; clientum ſollicitans, qvam & impetravit. Eodem tempore nuncii à Dungale Rege adveniebant referentes, Margadum & Engum Satiriæ præfectos, paratos eſſe ad dedendum provincias, ſuæ poteſtati commiſſas, ejusq; militiam ſeqvi Rex autem reſpondit, ni poſtridie ſe ante meridiem, accederent, ſe eos oppugnaturum. Seqventis diei mane, Margadus acceſſo Rege, deditionem fecit, paulo poſt Engus, ejus exemplum ſecutus, recepti, datis obſidibus, fidem etiam jurarunt, mille boves imperati, ejusqve fidei inſula commiſſa, utrumq; ſe Rex in Regis Scotiæ gratiam, ſi pax fieret, reducturum promiſit. Caſtellum in auſtrali Satiriâ ſitum, eqves qvidam tenuit, qvi adito Rege illud ejus poteſtati tradidit, Guttormo Backa Kolfo ejus cura commiſſa eſt. Frater Simon poſtqvam aliqvantiſper ægrotaſſet in Gudeyâ exſpiravit, ſepultus à monachis griſei ordinis, ad ſacram eorum ædem, in auſtrali Satiria, tectum ſerico villoſo corpus exanime eorumq; relatione ſanctus habitus. Qvi in Iſthmum Satirenſem miſſi ſunt, in villas incendio graſſati, prædas undiq; conqvirebant qvoad per nuncios à Rege miſſos id prohibitum eſt, ad Gudeyam itaq; Haconemqve Regem navigabant, miſſus deinde Andreas Pottus à Rege ad milites, qvi Botam infeſtarunt, ibi caſtellum illis à propugnatoribus in columitatem pactis, traditum eſt. Fuit inter Nordmannos navis præfectus nomine Rudrius, qvi Botam hæreditatis jure ſibi vendicabat, Scotia exul, variis deinde modis Scotos inqvietabat, jam verò cum duobus ſuis fratribus fidem obſeqviumq; Haconi addixit hic ex caſtellanis jam egreſſis novem occidit, deinde Bota Regis Haconis imperium agnovit, Botâ in Scotiam itum, ibiq; villæ qvædam incenſæ, nec Rudrius à damnis, Scotis pro virili inferendis, deſtitit. Cùm ad Sudureyas Hæbudas ſeu Hebrides deveniſſet Hacon, nuncii ab Hibernia, incolarum ad eum tranſitionem pollicentes, accedebant, Sigurdum ergo Sudureyenſem miſit, ad conditiones, qvas offerrent inſpiciendas. Inde in Hereyas deflexit, interea Regis Scotiæ legati, interdum ordinis prædicatorum, interdum minorum, aſſiduè de pace ad Haconem miſſi agebant. Tunc demum Hacon Jonem Regem multis muneribus honoratum dimiſit, ſecurumqve eſſe juſſit, qvi interpretem ſe pacis futurum, rediturumq; ad Regem, cùm per nuncios id ſibi ſignificaretur, pollicitus eſt. Exemplo Scotiæ Regis, Hacon qvoqve legatos, de pace componenda ad eum miſit, Gilbertum (Epiſcopum Hamarenſem habet Chronicon typis impreſſum) Henricum Epiſcopum Orcadenſem. Andream Nicolai, & Andream Plittum & Paulum Surem comiter excepti Regem à pacis ſtudiis haud alienum, uti præ ſe ferebat, deprehenderunt, qvi & legatos de pace, conditionibus ſibi probatis acturos, ſe miſſurum retulit, qvo reſponſo redeuntibus legatis, brevi Scotiæ Regis legati ſubſecuti ſunt, indicem inſularum, qvibus cedere Rex eorum voluit, afferentes, exceptæ Bota, Hereya (Arania) & Kumureya (Cumbra) qvas ſibi reſervare voluit, hinc pacis conſilia irrita, Scotis procraſtinantibus, qvi dimiſſi ad Regem ſuum iterum redibant. Igitur Hacon univerſam claſſem Cumbræ adnovit, mox conventus de pace conſtituenda, in Scotia indictus, qvò Hacon Epiſcopos qvosdam ſatrapasqve miſit, qvos è Scotis aliqvot, & viri de monaſteriis exceperunt, cùm verò conditiones non variarent, de pace non convenit. Adulta die Scoti è continente, majore numero confluentes, Nordmannis doli ſuſpicionem incuſſerunt, qvi ad naves redeuntes, Regi, qvæ agebantur, retulerunt, ſvadentes, ut induciis finem imponeret, miſit ergo Rex Hacon unum è ſatellitio ordinis ſuperioris, nomine Kolbeinum, dignitate eqvitem, cum literis induciarum à Scotiæ Rege datis, & mandato ut ſuas de eadem re ei datas, referret, Scotoqve ſignificaret, ut cum univerſo exercitu ſibi obviam iret, eoqve conventu pacem Deo propitio ſecum ſanciret, vel ſi non conveniret, confligeret, lucro ejus, cui

Deus

Deus victoriam concederet, poſteriorem conditionem Scotus non abnuere viſus, ſine tamen certo reſponſo, Kolbeinus rediit, id qvod Haconi diſplicuit. Sexaginta deinde naves in Skipafiordum, ſeu ſinum navium miſſæ, ducibus Magno Manniæ & Dugale Regibus, Alano fratre ejus, Engo Margado Vigleicoq; ſacerdotis filio & Ivare Holmo, hi univerſas villas in circuitu lacus Lokulofvii vaſtarunt, tractum comitatus titulo, jureq; celebrem Lofvard dictum (forte Lorna vel Lochaber) multæ in ſtagno inſulæ, qvas univerſas populabantur, prædis ad naves relatis, Dugalis frater Alanus, agro Scotiæ, qvà in tranſverſum patet, exſpoliato, multas bovium centurias abduxit, decem navium jactura in Skipafiordo abducta, Ivar inſuper Holmus morbo abſumitur. Feſtum Michaeli in diem Saturni incidit, proximo die lunæ ingens tempeſtas, miſtam imbri largifluo grandinem præcipitans exorta, navem onerariam, ſtatione turbatam in Regiam triremem, vi infeſta direxit, id conſpicati rudentum cuſtodes ferri eam in ſe ſignificarunt, accurrentes itaq; nautæ, ad avertendum damnum impigri, inhibere neqvibant, qvin prora in caput Regiæ navis impacta roſtrum defringeret acta deinde circum latus ad puppim, inq; anchoram impulſa rudentiqve implicata, Regiæ navis anchoras convellere cœpit, itaq; jubente Rege rudens mercenariæ inciſus, ipſaq; in inſulam provecta, ſine velis ea nocte Regia navis, ægrè licet ſubſtitit, appetente die æſtu affluente, mercenaria vadis levata in Scotiam ferebatur, vento increbeſcente, funibus adhuc pluribus, navis Regia ligari, qvintaq; anchora expediri cæpit, Rex ſcapha ad inſulam vectus, ſacra celebrari curavit, interea navis in ſinum propellebatur, projecta tunc ſacra anchora, nec ſic qvidem curſum ſtitit, tandē octo ſimul anchoræ, & eas inter qvæ mercenariæ adempta, à ſævientis procellæ impetu navem vindicarunt, qvinqve aliæ vadis illiſæ ſunt. Ut verò Scoti alliſas littoribus naves conſpexerunt, in unum collecti, impetū in Norvegos fecerunt, iis qvi in mercenaria erant, acriter ſe defendentibus. Cum autem vis ventorū parum remitteret, Rex ſuis in terra laborantibus ſubſidia miſit, inde cum Thorlaugo Boſio, in ſatellitum lembum devectus eſt, ſubſidiis Regiis adventantibus, Scoti ad ſuperiora fugiebant, Nordmannis in terra noctem illam agentibus. Interea Scoti navem mercenariam, qvæ appulſa eſt, exſpoliarunt. Seqventi die Rex Hacon ſummo mane, ea qvæ in nave à Scotis relicta, ad claſſem deferri mandavit, Augmundus Krækidantz cum phalange militum, collem qvendam occupavit, qvem levi velitatione Scoti impetebant, univerſo deinde exercitu hoſtium appropinqvante, Regem ut in navem ſe deduci pateretur, ſibiq; inde ſubſidia mitteret, duces petebant, qvi qvantumvis ſuis præſens adeſſe nitebatur non tamen pervicit omnibus vicem ſuam ſollicitis, itaq; ad naves rediit. Satraparum in terra remanentium hi notantur, Augmundus Krækidanz, Erlingus Alfi filius. Andreas Pottus, Erlendus Rufus, Andreas Nicolai filius, Paulus Sur, Thorlaugus Boſis & Andreas Plittus, cum militibus in univerſum octingentis, qvorum ducenti in tumulo cum Augmundo conſtiterunt, reliqvi in ſubjecto ſabulo, Scotorum exercitus, eqvitibus qvingentis, iisqve ab armis veſteq; optime inſtructis, ingentiqve licet incerto peditum, arcus haſtasq; magnam partem gerentium, numero conſtare viſu (præſente ut creditum Rege, Chronico Danicis typis excuſo teſte) Nordmannos lapidibus telisq; inceſſebat. Andreas Nicolai in collem, ad Augmundum Krækidanſem eniſus, ſvaſit ut ad reliqvas turmas deſcenderet, ne à Scotis circumveniretur, id qvod etiam feliciter proceſſit, interea Scoti Norvegos lapidum telorumq; jactu acrius urgebant, illi retrocedentes ſe, ut poterant, protegebant, in infimam acclivitatem delati, gradum accelerando, reliqvis fugientium ſpeciem præbebant, qvi protinus territi, claſſem petituri ad ſcaphas properabant, qvarum complures demerſæ, qvidam etiam vectorum perierunt, qvidam ad lembum eniſi, at qvi in terra remanebant, ſuos ut redirent, bis terve inclamantes, paucos convertebant, ibi inter alios Hacon de Steine & duo alii occiſi, cùm ad lembum littori illiſum acceſſiſſent, ferventiſſimè, impari licet manu, pugnatum eſt, decem Scotis ſingulos Norvegorum impetentibus, qvibus hi duces ſe viriliter oppoſuerunt, Augmundus Krækidanz, Andreas Nicolai, Thorlaugus Boſius, (qvibus Chronicon Danicum Paulum

Surem adjicit) ibi eqves qvidam Scotorum Petrus, cum pluribus aliis cæſus Chronicon ſummo loco natum refert, multosq; cœſos, plures tamen è Scotis) dum prælium duraret, tempeſtas adeo ſæviebat, ut nulla occaſio affulgeret Regi, ſuis in terra periclitantibus ſubveniendi, Rognvaldus tamen & Eyliſus, cum parte eorum, qvi in ſcaphas confugerunt, in terram conſcendebant, audacter hoſtem invadentes, ſed Eyliſus ab hoſtibus pulſus ad navem rediit, Rognvaldo intrepidè ad ſuos perrumpente, ad qvem, qvicunq; Norvegorum diſperſi erant, ſe congregantes, Scotos tanto impetu urgebant, ut à colle præſidium peterent, leviore deinde prælio, telis ſagittisq; ſe ultro citroq; impetebant, verùm inclinante die Norvegi animoſiores, Scotos, qvi collem tenebant, ultro impetebant, deturbantq;, qvibus inter colles rupesq; ſe abdentibus, Norvegi ad claſſem ægrè obſtante vento, elapſi ſunt, die, qvi ſeqvebatur, miſſi à Rege, qvi mortuorum corpora ad naves deferrent, cæſi autem ſunt Hacon de Steine, & Thorgils Gloppa, ambo Regis ſatellites, civium ruralium primarii duo, Karlshofud è Thrandheimo, & Askell è Fiordis, tres præterea à candelis, Thorſteinus Batus, Jon Ballhofud & Hallvardus Buniardus. Qvantum Scotorum cæſum fuerit vix Norvegis conſtitit, nam prout qvisq cecedit à popularibus raptus, inq; ſilva delatus eſt, Rex autem Hacon ſuorum cadavera ad templum deferri, ibiq; condi curavit. Proximo die Jovis ſublatis anchoris, Regiam navem inſulæ applicuit. Eodem die copiæ in Scipafiordum miſſæ ad eum redierunt, die vero Veneris tranqvillo cœlo emiſſarios ad incendendas naves, in terram appulſas miſit, eodemq; die Cumureya ad Melagſeyam navigatum, noctesqve ibidem aliqvot actæ, ibi qvi in Irlandiam miſſi, ad eum redierunt, referentes Hibernos univerſum exercitum ſuis impenſis per univerſam hiemem ſuſtentaturos, ſi eos poteſtati Anglorum eximeret. Placuit Regi conditio, verùm diſſenſu ſuorum, ventorumq; repugnantia, obſtante, concione advocata; pronunciavit ſe omnibus permisſurum in Hæbudas navigare, indigebant enim victualibus. Corpus Ivaris Holmi, eodem tempore in Botam tranſvectum, ibiq; ſepultum eſt, inde à Melanseya (Melagseya) ad Herseyam navigatum, ibi nox peracta, ſeqventi die ad Sandeyam, mox Satiris Mulam, ſeu Cantiriæ promontorium, eadem nocte in aqvilonem ſub Gudeyam perventum, inde ad oſtium Ilæ, ubi biduum Rex moratus eſt, ab inſulanis boves trecenti exacti, permiſſum, qvi maluiſſet farre vel caſeo multam luere. Prima, ab hiemis initio die dominica inde navigatum, cum repente tanta tempeſtas caligoq; exorta eſt, ut plurimi vela deducerent. Statione in Ciarbareya capta, internuncii inter Haconem & Jonem Regem miſſi, non tamen ut convenirent effecerunt, ibi cognitum, qvòd qvidam Norvegorum, magna ſpolia ad alimentorum uſum Mila exegerint, qvosdam etiam incolarum occiderint, duorum vel trium ſuorum jactura, inde Rex ad Milarkalfum delatus, per aliqvot dies ſtativa habuit, ibi Dugall Rex cum Alano fratre ſuo dimiſſi, regnoq;, qvod Jon prius habuit, præpropoſiti; Magnus Rex cum aliis Hæbudenſibus, prius dimiſſi erant, Rudrius Botæ, Margadus Hereyæ præfecti, Dugali Regi caſtellum in Satiria, qvod Guttormus Backaholfus inſedit Scotisqve vi expreſſit, datum. Hac eadem expeditione Hacon univerſum territorium ſingulasq; provincias, qvas Magnus Nudipes in Scotia & Hæbudis devicit iterum recuperavit, id qvod Sturlas carmine geſta Haconis, hancq; eandem expeditionem fusè deſcribente, hodieq; magnam partem ſuperſtite luculenter teſtatur. Milarkalfo deinde in Rauneyam deventum, ibi Baltius Hialtlandiæ civis aliiq; in Orcades à Rege miſſi, cum iis, qvibus Norvegiam repetendi venia data, cumq; ventus obſiſteret, in Skidii Veſtrafiordum navigatio directa, ibi mora aliqvalis, tributa ad alimenta inſulanis imperata, inde Hvarſum Dyrneſiamq; prætervecti, tum demum ventis deſidentibus, ſinum Goafiordum intrant, veſpere, qvi feſtum duorum Apoſtolorum Simonis & Judæ præceſſit, qvod illo anno in feriam dominicam incidebat, ibi nox exacta, finitis ſacris, qvidam Scoti à Norvegis capti, ad Regem deferuntur, qvibus parcitum, iidem miſſi in viciniam, ſe cum imperatis bobus reverſuros pollicebantur, uno interea obſide dato. Eodem die undecim ex Andreæ Skuffii nave in terram aqvatum ibant, qvorum duo paulo poſt, vociferatione

one & ejulatu audito, inter natandum à ſuis excepti, reliqvi in terra à Scotis occiſi, erant autem inermes, nec lembus, refluente æſtu, in littore conſiſtens, in tam ſubitanea trepidatione, ad evitandum periculum uſui. Confluxus Norvegorum è claſſe ſuccurentium Scotos terruit, adeo ut effuſa fuga in proximis ſilvis latebras qværerent, Feria Secunda Rex Goafiordo ſolvens, obſide Scoto in terram expoſito, ſeqventi nocte Orcadibus claſſem admovit inq; ſinu qvodam, non procul ab Aſmundarvogo boream verſus ſtativa habuit, inde in Rognvaldzvogum itum, qvò potiſſima copiarum vis confluxit. Dum ſinum Picticum tranſmitterent, fluctuum ſævitia navis è Rogalandiâ cum ſingulis vectoribus abſorpta, Jon de Heſtbæ voragine ægrè evitata, curſum in Norvegiam cum Orcadibus prohiberetur direxit. Cùm in ſinum Rognvaldi claſſem Rex appuliſſet, magna pars copiarum, pars permiſſu Regis, pars eo invito Norvegiam repetiverunt, ipſe qvoq; primo adventu repetiturus, ni exortis tempeſtatibus, adverſisq; ventis impeditus, propoſitum mutare coactus fuiſſet, decretum inde in inſulis hibernare, viginti navium claſſe apud ſe retentâ, ſatrapisqve omnibus, qvi Regem domo ſecuti ſunt, præter Eyliſum de Navſtadalo, qvi domum, ante reditum ejus in inſulas, regreſſus eſt. Præcipua nobilitas, regniq; flos, ad Regem remanſit. Feſto omnium ſanctorum Regia navis in portum Medallandiæ (Medallandzhofn habetur) deducta eſt, ipſo Rege eodem die in Rognvaldseya manente, qvi inde Kyrkiuvogum petebat, exinde gubernatorum ſingulorum naves qvædam in portu Medallandiæ aut iſthmo Scalpeidenſe ſubductæ. Feria ſeptima, veſperâ feſtum Martini in diem dominicam incidens præcedente, Rex ad portum Medallandenſem, eqvo vectus valdè ægrotans, in nave pernoctabat. Die proxima ſacris in terra celebratis, cùm interfuiſſet, Regiæ navi ſubducendæ, idoneum locum providit, ſeduloq; claſſem curari mandavit, in Skalpeidenſem iſthmum exinde provectus, Kirkiuvogum eqvo pervenit, hoſpitio Epiſcopi, cum omnibus iis, qvi ejus impenſis cibabantur, exceptus, ſatellites ſuos, in eadem qva Epiſcopus aula, ſuis uterq; propriis ſumptibus, ſuſtentabat, ipſe Rex in ſuperioribus ædibus accubuit, inſulasq; in uncias deſcribi curavit (Eyrisland habetur, continet, autem qvælibet marca terræ octo eyrer ſeu uncias) ſatrapis & nobilitati, eorumq; turmis, per ſingulos unciarios agros ſuſtentandis, Andreas Plittus menſæ Regiæ ſuſtentandæ ſumptus ſatellitibus, emiſſariis, & iis, qvi à candelis erant, ſuæ qvoq; centuriæ ſtipendia qvæſtor præber't, navibus in terram deductis, ſinguli per hoſpitia ſibi aſſignata diſperſi. Kyrkiuvogi hi ſatrapæ remanſerunt Bryniolfus Jonis, Erlingus Alfi, Rognvaldus Orca, Erlendus de Biarkeya, Jon Drotning ſeu Regina, Erlendus Rufus, pluresq; alii navium cohortiumq; præfecti, in deputatis ſibi Eyrislandis conſidebant. Cùm à Medallandiæ portu, Kyrkiuvogum deveniſſet, curis & continuis vigiliis feſſus, aſſiduisq; laboribus, in varia negotia jam longo tempore diſtentus, in morbum incidebat, qvi tribus eum hebdomadibus lecto detinuit, deinde remiſit, adeo ut exſurgens, triduum incederet, primo die intra ædes exſpatiatus, ſecundo ſacellum acceſſit, tertio templum Divi Mag . ejusq; ſcrinium viſitavit, eodem die tondi ſe, balneoq; in capace vaſe ablui foveriq; curavit. Eadem nocte, morbus magnopere auxit, eumq; denuo in lectum reduxit, majorem deinde in modum aggravari viſus, interea prælegi ſibi libros latinos juſſit, cumq; iis aſſeqvendis, virum debilitate gravaretur, Norvegicos audire placuit, primo ſanctorum virorum acta, qvibus deficientibus, Regum Norvegorum hiſtorias ab Halfdano Nigro, ut verò morbum in majus creſcentem animadvertit, legata aulicis deſignavit, marcam ſignatam ſingulis purpuratis, mediam emiſſariis & dapiferiis, aliisq; miniſtris, argentum menſale univerſum, præter deauratum appendi juſſit, indeq; legata ſolvi, cum argentum ſignatum deficeret. Scriptæ tum ad Regem Magnum literæ, deqve graviſſimis rebus mandata. Nocte, qvæ feſtum Luciæ præceſſit, oleo unctus eſt, adhibiti miniſterio Thorgils Stafangrienſis, Gilbertus Hamarenſis, Heinricus Orcadenſis Epiſcopi, Thorleifus Abbas, multiq; alii docti viri, ante unctionem extremam oſculati, qvi præſentes, tum qvidem ſermonis potentem. Dum decumberet interrogatus à miniſtrorum intimis, an alium qvàm Magnum Regem filium haberet,

 in

in ſucceſſionem Regni, ſi eum Deus hinc filiumq; ejus ſine hærede evocaret, ſeverè negabat, ne filiam qvidem præter omnibus notam. Regum, qvi Svererem anteceſſerunt, vitis relectis, ejus qvoq; legi juſſit, lectaq; eſt dies noctesq; qvoties vigilaret. Feſtum Virginis Luciæ feria qvinta occupavit, ſeptima, qvæ ſeqvebatur, morbus adeò intendit, ut vocem ei præcluderet, ſub mediam noctem vita Svereris ad finem relecta, poſt horam duodecimam ejusdem noctis animam egit, non ſine ingenti omnium, qvi præſto erant, luctu, multorum qvoqve ad famam obitus tanti Regis horrore. Morienti aſtiterunt ſatrapæ, Bryniolfus Jonis, Erlingus Alfi, Jon Drotning, Rognvaldus Orca, qvidam etiam miniſtrorum, intimæ dum decumberet admiſſionis, ſtatim ab obitu ejus miſſi, qvi Epiſcopos virosq; doctos accerſerent. Cùm inferias celebraſſent omnes deinde ædibus exceſſerunt, præter Epiſcopum Thorgilſem, Bryniolfum Jonis, duosq; alios, lotum tum corpus raſumq;, ſingula miniſteria tanto Rege digna, ſumma cum veneratione exhibita. Die Dominica corpus in ſuperiorem palatii contignationem delatum, pretioſa veſte tectum, capitiq; ſertum (Garlandam vocant) impoſitum feretrumqve apparatu elegantiſſimo inſtructum, cui exanime corpus impoſitum, qvò Epiſcopi omnes, ſacerdotesq; qvi in urbe erant, auliciq; ordinis ſuperioris accedebant iis, qvi à candelis lychnos ſuſtinentibus, qveis univerſa aula illuſtrata, vultus demortui aſpectu gratus, faciesqve viventis prope vigorem rubro perfuſa colore repræſentans, inſpectantium dolorem magnam partem levavit, in funere tanti Regis, chariq; domini ſpeciem, vultusq; parùm mutati, majeſtatem recolentium, omnibus enim aditus patebat, inferiæ deinde majore cum ſolennitate celebratæ, omnibus aulicis eadem nocte circa funus exeqvias agentibus, corpus die lunæ in templum Divi Magni delatum, noctemq; cuſtoditum, tertio die urnæ impoſitum, magna cum ſolennitate pompaq; tanto Regi, qvippe coronato condigna, in choro ante ſcrinium Divi Magni, compoſtum loculus pretioſo tegmine ornatus, conventu inde aulico concluſum, ut tota hieme vigiles corpus Regis cuſtodirent. Feſto Jolenſi Epiſcopus Andreasq; Plyttus legatis erogandis, mandata Regis exſecuti, ſtipendia inſuper omnibus ſolverunt. Corpus ſuum Bergas transferri, apudq; reliqvias patris, propinqvorumq; ſuorum condi ægrotans mandavit, feſto itaqve Andreæ ſacro, qvod illo anno in tertias Nonas Martii incidit, terrâ iterum exemptum, proſeqvente univerſo ſatellitio, trans iſthmum Scalpeidenſem in cimbam delatum eſt, indeq; in regiam navem tranſportatum, ducibus Epiſcopo Thorgilſe, Erlingo Alfi filio & Andrea Plytto, comitante ſatellitio aulico Norvegiâ profecto. Primo qvadrageſimæ Saturni die oram ſolverunt, immitiq; cœlo in portum Silavogum delati, Rege Magno per nuncios de morte patris certiore facto, cum primò per ventos licuit, Bergas petebant, pridieq; feſti Benedicti portū Laxavogum aſſecuti ſunt, feſto, qvi ſeqvebatur, die, Rex Magnus & Epiſcopus Petrus obviam illis proceſſerunt, Regia navis in urbem ante Regiam deducta, reliqviæq; de mortui Regis in æſtivam aulam deportatæ. Die, qvi ſeqvebatur, ad ædem Redemptoris, ipſo Rege, Reginis, ambobusq; Epiſcopis, viris Eccleſiaſticis aulicis & Urbanis civibus magnâ pompâ proſeqventibus tranſlatæ, deinde inferiæ magno omnium luctu celebratæ ipſo Rege Magno verba faciente, ſitus eſt Hacon ad templū Chriſti in choro eoq; delatus tribus noctibus ante feſtum Divæ Virginis, tribus ante completum ab incarnatione Redemptoris annum MCCLXIII. noctibus, ait *Codex Flateyenſis*. Hæc totidem ferè verbis ex codice Flateyenſi deſcribere viſum ad errores Scoticorum ſcriptorum, Chroniciq; Manniæ convincendos, tradunt enim communiter, nihil hac expeditione effectum, nec vera belli cauſa à Scotorum ſcriptoribus affertur, clades etiam in majus extollitur & cauſa qvidem illis memoratur, prætendiſſe Haconem majoribus ſuis inſulas aliqvot à Machetho promiſſas fuiſſe, qvæ nondum eſſent redditæ Botam præſertim & Araniam & utramq; Cymbram, qvæ nunqvam inter Hæbudas numeratæ fuerint, duplici inſuper infortunio perculſum Haconem, primùm, qvod cum Alexandro Tertio *Stuarto*, ejus qvi ex ea familia primus in Scotia Regnum geſſit, proavo, congreſſus & à multitudine prope circumventus, trepidè ad naves refugerit, deinde qvod navibus fœdiſſima tempeſtate vexatis, cum paucis

qvæ

ſuperfuerunt ægrè ad Orcades delatus ſit, verùm majorem fidem hæc diurna, tantâ fide deſcripta merentur, recenſentur & hic eorum nomina, qvibus inſulas controverſas, Scotisq; ereptas, Rex diſcedens regendas commiſit, certiſſimo argumento, multo plus qvàm Scriptorum iſtorum NIHIL hac expeditione effectum. Error qvoqve manifeſtus Chronici Manniæ de anno obitus Regis certis iisq; multis rationibus monſtratur, annum ſeculi illius LX. aſſignat, feſta autem ſingulis feriis aſſignata, eum qvem attulimus annum evidenter monſtrant.

Anno MCCLXIII. Gilbertus Archidiaconus Hialtlandiæ, factus eſt Epiſcopus diœceſis Hamarenſis in Norvegiâ.

Anno MCCLXIV. Rex Magnus, curato patris funere, de ſtatu publico ſollicitus, nihil antiqvius habuit, qvàm ut controverſiam cum Rege Scotiæ pace, cujus unicè ſtudioſus erat, finiret, pacis enim artibus excultus iis parta tutiùs conſervari, nemineq; turbante augeri, qvàm ancipiti Martis fortuna, in diſcrimen, nunqvam ſine magnis impenſis, majori qvoqve ſollicitudine mitti maluit, legationem itaq; ex ſenatorum conſilio, ad Regem Scotiæ, anno qvo pater exceſſerat proximo miſit, non qvòd, ut Buchananus ſcribit, cùm adveniſſet, (non enim Norvegia exceſſit) res magis qvàm ratus erat deſperatas, conſpicatus eſſet, nec (qvod pariter fictum) qvòd auxilia domo ante vernum tempus non ſperaſſet, (cùm domi ſemper maneret) ſed qvòd faciliùs, *Claudio Lyſchandro* memorante, in ſuâ *Gronlandiâ metrica*, credo, qvod rei militaris minus gnarus fuerit, nec de inſtabili poſſeſſione inſularum, tam remotarum, unde parum lucri, tantarum impenſarum periculo, cum ingenti civium ſuorum onere certare voluerit, Manniâ præſertim, ſi *Buchanano* fides, à Scotis in deditionem acceptâ, (ſcribit enim Alexandrum Scotiæ Regem navibus circummiſſis Manniam inſulam inter Scotiam & Hiberniam, medio ferè curſu ſitam recuperaſſe, ea lege, ut inſulæ regulus, qvoties opus eſſet, decem naves longas ad Regem mitteret, Rex verò eas ab hoſte externo defenderet) fortè etiam inſulanorum ſtudiis à ſe alienatis, cùm ab eo par præſidium rebus turbidis, atqve à patre ſperare neqvirent, Mannenſium enim animorum inclinationem, alias inſulas ſecuturas viſas, idem auctor tradit, id qvod à vero non abhorret. Morte enim Regis Haconis ſuſtuliſſe animum Scotis, ſuisq; rebus iſtam occaſionem accommodaſſe, dum claſſis maxima pars in Norvegiam remiſſa nondum redierat, facilè qvis perſpicit, imminutosqve inſulanis animos deinde alienatos, auxiliis non accurrentibus; inde pacem cum Scoto feſtinatam conditionibus tolerabilibus, dum metus aliqvis Scotis à Norvegis eſſet, qvas deſerti non impetraſſent. Non tamen ſtatim pax inter Reges coaluit, in annum tertium legationibus pluribus intervenientibus diſceptata. Notant annales *Codicis Flateyenſis*, ad hunc annum, fratres nudipedes è Scotiâ ad Regem Magnum veniſſe, procul dubio à Rege Scotiæ legatos.

Anno MCCLXVI. pax inter Magnum & Alexandrum, per legatos Norvegos, Epiſcopum Henricum (*teſte Wormio*) & Dominum Aſchatinum Regis Cancellarium, (is primò ſacerdos ſeu paſtor, deinde Cancellarius, noviſſimè anno MCCLXIX. Epiſcopus Bergenſis conſtitutus eſt,) coaluit, his conditionibus. Nimirum ut Hæbudas univerſas Manniamqve, cum omnibus inſulis, qvæ Scotiæ ab auſtro & occidente adjacerent, exceptis Orcadibus & Hialtlandiâ, Scotus teneret, proximis verò quatuor annis qvatuor millia marcarum argenti ſignati, ſingula millia in ſingulos annos, præterea ab hoc anno, qvo pax convenit, Regi Norvegiæ ſingulis annis in perpetuum centum marcas argenti qvoqve ſignati Sterlingorum penderet, adjecta anathematis pœna violanti. Feſti Divi Laurentii pacificatio iſthæc, Regis Magni juſſu, in cœmiterio Ædis Redemptoris promulgata eſt, inſtrumentum ipſum *Arildus Hvitfeldus*, hiſtoriæ Danicæ parte tertia ad annum MCDLXVI. exſcripſit, qvod etiamnum in Archivis Sereniſſimi noſtri Regis reſervatur, cujus apographum mihi clementiſſimè communicatum ad calcem hujus libri extat. Addit præterea *Pontanus Hiſtoriæ Danicæ lib: VII. pag:* 361. conveniſſe ſimul, ut Margareta Alexandri filia, qvatuor annorum puella, cum per ætatem commodum eſſet Haconi Magni filio ex Ingibiorge Divi Eirici Danorum Regis filia nuberet:

Enim

Enim vero Pontanus Annalium Scoticorum fidem (ut perhibet) ſecutus, mirum qvàm ſe ipſum mox alios deceperit, cùm conſtet Haconem anno demum ſeptuageſimo ſeculi illius natum fuiſſe.

Eodem Anno obiit Magnus Olafi Manniæ Rex.

Anno MCCLXVIII. obiit Dugall Hæbudarum Rex. Contractus inter Magnum Regem & Comitem Orcadenſem Magnum Gilberti filium factus eſt, de qvo Hirdſcra ſeu jus Aulicum Cap: XIV. ita habet: Primò Comes Orcadum deſignatur eâ verborum formulâ, qvam pactio inter Regem Svererem & Comitem Haraldum Maddadium, nec non inter Regem Magnum Haconis filium, & Comitem Magnum Gilberti filium confecta conſcribit, ſuper reconciliatione Bergis fact., Anno à Chriſto nato MCCLXVII, imperii Regis Magni qvarto.

Anno MCCLXIX. obiit Henricus Epiſcopus Orcadenſis, cui anno proximo ſucceſſit Petrus. Pro ſubſidiis ad ædificationem templi Stafangrienſis Sancto Svituno conſecrati, qvod anno MCCLXXII. incendio urbis involutum conflagravit, conferendis, tales ejus literæ in Archivis ejusdem templi extant, qvarum exemplum hic ſubjicimus.

Univerſis Chriſti fidelibus, præſens ſcriptum viſuris vel audituris, Petrus Divinâ permiſſione Orcadenſis Epiſcopus ſalutem in Domino JESU Chriſto. Cùm loca Sanctorum omnium piâ devotione à Chriſti fidelibus ſunt veneranda, & humana devotio prompto affectu debet honorare, ut qvod poſſibilitas noſtra non optinet, eorum nobis interceſſione donetur. Cùm igitur Eccleſia Sancti Svithuni cathedralis Stavangrenſis Dyoceſis noviter ſit combuſta, nos qvidem cupientes, ut ipſa Eccleſia ampliori veneratione & elemoſinarum largitione conſoletur, & congruis honoribus freqventetur, omnibus verè penitentibus & confeſſis, qvi dictam Eccleſiam in omnibus ſummis feſtivitatibus, & in utroqve feſto Sancti Svithuni, & cotidie infra Octavas, in die dedicationis, & cotidie infra octavas in quatuor feſtivitatibus beatè Virginis, in feſto Sancti Michaëlis, in feſto Sancti Andree Apoſtoli, in feſto Sancti Olavi, & Sancti Nichulai, in feſto Sancti Vincentii & Sancti Asgarii, in feſto Sancti Martii Evangeliſte, & tribus diebus rogationum, in die cinerum, in Dominica Palmarum & in die cœne annuatim venerabiliter viſitaverint, & devotè XL. dies de injuncta ſibi penitentia miſericorditèr relaxamus. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum preſentibus duximus apponendum, Datum Tunsbergis Anno Domini MCCLXXVIII. III. Non: Septembris, pontificatus noſtri Anno IX.

Inter Henricum & Petrum Illuſtriſſimus Arildus Hvitfeldius in ſuo Epiſcoporum Orcadenſium indice Thorolfum qvendam inſerit, qvem tamen temporis anguſtiæ vel prorſus excludunt, vel exiguam directionis periodum concedunt, id qvod ex obitu Henrici, & ſucceſſione Petri inſpicienti planum eſt.

Anno MCCLXXIV. obiit Magnus Gibbonis filius Orcadum Comes.

Anno MCCLXXV. Marcus qvidam in Epiſcopum Hæbudarum ordinatus eſt.

Anno MCCLXXVI. Magnus Rex Norvegiæ, Magnum Magni Orcadum Comitis filium, Comitem Orcadenſem creavit feſto Sancti Olafi.

Anno MCCLXXXIV. Petrus Epiſcopus Orcadenſis, & Comes Magnus Orcadenſis obierunt.

Anno MCCLXXXVI. Dolgfinnus Epiſcopus Orcadenſis factus eſt.

Anno MCCC. filia Regis Eirici deſponſa Joni Magni filio, Comiti Orcadenſi.

Anno MCCCI. Lokuland qvidam Hæbudas infeſtabat, fratrem ſuum adoptivum Jonem, cum uxore & duobus filiis occidit, circiterqve MMMMM. virorum, MMM puerorum, puellarumqve interfecit.

Anno MCCCIII. obiit Marcus Mannenſium Epiſcopus.

Anno MCCCVIII. Rex Norvegiæ Hacon, eo nomine, ut ipſe voluit Qvintus, mihi Sextus Comitum Baronumqve titulos intrà Regnum ſuum abrogavit, ſolis Regum filiis Comitibusqve Orcadenſibus eorum uſu permiſſo.

Anno MCCCX. Vilhelmus Epiſcopus Orcadenſis initiatus eſt.

Anno MCCCXII. Tractatio de Hæbudarum & Manniæ ceſſione Perthi inter Magnum Norvegiæ & Alexandrum Scotiæ Reges anno MCCLXVI. celebrata, reſumpta

reſumpta eſt hoc ipſo anno, ab Hacone, ejus nominis qvinto (qvarto habet Pontanus) Norvegiæ Rege, & confirmata Iverneſſæ in Scotia præſente Rege Roberto ejusqve ſenatu, nec non Haconis Regis legatis, Biorno à Birchero & Ivare Olafi Bergenſium & Orcadenſium Canonicis. Qvi pactis conventis non ſtaret, is Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſuræ atqve excommunicationi obnoxius, haberetur, ac ſimul mulctam incurreret decem millium librarum Sterlingicarum. Subſcripſerant huic chirographo, una cum Rege Scotorum, ſuaqve ſigilla impreſſerant, Gamelus Divi Andreæ Johannes Glaſguenſis Epiſcopi, Alexander Curius à Ruchon Præpoſitus Dombarienſis, Gulielmus à Mehr, Adamus à Cork Comites, itemqve Robertus à Menis Baro.

Anno MCCCXLIII. feria ſecunda poſt feſtum Pentecoſtes, in arce Bahuſia, Argiſel Comes Orcadenſium, & qvidem Olafo Archiepiſcopo Nidaroſienſi, cæteriſqve omnibus in ordine ſubſcriptorum nominum præpoſitus, qvippe omnium primus, literas Regis Magni Eirici filii Sveciæ Norvegiæ & Scaniæ Regis, ſponſæ ſuæ Blancæ, dotalitium Bahuſiam, Maſtrandiam & Elfarſyſlam addicentis obſignavit.

Anno MCCCLVII. Eringiſlus Comes Orcadiæ, Jene copiæ, cum Rege Magno Smeck conſtitutus eſt, vide Part: II. Chron: Rytm: Svec: pag: 43. Meſſenius in Theatro Nobilit: Svecanæ pag: 47. ad annum MCCCXCII. refert ubi ſtemma ejus ulterius inſpiciendum.

Eodem anno Scripſere Ordines Orcadenſes ad Regem Magnum & filium ejus ſeqventes literas, qvas Epiſcopus Aloenſis Johannes & collegium Canonicorum poſtea tranſcripſerunt. Exemplum ex Archivis Regiis depromptum integrum exhibeo hoc tenore.

Univerſis & ſingulis ad qvos præſentes literæ pervenerint, Johannes Dei gratia Epiſcopus Asloenſis, & Capitulum Canonici ibidem Salutem in omnium Salvatore. Noveritis nos feria ſexta, proxima ante feſtum S: Georgii Martyris Anno Domini MCDXX. Sexto in ſacriſtia Eccleſiæ Asloen conſtitutos, legiſſe & diligenter inſpexiſſe literam qvandam ſigillo Communitatum Orkadiæ ſano & integro ſigillatam, omni prorſus vicio carentem, cujus ſic tenor de verbo ad verbum ſeqvitur ſub hac forma. Excellentiſſimis Principibus & Dominis, Domino Magno Dei gratia Norvegiæ, Sveciæ, ac terrarum Scaniæ Regi illuſtrisſimo, ac Aqvino filio ſuo Norvegiæ Regi Communitas veſtra Orkaden: ſalutem debitam & honorem, & ſemet ipſos omnibus veſtris mandatis atqve præceptis promtos pariter & paratos, humiliter obedire. Præclaris dominationibus veſtris lucide manifeſtetur, qvod qvidam potens de Scotia nomine Duncanus filius Andreæ, qvandam literam, hanc ſeriem in ſe continentem nobis ſcripſerat, cujus tenor hic incipit, & eſt talis. Omnibus hominibus totius comitatus Orchadiæ, qvorum intereſt & ſpecialiter tenentibus locum Excellentiſſimi Regis Norvegiæ ibidem, Salutem in Domino. Notificamus vobis omnibus, qvod verum & legitimum hæredem Dominum Malicium Condam Comitem Orcadiæ in noſtra detentione habemus & cuſtodia, qvi plenum jus ad dictum comitatum habere dignoſcitur, indubitantèr, & nobis de novo datur intelligi, qvod Dominus Rex Norvegiæ fecerat fructus & firmas dicti comitatus in media manu ſeqveſtrari, unde vobis conſulimus & ſupplicamus & cuilibet veſtrum inſolidum, qvod nullos denariatus tam fructuum qvam firmarum, de dicto comitatu ſpectantium, de partibus permittate abduci, donec legitimus hæres debito modo vobis præſentetur, qvod erit infra breve, Domino concedente, contrarium vero ſi feceritis, in fraudem hæredis vobis plen[illegible]ius certificamus, quod reſtat rationem plenariam de dictis fructibus & firmis, à vobis in duplo, dicto hæredi & nobis proponimus recuperare, qvod per Dei gratiam, omnibus aliis poſtpoſitis, cum dicto hærede, ad dictas partes Orkadiæ, cum omni feſtinatione, qua poterimus, accedere volumus, perſonaliter facienda dicto Domino Regi Norvegiæ, qvod ei de jure ſpectare dignoſcitur. Ita in his præſcriptis ſapienter agatur, ut in adventu dicti hæredis & noſtri, nullam materiam nobis & veſtris aggravandi aliqvaliter habeamus. Dignentur igitur veſtræ dominationes ſuper his taliter ordinare, ſic diſponere, qvod in his faciatis nos indemnes obſervare. Datum ſub Sigillo noſtro communi, viceſimo qvinto die menſis Novembris, Anno Domini Milleſimo tricenteſimo, qvinqvageſimo

Y *ſeptimo*

ſeptimo, in cujus rei teſtimonium & evidentiam firmiorem, ſecreta noſtra huic tranſcripto duximus apponenda Datum loco die & anno qvibus ſupra.

Anno MCCCLXIX. Orcadibus fiduciario jure præfuit Comes Henricus de S. Claro. Hic legatis ad Regem Haconem III. Idus Junii directis, petebat ſibi feudi adminiſtrationem proinde confirmari, id qvod certis conditionibus anno MCCCLXX. impetravit.

Anno MCCCLXX. Hacone Magni filio Norvegiæ ſceptra tenente, evulgari Scotorum Rex David diploma curavit, qvo omnibus & ſingulis Regni ſui incolis, ſerio ac ſevere idqve ſub capitis pœna mandavit, ne qvis Orcadum inſulas niſi negotionis cauſa frequentaret, qvod ſcilicet per eos dies adeo infeſtarentur eæ inſulæ. Scotorum piratica, ut pene peſſundatæ, ac veluti ſolitudo, prædonibus tantum atqve harpiis ejusmodi paterent.

Anno MCCCLXXV. Hacon Magni filius, Norvegiæ & Sveciæ Rex adminiſtrationem Orcadum commiſit Alexandro de Ard. Exemplum literarum hic ſubjicimus.

Omnibus præſens ſcriptum cernentibus Haqvinus Dei gratia Norvegiæ & Sveciæ Rex, Salutem in Domino ſempiternam. Ex qvo nobilis vir Alexander de Ard ſe ad partes Regni noſtri Norveg: transtulerat, ob noſtram gratiam & benevolentiam promerendam, Nos eidem Alexandro ob fidelitatem qvam de ipſo gerimus, terram noſtram Orchadiæ tenendam usqve feſtum Nativitatis S: Johannis Baptiſtæ proximo venturam, videlicet ad duodecim menſes committemus, per hæc ſcripta præficientes & conſtituentes ipſum Alexandrum ejusdem terræ noſtræ verum ac potentem procuratorem, Capitaneum & cuſtodem, ſub conditionibus infra ſcriptis. Primo videlicet qvod medietatem omnium & ſingulorum redituum ac proventuum, penſionum & obventionum qvorumcunqve, qvi & qvæ ad comitatum Orcadenſem pertinent, ſeu pertinuerant ab antiqvo, pro ſuis propriis uſibus diſpenſabit, reſiduam vero medietatem ad nos transmittere debeat verſus Bergum.

Inſuper omnia qvæ juri Regio de prædicta terra debentur, remanebunt nobis integre ſalva: Cæterum concedimus eidem Alexandro qvod omnes & ſingulas emendas pecuniarias, qvæ de exceſſibus delinqventium provenerint pro uſibus ſuis percipiet & levabit, exceptis ſolummodo emendis, qvæ pro homicidiis debentur, ac cauſis inemendabilibus, qvæ Orbotomal dicuntur in Lingva Noricana, qvas qvidem cauſas ac emendas pro homicidiis debitas juri Regio ſpecialiter reſervamus. Datum Osloie, Anno Domini MCCCLXX. qvinto, anno vero regni noſtri XX, Sabbato infra Octavas Apoſtolorum Petri & Pauli, noſtro ſub ſigillo.

Numerus Regni non convenit, cum Epocha imperii Haconis, qvæ duplex, primo enim à patre Rex Norvegiæ declaratus eſt Anno MCCCXLIII. XV. Auguſti idqve Varbergæ. Anno verò MCCCL. diviſione regnorum, conſenſu patris, Norvegiam ſortitus eſt; Si ergo calculus inde deducendus eſt, qvinqvennium reqviritur, id qvod librario facile oblitum credo.

Anno MCCCLXXIX. Rex Hacon Henricum de S: Claro Orcadibus præfecerat, eumqve Comitis dignitate donatus eſt acceptis viciſſim ab eo literis, qvibus ſuam fidem conſilia & opera prolixe Regi addixit, præſtito prius, pro more, juramento. Exemplum literarum longius eſt, facileqve contrahi poſſet, ſed qvia qvædam ſcitu digna ibi occurrunt, integrum apponere viſum eſt.

Univerſis præſentes literas inſpecturis vel audituris Henricus de Sancto Claro Comes Orchaden: Dominus de Roſſelyne in Domino ſalutem. Qvia Sereniſſimus in Chriſto princeps, Dominus meus clementiſſimus, Dominus Haqvinus Dei gratia Regnorum Norvegiæ & Sveciæ Rex, nos de ſui gratia, terris ſuis & inſulis Orchaden: præfecerat, & in ſtatum Comitis ſuper prædictas terras & inſulas ſublimarat, cum ea, qvæ ad hoc reqviritur dignitate, notum facimus univerſis, tam poſteris qvam modernis, qvod ipſi Domino noſtro Regi fidelitatis homagium feceramus, ad oſculum manus ſuæ & oris, ſibiqve præſtiteramus de fidelitate qvoad conſilia & auxilia eidem Domino noſtro Regi, ſuisqve hæredibus & ſucceſſoribus, ac regno ſuo Norvegiæ obſervanda, verum & debitum

tum juramentum. Ideoque pateat univerſis, nos & amicos noſtros: qvorum nomina inferius exprimuntur, eidem Domino noſtro Regi ſuisque hominibus & conſiliariis in fide & honore noſtro firmiter promiſiſſe, qvod omnia pacta, conditiones, promisſiones & articulos, qvæ & qvi in præſenti litera continentur, prædicto Domino noſtro Regi ſuisque hæredibus & ſucceſſoribus, ac regno ſuo Norvegiæ debeamus fideliter adimplere. In primis itaque nos firmiter obligamus ad ſerviendum ipſi Domino noſtro Regi extra terras & inſulas Orchadum cum centum bonis viris, vel pluribus, in armis integris expeditis ad commoda & utilitatem ejusdem Domini noſtri Regis, qvandocunque de hoc per nuncios ſuos vel literas ſuas, fuerimus ſufficienter reqviſiti, & infra Orchadiam de hoc præmoniti ad tres menſes. Ita qvod ad ipſius Domini noſtri Regis præſentiam cum ipſi devenerimus, extunc ipſe nobis & noſtris de cibariis providebit. Inſuper ſi aliqvi velint ipſas terras & inſulas Orchadum aut & terram Hetlandiæ impugnare vel hoſtiliter invadere quoquo modo, extunc promittimus & obligamus nos ad defendendum terras hujusmodi cum hominibus, qvos nos ſolum, de ipſis terris & inſulis, imo etiam cum omni robore propinqvorum amicorum & ſervitorum, qvos ad hoc bono modo poterimus aggregare. Item ſi oportebit ipſum Dominum noſtrum Regem aliqvas terras vel regna aliqva, jure vel ulla aggredi ratione, vel necesſitate, extunc ſibi in auxilium & ſervicium erimus, cum toto poſſe noſtro. Item promittimus bona fide, qvod nulla debeamus caſtra, vel ullas munitiones ædificare vel conſtruere, infra terras vel inſulas ſupra dictas, niſi obtinuerimus ejusdem Domini noſtri Regis favorem beneplacitum & conſenſum. Et qvod prædictas terras & inſulas Orcadum & omnes habitantes in eis Clericos & laicos divites & pauperes in ipſorum jure fovere debebimus & tenere. Item promittimus bona fide, quod prædictum comitatum & dominium illud ſeu terras vel inſulas, ad ipſum comitatum ſpectantes, ſeu jus noſtrum, qvod in ipſo comitatu, terris & inſulis nunc ex Dei & Domini noſtri Regis gratia obtinemus, nullo unquam tempore alienare vel vendere debeamus, ab ipſo Domino noſtro Rege, ſeu ab ipſius hæredibus & ſucceſſoribus, vel à regno, nec eas, vel aliqvam earum, pro vadio, & pro pignore cuiqvam tradere, vel aliqvaliter exponere, contra ipſius & ſuorum voluntatem & beneplacitum ſucceſſorum. Inſuper ſi contingat memoratum Dominum noſtrum Regem, hæredes ſuos aut ſucceſſores, terras illas inſulas pro ipſarum defenſione, aut ex alia rationabili cauſa, velle adire, aut conſiliarios ſuos & homines, illuc deſtinare, extunc eidem Domino noſtro Regi, & ejus hæredibus, conſiliariisque ſuis & hominibus tenebimur auxilio eſſe, cum omni poſſe noſtro, eidemque Domino noſtro Regi, & ejus hæredibus, hominibus & conſiliariis ſuis ea, quibus indiguerint, pro expenſis competentibus miniſtrare, & prout necesſitas tunc requirit, de ipſis terris & inſulis utique ordinare. Item promittimus quod nullam guerram, litem aut diſſenſionem ſuſcitare vel incipere, debeamus, cum aliquibus extraneis vel indigenis, occaſione cujus guerræ litis vel diſſenſionis, ipſe Dominus noſter Rex, hæredes ſui vel ſucceſſores, aut regnum ſuum Norvegiæ, vel prædicta terræ & inſulæ, ulla recipere poſſent damna. Item ſi contingat, quod abſit, nos contra aliquos, infra prædictas terras vel inſulas notabiliter delinquere, & injuſte, ſeu cuiquam, aliqualem notabilem injuriam irrogare, quoad amisſionem vitæ, aut membrorum mutilationem, vel bonorum deprædationem, extunc actori cauſæ hujusmodi coram ipſo Domino noſtro Rege & ejus conſiliariis reſpondere debebimus, & ſecundum leges regni ſatisfacere pro delictis. Item quandocunque ipſe Dominus noſter Rex propter aliquas cauſas, nos ad ſui præſentiam vocaverit, ubi vel quando ſuam generalem habere voluerit congregationem, extunc ad ipſum pro impendendis ſibi conſiliis & auxiliis divertere teneamur. Item promittimus, quod infringere non debebimus treugas & ſecuritatem ejusdem Domini noſtri Regis, nec pacem ipſius, quam cum extraneis, vel indigenis, vel cum aliis quibuscunque fecerit vel firmaverit quomodolibet violare, imo omnes illos pro viribus noſtris defendere, & ipſos habere nobis fœderatos, quos ipſe Dominus noſter Rex Norvegiæ gerere velit pro ſuis fautoribus, & amicis. Item promittimus quod nullam facere debemus colligationem cum Epiſcopo Orchaden: nec ullam amicitiam cum ipſo ſtatuere vel inire, niſi de ipſius Domini noſtri Regis beneplacito & conſenſu, ſed ipſi auxilio eſſe debemus contra ipſum Epiſcopum donec ſibi fecerit, quod juris eſt, vel quod merito facere tenebitur ſu-

per his, in quibus Dominus noſter Rex, velit vel poſſet ipſum Epiſcopum rationabilitèr accuſare. Præterea cum Deus voluerit de medio nos vocare, extunc comitatus ille & dominium illud, cum terris vel inſulis ac cum omni jure, ad ſæpedictum Dominum noſtrum Regem, hæredes ſuos & ſucceſſores liberè redire debeat, & ſi liberos, unum vel plures, poſt nos habuerimus de noſtro proprio corpore procreatos, maſculum, extunc ille de ipſis, qui ſupradictum comitatum & dominium affectaverit, debet, ipſius Domini noſtri Regis, hæredum & ſucceſſorum ſuorum ſuper hoc requirere gratiam beneplacitum & conſenſum. Inſuper promittimus bona fide, quod ſupradicto Domino noſtro Regi, vel ipſius officiali apud Tunsberg perſolvere debebimus in proximo feſto Beati Martini Epiſcopi, & Confesſoris, mille aureos, qui nobiles nuncupantur, monetæ Angl: in quibus ſibi ex juſto debito recognoſcimus nos teneri. Item promittimus, quia ad comitatum, & ad dominium ſæpefatum, per ipſum Dominum noſtrum Regem ſumus jam promoti, quod conſanguineus noſter Maliſius Sperre ceſſare debet à jure ſuo, & ipſum jus ſuum omnino dimittere, ſi quod ad ipſas terras, & inſulas habere dignoſcitur, ita quod Dominus noſter Rex, hæredes ſui, vel ſucceſſores, nullam ab eo, aut ab ejus hæredibus, vexationem vel moleſtiam ſuſtinebunt. Item ſi cum conſanguineo noſtro Alexandro de Learde, pactum aliquod, ſeu placitationem aliquam fecerimus, vel fœdus aliquod cum ipſo inire voluerimus, extunc conſimiliter faciemus pro parte ſua, & pro parte Domini noſtri Regis quemadmodum de Maliſio Sperre eſt præcautum. Inſuper nos Henricus de Sancto Claro, Comes ſupra dictus, & amici noſtri, & conſanguinei, infra ſcripti videlicet Simon Rodde, Wilhelmus Danielis, milites, Maliſius Sperre, Wilhelmus Crykton, David Crykton, Wilhelmus de Byketon, Adam de Byketon, Thomas de Bennine, & Andreas Haldaniſton armigeri, in ſolidum bona fide promittimus ſæpefato Domino noſtro Regi Haquino ejusque primogenito Domino Regi Olavo & ejus conſiliariis, & hominibus infraſcriptis, Dominis videlicet Sigvardo Haffthorſſen Ogmundo Finderſen, Erico Ketelsſen Narvoni Ingvaldiſſen, Johanni Oddaſſen, Ulphoni Jonſſen, Ginthero de Vedhonſen, & Johanni Danſſen, Haquino Evidaſſen, militibus ejusdem Domini Regis, Haquino Jonſſen, Alvero Hardlſſon, Hauthoni Ericſen Erlendo Phillippuſſen, & Otthoni Remer armigeris. Et ad hoc ſub conſervatione honoris noſtri nos & quemlibet noſtrum in ſolidum obligamus Dominis ſupradictis quod omnia pacta, & conditiones, & articuli, quæ & quibus ſuperius exprimuntur, debebunt eidem Domino noſtro Regi infra ſupradictum feſtum Beati Martini Epiſcopi & Confeſſoris prout unumquodque negocium ſuperius per ſe declaratum eſt, vere & firmiter adimpleri. Et ut hæc omnia jam promiſſa, eo majorem habeant firmitatem, & eo citius impleantur, Nos ſupradictus Henricus Comes Orchaden: conſanguineos noſtros, & amicos, Dominum Wilhelmum, Danielem Militem, Maliſium Sperre David Crykton & legittimum filium ejusdem Dominum Simonis nomine Alexandrum, ponimus & relinquimus poſt nos obſides, hic in regno, quidem obſides in ipſorum fide, ſe ad hoc obligant, & promittunt, quod ab ipſo Domino noſtro Rege Norvegiæ, vel ab illo loco, in quo ipſos infra regnum ſuum Norvegiæ habere voluerit, aliqualiter non recedant publice vel occulte antequam omnia ſupradicta, eidem Domino noſtro Regi cum integritate omnimoda totalitèr adimpleta. Et præſertim ac ſpecialiter conditiones ac articuli, pro quarum & quorum obſervatione infraſcripti reverendi patres Epiſcopi & Prælati Eccleſiarum regni Scotiæ, ac alii ejusdem Regni nobiles infraſcripti, Dominus Wilhelmus Epiſcopus, Epiſcopus Sancti Andreæ, Dominus Walteyus Epiſcopus Glasguenſis, Dominus Wilhelmus Comes de Donglas, Dominus Georgius Comes Marchiæ Dominus Patricius de Hebburne, Dominus Alexander de Halibyrton, Dominus Georgius de Abirnechi, Dominus Wilhelmus de Ramiſſai milites promittere debent bona fide, & ſuper hoc eidem Domino noſtro Regi ipſorum apertas literas, eorum veris ſigillis, remittere in tempore prænotato, prout in aliis noſtris literis, ſuper hoc confectis plenius declaratur. Item promittimus bona fide, quod terras ipſius Domini noſtri Regis, ſeu aliqua jura ſua alia quas & quæ progenitores ſui, & ipſe Dominus noſter Rex ſibi reſervaſſe dinoſcuntur, nobis nullatenus aſſumere debeamus, necnon de ipſis terris, vel juribus intromittere quovis modo. Quas quidem terras & quæ jura infra comitatum Orchadenſem reſervaverunt, ut præfertur, ſed terræ & jura hujusmodi remanebunt, in omnibus ſibi

ſalva

ſalva, ſed ſi ſuper hoc ſuas habuerimus Literas ſpeciales, extunc eidem Domino noſtro Regi debemus exinde eſſe ſpecialiter obligati. Præterea ſi, qvod abſit, omnia iſta ſupradicta ad finem deducta non fuerint, & eidem Domino noſtro Regi totaliter adimpleta, prout ſuperius eſt expreſſum, aut ſi in contrarium alicujus præmiſſorum aliqvid attemptaverimus, extunc promotio & gratia, qvam nos ab ipſo Domino noſtro Rege, & ex ſua gratia aſſecuti ſumus, nullius debeant eſſe firmitatis, imo promotio & gratia hujusmodi nobis facta, omnino debeat eſſe caſſa & in ſuis viribus totaliter vacua & inanis, ita qvod nos & hæredes noſtri de cætero, ad comitatum prædictum, ſeu ad terras vel inſulas præfatas, nullum habebimus jus loqvendi, aut de ipſis terris & inſulis nos qvolibet ingerendi, ſed qvod manifeſtum ſit omnibus nos promotionem & gratiam hujusmodi fuiſſe nulla via juris vel juſtitiæ aſſecutos. Et ideo ſigillum noſtrum una cum ſigillis dictorum noſtrorum amicorum præſentibus literis noſtris apponimus, in teſtificationem & firmiorem evidentiam omnium præmiſſorum.

Facta ſunt hæc Marſtrandiæ Anno Domini milleſimo CCC, ſeptuageſimo nono, ſecunda die menſis Auguſti.

Extat & alia Obligatio ejusdem Henrici de Sancto Claro, qvâ fidejuſſoribus cavet, ſe inſulas vel terras Orcadenſes ſine conſenſu Regis nec alienaturum nec oppignoraturum hac formâ.

Henricus de Sancto Claro Comes Orchadiæ, Dominus de Rosſliine in Scotiâ, ſalutem in omnium Salvatore. Univerſitati veſtræ notum facio per præſentes, qvod promiſi bona fide, ac tenore præſentium cum omni fidelitate promitto Excellentisſimo Principi ac Domino meo, Domino Haqvino Regi Norvegiæ & Sveciæ illuſtri, qvod terras aut inſulas comitatus Orchadiæ a Domino meo Rege prædicto, ejus hæredibus, Succeſſoribus, ſeu regno, aut ipſius regni manutenentia nullatenus alienabo, impignorabo, ſeu pro vadio tradam, ſine conſenſu Domini mei Regis ſupradicti, hæredum ſuorum ſeu ſucceſſorum, & qvod omnia præmiſſa fideliter obſervabo. Venerabiles in Chriſto patres ac Domini, Domini Wilhelmus & Valterus Dei gratia S. Andreæ, Glaguenſis Epiſcopi, Vilhelmus, Georgius de Douglas & Marchiæ Comites, Vilhelmus de Ramſſay, Valterus de Halibyrton, Georgius de Abbernnechi, Patritius de Hyburne, Johannes de Edmundſton, Aleyr de Haliburton, Johannes de Thumbce, Robertus de Dalyell Barones & milites, etiam promiſerunt. In qvorum omnium teſtimonium ſigillum meum eſt appenſum, ac ſigilla dictorum Epiſcoporum Comitum Baronum & militum apponi præſentibus procuravi. Datum apud S. Andream primo die menſis Septembris, Anno MCCCLXXIX.

Anno MCCCLXXX. ſub Barnabæ circiter feſtum qvod III eſt iduum Junii, venerunt ad Regem Norvegiæ Haconem Guljelmus Dalhiel, Malliſius Sparre & Alexander a Rode, miſſi ab Henrico de S. Claro, Orcadum Comite, cum reciproca ut vocant cautione ſuper inſulis Orcadum, qvâ ſe eas, permittente Hacone, in formam clientelaris præfecturæ tenere profitebantur. Sed eæ literæ cùm à Comitibus & Baronibus Scoticis, qvomodo Malſtrandæ condictum fuerat, obſignatæ non eſſent, accipere eas Hacon renuit, ſe idcirco iidem Henrici Comitis mandatarii Guljelmus, Malliſius & Alexander jam dicti, Tunsbergæ ſubſtituros, datâ ſyngraphâ, Regi Haconi addixere, donec allata eſſent, qvibus ſibi, ex præſcripto eorum, qvæ Malſtrandæ pacta conventaqve erant, ſatisfactum judicaret. Promiſerunt præterea iidem, numeraturos ſe ei centum octuaginta ſemiaureos (noblios vulgo dictos) qvi ratione contractus ex ſummâ mille ſemiaureorum ipſi etiamnum debebantur.

Anno MCCCLXXXIII. Memorabilem hunc annum nefandâ cæde Wilhelmi Orcadenſium Epiſcopi tradunt Annales, de cauſa autem auctore & circunſtantiis tacent.

Anno MCCCLXXXVIII. Henricus de S. Claro Comes Orcadenſis proximus ab Archiepiſcopo Nidaroſienſi Vinoldo, cæteriſqve Epiſcopis & Senatoribus, in ordine prælatus, Eiricum Pomeranum, inter alios regni conſiliarios, prolixis literis, verum Norvegiæ hæredem & ſucceſſorem in regnum pronunciavit. Exemplum

plum tabularum ſuper eo Latinè conſcriptarum ſignatarumqve *Pontanus* ad eundem annum, *hiſtoriarum Danicarum Lib. IX* in Reginæ Margaretæ actis exhibet.

Anno MCCCLXXXIX. Idem ſuffragium publicis comitiis, qvibus idem Comes interfuit, confirmatum eſt.

Anno MCCCXCI. Comes Orcadenſis occidit Malliſium Sparrium in Hialtlandia cum ſeptem aliis. Juvenis autem qvidam cum ſex aliis, navem ſex Scalmorum nactus, in Norvegiam fugâ evaſit.

Anno MCCCXCIV. Henricus Epiſcopus Orcadenſis, inter Epiſcopos Daniæ & Norvegiæ, qvi freqventes Helſingburgum acceſſerant comparuit, ut Scanienſes ad ædium ſacrarum extructiones, promulgatis, cujusmodi jam ante Sellandis impertierant, indulgentiis, præſentes qvaſi animarent.

Anno MCDVI. tradit *Buchananus Lib. X. pag. m. 343.* in Roberto Secundo, Jacobum filium Regis in Galliam deferendum, commiſſum fidei Henrici Sinclari Orcadum Comitis.

Anno MCDXVIII. Johannes Sinclarus ſe ipſum cum univerſâ Hialtlandiâ Regis Eirici Pomerani clientem profeſſus eſt.

Anno MCDXXII. Rex Eiricus Orcadum Præſuli Thomæ earundem comitatum, veluti præfecturam ac fevdum adminiſtrandum concredidit. Eſtqve profeſſus Thomas jam dictus, Literis ea de re VI. idus Julii prolixè datis, ſe à Rege Eirico Kyrchvogi arcem ac munitionem, una cum Orcadum univerſo comitatu, non ut pignus, aut debiti æris vice, ſed ex fide & more, qvo tradi a Domino, & accipi a cliente arces ac præfecturæ ſolent, accepiſſe ac tenere. promittereqve ſe eandem arcem ſartè tecteqve conſervaturum, & populum incolasqve omnes pacifice & ſecundum leges ac jura, pro virili moderaturum, nec ulla qvantum in ſe eſſet affici eos injuria, vel a ſe aut aliis permiſſurum. Polliceri inſuper ſe eandem arcem ac territorium Regi ac Domino ſuo Eirico, qvandocunqve id poſtulaverit, promptè redditurum. Si verò, qvod Deus avertat, mori Majeſtatem ejus, anteqvam a ſe repetere arcem & comitatum jam dictum poſſet, contingat, tum eum in manus ac poteſtatem Reginæ Philippæ nomine, ac vice nepotis ſui Bugiſlavi Pomeraniæ Ducis traditurum, qvàm primùm de eo compellatus fuerit. Si vero & illud accidat, qvod tamen prohibeat Deus, Regem & Reginam, anteqvam arx ditioqve jam dicta repetantur, ê vitâ migrare, tum eas ſe Regis Eirici ex patruo nepoti jam nominato Pomeraniæ Duci Bugiſlao, aut ſi & ipſum mori accidat, coronæ ac regni Norvagici nomine agnato ejus qvàm proximo, cujus inſignia gryphem præferunt, qviqve omnium procerum ſuffragiis, tribus hiſce regnis Daniæ Norvegiæ & Sveciæ præficiendus, ex iis cenſebitur, eas poſtulanti ſe permiſſurum, additis & aliis inſuper conditionibus, de filio aut filiis, ſi qvi interea ipſi Regi obvenirent, tum & iſta, ut omnia ære alieno libera, & qvomodo ea accepiſſet, integra & ſine morâ ac dolo malo reſtituerentur. His ſigilla ſua cum Epiſcopo adjecerant Niculaus Tolacus & Johannes Follertonius armigeri.

Interfuit & idem Epiſcopus fœderi, qvod inter Regem Eiricum & Vandalicas urbes ſancitum eſt, anno ſeqvente Hafniæ die Confeſſorum Viti & Modeſti, qvi fuit Junii decimus qvintus, interqve alios teſtis, ſuum qvoqve calculum & manum adjecit.

Anno MCDXXIII. initio ſtatim menſis proximi Rex Eiricus nobili cuidam Scoto Davidi Meynero præfecturam comitatus Orcadenſis commiſit, ſive remoto, ſive ut plauſibiliùs concedente Epiſcopo. Ejus Syngrapha talis.

Ego David Meyner Dominus de Wimo palam profiteor coram omnibus, qvi has literas vel legunt, vel lectas audiunt, qvòd à Potentisſimo ac Serenisſimo Domino ac Principe, Domino meo Clementisſimo Eirico, Daniæ Sveciæ & Norvegiæ Rege, & Potentisſima ac Serenisſima Domina mea & Principe, prædictorum trium Daniæ, Sveciæ & Norvagiæ regnorum Regina, Domina Clementisſima Philippa, ex ſingulari favore & gratia, fidei ac curæ meæ credita, accepiſſe & impetraſſe, atqve etiam his literis accipere & impetrare, eorum, coronæqve Norvegiæ beneficio, comitatum & terram Orcadenſem.

Qvæ

Qvæ in qvantum corona Norvegiæ tenetur, adminiſtranda, defendenda, protegenda ipſorum eorumqve ſucceſſorum Daniæ Sveciæ & Norvegiæ Regum vicem ſuſcipiam; qvod etiam, prout vir fidelis, legum reverens & bonus Domino ſuo obligatur, ex fide præſtabo, donec eorum clementia permiſerit, ſalvo tamen jure meo, & poſſeſſione qvam teneo cum patre juvenis Domini Villeby. Polliceor itaqve me prædictis Dominis meis Clementiſſimis, Domino Eirico, & Dominæ Philippæ, ſucceſſurisqve in prædicta regna Daniæ Sveciæ & Norvegiæ, memoratum comitatum & præfecturam, liberum & nulla ex parte imminutum redditurum, qvandocunqve eorum Clementia repetiverit & poſtulaverit. Hanc fidem his articulis omnibus & ſingulis præſcriptam me integrè præſtiturum Clementiſſimo Domino, Dominæqve meæ, & ſubſeqventibus Regibus Daniæ Sveciæ & Norvegiæ, ſine fraude & dolo malo promitto. Promittimus & nos Tomas de Tholak Epiſcopus Orcadenſis & Valtarus Fraſer conjunctim, inqve majorem ſecuritatem, nos prædicti tres, noſtra ſigilla ſcientes & volentes hic appendimus.

Hic jure adminiſtrationis in vim verſo, variis injuriis contra datam fidem cives Orcadenſes, ſine ſtatus aut conditionis reſpectu pro libitu afflixit, accuſatus deinde, ſcriptâ ad Regem epiſtolâ, officio motus eſt. Crimina, qvæ ei intentata ſunt, ſeqventia nobis *Hvitfeldius* ex archivis verbotenus expreſſa *Chronologiæ ſuæ Parte III* ad hunc eundem annum recenſet. I. Cùm adverſi frugibus anni affligerent terram, publicoqve concilio, ipſius qvoqve Davidis conſenſu decretum eſſet, ne frumentum efferretur, ſed indigenis tolerabili pretio venderetur, nihilominus ipſum Præſidem qvatuor navibus frumentum in Scotiam avexiſſe, & anteqvam hæc conſtitutio facta eſſet, qvinqve aut ſex naves frugibus onuſtas aliò amandaſſe, maximo inſularum damno. II. Peregrinos præterea invexiſſe, qvi plebi univerſæ, etiam iis, qvi judicia adminiſtrabant, admodum graves, hoſpitiis ſe magnis civium damnis & moleſtiis violenter ingeſſiſſent. III. Publicum terræ ſigillum, invito ſupremo juris Præfecto abſtuliſſe, contraqve leges & conſvetudines obſignandis, qvæ libuit, adhibuiſſe. cumqve vir qvidam nobilis nomine Chriſtianus Ellingeflet, expoſtularet præpoſterè ſignaculum gentis in abuſum trahi, magnam eum pecuniæ jacturam feciſſe. Cum autem Comes accederet, poſtularetqve idem ad obſignandum teſtimonium, qvo jus ſuum in Orcades, a majoribus per ordinem ſucceſſionis ad ſe delatum monſtraret, & aſſerreret, ſimulqve ut qvidam indigenarum nobiliores ſecum ad Sereniſſimum Regem, ejusqve ſenatum, transfretare permitterentur, ad ſtatum publicum declarandum, verumqve de jure ſuo teſtimonium ferendum, neqve ſignaculum, neqve comites ullos, præter Thomam Sinclerum & Archidiaconum Hialtlandiæ, duosqve famulos indigenas impetraſſe. IV. Anno proximo ex qvo Comes in Dania apud Sereniſſimum Regem moratus eſſet, cùm prædictus David eò profecturus eſſet, univerſos eum inſularum incolas convocatos, de teſtimonio vitæ apud eos tranſactæ ſollicitaſſe, idqve ſcriptis ad Clementiſſimum Regem, eiqve traditis literis obtinuiſſe, ea conditione, ut viri primæ nobilitatis, viginti qvatuor eum ad Regem ſeqverentur, qvos cives neqvaqvam dubitarent, ſi eò perveniſſent, tum de commodis Regis, tum etiam adminiſtratione Davidis Regem informaturos, verùm itinere à Davide prohibitos, domi remanſiſſe, ſolum profectum, ſigillum gentis ſecum avexiſſe, nemine nobilium comitante. V. Regiæ monetæ valorem adeo minuiſſe, ut uni Scotico duos regios nummos æqvari juberet, idqve tantiſper, donec tantùm non omnem regionem monetâ exhauſiſſet. Cùm autem Thomas Sinclerus noviſſimè, è Daniâ rediiſſet in eundem valorem eam reſtituiſſe, qvem in Norvegia obtinuit, idqve publicè promulgaſſe, qvod & hodie teneat. VI. Nec parum incolis nocuiſſe multarum Regi Comitiqve debitarum, præter legum privilegiorumqve aut reformationum regulas rigidas exactiones. VII. Supremi inſularum judicis (qvem nomophylacem appellant) uxorem, ejusqve propinqvos accuſaſſe, qvòd is bis comprehenſus, in turrim (carcerem) conjectus fuerit, talibus ex cauſis. Qvarum prima, qvod Jon de Baddi nomophylacis miniſter & propinqvus, repetiviſſet eqvum ſuum a Michaele Magio Davidis propinqvo, qvi

eo invito, eum aliò profecturus abſtuliſſet, ea de cauſa nomophylacem in plateâ Kyrkiuvogenſi incedentem apprehenſum turri incluſiſſe; ſed poſtqvam dimiſiſſet peregrinos Cataneſenſes, in domum ejus immiſſos, templum effringi feciſſe, & qvæcunqve ibi continebantur, evehi, ſingula qvæ in domo erant, magna parvaqve corrumpi, nullo omnino excepto. Captum denuo nomophylacem in turrim conjeciſſe, tantùm qvòd ei ſigillum terræ ad obſignanda qvæcunqve volebat tradere recuſaſſet, ibiqve tam diu detinuiſſe, donec ſe ei addixiſſet, uxorqve ejus ſigillum, & codicem legum altari Divi Magni impoſuiſſet. Exinde prædictum Davidem ſigillum & codicem in ſuam cuſtodiam aſſumpſiſſe, aliumqve nomophylacem conſtituiſſe, qvi id officium ægrè aſſumpſiſſet. VIII. Qvo tempore ſupremum judicem turri incluſerat, alium qvoqve nobilem indigenam, ſimul in carcerem, contra Leges & ſine cauſâ intruſiſſe. IX. Jonem Loggium accuſaſſe ſe qvoqve eidem carceri mancipatum, qvod reqviſitum ſigillum negaret ſibi niſi ad cuſtodiendum commiſſum eſſe. X. Thomam Sinclerum mandatarium Comitis expoſtulaſſe cum Davide, qvod de canonibus annuis Comitis, à morte patris ejus & anno, qvi præceſſit, ad octo Libras Anglicas acceperit; præter alia. id qvod Comes ad Clementiſſimum Regem accuſare decreverit. XI. Ipſum qvoqve Thomam Sinclerum ſuo proprio nomine qveſtum, qvod poſtqvam literis Regiis munitus eſſet, qvibus eum Rex, ejus miniſtros, bona, navem & qvæcunqve ejus eſſent, in ſuam regiam protectionem receperat, nihilominus famulum ſuum Davidem Smid comprehenſum, ad ſangvinem usqve intra ſuam domum verberatum, inqve infima turris detruſum, ibiqve compedibus injectis, in reditum ſuum ê Scotia detentum fuiſſe. Se vero, cùm primum in Orcades reverterit, interponentibus ſe bonis viris, ſtatim domum ſuam cum ſuis rediiſſe, ibiqve ad finem diei permanſiſſe, qvo tunc Johannes de Kiorovogo (Kroge habet Exemplar) filiusqve ſororis ejus, cum pluribus aliis ſe acceſſiſſe, ſvaſiſſeqve, ut in templum aut aliò profugeret; ni cum ſuis incendio perire mallet, qvò cùm ſe recepiſſet, ad jura templi, literasqve tutelæ regiæ, qvas ſimul exhibuerit, neqvicqvam provocaſſe; tandem clam elapſum, Clementiſſimi Regis, ſuisqve amicis collectis, poſtulaſſe, ut in gratiam Regis, ſe ab oppreſſione vindicarent, legum pro ſe ſuisqve præſidia ſæpius inclamaſſe. His comitatum, ubi ad templum rediiſſet, ſuosqve miniſtros inde exemiſſet, cæſum eſſe ſororis ſuæ filium. Inde interponente ſe nomophylace cum aliis primariis viris, litem iſtam ita compoſitam, ut datis ab utraqve parte prædibus, cauſam omnem Regis aut Comitis judicio decidendam committerent, caviſſe prædibus Thomam duodecim. Davidem nullo, cumqve ille in Scotiam rediiſſet, Comitem deceſſiſſe, qvo cognito Davidem prædibus iſtis duodecim, triginta ſex libras Anglicas expreſſiſſe, omnemqve dilationem, qvoad ſimul judicio Regis, ſenatusqve ſiſterentur abnuiſſe. His ita ordinatis, eos qvi Thomæ Sinclero ad ædem ſacram protectoriis literis Regis conſervandis adhæſerant, octuaginta Libris Anglicis, & qvinqvaginta ſolidis multaſſe, fuiſſe autem qvi Davidis Thomæqve verba exceperant, cùm Thomas ad Legis & judicis ſententiam provocaret, nimirum Nicolaum Myrium, Dominum Laurentium, Dominum Johannem Canonicum, Willerum de Hedal (Arildus Hvitfeldius Herdal) Alexandrum de Sudurlandia, Johannem de Krage, Wilhelmum Ytving, Wilhelmum Elet, Adamum de Neſtegaard, Chriſtianum de Ellingeklat (Arildus Hvitfeldius Ellingeflet) multosqve alios terræ iſtius Bonos viros, & presbyteros & laicos. XII. Wilhelmum qvoqve Breſſium, ſine ullo juridico proceſſu, nedum criminis alicujus convictum, compedibus conſtrinxiſſe, tantùm qvòd ad colloqvium cum Comite in Scotiam profectus eſſet. XIII. Cùm plebs de Rognvaldzö (Rognvaldzeya) præſidi provinciæ ſuæ qvereretur, de Scotorum, qvos feros appellant, nimiâ, ſibiqve commiſſationibus aliisqve moleſtiis, gravi freqventatione, profeſſa ſe mori malle, qvàm tantis identidem injuriis vexari, reſpondiſſe Davidem, non omnes eos uno eodemqve die morituros, ſingulis tamen diebus, qvoad is iis præeſſet aliqvos.

XIV. Davidem Meynerum Henricho Ganoch duas ſelibras Anglicas abſtuliſſe,

liſſe, qvod prædicto Thomæ in Regii diplomatis auctoritate vindicanda adhæreret.
XV. Joni Simonis filio ſex (Hvitfeldius habet undecim) ſolidos Anglicos, eodem die abſtuliſſe. XVI. Malcun Jonis etiam qveſtum, nave ſe bonisqve aliis, pretio ducentorum nobliorum, ſine actione juris ſpoliaſſe. XVII. Prædictum Davidem Jonem Jonis filium, comprehendi curaſſe, adqve livorem & ſangvinem contuſum, in turrim conjeciſſe, eiqve unam naviculam ſex ſcalmorum, pretio duarum Librarum Anglicarum emunxiſſe, cum pluribus aliis bonis ſine cauſâ. XVIII. Nauclerum Thomam Brun qveſtum; conjectum ſe a Davide in turrim, qvod ad primum nuncium eum non acceſſiſſet. XIX. Et cum David noviſſime ex Dania rediiſſet, onuſtam mercibus prædicti Thomæ navem arripuiſſe, inqve Scotiam eo invito miſiſſe, ibiqve ſimilagine pretio viginti qvatuor nobliorum eum ſpoliaſſe, detinuiſſeqve maximam partem hiemis, cujus exitu cum domum navigaſſet, navis, mercium nautarumqve aliqvot jacturam fecerit. XX. Jonem Loggium qviritatum, exutum ſe a Davide ex prædictæ navis vectura decem cadis (tonnas vocant) hordeo, octo ſimilagine refertis, octo cupis pice uno ferro diſtentis, undecim menſuris ceræ qvas lapides appellant (**elleve Steen med Vox**) viginti ſex lebetibus magnis parvisqve, duabus ſtateris, duobus molegis (moleger) malluviis, centum & octo libris cannabis, ſex cantharis ſtanneis, undecim albarum & rubrarum patinarum decadibus, qvæ ſimul in ſummam viginti ſex librarum Anglicarum aſcenderint. XXI. Prædictum Davidem Andreæ Jonis ex eadem nave ſex Lebetes pretio ſex nobliorum eripuiſſe. XXII. Præfatum Davidem, Nicolaum Jonis ſpoliari feciſſe qvadraginta ſolidis Anglicanis, in auro & argento, eo qvod ſe Thomæ Sinclero conjunxiſſet, Clementiſſimiqve Regis diplomati ſatisfeciſſet, ad leges ſe, ſed fruſtra provocaſſe. XXIII. Patricio Thyrgelſonio duas vaccas, bovemqve caſtratum, eadem de cauſa ademptum. XXIV. Jonem Fif in turrim conjectum, compedibus ferreis duritèr conſtrinxiſſe, vigintiqve nobliis mulctaſſe, ſine juris proceſſu, tantùm qvòd dixiſſet Comitem eſſe ad comitatum Orcadenſem illo jure potiorem, eſſetqve Comiti ſangvine junctus. XXV. Joni Blatto qvinqvaginta marcas Anglicas de nocte eripuiſſe; qvod in mandatis regiis vindicandis, cum Thoma Sinclero unum feciſſet, eum qvoqve leges judiciumqve imploraſſe. ſed nullo ſucceſſu. XXVI. Wilhelmum Graa conqveſtum ſe ab eo coactum, ad transmittendam navem ſuam ad inſulam in mari longè diſſitam, Solsker dictam, ſub minis exilii, cumqve navi duos fratres ſuos minorennes, & octo alios indigenas impoſuiſſet, omnes cum ea periiſſe. Navem cum armentis mercibusqve qvindecim marcis Anglicis æſtimatam. XXVII. Samſonem Vilhelmi filium deploraſſe, ſe templo violenter ereptum, damnatorum in morem vinctum, protinus capitis ſupplicio à Davide deſtinatum, ni Canonici cum uxore ejus interceſſiſſent. Expreſſos tamen ſibi unum & qvinqvaginta ſolidos Anglicos, ſine juris proceſſu, ſine judicio, tantum qvod imputaret ſibi, qvod miniſtrum ſuum vulneraſſet, ſe legibus crimen diluere volentem, non admiſſum. XXVIII. Paridem Lutzit (Liutfitt) profeſſum eſſe, ſe qvoqve incluſum turri, coercitum ferreis compedibus; tribus integris diebus ac noctibus; liberationem deinde impendio decem marcarum ſignatarum conſtitiſſe, inobſervato ſe nullius criminis convictum, tantum qvod a Thoma Sinclero dependens Regis mandatis velificari ſtuduerit. XXIX. Prædictum mandatum Paridi inter recitandum, a Davide ereptum, referente ſe tales Literas in alium ſermonem tranſlatas, octodecim denariis Anglicis in Dania emere poſſe, retinuiſſe deinde & in eum diem, qvo hæc qverela inſtituta eſt, retinere.

XXX. Thomæ Bimſoni unam & viginti marcas Anglicas, inauditâ cauſâ eripuiſſe. XXXI. Inaudita qvoqve cauſâ, ſine judicio, contra Leges Magno de Jennelandia duodecim cados hordeo plenos, viginti qvatuor ſolidorum Anglicorum pretio eripuiſſe. XXXII. Wilhelmum Geredſonium, ejusqve eqvos in turrim conjeciſſe, ſine legitimo proceſſu, tantum qvod Thomam, Regiiqve mandati partes ſuſceperit, tredecim marcis Anglicis liberationem emercari coactum.

 XXXIII.

XXXIII. Eadem de cauſa Sanderum Brunum de nocte viginti ſeptem marcis Anglicis ſpoliaſſe. XXXIV. Et prædicti Sanderi miniſtrum undecim marcis Anglicis, ejusdem intentati criminis prætextu. XXXV. Dominum Nicolaum Myrium, & Dominum Laurentium Canonicos, qveſtos eſſe, qvod ſigillum Capituli arcæ, qvæ in penetrali templi ſtetit eximiſſet, præterqve ſemeſtre detinuiſſet, qvid ſcribi, illoqve obſignari fecerit non ſibi conſtitiſſe. Multo plura eſſe qvæ ad Clementiſſimum Dominum ſuum Regem de geſtis Davidis Meyneri, illatisqve ab eo populo Orcadenſi damnis, ſcribi poſſent, neceſſariaqve eſſent, ſed molem ejus criminum, longamqve ſeriem, in præſens ſe exponere neqviſſe, tantum in horum capitum firmius teſtimonium, majoremqve ſecuritatem, terræ ſuæ, populiqve Sigillo, has literas obſignatas, etiam ſigillis Reverendi probiqve viri Wilhelmi Thurgilsſonii regionis nomophylacis, Kolbeini Flæt, Jonis Magni filii & Wilhelmi Utving, confirmatas.

Anno MCDXXVI. die XXIX. Julii cum Rege Scotorum Jacobo, ejus nominis Primo, fœdera omnia antiqva inter Scotos & Norvegos renovata, qvorum antiqviſſimum habebatur, qvod inter Alexandrum Tertium & Magnum olim pactum fuerat, ſuper Hæbudis inſulis, ut & penſione certa, qvam, retentis Mannia & Sudureya Norvegiæ Regi ſoluturum ſe per annos aliqvot Alexander receperat, exceptis centum argenti marcis, qvas in annos ſingulos numerare, ad Orcades idem, ejusqve ſucceſſores tenebantur, cujus cenſus diu per bella, aliaqve incommoda intermiſſi, gratiam Rex Scoto fecit.

Totus hic tractatus cum inſtrumentis fæderum inter Magnum Qvartum Norvegiæ, & Alexandrum Tertium Scotiæ, Haqvinum Qvintum Norvegiæ, & Robertum Primum Scotiæ Reges in Archivis Regiis reſervatur, tabulæqve tranſactionis inter Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium traditæ ſunt Legatis Friderici Secundi Daniæ & Norvegiæ Regis. Mandrupo Pasbergio, Henrico Belovio Regni conſiliariis, & Nicolao Theophilo Doctori, in Scotiam à Friderico Secundo miſſis, Fridrichsburgi Anni MDLXXXV. die IV. Maji Scotis ſi reqvirerentur exhibendæ.

Anno MCDXXVII Remoto Davide Meynero recepit comitatus præfecturam Epiſcopus Thomas de Tholac, cujus Obligatio literis fidei Regi ab eo datis hac forma in Archivis Regiis extat.

Nos Thomas de Tholack Dei gratia Epiſcopus Orcadiæ, præſentibus notum facimus, & teſtamur, qvod ab illuſtriſſimo Principe & Clementiſſimo Domino noſtro, Domino Erico Norvegiæ Daniæ & Sveciæ Rege totam Orcadiam jure ſeudi impetravimus ad gratiam & arbitrium ſuum & ſucceſſorum ſuorum, cum omnibus juribus Regiis poſſidendam. Qvam terram prædictam ipſi & legitimis ſucceſſoribus ſuis in regno Norvagiæ, qvandocunqve id illis placuerit, ipſamqve a nobis repetiverint, absqve omni dolo & impedimento liberè reſtituemus, Promittimus etiam nos ſubditis terrarum iſtarum jus ſecundum Leges Norvagicas, & antiqvas conſvetudines ad nos devolutas pronunciaturos. Prædicta omnia pollicemur nos præfato Regi & ſucceſſoribus ſuis, bona fide præſtituros. In cujus rei evidentius teſtimonium literas haſce noſtro ſigillo confirmari juſſimus. Simulqve obtinuimus a Reverendo in Chriſto patre, & fratre noſtro chariſſimo Andbiorno Epiſcopo Hamarenſi, ut in majorem fidem easdem ſuo ſigillo nobiſcum communiret, Dat. Weſtenhoſten in Lalandia, Anno Regni Domini noſtri Regis Erici XXXI. in feriis Divæ Botoldæ.

Anno MCDXXXI. advenêre honorificè ſalutatum Eiricum Henrici Sexti Anglorum Regis Legati, Guljelmus Sprenius juris conſultus & Johannes Germersbyus eqves. His in mandatis Henricus dederat; ut cum Eirico Daniæ, Sveciæ & Norvegiæ abſoluta poteſtate ſuo regnorumqve ſuorum ac ſubditorum nomine agerent, omniaqve ad pacem, concordiam, mutuaqve commercia, qvæ antiqvitus, ſemperqve inter utrosqve fuiſſent pertinentia conſtituerent, ſe ea cuncta exſecuturum. Habebant & ſpecialia qvædam mandata, de damnis, qvæ ut referebant, Norvegi, qvibusdam ex Anglicis mercatoribus intuliſſent, his ut qvàm primum ſatisfieret, petebant. Rex iſtis acceptis amicè reſcripſit, culpamqve in Anglos retor-

retorſit, qvi Senatores Norvegicos Hafniam evocatos medio itinere interceperint, captivosqve detinerent alios qvoqve ejusdem gentis, qvi vetitas Norvegiæ inſulas Iſlandiam, Grönlandiam, Færeyas, Hialtlandiam & Orcades navibus adirent, commerciisqve freqventarent, nec illud modò, ſed portus ſæpenumero Norvegiæ hoſtiliter ingreſſi ferro flammaqve municipia vaſtaſſent, naves diripuiſſent ipſosqve naucleros profundo merſiſſent. Eſſeqve ſpeciatim annotatum, qvid in Halogalandia & Finmarchia, qvid iis navibus, qvæ Bergis Iſlandiam, qvotannis petunt, & iis qvoqve, qvæ Hialtlandiam, Orcades, aliasqve in vicino inſulas adeunt, per annos illos viginti damni dederint, & nomina etiam non eorum modo, qvi detrimentum eſſent paſſi, ſed eorum qvoqve, qvi intuliſſent, ſcripto pro parte ſignata haberi. Orcadenſium damnum in ingentem ſummam aſcendit, & ſolius Epiſcopi Wilhelmi unicâ tantùm nave acceptum, in tredecim noblios. De ſingulis proximo Octobri Kalingburgi per Legatos ttanſactum. Capita Compoſitionis *Pontanus lib. IX. Rerum Danicarum pag. 594.* dilucidè explicat.

Anno MCDXXXIV. die Divo Laurentio ſacro Rex Eiricus nobilem qvendam Scotum Gvilielmum de S. Claro. ritu inveſtituræ ſolenni & uſitato Comitem Orcadenſem creavit. Qvi viciſſim Regi, ejusqve Succeſſoribus homagium præſtitit, fidemqve ſuam conſilio & opera, his conditionibus obligavit, ut ſeqvitur. Se nimirum qvandocunqve poſtularetur, centenis armatis peregrè militaturum in commodum & uſum Regis, modo menſibus tribus apud Orcades antea præmoneatur. Ubi autem adveniſſent illi de alimonia aliisqve neceſſariis proſpici ipſis Rex curaret. Se etiam ſi qvi forte invadere hoſtiliter Orcades Hialtlandiamqve tentaverint, omnibus viribus ac manu ex inſulanis collectâ, inhibiturum eos, ac ſua defenſurum territoria. Bona qvoqve fide pollicebatur, nullas ſe arces aut munitiones excitaturum; niſi conſcia ac conſentiente Regia Majeſtate. Ditiones qvoqve easdem atqve incolas, clerum, Laicos, dites & pauperes, intra juris ac Legum fræna retenturum. Turrim vero illam, qvæ ſine conſenſu Regis Kyrkiuvogi extructa erat tempore avi ejus & prædeceſſoris Comitis Henrici de S. Claro, ſine ulla contradictione dicto Domino Regi. cum tota Orcadia & inſulis Orcadenſibus, ejus heredibus, & ſucceſſoribus, regnoqve Norvegiæ ſe ceſſurum promittit. Neqve ſe etiam eundem comitatum ditionesqve prædictas, & qvam in eas Dei & Regis beneficio jurisdictionem tenet, averſurum ullo modo aut oppignoraturum, ſine conſenſu ac voluntate Domini ac Regis ſui jam dicti. Hæc ferè præcipua ſunt, qvibus ſe fevdi ac clientelæ jure Regi ac regno Norvegiæ obligatum Comes agnoſcit. Qvibus & alia nonnulla accedunt de diſſidiis intra comitatum dictum non excitandis, deqve Rege ut judice agnoſcendo, idqve ſecundum Leges & jura Norvegiæ, ac deniqve de eccleſiaſticis Epiſcopoqve tutando, qvæ aliaqve, ut ſpecialiora, prætérivimus. Inter teſtes verò & compromiſſores Comitis nominantur Henricus Aberdonus, Columba Apranienſis, Robertus Cathanienſis, divina gratia Epiſcopi, Itemqve Archibaldus, Duglaſſus, Guljelmus Anguſtius, Georgius de Marche Comites, Gulielmus Corck (aliud Exemplar Gortuucke) Alexander Ramſeus eqvites, Johannes de S. Claro, Andreas de Keith armigeri. Obſidum etiam loco, cujusmodi olim avus hujus Comitis Henricus Orcadum Comes Regi Norvegorum Haqvino exhibuit, eorum inqvam loco ſe codicillis capitibusqve ſupraſcriptis ſubditurum ſpondet ſigilla Thomæ Sincleri, Davidis Mundtovii, Alani Beton, Alexandri Brounii, Robertii Beny, & Johannis Haraldi armigerorum, Promittit præterea easdem literas, eo modo, ut dictum, obſignatas transmiſſurum venerandis in Domino patribus, Aſlacho divina gratia Archiepiſcopo Nidaroſienſi. Thomæ Orcadenſium, Johanni Oſloenſi, Auduno Stavangrienſi. Patro Hammarenſi, Olafo Bergenſi Epiſcopis, ut & Erlendo Erlendi, cæterisqve ex ordine eqveſtri ac ſenatorio Regni Norvegici. Cumqve ſæpiuſculè etiam Eirico Regi avunculo ſuo nomine Orcadum & Comitis dicti, literas miſiſſet Sereniſſimus Scotorum Rex Jacobus, adſtipulatus ſimilirer eſt Comes idem, operam ſe daturum ut tabulæ, qvibus capita ſuperius expreſſa continebantur; Regis ejusdem Illuſtriſſimi ſigillo inſtructæ ad Regiam

Majeſtæ-

Majeſtatem pervenirent. Acta hæc Hafniæ, die & Anno ſuperius poſitis. Integrum inſtrumentum in Archivis Regiis reſervatur Cujus mihi clementiſſime facta eſt copia.

Anno MCDXLII. Cum Chriſtophorus Bavarus trium ſeptentrionalium regnorum Rex in Norvegia Oſleiæ dictione Ordinum Rex Norvegiæ conſtitueretur, ſolenniqve inaugurationis ritu diademate cingeretur, inter cæteros præſules proceresqve regni Norvegici Thomas Epiſcopus Orcadenſis recenſetur.

Anno MCDLVI. & LVII. inter Chriſtianum Primum Norvegiæ, Daniæ & Veciæ, & Jacobum Secundum Scotiæ Reges, exorta diſcordia, ad apertum Bellum ſpectabat, qvod annuam penſionem juxta pacta antiqva, a tempore Regis Eirici Pomerani, Scotus Regi Norvegiæ non ſolviſſet, qvam Rex Galliæ Carolus, utriqve Regi Norvegiæ Scotiæqve confœderatus, tanqvam mederator, componere aggreſſus eſt, vi contractus inter eum & Regem Chriſtianum, qvo inter alia capita continebatur, qvod ſi Rex Scotiæ, Regem Chriſtianum ut Norvegiæ Regem, debita pro Hæbudis & Mannia penſione fraudari contra pacta perſeveraret, Rex Galliæ ſe ita adverſus Regem Chriſtianum gereret, qvalem eum erga ſe exoptaret. Is itaqve ab utraqve parte decidendæ liti arbiter ſumptus, amicum conventum anno MCDLVII. ad feſtum Pentecoſtes Pariſiis iis indixit.

Extant & qvædam epiſtolæ, ait Hvitfeldius, ex qvibus apparet iſtis duobus annis inter Norvegos & Scotos diffidia viguiſſe. Sed & intermedio tempore, poſtqvam ab utroqve Rege in conventum conſenſum eſt, Biornus Thorleifi filius, qvem Rex Chriſtianus Iſlandiæ præfectum conſtituerat, gravi tempeſtate compulſus, magno cum vitæ periculo, in portum Orcadum unum compulſus a Scotis invaditur. Cumqve uxore & nautis in vincula conjectus, cum nave & mercibus in Scotiam defertur, ſine reſpectu juris Regis Chriſtiani, in cujus ditione, mare portusqve erant, ubi ei vis illata eſt. Cumqve Rex Scotiæ ab illo per Literas de reſtitutione præfecti, rerumqve ablatarum, & animadverſione in prædones debita interpellatus, ejus qverelis nihil moveretur, Rex Chriſtianus haud abſurdè concluſit; hoſtilia eum magis, qvam amicam per conventum compoſitionem moliri. Itaqve ad Regem Galliæ ſcripſit, ſe hoc ſtatu Legatos ad conventum, uti convenerat, mittere non poſſe, niſi Rex Scotiæ prius ſignificaret, an etiam ſuos legatos cum plena poteſtate ad componenda omnia diffidia, eò miſſurus eſſet, cumqve eo ut amico, an hoſte ſibi congrediendum eſſet, dimitteretqve prius captivum Præfectum, cum nautis nave & univerſa vectura; Cumqve ſibi in Sveciam proficiſcendum eſſet, atqve ita tam properè, ut conſtitutum erat, legatos mittere neqviret, poſtulabat, ut conventus in feſtum Martini differretur, ſibiqve interim uti poſtulavit ſatisfieret. Relatæ deinde ſunt Regi Chriſtiano Regis Galliæ literæ XVIII. Maji Anno MCDLVI. ſcriptæ, qvibus declarat Regem Scotiæ reſpondiſſe, ſe legatos miſſurum, diemqve conventus in primum proxime Seqventis Octobris prorogatum eſſe.

Anno MCDLVIII. Scripſit Rex Chriſtianus ad Jacobum Scotiæ Regem, prædeceſſores ejus Reges Scotiæ amicitiam cum ſuis prædeceſſoribus Regibus Norvegiæ ſemper coluiſſe, atqve ideo Scotiæ Regibus Hæbudas & Manniam conceſſas, ea conditione ut qvotannis, ducentos noblios in templo Orcadenſi Sancto Magno dedicato, Regi Norvegiæ ſolverent, Archiepiſcopo Trandiæ ſuo jure in eccleſias inſularum reſervato, adjectamqve pactorum transgreſſori pœnam, inſtrumento ceſſionis comprehenſam, ſalvo nihilominus contractu, & nulla ex parte labefactato. Reges autem Eirici Pomerani tempore, cum annua iſta penſio intermitteretur, conventum denuo inſtitutum, deqve reſiduis transactum, contractumqve de annua penſione renovatum. Exinde circiter qvadraginta annos penſionem intermiſſam liqvido monſtrare, penes qvem culpa eſſet, cùm igitur talis tergiverſatio ſuis ſucceſſoribus Norvegiæ Regibus damnoſa eſſet, nec ſe amicis ſuis literis qvicqvam profeciſſe, ſe qvantumvis invitum ad præſidia Pontificis ſe provocaturum, pignorationibusqve ſeu repreſaliis ſuas res vindicaturum.

Anno MCDLX. miſit Rex Chriſtianus Legatos ſuos ad Regem Galliæ Carolum Septimum, Canutum Epiſcopum Viburgenſem, & Magiſtrum Danielem

Kiepker

Kiepkende Nyland, Canonicum Nidaroſienſem, ſuum Cancellarium, qvi Regi Daniæ, juxta memoratum fœderis initi articulum obligatus, Burgis Galliæ conventum inſtituit, qvò profecti Daniæ Regis legati, fœderis inter Norvegiæ Regem Magnum & Alexandrum Scotiæ Regem, Anno MCCCLXVI. Perthi Scotiæ, die Pauli Apoſtoli facti (ut ſuperius memoratum) apographum produxerunt, cùm tamen avtographum, teſte ipſo Regni Cancellario *Arildo Hvitfeldio* ad hunc annum, ejus tempore, hodieqve ut credo in Archivis Regis inveniatur) & unà contractum inter Regem Eiricum Pomeranum & Jacobum anno MCDXXVI renovatum, à qvo tempore ad annum præſentem, qvo penſionis ſolutio intermiſſa eſt, univerſam ſummam, unà cum decem millium marcarum, in ſingulos annos multa, qvæ in qvadringenta tria millia marcas, ſpatio viginti ſex annorum excreverat, reddi poſtularunt, idqve judicio Regis Galliæ fieri inſtabant. Ex parte verò Regis Scotiæ Legati comparuerunt, Johannes de Monizon Dominus de Congreſſault, & Fuljardus, præſidiariæ Regis ſtationis Capitaneus (nam Epiſcopus Sancti Andreæ, qvi legationis princeps erat, Brugis Flandriæ morbo detinebatur) hi expoſtularunt, ut avtographum Dani producerent, cùm ex apographo ad ſolvendum non obligarenrur, qvòd ſi omnino cum iis, apographo tantùm inſtructis, ſermo conferendus eſſet, poſſe reſponderi, cùm contractus Eirici Pomerani tempore renovatus ſit, ibiqve ſumma in ſingulos annos ſolvenda, definita, nec tanto poſtea tempore reddita fuerit, tot annorum præſcriptione ejus liberationem, Scotis qvæſitam, pœnam verò, qvam a Rege ſuo poſcerent, adjectam, qvi contractum rumperet, rumpi autem contractum, ſi qvæ negligentia interveniat, haud qvaqvam videri. Præterea Epiſcopum de S. Andrea Brugis decumbere, qvi ipſum avtographum in ſua cuſtodia reſervet, qvo forſitan contractus, qvem urgent, antiqvatus convincatur. His auditis Rex Galliæ facilè animadvertens, ſine avtographo vel ex Dania, vel Scotia, qvorum poſterius penes Epiſcopum de S. Andrea eſſet, nihil decidi poſſe, medium ad reconciliandos Reges, qvod prius per literas utriqve ſignificaverat, de nuptiis inter utriusqve liberos conciliandis, Regis ſcilicet Scotiæ filium Jacobum, & Regis Chriſtiani filiam Margaretam, utriusqve Regis Legatis monſtravit. Ad qvod illi reſponderunt, ſe qvidem nomine Regum ſuorum, qvæ proponeret, audituros, decernendi poteſtate ipſis reſervata, mox cum ſingulis ſeorſim actum, & Scotis qvidem maximè placuit, illo potiſſimum modo, litem inter regna componi, ideoqve pollicebantur, ſe omnem induſtriam adhibituros, ad iſtam pacificationem promovendam, ſed qvò certioribus fundamentis innitterentur, ſeqventes conditiones propoſuerunt. Nimirum ut Rex Daniæ Regi Scotiæ in perpetuum remitteret, annuam illam pro Hæbudis & Mannia, centum marcarum penſionem, & qvod reliqvum eſſet, una cum adjecta multa, concederetur Regi Scotiæ omne jus in Hialtlandiam & Orcades, præterea centum millia coronatorum ad mundum veſtemqve muliebrem filiæ ſuæ, tantæ nobilitatis virgini condignam. Regem Scotiæ ei viciſſim tantum dotalitium adjecturum, ut Patri Regi ſatisfieret, cæterum ſingula arbitrio Scotiæ Regis, tam de pactis conjugalibus, qvàm adjectis conditionibus probandis, aut limitandis, aut abnuendis, remitti. His Legati Danorum reſponderunt, nullâ ſe a Domino ſuo poteſtate de pactis conjugalibus inſtructos, ſe tamen propoſitas a Scotis conditiones fideliter Regi ſuo relaturos, ſed penes ipſum futuram poteſtatem, utrum filiam ſuam iſta vel alia dote elocari velit. Interim petiverunt definitivam ſententiam, de reſidua penſione & pœna, ut & reſponſum ad proximum Feſtum S. Johannis, ſi Rex Scotiæ conjugium iſtud non probaret, ſolutionemqve debiti, cum cautione uberiore, de annuâ penſione. Verùm cùm Dani, ſive mandatum Regium, de pactis nuptialibus, non acceperint, ſive producere noluerint, Scoti verò, qvamvis plena poteſtate mandatoqve inſtructi, iisdem diebus, ſublatum è vivis Regem ſuum Jacobum Secundum, relicto filio, regni herede, tantùm ſeptenni cognoſcerent, cenſuit Rex Galliæ, ejusqve conſiliarii, ut & exteri Legati, qvi tunc præſentes erant, Richardus titulo Euſebii Cardinalis & Epiſco-

piſcopus Conſtantiæ, Andreas de Laval Dominus de Lopar Mareſchallus Franciæ, Petrus de Breze Comes de Malurier, Magnus Seneſchallus Normandiæ, Johannes de Hengeſt Eqves, Dominus de Genly Cancellarius, Wilhelmus Causmet Eqves, Dominus de Mollerotta Ballivus Rotomagi, ut Rex Daniæ in dotem filiæ ſuæ imputaret univerſam penſionem pro Hæbudis & Mannia, & qvicqvid proximis viginti ſex annis inde reſtaret. Si ſine liberis filia ejus decederet ſingula reſtituerentur. Qvicqvid præterea filiæ ſuæ in mundum & impenſas donare Rex Daniæ vellet, in ejus eſſet poteſtate, fœderaqve & amicitiæ perpetuæ inter memorata regna, eorumqve incolas, in perpetuum durarent, controverſiæqve utrinqve in eodem ſtatu eſſent, donec utriusqve liberi ad aptam conjugio ætatem adoleverint, ſvaſitqve Rex Galliæ utriqve Regi ad pacem & concordiam ſtabiliendam, ut hoc ſuum fraternum conſilium approbarent, qvod ſi nullo modo fieri poſſit, ſaltem ut in proximum biennium, ex qvo hæc acta eſſent, inducias inter utrumqve regnum conſtituerent, ut interea ſinguli deliberarent, qvæ fieri vellent, ſibiqve per Legatos ſignificarent: Datum Burgis VIII Octobris Anno MCDLX.

Anno MCDLXII Wilhelmns Orcadum Epiſcopus Regi Chriſtiano Primo & Sereniſſimæ Reginæ Dorotheæ verbis, qvæ ſeqvuntur, fidelitatis juramentum præſtitit.

Univerſis & ſingulis præſentes literas viſuris, ſive legi audituris notum facimus nos Wilhelmus Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Orcadenſis, qvod in vim multorum beneficiorum nobis hactenus per Sereniſſimum Principem ac Dominum noſtrum gratioſiſſimum Dominum Chriſtiernum Dei gratia, Daniæ, Sveciæ & Norvegiæ Regem gratioſe impenſorum, ſuæ Regiæ Majeſtati, Sereniſſimæqve Dominæ Dorotheæ Reginæ, Dominæ noſtræ gratioſæ, ac eorum liberis, in perpetuum, fidelitatis præſtitimus juramentum, pro ut de præſenti in hac verborum forma, qvæ ſeqvitur, nos inviolabiliter obſervaturos pollicemur. Nos Wilhelmus Dei gratia Epiſcopuus Orcadenſis vovimus & loco juramenti firmiter promittimus, qvod ab hac hora, ut antea, fideles erimus Sereniſſimo Domino noſtro Regi Chriſtierno, & Sereniſſimæ Dominæ noſtræ Dorotheæ Reginæ conthorali ſuæ, ſuisqve liberis antedictis. Conſilium vero qvod nobis per ſe, vel alium manifeſtaverit, conjunctim vel diviſim ſine eorum conſenſu nemini pandemus. Non erimus in conſilio vel facto, qvod aliqva conſpiratio contra ipſos, ſeu eorum alterum tractetur. Et ſi qvid perceperimus, qvod contra perſonam vel ſtatum ipſius Sereniſſimi Domini noſtri Regis, Dominæ Reginæ & liberorum præfatorum, conjunctim, vel diviſim, qvomodolibet cedere posſit, cujuscunqve generis extiterit, id ſtatim juxta omnem noſtram posſibilitatem, omni ſublata tergiverſatione, eidem Domino noſtro Regi Sereniſſimo Chriſtierno, Dominæqve Dorotheæ Reginæ conthorali ſuæ, & eorum liberis conjunctim vel diviſim prout qvalitas negotii exegerit verbo, vel in ſcriptis, ad plenum ſignificare promittimus, toties, qvoties, vita noſtra durante juxta præmiſſum neceſſarium fuerit, qvod libet & oportunum. Cæterum ſi contingat Regiam ſuam Majeſtatem, vel ſucceſſores, nos ad aliqvod perſonale ſervitium, vel noſtros ſervitores in expeditionibus ſuis reqvirere, Illud juxta poſſe noſtrum adimplebimus, absqve renitentia qvalicunqve, & ad hoc obligari volumus, qvemadmodum cæteri Regni Norvegiæ Epiſcopi, obligantur. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum Datum in civitate Hafnen, ipſa die Mercurii, proxima poſt feſtum Beatæ Margarethæ virginis & martyris, Anno Domini milleſimo, qvadringenteſimo ſexageſimo ſecundo.

Anno MCDLXIII, Robertum Orcadum Comitem Buchananus memorat lib. XII. pag. m. 425.

Anno MCDLXVI. ſcripſit Chriſtianus Primus Daniæ Rex literas ad ſupremum Orcadum judicem hac forma. Veſtrum bonum erga nos affectum, qvo annitimini, ut annuus noſter cenſus, ut par eſt, nobis reddatur, ritè perſpeximus, neqve voluntatis veſtræ defectus, cum alii vobis obnitantur, in cauſa eſt, itaqve petimus, ut lectis hiſce vos ſtatim ad nos conferatis, cum vobis enim nobis conferendum eſt, id qvod ſermone, qvam calamo rectius expeditur. Prius tamen

Epiſco-

Epiſcopum Orcadenſem de cenſu, reditibusqve noſtris alloqvemur, ſcripſimus enim ei, ut vobiſcum ea de re ſedulò conferat. Epiſcopus Orcadenſis Wilhelmus ad Literas Regias reſpondit, ſe humillimè ad Regem prout mandaverat profectu-rum. Verùm aliis literis die XVI. Julii exaratis, domi manere permittebatur, ad impenſas præveniendas, ſolus judex adeſſe juſſus, qvo de Regiis commodis in illis inſulis prius informari poſſet, modoqve qvo tributa facillime poſſit conſeqvi.

Anno MCDLXVII. Prædictus Orcadenſis Epiſcopus Wilhelmus, a Comitis Orcadenſis filio vi captus, & carceri mancipatus eſt. Scripſit itaqve Chriſtianus ad Regem Scotiæ, amiceqve petivit, ut ipſum defendere & protegere vellet, nec permittere, ut Comes ſuos ſubditos injuria afficeret, idqve ad præcavendum incommoda, qvæ inter regna ex tali cauſa erumpere poſſint.

Menſe verò Aprilis, anni MCDLXVIII. literas ad Regem Scotorum Jacobum, ejus nominis Tertium miſit Rex Chriſtianus efflagitans identidem, ut ex annuis reditibus inſularum Manniæ & Hæbudarum, qvod juxta contractum, qvi ea de re inter Reges olim Norvegiæ ac Scotiæ Magnum & Alexandrum fuerat initus, debebatur, ſibi more conſveto redderetur; ſimulqve declarans nihil antiqvius eſſe ſibi, qvàm amicitiam & pacem, cum vicinis, ac Rege præſertim Scotorum colere, teneri interea Sacramenti, qvod præſtiterat, vi, jus ad dignitatem, veteraqve privilegia ac fœdera regni ſui Norvagici conſervare ac tueri. Iterum iterumqve eundem Scotiæ Regem commonens, ut qvod ipſi regnove ejus ſolvendum reſtaret, id dependeret, qvod ita pax tranqvillitasqve ſarta utrinqve ac tecta haberetur, nec ſe, modo ad id qvod absqve detrimento juris, ac prærogativarum regni jam dicti poſſit fieri, ullo pacto defuturum officio. Qvibus reſponderi Rex Scotorum curavit, ſe poſtqvam ab obitu patris ſui, laudatiſſimæ memoriæ, regni gubernationi eſſet admotus, omninò ac ſeriò propoſitum habuiſſe ſibi, amicitiam & pacem cum vicinis Dynaſtis ac Regibus colere, & maxime cum Rege Danorum Chriſtiano, præſertim cum utriusqve regna ac ditiones adeò invicem conterminæ eſſent, ut ſubditi ſingularum qvotidianis inter ſe gaudeant commerciis. Qvod verò penſionem eam attineret, cujus in literis mentio fieret, ejus ſe nullam, utpote ætate adhuc minorem, nec rerum qvæ ad regnum pertinerent, ſatis gnarum, habere notitiam declarabat, & maxime, cum ea, nec parentis ſui, nec avi temporibus depenſa fuiſſet. Se itaqve prima occaſione ſtatuiſſe, in Daniam Legatos ſuos mittere, & per eos cum ipſo, tam eâ de re, qvàm de aliis qvoqve, ad pacem & concordiam utrinqve ſpectantibus, propiùs agere. Amice idcirco petere, vellet id ratum gratumqve habere, ac ſignificare tempusqve ſtatuere, qvando potiſſimum ipſi integrum foret, ejusmodi cum Legatis ſuis negotium auſpicari. Rex Chriſtianus, reddito reſponſo ſignificabat, ſibi peracceptum fuiſſe intelligere ipſum, non minori qvam ſe cum omnibus Chriſtianis, & præſertim vicinis Principibus, colendæ pacis teneri deſiderio, & ideo præfiniviſſe, ut ad feſtum Divi Jacobi Hafniæ Legati ejus præſto adeſſent.

His acceptis Rex Jacobus ex Ordine tam ſacro qvam eqveſtri ac prophano Legatos in Daniam d 28 Julii 1468 regni ſui octavo deſtinat, qvorum nomina hæc ſunt: Andreas Stuartus Dominus de Wandala Regis Cancellarius, Legationis univerſæ princeps, Andreas Glaſcuenſis & Wilhelmus Orcadenſis, Epiſcopi, Thomas Comes Araniæ, *Buchanano* Bodius, Mri. Martinus Vanes, Magnus Elemoſinarius Regisqve confeſſionarius, Gilbertus de Rerich Archidiaconus Glaſcuenſis, David Crechton de Cranſton, & Johannes Schew de Haly Armiger. Ac mox dicto tempore poſtqvam Hafniam acceſſiſſent, ſubſiſtere nonnihil, abſente apud Svecos Rege, atqve exſpectare adventum ejus tenebantur, itaqve Regina Dorothea cum Legatis per Literas ad Regem Scotiæ moræ cauſam referebat, Regemqve ſimùl & Legatos excuſabat.

Interea ex regni utriusqve, tam Daniæ qvam Norvegiæ ſenatu nominati, qvibus in anteceſſum cum eis conferre, atqve animum eorum tentare in mandatis fuit. Scoti id præcipuum in medium adducebant, nihil ex commodo utriusqve

Regis ac regni magis fore, qvam ſi pax utrinqve perpetua, & qvæ ejus qvaſi vinculum foret, ſi nuptiæ ſimul inter Sereniſſimum ſuum Regem Jacobum, & filiam unicam Chriſtiani Regis Margaretam inſtituerentur, atqve ut eo pacto, qvæ petebatur, annua ac tot annorum reſidua penſio, qvæ hucusqve cladium haud exiguarum occaſionem præbuiſſet, pro parte dotis, qvæ ſponſæ erat aſſignanda, remitteretur. Rex igitur Chriſtianus ubi in regnum mox rediiſſet,haud multo poſt re cum ſenatu, qvi aderat, Norvagici regni propius perpenſa, agi permiſit, de pactis utrinqve dotalibus in modum fere ut ſeqvitur, Hafniæ VIII. Septembris Anno MCDLXVIII. Indictione prima Pontificatus Pauli Anno IV.

Qvo in poſterum vetus controverſia de Hæbudis & Mannia, magnis utriusqve populi cladibus agitata tollatur, & amicitia inter regna & ſubditos utrinqve ſit firmior, cedit ac transfert Rex Chriſtianus, in Regem Scotiæ Jacobum, ac filiam ſuam Margaretam, eorumqve heredes ac liberosduntaxat, annuas eas penſiones, qvæ inſularum earum nomine debentur; loco dotalis portiunculæ, eruntqve pacta omnia, qvæ ea de re facta aliàs eſſent, nullius exinde momenti ac ponderis. Et ſuper hæc in dotem ei, Rex cedit ſexaginta aureorum Rhenenſium millia, ejus ſummæ priusqvam è Daniæ regno ſponſa digrediatur numeraturus aureorum decem millia, qvod verò reliqvum eſſet, ſupplerent inſulæ regni Norvegici, jam memoratæ, Orcades,una cum jurisdictione ac cæteris eodem pertinentibus,hac tamen lege, ut inſulas eas,eousqve teneat Scotiæ Rex ſub firma hypotheca,donec vel ipſe, vel ejus heredes,Daniæ ac Norvegiæ Reges, æqva viciſſim portione easdem redimant. Ad vitam cedat ſponſæ palatium de Lindle cum arcibus Dovnia & Montetho cum ſubjectis territoriis, cum tertia parte redituum, ex omnibus coronæ allodiis, qvod ſi illa Regi ſuperſtes fuerit, ſive in Scotia remanere, ſive in Daniam redire mavult, id in arbitrio ejus erit, ſi tamen Scotia excedere cupit, arces & provinciæ, cum allodiorum reditibus, ad ſuſtentationem ejus deſignatis, centum viginti millibus florenorum Rhenanorum redimendæ ſunt, acceptis in compenſationem qvinqvaginta millibus pro qvibus Orcades oppignoratæ ſunt, qvæ etiam absqve mora, dolo aut contradictione, ſtatim regno Norvegiæ reſtituerentur, nec tamen permittebatur Reginæ matrimonium cum Rege Angliæ aut ullo, qvi in Anglia aut ejus jurisdictionis ſubjectis provinciis habitat, contrahere. Uterqve Rex & eorum ſucceſſores ad auxilia mutua contra ſingulorum hoſtes ferenda obligabantur, cùm neceſſitas id exigeret, & id ab alterutra parte expeteretur. Si autem mori vel Regem vel Margaretam contingat ante celebrationem nuptiarum, omnia jam pacta irrita habentor. Exemplum pacti hujus integrum ex Archivis Regiis vide ad calcem libri huius. pag. 191.

Hinc cum Scotiæ Legati, de qvibus modo dictum, ad Regem ſuum retuliſſent, omnia ex ſententia eſſe tranſacta, proxima fuit deliberatio, de honeſto nobilium globo ad novam nuptam è Dania ad Scotos deducendam mittendo. Eſtqve proximo ſtatim anno, qvi fuit ſupra milleſimum, qvadringenteſimum ſexageſimus nonus, inſtructâ cum claſſe miſſus Thomas Bodius Roberti filius Comes Araniæ, idqve aſſenſu omnium & maximè aulicorum, haud ex infimis, qvi eum inteſtino odio abſentem, potius qvam præſentem volebant, qvi & ſalvus in Daniam cum illuſtri comitatu mox advenit. Prius qvam verò rebus jam peractis ſolverent deinde è Dania legati iidem cum ſponſa petituri, egit cum eis Rex ob impenſas, qvæ & in dies in Sveticum Bellum eſſent faciendæ, ut loco decem aureorum millium, qvi erant juxta pactum dotale, qvam primum in Scotiam ſponſa eſſet deducenda, Scoto adnumerandi, duo tantùm millia acciperent, nomine vero reliqvorum octo millium, cederet Scotiæ Regi regni ſui Norvagici inſulam Hialtlandiam, ea lege, ut eam, cum proventibus omnibus, Scotus, non aliter atqve Orcades eousqve ſibi retineret, donec eam, redditis octo illis aureorum millibus Rex Chriſtianus vel ejus hæredes redimerent. Acta hæc ſunt Hafniæ die XX. Maji ejusdem anni. Inde in Scotiam adulto vere, Danica claſsis Reginam deduxit. *Vide Chronic. Dan. Hvitfeldii part.5 pag. m.921. & 922.*

Literæ qvoqve Hafniæ ejusdem menſis, die XXVIII. ad ſubditos Orcadenſes

ſes & Hialtlandos ſcriptæ, Regiqve transmiſſæ, qvibus iis obſeqvium Regis Scotiæ, tributaqve, ei qvotannis pendenda imperata, donec ipſe vel ſui ſucceſſores Reges Norvegiæ Orcades & Hialtlandiam perſoluto debito redemerint. Rex Chriſtianus Epiſcopum Orcadenſem Wilhelmum juratum ſuum, de regno Norvegiæ (verba ſunt Hvitfeldii) ad Regem Scotiæ, à ſingulari morum ſvavitate commendans expetebat ut qvantum fieri poſſit, cum filia ſua converſari permitteretur, donec lingvam gentis ediſceret. Eundem qvoqve Pontifici Romano inſinuabat, ad qvem Comitem Orcadenſem, qvi eum vinculis onerabat, accuſaturus erat, qvod ſe ob fidem Regi ſuo præſtitam indignè tractaſſet, cæterum poſtqvam è cuſtodia dimmiſſus eſt, legationi Regis Scotiæ adhibitus eſt.

Eodem anno Johannes Ros Eqves de Hancheda extra aulam Scotiæ eliminatus, literis Regis Chriſtiani & interceſſione reſtitutus eſt.

De hac eadem re extant qvoqve *Johannis Ferrerii Pedemontani* qvidem, ſed cui ſuppellex hiſtorica ab Henrico Sainclair Epiſcopo Roſſenſi ex archivis Scotiæ ſubminiſtrata eſt, iſta verba in App. hiſtor. Scot. Hect. Boët. *In mari præterea Deucaledonio ad circium & boream, ſunt Orcadum inſulæ, proxime ad littus Scoticum ſitæ numero XXVIII, hodie tantum habitatæ, atqve ſupra Orcades ad centum milliaria & amplius Norvegiam verſus repeꝛiuntur Schetlandiæ, numero XVIII, qvæ hodie ab hominibus incoluntur, & Scotiæ Regi parent, de qvibus magna fuit prioribus ſeculis, inter Scotos & Danos contentio, poſſeſſore tamen Dano, has omnes Chriſtiernus Daniæ Rex, novi matrimonii gratia, Jacobo Scotorum Regi cum Margareta filia poſſidendas pacifice tradiderat, qvousqve vel ipſe, vel poſteri ejus dotis nomine, qvinqvaginta millia florenorum Rhenenſium, nondum diſſolutorum, Regi Scoto, vel ſucceſſoribus ejus perſolvant, ſic enim nos ipſi vidimus & legimus in matrimonii Dominæ Margaretæ Danorum Regis filiæ tabulis nuptialibus cum Jacobo, ejus nominis Tertio Scotorum Rege confectis, & utriusqve Regni ſigillis decenter conſignatis Anno Domini MCDLXVIII. Poſtea vero cum Domina Margareta Regina peperiſſet filium ſuum primogenitum Jacobum, Scotiæ Principem, Rex Danus fæcunditati filiæ ſuæ congratulaturus, in perpetuum renunciavit juri ſuo de inſulis maris Deucalidonici, nempe Orcadibus, Hetlandiis & aliis, qvas ſub hypotheca in matrimonio filiæ Regi Scotiæ cum eâ tradiderat. Hujus renunciationis tabulas, in Archivis Scotorum Principum aſſervari audio.*

Recte ſcripſit, audiviſſe tantùm, non item vidiſſe qvemadmodum de tabulis nuptialibus ſcribit: Tales enim ſi extitiſſent tabulæ renuntiationis, jam dudum à Scotis contra Danos jus ſuum toties repetentes ex archivis protractæ fuisſent, & Scotorum hiſtoriographi eas in commodum Regni archiva patria ſcrutando haud neglexiſſent, ſed expreſſiùs laudaſſent, præſertim in re tunc controverſâ, nec Scoti ullo in conſeſſu earum unqvam meminerunt. Hîc & Buchananus nihil certi aſſerere auſus, de his Lib. XII ita ſcribit:

Interea Legati in Daniam decreti, ut Margaretam Daniæ Regis filiam Jacobo peterent uxorem, utqve proſpicerent qvoad fieri poſſet, ut vetus controverſia de Orcadibus & Scetlandicis inſulis, magnis utriusqve gentis cladibus exercita tolleretur (de qvibus tamen, ne litem unqvam motam, in tuis ſcriptis prodidiſti, nec ego obſervavi, qvanto igitur minus magnis cladibus agitatam, nimirum res Hæbudarum cum Orcadenſibus confundis) *princeps ejus legationis fuit Andreas Stuartus, Walter filius, idemqve Scotiæ Cancellarius. De nuptiis facile cum Dano tranſactum, omni jure qvod in omnes circa Scotiam inſulas, majores ejus ſibi arrogarant, dotis nomine remiſſo, tantum ut privatis agrorum poſſeſſoribus caveretur, ut agros, qvos ibi haberent, uti ante poſſederant, ita tenerent.*

Sunt qvi pignori expoſitas, donec dos ſolveretur, ſcribant, ſed poſtea Jacobo nepoti, ex filia recens nato, Danum omne jus ſuum in perpetuum cesſiſſe.

Hucusqve *Buchananus*: Hoc ſi maxime factum eſſet, ipſo tamen jure irritum eſt, cùm Chriſtiano Regi absqve ſenatus Norvegici conſenſu vix ulla poteſtas fuerit, ad provincias regni alienandas (Vide infra Frider. II mandata ad oratores ſuos

 Man

Mandrupum Pasbergium & cæteros data Fridrichsburgi 4 Maij, Anno 1585) id qvod ex obligationibus ſucceſſorum planum eſt, qvi qvoties inaugurarentur, ſenatui jurabant ſe provincias illas ſoluto pignore redempturos. Qvi nec poſtea ceſſabant, jus ſuum variis legationibus impenſisqve repetere, qvæ ſi in ſortem imputentur parum aut nihil ſupererit, qvod ſolvi oportet. Qvod ex ſeqventibus manifeſtum dabimus.

Anno MCDLXXXIII. Rex *Johannes* Chriſtiani Primi filius, cum inauguraretur ſolenni ſacramento ſe obſtrinxit ad revocandum ſub Regni Norvegici obſeqvium terras omnes, præſertim qvæ tempore patris ſui a Regno diſtractæ erant.

Anno MDXXIV. Die Sanctæ Catharinæ ſub veſpera inter alia privilegia Norvegis data, qvinqvaginta duobus capitibus comprehenſa, articulum viceſimum qvintum inſeruit *Fridericus Primus*, ubi promittit ſe Orcades & Hetlandiam a patre ſuo Scotis oppignoratas Regno Norvegiæ reſtituturum, idqvejure jurando. Regum inaugurationis Sacramenta & promiſſa vide. *part. 6 pag. m. 967. & part. 8. pag. 1274. chronic. Dan. Arild Hvitfeldii.*

Horum verò uterq; ſororius dicti Regis Scotiæ, partim neceſſitudinis vinculo naturaliq; caritate permotus, partim utrisq; regnis Daniæ Scotiæq; periculoſis bellis implicatis impeditus de jure pignoris reluendi ipſaq; redemptione cum Scotis agere deſtitit: Multò minus Danis tempore Regis Chriſtierni II. in tanta regnorum ſeptemtrionalium convulſione pignoris repetendi occaſio affulſit; Inde tamen haud qvicqvam juris Succeſſoribus, Regibus Daniæ & Norvegiæ potentiſſimis, ullo modo demtum eſſe ſperamus, qvod ex libro, qvi ſeqvitur, diſpaleſcet.

Exem-

Exemplum Contractus matrimonialis inter Sereniſſimum Scotiæ Regem Jacobum Tertium & Sereniſſimam Principem Margaretham, Potentiſſimi Principis Chriſtiani Primi Daniæ Norvegiæ & Sveciæ Regis filiam. *p. 188.* laudatum.

Chriſtiernus Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ Slavorum Gotthorumqve Rex, Dux Slesvicenſis, & Comes Holſatiæ, Stormariæ, Oldenburg & Delmenhorſt, Univerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis, Salutem ac votivæ proſperitatis augmentum. Notum fieri volumus per præſentes, qvòd Reverendi in Chriſto Patres & Domini, Domini Andreas & Wilhelmus Glasguen: & Orcaden. Eccleſiarum Epiſcopi, Nobiles ac Magnifici Domini, Andreas Dominus a Vandale Regni Scotiæ Cancellarius, Thomas Comes de Arane, Magiſtri Martinus Wan, Magnus Elemoſinarius & Regis Scotiæ Confeſſor. Gilbertus de Rerich Archidiaconus Glasguen: David Crechton de Cranſton, & Johannes Schau de Haly. Inclyti Oratores, Nuncii & Ambaxiatores Excellentiſſimi Principis Jacobi Dei gratia Scotorum Regis Illuſtriſſimi, Fratris confœderati & Conſangvinei noſtri Chariſſimi, ſe cum literis credentiarum Regalibus, nobis apud oppidum noſtrum Hafnen, Roſchilden. Dioce. nuper præſentarunt, in vim Credentiæ earundem oretenus exponentes. Qvod Sereniſſimus Scotorum Rex præfatus, gravisſima præliorum diſcrimina, hominum ſtrages, & exitia, rabie guerrarum ſeviſſima, inter Norvegiæ & Scotiæ Reges ac regna olim commisſa penitus extingvere, ac Regum præfatorum hæredum, Succeſſorum, & utriusqve regni Procerum animos in perpetuæ pacis, confœderationis & amicitiæ unione æternaliter copulare peroptavit, prout & nos etiam fervent animo affectamus. Id tamen aptius fieri non proſpexit, qvam ut nova ſoboles, ex utriusqve Principis ſangvine matrimonialiter ſuſcitata contrahatur. Videntesqve Præfati Oratores apud nos Inclytiſſimam virginem Margaretham, filiam noſtram unigenitam & legitimam, ætate nubilem, præclaræqve ſpecioſitatis forma decoratam, Præfato Excellentiſſimo Principi Jacobo Scotorum Regi Serenisſimo aptam, habilem, & ut aſſeruerunt congruentem, eamqve in futuram conjugem & inclytisſimam eorum Principis conſortem petierunt ac nos operoſæ ſollicitudinis ſtudio deſuper ſollicitarunt. Nos vero ac dilecti Conſules noſtri ex una cum præfatis Oratoribus ſuper hac re partibus, ex altera tractatus varios, communicationes ac prælocutiones plurimas habentes, tandem gratis animis modo formaqve ſeqventibus, concordatum extitit & concluſum. Et primo dicti Oratores Nuncii & Ambaxiatores Excellentisſimi Principis Jacobi Scotorum Regis memorati viſionem, ac inſpectionem Inclytisſimæ virginis Margarethæ filiæ noſtræ unigenitæ habentes, eamqve nomine, vice & ex parte præfati Principis in futuram conjugem & Reginam effectuoſe ut præfertur adoptantes. Qvorum nos votis deſideriisqve gratanter annuentes dictam Margaretham filiam noſtram ac unigenitam Præfato Principi Jacobo Scotorum Regi Serenisſimo in futuram Conjugem concesſimus, donavi-

navimus ac tradidimus. Qvam præfati Oratores zelanti animo virtute commiſſionis ab eorum Principe Jacobo Scotorum Rege, ipſis in hac parte ſpecialiter commiſſæ acceptarunt benignè, cujus commiſſionis tenor ſeqvitur in hæc verba.

Jacobus Dei gratia Rex Scotorum, Univerſis & ſingulis, ad qvorum notitias præſentes literæ pervenerint, Salutem. Cùm Deus æternus, qvi machinam mundi creavit, omniaqvè ac cuncta ipſius ambitu contenta, potenter regit & gubernat, In mundi naſcentis exordio ſuæ oſtendens Divinæ Majeſtatis clementiam, matrimonii Sacramentum inter noſtros primos Progenitores ad humani generis propagationem & perpetuam ipſius durabilitatem, ut nova ſobole mortuam renovaret, inſtituit, per qvod etiam almum matrimonii Sacramentum Divina peragente gratia regnant Reges felici ſucceſſione, & inclyta Principes virtute dominantur. Ex qvo etiam matrimonio & ejus fœdere ſacro, hoſtilitates & inimicitiæ, ac alia enormia qvam plurima unitatis & animorum conjunctione pelluntur, Amor, Dilectio & amicitia, pax, tranqvillitas & caritas radicantur, multæqve & innumerabiles aliæ felicitates & bona ſeqvuntur. Nos igitur præhabita deliberatione matura noſtri Conſilii magni, hominum more, conjugali vinculo vivere volentes, confiſi de prudentia, circumſpectione, fide, & legalitate Reverendorum in Chriſto Patrum Andreæ & Wilhelmi Glasguen: & Orchaden: Epiſcoporum, Nobilium Dominorum, Andreæ, Domini a Vandale, Cancellarii noſtri, Thomæ, Comitis de Aran, Conſangvineorum & Conſulum noſtrorum; nec non diſcretorum Clericorum, Magiſtrorum, Martini Wan, Magni Elemoſinarii & Confeſſoris noſtri, Gilberti de Rerich, Archidiaconi Glasguen: David Crechton de Cranſton, & Joannis Schau de Haly noſtrorum Armigerorum, ipſos noſtros Ambaxiatores Commiſſarios, & Oratores ſpeciales facimus, conſtituimus, & ordinamus, per præſentes, dantes & concedentes eisdem & eorum, ſeptem, ſex, qvinqve, qvatuor & tribus eorundem, dummodo dictus Reverendus Pater Epiſcopus Glasguen: Andreas Dominus a Vandale Cancellarius noſter, & Thomas Comes de Aran, aut eorum duo de tribus exiſtant, noſtram plenam poteſtatem & mandatum ſpeciale, imperium, regna, Franciæ, Angliæ, Hiſpaniæ, Daciæ, Ducatus & Dominia Burgundiæ, Britanniæ, Sabaudiæ & adjacentes alias provincias, ubi opportunum eis viſum fuerit, viſitandi, perluſtrandi & peragrandi atqve imperio, Regnis & Ducatibus ſupradictis & adjacentibus provinciis laborandi & inqvirendi, ubi nobis poſſet de futura conjuge, Perſona Nobili, de dictis domibus nobis apta & congrua, provideri & aviſari cum eadem & ſuis Inclytisſimis parentibus, modis qvibus validius fieri poterit ſuper matrimonio inter nos & eandem contrahendo, communicandi, appunctuandi, tractandi, concludendi, ſuper dote & donatione propter nuptias conveniendi, tractatus deſuper & qvascunqve conventiones & pactiones agendi, geren-

gerendi, paciſcendi, dotem pro ipſa Conjuge noſtra conſtituendi, poſtulandi, & noſtro nomine conſtitutionem recipiendi & acceptandi, ac dotalitium, ſeu propter nuptias donationem, ut noſtræ Sereniſſimæ Conſorti ſive Conjugi convenit, conſtituendi, aſſignandi & promittendi, ipſosqve contractus & conventiones, qvibuscunqve licitis ſecuritatibus, ne contraventionis detur occaſio, vallandi, firmandi, & roborandi, ac etiam ſuper perpetuis amicitiarum & auxiliorum vinculis, fœderibus & confœderationibus inter nos, hæredes & ſucceſſores noſtros, ex una, & illuſtriſſimam domum illam, ex qva noſtram Sereniſſimam Conſortem ſive Conjugem eligi contigerit, hæredes & ſucceſſores domus ejusdem partibus ex altera paciſcendi, tractandi, appunctuandi, concordandi & concludendi, pacta, tractatus, appunctuamenta, concordantias & concluſiones firmandi & roborandi. Et generaliter omnia alia & ſingula faciendi, gerendi, communicandi, tractandi, concludendi, & ſtabiliendi, qvæ in præmiſſis neceſſaria ſeu etiam opportuna fuerint, etiam ſi mandatum exigatur magis ſpeciale, qvàm præſentibus literis eſt expreſſum. Promittentes præterea pro nobis, hæredibus & ſucceſſoribus noſtris in verbo Regio, nos ratum, gratum, firmum, validum & ſtabile pro perpetuo habituros, totum & qvicqvid per dictos noſtros Ambaxiatores Oratores & Commiſſarios ſeptem, ſex, qvinqve, qvatuor aut tres eorundem, dummodo dictus Reverendus Pater Epiſcopus Glasguen: Andreas Dominus a Wandale, Cancellarius noſter, & Thomas Comes de Aran, aut eorum duo de tribus exiſtant, actum, factum, communicatum, tractatum, conventum, pactum concluſumve fuerit, ſeu qvomodolibet geſtum aut ſtabilitum in præmiſſis, aut aliqvo præmiſſorum. Datum ſub noſtro magno ſigillo apud caſtrum noſtrum de Edingburg, viceſimo octavo die menſis Julii, Anno domini Milleſimo, Qvadringenteſimo, ſexageſimo octavo, & Regni noſtri octavo.

SUCCESSIVE verò Illuſtres, Nobilesqve Domini Andreas Dominus à Wandale, Regni Scociæ Cancellarius, & Thomas Comes de Aran, Procuratores memorati Sereniſſimi Principis Jacobi Scotorum Regis Illuſtriſſimi ad hæc ſpecialiter per eundem conſtituti, ſponſalia, primo per verba de futuro vice, nomine & ex parte Præfati Principis Jacobi Scotorum Regis Illuſtriſſimi, cum Margareta filia noſtra inclytiſſima, juxta ritum & Eccleſiæ conſvetudinem contraxerunt. Deinde verò ſpecialis Procuratorii virtute, dictam Margaretam, per verba de præſenti, juxta Patrum ſanctiones, matrimonialiter copularunt, in animamqve Præfati Principis conſtituentes, ſolempniterqve jurantes, qvòd Præfatus Sereniſſimus Princeps Jacobus Scotorum Rex impedimentum ſeu impedimenta nunqvam præſtitit, qvo minus ſponſalia & matrimonium, cum præfata noſtra unigenita contracta, debitum non ſortiatur effectum, cujus prætactæ ſpecialis commiſſionis tenor ſeqvitur in hunc modum:

Jacobus Dei gratia Rex Scotorum, univerſis & ſingulis, ad qvorum notitias præſentes literæ pervenerint. Salutem. Sciatis nos ex noſtra mera & ſpontanea voluntate feciſſe, conſtituiſſe & ordinaſſe, ac per præſentes facere conſtituere & ordinare, illuſtres & nobiles noſtri magni conſilii, Dominos, Andream, Dominum à Wandale Cancellarium noſtrum & Thomam Comitem de Aran, Conſangvineos noſtros dilectos, & eorum qvemlibet, in ſolidum, noſtros veros legitimos & indubitatos ac irrevocabiles Procuratores, actores, factores, & negociorum noſtrorum geſtores & nuncios ad hoc generales & ſpeciales, ita qvod generalitas ſpecialitati non deroget, nec ê contra, & qvod non ſit melior conditio occupantis nec deterior ſubſeqventis, qvo ad infra ſcripta ſpecialiter & eorum merita. Dantes & concedentes dictis noſtris Procuratoribus ad hoc ſpecialiter conſtitutis, & eorum cuilibet in ſolidum noſtram plenariam poteſtatem, & mandatum ſpeciale ad viſitandum Excellentiſſimum & Potentiſſimum Principem Chriſtiernum Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gothorumqve Regem &c. Conſangvineum noſtrum chariſſimum, & ad contrahendum nomine noſtro ſponſalia per verba de futuro, & matrimonium per verba de præſenti, cum Illuſtri & Potenti Domina, Domina Margaretha filia unica dicti Illuſtrisſimi Principis in ætate habili & viro matura, ad matrimonium contrahendum conſtituta. Cui matrimonio per eosdem aut eorum alterum noſtro nomine, ut præmittitur, contracto firmiter ſtabimus, & non contra veniemus, durante vita noſtra, & dictæ futuræ Conjugis noſtræ, ac etiam in animam noſtram jurandi & firmiter promittendi, qvod priori tempore nihil egimus, fecimus aut diximus, qvod futurum matrimonium inter nos qvovis pacto, de jure aut de facto poterit impedire aut contractum de jure diſſolvere, nec in futurum faciemus, donec nobis de eorum factis circa præmiſſum matrimonium contrahendum conſtiterit luculenter, aut ipſos noſtros Procuratores in ſolidum irrevocabiliter conſtitutos revocabimus, aut eisdem ſeu eorum alteri, alium ſeu alios adjungemus ſeu annectemus, nec non omnia alia & ſingula faciendi, gerendi & exercendi, qvæ in præmisſis & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu qvomodolibet opportuna, etiam ſi talia ſint, qvæ mandatum exigunt magis ſpeciale, & qvæ nos faceremus, ſi in præmisſis perſonaliter intereſſemus. Promittentes inſuper in verbo Regis nos ratum, gratum, firmum & ſtabile habituros totum & qvicqvid per dictos noſtros Procuratores in ſolidum actum, factum, geſtumve fuerit, circa præmiſſum matrimonium ſeu qvomodolibet procuratum, & nunqvam contravenire in futurum. Datum ſub magno ſigillo noſtro apud Edinburg viceſimo octavo die menſis Julii, Anno Domini milleſimo, qvadringenteſimo ſexageſimo octavo, & Regni noſtri octavo.

Præmiſſis igitur per dictos Oratores Nuncios & Procuratores, ut præfertur, expeditis.

Nos

Nos Chriſtiernus Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, &c. Rex, pro ſacro matrimonii fœdere, ac præfatæ Margarethæ filiæ noſtræ unigenitæ, dote, & ut Amor, Dilectio, Pax & amicitia, animis Regum firmius adhæreant, uberiusqve & efficacius inter Reges & Regna radicentur, conſenſu pariter & aſſenſu Prælatorum, Procerum ac Regni noſtri Norvegiæ Nobilium prius habitis, commodo inſuper ac utriusqve Regni utilitate diligenter inſpectis, in partem dotis cum Margaretha filia noſtra unigenita, memorato Principi Jacobo Scotorum Regi Excellentisſimo, ac Margarethæ filiæ noſtræ ipſius Regis Sponſæ, eorumqve *hæredibus ac liberis duntaxat* annuam penſionem centum marcarum Stirlingorum nobis & hæredibus noſtris Norvegiæ Regibus, pro tempore exiſtentibus, ratione inſularum Sodorenſium & Maniæ, annis ſingulis debitam concedimus, tradimus & tenore præſentium donamus. Omnes inſuper & ſingulas pertinentiarum ſummas, damna, deprædationes, & injurias ratione penſionis præfatæ & occaſione contractuum inter Prædeceſſores noſtros, olim Norvegiæ & Scociæ Reges initorum debitas, penitus remittentes, ac univerſis & ſingulis contractibus, evidentiis, literis & munimentis deſuper factis, ſolempniter renunciamus, ac ſi de verbo in verbum de ipſis contractibus Obligationibus, evidentiis, literis & munimentis ſpecialis & expreſſa præſentibus mentio facta fuiſſet.

Promittimus etiam ac pollicemur pro nobis hæredibus ac ſucceſſoribus noſtris Norvegiæ Regibus, contra donationem, concesſionem, traditionem aut renunciationem, prædictas, non venire, nec veniri facere, ſeu fieri permittere directè vel indirectè, qvovis qvæſito ingenio vel colore, renunciando præterea omni, qvo ad hoc actioni, exceptioni, relevamini, ſeu remedio Juris Canonici aut Civilis. In complementum inſuper totius dotis promittimus, pollicemur, & obligamus nos, hæredes & ſucceſſores noſtros, Præfato Excellentisſimo Principi Jacobo Scotorum Regi Serenisſimo, ſuisve Procuratoribus in ſummam ſexaginta millium florenorum Rhenenſium fideliter perſolvendam, de qva qvidem ſummâ Præfatis Procuratoribus decem millia florenorum prædictorum, ante eorum ad regnum Scotiæ de regno noſtro Daciæ receſſum integraliter fideliterqve perſolvemus, & de eadem pecunia numerata ſatisfaciemus expedite cum effectu. Pro ſummâ verò qvinqvaginta millium florenorum reſtante, de ſumma integrali prædicta, Nos Chriſtiernus Norvegiæ Rex de conſenſu & aſſenſu Prælatorum, Procerum ac Majorum regni noſtri Norvegiæ prædictæ Nobilium, damus, concedimus, impignoramus, ac *ſub firma hypotheca & pignore* imponimus atqve hypothecamus omnes & ſingulas terras noſtras Inſularum Orcadenſium cum omnibus & ſingulis juribus ſerviciis, ac juſtis ſuis pertinentiis, nobis Regali jure, & Prædeceſſoribus noſtris Norvegiæ Regibus, ſpectantibus, ſeu qvovismodo ſpectare valentibus, tenendas & habendas totas & integras terras noſtras Inſularum Orcadenſium prædictarum, unà cum omnibus & ſingulis Cuſtumis, proficuis,

ficuis, Libertatibus, Commoditatibus ac aliis juſtis ſuis pertinentiis qvibuscunqve, tam nominatis qvam innominatis, ad prædictas terras Orchadiæ ſpectantibus, ſeu juſtè ſpectare valentibus, qvomodolibet in futurum ſæpedicto Excellentisſimo Principi Jacobo Scotorum Regi, filio & confœderato noſtro charisſimo in partem dotis cum filia noſtra Margaretha prædicta donec & qvousqve, per nos, hæredes noſtros vel ſucceſſores Norvegiæ Reges, præfato Jacobo Scotorum Regi, hæredibus ſeu ſucceſſoribus ſuis de ſumma qvinqvaginta millium florenorum Rhenenſium reſtantium de parte dotis, dicto Jacobo Scotorum Regi cum Margaretha filia noſtra antedicta, donatæ, conceſſæ & asſignatæ, fuerit integraliter & plenarie ſatisfactum ac perſolutum cum effectu. Et Nos, hæredes noſtri, ac ſucceſſores regni Norvegiæ Reges, præfatas terras Orcaden: ſic, ut præmittitur, hypothecatas, & memorato Jacobo Scotorum Regi ſuisqve ſucceſſoribus Scotiæ Regibus impignoratas, contra omnes mortales Warantizabimus, & in perpetuum defendemus. Præterea Oratores, Nuncii & Ambaxiatores præfati, nomine, vice & ex parte eorundem Principis ac comisſionis prædictæ vigore ipſis ab eodem Rege commiſſæ, pro dotalicio ſeu donatione propter nuptias præfatæ Margarethæ filiæ noſtræ unigenitæ Jacobi Scotorum Regis Sponſæ & Reginæ, asſignaverunt, dederunt & conceſſerunt Palatium de Linlithus, & caſtrum de Dova in Mentech, cum omnibus ſuis pertinenciis & adjacentibus, ac cum illis tertiam partem proprietatis Regni Scotiæ & omnium proventuum, reddituum ac obventuum ejusdem proprietatis, præfato Serenisſimo Principi Jacobo Scotorum Regi, ceu ad proprietatem regni ſui pertinentium. Et ſi contingat inſuper, Præfatum Dominum Jacobum Scotorum Regem ante mortem dictæ Margarethæ ſuæ Conjugis, diem, (qvod abſit) claudere extremum, præfata Domina Margaretha, infra tres annos obitum ipſius immediatè ſeqventes, liberam facultatem regnum Scociæ exeundi, ſeu infra idem commorandi, habebit prout præfatæ Margarethæ melius aut complacentius expedire videbitur. Et ſi regnum Scociæ exire præeligerit, Nos Oratores præfati, promittimus, pollicemur ac obligamus Excellentiſſimum Principem noſtrum Jacobum Scotorum Regem, ſuosque hæredes & ſucceſſores in ſummam centum & viginti millium florenorum Rhenenſium, dictæ Dominæ Margarethæ fideliter ſolvendorum, pro tertia parte proprietatis Regni Scociæ ſibi in dotalitio, ſeu donatione, ut præmittitur, asſignata, de qva vero ſumma, centum & viginti millium florenorum, defalcabitur ſummæ Dotis Jacobo Scotorum Regi asſignatæ & nondum ſolutæ, ſcilicet, ſumma qvinqvaginta millium florenorum, & *terræ inſularum Orchaden:* Regi noſtro Jacobo inpignoratæ, *ad Norvegiæ Reges revertentur*, contradictione, fraude, dolo & machinatione, malis excluſis penitus & ſemotis. Dum tamen præfata Domina Margaretha, cum Rege Angliæ, ſeu

ſeu qvacunqve altera Perſona, gentis ſive regni ejusdem matrimonialiter non copuletur aut qvovis modo conjugatur.

CAETERUM ad uberiorem animorum Norvegiæ & Scociæ Regum unionem, amorum, dilectionis & amicitiæ conjunctionem, pacis, tranqvillitatis ac charitatis continuationem. Nos Chriſtiernus Norvegiæ Rex, & nos Oratores ac Procuratores Excellentiſſimi Principis Jacobi Scotorum Regis ad hoc poteſtatem habentes, in efficacioris confœderationis vinculo approximare cupientes, pro nobis, hæredibus ac ſucceſſoribus noſtris ac regnorum noſtrorum Proceribus mutuam amicitiam ac nova fœdera inviolabiliter obſervanda & alternatis vicibus ad alterius Principis reqviſitionem, opem, ſubventionem & auxilium, contra qvemcunqve, ſeu qvoscunqve Principem ſeu Principes, gentemve, populum, confœderatis noſtris, ante datam præſentium duntaxat exceptis fideliter præſtare, ac præſentium tenore firmiter obſervare, Nos ad hoc hæredes noſtros & ſucceſſores aſtringentes in verbo Regio inviolabiliter obligamus. Si vero Partium aliqvam præfatarum Excellentiſſimum Jacobum Scotorum Principem Serenisſimum aut Margaretham filiam noſtram inclytisſimam ante nuptias, inter eos celebratas, ſeu carnalem copulam ſubſeqvutam mori contigerit, univerſa & ſingula præmiſſa, tractata, appunctuata, concluſa pro dotibus & donationibus propter nuptias ex utraqve parte penitus & omnino ſint extincta. Qvæ Præmiſſa omnia & ſingula Nos Chriſtiernus Daciæ & Norvegiæ Rex; qvatenus nos concernunt, bona fide, verboqve Regio, pro nobis hæredibus & ſucceſſoribus noſtris adimplere promittimus. Et ad hoc nos hæredesqve noſtros & ſucceſſores Daciæ ac Norvegiæ Reges obligamus & hypothecamus, ac per præſentes obligamus & hypothecamus.

Et nos Oratores præfati, vice ac Procuratorio nomine Principis noſtri Jacobi Scotorum Regis illuſtrisſimi præmiſſa omnia & ſingula prout nos concernunt, nomine procuratorio & vigore commisſionum ſuperius inſertarum bona fide adimplere promittimus, & adimpleri procurare, nec contra ea qvavis occaſione in futurum devenire Excellentisſimum Principem noſtrum Jacobum Scotorum Regem, hæredes & ſucceſſores ſuos ad hoc firmiter obligantes & expreſſe hypothecantes.

In qvorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum Nos Chriſtiernus Daciæ ac Norvegiæ Rex præfatus ſigillum noſtrum, & nos Oratores antedicti ſigilla noſtra, duplici ſub forma præſentibus apponi fecimus, apud oppidum Hafnen, infra regnum Daciæ, octavo die Menſis Septembris, anno Domini Milleſimo Qvadringenteſimo Sexageſimo Octavo, Indictione prima, Pontificatusqve Sanctisſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Pauli Divinâ Providentiâ Papæ Secundi Anno qvarto.

Exempla Tranſactionis de Hæbudis & Mannia inter Serenisſimos Reges Magnum Qvartum, Haconem Qvintum & Eiricum Pomeranum Norvegiæ, & Alexandrum Tertium & Jacobum Primum Scociæ. *pag. 171. cit.*

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen.

Ad perpetuam rei memoriam, univerſis & ſingulis innoteſcat, qvod anno Domini MCDXXVI viceſimo nono die Menſis Julii, videlicet ipſo die Sancti Olavi Regis & Martyris in civitate Bergen Regni Norvegiæ, convenientibus Serenisſimo Principe Domino Erico Dei gratia Norvegiæ Daciæ, & Sveciæ Regnorum, Slavorum, Gothorum Rege & Duce Pomeraniæ Illuſtri, per ſolennes nuncios, videlicet Venerabiles Patres & Dominos, Aſlacum Bergen: Johannem Aſloenſ. Domini Regis ac Regni Norvegiæ Cancellarium, Anbernum Hamarens: Thomam Orchadens: Dei gratia Eccleſiarum Epiſcopos, & Nobiles Dominum Endridum Erlendi militem, Swalonem Johannis Harnikinum Hinrici, Olavum Haqvini, Guthormum Benedicti, & Nervam Jacobi, Armigeros dictorum Regis ac regni Norvegiæ Conſiliarios, ad omnia facienda ac diſcernenda, qvoad infra ſcripta, qvæ dictus Dominus Rex facere poſſet, ſi perſonaliter præſens intereſſet, plenam & ſufficientem poteſtatem habentes, ex parte una, Et Sereniſſimo Principe Domino Jacobo eadem gratia Rege Scotorum Illuſtri, per Solennes nuncios Wilhelmum de Cricthon, Baronem de eodem, Militem Camerarium ſuum, Magiſtrum Wilhelmum de Feules Præpoſitum Eccleſiæ collegiatæ de Bothuile Elemoſinarium ſuum, Thomam de Cranſthon, Scutiferum ſuum, etiam conſimilem & ſufficientem poteſtatem habentes, qvoad ſingula infra ſcripta, parte ex altera.

Exhibita fuerunt, recitata & recognita concorditer per utramqve partem, qvædam munimenta ſuper compoſitione & finali concordia, primò inter Magnificos & illuſtres Principes, bonæ memoriæ Dominos Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium, Norvegiæ & Scotiæ Reges, & eorum hæredes, retroactis confecta temporibus. Secundò conſeqventer alia munimenta & indentura Illuſtriſſimorum Principum celebris memoriæ, Dominorum Haqvini Qvinti per ſolennes ſuos nuncios, videlicet Nobilem virum Dominum Bernerum de Barckeroe Baronem, & diſcretum virum Dominum Iwarum filium Olavi Eccleſiarum Bergen: & Orchadenſ: Canonicum & Roberti Primi Norvegiæ & Scotiæ Regum ſub anno Domini MCCCXII. in Dominica proxima poſt feſtum Apoſtolorum Simonis & Judæ in villa de Ifvernes confecta ſuper confirmatione & renunciatione præfatæ compoſitionis & finalis concordiæ, prioribus penitus conſona, ita qvod ſecundus tenor renovationis primæ compoſitionis formam in ſe clauſam & inſertam continebat, Cujus qvidem prætactæ compoſitionis & finalis concordiæ tenor ſeqvitur in hæc verba:

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen.

Ut

Ut certitudo præſentium det veram ac evidentem memoriam præteritorum æternaliter eſt ſciendum; qvòd anno gratiæ MCCLXVI Die Veneris proxima poſt feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli in Eccleſia Fratrum Prædicatorum apud Perchen, inita fuit hæc compoſitio, & finalis concordia, ſuper contentionibus, qverimoniis, damnis & injuriis ac diſcordiis inſularum Manniæ & Sodorenſium, ac jurium earundem ſopiendis, Divina cooperante providentia inter Magnificos & Illuſtres Principes, Dominum Magnum Qvartum Dei gratia Regem Norvegiæ illuſtrem per ſolennes nuncios ſuos Dominos, Askatinum Cancellarium ſuum, & Andream filium Nicolai Baronem ſuum ſuper hijs, illuc ſpecialiter deſtinatos ac legitime conſtitutos, comparentes ibidem ex parte una, Et Dominum Alexandrum Tertium eadem gratia Regem Scotiæ, ibidem cum clero & proceribus, Regni ſui majoribus, perſonaliter comparentem ex altera, ſub hac forma, videlicet qvod dictus Dominus Magnus Rex Novegiæ tanqvam amicus pacis & cultor juſtitiæ, ad Dei reverentiam & mutuæ dilectionis ac pacis obſervantiam diligentiùs confovendam, & animarum periculum propulſandum, ac ſtrages hominum citius evitandum ad inſtantiam & honorem Domini Alexandri Regis Scotiæ memorati, Manniam cum cæteris inſulis Sodorenſibus, & omnibus aliis inſulis, ex parte occidentali & auſtrali Magni Haffne, cum omni jure qvod in eis ipſe & progenitores ſui habuerunt, ab antiqvo tempore, vel ipſe & hæredes ſui habere potuerunt, in futurum per prædictos viros diſcretos Dominos Aſchetinum Cancellarium ipſius Domini Magni Regis Norvegiæ, & Andream filium Nicolai Baronem ſuum, habentes ab ipſo Rege plenam authoritatem componendi & concordandi ſuper ipſis amicabiliter & ſocialiter conceſſit, reſignavit & qvietas clamavit, tam in petitorio, qvam in poſſeſſorio, pro ſe & hæredibus ſuis in perpetuum tenendum, habendum, & poſſidendum, Dicto Domino Alexandro Tertio Regi Scotorum & ſuis hæredibus, cum dominiis, homagiis, redditibus, ſervitiis & omnibus juribus & pertinentiis dictarum inſularum, ſine aliqvo retinemento, una cum jure patronatus Epiſcopatus Manniæ, *ſalvis, jure, juriſdictione, ac libertate Eccleſiæ Nidroſienſis in omnibus & per omnia, qvod vel qvas habet in Epiſcopum & Eccleſiam Manniæ. Et exceptis inſulis Orcadiæ & Hethlandiæ, qvas idem Rex Norvegiæ cum dominiis, homagiis, redditibus, ſervitiis, & omnibus juribus & pertinentiis ſuis, infra eaſdem contiguis, Dominio ſuo ſpecialiter reſervavit*, ita qvod omnes homines dictarum inſularum, qvæ præfato Domino Scotiæ Regi ſunt conceſſæ, reſignatæ, & qviete clamatæ, tam majores qvam minores, ſubjaceant legibus & conſvetudinibus Regni Scotiæ, & ſecundum eas ex nunc in poſterum tractentur & judicentur. Pro hiis autem forefactis, vel injuriis & damnis, qvæ fecerunt usqve in hodiernum diem, dum memorato Domino Regi Norvegiæ adhærebant, nullatenus puniantur, nec qverentur ſuper hæreditatibus ſuis in illis inſulis, ſed pacifice

ficè ſtent in eisdem, ſub dominio Domini Regis Scotiæ, ſicut alii liberi & ligei dicti Domini Regis Scotiæ, qvi liberiori juſtitia gaudere dinoſcuntur, niſi aliqvid de cætero faciant, propter qvod juſtè puniri debeant, juxta leges ac conſvetudines Regni Scotiæ approbatas. Et ſi in dictis inſulis, ſub dominio dicti Domini Regis Scotiæ morari voluerint, morentur in Domino liberè & in pace, & ſi recedere voluerint, recedant cum bonis ſuis licitè, liberè, & in plena pace, itaqve nec morari, nec recedere contra leges & conſvetudines Regni Scotiæ, & ſuum libitum compellantur. Dominus itaqve Alexander Rex Scotiæ memoratus, veritatis zelator, & pacis & concordiæ amator, & hæredes ſui in perpetuum pro iſtis, conceſſione, reſignatione & qvieta clamatione, & præcipuè pro bono pacis, & ut fatigationes & labores redimantur, dabunt & reddent in perpetuum ſæpe dicto Domino Regi Norvagiæ & hæredibus ſuis & eorundem aſſignatis in perpetuum infra octavas Nativitatis Sancti Johannis Baptiſtæ in Orcadia, terra ſcilicet Domini Regis Norvegiæ, in Eccleſia Sancti Magni, in manibus Epiſcopi Orchadiæ, ſeu Ballivi ipſius Domini Regis Norvagiæ ad hoc per ipſum ſpecialiter deputati, vel in eadem Eccleſia deponent, ad opus ipſius Domini Regis Norvagiæ ſub cuſtodia Canonicorum ejusdem Eccleſiæ, ſi Epiſcopus vel Ballivus non inveniantur ibidem, qvi dabunt eis literas adqvietationis & factæ ſolutionis, centum marcas bonorum & legalium Sterlingorum, ſecundùm modum & uſum curiæ Romanæ, ac Regnorum Franciæ, Angliæ & Scotiæ numerandas annuatim, & nihilominus qvatuor millia, marcarum Sterlingorum dicto modo numerandorum infra proximum qvadriennium, loco & termino prænotatis, videlicet mille marcas infra octavas nativitatis Sancti Johannis Baptiſtæ, anno gratiæ MCCLXVII. & centum marchas de prædicta penſione. Et anno gratiæ MCCLXVIII. ad eosdem locum & terminum mille marcas, & centum marcas de penſione præfatâ. Et anno gratiæ MCCLXIX. dictis loco & termino mille marcas, & centum marcas de memoratâ penſione. Et ultimo anno gratiæ MCCLXX. eisdem loco & termino mille marcas, & centum marcas de eadem penſione. In poſterum autem dictis loco & termino duntaxat centum marcas de penſione prædicta, prædicto modo numerandas in perpetuum pro omnibus annuatim.

Et ad hæc omnia & ſingula, ut prænotata ſunt, fideliter & firmiter obſervanda Dicti, Asketinus Cancellarius et Andreas Baro, pro Domino ſuo Magno illuſtri Rege Norvegiæ et hæredibus ſuis et aſſignatis, in animam ipſius Regis de cujus voluntate eis ſuper hiis conſtabat ad plenum, et animas proprias, jurarunt publice in Eccleſia fratrum prædictorum apud Perchen, tactis Evangeliis ſacroſanctis. Et dictus Dominus Alexander Rex Scotiæ per Nobiles viros, Adam Comitem de Carnkis et Robertum de Meyners, eodem modo in animam ſuam, et animas

mas eorum pro ſe & hæredibus ſuis, fecit jurare ſolenniter, in præſentia nunciorum eorundem.

Et ad majorem hujus rei ſecuritatem, utraqve pars ſe obligavit, ad pœnam decem millium marcarum Sterlingorum ſolvendam de plano & absqve ſtrepitu judiciali a parte reſilire volente, parti compoſitionem iſtam, & finalem concordiam obſervanti, compoſitione ipſa & finali concordia nihilominus in perpetuum in pleno robore duraturis. Dominus inſuper Rex magnus Norvegiæ per nuncios ſuos ſupradictos ſe ipſum ac hæredes ac ſucceſſores ſuos. Et Dominus Alexander Rex Scotiæ, ſe & hæredes ſuos ſubjecerunt in hoc juriſdictioni ſedis Apoſtolicæ, ut unica monitione præmiſſa, per ſententias excommunicationis in perſonas, nullius perſona excepta, & interdicti in regna absqve ſtrepitu judiciali, & aliqva cauſæ cognitione, compellat partem reſilientem a compoſitione & finali concordia prædictis, ad ſolvendam parti, ipſas compoſitionem & finalem concordiam obſervanti, dictam pœnam decem millium marcarum, integri & plenarii, & nihilominus ad ipſas, compoſitionem & finalem concordiam, in omnibus & ſingulis articulis obſervandis, non relaxandas, qvousqve dicta pœna, ut dictum eſt, plenarie fuerit perſoluta, ipſis compoſitione & finali concordia in ſuo robore, in omnibus & per omnia duraturis, & in perpetuum valituris.

Renunciavit itaqve utraqve pars in hoc facto, omni exceptioni fraudis & doli, actioni in factum & privilegio fori & ſpecialiter reſtitutioni in integrum, & omnibus literis, inter eosdem Reges & anteceſſores ſuos hucusqve habitis & obtentis, cujuscunqve tenoris exiſtant, & omnibus literis & indulgentiis Apoſtolicis, impetratis & impetrandis, & omni remedio juris Canonici & civilis, per qvæ prædictæ conceſſio, reſignatio, qvieta clamatio, compoſitio & finalis concordia impediri, differri, & deſtrui valeant, ſeu modo aliqvo enervari. Adjectum eſt etiam huic concordiæ, & ſtatutum communi conſenſu, inter Reges & Regna Norvegiæ & Scotiæ, ut omnes transgreſſiones & delicta, inter eos, & anteceſſores ſuos, & eorum homines, usqve in hodiernum diem perpetrata, ex utraqve parte penitus ſint remiſſa, qvoad Eccleſias, ſicut ad regna, nullo ex hijs mali, iræ vel vindictæ tramite remanente, & ut obſides dictorum inſulanorum hinc inde capti & detenti, plene libertati reſtituantur. Et ſi inimicus alterius Regem ipſorum, Scotiæ ſcilicet, & Norvegiæ, ad alterum ipſorum confugiat, ipſum in regno ſuo vel dominio, ad gravamen ejus, â qvo effugerit, non receptet, niſi forte ad tempus, ut gratiam ſibi impetret, ſi gratiam meruerit, & ſi gratiam Domini ſui offenſi habere non poterit, ipſum ſtatim poſt annum non differat a ſe & ſuo dominio removere. Exceptis illis, qvi crimen læſæ Majeſtatis commiſerint, qvos nullo modo hinc inde receptent. Inſuper ſi contingat homines Regni Norvegiæ, qvod abſit, in regno vel dominio Regis Scotiæ pati naufragium, vel è converſo, liceat eis libere & qviete naves ſuas fractas vel colliſas, una cum rebus ſuis omnimodis, per ſe,

 vel

vel per alios, recolligere & habere, vendere, & alienare, absqve omni calumnia, qvamdiu eas non habuerint pro derelicto. Et ſi qvis contra hoc commune ſtatutum concordiæ, de rebus vel navibus hujusmodi periclitatis, qvidqvam fraudulenter vel violenter ſurripuerit, & ſuper hoc convictus fuerit, tanqvam raptor & pacis violator, prout demeruerit, puniatur, conſvetudine, ſi qvæ ſit contraria, non obſtante. Si qvis autem repertus fuit, & convictus perturbatur pacis iſtius & finalis concordiæ, inter prædictos Reges & Regna & eorum regnicolas, habitæ & confirmatæ, per Regem, in cujus dominio repertus fuit, qvi talia præſumpſerit, ſic acriter puniatur, ut pœna illius metus fiat aliorum.

Et in hujus rei teſtimonium parti hujus Scripti in modum chyrographi confecti, remanenti penes dictum Dominum Regem Norvegiæ Illuſtrem, ſigillum dicti Domini Regis Scotiæ, una cum ſigillis venerabilium Patrum Gamelini Sancti Andreæ, & Johannis Glasguen: Dei gratia Epiſcoporum, & nobilium virorum Alexandri Cymynde Buchan; Patritii de Dumberre, Wilhelmi de Marre, Adæ de Karnke Comitum, & Roberti de Meyners Baronis eſt appoſitum. Et alteri parti ejusdem ſcripti in modum chyrographi confecti, penes dictum Dominum Regem Scotiæ remanenti, ſigillum Excellentis dicti Domini Regis Norvagiæ, una cum ſigillis venerabilium Patrum Petri Bergenſ: Thorgilſi Stavangrens: Dei gratia Epiſcoporum, & nobilium virorum, Goutil de Mele, Buccolini filii Johannis, Finnii filii Gauti, Andreæ filii Nicolai, & Asketini Cancellarii dicti Domini Regis Norvegiæ eſt appenſum.

Qvas qvidem compoſitionem & finalem concordiam, conceſſionem, reſignationem & qvietam clamationem, ſic pro bono pacis, inter præfatos Illuſtrisſimos Principes, Dominos Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium Norvegiæ & Scotiæ Reges amicabiliter & ſocialiter factas, nec non dictas renovationem & confirmationem, per prælibatos Sereniſſimos Principes, Dominos Robertum Primum & Haqvinum Qvintum, Scotiæ & Norvegiæ Reges poſtea initas & confectas, una cum cæteris omnibus & ſingulis, qvæ in ipſis ſuperius continentur, Sereniſſimus Princeps Dominus Ericus Rex Norvegiæ antedictus pro ſe & hæredibus ſuis Regibus Norvegiæ & regno ſuo Norvegiæ per nuncios ſuos ſupradictos approbavit, ratificavit, & in perſona dicti Illuſtriſſimi Principis Domini Jacobi Regis Scotiæ & hæredum ſuorum renovavit, & præſenti ſcripto æternaliter confirmavit.

Dictus vero Illuſtriſſimus Princeps Dominus Jacobus Rex Scotiæ Illuſtris, easdem compoſitionem & finalem concordiam, conceſſionem, & qvietam clamationem, ſic pro bono pacis inter præfatos Sereniſſimos Principes Dominos Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium Norvegiæ & Scotiæ Reges amicabiliter & ſocialiter factas, ac ſimiliter renovationem ac confirmationem per prælibatos Sereniſſimos Principes Dominos Robertum Primum & Haqvinum Qvintum Scotiæ & Nor-

Norvegiæ Reges, poſtea initas & confectas, una cum ſolutione centum marcarum annuarum Sterlingorum, ad uſum Romanæ curiæ, & Regnorum Franciæ, Angliæ & Scotiæ facienda Domino Regi Norvegiæ, hæredibus ſuis, & Regno Norvegiæ in perpetuum annuatim, in Eccleſia Beati Magni Martyris in Orchadia, terra, videlicet Domini Regis Norvegiæ infra Octavas Nativitatis Beati Johannis Baptiſtæ, juxta Obligationis & conditionis formam, ſicut in Originali ſuper hoc confecto plenius continetur, una cum cæteris omnibus ſupradictis, excepta ſolutione illarum qvatuor millium marcarum Sterlingorum ſolvendarum, ut prænotatur in dicta compoſitione, pro ſe, hæredibus ſuis, ſucceſſoribus & regno ſuo approbavit ratificavit, & in perſona dicti Sereniſſimi Principis, Domini Erici Regis, Norvegiæ Illuſtris, & hæredum ſuorum Norvagiæ Regum renovavit, & præſenti ſcripto æternaliter confirmavit.

Præterea ut inter præfatum Dominum Ericum Regem Norvegiæ, ſucceſſores & ſubditos ſuos, regna & dominia ſua Norvegiæ, Daciæ & Sveciæ ex una parte, & prælibatum Dominum Jacobum Regem illuſtrem, ſucceſſores & ſubditos, & regnum ſuum Scotiæ ac dominia ſua parte ex altera, omnimodo firmior & ferventior amicitia ſuccreſcat, & continuetur, & ut ligei & ſubditi, utrorumqve Regum infra regna & dominia alterutrius communicare, & in locis, ad hoc conſtitutis, & ab antiqvo conſvetis, licite & libere mercandizare, ſub indubitata pacis tranqvillitate valeant in futurum, Juribus & conſvetudinibus approbatis, utrorumqve regnorum ſemper ſalvis: Finaliter concordatum eſt inter prælibatos Dominos Reges, qvod omnia & ſingula damna, transgreſſiones, defectus & univerſa delicta attentata aut perpetrata, ac ſimiliter pœnæ reſtitutiones, ſeu debita ſi qva occaſione hujusmodi trangreſſionum forent reſarcienda, ſeu qvocunqve modo exigenda, annuali penſione, Regi Norvegiæ & ſuis ſucceſſoribus in perpetuum annuatim ſolvenda, ut præmittitur, ſemper ſalva, inter prædictos Reges Prædeceſſores ſuos, ligeos aut ſubditos ſuos, aut dictorum regnorum Scotiæ & Norvegiæ, qvibuscunqve retroactis, usqve in hodiernum diem temporibus, ex utraqve parte, pro ſe, regnis, ſubditis & ſucceſſoribus omnimodo & penitus remittentur, qvitantur, & omnibus fraude & dolo poſtpoſitis, tanqvam ſoluta & reportata, absqve aliqvali futura impetitione, in perpetuum relinqventur. Et ad præſcriptas antiqvas compoſitionem & finalem concordiam, cum omnibus & ſingulis in eisdem contentis fideliter obſervandis, & nunc per Dominos Ericum & Jacobum Norvegiæ & Scotiæ Reges præfatos approbatis, ratificatis, renunciatis & confirmatis, ut ſupradictum eſt, Venerabilis Pater Dominus Thomas Orchadenſ. Epiſcopus, & Swalo Johannis armiger, ad hoc ſpeciale mandatum habentes, pro Sereniſſimo Domino ſuo Erico Rege Norvegiæ ſæpedicto, hæredibus ſuis & aſſignatis, in animam ipſius Regis, & in animas ſuas proprias juraverunt publicè tactis ſacroſanctis Evangeliis. Et ſtrenuus vir Dominus Wilhelmus de Chricton miles

Miles, & Magiſter Wilhelmus de Foules ſupradicti, ad hoc ſimiliter ſpeciale mandatum habentes, in animam Domini ſui, Domini Jacobi Illuſtris Regis Scotiæ, et in animas eorum pro dicto Domino ſuo Rege, et hæredibus ſuis et aſſignatis, modo conſimili juraverunt.

In cujus rei teſtimonium parti hujus Scripti in modum chyrographi et indenturæ confecti, remanenti penes dictum Regem Norvegiæ Illuſtrem, litera commisſionis dicti Domini Jacobi Regis Scotiæ cum ſigillo ſuo ſigillata, una cum ſigillis dictorum nunciorum ſuorum Dominorum, Wilhelmi videlicet Militis, Magiſtri Wilhelmi Præpoſiti, et Thomæ de Cranſthon eſt annexa.

Alteri vero parti ejusdem Scripti, penes dictum Dominum Regem Scotiæ remanenti. Litera Commisſionis ipſius Domini Erici Regis Norvegiæ illuſtris ſigillo ſuo ſigillata, una cum venerabilium Patrum Dominorum Allaci Johannis, Anberni et Thomæ Epiſcoporum, ac aliorum Nobilium Endridi ſcilicet militis, Svalonis Harnick; Olavi Guttormi et Narvæ prædictorum nunciorum ejusdem ſigillorum appenſione remanet coaffixa.

Seqvitur Commiſſio.

Jacobus Dei gratia Rex Scotorum univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, ad qvorum notitiam præſentes literæ pervenerint, Salutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, qvod nos ob honorem & reverentiam Dei omnipotentis, & ad evitandum ſtrages & effuſionem ſangvinis populi Chriſtiani, ac mala damna ac pericula maxima, qvæ occaſione gverrarum veriſimiliter poterunt evenire, cupientesqve, qvantum in nobis eſt, auxiliante Domino, cum omnibus fidei Chriſtianæ cultoribus pacem habere, noſtrosqve ſubditos in pace ponere, & qviete confidentes ad plenum de fidelitate, diſcretione & prudentia dilectorum & fidelium noſtrorum Wilhelmi de Chrichton Baronis de eodem, Militis, Cambellani noſtri, Magiſtri Wilhelmi de Foule Præpoſiti Eccleſiæ collegiatæ de Bothuile Eleemoſinarii noſtri & Thomæ de Cranſton Scutiferi noſtri, ipſos fecimus, ordinavimus, conſtituimus, ſtabilivimus & deputavimus pariter, ex certa ſententia, & deliberato conſilio, facimusqve, conſtituimus, ordinamus, ſtabilimus & deputamus, noſtros veros Ambaſiatores & nuncios ſolennes, dantes eisdem, & eorum duobus, plenam poteſtatem, liberam & generalem, ac ſpeciale mandatum ſe repreſentandi coram Illuſtrisſimo Principe Erico Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ Rege & Duce Pomeriæ, Conſangvineo noſtro charisſimo, aut cum qvibuscunqve Ambaſiatoribus & nunciis ſuis ſolennibus, ſufficientem poteſtatem ad hoc habentibus ab eodem Bergis in Norvegia conveniendi, vel alibi, ubi dictis Ambaſiatoribus noſtris, viſum fuerit expedire & tractandi, cum dicto illuſtrisſimo Principe, vel ſuis Ambaſiatoribus qvibuscunqve ſuper reparatione, reformatione & renovatione, bonæ, veræ & perpetuæ pacis ac finalis concordiæ, inter nos regnumqve noſtrum, terras, dominia & ſubditos noſtros ex parte una. Et dictum Illuſtrisſimum Principem, regna ſua, terras, dominia & ſuos ſubditos univerſos, ex altera, ac concordandi, tranſigendi, paciſcendi ac componendi, pro nobis & nomine noſtro ac ſubditis noſtris, ſuper omnibus & ſingulis qveſtionibus, debitis, diſſenſionibus, diſcordiis, bonorum rapinis, damnis & homicidiis qvibuslibet hinc inde illatis, cum omnibus & ſingulis punctis ſuis & articulis, circumſtantiis, incidentiis, emergentiis, dependentiis & connexis. nec non faciendi & firmandi pro perpetuo bonam, veram, firmam, & finalem pacem, inter nos, regnum noſtrum, terras, dominia, ligeos & ſubditos noſtros, ex parte una, & dictum Illuſtrisſimum Principem, regna ſua, terras, dominia, ligeos, & ſubditos ſuos ex altera, ac qvitandi dictum Illuſtrisſimum Principem hæredes & ſucceſſores

res ſuos, regna ſua, terras, dominia, ligeos & ſubditos ſuos univerſos pro perpetuo, de omnibus & ſingulis homicidiis, bonorum rapinis, pecuniarum ſummis, debitis & damnis univerſis, per ipſum Illuſtrisſimum Principem, anteceſſores ſuos, ſeu ligeos aut ſubditos ſuos qvalescunqve, nobis, progenitoribus noſtris, ligeis aut ſubditis noſtris, usqve in diem confectionis præſentium contractis, irrogatis, & qvovis modo perpetratis. Et ſuper præmisſis omnibus & ſingulis literas qvitantiæ à dicto Illuſtrisſimo Principe, pro ſe, hæredibus & ſucceſſoribus ſuis, ligeisqve & ſubditis univerſis petendi & recipiendi, ac pro nobis, hæredibus, ac ſucceſſoribus noſtris, ligeisqve & ſubditis noſtris qvibuscunqve, literas conſimiles ſuper præmisſis offerendi, concedendi, atqve dandi, tot & tales, qvales neceſſe fuerint, & dictis Ambaſiatoribus noſtris viſum fuerit expedire. Et generaliter omnia alia & ſingula faciendi, tractandi, concordandi & concludendi, qvæ circa præmiſſa; ſeu eorum expeditionem neceſſaria fuerint, aut qvomodo-libet oportuna, etiam ſi talia ſint, qvæ mandatum exigunt, magis ſpeciale. Ratum & gratum habentes, & pro perpetuo habituri, qvicqvid dicti Ambaſiatores noſtri, vel eorum duo faciendum duxerint in præmisſis, & qvolibet præmiſſorum. Datæ ſub teſtimonio magni ſigilli noſtri apud Edingburg Menſe Maji die Octavo, Anno gratiæ MCDXXVI & regni noſtri XXI.

Rerum Orcadenſium Hiſtoriæ
LIBER III.
De Indefeſſis potentisſimorum Regum Daniæ Norvegiæq; ſtudiis jus ſuum in Orcades adjacentemq; Hetlandiam pacificè repetendi.

HActenus hiſtoriam geſtaqve Orcadenſium libro primo proſecuti. Secundo, qvæ per annales, aut alias rerum vetuſtarum memorias ſparſa, ad noſtram notitiam pervenerunt complexi, evidenter tandem oſtendimus fiduciariam poſſeſſionem tantùm & proventus, non item jus proprietatis aut dominii territorii Orcadenſis Scotis eâ lege oppignoratum, ut redimendi facultas Sereniſſimis Daniæ Norvegiæqve Regibus æternùm illibata, nullis exceptionibus obnoxia pateat. Reſtat ut demonſtremus Auguſtiſſimos noſtros Reges non fuiſſe otioſos, in jure ſuo pacificè repetendo, nec parcos in impenſis, in legationes erogandis, nixosqve juris evidentia, tum etiam cauſſæ æqvitate, ab aſperioribus conſiliis ſemper abſtinuiſſe, qvamvis vires ad illud armis vindicandum nunqvam defuerint, ſæpe etiam occaſiones affulſerint, variis tamen ſubterfugiis à Scotis exceptos fruſtratosqve.

Primus occurrit glorioſæ memoriæ CHRISTIANUS TERTIUS, qvi de redimendis inſulis expoſtulavit. Qvo verò anno id primùm fecerit, non definitur. Conſtat tamen ex epiſtola ejus, cujus ſcopum exhibemus, ante annum MDXLIX literas de ea re ſcripſiſſe.

Scripſit enim ad Gubernatorem Scotiæ Jacobum Hamiltonium Araniæ Comitem, de reſtitutione Orcadum literas Hafniæ, ultimo Septembris anno MDXLIX. Ubi præmiſſa humaniſſima ſalutatione, votisqve proſperis, ſe antea ad Gubernatoris Celſitudinem ſcripſiſſe perhibet de inſulis Orcadibus, qvarum fiduciaria poſſeſſio penes Scotos ſit, ex eo, qvòd olim avus ſuus Chriſtiernus Primus Daniæ Norvegiæ &c. Rex Jacobo Scotorum Regi illas in filiæ dotem ipſi matrimonio collocatæ conceſſerit, recepta conſignataqve publicis inſtrumentis fide de reſtituendis iis, vel ſibi, vel ex Regni Daniæ Norvegiæqve ſucceſſoribus, qvinqvaginta millia aureorum Rhenenſium numeratorum offerenti. Nam cum inſulæ illæ ab omni antiqvitatis memoriâ in parte Regni Norvegiæ cenſerentur, prudentèr avum ſuum caviſſe, ne ejusmodi Regni viſcera perpetua ſeparatione à ſe diſtracta viderentur. Se qvoqve ad gubernacula ſucceſſionemqve

qve

qve vocatum, & avitæ & propriæ fidei Ordinibus Regni ſui, cùm inauguraretur, datæ memoria neceſſario commoneri, ad dicandas huic neceſſario curas operasqve ſuas. Sperare itaqve, imò plane confidere Gubernatoris Celſitudinem, omnesqve Regni Ordines eâ æqvitate præditos eſſe, eumqve & communis juris ac juſtitiæ & Dei juſtitiæ vindicis reſpectum habere, ut adverſùs ea ſcientes niti non decreverint, ſe qvoqve conjunctionem inter illos mutuam, ac neceſſitudinem ita ſtudioſè omnibus officiis culturum & tuiturum, ut nihilminus a Celſitudine Gubernatoris, & univerſo Regno Scotiæ, qvàm iniqva voluntas ſit expectanda. Itaqve qvod prius ſibi eandem cauſſam agenti, nondum ab ipſis reſponſum fuerit, credere qvidlibet potius cauſſæ eſſe in illa confuſa temporum perturbatione, qvam propoſitum, meditationemqve injuriæ. Nec ambigere, qvin exploratâ diligenter cauſſæ veritate & juſtitiâ, æqvum bonumqve benigne à ſe impetrari patiantur. Et qvanqvam nec dubitare poſſit, extare etiam in Regnis illorum, illius totalis conventionis documenta monumentaqve publica, tamen ne qvid à ſe deſiderari poſſit, mittere ſe (Anno ſc. 1549) exempla literarum, qvæ appoſito ſui Regni ſigillo fidem illius contractus in perpetuum ſanxerunt. Qvæ cùm qvinqvaginta millium aureorum Rhenenſium numeratione exſolvere paratus ſit, die & loco, qvo ſibi â Celſitudine illius, aliisqve, qvorum arbitrium ſit, fuerit denunciatum, viciſſim à Celſitudine illius, & univerſo Conſilio publico Regni Scotiæ amantèr petere & rogare, ut ad inſeqventis anni Majum in ipſis Orcadibus, locus ſibi deſignetur, ubi miſſi à ſe cum authoritate, ſuo nomine in poſſeſſionem inſularum reſtituantur. Et qvoniam hoc rerum ſtatu intellexerit neceſſarium eſſe, ad ſummam negotii Chriſtianiſſimi Galliæ Regis, amici & confœderati ſui cariſſimi auctoritatem, dediſſe operam, tum antea, cùm etiam hoc tempore, ut in eandem planè ſententiam, ad Serenitatem ejus ſcriberet, qvam libenter ſperet, non modo calculum ſuum & auctoritatem cauſſæ juſtiſſimæ, ſed etiam favorem & maturitatem, & bonam exſecutionem accommodaturam eſſe. Nam & in eo moderationem ſuam probaturum, illosqve probaturos ſperare, qvod non horum temporum mores in recuperanda poſſeſſione imitatus fuerit, qvàm vindicare ſtatim, oblata pecuniæ ſolutione poſſit. Cæterùm cùm in eo aliisqve omnibus ſuæ perpetuæ erga Celſitudinem Gubernatoris, Illuſtriſſimamqve Principem, conſangvineam ſuam, univerſumqve Regnum, nomenqve Scoticum, benevolentiæ & gratificandi ſtudia exercere conſtantèr decreverit, non immeritò ſe mutuæ voluntatis æqvitatisqve partem, ab illis vicisſim expetere, idqve inprimis, ne ſtatus inſularum interea, dum in poteſtatem ſuam redit, damno aut detrimento aliqvo lædatur, ac deterior fiat. Hæc omnia, cùm ſint jus, æqvitasqve ipſa, pro ſe ſtare, ſe etiam atqve etiam obteſtari atqve rogare Celſitudinem Gubernatoris, cùm univerſi publici Conſilii collegio, ut ita in omni hoc negotio moderando, finiendoqve, tum in reſponſione ſibi qvam

pri-

primùm maturanda, perpendant, ac ſeqvantur, ut appareat etiam vetuſtæ amicitiæ & benevolentiæ, multiplicisqve neceſſitudinis ſuæ eſſe habitam rationem, qvam qvidem ſe, illorum æqvitate commotum, non modo omnibus officiis tueri, ſed etiam augere atqve illuſtrare conaturum.

Extant & literæ Calendis Octobris ejusdem anni ab illo ad Regem Galliæ Henricum Secundum ſcriptæ in eandem ſententiam.

Primò memorat ſe prius ad Regem Galliæ de hac materia ſcripſiſſe, deinde jus ſuum, ejusqve originem, eodem tenore, qvo ad Gubernatorem retexit, ſubjungitqve poſtulati hujus neceſſitatem, datam nimirum Ordinibus Regni, fidem in auſpiciis mandatæ ſibi Regiæ dignitatis & auctoritatis. Cumqve Regnum Scotiæ in poteſtatem Regis Galliæ pervenerit, jure, mutuæ inter illos cognationis, neceſſitudinis, fœderis, fraternitatis, ac ſanctioris amicitiæ illum obteſtatur, ut cauſſæ æqvitatem ſibi curæ eſſe velit, committitqve illius arbitrio, diem, locumqve, ubi præſentem pecuniam exſolvi velit, ſive in Scotia, ſive Orcadibus, cùm per anni tempus pecunia in præſens commodè transmitti neqveat. Itaqve ut maturo reſponſo de voluntate ſua ſe certiorem faciat, expetit. Etiam ut diligenter caveat, ne regiones illæ qvicqvam damni aut detrimenti capiant, donec ſibi reſtituantur. Cumqve extent publica dotalis iſtius conventionis inſtrumenta, profitetur, ſe una cum his, alterum Regi exemplum probatæ, &, ut ejus verbis utar, fidatæqve fidei remittere. Certiſſimo argumento unum antea miſiſſe.

Inſeqventis anni principio a Gallis Legatus in Daniam venit Carolus Danzæus, *vir*, ut tradit *Stephanus Johan. Stephanius in hiſt. Dan. Reg. Chriſtiani III.* qvem hic exſcribo, ſummæ prudentiæ & rebus magni momenti gerendis idoneus. Auditus in conſeſſu Patrum, ita ferè diſſeruit. *Potentiſſimum Galliarum Regem, Principem imperio deſignatum, ac univerſos Regni Proceres, evidentibus confirmatos documentis, compertum habere, Orcadas Hetlandiamqve inſulas, pro dote Margaretæ, qvæ Jacobo Tertio Scotorum Regi nupſerat, à Rege Daniæ Chriſtiano Primo, pignori qvondam depoſitas, nulli mortalium potiori jure adjudicari poſſe, qvam heredibus ipſius, ſi qvando prædictas inſulas liberare nexu pignoris conſtituerint. Qvocirca ſumma æqvitate ſubnixam videri poſtulationem Chriſtiani, jam rerum in Dania potiuntis, qvi ſubornata priore anno legatione, poſſeſſionis avitæ reſtitutionem, oblato redemtionis pretio tentaverit, id vero negotii parum Gallici nominis intereſſe. Qvippe decreto Procerum accitam è Scotia Mariam Jacobi Regis filiam, non ut tutelam pupillæ ſuſciperent, ſed illius educationi, qvam Principis ſui conjugio ſummis deſideriis deſtinaſſent, nonnullam impenderent operam. At hujusmodi cogitationes, incerta ſpe fundatas, qvod uterqve Principum annos pubertatis nondum attigiſſet. Interea cœleſte Numen, cujus in manu ſita ſunt conſilia mortalium, poſſe vota hacce irrita reddere, ſi ita placitum admirandæ ipſius providentiæ foret. Proinde petitionem Regis tametſi juſtiſſimam, dilatione aliqva moderandam, tempusqve patienter expectandum, qvo Principes vitæ ſociæ per ætatem maturi, arctiore connubii vinculo jungerentur. Tum longè proſperiore ſucceſſu arduum hoc negotium transactum iri, qvum poſſit eorum arbitrio permitti, qvi ſummam de eo decernendi legitimamqve poteſtatem haberent. Chriſtianus Rex moram conatibus ſuis interjici gravatè ferens, legatum ſine reſponſo dimittendum ſtatuerat, ſed pervicêre Magnates, ut à rebus è Gallia repetendis deinceps abſtineretur.*

Extat etiam in Archivis Regiis inſtrumentum Danzæo â Rege datum, cum

plena

plena poteſtate, qva legati inſtrui ſolent, Gallica lingva conſcriptum. Datum Blois anno MDXLIX: XIV Decembris.

Reſcripſit & Gubernator Scotiæ ex oppugnatione Brocticia Nonis Januarii recens redditas ſibi literas Regias, qvibus de re Orcadenſi illiscum agat, nec ſibi aliud optatius, qvam ut poſſit exactè ad illas reſpondere, ſi id per aſſiduas belli occupationes liceret, jam verò redditas à legato literas, cùm ad duo munita maritima loca oppugnanda properatumeſſet, qvo & ille ipſos triduo comitatus ſit, rerum omnium teſtis oculatus. Non itaqve commodè carthophilacia & Archiva perqviri, nec Conſilium Principum ea de re convocari potuiſſe. Sex enim munitiones hoſtes adhuc tenere, qvas pari felicitate ſe recuperaturos credat, qvam tres illas, qvas intra proximum annum receperint. Confidere idcirco ſuæ Majeſtati, pro ſua conſtante in Scotos benevolentia & ſtudio, atqve infantulam Reginam ſangvinis neceſſitudine, non diſplicere, qvod hujus modi bellica negotia cæteris omnibus rebus prævertant. Verùm tamen daturum operam, ut legatus, qvem proximo menſe Martio mittere deſtinaverit, illius Majeſtatem adeat, deqve poſtulatis plene edoceat.

Datæ & Literæ Aſſertoriæ, qvas Credentiales appellant, a Matre Reginæ & Gubernatore pro Comite de Rothes & Carolo Danzæo Sterlingi anno MDXLIX idiomate Gallico, qvarum Exemplum ex Archivis Regiis penes me.

Qvin & ipſius Reginæ nomine aliæ Literæ Aſſertoriæ latino ſermone ad Regem ſcriptæ pro Comite Georgio de Rothes, Leſlii Domino, Vice-Comite Fife præfecturæ, & Reginæ Conſiliario, cum certis mandatis, qvæ Regi Conſilioqve exponere tenebatur, Datæ Sterlingi Calendis Martij ejusdem anni. Legato autem peculiares literæ Edinburgi XXII Februarii traditæ erant, cum præſcriptis mandatis. Qvarum exemplar productum eſt Itzehoæ XV Aprilis anno MDL. Erant autem ejusmodi:

Præmiſſa officiociſſima Salutatione, jubetur oſtendere acceptas eſſe literas Regias, cognitumqve poſtulatum de loco in Orcadibus proximo Majo conſtituendo, ad recipiendam certam pecuniam pro inſularum reſtitutione. Alieniſſimum tempus, qvo hæc poſtulantur, cum immani bello Scotia ab Anglis, magnis Imperatoris auxiliis, terra mariqve affluentibus ſuffultis plus ſeptennium vexata ſit, Reginâ cunis vix egreſſâ. Reginam viduam, illas inſulas, a marito ſuo titulo donationis, propter nuptias datas, poſſidere, iſtoqve jure ſibi eas aſſerere.

Deſponſam eſſe Reginam Delphino Franciæ, & ſuperiori anno in Gallias travectam, itaqve ſine Regis Galliæ auctoritate, nihil de ea re poſſe decidi. Eum tamen prima qvaqve occaſione ſe conſulturos, cujus conſenſu impetrato, ſtatim omnium Ordinum Regni Conſilium convocaturos, qvo reſponſum, de tam gravi negotio ritè & maturè reddi poſſit. Verùm plus temporis ad hæc expedienda, illo præſertim tempore, qvo belli tempeſtas itinera terra mariqve intercludat, qvam integrum Majum reqviri. Non eſſe ſui officii intra Reginæ pupillares annos, qvicqvam de tantis rebus ſtatuere, multo minus de ejus dominio aliqvid alienare, qvod nec ſine ſuo evidenti periculo fieri poſſit. Rogare itaqve Regem qvàm officioſiſſime, ut cum Regina, jam ſeptem annos,

annos, & paucos menſes nata ſit, tantiſper hoc poſtulatum differre dignetur, donec tutela finiatur; tum omnia ei apud illam, Regiumqve maritum proniora futura; ſe interim annixurum, ne ejus jus deterius fiat. Hæc pro ſangvinis, qva Reginæ conjunctus ſit, neceſſitudine, proqve vetuſto Majorum fœdere inter utramqve gentem officioſè peti.

Ad extremum petebatur, ut ineundæ cum Imperatore Carolo paci Rex operam commodaret ſuam.

His in ſenatu expoſitis, cum variis occupationibus diſtracto Patrum Collegio, Legatus, qvod reliqvum erat Aprilis, totumqve Majum ſine reſponſo detineretur, redditæ ſunt ei literæ ê patria ſua, qvibus omnis mora ſocordiæ ejus imputabatur. Calendis igitur Junij tanta neceſſitate adactus Hafniâ ad Regem ſcribit, datis ad Heroldum ſeu fecialem Scoticum literis Regi perferendis; graviter qveſtus, qvod id ſibi vitio vertatur, qvod optimo animo pro Majeſtatis Regiæ arbitrio fecerit, ſe enim literis nuper è Scotia miſſis negligentia accuſari; qvaſi nec demandata mandata, eâ, qvâ decuit, ſedulitate urſerit, nec ad tempus præſcriptum in patriam cum qvalicunqve reſponſo redierit; qvaſi moras ſuapte voluntate nexuerit, donec ex inſperata & integra negotiorum dilatione, damna nec mediocria, nec contemnenda Scotorum Regno & Reipublicæ evenerint, qvæ omnia ſibi uni, non ſine periculoſis ſuſpicionibus, nominisqve jactura imputari; petit itaqve obnixè, ut Serenitas Regia, ſibi ſignificare dignetur, qvid faciendum ſit.

Ejuſdem anni (1550) XIII. Junii propoſiti ſunt à Conſiliariis Regiis, nomine Regis & Senatus, legato Scotico, qvidam articuli ad poſtulata ejus, legationisqve ſcopum pertinentes; ad qvos poſtridie reſpondit, & qvidem ad Orcadenſe negotium in hanc ſententiam:

Qvamvis multa & varia, tam de jure, qvàm de conſvetudine, & Legitimâ Regnorum praxi, argumenta firma & valida, ratione & æqvitati conſentanea proponi posſint, qvibus perſpicuè demonſtrari posſit, Orcadas durante minorenni Reginæ ætate, non debere repoſci, illis tamen, & omni juris rigore ſepoſitis, id duntaxat hac vice modeſtè & amicè poſtulari, ut propinqvitatis, ſangvinis & veteris amicitiæ reſpectu & cauſſa, atqve ad vitanda incommoda, non ex jure, ſed ex benigno favore & gratia dignetur Regia Majeſtas, neceſſariam aliqvanto temporis prorogationem clementer concedere: Nec id in incertum, neqve in infinitum peti, tantùm ut annuum ſpatium, qvod ultro conceſſerit, ad pupillarium Reginæ annorum legibus præſcriptorum exitum proroget; duodecimo autem ætatis anno finiri, ad qvam Reginæ tantùm trienniùm & menſes qvatuor deſint, *qvibus expletis: cùm Regina ad pubertatem dominiumqve ſuum pervenerit, omnia, qvæcunqve jus & æqvitas, & amicitia poſtulant, tam in Orcadum reſtitutione, qvam aliis qvibusvis rebus & officiis fieri debent; Sereniſſimum Regem pro arbitrio & voluntate, absqve omni obſtaculo & contradictione, libenter & amicè, procul omni dolo, fraude & dilatione, cum omni conſangvineæ Principis & ſubditorum amore propenſione & benivolentia aſſecuturum. Se autem ut ſine omni Regii juris præjudicio ac detrimento & ſine violata jurisjurandi religione, & deniqve ſine omni horum Regnorum damno facilè concedi, ſperare, ſic in ſuæ Majeſtatis honorem & gloriam, mutuiqve amoris augmentum, ſibi hac vice concedendum, dubitare non poſſe.*

1550. Die XXI menſis Junii, legato, præmiſſa Salutatione ad Reginam & Gubernatorem Scotiæ, deferenda, reſponſum eſt. Intellectum ex eorundem literis, qvo minus reſponſum ad poſtulata de Orcadum redemptione dignum rei gravitate non expediatur; in cauſſa eſſe Reginæ infantiam, qvæ primùm deſponſata Delphino Franciæ, apud Regem Chriſtianiſſimum in Galliis educetur, ut interſit illius, auctoritatem cauſſa graviori intervenire. Cui accedere poſtea etiam ſolenne Scotici Conſilii decretum oporteat, qvibus diſqviſitionibus majorem moram fieri neceſ-

ſe ſi

ſe ſit. Deinde qvod Illuſtriſſimo Gubernatori Sereniſſimæ Reginæ Infantis tutori, rerum pupillarium alienatio minime competat, qvam præterea impediat item Sereniſſimæ jus, donatione propter nuptias à defuncto Rege conſtitutum. Deniqve qvod ratio habenda ſit ſangvinis vetuſtorumqve fœderum, ne Regnum multiplici calamitate diuturni belli exhauſtum, & oppugnata Reginæ infantia, inſuper hac poſtulatione urgeatur.

Ad hæc reſponſum eſt, Regem, neqve malevolentia, nec cupiditate inductum, ſed gravisſimâ jurisjurandi religione, in ipſa inauguratione obſtrictum ad liberandas nexu pignoris Orcades, jus ſuum repetere. Qvare neqve Regni Scotici calamitatem, qvæ nunc felici pace mutata ſit, neqve Reginæ conſangvineæ infantiam, qvæ etiam firmiore Regis Chriſtianisſimi præſidio munita ſit, aut ſibi poſtulandi, aut cuiqvam recuſandi, cauſſam jure præbituram.

Nam qvod de alienatione rerum pupillarium jure interdicta tutori dicitur, id ita locum habere, ſi res ſine controverſia pupillæ, & non aliena eſſet. Nunc cum de jure ſuo per Regia diplomata liqveat, ſecundùm pupillam, etiam ipſius tutoris interſit, pignoratæ poſſesſionis ritè ac rectè repetitæ, retentionem vitari, ne ejus qvod intereſt rectè reſtitutam fuiſſe, petitio præter ſortem morâ cumuletur. Admonendum itaqve ſedulò, atqve amantèr rogandum Dominum Gubernatorem, ne ſtatuat officii ſui ratione, ſibi reſtitutionem inhibendam, ac ne periculum ex ea cauſſa vereatur, qvæ facile ipſi Regi Chriſtianisſimo, omnibusqve in univerſum bonis probari posſit. Sperandum etiam Serenisſimam Reginam viduam eâ præditam eſſe æqvitate, ut facile animadvertat, neqve Regi Daniæ, rei alienæ donationem præjudicare, nec ipſum juramenti religione, de petenda reſtitutione exſolvi, neqve deinde reſtituendi obligationem cujuscunqve posſidentis, ſi modo pecunia in pignoratione definita offeratur, poſſe exſtingvi. Qvare cum petitio ſua ea æqvitate dirigatur, ſangvinis & antiqvorum fœderum necesſitudinem non tam opponi ſibi, qvàm patrocinari, ne æqva poſtulanti denegentur, nec ipſe Daniæ Rex eò redigatur, ut qvicqvam antiqvius ſanctisſima fide Regnis ſuis obligata, habuiſſe videatur. Reliqvam excuſationem, qvæ ad Regis Chriſtianisſimi auctoritatem interponendam, publiciqve Regni Scotiæ Conſilii pertineat, ſane ita ſibi ſatisfacere, ut in primis gratum ſit, qvod promittatur ſumma maturitas, qvam qvidem etiam, pace Dei beneficio parta, nunc multo faciliorem futuram. Itaqve cum ſæpe repetitæ jam necesſitudini, id qvod posſit, omnino non illibentèr largiri decreverit, ne ſcilicet nimis rigidè poſtulatum ſuum urgeat, paſſurum vicisſim Dominum Gubernatorem a ſe impetrari, cujus ſpem faciat in miſſæ Legationis exhibitis articulis, nimirum ut intra inſeqventis anni Calendas Majas, de ſententia publici Conſilii Scotici, ſolenniter & ritè congregati, adhibita etiam Regis Chriſtianisſimi auctoritate certum ſolidum ac liqvidum ad ſe reſponſum mittat, qvod vim

vim juſtæ firmæqve obligationis & cautionis habeat, qvo tempore, loco, ratione & modo, ſine fruſtratione ulla, reſtitutio Orcadum à ſe certò exſpectari & ſuſcipi debeat. Nam alioqvi iniqvum eſſe, ſe in diem incertum, ſine ulla graviori cautione protelari & rejici, qva in re ſperandum Sereniſsimam Reginam, Dominum Gubernatorem, aliosqve, qvi auctoritate valeant pariter ſummæ æqvitatis & ſuæ dignitatis, Regnorumqve ſuorum urgentis neceſsitatis diligenter habituros eſſe rationem.

1550 Data & eodem die Junii Hafniæ eidem Generoſo Comiti à Rothes Legato Scotiæ alia brevis qvorundam articulorum declaratio, hoc ſenſu:

Qvamvis ſatis evidenter ratio juris Regis in Orcades aſſerta ſit, omiſſa tamen ejus rei diſceptatione concedi, qvod Dominus Comes Legatus precatus eſt, ut ſcilicet Rex ex gratia patiatur trium annorum & qvatuor menſium, nec amplius ſpatium reſtitutioni intervenire, qvo tempore Scotiæ Reginæ pupillaris ætas, & Domini Gubernatoris tutela finietur, his tamen conditionibus.

I. Qvoniam exempla diplomatum, qvibus juris ſui illuſtria documenta continentur, antea miſſa ſint, eademqve nunc denuò mittantur, ut itidem ab hujus ſcripturæ die, intra annum unum, disqviſitione apud omnes Ordines Regni ac regiminis Scotici facta excutiatur, ſi qvid juris a qvoqvam, contra petitionem ſuam in Orcadenſibus inſulis prætendi, aut allegari poſſe videatur, ut ejus documenta, deſcriptis bona fide publicarum tabularum, ſi qvæ extent, exemplis, præſtituto anni ſpatio ad manus ſuas perferri curentur. Porrò ſi nulla reperiantur contrarii juris documenta, qvibus jus ſuum elidi aut infringi posſit, ut hoc caſu, intra prædicti temporis ſpatium, de Sereniſſimæ Reginæ, Illuſtris Domini Gubernatoris, & univerſi publici Conſilii Regni Scotici ſententia, & omni auctoritate & ſolennitate juris vel conſvetudinis munita cautio mittatur & præſtetur, qvod finitis annis tribus, & menſibus qvatuor, non amplius Orcadenſium inſularum legitimæ reſtitutioni adverſabuntur, obſiſtent, moram aut impedimentum afferrent, neqve per ſe, neqve per alios, nullo qvæſito colore, prætextu, ant fuco qvin conſtituto ab ipſis loco & die, vel â ſe denunciato, pecuniam juxta diplomatum tenorem recepturi, & Orcadenſium inſularum poſſeſſione ſibi bona fide & legitime reſtituta ceſſuri ſint.

II. Ut ſimul cum dictis documentis, vel cum dicta cautione Sereniſſimæ Reginæ viduæ Illuſtris Domini Gubernatoris, & univerſi Conſilii Regni Scotiæ ratificatio & certificatio, omni item juris & conſvetudinis firmitate & ſolennitate munita, eodem tempore ad ſe feratur, qvod interea dum reſtitutio in pendenti eſt, nondum finem legitimum ſortita, ſtatus, conditioqve inſularum Orcadenſium, in qvibus ſuum jus Rex aſſerat, in nulla re, qvæcunqve nominari poteſt, fiat deterior.

Poſtremo ſi hæc intra præſcriptum tempus non fiant, neqve ad Regem perferri curentur, ut tunc jus ſuum integrum, absqve ulla imminutione, aut præjudicio, tanqvam nulla dilatione conceſſa, intelliga-

tur conſtitiſſe, ſalva ejus, qvod intereſt, poſtulantibus rectè non fuiſſe reſtitutum, ratione. Qva de re, ſe qvidem ſolenniter proteſtatum in præſentia profitetur; ac qva poteſt, optima juris & conſvetudinis ſolennitate proteſtatur.

His adjicit Rex ſe de pace pro Scotis apud Imperatorem interceſſurum, idqve qvoniam lagatos in præſens in aula Cæſarea non habeat, literis tum ad Imperatorem, tum ad ejus Conſiliarios diligentiſſime ſcriptis.

Ejusdem anni (1550) XXVI. Junii Rex Chriſtianus III. ad Regem Galliæ ſcripſit, ſignificabatqve acceptas literas ejus XXVI. Aprilis datas per nuncium ab ipſo miſſum, qvem iterum remittat.

Ex eo & Legato Danzæo ritè cogniturum, qvid legatis Scoticis de negotio Orcadenſi, in ejus gratiam reſponſum ſit, petitqve ut cauſſam illam, qvæ non modo ad Regni ſui jus, atqve utilitatem; ſed etiam ad ſuam fidem, dignitatemqve Regiam pertinet, ſibi pro amicitia, neceſſitudineqve mutua, diligenter commendatam eſſe velit.

Ejusdem menſis XXIX die, alias Rex ad Gubernatorem Scotiæ cum eodem Legato ſcripſit, ubi longiorem moram, nulla illius culpa protractam excuſat, cùm ipſe Rex arduis ſui Regni negotiis occupatus, partibus imperii ſui, etiam diſſitis ditionibus perluſtratis, occaſione illius cum reſponſo remittendi planè deſtitutus fuerit. Jam verò cum æqvas conditiones impetraverit, ſe viciſſim petere, ut rationem æqvi juſtiqve Gubernator habeat, in primis autem, ut reſponſum, qvantum fieri poſſit, maturet.

Annò MDLI Octavo idus Junii Edenburgi, reſponſum eſt Regi à Gubernatore Scotiæ Jacobo; tunc non ita pridem Ducis Caſtellerotii titulo inſignito, qvem ipſe reliqvis ſuis titulis hac epiſtola præfigit, qvem eodem anno, *teſte Buchanano Lib. XVII pag. m. 574* indeptus videtur. Exponit autem ad præſcriptum a Rege diem, non eſſe reſponſum, qvod è Galliâ nihil adhuc reſponſi acceperint. Se enim poſtulatorum capita, ad Regem Galliæ ſuamqve Reginam miſiſſe, ſine qvorum auctoritate nihil hac in re concludere decreverint. Viſum tamen ſibi univerſoqve Scotiæ Collegio, ad mandatorum Regis poſtulata reſcribere, datasqve Haraldo ſeu Feciali ſuo literas perferendas, qvæ qvoniam æqvitate & officii ſui ratione nitantur, impenſè rogari Majeſtatem ſuam, ut æqvi boniqve conſulat. Reſponſum autem tale erat.

Utrumqve petitionis caput, nimirum ut ſi qvid juris à parte Scotorum prætendi poſſet, pro retinendis Orcadibus, ejus documenta, de ſcriptis bona fide exemplis in Daniam mitterentur. Poſteriori, ut ſi nihil tale reperiretur, qvod Orcadum redemptionem excludere poſſit, hoc caſu ſolennis cautio præſtaretur; fore finita Reginæ pupillari ætate, ut numerata juxta diplomatum tenorem pecunia, Sereniſſimus Rex Orcadas, ſine ullo impedimento in poſſeſſionem ſuam recipere poſſit. Viſum Gubernatori & univerſo Conſilio Scotico, aſperum magis, qvam ut officii partes pati poſſent, ut conſentirent. Nam ut omittatur, qvod, hoc tempore, qvo Regina minor eſſet, nec ſuæ poteſtatis, nulla habita ratione belli perpetui, qvo ſic afflicta fuerit, ut ab incunabulis vix unum qvidem lætum diem videre potuerit, velle eam Orcadum poſſeſſione à Majoribus pacificè relicta; etiam privari, paulò alienius videri ab amicitia & ſangvinis neceſſitudine, qvæ utriqve Re-

gum

gum communis ſit. Cum conſtet tutelarem Principis ſuæ curam â ſe ita geri, ut adminiſtrationis ſuæ reddenda ſit ratio. Nec inficiandum, qvin male adminiſtratæ tutelæ jure accuſari poſſint, ſi adverſæ parti, earum literarum copiam faciant; qvibus jus pupillæ nititur; aut ſi ullo modo cum adverſa parte tranſigant.

Cum autem poſt triennium, plus minusve elapſum liberum ſit Sereniſſimo Danorum Regi, jus ſuum amicè perſeqvi, rogare ſe & obſecrare ſuam Majeſtatem, per ſangvinis & antiqvorum fœderum neceſſitudinem (qvæ non eò recenſeatur, ut hac commemoratione ſuæ Majeſtati qvidpiam perire poſtulent) per officioſam illam benevolentiam atqve animi perpenſionem, qvam erga Majeſtatem ejus geſſerint, ſemperqve geſturi ſint, ut ne exigui temporis mora rem differre gravetur, neqve ſe eò adactos velit, ut id feciſſe videantur, cujus perfuncti officio), rationem reddere non poſſent. His annectunt cognoviſſe ſe Daniæ Regi à qvibusdam Scotis relatum eſſe, apud ſe nihil eſſe juris; nullaqve extare documenta, qvibus vitari aut defendi poſſit, Orcadum redemtio. Precari ſuam Majeſtatem, ne ejusmodi palponibus fidem adhibeat, futurum enim eſſe finita tutela, ut omnibus innoteſcat Reginam ſuam, Orcades jure optimo tanqvam ſuas retinere, & in hac re Sereniſſimo Danorum Regi abundè ſatisfacturam.

His in Senatu Regis Daniæ recitatis paucis poſt diebus Legati hoc reſponſum tulêre.

Regem Daniæ Chriſtianum nondum immemorem jurisjurandi, qvo ſe Proceribus Regni de redimendis Orcadibus, obſtrinxerit, ultra præſtitutum triennii tempus, in cujus conditiones utrinqve priore anno conceſſum fuerat dilationem reſtitutionis neutiqvam laturum. Indignum qvippe fore Regiâ Majeſtate, ſi datam fidem frangat, & juramento velut aſtragalis ludat. Proinde poſtulare de tanti momenti negotio conſulterent adhuc impenſiùs, ne fallacibus promisſis, alia capiendi conſilia ſibi neceſſitatem imponant.

Anno MDLVIII. Primo vere Lutetiæ Pariſiorum Nuptiæ Franciſci Delphini Henrici Regis Gallorum filii natu majoris, cum Maria Stuarta Jacobi Qvinti Scotorum Regis; & Mariæ Gviſianorum ſororis unicâ filiâ, ſumptuoſâ & verè Regiâ pompâ celebratæ ſunt. His ut intereſſet Rex Chriſtianus, miſſis ſub initium anni, per Carolum Danzæum Oratorem Gallicum literis, enixè petierant, ſed obſtante valetudine Regis, qvæ extremâ ætate, haud adeò proſpera fuit, aliisqve intervenientibus impedimentis, decernere in Galliam legatos placuit, qvi & Regias obirent vices, & commiſſa ſibi negotia diligentiùs conficerent, inter alia etenim hæc ejus injuncta fuêre mandata, ut poſteaqvam novis Nuptiis fauſta qvævis nomine Regis apprecati eſſent, cum Delphino Rege Scotiæ deſignato agerent, partim de veteri ſocietate & amicitia, qvæ Daniæ Regibus cum Regiâ Scotorum domo interceſſit, renovanda & confirmanda; partim de reſtituendis Orcadibus, qvas oblato pretio redimere ſæpius, at fruſtra, Rex Chriſtianus conatus fuerat. Delphinus Legatos, comitèr exceptos, cùm habuit magnificentius, tum largiſſimis promiſſis oneratos dimiſit. Cæterum mors fatò propera, qvæ inſeqvente mox anno, optimæ ſpei Principem in florida ætate (vix enim annos octodecim natus erat) ex hominibus amolita eſt; tanta promiſſa irrita fecit, Orcadumqve reſtitutionem in plures prorogavit annos.

Initio Seqventis anni ipſis Calendis Januarii Regum, Principum imò privatorum cujusqve Ordinis ſexus, ætatis, piiſſimus Chriſtianns Tertius, de exitu vitæ per Cœleſtem nuncium præmonitus, fato functus, controverſiam de Orcadibus Succeſſori filio jusqve ſuum nulla ex parte imminutum, ſed planè integrum, reliqvit.

Is erat FRIDERICUS ejus nominis SECUNDUS, qvi anno MDLX: XXIII. Octobris ê venatione Cimbrica ad Gubernatores Scotiæ ſcriptis literis per Legatum, oblata pecunia, reſtitui ſibi Orcadas poſtulabat, Exemplum literarum ad manum eſt, cumqve nihil ſpecialius eo contineatur, illi tranſcribendo ſuperſedemus.

Ad eas Proceres & Conſiliarii Edinburgo pridie Calendas Februarii reſponderunt, facile, Serenitatem ipſius perſpicere, rem, qvæ poſtuletur, majoris eſſe momenti, qvam de qva à ſubditis, abſente Principe, non modò conſtitui aut decerni, ſed etiam deliberari qveat, ipſa præſertim in Gallia peregrè procul patria degente. Hanc eſſe compendiariam viam, ut ad fontes ipſos recurratur, ejusqve Serenitas de tanta re per Legatos adeatur. Se pro ejus Majeſtate recipere & polliceri, eam officio nunqvam defuturam. Subſcripſêre Zames Hamylton. Zames Stewart & cæteri.

Ejusdem anni XXVIII. Aprilis ipſam Reginam Scotiæ, de eodem negotio, per literas interpellabat, præmiſſaqve amiciſſima ſalutatione exponit ſe, vivo adhuc marito ejus Chriſtianiſſimo Galliæ Rege ad Proceres Scotiæ literas dediſſe, de jure ſuo in Orcades petiviſſeqve, ut numerata, pactis definita, pecunia, ſibi reſtitueretur. Illos autem reſcripſiſſe, initia tractationis ab illius Serenitate, tanqvam fonte petenda. Id cum ipſe decreverit, tamen ambigi, an iſta Legatio in Galliam, an Scotiam dirigenda ſit, cum per recentem ex morte mariti luctum, non ſatis conſtet ubi potiſſimùm Regina vidua moretur, petere itaqve, ut de illa re, utpote idoneo loco & tempore, ſe certiorem per præſentem ſuum nuncium faciat.

Anni ejusdem IV Menſis Junii Regina ſcriptis Rhemis ad Regem Literis, promittit ſe ad certum tempus, nimirum poſt duos aut tres menſes in Scotiam redituram, cauſamqve Orcadenſem cognituram, arbitrio Regis committit, an tum Legatos ſuos eò mittere velit.

Extant binæ ejusdem Reginæ literæ ad eundem Regem datæ Edinburgi Anno MDLXIX. XXXI Maji, qvibus ſignificat, ſe illius literas nuper accepiſſe, indeqve cognoviſſe relatum ei, Svecos tum hoſtes ejus ſe de auxiliis contra illum ſollicitaſſe, acceptasqve literas eodem momento, qvo Orator ſuus ad eum miſſus in procinctu eſſet, atqve ideo paucis diebus detentus. Is autem erat Gvilielmus Douglas a Witergame Reginæ Conſiliarius & Eqves, cui primo Junii literæ Commendatitiæ, qvas credentiales appellant, datæ ſunt Edenburgi, verùm cùm inter complura, qvæ in mandatis habuerat, ne mentio qvidem Orcadum facta ſit & Regina nihilominus ſcripſerit, eo fine eum miſiſſe, ut de rebus, qvæ ad antiqvi fœderis confirmationem facerent, occaſionesqve omnes, qvæ vetuſtam illorum amicitiam aliqva ex parte labefactare poſſent, in poſterum tollerent, conferret. Rex per Conſiliarios ſuos die Johanni Baptiſtæ ſacro reſpondit Legato: Planè ſibi probari Sereniſſimæ Reginæ judicium, eò verò pertinere cauſſam inſularum Orcadum, aliarumqve ad Norvegiæ Regnum pertinentium, qvæ Scotorum Regibus partim pignori datæ, partim LOCATÆ, Legibus Regnorum tandem recuperari debeant. Si enim loco & tempore idoneis,

doneis, omnium inter has gentes fœderum proferantur utrinqve diplomata, cumqve eorum verbis res eæ, qvæ contrariæ videntur, conferantur, bonæ fidei videri ea, qvæ adverſus fœdera ſuſcepta ſunt, hinc vel tolli vel emendari. Itaqve compendioſisſimum tractationis genus futurum, eoqve maximè conducturum, ut non de uno atqve altero ſolùm, ſed de omnibus univerſis in rebus controverſis posſit ad perpetuum deinceps fœderum atqve amicitiæ curſum ſimul & ſemel, ut ajunt, agi & definiri. Id qvod facile fieri potuiſſe, ſi Serenisſimæ Reginæ Legatus mandatis etiam ad memoratarum inſularum tractationem neceſſariis non deſtitueretur, id enim ſi de fœderum confirmatione ſeriò agi debeat, neceſſarium eſſe, ne ſcilicet qvid relinqvatur, qvod aliqvam tam concordi pacis & amicitiæ ſtudio in poſterum labefactationem inducat. Offerre autem ſuam Regiam Majeſtatem Sereniſſimæ Scotorum Reginæ, in negotio inſularum memoratarum, & ſi qvæ ſint alia, conditiones tractationis æqvas & honeſtas, fœderumqve tabulis, qvàm maxime conſentaneas. Rogareqve ideo, ut diem locumqve, haud nimium diſſitum, ſed rebus iſtis agendis idoneum præſcribat, qvo cum mandatis idoneis ſuos [ſi idem factura ſit Domina Regina] commiſſarios mittat, de negotiis omnibus diligenter invicem collaturos acturosqve. Tametſi verò ad conventum iſtum, non incommodè, & hæc qvæ jam propoſita ſunt gravamina Scotica ſuſpendi potuerint, viſum tamen eſſe Sereniſſimæ Regiæ Majeſtati nonnihil qvantum qvidem jam poſſit ad ea reſpondere.

Eodem die Orator Scotus ſcripto reſpondit, *videri Serenisſimum Regem reſponſa ad propſitos articulos in alium conventum prolaturum, arrepta occaſione, qvod ſimul de inſulis Orcadibus tranſigi posſit. Id vero qvò fiat, ſe non videre, qvum qvid ad Orcades attinet, ſe ingenuè ſuæ Reginæ nomine audere polliceri, eam qvicqvid Serenisſimus Rex de iisdem, ſeu per literas, ſeu Legatos, petierit, directè reſponſuram.*

Datis ad ſingula ejus poſtulata reſponſis, ad extremum gratiæ, pro negatis Svecis auxiliis impenſè actæ. Interveniente deinde inter Regem & Svecos decennali bello, mox minore Jacobi Scotiæ Regis ætate negotium Orcadenſe protractum eſt.

Anno enim MDLXXXV. ſplendida legatio in Scotiam directa eſt, cui illuſtres viri Regni Conſiliarii ſummo loco nati, *Mandrupus Paſsberg*, *Henricus Belovius* præfecti ſunt, qvibus adjunctus eſt Doctor *Nicolaus Theophilus*, cum mandatis qvarto Maji ejusdem anni ad Scotiæ Regem perferendis, qvibus omnis ordo repetitarum inſularum hucusqve traditus conciſè repetitur.

Poſt ſalutationem, captandæqve benevolentiæ ſolennitates, breviter commemorat, qvam utræqve gentes Danica, Norvegica & Scotica fœderibus invicem neceſſitudinibusqve devinctæ ab ultima memoria fuerint, ex hiſtoriarum, repoſitisqve in Archivis monumentis adundè patere. Confirmatam deinde, renovatamqve ortam illam conjunctionem ſanctiore nexu contracto, inter Sereniſſimum Scotiæ Regem Jacobum Tertium & Margaretam Sereniſſimi Daniæ Norvegiæ Sveciæqve Regis Chriſtiani Primi filiam unicam matrimonio. Adjecta pacta dotalibus tabulis comprehenſa, dataqve in dotem ſexaginta millia flore-

norum Rhenenſium, qvorum decem ſtatim ſolutatum dicebantur, pro reſidua autem pecunia inſulas Orcades cum adjunctis inſulis, & qvæ ad illam pertinent jure antechreſeos, cum omnibus fructibus, emolumentis & commodis, conſenſu ordinum Daniæ & Norvegiæ pignori vel hypothecæ datas, mox etiam traditas, ea lege, ut qvocunqve tempore Chriſtianus Primus, ejusve hæredes ſucceſſoresqve Daniæ & Norvegiæ Reges iſtam pecuniam ſive Regi Jacobo Tertio, ſive ejus ſucceſſoribus, ſolverint, inſulæ iis reſtituantur, cum omnibus iis adhærentibus, de qvibus extent documenta, omni fide majora, procul dubio perinde in Sereniſſimi Scotiæ Regis Archivis ac ſuis, qvorum Exempla cum ſuperioribus annis in Scotiam miſſa ſunt, jam ſuperfluum videri ea iterum mitti. Sereniſſimos autem Reges Chriſtianum & filium ejus Johannem, illum Regis Scotiæ ſocerum, non qvidem dotem repetiiſſe, partim neceſſitudinis vinculo, naturaliqve caritate motos, partim utrisqve Regnis Daniæ Scotiæqve novis periculoſisqve bellis implicatis impeditos, non tamen ideo poſteris, eorum ſucceſſoribus qvicqvam de jure reluendi pignoris demptum. Id enim ex Documentis prius memoratis perſpicuum. Hinc laudatiſſimæ memoriæ Daniæ & Norvegiæ Reges longa ſerie in Regnorum læto auſpicio & coronatione Ordinibus Regnorum ſemper fidem dediſſe, de redimendis & reluendis oppignoratis inſulis, tanqvam parte Regni Norvegici indubitata. Hac jurisjurandi religione obſtrictum ſanctæ memoriæ patrem ſuum Chriſtianum Tertium anno MDXLIX datis ad Henricum Secundum Chriſtianisſimum Regem Galliæ, in cujus poteſtatem Scotiæ Regnum tunc venerat, item ad Gubernatorem Scotiæ Jacobum Araniæ Comitem literis, oblata pecunia dotali inſulas repetiviſſe, qvibus motam Reginam utramqve, ut & Scotiæ Gubernatorem, ablegaſſe in Daniam Magnificum & Generoſum Dominum Georgium à Rothes, qvi belli difficultates, qvibus tunc Scotiæ Regnum laborabat, & Reginæ, Delphino Galliæ deſponſatæ, minorem ætatem & abſentiam excuſans, negotii iſtius tractationem petiverit in aliud tempus differri. Petitas deinde anno MDLI à Gubernatore per literas ab Haraldo Scotico oblatas trium annorum & totidem menſium inducias, at nullo effectu. Defuncto Rege Chriſtiano Tertio ſucceſſiſſe ſe in Regnum anno MDLIX & admonitum ab ordinibus inclyti Regni Danici, ut præſtiti juramenti memor, de recuperandis Orcadicis inſulis cogitationem & curam ſuſciperet, exemplum Patris ſecutum idem feciſſe. Datisqve literis anno MDLX ad illuſtrem Regni Gubernatorem, & oblatis qvinqvaginta millibus florenorum Rhenenſium memoratas inſulas repetiviſſe, ſine ullo profectu, qvod prædictus Gubernator negotium totum ad Sereniſſimam Reginam, tum in Gallia degentem rejecerit. Et ipſa Regina paulò poſt anno videlicet LXI. interpellata literis, cauſſæ hujus tractationem differri, qvoad in Regnum Scotiæ rediret, reſponſo amanter ſcripto petiverit. Superveniſſe Bellum Svedicum, qvod in decimum ferè annum duraverit, eo

ipſo

ipſo tempore, anno videlicet LXIV. intellexiſſe ex relatione Magnifici Wilhelmi Douglas Oratoris in Daniam miſſi, Sereniſſimam Reginam probaſſe conſilium, ut pro decidenda hac & aliis cauſſis controverſis utrinqve Commiſſarii eligantur, ſed iſti etiam conſilio, bellum moram & impedimentum attuliſſe, qvo ſopito, poſtqvam cognoverit Serenisſimum Regem Jacobum faſces Regni accepiſſe, tamen ſe ſanctioris amicitiæ & ſangvinitatis reſpectu noluiſſe in minori ejus ætate de hac cauſſa moleſtias creare, licet non defuerit ſibi, nec parenti ſuo occaſio, inſulas toties fruſtra repetitas vindicandi, inſtigantibus præſertim nonnullis forte ex aliorum incommodis ſua commoda qværentibus. Patiente itaqve animo tuliſſe longi temporis moram, qvoad Serenisſima illius Majeſtas Regno inaugurata, ejus adminiſtrationem & gubernationem ſuſcepiſſet, idqve eò magis, qvod eas cauſſas, qvæ pro excuſanda mora afferebantur, commiſeratione dignas judicaverit. Jam verò his obſtaculis remotis, poſtqvam ſuſcepto diademate, ad juſtos annos pervenerit, non amplius dubitaſſe legatos de toto illo negotio, ad ejus Majeſtatem dirigere. Petere itaqve, habita ratione diuturnæ patientiæ, qva & ipſe & Serenisſimus Pater ſuus uſi fuerint, inſulas Orcades cum adjunctis inſulis & pertinentiis olim Majoribus Serenisſimæ Majeſtatis ſuæ pignori datas, earumqve incolas benevolè reſtituat, & de tempore, qvo pecuniam definitam, qvinqvaginta ſcilicet florenorum Rhenenſium millia acceptare, & inſularum memoratarum incolas juramento ſolutos, ad obedientiam ſibi præſtandam remittere, deqve toto hoc negotio, cum legatis hujus rei, mandatum habentibus, tractare, concordare, & ita mentem & animum declarare velit, qvò ſpe ſua lapſum ſe minimè qveri posſit. Poſtulabat autem ut proximo vere ad certum diem Pentecoſtes, ſive alium in Orcadibus, inter utriusqve Regis Legatos, abſoluta poteſtate inſtructos, res univerſa decideretur. Hæc palam & publicè proponenda legatis commiſſa erant, data autem alia peculiaria mandata, de iis, qvæ incidere poſſent, qvorum hæc ſeries lingvâ Germanicâ deſcripta.

I. Poſt expoſitum Legationis ſcopum ſi uberior explicatio literis conſignanda poſtularetur illius copiam faciento, & vicisſim expetunto, ut reſponſum itidem per literas reddatur. II. Si longi temporis præſcriptio, aut centum annorum uſucapio obtendatur, reſpondento, ut improviſum Regi ſuo fuerit, ullam, in re tam manifeſta, qvæſtionem moveri poſſe, ita & ſibi illicitum de ea diſceptare, tamen qvaſi inter ſe diſputando replicanto, ſi vel maxime centum anni & qvinqvaginta à tempore oppignorationis interfluxerint, eos tamen ad uſucapionem referri non poſſe, Patre nempe & fratre, ex peculiari affectu, ad cauſſam filiæ & ſororis conniventibus, præſertim alieno Scotis tempore, cum periculoſis bellis affligerentur. Jam verò à morte Regis Johannis, usqve ad tempus, qvo Chriſtianus Tertius controverſiam de Orcadibus moverit, tantùm triginta ſex annos interceſſiſſe, non itaqve tempus poſſesſionis, ſed titulum, conſiderandum. III. Originem hujus poſſesſionis & titulum non Empti dotis aut donationis, ſed meri pignoris aut hypothecæ hic ſpectari, neqve enim inſulas in dotem datas, ſed certam pecuniæ ſummam, pro qva ipſæ oppignoratæ ſint. Nec Reges Scotiæ, qvantumvis longo tempore eas tenuerint, titulum immutare potuiſſe, aut cauſſam poſſesſionis, qvin pignoris antea, pignoris hodie nomine dignoſcantur, eoqve jure præſcriptionem vel ultra centum annos excludi, redemtionis autem facultatem prædeceſſoribus Regis Daniæ ſemper illibatam manſiſſe, ipſi qvoqve nulla ex parte imminutam ſuppetere. IV. Si fortè pars adver-

adverſa opponant, inſulas prædictas Scotiæ prius ſubjectas fuiſſe, aut inter Norvegos & Scotos juris controverſi, Regemqve Chriſtianum Primum omne illud jus dotis nomine remiſiſſe, inqve Regem Jacobum & ſucceſſores ejus tranſtuliſſe, ut Buchananus nugatur, regerunto, ſibi non permiſſum ejusmodi intricatioribus disqviſitionibus ſe ingerere, nihilominus qvaſi invicem de his conferendo, replicanto, nunqvam ſe legiſſe inſulas ſive Orcades ſive Hetlandiam (qvam Scetlandiam vocant) ullius aliàs Principis ditioni obnoxiam fuiſſe unqvam, illud vero certum, non ſolum illas, ſed etiam Manniam cum inſulis Sudurenſibus, & omnibus aliis, ex parte auſtrali & orientali Magni Hafne (ſeu portus Sancti Magni) in Regni Norvegici ante trecentos & qvinqvaginta annos ditione fuiſſe. Qvod autem Scotis adeò vicina fuerint, id demum cauſſam bellorum inter eos & Norvegos præbuiſſe. Reges autem Norvegiæ, Magnum Qvartum & Scotiæ, Alexandrum Tertium, controverſias omnes inter ſe amicè compoſuiſſe ea lege, ut Alexander ejusqve ſucceſſores, Magno ejusqve ſucceſſoribus, qvotannis certam pecuniæ ſummam penderent, pro inſulis Sudurenſibus & Mannia, qvas Magnus in ejus dominium tranſtulit, retentis ſibi ſuisqve ſucceſſoribus Orcadibus & Hetlandia, cum omni jure, reditibus, commodis & ſervitiis, id qvod certis inſtrumentis, fideliter obſignatis, qvæ præſto eſſent, facile probari posſit. Nec dubitandum, qvin alia authentica in chartophilacio Regum Scotiæ etiam extent. Unius exemplum qvo Regni Norvegici jus in præfatas inſulas aſſeritur, ſibi in proprium uſum traditum, innumerabilia ejusmodi in Danicis Norvegicisqve archivis Regiis ſuppetere, ſi produci neceſſe eſſet, id autem nihil referre, cùm vel ſolum dotale inſtrumentum ſufficienter probet, Orcades & Hetlandiam jam illo tempore juris Norvegici fuiſſe, ſecus cùm privatio præſupponat habitum, Regem Chriſtianum alienare aut oppignerare non potuiſſe, qvod ſuum non erat, ſed nec Regem Jacobum pignori accipere potuiſſe, aut opus habuiſſe, cujus ipſe Dominus erat, pignus enim rei ſuæ neminem contrahere, id enim omnium juris conſultorum conſenſu conſtare, tum etiam rationi conſentaneum eſſe. Omittendam itaqve ſuperfluam de his argumentationem, cum ſola litera ſenſusqve dotalium tabularum, ut juſtus judex, de his accuratisſimè decernat. V. *Si forte obtendatur, oppigneratas jam antea inſulas, ſubſecuta donatione in Regum Scotiæ dominium & proprietatem tranſiiſſe, fide Hectoris Boetii & Buchanani, aut aliorum idgenus Scoticorum ſcriptorum, oratoribus replicandum. Traditionibus eorum vel id fidem maxime derogare, qvod ne viſtigium qvidem talis donationis, nec litera in Regum Daniæ cancellariâ appareat. Donationem autem, ut qvæ facti ſit neqvaqvam præſumi poſſe, ſed alleganti liqvidisſimè probandam eſſe. Deſiderari etiam ſolennitates in talibus conſvetas conſenſum Procerum & ordinum Regni, qvæ non minus in donatione, qvam pigneratione reqvirantur. Sigilla etiam inſtrumento affixa, in minoris momenti negotiis, nedum in tanta re omnino neceſſaria, haud ſecus qvam in tractatibus de Mannia & inſulis Sudurenſibus factum ſit, qvi ad manus ſint. Qvod ad Hectorem Boetium, Buchananum aliosqve idgenus Scriptores attineat, fuiſſe illos homines privatos, parum in Archivis Principum verſatos, eorum arcana ignorare, dum tamen de iſtiusmodi rebus divinare ſatagunt, manifeſtæ falſitatis convinci, ideoqve, ſi qvis locus in eorum libris ſe offerat, qvi juri Regis ſui præjudicare videatur, ſtatim matrimonialem contractum opponendum, utpote cui longe major fides & auctoritas. Qvod ſi contra omnem ſpem, aut allegatas hucusqve rationes aliqvid diploma pro donatione producatur, injungitur oratoribus, ut illud ſumma cura perlegant, ſigillaqve accuratisſime examinent, deinde exemplum ad referendum, publica fide munitum expetant.* VI. *Si forte Rex Scotorum hæc ſua poſtulata ad publicæ Regni commitia remittat, Legati obniti prohibentur, ſaltem ſub diſceſſum commemorare jubentur, qvanta patientia Divus pater ſuus, tum & ipſe Rex, moram a Scotis, his rebus injectam, usqve præſens tempus, qvo Serenisſimus Scotiæ Rex ſceptris admotus fuerit, ſuſtinuerit, tantum ut omnibus conſtet, antiqvas amicitias, fœdera, ſangvinis & vicinitatis jura a ſe nulla ex parte neglecta, verùm magno ſuo damno, nec ad ſe ſolum, ſed poſteros qvoqve redundatum, ſincerè, ſancte, pieqve culta & obſervata. Qvod ſi Serenisſimus Scotiæ Rex ulterius contra manifeſta juris ſui documenta, novis argumentationibus obnitatur, cauſſamqve ſigillis probatam diutius prolatet, palam profiteri jubentur, ſuum qvoqve Regem ſpe, qvam de ejus æqvita-*

æqvitate conceperat plane fruſtrari. Verendum itaqve ne ſincerus ejus amor, fides & longa patientia, haud pari ſtudio repenſa, apud multos contemptum ejus ingeneret, magnaq; tandem incommoda (qvod Deus clementer avertat) cauſentur, illum itaqve, ut communis pacis amicum & conciliatorem impenſè petere, velit Sereniſſimus Scotiæ Rex tam juſtam cauſſam poſtulataqve ſedulò perpendere, & qvâ decet æqvitate examinare, qvod ſi illo tempore convenienter fieri non poſſit, tamen operam dare, ut poſt peracta comitia, qvam primum eorum cognitio ſuſcipiatur, inqve eum finem comitia accelerare. VII. Urgendum ſedulò Oratoribus, ut cauſſa producatur, ob qvam contra allata evidentiſſima inſtrumenta, legitimè conſignata, reſtitutio inſularum non procedat. Deinde ſi qvædam contraria documenta afferantur, qvibus adverſæ partis jus innitatur, ut eorum inſpiciendorum ſibi copiam faciant, exemplumqve communicent, ut de iis ſuum Regem pro officio certiorem faciant. Ex qvo ipſi conſtet, non ad differendam cauſſæ cognitionem, ſed certis rationibus tempus protrahi. Qvod ſi obtinuerint, inqve iis aliqva dubia obſervent, non tamen ſibi permittant in hærenam diſputatoriam cum adverſa parte deſcendere, ſed qvaſi invicem de iis ventilando publica documenta in cauſſæ ſuæ ſubſidium in medium proferant. VIII. Qvod ſi nec hac via qvicqvam proficiant manifeſtare, jubentur mandatum ſibi a Rege ut referant, ſi negotium hoc, nec in Legatorum ſuorum præſentia, nec proximis comitiis, nec per literarum commercium decidi aut componi qveat, ut Sereniſſimus Scotiæ Rex ex Conſiliariis ſuis, tres, qvatuor, aut qvinqve ad maris Balthici urbium unam, ſive Bremam, ſive Hamburgum, Lubecam aut Roſtochium, aut qvamlibet aliam, controverſiæ pro utraqve parte tractandæ, qva ſitum idoneam anni proximi LXXXVI ejusdem ſeculi vere velit ablegare, cum abſoluta poteſtate, ad expendenda utriusqve partis documenta, jura & rationes pro ſingulis militantes. Suum qvoqve Regem, ſuos Oratores pari poteſtate eò miſſurum. IX. His forte inſuper habitis, poſtremò Legati proteſtari jubentur, Regem ſuum, tritam Principibus viam ad pacem & concordiam ſtabiliendam monſtraſſe, nec per eum ſtetiſſe, qvo minus ſingula componerentur, deinde incommoda, qvæ inde ſeqvi poſſent commemorare, qvodqve omnibus innotuerit, illum viam, qvæ ad pacem & concordiam, amicitiamqve colendam ſpectat ſectatum, illos ad æqvitatem flectere neqviviſſe. His peractis Legati, qvalicunqve tandem reſponſo impetrato reditum in patriam maturare jubentur. Data ſunt illis in Scotiam profecturis Exempla, unum contractuum inter Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium Norvegiæ Scotiæqve Reges, aliud tabularum matrimonialium, inter Jacobum Tertium Scotiæ Regem & Margaretam Chriſtiani Primi filiam: Tertium epiſtolarum, inter Chriſtianum Tertium, ſuumqve Regem Fridericum Secundum, & Ordines Regni Scotici ultro citroqve miſſarum, in ipſorum uſum, & ſi poſcerentur, ut monſtrarent, legendiqve copiam facerent. Debeant & ipſi, qvæ in legatione egiſſent, ſcriptis conſignata ad Regem referre.

Eodem anno die IX menſis Auguſti Jacobus Sextus Scotiæ Rex, ſcriptis qvàm amiciſſimis literis ad Regem Fridericum, teſtatur, qvod ſe de legatione ad eum dirigenda meditantem Legati ejus anteverterint. Expoſito deinde Magnificos & Generoſos Oratores Regios, ea, qvæ in mandatis habebant, ſumma humanitate & viva voce proſecutos ſibi ſcripta exhibuerint, qvorum ſingulis capitibus ſcripto reſpondere mandaverit. Si qvæ, inqvit, in iis de Orcadibus inſulis repetendis, durius interpretari poſſunt, ea tamen comitate & benevolentia condiebantur, iisqve tot inſignes amoris notæ usqve adeo prælucebant, ut importunorum potius inſtigationibus extorta, qvàm ab aliqva in nos acerbitate proficiſci viderentur, perviciſſeqve, avitæ amicitiæ recordationem & cognationis jura inſtigantium oportunitatem, ſuis commodis inhiantium facile perſpicere potuimus. Nos viciſſim non committemus, ut ullum amici officium, nedum fides aut ſtudium erga Serenitatem veſtram deſiderari poſſit. Decrevimus itaqve, ineunte æſtate,

noſtro nomine Lagatos ad Serenitatem veſtram transmittere, per qvos, qvid indubitati juris in inſulas Orcades habeamus fuſiùs edocebimus, & teſtatum apud animum Serenitatis veſtræ relinqvemus, qvanto amore, qvantaqve benevolentia Serenitatem veſtram proſeqvamur, nec non, qvid nobiſcum volutemus, ut inter nos fœdera arctiora & amicitiæ firmiores, & animi conjunctiores eſſe posſint.

Legati deinde eodem anno cum tali reſponſo dimiſſi ſunt, ut Regia Scotorum Majeſtas contractus inter Serenisſimos, piæ memoriæ Principes Jacobum Tertium Scotiæ, & Chriſtianum Primum Daniæ qvidem & Norvegiæ, ſed ut Norvegiæ Regem, & cum Norvegiæ Ordinum conſenſu initi ex Archivis ſuis meminiſſe posſit, ita ægrè ſibi perſvaderi posſe, alia, qvæ non ita multò poſt intervenêre documenta (qvorum memoriam in Archivis Danicis extare non temerè opinetur) Regiam Danorum Serenitatem tam diu latere potuiſſe. Qvorum intuitu, ut Serenisſimi Daniæ Reges, piæ memoriæ prædeceſſores ad Chriſtiani Tertii tempora ab iſtarum inſularum repetitione abſtinuiſſe, non ſit à fide alienum, ita curaturam eſſe Serenisſimam Scotiæ Regis Majeſtatem, ne qvid per ſe admittatur, qvo minus majorum ſuorum, optimorum Regum veſtigiis inhærere non debeat Serenisſimi Daniæ Regis Majeſtas. Qvòd autem Chriſtianus Primus ejusqve filius Johannes de redimendis inſulis nunqvam cogitarent, feciſſe qvidem nonnihil generi ſororiiqve reſpectum, ſed cui non parvam acceſſionem attulerit memoratarum inſularum (qvas jus civile adjacentium regionum partes nominat) huic regno vicinitas, eademqve tam ante matrimonium, qvam ipſo matrimonii tempore à Scotis hominibus occupatæ & poſſeſſæ. Præcipuè verò Majeſtatis Regiæ prædeceſſorum erga Sereniſſimi Daniæ Regis prædeceſſores, omnibus teſtata officiis, multoqve ſuorum ſangvine confirmata ſinceritas, qvæ etſi non ignoraret Sereniſſimus Rex Chriſtianus Tertius, Norvegorum tamen ſuorum dictas inſulas Regno ſuo arrogantium importunis precibus conceſſiſſe, videri poſſe; ut & ipſe Henricum Secundum Galliarum Regem, in cujus aula Sereniſſima Regina mater ſua Franciſco filio ejus deſponſata tunc educabatur, ut & Jacobum Araniæ Comitem tunc Regni Scotiæ Proregem. Et Rege vitâ functo, Sereniſſimus ejus filius hodiernus Daniæ Rex, ſub Regni ſui auſpiciis Reginam ipſam memoratæ oppignerationis per literas admonuerit, qvibus ita tunc temporis ſatisfactum fuerit, ut nulla amplius in eum diem, de iis redimendis, mentio facta ſit utcunqve non defuiſſe conſtet, qvi iniqvioribus Scotorum rebus, eorum repetitionem ſæpius urgere, non deſtiterint, ut ex duorum iſtorum Regnorum diſſidiis, ſuum compendium facere poſſent. Cujusmodi ſanè hominibus, laborante Danorum Regno, Scotiam ipſam non caruiſſe, qvi Regiæ Majeſtati, Regniqve ſui Proregibus auctores eſſe cupiverint, ut iis privilegiis & immunitatibus, qvibus mercatores Scoti, per freta Danica negotiantes, non ita multo ante exuti fuiſſent repetendis

dis recuperandisqve incumberent. Unde tametſi cenſus Danicus multo auctior locupletiorqve ullo Regio ex Orcadibus inſulis emolumento evaſerit, & bella, qvibus Dania tunc implicabatur iisdem vindicandis non importuna viderentur, maluiſſe tamen Regiam Majeſtatem, ſangvinis & neceſſitudinis intuitu ad tantam mercatorum ſubditorumqve ſuorum jacturam connivere, qvam rebus Danicis alioqvi afflictis Sereniſſimo Danorum Regi, ejusqve Regno negotium faceſſere certum, eundem amicitiæ curſum fructumqve à Sereniſſimo Daniæ Rege ſibi expectandum, præſertim in hac ſua minori ætate, potentiſſimis Europæ Principibus veram, qvam ipſi profitentur religionem, conjuratis armis, & aperto jam Marte, impetentibus, cujus conſervatione, cum nihil Principe verè chriſtiano carius eſſe debeat, ſatius ducere Regiam Majeſtatem, idqve qvanta poſſit animi contentione à Sereniſſimi Daniæ Regis Majeſtate petere, ut privatarum rerum in tempus magis opportunum ſepoſita & rejecta cura in eam ſecum cogitationem incumbere velit, qvâ via, atqve ratione tantorum Principum conatibus obviam eundum ſit, qva qvidem anxietate expetita, exactaqve Sereniſſimi Scotiæ Regis Majeſtatis minori ætate, privata illa tutius tractari & diſceptari poſſint, qvod cum Sereniſſimus Rex Scotiæ Sereniſſimi Daniæ Regis Legatis hac abeunte æſtate ſignificare pararet, ſævientis peſtis luem, urbem, ubi Archiva aſſerventur, miſere depopulatam, nullo ad eam tuto aditu relicto, hoc ipſam inſtituto ac propoſito divertiſſe. Ita tamen ut qvod nunc aſſeqvi non poſſit, ſub proximæ æſtatis initium, Deo præeunte perficiat, miſſurum qvippe per qvem Daniæ Regis Majeſtas, & Regium in has inſulas jus intelligat, qvi cauſſa diſceptata, qvicqvid æqvitas, qvicqvid ratio aut conſangvinitas â cognito Principe expectare poſſit, id Regio nomine Sereniſſimo Daniæ Regi ingenuè polliceri debeat, & ſecretiorem ipſius in aliis non levis momenti negotiis mentem Serenitatis ſuæ perferat & communicet.

Anno MDLXXXVI. die XV. Junii Illuſtris Legatio à Rege Jacobo Sexto in Daniam miſſa eſt, Præſide Illuſtriſſimo viro Petro Junio à Setoun Sereniſſimi Regis hærede, magno Eleemoſinario, Legato & Conſiliario Regio, cum literis, qvas vocant credentiæ, qvarum Exemplum ad manus. Attulit, & alias ad Sereniſſimam Daniæ Reginam Sophiam, qvæ etiam extant, tunc enim filiam ejus conjugio ſibi ſociare decrevit. Legati propoſitiones Cronoburgi expoſitæ, tales erant.

Salutem Benevolentiamqve præfatus, Regem ſuum excuſat, qvod licet nihil ex iis, qvæ de Orcadum negotio ſuperiori anno fuerit pollicitus omiſerit, id tamen ad optatum finem perducere, neqviverit.

Cùm enim illuſtrem Legationem ſuper hac re in Daniam mittere meditaretur, graviſſima & maxima impedimenta interveniſſe, nimirum ſtatim poſt Legatorum Danorum abitum, ſed paulo ante coortam, tum vero acrius ſævientem peſtiferam luem per varia Regni loca late graſſantem, ſublatis commerciis, rebus etiam forenſibus triſti inſtitio inducto, nullos Ordinum Regni conventus permiſiſſe, adeo ut de nullo majoris momenti negotio à Rege ſuo tractari potuerit. Qva remittente cum iterum de mittendis Legatis actum eſſet ex Conſiliariis Magnatibusqve iis, qvi tum ad aulam redierant, iſti muneri maxime idoneos delectos, iisqve datum negotium, ut ea, qvæ ad rem Orcadicam pertinerent, ſtudioſe perqvirerent, atqve inveſtigarent. Qvod dum ipſi ſedulo præſtiterint, inqve eo non parum operæ poſuiſſent, tamen repente rerum omnium converſionem factam,

factam, ut iſtis proceribus & conſiliariis ab aula domum rejectis, aliis vero diverſarum partium ex prima etiam nobilitate, qvi exulaverant Orcadici negotii prorſus ignaris in patriam, atqve adeo aulam redeuntibus, inqve priorum vicem ſuccedentibus, omnia conſilia Regia rurſus perturbaverit. Nec hanc Procerum diſcordiam ex civilis & inteſtini belli, Rege puero geſti reliqviis exortam, adhuc ita compoſitam eſſe, ut in unum locum ſine diſcrimine cogi poſſint, qvorum tamen omnium, nec non cæterorum Regni Ordinum conſenſus ad hoc negotium conficiendum reqviratur. Ut enim has inſulas conſentientibus Regni Norvegiæ Ordinibus oppigneratas fuiſſe, & iisdem monentibus nunc repeti, Rex Daniæ aſſeveret, ita easdem a Rege Scotiæ ſuisqve Majoribus tanto tempore poſſeſſas, & publico Regni ſtatuum decreto patrimonio Regio adjunctas, absqve eorum auctoritate alienari, nec conſultum illud tolli aut antiqvari poſſe. His incommodis haud aliud minus accedere, Regiam nimirum ætatem, non ante completum annum viceſimum primum ad capeſſendum Regnum legitimam, qvem cum ſua Serenitas ingreſſa ſit, proximoqve XIX Junii impletura, tunc rectius & ex auctoritate Regia Ordines convocari, & de his omnibus tractari. Polliceri autem Regiam ejus Majeſtatem, idqve verbo Regio ſanctisſimè cum id tempus adveniat, ſe in hoc negotio ſtatuturam, ac re ipſa præſtituram, qvicqvid jus, æqvitas, ratio, amicitia aut ſangvinis fœderumqve arctisſima necesſitudo poſtulet, Legatosqve ac commiſſarios magnæ auctoritatis viros, cum omnium ordinum unanimi conſenſu, ſe miſſurum, qvi de omnibus tractent & tranſigant. Nec Serenisſimum Scotiæ Regem dubitare, qvin Deo propitio, ſua opera & diligentia Procerum inter ſe disſidia, aut prorſus tolli, aut componi ſaltem poſſent, ne in incertum aut infinitum tempus Regis Daniæ Serenitatem ducere videatur. Cumqve ultra omnem culpam ipſe ſit, rogare atqve obteſtari, ne hanc dilationem, tergiverſationem aut fruſtrationem interpretetur, neve hanc exiguam paucorum menſium moram, iniqviore animo ferat, ſed Majeſtati ejus, qvæ cum tot incommodis conflictata eſt, avitæqve amicitiæ, Sacroſanctisq; atq; hactenus inviolatis fœderibus, arctisſimæq; conſangvinitati ac vicinitati vel ipſius etiam temporis iniqvitati, hoc breve temporis intervallum non illibenter condonare velit, ſibiq; perſvadeat veterem illam & vere auream fiduciæ formulam, ut inter bonos bene agier, *ſuo Regi ſemper ſummopere placuiſſe.* Subſcriptio talis

Ego Petrus Junius a Setoun Hæres Serenisſimi Scotorum Regis, Legatus, Conſiliarius ac magnus Eleemoſinarius hæc mea manu ſcripſi idemq; ſubſcripſi

His acceptis, per deputatos ſuos Illuſtriſſimos viros Rex Fridericus Legato tale reſponſum Regi ſuo referendum curavit Croneburgo anno MDLXXXVI. XXII. Auguſti.

Præmiſſa reſalutatione, votis, gratulatione, officiorumqve promptisſima delatione, qvod ad Orcades attinet, meminiſſe ſuam Serenitatem, qvæ & verbo & ſcripto ſuis Legatis promiſſa eſſent ſuperiori anno, ita ut nihil aliud ſperare potuerit, qvam hoc ipſo anno Legatos ad ſe cum amplisſimis mandatis miſſum iri, qvi totum hoc negotium pro cauſſæ ſeu poſtulatorum juſtitia & æqvitate tractaturi & definituri eſſent. Qvia verò nunc intellexerit ipſius Majeſtas a Legatorum ſuorum diſceſſu ê Scotiâ, tum ſævisſimæ peſtis, tum aliorum, inter provinciales inteſtinorum tumultuum impedimenta incidiſſe, deinde qvod horum negotiorum diſcusſio & tranſactio in proximum annum neceſſariò rejicienda fuerit, eo qvod Sereniſſimus Scotiæ Rex ætatis Legitimum annum non compleverit, interpoſitam hanc excuſationem pro conſtanti ſua ergo Scotorum Regem benevolentia, proqve ea, qvæ utrinqve Majeſtatibus ipſorum intercedit conjunctione, amanter admitti, ſatisfactionemqve accipi, neqve tamen ulla ratione dubitare, qvin Serenisſimus Scotiæ Rex poſthabitis omnibus & qvibuscunqve impedimen-

men-

mentis, ita Reipublicæ ſuæ negotia directurus ſit, ut ante omnia, tum tandem ea, qvæ de Commiſſariis ſeu Legatis, qvi unanimi omnium Ordinum conſenſu, de toto hoc negotio publica auctoritate plene tractent, & omnino pro juris æqvitatisqve ratione tranſigant, ſub menſem Junium proxime inſtantis anni mittendis, verbo Regio ſanctiſſimè pollicetur, citra longiorem moram, prout ipſum jus, fides, æqvitas, ratio, amicitiæ, ſangvinis fœderumqve neceſſitudo poſtulant, re ipſa ſit præſtiturus, idqve ut conſiderata ipſius Majeſtatis hactenus uſurpata amicitia ac lenitate fiat, amanter peti, ne alienis alienioribusqve cogitationibus anſa præbeatur.

Adeo autem ſtricte Rex Fridericus certum Legationis tempus a Scotiæ Rege mittendæ definiri voluit, ut præſens Legatus deputatorum Regiorum Nicolai Kaas & Henrici Ramel ſcriptum teſtimonium datum Croneburgi XXV. Auguſti exegerit, impetraveritqve ſe cùm mandata Regis ſui exponeret, non definiviſſe menſem Julium ſeqventis anni Legatis mittendis, ſed tantùm retuliſſe Sereniſſimum Scotorum Regem proximo menſe Junio vigeſimum primum ætatis annum completurum, atqve ita ad ſtatum ſuum perventurum. Tempore autem iſto completo, ſtatim Ordinum Regni ſui conventum indicturum, ac præhabita deliberatione, qvamprimum Legatos ac Commiſſarios magnæ auctoritatis cum omnium ordinum unanimi conſenſu miſſurum. Eoqve ipſo tametſi Julius expreſſè nominatus non ſit, tamen tempus illud circa, ſeu paulo poſt, vel ante Julium tacitè deſignatum eſſe. Itaqve eâ de cauſſâ Sereniſſimum Daniæ Regem, menſem iſtum, qvem Dominus Legatus nominatim non expreſſit, expreſſè & nominatim inſeri juſſiſſe, cùm non tam verba qvam ipſe ſenſus verborum & mens agentium in omnibus actionibus reſpiciendus ſit.

Anno MDLXXXVIII, die IV. Aprilis, Sereniſſimus Fridericus Secundus fato functus, glorioſam ad poſteritatem ſui memoriam reliqvit, ſucceſſoribus, juris in Orcades, ſubjectasqve inſulas perſecutionem, cujus inexſpectata mors legationem Scotorum Regis Jacobi nonnihil tardaſſe videtur, qvam anno ſeqvente ad Sereniſſimam Reginam Viduam, Sophiam & Sereniſſimum Chriſtianum Qvartum, tunc temporis electum Regem, ſed ætate minori, Vir Illuſtriſſimus Comes Georgius Kieth menſe Julio, in Daniam delatus, obivit: De dote filiæ Regis, Principis Annæ, actum eſt. Sed Proreges Illuſtriſſimi, Nicolaus Kaas Cancellarius, Petrus Munchius Admiralius, Georgius Roſenkrantz & Chriſtophorus Valkendorphus, omni tractationi negotium Orcadenſe præmitti voluerunt. Id cùm Scotiæ Legatis placuiſſet, viſum eſt Senatoribus Danicis Rege nondum ad eam ætatem provecto, qvæ ſceptri capax eſſet, nihil Scotorum poſtulatis, in illa re indulgeri poſſe. Verborum formulam adſcribam, In ipſo tractatus limine, ac priusqvam ad alia Legationis capita progreſſus fieret, Illuſtres Domini Proreges (Daniæ) petierunt & urſerunt, ut negotii iſtius Orcadici primum omnium tractatio ſuſciperetur, ac ex æqvo & bono finiretur. Poſt multos itaqve, ea de re ultro citroqve ſermones habitos, cum Illuſtres Domini Proreges judicarent, ac evidenter demonſtrarent ſibi minorenne adhuc Sereniſſimo ac Potentiſſimo Principe Domino Chriſtiano Qvarto Daniæ Norvegiæ Electo Rege, Domino ſuo Clementiſſimo, nulla ratione qvicqvam de Orcadibus conſtituere, licere, tandem utrinqve, actum, transactum & concordatum eſt, ut durante dicti Sereniſſimi minorennitate, hæc diſceptatio ſuſpendatur. Deinde vero hanc tractationem ſeu poſtulationem utriqve Regiæ Majeſtati liberam permanſuram, neqve hanc

moram alterutri partium, ullum præjudicium allaturam. Interim qvoqve Sereniſſimum Scotiæ Regem Dominum noſtrum Clementisſimum, in qvieta poſſesſione relinqvendum eſſe, Ita tamen eaqve conditione, ne hæc ſuſpenſio, ſeu moræ indulgentia, juri, qvod Daniæ & Norvegiæ Reges in dictas Orcades inſulas prætendunt, ulla ratione præjudicare, vel posſit vel debeat. Sed utriqve parti jura ſua ſarta tectaqve & illæſa, non minus ac ſi hæc ſuſpenſio nunqvam interveniſſet, conſerventur. Hæc Legati Proregum Daniæ rogatu, nomine Sereniſſimi Scotiæ Regis à ſe acceptata, manuum ſuarum ſuſcriptione, ſigillisqve appenſis teſtati ſunt. Helſingöræ die XX. Auguſti anno MDLXXXIX.

Datum Legatis Scoticis hujus autographi Exemplum eodem die & loco, ipſi Proreges & Senatores manuum ſuarum ſubſcriptione teſtantur.

Qvod itidem ex reſponſo ſeqvente, ad art. VI. puſtulatorum Illuſtriſſimi Comitis Georgii Kieth, tempore eodem ſibi à ſenatoribus Regni dato, uberiùs dispaleſcet:

Ad ſextum, Orcades qvod attinet: Meminerunt Sereniſſimum Regem inclytæ momoriæ per Legatos ante qvadriennium eas repetiiſſe. Itaqve Regii Senatores hoc tempore ad petita conſentire non poſſunt. Sed ut ſuam erga Serenisſimum Scotiæ Regem obſervantiam declarent (qvod ſi hi tractatus ad debitum finem perducantur) promittunt ſe remiſſuros ab hac poſtulatione, donec Serenisſimus electus Rex noſter ad maturam ætatem pervenerit, tunc ipſius Majeſtati integrum erit cum ejus Majeſtate agere. In qva actione ſe qvoq; æqvisſimos præbebunt, ſalvis & reſervatis tamen juribus ad Regnum hoc pertinentibus.

Ex qvibus conſtat, Senatoribus Daniæ pro hoc tempore commodum non viſum cauſam Orcadicam diſceptare, etiamſi tum demum Legatis Scoticis ex mandato placuiſſet, qvi oportunum ſe jam nactos eſſe tempus perſentiebant. Venerunt enim in Daniam, ut Filiam Regis bene dotatam Regi ſuo in Conjugem adducerent, ſperantes, ſe eò faciliores Proreges & Senatores Daniæ in ſua deſideria, qvæ Orcades attinebant, habituros eſſe. Satius ideò duxerunt Proreges & Senatores Regni Daniæ, ut à poſtulatione Orcadica deſiſterent, donec Rex eorum ad maturam perveniſſet ætatem. Prævio hinc reſponſo conditionem inſeruerunt hanc: Qvod ſi hi tractatus ad debitum finem perducantur, ſe tam diu â poſtulatione hac remisſuros eſſe.

Tandem de Principis Annæ nuptiis doteq;, auri, ut vulgò dicitur, tonnâ, cum dictis Legatis ex ſententia tranſactum eſt. Principem itaq; Sponſam ut claſſe Danica in Scotiam duceret Comes de Marſchal â Scotorum Rege miſſus, ſed tempeſtate ſingulari coactus eſt portum cum eâ apud Norvegos qværere. Juvenis interim Rex de eo certior factus, in Norvegiam amore accenſus claſſe ſtatim trajecit & amplexam ſponſam in arce Opsloæ pompis ſplendidiſſimis ſibi matrimonio jungi fecit, terrâq; deinde, hieme intendente, cum eâ in Daniam profectus eſt, ut ex connubiorum nexu arctius cum Rege Daniæ, affine cariſſimo totâq; Domo Regiâ præſens necteret neceſſitudinis vinculum, qvod tantos amoris contraxit amplexus, ut etiam anno ſeqvente nuptiis Domini Henrici Julii, Ducis Brunsvicenſis, qvi Principem Eliſabetham duxit, Coronæburgi in Dania intereſſe voluerit. Hinc & Regis Chriſtiani IV. in Angliam magnificè ſuſcepta itinera Anno 1606. & 1614., ut mutuum conteſtaretur amorem. Reges, certè uterq;, magni, qvi non hoſpitio tantùm, ſed ſinu & pectore ſe invicem mutuò excepêre & ſummæ in terris poteſtati etiam ſummam adjunxerunt familiaritatem. Qvod ergo jure obtinere non potuerat Jacobus Britanniæ jam univerſæ Rex, qvi, modò literarum tantùm apices ex archivis Scoticis protrahere potuiſſet ad jus dominii in Orcades Hetlandiamq;

amq; aſſerendum, facilem in ſua vota Regem Chriſtianum IV. habuiſſet, affinem utpote multis modis ſibi addictum, amore tamen expetiit, ut negotium Orcadicum pro ſuo & tempore Regis Chriſtiani IV. indeciſum ſeponeretur. Conventum igitur ſic fuit, confœderatione Steinburgi d. 20 Julii Anni 1621. initâ, art. 19.

Qvia etiam Inſulæ Orcades & Schetland absq; præjudicio ſucceſſorum ab hac tractatione excludi neqveunt, conventum ideò, concordatum & concluſum eſt, qvòd omnis inde tractatus, durante utriusqve vel alterutrius Regis vita qvieſcet, neq; de eâ re qvicqvam movebitur, omni tamen jure ſucceſſoribus ſemper & in totum ſalvo manente.

Promiſſis uterqve Rex, dum viveret, non tantùm addidit amicitiæ perpetuitatem, ſed etiam Glorioſiſſimus Rex Chriſtianus IV. in alterius defuncti genero, Domino Friderico, Electore Palatino, haud indemnis continuavit: Orbi Chriſtiano res admodum nota eſt. Nec minus ſangvinis propioris nexus oblitus eſt, qvi illi cum Rege Carolo, univerſæ Britanniæ poſt Jacobum patrem moderatore, intercedebat; Pactis & promiſſis ſtare etiam voluit usq; ad annum 1640., qvo Scoti Regis Caroli imperio ſe ſubduxêre. Ne ergo Orcades ſubjacentesq; inſulæ Daniæ & Norvegiæ Regi & regno hoc modo abalienarentur, juſtam cauſam Rex Daniæ ſe habere ratus eſt, jus ſuum in inſulas has per Legatos Corneficium Ulfeld & Georgium Krabbe, in Anglia degentes, repetendi, qvibus d. 6. Auguſti eodem anno perſcripſit, ut peterent ſe in hoc negotio audiri, oblatis in reluitionem pecuniis debitis, vel earum loco copiis auxiliatricibus à Domino King, nomine Regis Caroli, cujus militiæ præfectus ſummus erat, è Dania tum deſideratis. Juvit deinde Prudentiſſimus Rex Daniæ opibus non modicis; juvit qvà licuit armis, etiam in propriis Regni procellis. Et ſciverunt, qvi rebus ipſi interfuêre, negotiationem Orcadicam adeo cœpiſſe movere lacertos, ut in Daniâ de Gubernatore, qvi inſulis hiſce è ſenatu præeſſet, proſpectum ſit; Sed rerum in Britannia indies aucta convulſio & metamorphoſis inſecutâ moram huic ſtruxit negotio minus exſpectatam.

Regi deinde Potentiſſimo Friderico III. jus hoc ſartum tectumq; à Patre Magno relictum eſt, qvod data occaſione perſeqvi haut neglexit. Filio enim Regis Caroli I. juſto univerſæ Britanniæ hæredi, ſolium jam inſcendenti felix & perenne diadema legatione ampliſſimâ congratulatus eſt, & inter ſumma, qvæ Legato ſuo, Domino Friderico ab Ahlefeld in mandatis anno 1660. d. 5. Julii dederat, apud Regem Britanniæ Magnæ ut exponeret, fuit, qvòd Orcades Hetlandiamq; Regi Scotiæ qvondam dotis loco cum jure reluitionis oppignoratas, qvâ decet obſervantiâ repeteret; qvoniam tempus certum in tabulis matrimonialibus non determinatum, intra qvod pignus reluendum erat. Commiſſariis Britanniæ Regiis illuſtriſſimus Legatus anno 1661. d. 12. Januarii ferè ejusdem tenoris pro memoriâ poſthac exhibuit poſtulatum. Angli verò rem iterum protelarunt, nihil habentes qvod in cauſâ tam juſtâ dicerent, niſi qvòd Orcades inſulasq; illas in mari Deucalionæo perpetuas, thalami in Scotiâ regalis pignus (haud ſanè pretium) annorum præſcriptione uſurparent. Jure an injuriâ toties laudatæ nuptiales tabulæ decident, ad qvas Potentiſſimi Daniæ & Norvegiæ Reges tantâ patientiâ, tantis benevolentiæ & neceſſitudinis officiis, ne dicam beneficiis, provocarunt. Orbi certè innotuit, qvantum ſtudii & ſollicitudinis, aliqvando etiam præſidiorum, contulerit Rex Fridericus III. ad juvandam Regis Caroli II. innocentiam, ut avitum inſcenderet thronum, magno rerum ſuarum ob Cromvellianorum machinationes nocumento.

Tandem tamen ubi de pace inter Danos Anglosq; ſancienda Mediatores Potentiſſimi, Chriſtianiſſimus Galliæ Rex & Ordines Generales Belgii confœderatarum provinciarum Bredæ anno 1667 agere cœperunt, Anglicani Legati, pro more ſolito, Danis reſtitutionem Orcadum Hetlandiæq; urgentiſſimè poſtulantibus ex ad-

adverſo iterum repoſuerunt, qvod ſuper hac re non eſſent inſtructi, itaqve precibus obtinuerunt, ut articulus hic indeciſus ſeponeretur, Danis ſic Mediatoribus morem gerentibus, ne tam ſalutare pacis negotium hac ex parte in totum retardaretur. Interim ſancitæ paci hæc addita fuit conditio, ut ſuſpenſio reſtitutionis dictarum inſularum citra præjudicium Sereniſſimi & Potentiſſimi Daniæ Norvegiæq; Regis fieret, ne qvidqvam eidem prætenſioni hoc ipſo derogaretur, ſed eadem integra, infracta patensqve perſiſteret, donec melior occaſio præberetur. Prout Mediatorum Plenipotentiariorum atteſtata manibus & ſigillis munita in Archivis Regiis præ ſe ferunt d. 31. Julii Bredæ anno eodem data.

Qvæ verò hunc in finem tempore Sereniſſimi & Potentiſſimi Regis Chriſtiani V. Domini mei clementiſſimi hucusqve acta ſunt, meliori aſſervantur occaſioni.

In tantâ igitur hiſtoriarum luce, etiamſi per tot obſtacula rerum, cùm verſati ſimus, nihil orbem latere poteſt, qvod Regum Daniæ Norvegiæq; jus in prædictas inſulas ex naturæ gentiumq; corroboret pandectis, qvibus Anglorum toties injecta mora penitus adverſatur. Nec veritas usqvam glorioſius tuetur locum, qvàm in re tam lucidâ & conteſtatâ, omnium oculis & judiciis expoſitâ. Cauſſam ideo coram ampliſſimo Orbis terrarum tribunali ulterius diſceptare ſuperſedemus, & confiſi æqvitati remedia à tempore ſperamus.

INDEX.

A.

Adalſteinus Angliæ Rex Pag: 22
Adalbertus Epiſc. Hamburg: ordinat Epiſcopos Orcadenſes 157
Adalbertus Epiſc. Orcadenſis 157
Adaldagus Archiepiſcopus 160
— ordinat plurimos Daniæ Epiſcopos Ibid.
Adami Epiſcopi Cataneſiæ avaritia 154. 155
Adamus à Cork comes 173
Atheling & Adelings ɔ: clito 66
Akursborg 126
Alanus Gallovidianus Manniã infeſtat 160. 162
Alexander de Ard adminiſtrator Orcad. 174
Alexander II. Scotiæ Rex 163
— Hæbudas ab Hacone Rege Norvegiæ auro redimere cupit Ibid.
Alexander III. Scotiæ Rex Stuartus primus 170
Alſiva Knuti M. pellex dominatur in Norvegia 57
Almutium ſive almucium qvid denotat 89
Allodia civibus Orcadum Sigurdus reſtituit 27
Andbiornus Epiſcopus Hamarenſis 187
Andreas Glaſcuenſis Epiſcopus 187
Angantyr Comes Orcadum 8
—pervigil, ejus excubitor Ibid
Angliæ Rex Haraldus Godvinius 67
Angelſeyam poſſidet Haraldus Pulchricomus aliiq; Reges Norvegiæ ante eum 72
Animã unã duos vixiſſe antiqvitus creditum eſt 67
Anni proventus ex Scypho Div. Magni augurio præcipitur 2
Anna Princeps Daniæ Scotiæ Regi Jacobo VI. deſponſa 226
Annulus ſigillaritius aureus cum corvo & nomine Rafni 144
Antrum ingens opum poſſesſione famoſum in Dollseya 95
Aqva in peram crebrius iufuſa 107
Arbote ɔ: annonæ remedium 19
Arnfinnus Thorfinni filius 24
— ejus uxor Erici Blodoxii filia Ibid.
— uxoris inſidiis occiditur Ibid
Argiſel Comes Orcadenſis 173
Arnfinnus, Arnvid, Arſel &c. Comites Orcadum creantur 26
Archibaldus Comes Orcadum 183
Arnkel Comes Orcad. prælio occiditur 22
Arma ſumere contra inermes inter ſeptemtrionales non decorum 42
Arsæl ɔ: felix annonã 24
Arthuro Angliæ Regi parent Orcades 8
Artes, qvæ antiqvitus pretioſisſimæ 94
Aſchatinus Epiſcopus Bergenſis 171
Aslacus Archiepiſcopus Nidroſienſis 183
Audunus Epiſc. Stavagrienſis 183
Auduris fœminæ magnificæ ſepultura 17
Aulici in locum eorum, pro more recepti qvos occidebant 42
Auri immenſum pondus in ſeptemtrione 64
Aurum ſignatum 162
Auripedum factio in Norvegia 149
Auſtreni ſive Orientales vocabantur Norvegi & Islandi pro Ethnicis 13, 14, 16
— Auſtmanni & Oſtmanni 15
Autor hujus hiſtoriæ ignoratur in præf.

B.

Baglorum factio in Norvegia 153
Banus (Donaldus) ɔ: albus 78
Barbati Inſulares ſeu Inſulobarbi Orcadenſes ſunt 8
Barbaria Serklandiæ nomine intelligitur 125
Barbari mores tempore Sigurdi Comitis 27
Bardus Epiſcopus Hiberniæ qvomodo factus 32
— ejus fabula 27
Belius Sogniæ Rex in Norvegia 7
Bernhardus Scaniæ Epiſcopus 160
Berſerchus ɔ: furioſus athleta 8
Bertramus Epiſcopus Orcadum 157
Biadmonia ſeu Hiadmonia Haraldi Imperioſi filio Sigurdo, Regi Orcadum, deſponſatur 73
Biarnii Orcadum Epiſcopi indoles 144
Biornus Curvimanus Poeta celebris 72
Birkebeinorum in Norvegia denominatio 149, 167
Blot-Sveinus Rex Sveciæ 68
Botolfus Begla poëta celebris 134
Bojanus Rex Scotiæ occiditur 33
Bragius Poëta carmine vitam liberavit in præf.
Brendanus Orcadenſes convertit 9
Breidmagius ɔ: obeſi ventris 115
Bretlandia ɔ: Anglia 72, 114
Brianus Rex Hiberniæ occiditur 27
Brioſtreip (Sveinus) ſeu pectoralis reſtis à robore denominatus 102
Britania aqvilonaris fuit Norvegicæ ditionis 9
Broderi piratæ potentia &c. 27
Broderus Poeta potens 34
Bruſii Comitis æqvitas, pietas, moderatio 45
Bruſius Orcadum trientem in feudum ab Olafo Sancto accipit 50
— deinde duas partes, tertia Torfinno traditur 52
— moritur 55

— ejus

— *ejus filius Rognvaldus Olafo S. obſes datur* 55
Buchananus conciliatur 60
Budſtikke Norvegis armati conventus indicium 26
Burra inſula Orcadum montes habens altisſimos 3
Byrdinga navis antiqvitus qvæ annonam portabat 106

C.

Cædes cruenta à Kario perpetrata 43
Capitis tegmen ſigulare è pilis eqvinis 115
Cameli ſeu Ulfaldi cognomen 66
Cammorus Scotiæ Rex megalocephalus 65
Canutus Epiſcopus Viburgenſis 183
Canutus Rex potens Daniæ & Angliæ 55
— *multos Epiſcopos in Daniam adducit* 157
— *ejus Sacellarius* 157
— *Reges Scotiæ in deditionem recipit* 55
Canutus opulentus mercator 131
Canutus Sanctus Rex Daniæ Angliam ſubigere conatur 79, 80
Cantiria olim Sitiria 73
Caſtrum Lambaburgum ſeu agnorum caſtrum naturâ munitum 117
Carini & Caiini Orcadenſes 4
Caprearum venatus 140
Carolus Scotiæ Rex Scriptoribus Scoticis ignotus 54
Cataneſiæ accesſione Haraldo Svaviloqvo conceſſæ potentior fit 91
Cataneſiæ dimidium Erlendus Haraldi Svaviloqvi filius à Scotiæ Rege jure impetrat 129
Cataneſiam Haraldus Comes invito Rege Scotiæ ſubigit 146
Chriſtianus I Daniæ &c. Rex & Jacobus II. Scotiæ Rex, diſcordes 183
— *Scripſit Jacobo II.* ibid.
— *Legatos miſit ad Carolum VII. Galliæ Regem* ibid.
— *huic Regi Daniæ Wilhelmus Epiſc. Orcad. juramentum fidelitatis præſtitit* 186
— *Scripſit Supremo Judici Orcadum* ibid
— *perſcripſit Jacobo II. Regi Scotiæ, ut Epiſcopum Wilhelmum defendere vellet* 187
— *ejusdem tenoris ſcripſit Jacobo III.* 188
— *Orcades ſubjacentesq; inſulas in dotem filiæ oppignorat* 188
— *ſubditis ſuis Orcadum & Hialtlandiæ ſcribit* 188
Chriſtianus III. Orcades pacificè repetit 207
— *propterea ſcribit Gubernatori Scotiæ* ibid
— *Regi Galliæ Henrico II. ideo ſcribit* ibid.
— *plura acta ejus tempore vide* 211, 213
Chriſtiani IV. Regis Daniæ in Angliam ſuſcepta itinera 226
— *Negotium Orcadicum pro ſuo tempore differt* 227
— *Orcades juſta de cauſa repetit &c.* ibid.
Chriſtiana Religio prima in Norvegia qvando 16
— *in Svecia* 68
— *in Orcadibus, qvando* 157, 31
— *in Islandia, qvando* 21
Chriſtiani Orcadenſes 8, 9, 31
Claudius Cæſar Orcades ſuperaſſe dicitur 7
Clientelares ſunt Comites Orcadum ſub Regibus Norvegiæ 32 &c.
Clypeus pratioſus 132
— *elevatus eſt pacis ſignum* 137
Color candidus atq; ruber pacis belliq; ſymbolum apud veteres 63
D. Columba ſigno Crucis Dominicæ aperit fores 8, 9
Columba Apranienſis Epiſcopus 183
Comitum Mater Ingibiorgis dicitur 65
Comes Orcadum primus fuit Sigurdus 11, 12
Convivium Auduris ante obitum 17
Cornu cereali liqvore plenum 8
Cornua tum Deorum tum Heroum memoriæ bibendo dicantur 104
Cormacus Monachus commendatur Orcadenſibus 8
Corvus in vexillo Sigurdi 27
Corium bovinum contra vim ignis facit 41

D.

Dani Orcades diu posſederunt 2
Dani Chriſtiani adhuc Thorem invocant 15
Danicam lingvam in aulis vicinorum Regum familiarem fuiſſe probatur in præf.
David & Jon Orcadum Comites 154
Davidis Sculii comitis Novegiæ obitus 154
Dialectus Norvegica Britonibus uſitata 45
Dolgfinnus Epiſcop. Orcadenſis 172
Draconis inſtar naves antiqvæ 121
Dreingur ɔ: Servus mercenarius & ſtrenuus vir 127
Dromundi ſunt naves magnæ 125
Dublinum de improviſo intercipit Sveinus 143
Dublini Rex Olafus Huit 13, 14
Ducatus Orcades dicuntur 5
Dungalsbæinſi nomarchiæ præfectus eſt à Sveino Comite Margadus 117

E.

Edeling ɔ: clito 66
Edmundus Rex Angliæ 22
Einar Comitis Rognvaldi filius 18
— *ſervâ natus, oculo captus & facie turpi* 18
— *piratas fudit* ibid.
— *Orcadas posſidet* ibid.
— *ejus pugna cum Halfdano* 19
— *Multam civium ſolvit* 20

agros

— agros civium ſub hypothecâ ſibi hinc obligat 20
— Inſulas vaſalli titulo recepit ibid.
— ejus filius Robertus, Rollon aliis dictus, Dux Normanniæ fuit 20
— ejus Progenies per Norvegiam & Islandiam ſparſa 18
Einar diſtorto ore, ejus ingenium, gravamina in plebem & clades 45
— ejus inſidiæ, cædes 45
— XV. in ordine comitum 49
Einar cognomento Skeifus 132
Einar de Ceſpite poëta in præf.
Eire eſt uncia 169
Eiricus Blodoxius à ſuis deſtitutus 22
— Regno Norvegiæ excedit 22
— Angliam petit 22
— Chriſtianus cum omni familia & exercitu fit 22
— Northumbriam ab Adalſteino jure clientelari accipit ibid.
— Provincias Edmundi vaſtat 23
— cum fratre Hacone de Regno Norvegiæ certat 22
Eiricus Eymunius ſeu Eymund Rex Daniæ 99
Eirici Divi Danorum Regis filia Ingibiorgis 171
Eiricus Pomeranus Rex Daniæ verus ſucceſſor in Regnum Norvegiæ pronunciatur 177
— orcades Præſuli Thomæ concredidit 178
— Meynero præfecturam comitatus Orcadum commiſit 178
— Gvilielmum de S. Claro Comitem Orcadum creat 183
Eiricus Lamb ſeu Agnus Rex Daniæ 66
— Spaki ſeu ſapiens dictus 66
Eirici Boni Regis Daniæ filia Ragnhildis 66
Eyſteinus Rex Norvegiæ expeditionem in Occidentem movet, & Haraldum capit 128
— Haraldo liberationis pretium expreſſit 129
Eyſteini filius Sigurdus primus Orcadum comes 11
Eiſteinus Rex provincialis Daniæ in præf.
Eyvindus Urarhorn ſeu Uricornu ſatelles purpuratus 4
Endridius Jungius Conſtantinopole redux ſtatum Græcorum &c. Rognvaldo exprimit 119
— huic ſe adjiciunt Comites Norvegiæ 120
— eorum eligitur Dux 121
— ejus faſtus & jactura ibid.
— perfidia, conſtantia & animus in hoſtes 124, 126
Epiſcopi Septentrionis primi certam non habuerunt ſedem 160
Ermingerdis virgo & filia Comitis Gallaciæ Geirbiorni 123
— carmina in virginis hujus memoriā 124, 125
Error de genere Steinkelii 70
Ericus Slagbrellerus 137, 139
Erlendus Thorfinni filius ejusq; filii duo Erlingus & D. Magnus 66
Erlendus Haraldi Svaviloqvi filius 129
— Comes dimidiæ Cataneſiæ à Rege Scotiæ creatur ibid.
— Orcadum partem repetit à comite Haraldo ibid.
— Matrem Haraldi abducit 131
— piraticam cum Sveino aggreditur 132
— cum Rognvaldo fœdus facit contra Haraldum 133
Erlingus Skakius ɔ: diſtortus, unde dictu 126
— ſtatura præſtans ibid.
Evenus II. Rex Scotorum 6
Excubitor Agantyris 8

F.

Fabriles artes olim smid vocabantur 94
Factio Auripedum 149
— Baglorum in Norvegia 153
Fatidicus in Svecia 68, 69
Fereyenſes Scotorum Rege oriundi 16
— Thorſteini proles 14
Feſtum translationis D. Magn 90
Feudum orcadenſe maſculinum 47
— eſt Regis Sogniæ in Norvgia 5
— eſt Frothonis III. Regis Daniæ 6
— Regum Norvegiæ deinde conſtanter 10, 52, 54, 59, 98 &c.
Fifa ɔ: herba lanugo pluſtris, eſt nomen navis 120
Finleicum Comitem vicit Sigurdus 27
Floſii Cariig adventus cauſa in Orcades 39
Fridericus I. Rex Daniæ Orcades non repetens 190
Fridericus I. Rex Daniæ reſtitutionem Orcadum poſtulat 216
— Legationem ideo dirigit in Scotiam &c. 217
Fridericus III. Rex Daniæ reſtitutionem orcadum per legatos urget 227, 228
Frotho III. Daniæ Rex rectius primus cenſetur 6
— Orvillum orcadibus donat ibid.
Frodius alius Rex Daniæ ex affinitate Thorſteini Rufi 15

G.

Galin ɔ: furioſus 153
Gamelus D. Andreæ Epiſcopus 173
Gautia Danorum imperio paruit 23
Geirhildarvatn 5
Genius mirus vexilli 27
Gerbrandus Epiſcopus Selandiæ 160
Gerhardus Epiſcop. Eboracenſis 158
Gibon Comes Orcadenſis 165
Gilli-Chriſtus (Haraldus) Magni Nudipedis Regis

Regis Norvegiæ filius 94, 99
Gillius Magni patruus regni jus abdicat 99
— dimidii Regni creatur Rex ibid.
— conciliatur Nepoti ibid.
Gilbertus Hamarenſis Epiſcopus 165
— Archidiaconus Hialtlandiæ 171
Godredus Crovan 74
Goes menſis nomen, poſterior Februarii prior Martii pars 106
Gothicè loqvuntur Orcadenſes 4
Gauskeggorum ſeu Gotubarborum familia ex Thorſteini Rufi filia Olafa 16
Græcorum ſtatus Endridio notus 119
Gratiam petit Rognvaldus 126
Grim filius Margadus 117
Gudridus cum Halfdano Rognvaldum occidunt 19
— Patr. ſe dedit 18
— Orcadas cum Matre Gunhilda petit 24
Gunnhilda Eyrici Blodoxii uxor cum filiis profuga Orcades, deinde Daniam adit 23
Guttormus Sigurdi Eyſteini filius Comes Orcadum 12
Gurguncius } Britonum Rex 6
Gyngvir }

H.

Habitatio olim non ſparſa erat 114
Habitus ſingularis Epiſcopi Jonis de Atjoclis Scotiæ 113
Hacon Norvegiæ Prorex Ragnfrodum Orcadum comitem fugat 26
Hacon Haconis filius Norvegiæ Rex coronatur, ejus epeditiones 164, 165
— — moritur & ſepelitur 169, 170
Hacon Magni filius Rex Norvegiæ Henricum de S Claro comitem Orcadum creat 174
Hacon Pauli filius vatem in Svecia conſulit 69
— ipſius concubina Helga Maddadi filia 90
— Veſtro Gothiam & Vermalandiam jure clientelari accipit 68
— Jordanis fluvio ablutus 9
— comes Orcadum creatur 81
— fraude circumvenit Magnum 82
— Inſulas omnes poſſidet 90
— in amicos Magni ſævitia & pænitentia 84
— leges reformat 85
— Romam & inde Hieroſolymam proficiſcitur 90
— qvamdiu rexit 90
Hæbudæ Comitibus Orcadum & Norvegiæ tributariæ 29
— Regibus Norvegiæ ſubjectæ ab anno Chriſti circiter 700 29, 30
— earum Manniæq; transactio 198
Hakyrkia i: templum editum 154
Halfdanus Altipes Rex Orcadum 18
— ejus pulmones Odino ab Einare dedicantur 19
Halfredus periculoſus Poëta Islandus 71
Hallus & Rognvaldus poëma faciunt 115
Halladus Rognvaldi filius Orcadum Comes III. 17
Haraldus Pulchricomus Orcades invadit 10, 18
— Hæbudas & Manniam domat 10
— Comitem Orcadum primus creat 11
— unde Pulchricomus dictus 11, 74
— ejus filii 18
— Poëta fuit in præf.
Haraldus Cærulidens Rex Daniæ 23
— ejus bellum cum Hacone 23
— provincias Norvegiæ poſſidet 29
Haraldus Graafeld in Dania educatus 23
— occiſus in Dania 26
Haraldus Olafi S. frater in Regni conſortium à Rege Magno accipitur 63
— cum Magno in Daniam claſſe trajecturus ibid.
— Septemtrionis fulmen 57
— conſtantinopole redit 63
Haraldus Godvinus Angliæ Rex 67
— Godvini 74
Haraldus ſtrenuus Rex Norvegiæ expeditionem in Angliam movit 67
— Cæſus ibidem & qvo anno 69 & 67
— fuit poëta in præf.
Haraldus Svaviloqvus cum fratre Paulo diſcors tandem Orcades cum eo dividit 91
— potentior fit acceſſione Catanesiæ ibid.
— venenato induſio exſtinctus 92
Haraldus, aliàs Gillius & Gilla-Chriſtus Rex Norvegiæ creatur 94, 99, 100
— Regno profugus 99
— Magnum Sigurdi filium victorem capit 99
— caſtrat, exoculat 100
— Rognvaldo Orcades titulumq; Comitis confirmat 100
Haraldus Maddadius filius Comitis de Atjoklis Maddadi in ſocietatem imperii Orcadum recipitur, tutore Rognvaldo 113
— deducitur in Orcades ibid.
— curam imperii ſuſcipit 122
— capitur ab Eyſteino & ſe liberat 128, 129
— oppugnatur à Sveino 130
— obſidet Erlingum Jungium ibid.
— ſe jungit Rognvaldo 133
— fugat hoſtes ſuos 134
— ægrè evadit cum Rognvaldo 135
— Sveinus reconciliatur Haraldo 136, 138
— ſuccedit Rognvaldo in univerſis provinciis 142
— ejus Uxores & liberi 142, 145
— cataneſiam, invito Scotiæ Rege Wilhelmo, ſubigit 146

Sup-

— Supplex fit Svereri Regi Norvegiæ ob ſuppetias, qvas Sigurdo Magni Erlingi filio tulit 151
— Hialtlandiâ multatur & media Orcadum parte 152
— ejus ætas, potentia, ſucceſſores & filia Langalif 153
Haraldus Junior Erici Slagbrelleris filius à Magno Erlingi Norvegiæ Rege mediæ Orcadum partis Comes creatur 145
— ab Haraldo Maddadi filio rejicitur & occiditur 145
— Sanctitatis opinio de eo invaluit 145
— Templum ornat locum in Catanesia ubi concidit ibid.
Harkioftus ɔ: duri oris 25
Hauldicus ſtatus eſt Nobilitatis 17
Hauſakliufus ɔ: calvariarum ſector 24
Havardus Arſælius ſeu annonâ felix 24
Havardi filii Magni conſilium, fortitudo & pietas 141
Helgius Sumarlidius cæditur 140
Helgius & Halfdan Sogniæ in Norvegia Reges 8
Henrici VI. Regis Angliæ legati in Dania 182
Henricus de S. Claro Orcadum Comes 174
— ejus obligationes 176
Henricus Sinclar Comes Orcadum 178
Henricus Regis Knuti Magni Sacellarius 157
— poſtea Scaniæ Epiſcopus ibid
Heraudur Comes Orcadum 7
Herſii & Herſer, qvi 17
Hethlandiæ deſcriptio, Hialtlandia vocatur 3
Hethlandorum victus ratio, ſermo Gothicus valetudo & ſenium 4
Hialp ɔ: auxilium eſt nomen navis 120
Hialtlandia eſt Thule 5
— ejus etymon ibid.
Hibernia à Norvegis ſubacta 9
Hlodver Comes & ſucceſſor Lioti 25
Horda-Knutus Rex Angliæ 57
— nominis ipſius etymon ibid.
Holbodius Hebudenſis 114
Hroaldum occidit Margadus 117
Hugones comites, alter Groſſus, alter Generoſus 72
Hundius ſeu Huelpius filius Sigurdi Craſſi in baptismate vocatur Lodoveris ſeu Ludovicus 33

I.

Jacobus VI. Scotiæ Rex Legatos in Daniam mittit Orcadum cauſâ 223
— ejus in Norvegiam, deinde in Daniam ſuſcepta itinera 226
— Principem Daniæ Annam in matrimonium ducit 226
Jacobus Hephurnus Dux Orcad. 5
Jarlaskald ɔ: comitum poëta, honoratur 54
Idola Septemtrionala veſtiebantur 39, 40
Illteitt ɔ: pura malitia 161
Imber ſangvineus 34
Incolæ Orcadum primi, qvo ſeculo 6, 7
— cum Comite ad ſacra Chriſtiana concedant 31
Induſium venenatum, qvo Haraldus Comes exſtingvitur 92
Ingebiorgis mater Pauli & Erlendi filiorum Thorfinni 66
Ingebiorg locata Jarisleifo Ruſſiæ Regi 70
Ingius Steinkelis filius Rex Sveciæ 68
— ejus bella cum Ruſſis, Danis &c 69
Ingimundus Inſularum omnium Rex à Magno Rege Norvegiæ conſtitutus 79
Ingius Norvegiæ Rex invitat Rognvaldum 119
Inſulobarbi vocantur Orcadenſes 8
— eos & Auripedes colligit Sigurdus 149
Jofreir Epiſcopus Orcadenſis 164
Johannes Glasguenſis Epiſcopus 173
Johannes Rex Daniæ cur Orcades non reluit 190
Johannes Epiſcopus Osloenſis 183
Jon Comes Hialtlandiæ 160
Jon Magni filius Comes Orcadum 172
Jonis Pedis cum Kalio amicitia ejusq; labes 94
Jon Pes iter flectit Conſtantinopolim 127
— occiditur ibid.
Jon Epiſcopus Maddadi de Atjoklis legatus ad Rognvaldum mittitur 113
— dimidiam inſularum partem poſtulat Haraldo Maddadi filio ibid.
Jon Wengus, ejus res geſtæ 138
Jon & David Comites Orcadum ad obſeqvium Ingii Regis Norvegiæ redeunt 154
Jon Epiſcopus Cataneſiæ lingva & oculis orbatus, invocatâ Divâ Trolhenâ reſtituitur 146
Isleifus Epiſcopus Islandiæ primus cenſetur 160
— qvamvis multi vagabundi ante eum docuerint ibid.
Islandia occupatur à Norvegis A. C. 888 15, 16
Islandi Chriſtiani facti 21
— eorum laus in præf.
Islandiam Thorſteini, Einaris & Rognvaldi progenies inhabitat 16, 20
Itineris monumenta antiqvitus erecta 95

K

Kalfo Arnino Rognvaldus ſuperior 60
Kalii geſta in juventute, ejusq; artes 94, 95, 96
— fit comes Orcadum 97, 98

Karii Floſſiig, Islanderum adventus cauſa in Orcades 39
— ejus affinitas & pacificatio 43
Karolus Rex Scotiæ è ſerie Regum â ſcriptoribus expunctus 54
— ſuccedit Melcolmo, ejus bellum cum Thorkele Nutritio 52,53,54
Karl Haconis eſt cognomen & denotat virum vel ſenem 81
Ketil ſimus Thorſteini avus 13
— piratas Hæbudas occupantes domuit 14
— princeps Hæbudarum ibid.
Kircua oppidum Orcadum 2
Kirkiuvog idem 5
Kolbein Hruga ɔ: acervus & ejus progenies in Orcadibus 118
Kolus & Rognvaldus ad Comitem Paulum legatos mittunt, vincunt Paulũ &c. 100,101
— inſulas dividunt 100
— diſcordiam movet inter Orcadenſes 107
Kolus Hæbudarum Epiſcopus 154
Krokauga ɔ: oculus angularis, fortè & fallax Thorſteinus qvidam dicebatur 93

L.

Labores veterum, qvando 142
Legibus Norvegicis orcadenſes uſi ſunt 109
Lambaburgum caſtrum 117
Langalifa filia Haraldi 153
Langhals minus rectè redditur longum collum 65
Linguæ error brevem portendit vitam 61
Lioti comitis Orcadum conflictus cum fratre Sculio 25,26
— primi & ſecundi fratris uxorem Ragnhildam ducit 25
— moritur vulnere ibid.
Lodhuſa expugnata 71

M.

Maddan ſeu Maddadi filii & filiæ 96
Maddadi Comitis de Atjoklis Legatus 109
Magbragdus Comes Scotiæ 25
Magia in Svecia 68
Magnus bonus Rex Norvegiæ proclamatur Anno 1035. 57
— adverſus Svenum Eſtritium bellum gerit 62
— in Daniam claſſe trajicit 63,64
— ipſius Patruus Haraldus regni fit conſors & ſucceſſor 64
— familiaris ipſius fit Thorfinnus 63
— moritur in Dania 64
Magnus Nudipes Rex Norvegiæ, an filiam Ingii duxerit 69,70
— æra, qvâ vixit 69,70
— Hæbudas occupat 71
— Angelſeyam infeſtat ibid.
— Hugonem comitem ſagitta transverberat 72
— occiduas Scotiæ inſulas lucratur 78
— Sigurdum filium inſularum Regem creat 74
— Hiberniam occupat, occiditur 78,79
— expeditiones ipſius plures fuerunt 80
Magnus Olafi Manniæ Rex
Magnus Haconis filius Rex Norvegiæ 171
— inter eum & Alexandrum Scotiæ Regem pax Hæbudas & Manniam concernens 171
Magnus Comes Orcadum 163
— ejus mors & Succeſſores filii tres 81
Magnus Erlendi comes Orcadum creatur 81
— ejus concordia cum Hacone Pauli filio 81
— Haconis fraude circumventus 82
— occiditur, & qvando 84
— Locus ſepulturæ & miracula 87,88
— pro Sancto & numine tutelari cultus 66,88
— ejus reliqviæ in Islandiam transportatæ 90
— templum ei Rognvaldus ædificat 112
D. Magnus primus Orcadenſes convertit 2
— ejus ſcyphus ibid.
— ejus ſepulcrum 5
Magnus Sigurdi filius caſtratur & exoculatur 100
Magnus Havardi filius 141
— ejus fortitudo, conſilium, pietas ibid.
Magnus Erlingi filius Rex Norvegiæ Haraldum Slagbrelleri filium comitem orcadum pro media parte creat 145
— ei bellum facit Sverir 148
— eum vincit Sverir & occidit 148
Magnus Gilberti filius Comes Orcadum 172
Magnus Gibbonis filius Orcadum Comes 172
Magnus Magni filius Orcadenſis Comes 172
Marcus Hæbudarum Epiſcopus 172
Marca terræ octo eyrer continet 169
Marca Anglica 146
Margadus Grimi filius Nomarchiæ Dungalsbæenſis præfectus 117
— Hroaldum occidit ibid.
Matrimonii contractus inter Regem Scotiæ Jacobum III. & Daniæ Principem Margaretam 191
Melcolfus III. Scotiæ Rex cognomine Langhals 65
— Cummorus alias dictus & Megalocephalus ibid.
Menſis nomen Goes 106
Mortuorum tumulos cenſulebat indeq; noctu reſponſa petebat Sveinus Brioſtreip 101
Myrkiafiord ɔ: ſinus tenebricoſus 140

N.

Navis Judæorum in Orcadibus periit 163

— alia

— alta Dromundus vocatur 125
Navium nomina Hialp & Fiſa 120
Navis viginti loculorum cum 80. viris 128
Nialinum incendium cædesq; 41, 42
Nicolai Daniæ Regis conjux 70
— ejus æra ibid.
Nobiles nati antiqvitus dicebantur Hauldi 17
Nomina navium 120
Nomina & cognomina in hiſtoriis confuſionis ſunt origines 91
Nomina Ethnicorum in baptismate variantur 33
Normanni & Hæbudenſes in Scotia perierunt 162
Northumbriæ Rex Ericus Blodöxe 22
Norvegi Scotos tributarios faciunt 9
— eorum receptaculum in exilio Orcades 10
— Auſtrani, Oſtmanni & Auſtmanni dicuntur 13, 15
— Chriſtiani facti 16
Norvegiæ Regis jus in Orcades 33, 50, 51
Nutritii antiqvitus Foſtri dicebantur 47

O.

Odino dicantur pulmones Halfdani Altipedis 19
Oedlingum vertunt Clitonem 66
Olafus Tryggvinus Rex Norvegiæ auxiliante Sigmundo ſubditis Religionem Chriſtianam promulgavit 16
Olafi Tryggvinii clientelam petit Comes Sigurdus Craſſus 32, 33
Olafus Tryggvinus Sigurdum comitem creat 33
— Sigurdum convertit ibid
— poëta fuit in præf
Olafi Sancti Norvegiæ Regis in aula educatur Regnvaldus 56
Olafus Sanctus Orcadum trientem ſibi adjudicat 51
— ejus ſomnium ante pugnam Stikleſtadenſem 56
— ejus in honorem templa Conſtantinopoli, in Hiſpania & Norvegia ædificata 56
— fuit poëta in præf.
Olafus Huit Dublini Rex Thorſteini Rufi pater 13, 14
Olafus Kuaran Rex Hiberniæ frater Gidæ Uxoris Olafi Tryggvini 33
Olafus Qvietus ſeu modeſtus 69
— Haraldi Imperioſi filius 67, 69, 70
Olafus Rex creatus patri ſucceſſit 70
— deceſſit 70
Orcadenſes Gothica lingva utuntur 1
— Picti perperam dicuntur ibid.
— eorum convictus qvotidianus 2
— barbati-inſulares dicuntur 8
— Chriſtiani fiunt 8, 9
— natione Norvegi 10
— eorum mos fuit veſtimenta defuncti carnifici dare 83
— eorum Comes primus Sigurdus creatur ab Haraldo Pulchricomo 11, 12
Orcadum comites ſub Regibus Norvegiæ clientelares, eorum ſucceſſio 32, 50, 51
— diviſio 45, 46, 49
— primi inhabitatores & Reges 6, 7
— Ducatus & Nomina 4, 5
Orcades à Comitibus recta 8
— in feudum datæ 7
— tributa pendunt 8
— Organæ vocantur 4
— etymon Orcadum eſt Danicum 4
Orcades Oddo Multivago & Hialmari piratis ſubjiciuntur 8
— ante Chriſtum natum Anno 268 cultæ fuerunt 7
— Oſtrogetis deinde ſubjectæ 8
— Saxones inſederunt iis 7
— ad Chriſtum converſæ 8, 9
— à Norvegis ſubactæ Ao. Chriſti 600 9
— Danis ſubjiciuntur 9
— ad Paganismum relapſæ 9
— Proprios iterum Reges habent 9
— Scotis ſubjiciuntur 9
— ab Haraldo Pulchricomo Rege Norvegiæ ſubactæ 10
— Comiti Rognvaldo donantur 11
— Fratri Rognvaldi Sigurdo redonantur 11
— regimen Orcadum ſuſcipit Halladus 19
— in feudum accipiuntur à Skulio 25
— ſunt Maſculinum tantùm feudum 47
— ad parochiam Hamburgenſem pertinebant 159
Ordalium, qvo fides meretur, ſeptem vomeres igniti 99
Orka, Danicè robur 4
Orkahaugur i: tumulus Orkii vel Orcadis 4
— villæ nomen 131
Osleya eſt urbs Norvegiæ, nunc Chriſtiania 98

P.

Pacis ſignum eſt clypeus elevatus 137
Paganismum Orcadenſes retinent 9
Palmarii, qvi 90, 126
— eorum mores 126
Paskahd vel Paskahelgi i: Paſcha, qvot dies durabat 81
S. Paulus convertit Orcadenſes 7
Paulus Oroſius triginta tres tradit Orcadum Inſulas 3

Pau-

Paulus Mutus Haconis filius Comes Orcadum 90
— cum Frakaurke congreditur 100
— prælio Victor 101
— Hialtlandiam petit ibid.
— inde Redux 102
— pyras per inſulas erigit ibid.
— aſtu intercipitur à Sveino 110
— ad Maddadum transfertur ibid.
— qvousq; imperavit 90
— privatus deinde an vixerit aut occiſus ignoratur 110
Pening & eigu, qvid denotant 147
Petrus Epiſcopus Orcadenſis 172
Picti non inſederunt Orcadibus 7
— lingvâ ſunt originis Gothicæ 7
Piraticam qvo anni tempore veteres exercebant 142
Piræ erectæ & incenſæ in ſignum 105
Ploglond, agri ſpatium 112
Pluvia ſangvinea 38
Poëtæ ſunt purpurati in aulâ 54, 120
Poëſeos antiqvæ artificium 120
Præſagium ex ſternutatione 140
Primogenituræ privilegium 113
Prodigium ſingulare in catanesia 36
Progenies Einaris per Islandiam ſparſa 7
Pulchricomi filii Halfdanus & Gudriodus Rognvaldum occidunt 19
Pulmones Halfdani Odino dedicantur 19
Purpurea expeditio a pano anglico velis aſſuto denominatur 143

R.

Radulphus Novellus Epiſcopus Orcadum 158
Ragnar Lodroch filium Fridleifum præficit Orcadibus 9
— ejus Proſapia 11
Ragnfrodus Blodoxii filius profugus 26
— bello Haconem Norvegiæ Proregem adoritur ibid.
— fugatur ibid.
Ragnhildis Erici Blodoxii filia maritos, tres fratres, aſtu interfici curat 24, 25
Ragnhildis Eirici Boni Daniæ Regis filia 66
Rangiferorum venatus 140
Ranarikia eſt provincia Bahuſenſis 99
Religio Chriſtiana in Sveciæ recens, qvando 68
Rex Orcadum Sigurdus Magni Nudipedis filius 74
Regum filii in Norvegia legitimi & illegitimi jus ſuum in Regnum renunciare debebant, prius qvam ad Ordalium admittebantur 99
Robertus I. Rognvaldi filius dux Normanniæ 18
— Rolfus Rollo pedeſtris aliàs vocabatur 18
— ejus navalium rudera in Norvegia, unde in Galliam ſolvit 21
— ejus Neptis Nidbiorg nupta Biolani Scotiæ Regi, Scotis ignoto 21
Rognvaldo Eyſteini filio Orcades donantur 11
— ejus geſta ibid.
Rognvaldus Einaris filius IV. Orcad. Comes 20
— altero oculo captus ibid.
— facie turpi ibid.
— occiditur ab Halfdano & Gudriodo 19
Rognvaldus Bruſii filius Comes XVI. Orcadum 56
— Olafo S. Regi Norvegiæ Obſes datus ibid.
— pro Olafo S. pugnat prope Stikleſtad 56
— ejus cum Thorfinno bellum 59, 60, 61
— Mors, ſepultura & eulogium 62
Rognvaldi Kalii in juventute res geſtæ 94
— cum Jone Pede amicitia 95
— Comes Orcadum Rognvaldus confirmatur ab Haraldo 100
— ad Comitem Paulum legatos ideo mittit 100
— expeditiones 101, 102, 106, 107, 108
Rognvaldus Kalius omnium conſenſu Orcadum inſulas in ditionem accipit 112
— templum Divo Magno ædificat ibid.
— recipit Haraldum Maddadium in imperii conſortium 113
— ad Ingium Norvegiæ Regem accedit 120
— ejus fortitudo & conſtantia ibid.
— poëtas Hialtlandenſes in aulam adſciſcit ibid.
— Hieroſolymam proficiſcitur 122
— curam Imperii Haraldo mandat ibid.
— virginis memoriam in itinere carmine celebrat ob lautum convivium 123
— qvæ in abſentia ejus geſta ſunt 128
— obitus ipſius 142
— corpus miraculis coruſcans ibid.
— in divorum numerum relatus ibid.
— ſangvis ejus in Saxo clarus, ac ſi nuper profluxiſſet ibid.

S.

Sacrificia ethnica in Svecia reſtituuntur 68
Satellites Sigurdi Craſſi ſunt Islandi 28
— eorum geſta & ſcuta ibid.
Saxones inſederunt orcadibus 7
Saxa tumulo excitanda 20
Sæmundus Islandiæ Civis filiam Haraldi Uxorem poſtulat 153
Scoti Norvegis tributarii 9
— iis ignotus Rex Scotiæ Karolus 52
Scotiæ provinciæ comitibus Orcadum ſubjectæ 12, 27, 28

— Regum ſeries imperfecta 55
— hiſtoriæ defectus ſuppletur 54
— Rex creat comitem Erlendum 129
Sculii conflictus cum fratre Lioto 25
Scuta Satellitum comitis Sigurdi craſsi 28
Scyphus divi Magni 2
Senicobardus Rex in aula Sigurdi 42
Senium Hethlandorum 4
Servanus Epiſcopus ad Orcadenſes convertendos mittitur 8
Serklandiæ nomine qvid denotatur 125
Sermo Hethlandiæ eſt Gothicus 4
Sedes in aula antiqva, qvæ ſuprema 54
Sigurdus Eyſteini Comes primus Orcadum creatur 10, 11
— Scotiam vaſtat 12
— inter triumphandum moritur 12
— ſepelitur ibid.
— ejus ſocius Thorſteinus 13
Sigurdus Angvioculus Rex Daniæ ex majoribus Thorſteini Rufi 13
Sigurdus Craſſus XII. comes Orcadum 27
— ejus ſatellites 28, 29
— ejus conflictus cum Finleico 28
— ejus ſpectrum 35
— ejus fatalis pugna & mors 35, 44
— civibus reſtituit allodia 27
— barbari mores ipſius tempore 29, 50
— moriens qvatuor filios reliqvit, Sumarlidium Einarem, Bruſium & Thorfinnum 45
— inter ejus filios contentio de hereditate oritur 46
— in clientelam Olafi Tryggvini Norvegiæ Regis concedit 33
Sigurdus Hieroſolymipeta Rex Norvegiæ Kalium comitem Orcadum pro dimidia parte creat 98 moritur 98
Sigurdus Magni Erlingi filius Norvegiam invadit cum Auripedibus 149
— Bergis hiemat, occiditur 150, 151
Sigurdus Magni Nudipedis filius Rex Orcadum 74
Sigurdus Slembir vel Slembi-Diaconus Torkellem Nutritium occidit 92
— Hieroſolymam proficiſcitur & ſe in amne Jordane abluit ibid.
— Magni Nudipedis filium profeſſus ibid.
— capitur, inter media tormenta hymnos Davidicos absq; hæſitatione recitavit ibid.
Simon Hæbudarum Epiſcopus 161
Sirricus Manniæ Rex 78
Skackius ɔ: diſtortus 126
Skilius Comes 163
Skulii Thorfinni filius cum fratre Lioto pugna 25
— in feudum accipit Orcades à Rege Scotiæ 25
— in Cataneſiam profugus ibid.
Skulius Comes 161, 154
Slembi-Diaconus, qvid denotet 91
Smid artes omnes fabriles antiqvitus vocabantur 94
Snogius Rex ſubegit Orcades 7
Solmundus Qvæſtor Tunsbergenſis 95
Spaki ɔ: ſapiens ſeu mitis 66
Spitulangur ɔ: gracilis 121
Stanfiordenſis (Stainfordbrige) pons 67
Stuartorum primus qvi Scotiam rexit 170
Svedicæ hiſtoriæ error 69
Sveni Admorſæ barbæ Regis Daniæ verus dies mortalis 44
Sveno Canuti Magni filio Norvegiæ Rege Alfiva mater res civium pro lubitu verſat 27
— ille regno excedit ibid.
Svenus Ulfius ſive Eſtrithius Prorex Daniæ dicitur 62
— in Scania ſe continet 64
— Alaburgi convivio excipit Thorfinnum ibid.
— Henricum Scaniæ Epiſcopum conſtituit 157
Sveinus Valthiofi frater Sveinum Brioſtreipem occidit 104
Sveinus Asleifis filius ad Maddadum proficiſcitur 100
— ſororem ipſius Thorbiornus Klerkus in uxorem ducit 113
— eam repudiat 116
— Lambaburgum caſtrum occupat 117
— variæ res geſtæ 129, 130, 132, 134, 136, 137, 138, 139, 142, 143
— ejus eulogium & Mors 144
Sverer Rex Norvegiæ 5
— Sigurdi Bronckii Regis Norvegiæ filius naturalis; presbyter 148
— bellum Magno Erlingi facit, eum vincit & occidit 148, 153

T.

Tabulæ matrimoniales inter Scotiæ Regem Jacobum III. & Daniæ Principem Margaretham 191
Tannius ɔ: dentatus 12
Textura ſingularis 36
Thanus Argatheliæ ɔ: Regulus Argilæ in Chronico Manniæ 139
Thingmannorum cohortes in Anglia 65
Thomas Bodius 188
Thomas Stubs Archiepiſcopus Eboracenſis 158
Thomas de Tholak Epiſc. Orcadenſis 179
Thomas Comes Araniæ 187
Thor (idolum) ab Islandis etiam Chriſtianis

nis invocatur, item à Danis 15
Thorbiörni Klerki ingenium & res geſtæ 113, 114, 115, 116, 133, 139, 140, 141, 142
Thorgilſis Stafagrienſis Epiſcopus 105
Thorkelis Nutricii mors 92
Thorkel Hamarſkald 72
Thorolfus Epiſcopus I Orcadum 157
Thorſteinus Vikingi filius Regis Belii potius Satrapa, qvam Orcadum Comes 7
Thorſteinus Rufus qvalis, ejus proſapia 13, 14, 15, 16, 17
— Scotiam dimidiam domuit 14, 15
Thorfinnus Hauſakliufus 24
Thorfinnus Haraldi Comitis filius obſes oculis privatur 147
Thorfinnus Sigurdi filius 45, 157
— navigat in Norvegiam 50
— Comes XV. Orcadum 40
— cum fratre Bruſio Inſulas in feudum accipit 51
— ejus bella 54
— ejus magnificentia 55
— familiaris Regis Norvegiæ Magni 63
— Romam proficiſcitur 64
— ejus filii Paulus & Erlendus 65
— Angliam vaſtat Horda Knuto abſente 57
— vincit Rognvaldum 62
— Orcades Univerſas poſſidet 62
— animo corporeq; ingenti fuit 65
— Servatoris Templum, in qvo conditus, exſtrui curavit in Byrgisherrad ibid.
Thule Hethlandia eſt 5
Thurſteinus Archiepiſcopus Eboracenſis 158
Tigna ɔ: nobilis 91
Tricliniorum veterum habitus 42
— ingens 103
Trolhæna Diva, numen tutelare in Catanesiâ 186
Tunicæ pratioſæ antiqvæ forma 145

V.

Væringi, qvi ſunt 127
Valdimar Jarisleifi & Ingebiorgis filius 70
Valdimarus Daniæ Rex Erlingum Skackium Comitem creavit 127
Valthiofus filius Olafi undis perit 103
Vaſalli titulo Einar recepit inſulas Orcades ſine penſionis onere 20
Vermalandia 68
Veſtimenta defuncti carnifici dare Orcadenſibus in uſu fuit 83
Veſtis nivea lintea, qvæ venenata 92
Veſtes pratioſæ qvo nomine olim veniebant 138
Vexilli Comitis Sigurdi mirus genius 27
Vexillum Regis Svereris, dictum eſt Sigurfluga ɔ: muſca victorioſa 151
Vilhelmus Rex Scotiæ Cataneſiam recuperat per Regem Hæbudarum Rognvaldum 146
Vilhelmus primus Orcadum Epiſcopus 159
Vilhelmus initiatus Epiſcopus Orcadum 173
Vilhelmus Epiſcopus S. Andreæ 179
Vilhelmus Comes de Duglas 176
Vilhelmus Epiſcopus Orcadum juramentum præſtitit Chriſtiano I. Daniæ Regi 186
— capitur & in carcerem conjicitur 187
Vinoldus Nidroſienſium Archiepiſcopus 177
Virginum habitus antiqvus 123
Ulfaldus ɔ: Camelus, cognominis loco 66
Unvanus Archiepiſcopus Hamburgenſis 160

Errata.

Pag. 10. lin. 2. omnibus pro omnibus ordinibus. pag. 12. lin. 14. eqvites pro eqvis eqvites. p. 32. l. 7. omneq; pro omneſq; l. 50. confeſtim pro aut confeſtim. p. 34. l. 26. inere pro itinere. p. 36. l. 21. tanqvam pro tanqvam non. l. 26. meroratur pro memoratur. p. 42. l. 9. ſuperioribus pro parem ſuperioribus. p. 48. l. 26 ornatas pro ſubornatas. p. 51. l. 12. aula pro in aula. p. 57. l. ult. Thorfinnus pro Thorfinnus & Hyberni. p. 63. l. 47. ibidem pro ibidem feci. p. 93. l. 30. inſtituorum pro inſtitutorum. p. 111. l. 36. dederent pro ſe dederent. p. 154. l. 37. Tandem pro tantundem. p. 176. l. 5. Maſculum pro Maſculos tamen vel Maſculum. l. 45. deeſt Dominus Walterus de Halybirton. l. 46. deeſt Dominus Johannes de Edmonſton. p. 181. l. 4. deeſt ſine cauſa. p. 192. l. 37. imperio pro in imperio.